Ayta Abellen

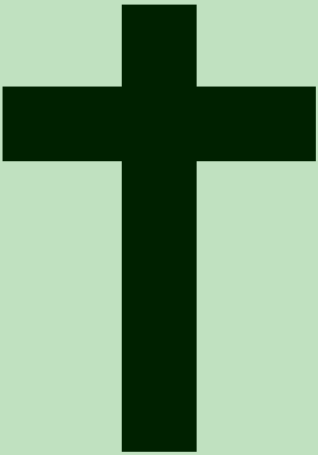

Ayta, Abellen: Ayta Abellen (New Testament+)

Ayta Abellen

Ayta, Abellen: Ayta Abellen (New Testament+)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ayta, Abellen

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Wycliffe Bible Translators, Inc.
All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
05a1bfd1-4534-5761-ade7-123a56da354c

Contents

MATEO 1
Marcos 68
LUCAS 110
JUAN 181
DIDIYAG 230
ROMA 293
1 CORINTO 321
2 CORINTO 347
GALACIA 364
EFESO 374
FILIPOS 383
COLOSAS 390
1 TESALONICA 396
2 TESALONICA 402
1 TIMOTEO 405
2 TIMOTEO 413
TITO 419
FILEMON 423
Hebreo 425
SANTIAGO 447
1 PEDRO 454
2 PEDRO 462
1 JUAN 467
2 JUAN 474
3 JUAN 475
JUDAS 476
IMPAKIT 479

Hiyay Manged a Balita a inhulat nan MATEO

Hilay Nangaunan Tutoa nan Apo Jesu Cristo
(Lucas 3:23-38)

1 Yati ye lihtaan nin nangaunan tutoa nan Apo Jesu Cristo a lahi nan
David a lahi nan Abraham.

2 Hiyay Abraham ye bapa nan Isaac.
Hiyay Isaac ye bapa nan Jacob.
Hiyay Jacob ye bapa lan Juda boy kakatongno na.
3 Hiyay Juda ye bapa lan Perez boy Zera a aanak na kanan Tamar.
Hiyay Perez ye bapa nan Esrom.
Hiyay Esrom ye bapa nan Aram.
4 Hiyay Aram ye bapa nan Aminadab.
Hiyay Aminadab ye bapa nan Naason.
Hiyay Naason ye bapa nan Salmon.
5 Hiyay Salmon ye bapa nan Boaz a anak na kanan Rahab.
Hiyay Boaz ye bapa nan Obed a anak na kanan Ruth.
Hiyay Obed ye bapa nan Jesse.
6 Hiyay Jesse ye bapa nan Poon David.
Hiyay Poon David ye bapa nan Solomon a anak na kanan bawo nan Urias.

7 Hiyay Solomon ye bapa nan Rehoboam.
Hiyay Rehoboam ye bapa nan Abias.
Hiyay Abias ye bapa nan Asa.
8 Hiyay Asa ye bapa nan Jehoshafat.
Hiyay Jehoshafat ye bapa nan Joram.
Hiyay Joram ye bapa nan Uzias.
9 Hiyay Uzias ye bapa nan Jotam.
Hiyay Jotam ye bapa nan Acaz.
Hiyay Acaz ye bapa nan Ezekias.
10 Hiyay Ezekias ye bapa nan Manases.
Hiyay Manases ye bapa nan Amos.
Hiyay Amos ye bapa nan Josias.
11 Hiyay Josias ye bapa lan Jeconias boy kakatongno na. Kananyatew a panaon, hilay Israelita, kinapyol hilan taga Babilonia.

12 Ket legan kapyol hilaynan taga Babilonia ye Israelita, hiyay Jeconias ket nagkaanak ya.
Hiyay Jeconias ye bapa nan Salatiel.
Hiyay Salatiel ye bapa nan Zerubabel.
13 Hiyay Zerubabel ye bapa nan Abiud.
Hiyay Abiud ye bapa nan Eliaquim.
Hiyay Eliaquim ye bapa nan Azor.
14 Hiyay Azor ye bapa nan Zadoc.
Hiyay Zadoc ye bapa nan Akim.

Hiyay Akim ye bapa nan Eliud.
15 Hiyay Eliud ye bapa nan Eleazar.
Hiyay Eleazar ye bapa nan Matan.
Hiyay Matan ye bapa nan Jacob.
16 Hiyay Jacob ye bapa nan Jose a ahawa nan Maria. Hiyay Maria
ye indo nan Jesus a anhabtan Cristo.
17 Kaya-bay paibat kanan Abraham angga kanan Poon David, main
labin-apat a lahi. Ket paibat met kanan Poon David angga ha nakapyol
hilan taga Babilonia, labin-apat met a lahi. Ket paibat ha nakapyol
hilan taga Babilonia anggan nianak yay Apo Jesus a anhabtan Cristo,
main met labin-apat a lahi.

Hiyay Pangianak kanan Apo Jesu Cristo
(Lucas 2:1-7)

18 Wanae ye nangalyadi ha in-anak yay Apo Jesu Cristo. Hiyay Maria
a indo na, ket nakataning yaynan ikahal kanan Jose hatew. Noba bayo
hila po naylalay, natandaan nan Maria a mabuktot yayna makauli ha
kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh. 19 Hiyay Jose a mapag-ahawa nan
Maria, ket magha yan matoynong a tao. Kaya-bay inihip na a ihyay na
yay Maria a homain kanayon a nagtanda ta-omen ahe ya mipading-ey.
20 Noba legan an-ihipen na yatew Jose, napakit ya kana ye anghil nin
Dioh makauli ha leplep. Ket hinabi na kana, “Jose a lahi nan David,
adi ka ampagluwaluwa a mangikahal kanan Maria, ta binumuktot
ya makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh. 21 Manganak yan
maghay laki. Ket pangalanan mo yan Jesus,* ta iligtah na hilay tatao
na ta-omen hila ahe mapaduhaan uli ha kakahalanan la.”
22 Ket nalyadi hilatin kaganaan ta-omen matupad ye hinabi nan Apo
makauli kanlan popodopita na a wanae,
23 “Bumuktot ya lano ye maghay balatang.
Ket manganak ya nin maghay laki.
Ket ingaten la yan Emmanuel.”† (Hiyay labay habiyen, “Lamo tawo
yay Dioh.”)
24 Haanin ha nimata yay Jose, hinumbong nay hinabi nin anghil nin
Dioh kana, ket tinanggap na yay Maria bilang ahawa na. 25 Noba ahe
naya nilalay legan mabuktot ya po. Ha nanganak yayna, hiyay Jose,
pinangalanan na yan Jesus ye ongi.

2

Hiyay Panlumateng lan Mangadunong ha Titige nin Bibitoen

1 Hiyay Apo Jesus, nianak ya ha banwan Betlehem ha plobinhiyan
Judea ha panaon nan Poon Herodes. Ha maghay mangaamot, main
nilumateng ha Jerusalem a nangibat ha daya a mangadunong ha titige
nin bibitoen. 2 Ket nanepet hila kanlan tatao ihtew, “Way-ihtew yan
in-anak ye ongi a mag-ilyadin poon yon Jujudio? Antepeten miya, ta
nakit mi ha daya ye bitoen a pagkakitan a nianak yayna. Ket nakew
kayi ihti ta-omen kayi manggalang kana.”
3 Ha nabalitaan nan Poon Herodes yati, nayoot ye ihip na. Wanabay
hila met ye kaganaan a tatao ha Jerusalem. 4 Kaya-bay hiyay Poon

* **1:21** *Jesus:* hiyay labay habiyen nin ngalan Jesus ha habin Jujudio ket “Mangiligtah yay Apo Dioh.” † **1:23** Isaias 7:14.

Herodes, impadakit na hilay mānguna a papadi boy hilay mamaihtodo
nin Bibilin. Ket tinepet na hila, “Way-ihtew ya ianak ye Cristo?”
5 Ket nakibat hila kana, “Ha banwan Betlehem ha plobinhiyan Judea,
ta wanae ye impahabi nan Apo Dioh kanan podopita na hatew,
6 ‘Hikawon tatao ha banwan Betlehem a hakop nin Juda,
aliwa kawon maaaypa kanlan kanayon a tatao ha babanwa nin Juda.
Ta mangibat ya lano ha banwa yo ye maghay poon a mangalingay
kanlan tatao kon Israelita.’ ”*
7 Haanin, hiyay Poon Herodes, impadakit na hilan homain kanayon
a nagtanda ye mangadunong ha titige nin bibitoen. Ket tinepet na hila,
“Nakano yo yan nakit yatew a bitoen?”
Nakibat hila, “Luwaynay taon ye nalabah.”
8 Pangayadi, intubol na hilayna ha Betlehem. Ket binilinan na hila,
“Makew kawoyna ha Betlehem, ta pakatapulen yo yan manged ye
anak. Ket no makitan yo yayna, ipatanda yon tampol kangko ta-
omen ako met makew manggalang kana.” 9 Pamakange la nin bilin
nan Poon Herodes, nakew hilayna ha Betlehem. Legan angkumodang
hila palakew ihtew, nakit la yayna man yatew a bitoen. Ket imbagnoh
hila nin bitoen ha angkunaan nin anak. 10 Uli ha pamakakit la ha
bitoen, ket naaliket hilan tubat. 11 Ket ha hinumlep hilayna ha baey,
nakit la yay anak ha talig nan Maria a indo na. Ket nilumukob hilan
nanggalang kana. Pangayadi, niloat lay kakaget la haka la in-ibyay
kana ye didigalo la a balitok, insenso, boy makapabango a mira.
12 Haanin, hinabi nan Apo Dioh ha taynep lan mangadunong ha titige
nin bibitoen, “Adi kawoyna ampag-udong kanan Poon Herodes.” Kaya-
bay ha nuli hilayna, lumbo anay dinanan la.

Hiyay Panumakah palakew ha Egipto

13 Ha nakaalih hilaynay mangadunong ha titige nin bibitoen, napakit
ya ha taynep nan Jose ye maghay anghil nin Dioh. Ket hinabi nan
anghil kana, “Mimata ka, ta hilay mitaindo mo, itakah mo hilan ilakew
ha Egipto. Kumonin kawo po ihtew anggan ahe ko habiyen kanyon
mag-udong kawoyna, ta an-ipatapul na yan Poon Herodes ye anak ta-
omen naya ipapatey.”
14 Kaya-bay nimata yay Jose. Ket kananyatew met ateed a madeglem,
intakah na hilay mitaindo palakew ha Egipto. 15 Ket kinumonin hila
ihtew angga ha matey yay Poon Herodes. Uli yatin nalyadi, natupad ye
hinabi nan Apo Dioh makauli kanlan popodopita na hatew a wanae,
“Hiyay anak kon laki, hinagyat ko yan umalih ha Egipto.”†

Hiyay Pangipapatey kanlan Aanak a Laki

16 Ha natandaan nan Poon Herodes a nahiliban la yan mangadunong
ha titige nin bibitoen, napoot yan tubat. Kaya-bay intubol na hilay
huhundaloh nan makew ha banwan Betlehem boy ha kaganaan a
lulugal a mahaley ihtew. Ket imbilin na a pateyen la hilay kaganaan
a lalakin aanak a nagtaon nin luwa paaypa. Ta luwaynay taon ye
nalabah paibat ha nakit laya ye bitoen nin mangadunong ha titige nin
bibitoen.
17 Uli yatin nalyadi, natupad ana ye hinabi nan podopitan Jeremias
a wanae,

---

* **2:6** Mikas 5:2. † **2:15** Hosea 11:1.

18 “Main angkange a makhaw a pangandang boy panumangih ha
banwan Rama.
Hiyay Raquel, antangihan nay aanak na.
Ket ahe ya maliwaliwa,
ta natey hilaynay aanak na.”‡

Hiyay Pag-udong nan Jose paibat ha Egipto

19 Ha natey yaynay Poon Herodes boy anti ya po ha Egipto ye Jose,
napakit yayna man ha taynep na ye anghil nin Dioh. 20 Hinabi nin
anghil kana, “Jose, mimata ka, ta iuli mo hilaynay mitaindo mo ha
Israel, ta natey yaynay malabay mamatey kanan anak.”
21 Kaya-bay nimata yay Jose. Ket in-uli na hilaynay mitaindo na ha
Israel. 22 Noba ha nabalitaan nan Jose a hiyay Arquelao a anak na
met ateed nin Poon Herodes ye hinumagili a ampanakop, nalimowan
yan makew ihtew. Haanin, ta binabalaan na yan Apo Dioh ye Jose ha
taynep na, ket naglaloh hilaynan nakew ha plobinhiyan Galilea. 23 Ket
kinumonin hila ha banwan Nazaret. Ha wanabay, natupad ye hinabi
lan popodopita, “Ingaten laya lanon Nazareno” ye Cristo.

3

Hiyay Pangiadal nan Juan a Māmawtihmo
(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28)

1 Kananyatew a panaon, hiyay Juan a Māmawtihmo, nakew yan
nangipatanda ha wangwang nin Judea 2 nin wanae, “Paghehean boy
itgen yoynay panyag nin kahalanan, ta madanon anay panakop nan
Apo Dioh.” 3 Hiyay Juan a Māmawtihmo ye andektan nin hinabi nan
podopita Isaias ha hinabi na,
“Main maghay ampangipangha ha wangwang nin wanae,
‘Ihadya yoy dān nan Apo.
Itoynong yoy pagdanan na.’ ”*
4 Hiyay bado nan Juan, ket yadi ha labok nin kamelyo. Boy hiyay
akeh na, yadi met ha katat ayop. Hiyay pamangan na, ket kowangey
boy pulot panilan. 5 Malabong a tatao ha banwan Jerusalem, ha hakop
nin plobinhiyan Judea boy ha lulugal a mahaley ha kabatowan Jordan
ye nakew kanan Juan. 6 Ket inhabi lay kakahalanan la. Kaya-bay
binawtihmowan na hilan Juan ha kabatowan nin Jordan.
7 Noba ha nakit nan Juan a malabong a Papariseo boy Sasaduseo
ye anhumaley kana a pabawtihmo met, hinabi na kanla, “Hikawon
ba-mon bibikat, ayay naghabi kanyo a takahan yoy anlumateng a
pamaduha nin Dioh? 8 No peteg a pinaghehean yo ye kakahalanan
yo, ipakit yo awod ha didiyag yo. 9 Adi yo an-ihipen, ‘Hi! Ahe
kayi mapaduhaan, ta lalahi na kayin Abraham.’ Pakaihipen yo a
agya hilatin dadapah, mababa na yan diyagen Apo Dioh a aanak nan
Abraham. 10 Haanin met ateed, ket nakahadya yaynay Apo Dioh a
mamaduha kanyo a ba-mon nakahapda anay wahay ha poon-kayo a
palagen na. Ket hiyay balang poon-kayo a ahe ampanawa nin manged,
putohen naya boy itapon ha apoy.”

‡ **2:18** Jeremias 31:15. * **3:3** Isaias 40:3.

11 “Bawtihmowan katawo nin lanom bilang pagkakitan a pinaghe-
hean yoynay kakahalanan yo. Noba main lumateng a igit a maka-
palyadiyan dinan ko, ta agya mangaget bengat nin hapatoh na, ket
ahe ako katanggap-tanggap. Ket lano, bawtihmowan na kawo nin
Ihpiditon Dioh boy apoy. 12 Mailalayi ya ha maghay mamalohboh nin
giniek. Hiyay ilik, ket ikamalig na. Noba hiyay apah, iulam naya ha
apoy a ahe angkalep makanoman.”

Hiyay Pamawtihmo kanan Apo Jesus
(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

13 Hiyay Apo Jesus a ibat ha plobinhiyan Galilea, nilumateng ya ha
kabatowan nin Jordan ta-omen ya pabawtihmo kanan Juan. 14 Noba
hinabi nan Juan, “Hiko dayi ye hukat mon bawtihmowan. Taket ta
pabawtihmo ka kangko?”
15 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Higina, ta yabayti ye huhton
diyagen ta-omen matupad ye kalabayan nan Apo Dioh.” Kaya-bay
binawtihmowan na yan Juan.
16 Pangayadi yan nabawtihmowan ye Apo Jesus, ket inumawah
yayna ha lanom. Ket tampol yan naglukat ye langit. Ket nakit na
ye Ihpiditon Dioh ha kadih kalapati a inumaypa yan inumapon kana.
17 Ket main bihnga a nangibat ha langit a naghabi nin wanae, “Yati ye
Anak kon ampakaadoen ko a angkaaliketan kon tubat.”

4

Hiyay Panukho kanan Apo Jesus
(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)

1 Pangayadi, hiyay Apo Jesus, in-ugot na yan Ihpiditon Dioh ha
wangwang ta-omen na yan tukhoen nin Satanas. 2 Pangayadi nin
apatapo a mangaamot a pagpalta nan mangan Apo Jesus, nabitlan yan
tubat. 3 Haanin, nilumateng yay Satanas a manukho kana. Ket hinabi
na, “No peteg a hika ye Anak nin Dioh, diyagen mo man awod a makan
hilatin dadapah.”
4 Noba nakibat yay Apo Jesus, “Yati ye naihulat a Habi nin Dioh,
‘Aliwan bengat makan ye pagbi-ay nin tao, no aliwan tepe Habi nin
Dioh.’ ”*
5 Pangayadi yatew, hiyay Satanas, inlakew na yay Apo Jesus ha
banwan Jerusalem. Ket pinaideng naya ha pinakamatagay a pahen
nin bobongan nin Timplo 6 haka na hinabi kanan Apo Jesus, “No peteg
a hika ye Anak nin Dioh, magtaboy ka man awod. Ahe ka mapano, ta
wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
‘Itubol na hilan Apo Dioh ye aanghil na a manalima kammon
manampopo ta-omen ahe mahugatan ha dadapah ye bibitih mo.’
”†
7 Noba nakibat yay Apo Jesus kanan Satanas, “Yati ye naihulat a Habi
nin Dioh,
‘Adi mo anhuboken ye Apo mon Dioh.’ ”‡
8 Pangayadi, inlakew na yayna man nin Satanas ha pinakamatagay a
mapantay, ta ipakit na kanay kaganaan a panakopan ihti ha babe-luta
boy hiyay kabatnangan lan hilati. 9 Hinabi nan Satanas kanan Apo

* **4:4** Deuteronomio 8:3. † **4:6** Kakanta 91:11-12. ‡ **4:7** Deuteronomio 6:16.

Jesus, “Kaganaan yain, ibyay ko kammo dapot tana, manalimukod kan
manggalang kangko.”
10 Noba hinabi nan Apo Jesus kana, “Umalih kayna ihti Satanas, ta
yati ye naihulat a Habi nin Dioh,
‘Hiyay Apo mon Dioh ye galangen mo boy hiyan bengat ye paghilbiyan
mo.’ ”§
11 Pangayadi yatew, nilakwanan na yaynan Satanas ye Apo Jesus.
Ket nilumateng hilay aanghil nin Dioh, ket kinalingay laya.

Hiyay Pandugi nin Pangiadal nan Apo Jesus
(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)

12 Ha nabalitaan nan Apo Jesus a napidiho yay Juan, nag-udong ya
ha plobinhiyan Galilea. 13 Noba ahe ya kinumonin ha Nazaret, no
aliwan ha Capernaum, ha ambay dagatdagatan nin Galilea ha dōn
nin Zabulun boy Neftali. 14 Uli yatin nalyadi, natupad ye hinabi nan
podopita Isaias a wanae,
15 “Hiyay luwan lugal a anhabtan Zabulun boy Neftali, madanan yan
palakew ha gilid dagatdagatan boy anti ha lipay nin kabatowan
nin Jordan.
Hilatin luwan lugal ket hakop nin Galilea boy angkunaan nin mal-
abong a aliwan Judio.
16 Hilay tatao ihtew, ampagbi-ay hila ha kalitehan, noba makakit hilan
tubat a kahnagan.
Agya anti hila ha kalitehan boy paugot hila ha kamateyan, ket
mahnagan hila met ateed.”*
17 Paibat hatew, hiyay Apo Jesus, ket nandugi yaynan nangipatanda
nin wanae, “Paghehean boy itgen yoynay panyag nin kahalanan, ta
madanon anay panakop nan Apo Dioh.”

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanlan naunan Mānumbong na
(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

18 Legan angkumodang yay Apo Jesus ha ambay dagatdagatan
nin Galilea, nakit na hilay mikatongno a Simon a anhabtan Pedro
boy Andres. Ampangikatkat hilan higay la, ta mānlapet hila.
19 “Kilakew kawo kangko,” wanan Apo Jesus, “ta diyagen katawoynan
māngumbinyo nin tatao a mamteg kangko a ba-mo kawon ampanlapet
nin malanghit.” 20 Ket tampol laynan nilakwanan ye higay la boy
nakilakew hilayna kanan Apo Jesus.
21 Legan ampagpahulong yay Apo Jesus ha pangumodang na, nakit
naya met ye mikatongno a Santiago boy Juan a anti ha bangka a
ampangayuma nin higay la. Lamo la yay Zebedeo a bapa la. Ket
hinagyat na hila met ye mikatongno a makilakew kana. 22 Ket tampol
lan nilakwanan ye bangka boy bapa la. Ket nakilakew hilayna kanan
Apo Jesus.

Hiyay Pangiadal boy Pamaitaah nan Apo Jesus
(Lucas 6:17-19)

23 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew yan nangiadal ha pāytiponan lan
Jujudio ha kaganaan a lulugal nin plobinhiyan Galilea. Impatanda
nay Manged a Balita tungkol ha panakop nan Apo Dioh boy pinaitaah
na hilay tatao ha kaganaan a kalahin hakit la. 24 Haanin, hiyay

§ **4:10** Deuteronomio 6:13. * **4:16** Isaias 9:1-2.

balita tungkol kanan Apo Jesus, nitayak ana ha kaganaan a lulugal
nin plobinhiyan Siria. Kaya-bay hilay kaganaan a tatao ihtew a
ampaghakit nin nakahinadi, hilay hinelpan nin maloke a ihpidito,
hilay angkumdey ye laman la, hilay lulumpo, inlakew la hila kanan
Apo Jesus. Ket pinaitaah na hilan kaganaan. 25 Ket agya way-ihtew
ya makew, anhumbongen la yan malabong a tataon nangibat ha
plobinhiyan Galilea, babanwa ha Decapolis, banwan Jerusalem boy
ha kanayon a lulugal ha plobinhiyan Judea boy hilay angkumonin ha
lipay kabatowan nin Jordan.

5

Hilay tataon Minged
(Lucas 6:20-23)

1 Ha nakit nan Apo Jesus ye malabong a tatao, hinumaka ya ha nag-
mamapantay boy ihtew ya nikno. Ha hinumaley hilay mānumbong
na kana, 2 nandugi yaynan mangiadal, a wana,
3 "Minged hilay tataon ampamalay a katapulan la yay Apo Dioh, ta
maibilang hila kanlan anhakopen na.
4 Minged hilay tataon antumangih, ta liwaliwaen na hilan Apo Dioh.
5 Minged hilay tataon ampagmakaaypa, ta tawiden lay babe-luta.
6 Minged hilay tataon angkahabek a manyag nin katoynongan a
omen ha taon angkabitil o angkaplangan, ta pabhoyen na hilan
katoynongan Apo Dioh.
7 Minged hilay tataon mapangingalo, ta ingalowan na hila met Apo
Dioh.
8 Minged hilay tataon malinih ye puho la, ta makit la yay Apo Dioh.
9 Minged hilay tataon ampanyag nin paykahundo, ta mahabtan hilan
aanak nin Dioh.
10 Minged hilay tataon ampipaloke uli ha panumbong la ha kalabayan
nan Apo Dioh, ta maibilang hila kanlan anhakopen na.
11 Minged kawo no an-umihen la kawo, an-ipaloke, boy andamaen uli
ha panumbong yo kangko. 12 Wanabay met ateed ye nalyadi
kanlan popodopita nin Dioh hatew. Kaya-bay maghayaghag
kawo boy mag-aliket, ta mayadet ye plimyo yo ha langit."

Hiyay Nakailalayian nin Ahin boy Kingki
(Marcos 9:50; Lucas 14:34-35)

13 Hinabi na po Apo Jesus, "Hikawo ye pagkaahin nin kaganaan a
tatao ihti ha babe-luta. Noba no maalih anay apgad na, ahe yayna
maiudong. Ha wanabay, homain anan hilbi. Kaya-bay itapon yayna
tana ha dān boy tudak-tudakan anan bengat nin tatao."
14 "Hikawo ye pinagkakingki nin kaganaan a tatao ihti ha babe-luta
a omen ha maghay banwa a anti ha babe nin mapantay a makit nin
kaganaan."
15 "Homain taon mamaet nin kingki haka na hakeban nin panakalan,
no aliwan ikonin naya ha hadya a pangikunaan ta-omen ya mahnagan
ye kaganaan a anti ha loob nin baey. 16 Wanabay met kanyo.
Katapulan a humnag kawo kanlan tatao makauli ha manganged a
didiyag yo. Ha wanabay, igalang la yay Bapa yon Dioh a anti ha langit."

Hiyay Adal tungkol ha Bibilin

17 Hinabi na po Apo Jesus, “Nabaan yo nayi a nakew ako ihti ha
babe-luta a mangalih nin hilbi nin Bibilin a impahulat kanan Moises
boy ha huhulat lan popodopita hatew? Ahe! Nakew ako ihti ta-omen
ko hila tupaden. 18 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Legan anti
po ye langit boy luta, agya hiyay pinakamakandin pahen nin Bibilin,
ahe maanam anggan ahe matupad kaganaan. 19 Kaya-bay ayaman
a ahe manupad ha agya po ha pinakamakandin pahen nin Bibilin
boy iadal na met kanlan kanayon a ahe la tupaden, ket maibilang
ya a pinakamaaypa kanlan anhakopen nan Apo Dioh. Noba ayaman
a manupad nin Bibilin boy iadal na met kanlan tatao a tupaden la
yatew, ket maibilang yan matagay kanlan anhakopen nan Apo Dioh.
20 Ta yati ye habiyen ko kanyo. Katapulan a igitan yoy panumbong lan
mamaihtodo nin Bibilin boy Papariseo ha kalabayan nan Apo Dioh. Ta
no ahe, ahe kawo bega maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.”

Hiyay Adal tungkol ha Pangapoot

21 Hinabi na po Apo Jesus, “Nange yoyna a hinabi hatew po kanlan
nangaunan tutoa tawo, ‘Adi kawo mamatey nin tao, ta ayaman a
mamatey, ket mauhgaan a mapaduhaan.’* 22 Noba haanin, yati ye
habiyen ko kanyo, ‘Ayaman a angkapoot kanan katongno na, ket
mauhgaan a mapaduhaan.’ Boy ayaman a maghabi kanan katongno
na nin ‘Homain kan hilbi!’ ket maiadap ya met ha Panuhgaan lan
Jujudio. Ayaman a maghabi kanan katongno na nin ‘Mutaw ka!’
ket maipalakew ya ha impilno. 23 Kaya-bay no ampangihagpa ka
nin digalo mo kanan Apo Dioh, ket maihipan mo yay hakit nakem
nan katongno mo kammo, 24 lakwanan mo po ye hagpa mo ha
pangihagpaan ta makew ka po makikahundo kana. Pangayadi, mag-
udong ka boy mangihagpa kanan Apo Dioh.”
25 “No main mangidalom kammo, tampol kan makikahundo kana
legan ahe naka po indalom. Ta no ahe kawo mapaykahundo,
ket uhgaan na kan uhgado. Pangayadi, igawang naka ha polih a
mangipidiho kammo. 26 Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko. No
nakapidiho kayna, ket ahe kayna milwah anggan ahe mo mabayadan
ye kaganaan a multa mo.”

Hiyay Adal tungkol ha Pamabayi o Pamakilaki

27 “Nange yoynabay met a hinabi hatew po, ‘Adi ka mamabayi o
makilaki.’† 28 Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo, ‘Ayaman a
mamudek a main kaotoyan ha babayi o laki, ket nagkahalanan yayna
nin pamakilaki o pamabayi.’ 29 Kaya-bay no hiyay dapit wanan a
mata mo ye hangkan nin pagkahalananan mo, luowen mo yan itapon.
Mamanged po a mamaghay mata mo dinan luwa noba mipalakew ka
met ha impilno. 30 No hiyay dapit wanan gamet mo ye pagkahalananan
mo, putohen mo yan itapon. Ta mamanged po a mamaghay gamet mo
dinan luwa noba mipalakew ka met ha impilno.”

Hiyay Adal tungkol ha Pangihyay nin Ahawa
(Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)

31 “Hinabi na po ha Bibilin, ‘No labay nin maghay laki a ihyay ye
ahawa na, katapulan a biyan na yan kahulatan nin payngihyay.’‡

* **5:21** Exodo 20:13; Deuteronomio 5:17. † **5:27** Deuteronomio 5:18. ‡ **5:31** Deuteronomio 24:1.

32 Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo, ‘Ayaman a lakin mangihyay
nin ahawa na, powidan bengat no nakilaki ye ahawa na, ket
hiyaynabay met ye nangitudon kanan ahawa na a magkahalanan ya no
mangahawa yan lumbo. Ket hiyay lakin mangahawa kanan babayin
in-ihyay, magkahalanan yayna met nin pamabayi.’ ”

Hiyay Adal tungkol ha Panumpa

33 “Nange yoyna met a hinabi kanlan nangaunan tutoa tawo hatew,
‘No magpangako ye maghay tao boy hinumpaan na po ha ngalan nan
Apo Dioh, katapulan a tupaden nay pangako na.’§ 34 Noba haanin,
yati met ye habiyen ko kanyo, ‘No magpangako kawo, adi kawo
ampanumpa. Adi yo an-idamit ha pangako yo ye langit, ta anti ya
ihtew ye pamiknoan nin Dioh. 35 Adi yo met an-idamit ye babe-luta, ta
yati ye tukdoan nin bibitih na. Boy adi yo met an-idamit ye banwan
Jerusalem, ta yati ye banwa nan Makapalyadiyan a Poon. 36 Boy adi
yo met an-idamit ye laman yo, ta agya po maghay labok yon bengat,
ket ahe yo mababa a paputien o pangititen. 37 Habiyen yoynan bengat,
“Awo” no awo o “Ahe” no ahe. Ta no manumpa kawo po, ket ibat ana
kanan Satanas.’ ”

Hiyay Adal tungkol ha Pamae
(Lucas 6:29-30)

38 “Nange yoyna met a hinabi hatew, ‘No binuwag na kan kapadiho
mo, buwagen moya met. Boy no binongitan na kan kapadiho mo,
bongitan moya met.’ 39 Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo. No
main taon manyag nin maloke kanyo, adi yoya ambaeen. No main
manikpa nin pingipingi mo, iadap mo po kana ye kahampad. 40 No
main mangidalom kammo ta labay nan kowen ye bado mo, ibyay
mo, dayon hamda mo. 41 No main hundaloh a mamilit kammon
mangipakaget nin kalga na ha maghay kilomitodo, igitan mo po
anggan luway kilomitodo. 42 No main met makikwa kammo, biyan
moya. Ket no main mandam, padaman moya.”

Hiyay Adal tungkol ha Pangado
(Lucas 6:27-28; 6:32-36)

43 “Nange yoyna met a hinabi hatew, ‘Adoen moy gayyem mo noba
kahulog moy kaaway mo.’ 44 Noba haanin, yati ye habiyen ko kanyo,
‘Adoen yo hilay kaaway yo boy ipakigwang yo hilay ampangipaloke
kanyo.’ 45 No wanabay ye diyagen yo, mapaptegan a aanak na
kawoynan Bapa yon Dioh a anti ha langit. Ta hiyay Apo, ket padipadiho
na hilan ampahnagan nin mangaamot boy ampaudanan ye mangaloke
boy matoynong. 46 No hilay ampangado bengat kanyo ye adoen yo,
homain kawon plimyo a maagad kanan Apo Dioh. Ta wanabay met
ye andiyagen lan mangakuhit a māningil nin bowih. 47 Boy no hilay
gagayyem yon bengat ye an-idlaw yo, homain kawon nakaidumaan
kanlan kanayon a tatao. Ta wanabay met ateed ye andiyagen lan
tataon ahe ampamteg kanan Apo Dioh. 48 Kaya-bay katapulan a mag-
ilyadi kawon genap a omen kanan Bapa yon Dioh a anti ha langit.”

§ **5:33** Levitico 19:12; Bibilang 30:2; Deuteronomio 23:21.

6

Hiyay Adal tungkol ha Panlimoh

1 “Mag-alla kawo awod, ta aliwa dayin padangal nin tao ye hangkan
nin panyag yon manged. No wanabay ye andiyagen yo, homain
kawoyna lanon matanggap a plimyo kanan Bapa yon Dioh a anti ha
langit.”
2 “Kaya-bay no ampanaglap kawo kanlan mangaidap, adi yo hila
antuwaden ye ampagmamangedan. Ta no managlap hila kanlan
mangaidap, ket an-ibabagwa la ha pāytiponan boy ha dādān ta-omen
la hila dangalen nin tatao. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko.
Natanggap laynay plimyo la. 3 No managlap kawo kanlan mangaidap,
adi yoynan anhabiyen ha agya ayaman 4 ta-omen homain makatanda.
Ha wanabay, hiyay Bapa yon Dioh a ampakakit ha dinyag yon homain
nagtanda, ket biyan na kawo lanon plimyo yo.”

Hiyay Adal tungkol ha Pamakigwang
(Lucas 11:2-4)

5 “No makigwang kawo, adi yo hila antuwaden ye ampagma-
mangedan. Ta kalalabay lay ampideng a ampakigwang ha loob nin
pāytiponan boy ha pihangaan nin dādān, ta labay lan bengat a makit
hilan tatao. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Natanggap laynay
plimyo la. 6 Noba hikawo, no makigwang kawo kanan Bapa yon Dioh,
lumoob kawo ha hilid haka yo ileneb ta-omen la kawo ahe makit. Ha
wanabay, hiyay Bapa yon Dioh a ampakakit nin hikliton andiyagen yo,
biyan na kawo lano nin plimyo yo.”
7 “Kaya-bay no makigwang kawo, adi yo pieel-el ye hahabi a omen
ha andiyagen lan ampakigwang ha diohdiohan. Ta nabaan la a leng-
en nin diohdiohan ye pakigwang la no makadang. 8 Adi yo hila
antuwaden, ta bayo kawo po makikwa kanan Bapa yon Dioh, ket tanda
nayna ye matapul yo. 9 Kaya-bay no makigwang kawo, wanae ye
habiyen yo,
‘Bapa mi a anti ha langit,
galangen laka dayin kaganaan a tatao.
10 Apo, hakopen mo kayinan kaganaan.
Matupad dayi ye kalabayan mo ihti ha babe-luta a omen ha langit.
11 Biyan mo kayin pamangan mi ha minamangaamot.
12 Boy patawaden mo kayi ha kakahalanan mi
a omen ha pamatawad mi kanlan nagkahalanan kammi.
13 Adi mo kayi ampaolayan a matukho,
no aliwan iligtah mo kayi kanan Satanas.’
14 No patawaden yo hilay nagkahalanan kanyo, patawaden na kawo
met nin Bapa yon Dioh a anti ha langit. 15 Noba no ahe, ahe na kawo
met patawaden.”

Hiyay Adal tungkol ha Pagpaltan Mangan

16 Hinabi na po Apo Jesus, “No magpalta kawon mangan, adi yo hila
antuwaden ye ampagmamangedan. Ta ahe hila ampag-olameh boy
ahe hila ampagtalaytay ta-omen la matandaan nin tatao a ampagpalta
hilan mangan. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Natanggap
layna ye plimyo la. 17 Noba hikawo, no magpalta kawon mangan, ket
mag-olameh kawo boy magtalaytay 18 ta-omen la ahe matandaan nin

tatao a ampagpalta kawon mangan. Ket hiyay Bapa yon Dioh a ahe
makit a anti ha langit a ampakakit nin andiyagen yon hiklito, ket biyan
na kawon plimyo yo."

Hiyay Kabatnangan ha Langit
(Lucas 12:33-34)

19 "Adi kawo ampanipon nin kabatnangan ihti ha babe-luta, ta
ihtibay, ket anagen, taeyen, boy matakaw. 20 No aliwan manipon kawo
nin kabatnangan yo ha langit. Ta ihtewbay, ket homain anag o taey a
makadama boy homain makahlep a manakaw. 21 Ta no way-ihtew ye
kabatnangan yo, ket anti ya met ihtew ye ihip yo."

22 "Hiyay mata ye pinagkatillag a mamahnag nin laman. Kaya-bay
no makinang ye pamilew mo, ket angkapahnagan ye matiboen laman
mo. 23 Noba no aliwan makinang ye pamilew mo, ket angkalitehan
ye matiboen laman mo. Ket no hiyay kahnagan a anti kammo, ket
kalitehan met manayti, maliteh yaynan tubat ye pagbi-ay mo."

Hiyay Kabatnangan o hiyay Apo Dioh?
(Lucas 16:13; 12:22-31)

24 "Homain taon mapayngidlan nan paghilbiyan ye luway amo. Ta
no adoen na yay magha, katapulan kahulogan na yay magha. Ket
no mag-ilyadi yan mapatayaan ha magha, katapulan a umihen naya
met ye magha. Wanabay met ateed, ahe yo malyadin payngidlanen a
paghilbiyan ye Apo Dioh boy hiyay kabatnangan."

25 "Kaya-bay pakaleng-en yon manged yatin habiyen ko. Adi yo
angkayootan ye tungkol ha pamangan yo o inomen yo o maihoot yo.
Ta hiyay bi-ay, maaalaga ya dinan ha pamangan. Boy hiyay laman,
maaalaga ya dinan ha bado. 26 Bilewen yo hilay mamanokmanok a
anlumpad ha lowang. Ahe hila ampananem o ampamupol boy ahe
hila met ampanipon nin pamangan la ha kamalig. Noba hiyay Bapa
yon Dioh a anti ha langit, ket ampakanen na hila. Hikawo po lagi!
Maaalaga kawo po dinan ha mamanokmanok. 27 Homain ayaman a
makapakadang nin bi-ay na, agya maghay odah bengat, makauli ha
pangayoot na."

28 "Adi kawo angkayoot tungkol ha ihoot yo. Bilewen yo hilay
bubulak nin ilamon a antumubo ha nikabalang. Ahe hila ampag-
obda o ampanyag nin maihoot la. 29 Noba yati ye habiyen ko
kanyo. Hiyay Poon Solomon hatew, agya mabatnang yan tubat, ahe
ya bega nakaihoot nin tapih a omen ha katampa nin bulak ilamon.
30 No hilay iilamon a angkabi-ay haanin boy maulam kabekahan ket
angkalingayen nan Apo Dioh, hikawo po lagi? Koynan kakandi ye
pamteg yo kana! 31 Kaya-bay adi yo ampagkayootan ye pamangan,
inomen o maihoot yo. 32 Ta hilain a babagay ye ampakaapehen lan
tataon ahe ampamteg kanan Apo Dioh. Hiyay Bapa yon Dioh a anti ha
langit, tanda naynabay met a matapul yo hilain. 33 Noba unaen yo po
ye pahakop kana boy hiyay panumbong ha kalabayan na, ket ibyay nay
kaganaan a matapul yo. 34 Haanin awod, adi yoyna angkayootan ye
matapul yo ha kabekahan, ta lumbo a naman ye kabekahan. Huhtoyna
ye an-ihipen yo ha minamangaamot."

7

Hiyay tungkol ha Panuhga kanlan Kanayon
(Lucas 6:37-38; 6:41-42)

1 Hinabi nan Apo Jesus, “Adi kawo ampanuhga nin kapadiho yon
tao ta-omen na kawo met ahe uhgaan Apo Dioh. 2 Ta no way-omen
ye panuhga yo kanlan kanayon, wanabay met ateed ye panuhga nan
Apo Dioh kanyo. 3 Taket ta andelawen moy kahalanan nin katongno
mo a ba-mon bengat makandin buwag ha mata na, noba ahe mo an-
ibabano ye kahalanan mo a ba-mon mayadet a buwag ha mata mo?
4 Way-omen mo habiyen kana, ‘Katongno, paolayan mon alihen koy
buwag ha mata mo’, noba mayayadet met ye buwag mo? 5 Hikan
ampagmamangedan! Muna mo po alihen ye mayadet a buwag mo a
ba-mon batang a nipabanlag ha mata mo ta-omen mo makit a manged
ye makandin buwag nan katongno mo.”
6 “Adi yo an-ipilit iadal ye tungkol kanan Apo Dioh kanlan tataon
ahe malabay manlenge, ta ba-mo kawoynan bengat ampangibyay nin
maalaga a bagay ha aaho ket maka balingan la kawon kayaten, o
ampangibyay nin mangablin dapah ha bababoy ket tudak-tudakan
laynan bengat.”

Mangawok, Manapul boy Paapo
(Lucas 11:9-13)

7 Hinabi na po Apo Jesus, “Mangawok kawo kanan Apo Dioh, ket
biyan na kawo. Tapulen yo kana ye matapul yo, ket matapulan yo.
Paapo kawo kana, ket palooben na kawo. 8 Ta hilay kaganaan a
ampangawok kanan Apo Dioh, ket ambiyan na hila. Hilay kaganaan a
ampanapul kana nin matapul la, ket ampakatapul. Hilay kaganaan a
ampaapo, ket ampalooben na. 9 Hikawon mangatoa, no makikwa yan
tinapay ye anak yo, ahe yoya biyan nin dapah, kali? 10 Boy no makikwa
yan malanghit, ahe yoya biyan nin bikat, kali? 11 No hikawo po man
a mangaloke ket tanda yoy mamyay nin manganged kanlan aanak yo,
lalalo yayna ingat ye Bapa yon Dioh a anti ha langit! Ta biyan na yan
manged a babagay ye ampakikwa kana.”
12 “Kaya-bay diyagen yo kanlan kanayon ye labay yon diyagen la
kanyo. Ta wanabay ye huhton panumbong nin Bibilin a impahulat
kanan Moises boy ha impahabi kanlan popodopita.”

Hiyay Mahepey a ilwangan
(Lucas 13:24)

13-14 “Humlep kawo ha mahepey a ilwangan, ta hiyay mahepey a
ilwangan boy makpit a dān, ket palakew ya ha bi-ay a homain anggaan
noba nangaano hilan bengat ye anhumlep ihtew. Hiyay maway a
ilwangan boy mabilal a dān, ket malabong hilay anhumlep ihtew, noba
palakew met manayti ha kapaduhaan a homain anggaan.”

Matandaan ye Kalahi nin Poon-kayo makauli ha Dawa na
(Lucas 6:43-44)

15 “Mag-alla kawo kanlan ampagkonwadin popodopita, ta humaley
hila kanyon ba-mon tupa a maanoh. Noba hiyay kaptegan, ba-mo hilan
ahontawon a mangatubag. 16 Matandaan yo hila ha didiyag la, ta hiyay
madiwin tanaman, ahe ya ampanawan ubah o igoh. 17-18 Wanabay
hila met ye kaganaan a manged a poon-kayo. Manawa hila met

nin manged. Noba hilay aliwan manged, ket manawa hila met nin
aliwan manged. Hiyay manged a poon-kayo, ket ahe ya manawa nin
aliwan manged boy hiyay aliwan manged a poon-kayo, ket ahe ya met
manawa nin manged. 19 Hilay kaganaan a poon-kayon ahe ampanawa
nin manged, ket mapalag haka itapon ha apoy. 20 Kaya-bay matandaan
yo hilay māgkonwadin podopita ha didiyag la."

Hilay Tataon Ahe Maibilang kanlan Anhakopen nan Apo Dioh
(Lucas 13:25-27)

21 "Malabong hilay ampangingat kangkon 'Apo', noba aliwan ka-
ganaan ket maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh, no aliwan
hilay ampanumbong bengat ha kalabayan nan Bapa kon anti ha langit.
22 Ha mangaamot nin panuhga, malabong hila lanoy maghabi kangko
nin wanae, 'Apo, aliwa nayi a makauli ha ngalan mo, ket impatanda
mi ye hahabi mo, pinaalih mi ye mangaloke a ihpidito boy nanyag
kayin malabong a kapagtakaan?' 23 Noba habiyen ko lano kanla, 'Ahe
katawo katatanda! Pakataang kawo kangko, hikawon ampanyag nin
maloke.' "

Hiyay Luway Kalahin Māmaideng nin baey
(Lucas 6:47-49)

24 "Kaya-bay ayaman a ampanlenge boy anhumbongen nay an-
habiyen ko, ket mailalayi ya ha lakin madunong a nangipaideng nin
baey na ha pundahyon a dapah. 25 Agya nangudan yan makhaw boy
nanlanab boy dinugoh yan makhaw a angin ye baey na, ket ahe ya
bega naagwat, ta naipaideng ya ha mapah-ey a pundahyon. 26 Noba
ayaman a nakange nin hahabi ko a ahe na met anhumbongen, ket
mailalayi ya ha taon mutaw a nangipaideng nin baey na ha kalanghian.
27 Ket ha nangudan yan makhaw, nanlanab boy dinugoh yan makhaw
a angin ye baey na, tampol yan naagwat boy nangaiwahag ye
kakahangkapan na."

28 Pangayadi nan in-adal Apo Jesus, nagtaka hilay tatao ha pangiadal
na, 29 ta main yan kapalyadiyan ha pangiadal na, aliwan omen ha
pangiadal lan mamaihtodo nin Bibilin.

8

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Kinating
(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

1 Ha andumuong yay Apo Jesus ha mapantay, hinumbong la yan
malabong a tatao. 2 Haanin, hinumaley ya kana ye maghay lakin
kinating haka yan nanalimukod ha adapan na a ampakiiingalo, a
wana, "Apo, no labay mo, mapaitaah moko."

3 Ket hiyay Apo Jesus, kinimpaan naya boy hinabi na, "Awo, labay ko.
Mitaah kayna!" Ket tampol yaynan naalih ye kating na. 4 Ket hinabi
nan Apo Jesus kana, "Adi mo anhabiyen ha agya ayaman ye nalyadi
kammo, no aliwan makew ka tana ha padi. Ket ipabilew moy luti mo
kana. Pangayadi, mangihagpa ka nin omen ha imbilin nan Moises
bilang pamapteg a nitaah kayna."

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Ipoh nin maghay Kapitan lan Huhundalon Romano
(Lucas 7:1-10)

5 Ha niabot yaynay Apo Jesus ha banwan Capernaum, nakew ya kana
ye maghan kapitan nin huhundalon Romano. Ket nakihabi yay kapitan
kana, 6 “Apo, hiyay ipoh ko, ampida ya ha baey, ta nalumpo ya boy
angkaidapan yan tubat.”
7 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Awo! Lakwen ko yan paitaahen.”
8 Noba hinabi na met nin kapitan nin huhundaloh kana, “Apo,
aliwa kon katanggap-tanggap a lakwen mo ha baey ko. Agya habiyen
moynan bengat a mitaah yay ipoh ko, ket mitaah ya! 9 Tanda ko yain,
ulita anti kobay met ha hilong nin kapalyadiyan nin matatagay kangko.
Boy main met huhundaloh a anti ha hilong nin kapalyadiyan ko. Ket
no habiyen ko ha magha, ‘Makew ka ihtew’, ket makew ya ihtew. No
habiyen ko met ha magha, ‘Makew ka ihti’, ket makew ya ihti. Boy no
habiyen ko ha ipoh ko, ‘Diyagen mo yati!’ ket diyagen naya.”
10 Pamakange nan Apo Jesus nin hinabi nan kapitan nin huhundaloh,
nagtaka ya boy hinabi na kanlan anhumumbong kana, “Pakaleng-
en yon manged ye habiyen ko. Homain ako po nakit ha Israel nin
main wanabay a pamteg. 11 Kaya-bay pakaihipen yo yatin habiyen ko
kanyo. Malabong hila lanoy aliwan Judio a mangibat ha nakahinadi
a lulugal ihti ha babe-luta ye makidungon mangan kanlan Abraham,
Isaac boy Jacob ha poniyan nan Apo Dioh ha panakopan na ha langit.
12 Noba malabong a Jujudio a hakop na dayin Apo Dioh ye maitapon
ha kalitehan. Ket ihtew hilan tumangih boy manginaet uli ha ilab.”
13 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan kapitan, “Muli kayna. Uli ha
pamteg mo, mitaah yay ipoh mo.” Ket kananyatew met ateed, nitaah
yaynay ipoh nan kapitan.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Malabong a Tatao
(Marcos 1:29-34; Lucas 4:38-41)

14 Nakew yay Apo Jesus ha baey nan Pedro. Panlumateng na ihtew,
nakit na yay babayi a ampo nan Pedro a ampida, ta angkahalot ya.
15 Kinimpaan nan Apo Jesus ye gamet na. Kapipikhaan, nitaah yayna.
Pangayadi, nideng ya. Ket inapagan na hilayna.
16 Ha anlulumiteh ana, malabong a tataon hinelpan nin mangaloke
a ihpidito ye inlakew la kanan Apo Jesus. Ket makaulin bengat ha habi
nan Apo Jesus, pinaalih na ye mangaloke a ihpidito boy pinaitaah na
hilay kaganaan a ampaghakit. 17 Dinyag nan kaganaan yati ta-omen
matupad ye hinabi nan podopita Isaias,
“Pinaitaah nay hahakit tawo boy inalih nay kakapeyan tawo.”*

Hiyay Panumbong kanan Apo Jesus
(Lucas 9:57-62)

18 Pamakakit nan Apo Jesus kanlan malabong a tatao ha palibot na,
hinabi na kanlan mānumbong na, “Lumipay kitawo ha dagatdagatan.”
19 Haanin, main maihtodo nin Bibilin ye hinumaley kana. Ket hinabi
na, “Maihtodo, makilakew ako kammo, agya way-ihtew ka makew.”
20 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Hilay ahontawon, main hilan
lubot a angkunaan boy hilay mamanokmanok, main hilan hāy. Noba
hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket homain akon hadilin baey
a mapagpainawaan.”

---

* **8:17** Isaias 53:4.

21 Haanin, magha kanlan mānumbong na ye naghabi kana, “Apo,
palubohan moko po dayin muli ta-omen koya po ipailbeng ye bapa
ko.”
22 Noba hinabi nan Apo Jesus kana, “Kilakew ka kangko boy
ipailbeng moya tana ye minatey mo kanlan nangamatey ha pamilew
nan Apo Dioh.”

Hiyay Pamatgen nan Apo Jesus nin Makhaw a Angin boy Mangayadet a Dawyon
(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

23 Haanin, nilumugan yay Apo Jesus ha mayadet a bangka lamo
na hilay mānumbong na. 24 Legan anlumipay hila, kapipikhaan
kinumhaw ye angin. Ket angkahipwak-hipwakan ana nin mangayadet
a dawyon ye bangka la. Noba angkatuloy yay Apo Jesus. 25 Kaya-bay
hilay mānumbong na, pinokaw laya, a wanla, “Apo! Apo! Iligtah mo
kayi! Lumdeg kitawoyna!”
26 Ket hinabi nan Apo Jesus kanla, “Taket ta angkalimo kawo?
Koynan kakandi ye pamteg yo.” Haanin, nideng yay Apo Jesus. Ket
pinaghabiyan na yay angin boy dawyon, a wana, “Tumgen kawo!”
Ket kapipikhaan, tinumana ana. 27 Nagtaka hilay mānumbong na,
a wanla, “Aya ya lagi yatin tao? Ta agya angin boy dawyon, ket
angkapatgen na!”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Luway Lalakin Hinelpan nin Maloke a ihpidito
(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

28 Ha nilumateng ya ha lugal lan tataon anhabtan Gadareno,
hinagana yan luway lakin nilumwah ha yukib a pangilbengan. Yatin
luway lalaki, ket hinelpan hila nin mangaloke a ihpidito. Matubag
hilan tubat. Kaya-bay homain bega angkadān ihtew. 29 Haanin,
impangha la kanan Apo Jesus, a wanla, “Hika a Anak nin Dioh, aya
ka nayi kammi? Nakew ka nayi ihti ta-omen mo kayinan paduhaan,
agya ahe po panaon?”
30 Ha mataang makandi, main malabong a bababoy ye ampambok.
31 Haanin, hilay mangaloke a ihpidito, nakiiingalo hila kanan Apo
Jesus, a wanla, “No paalihen mo kayi, palakwen mo kayina tana ha
kawan nin bababoy.”
32 “Higi, kokawoyna,” wanan Apo Jesus. Kaya-bay inumalih hila
kanlan luway laki. Ket nakew hilaynan hinumlep ha bababoy. Haanin,
hilay bababoy, nipapayew hilan nipataboy ha bengaw dagatdagatan.
Ket ihtew hilaynan nangaalimeh.
33 Haanin, hilay ampanayhay nin bababoy, nayew hilan nangibalita
kanlan tatao ha banwa nin nalyadi ha bababoy boy kanlan luway
lalakin hinelpan nin mangaloke a ihpidito. 34 Kaya-bay hilay kaganaan
a tataon anti ha banwa a nakange nin yati, nakew hila kanan Apo Jesus.
Ket impakihabi la kana, a wanla, “Umalih kayna dayi ihti ha lugal mi.”

9

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Lumpo
(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

1 Kaya-bay hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, nilumugan
hilayna ha bangka. Ket nilumipay hila ha dagatdagatan nin Galilea.
Ha nakalipay hilayna, nuli yay Apo Jesus ha banwa na. 2 Haanin, ha
anti yayna ihtew, main nilumateng a nangaanon lakin ampanambayok
nin maghay lakin lumpo. Ket inlakew laya kanan Apo Jesus. Ha nakit
nan Apo Jesus ye kayadet nin pamteg la kana, hinabi na kanan lumpo,
"Inong, pakhawen moy nakem mo. Napatawad anay kakahalanan
mo."
3 Pamakange lan mamaihtodo nin Bibilin ye hinabi nan Apo Jesus,
ket inihip lay wanae, "Yatin tao, ampahalumbangan na yay Apo Dioh."
4 Noba hiyay Apo Jesus, tanda nay an-ihipen la. Kaya-bay hinabi na
kanla, "Koynan kalok-an ye ihip yo. 5 Matataloh a habiyen kananyatin
lumpo, 'Napatawad kayna ha kakahalanan mo', ta ahe yo makit no
napatawad o ahe. Noba habiyen ko kana, 'Mideng ka ta kumodang
kayna' 6 ta-omen yo makit a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao ket
main kapalyadiyan a mamatawad nin kakahalanan ihti ha babe-luta."
Ket hinabi na kanan lumpo, "Mideng ka. Ket kadten moy apay mo, ta
muli kayna."
7 Ket nideng ya boy nuli yayna. 8 Ha nakit lan tatao a ampakakodang
yayna, nagtaka hilan tubat. Ket inggalang la yay Apo Dioh a namyay
nin wanabay a kapalyadiyan ha maghay tao.

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanan Mateo
(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

9 Ha umalih yaynay Apo Jesus ihtew, nakit na yay Mateo a ampikno
ha pamayadan nin bowih. Ket hinabi na kana, "Kilakew ka kangko."
Ket nideng yay Mateo boy nakilakew ya kanan Apo Jesus.
10 Ha ampangan yay Apo Jesus boy hilay mānumbong na ha baey
nan Mateo, nilumateng hilay malabong a māningil nin bowih boy hilay
kanayon a naibilang a māgkahalanan. Ket nakidungo hilan mangan.
11 Ha nakit lan Papariseo a kadungo na hilan mangan, nanepet
hila kanlan mānumbong nan Apo Jesus, "Taket ta ampakidungo yan
mangan ye maihtodo yo kanlan māningil nin bowih boy kanlan
kanayon a māgkahalanan?"
12 Pamakange nan Apo Jesus nin tepet la, hinabi na kanla, "Hilay
homain hakit, ahe la katapulan ye doktol, no aliwan hilay ampaghakit
ye ampagkatapulan. 13 Balotboten yoy labay habiyen nin yatin anti
ha kahulatan, 'Aliwan hiyay ihagpa yo kangko ye labay ko, no aliwan
labay kon mapangingalo kawo.' Ta nakew ako ihti a managyat kanlan
māgkahalanan, aliwa kanlan tataon ampangibaan nin hadili la a
matoynong hila."

Hiyay tepet tungkol ha Pagpaltan Mangan
(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

14 Haanin, main nangaanon mānumbong nan Juan a Māmawtihmo
ye nakew nanepet kanan Apo Jesus nin wanae, "Hikayi boy hilay Pa-
pariseo ket ampagpaltan mangan. Haanin, taket ta hilay mānumbong
mo, ket ahe?"
15 Inlalayi nan Apo Jesus ye hadili na ha maghay lakin nagkahal,
a wana, "Legan kalamo laya po nin kinumbida ha poniyan ye lakin
nagkahal, ahe hila malyadin magpaltan mangan, kali? Noba maabot

lano ye panaon a maialih yayna kanla ye lakin nagkahal. Ket
kananyatew hila po magpaltan mangan uli ha kalelean la.”
16 Hinabi na po Apo Jesus, “Homain taon mangitakop nin bayon tapih
ha alan a bado. Ta no wanabay ye diyagen na, ket mailbah, magkotet
yay bayon tapih, ket lalo yayna ingat umway ye ginit nin alan a bado.
17 Homain met taon mangikonin nin bayon alak ha alan a kubot a
katat. Ta no diyagen na yatew, lumtoh yay alan a kubot boy mabullog
yay alak. Ha wanabay, padiho hilayna lanon mahayang. No aliwan
hiyay bayon alak, ket ikonin ya ha bayon kubot a katat. Ha wanabay,
padiho hilan ahe mahayang.”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Anak nan Mānguna boy ha Babayin Andayaen
(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

18 Legan anhabiyen nan Apo Jesus yatew, nilumateng yay maghay
mānguna ha pāytiponan lan Jujudio. Ket nanalimukod ya ha adapan
nan Apo Jesus, a wana, “Hiyay balatang ko, kamamatey nan bengat.
Lakwen moya dayi, ta tanda ko a mabi-ay yan uman no kimpaan
moya.” 19 Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nakilakew ya kana, lamo na hilay
mānumbong na.
20-21 Legan angkumodang hila po, main maghay babayi a nakipalet-
pet met kanlan tatao angga ha niabot ya ha golotan nan Apo Jesus.
Yatin babayi, ket labinluway taon yaynan andayaen. An-ihipen nan
babayi, “No makiwit kon bengat ye laylay nin bado na, ket mitaah
akoyna.” Kaya-bay kiniwit na ye laylay nin bado nan Apo Jesus.
22 Haanin, namalingay yay Apo Jesus, ket nakit na yay babayi. Hinabi
na kana, “Inang, pakhawen moy nakem mo. Nitaah ka uli ha pamteg
mo.” Ket kananyatew met ateed, nitaah yayna.
23 Haanin, ha niabot yaynay Apo Jesus ha baey nan mānguna ha
pāytiponan lan Jujudio, nalatngan na hilay ampanigtigan boy hilay
ampangandang. 24 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Lumwah
kawon kaganaan! Ta yain a anak, ket ahe ya natey, no aliwan
angkatuloy yan bengat!” Ket kinailiyan laya, ta tanda la a natey yaynay
anak. 25 Ket ha nakalwah hilaynay tatao, nilumoob yayna met ye Apo
Jesus. Ginemgeman nay gamet nan anak, ket nimata ya. 26 Yatew a
nalyadi, nabalitaan nin kaganaan a tatao nin yatew a lugal.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Luway Kapkap

27 Ha umalih yaynay Apo Jesus ha baey nan mānguna ha pāytiponan
lan Jujudio, nanumbong hila kana ye luway lakin kapkap a ampangha,
a wanla, “Apo a Lahi nan Poon David,* ingalowan mo kayi!”
28 Haanin, ha nilumateng yaynay Apo Jesus ha baey a angkunaan na,
hinumaley hilay luway lakin kapkap. Ket tinepet na hila, “Pamtegan
yo nayi a mapaitaah katawo?”
“Awo, Apo. Ampamteg kayi,” wanla.
29 Haanin, hiyay Apo Jesus, kinimpaan nay mamata la boy hinabi
na kanla, “Uli ha pamteg yo kangko, makakit kawoyna.” 30 Ket
kananyatew met ateed, ampakakit hilayna. Pangayadi, mahehpet na

* **9:27** Namteg hilay Jujudio a mangibat ya ha lahin Poon David ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.

hilan binilinan Apo Jesus, “Adi yo anhabiyen ha agya ayaman ye
nalyadi kanyo.”
31 Noba ha inumalih hilaynay luwa, ket imbabalita la ha kaganaan
a tatao nin yatew a lugal ye dinyag nan Apo Jesus kanla.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Angang

32 Haanin, ha an-umalih hilaynan Apo Jesus, main nangilakew kana
nin lakin pinaangang nin maloke a ihpidito. 33 Ha napaalih na yaynan
Apo Jesus ye maloke a ihpidito, ampakahabi yaynay laki. Ket hilay
tatao, nagtaka hila, a wanla, “Yo! Ahe kitawo po bega nakakit nin
wanabay ihti ha Israel.”
34 Noba hinabi lan Papariseo, “Ah! Ampakapaalih yan mangaloke a
ihpidito, ta hiyay Satanas a poon nin mangaloke a ihpidito ye namyay
kana nin kapalyadiyan a manyag nin wanabay.”

Nalunoh yay Apo Jesus kanlan tatao

35 Haanin, hiyay Apo Jesus, nilakew nay babanwa boy babadiyo.
Ket nangiadal ya ha pāytiponan lan Jujudio. Impatanda nay Manged
a Balita tungkol ha panakop nan Apo Dioh boy pinaitaah na hilay
tatao ha kaganaan a kalahin hakit. 36 Ha nakit nan Apo Jesus ye
malabong a tatao, nalunoh ya kanla, ta nakit na a malabong a tubat
ye gotgot la boy homain bega ampanaglap kanla a ba-mo hilan tupa a
homain pahtol. 37 Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong
na, “Bilewen yo hilay malabong a tataon nakahadya anan pahakop
kanan Apo Dioh a ba-mon paday a malyadinan pupolen, noba kulang
ye māmupol. 38 Kaya-bay ipakigwang yo kanan Apo a nagkonin nin
pupolen a mangitubol yan malabong a māmupol.”

10

Hilay Labinluwan Apohtol
(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)

1 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilay labinluwan
mānumbong na a humaley kana. Ket binyan na hilan kapalyadiyan a
mamaalih nin mangaloke a ihpidito boy kapalyadiyan a mamaitaah
nin hinyaman a hakit. 2 Hilayati ye ngangalan nin labinluwan
mānumbong nan Apo Jesus a anhabtan nan apohtol. Hiyay nuna,
hiyay Simon a anhabtan Pedro, hiyay Andres a katongno nan Pedro,
hiyay Santiago boy Juan a mikatongno a aanak nan Zebedeo, 3 hiyay
Felipe, hiyay Bartolome, hiyay Tomas, hiyay Mateo a māningil nin
bowih, hiyay Santiago a anak nan Alfeo, hiyay Tadeo, 4 hiyay Simon a
ampangimahakit kanlan Israelita boy hiyay Judas Iscariote a nangiopit
kanan Apo Jesus.

Hiyay Pangitubol nan Apo Jesus ha Labinluwan Apohtol
(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)

5 Hiyay Apo Jesus, intubol na hilay labinluwan mānumbong na
boy binilinan na hila, “Adi kawo ampakew kanlan aliwan Judio
o ha babanwa lan Samaritano, 6 no aliwan makew kawo kanlan
kapadiho tawon Israelita a ba-mon tupan ampipakat. 7 Ipatanda
yo kanla a madanon anay panakop nan Apo Dioh. 8 Paitaahen yo
hilay ampaghakit boy hilay kinating. Bi-ayen yo hilay nangamatey
boy paalihen yo hilay mangaloke a ihpidito kanlan tatao. Yatin

kapalyadiyan a tinanggap yo, ket homain bayad. Kaya-bay adi yo hila
met ampabayaden ye tataon mahaglapan yo. 9 Adi kawo ampangaget
nin pilak. 10 Boy ha pangumodang yo, adi kawo met ampangaget nin
bakoto, bado a paghagiliyan, ihtiping, o teken. Ta hiyay māg-obda,
katapulan a biyan yan matapul na."
11 "Pamiabot yo ha maghan banwa o badiyo, manapul kawon taon
malabay mamadagoh kanyo. Ket ihtewbay kawoyna kumonin kana
angga ha umalih kawo nin yatew a lugal. 12 Ha panhumlep yo ha
baey la, habiyen yoy wanae, 'Magkamain hila dayin katanaan ye
nagbaey.' 13 No manged ye pananggap la kanyo, peteg a magkamain
hilan katanaan nan Apo Dioh. Noba no aliwan manged ye pananggap
la kanyo, ahe hila magkamain. 14 No ahe la kawo tanggapen o leng-
en nin tatao ha maghay baey o banwa, ikampag yo po ye tuwapok ha
bibitih yo bilang pangipatanda kanla a maloke ye dinyag la. Ket alihan
yo hilayna. 15 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha Mangaamot
nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanla dinan kanlan taga Sodoma
boy taga Gomorra a nanyag nin kalok-an hatew."

Hiyay Lumateng a Pangipaloke
(Marcos 13:9-13; Lucas 12:12-17)

16 Hinabi na po Apo Jesus kanlan mānumbong na, "Leng-en yoko.
Itubol katawo a ba-mon tupa kanlan tataon ba-mon ahontawon.
Kaya-bay pakahidi kawo a ba-mon bikat boy magpakaamo a ba-
mon kalapati. 17 Mag-alla kawo, ta dakpen la kawon ilakew kanlan
mānungkolan boy hibladen la kawo ha loob nin pāytiponan lan
Jujudio. 18 Ket uli ha panumbong yo kangko, dakpen la kawon iadap
kanlan gogobilnadol boy kanlan popoon. Ket yabaytew yaynay panaon
yo a mangipapteg kanla boy kanlan aliwan Judio nin tungkol kangko.
19 Ket no dakpen la kawon iadap ha panuhgaan, adi yo angkahindakan
no way-omen kawo makibat o no hinyay habiyen yo. Ta kananyatew
met ateed, ket ipaihip nan Ihpiditon Dioh kanyo ye habiyen yo. 20 Ta
aliwan hikawo ye maghabi, no aliwan hiyay Ihpidito nan Bapa yon
Dioh ye maghabi makauli kanyo."
21 "Kananyatew a panaon, main tataon mangiopit nin kakatongno
la ta-omen pateyen. Main met tutoan mangiopit nin aanak la. Boy
main met aanak a lumaban ha tutoa la boy mangipapatey. 22 Uli ha
panumbong yo kangko, pag-inakitan la kawon kaganaan a tatao. Noba
ayaman a mikakaantin mapatayaan anggan kalampuhan, ket miligtah
ya. 23 No ipaloke la kawo ha maghay banwa, makew kawo ha kanayon
a banwa. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ahe yo po lano
nayadi a lakwen ye kaganaan a babanwa ha Israel, ket hiko a ibat ha
langit a in-Anak nin Tao, mag-udong akoyna ihti."
24 "Homain ampag-adal a umiigit kanan maihtodo na. Boy homain
met ipoh a umiigit kanan amo na. 25 Kaya-bay no hiyay an-adalan,
ket makadiha yan omen ha nadihaan nan maihtodo na, huhto bengat
yain. Boy no hiyay ipoh, ket makadiha yan omen ha nadihaan nan
amo na, huhto bengat yain. No hikon mānguna yo, ket hinabtan la
kon Satanas, hikawo po lagi?"

Hiyay Katapulan a Kalimowan
(Lucas 12:2-7)

26 “Kaya-bay adi kawo angkalimo kanlan tatao. Ta homain nakatayo
a ahe lano mibagwa boy homain met hiklito a ahe lano matandaan.
27 Hinyaman ye anhabiyen ko kanyo ha maliteh, ket habiyen yo ha
mahnag. Ket hilay an-ionanah ko, ipangha yo ha kaganaan. 28 Adi
yo hila angkalimowan ye malabay mamatey kanyo, ta hiyay laman
yon bengat ye mababa lan pateyen, noba aliwan kalelwa yo. Hiyay
Apo Dioh ye kalimowan yo, ta hiyabay ye malyadin mamatey boy
mangitapon kanyo ha impilno. 29 Aliwa nayi a mamoda bengat ye
alaga nin luway piliw? Noba homain kanla ye matey a ahe na
kamatandaan nin Bapa yon Dioh. 30 Hikawo po lagi, ket agya bilang nin
labok yo, ket tanda na. 31 Kaya-bay adi kawo angkalimo, ta mamabli
kawo ha pamilew nan Apo Dioh dinan ha malabong a piliw.”

Hiyay Pangipatanda kanan Apo Jesus
(Lucas 12:8-9)

32 Hinabi na po Apo Jesus, “Ayaman a ahe mangikading-ey kangko
ha adapan lan tatao, ket ahe koya met ikading-ey ha adapan nan Bapa
kon Dioh a anti ha langit. 33 Noba ayaman a mangikading-ey kangko
ha adapan lan tatao, ket ikading-ey koya met ha adapan nan Bapa ko
ha langit.”

Hiyay Paykuntada nin Mitapamilya uli kanan Cristo
(Lucas 12:51-53; 14:26-27)

34 “Adi yo an-ihipen a nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen ko
hila paykakahundoen ye tatao. Nakew ako ihti ta-omen ko hila
paykukuntadaen. 35 Uli kangko, hiyay anak a laki, kuntadaen na yay
bapa na. Hiyay anak a babayi, kuntadaen naya met ye indo na. Ket
hiyay manuyang a babayi, kuntadaen naya met ye ampo na a babayi.
36 Hiyay mag-ilyadin kaaway nin maghay tao ket hiyay pamilya na met
ateed.”
37 “Ayaman a umiigit ye pangado na kanlan tutoa na dinan
kangko, ket ahe yan katanggap-tanggap a mag-ilyadin mānumbong
ko. Wanabay met kanan taon umiigit ye pangado na kanan anak na
dinan kangko. 38 Ayaman a ahe nakahadya a matey ha panumbong na
kangko a ba-mo yan ampamatay nin kodoh, ket ahe yan katanggap-
tanggap a mag-ilyadin mānumbong ko. 39 Ayaman a taon ampangi-
hilib nin bi-ay na, ket maanam na. Noba ayaman a nakahadya a
matey uli ha panumbong na kangko, ket mabyayan yan bi-ay a homain
anggaan.”

Hiyay Plimyo ha Langit
(Marcos 9:41)

40 “Ayaman a ampananggap kanyo, ket antanggapen na koyna met.
Ket ayaman a ampananggap kangko, ket antanggapen na yayna met
ye Bapa kon Dioh a nangitubol kangko. 41 Ayaman a ampananggap
nin maghay podopita uli ha pagkapodopita na, ket makatanggap ya
met lano nin omen ha plimyo nin podopita. Ayaman a ampananggap
nin taon matoynong ulita matoynong ya, ket makatanggap ya met lano
nin omen ha plimyo nin taon matoynong. 42 Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Ayaman a mamyay nin agya maghay bahon lanom
a malay-ep ha maghay pinakamaaypa a mānumbong ko ulita magha

yan mānumbong ko, ket homain hapo a makatanggap yan plimyo a
ibat kanan Apo Dioh.”

11

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Juan a Māmawtihmo
(Lucas 7:18-35)

1 Pangayadi na hilan binilinan Apo Jesus ye labinluway mānumbong
na, nakew yan nangiadal boy nangipatanda nin Manged a Balita ha
mangahaley a babanwa ihtew.
2 Hiyay Juan a Māmawtihmo, legan anti ya ha pidihowan, nangean
nay tungkol ha andiyagen nan Apo Jesu Cristo. Kaya-bay nangitubol
yan ano kataon mānumbong na 3 a makew manepet kanan Apo
Jesus. Ket ha niabot hilayna kana, hinabi la, “Intubol na kayin Juan a
Māmawtihmo a manepet kammo no hikayna ye Cristo a impangako
nan Apo Dioh a lumateng, o mangagad kayi po nin lumbo?”
4 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Mag-udong kawoyna kanan Juan. Ket
ibalita yo kana ye nange boy nakit yo. 5 Hilay kakapkap, ampakakit
hilayna. Hilay lulumpo, ampakakodang hilayna. Hilay kinating,
nitaah hilayna. Hilay teteek, ampakange hilayna. Hilay natey, nabi-
ay hilan uman boy hiyay Manged a Balita, an-ipatanda ana met
kanlan mangaidap. 6 Boy habiyen yo met kana a minged ye taon ahe
ampagluwaluwa kangko.”
7 Ha umalih hilaynay mānumbong nan Juan, hinabi nan Apo Jesus
kanlan malabong a tatao, “Ha nakew kawo ihtew ha wangwang,
hinyay anhigudowen yon makit? Maghay malawak a ampiangin-
angin? Ahe! 8 Maghay taon nakabado nin matampa? Ahe, ta
hilay tataon ampagbado nin matampa, ket ihtew yo hila makit ha
mangayadet a baey lan popoon. 9 Nakew kawo kana, ta labay yon
makakit nin maghay podopita nin Dioh, kali? Awo, peteg a magha yan
podopita ye Juan a Māmawtihmo. Ket habiyen ko kanyo a umiigit ya
po ha maghay podopita. 10 Ta hiyabay ye andektan nan Apo Dioh ha
naihulat a Habi na,
‘Mangitubol akon māngihabi ko a mauna kammo ta-omen na italadan
ye danan mo.’ ”*
11 Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko. Ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta, homain umiigit kanan
Juan a Māmawtihmo. Noba agya wanabay man, hiyay pinakamaaypa
kanlan anhakopen nan Apo Dioh, ket umiigit ya po kanan Juan.† 12 Ket
impaibat ha nangiadal yay Juan a Māmawtihmo anggayna haanin, an-
ipilit lan tatao ye hadili la a maibilang ha panakopan nan Apo Dioh.
13 Ta ha ahe ya po nilumateng ye Juan a Māmawtihmo, hiyay tungkol
ha panakop nin Dioh, ket impatanda laynan kaganaan a popodopita
boy anti ya met ha Bibilin a impahulat kanan Moises. Noba angga
yan bengat yain ha panaon nan Juan a Māmawtihmo. 14 Ket no
ampamtegan yoy anhabiyen la, hiyay Juan ye Elias a an-agaden yon
lumateng. 15 Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged.”

---

* **11:10** Malakias 3:1. † **11:11** Umiigit hila kanan Juan, ta hilabay ye makakit nin pandugi nin panakop nan Apo Dioh. Hiyay Juan, natey yayna bayo nandugi ye panakop nan Apo Dioh.

16 Hinabi na po Apo Jesus, “Hinya lagi ye pangilalayian ko kanlan
tatao kananyatin panaon? Ilalayi ko hila ha aanak a ampikno ha
paydagawan a ampanghaan lay kadagaw la, a wanla,
17 ‘Tinigtigan mi kawon pangkahal, noba ahe kawo tinumalek!
Kinantaan mi kawon kanta no main natey, noba ahe kawo met
tinumangih!’ ”
18 “Wanabay hila met ye tatao haanin. Ta ha nilumateng yay Juan a
Māmawtihmo, nakit la yan ampagpaltan mangan boy ahe ampinom
nin alak. Noba hinabi lan tatao, ‘Hi! Hinelpan yan maloke a ihpidito.’
19 Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ha nilumateng ako,
nakit la kon ampangan boy ampinom nin alak. Noba hilay tataon
nakakit kangko, hinabi la met, ‘Mahiba yan mangan, māglahing, boy
gayyem lan mangakuhit a māningil nin bowih boy kanayon po a
māgkahalanan.’ Agya wanabay man, hiyay kadunongan nin Dioh, ket
angkakit ha didiyag lan ampanumbong ha kalabayan na.”

Babala kanlan tataon Ahe Maghehe
(Lucas 10:13-15)

20 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinaghabiyan na hilay tataon angku-
monin ha babanwan nanyagan nan malabong a kapagtakaan, ta ahe
hila naghehe ha kakahalanan la. 21 Hinabi na, “Hikawon taga Corazin
boy taga Bethsaida, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon
Apo Dioh! Ta no hiyay kapagtakaan a dinyag ko kanyo, ket ihtew
koyna dayin dinyag ha Tiro boy ha Sidon, ket nabuyot hilayna dayin
naghoot nin tapih a mangitit a pamaneh ye angkumonin ihtew boy
nagbodobod nin tubog ha ō la bilang pagkakitan a ampaghehe hilayna
ha kakahalanan la. 22 Noba pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko. Ha Mangaamot nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanyo dinan
kanlan taga Tiro boy taga Sidon. Ta agya nakit yoynay kapagtakaan
a dinyag ko, ket ahe kawon teed naghehe ha kakahalanan yo. 23 Ket
hikawo met a taga Capernaum, nabaan yo nayi a midangal kawo angga
ha langit? Ahe! Itapon na kawon Apo Dioh ha impilno! Ta no hiyay
kapagtakaan a dinyag ko kanyo, ket ihtew koyna dayin dinyag ha
banwan Sodoma, ket ahe na dayin inulam Apo Dioh ye banwa la boy
anti ya po dayi angga haanin. 24 Kaya-bay pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Ha Mangaamot nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha
kanyo dinan kanlan taga Sodoma.”

Main Kapainawaan kanan Apo Jesus
(Lucas 10:21-22)

25 Kananyatew a odah, nakigwang yay Apo Jesus nin wanae, “Bapa
ko a Apo ha langit boy ihti ha babe-luta, ampahalamatan kata, ta
hilatin kaptegan, ket ahe mo impatanda kanlan tataon ampangibaan
nin hadili la a mangahidi boy mangadunong, no aliwan kanlan tataon
mangakandin bengat ye tinanda a omen kanlan mangakandin aanak.
26 Awo, Bapa ko, dinyag mo yatew, ta yabaytew ye kalabayan mo.”
27 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao, “Impabaala naynan
Bapa kon Dioh kangko ye kaganaan a babagay. Ket homain nagtanda
kangko, no aliwan hiyay Bapa kon Dioh bengat. Homain met nagtanda
kanan Bapa kon Dioh, no aliwan hikon bengat a Anak na boy hilay
tataon labay kon pangipatandaan kana.”

28 “Hikawon kaganaan a angkabyatan boy angkaidapan, humaley
kawo kangko, ta hikoy mamainawa kanyo. 29 Humbongen yoy bibilin
ko boy paadal kawo kangko, ta maanoh ako boy mapagmakaaypa. Ket
pakatanaen koy ihip yo. 30 Ta mataloh man a humbongen ye bibilin
ko boy makumpang bengat a diyagen ye an-ipadyag ko.”

12

Hiyay Tepet tungkol ha Mangaamot nin Pagpainawa
(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

1 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo Jesus boy hilay
mānumbong na, nipadān hila ha katidigowan. Ket legan ampagdān
hila ihtew, hilay mānumbong na, nandayon hilan nante nin tidigo. Ket
an-itatangay lan antim-en, ta mabitil hilayna. 2 Ha nakit lan Papariseo
yatew, hinabi la kanan Apo Jesus, “Bilewen moy andiyagen lan
mānumbong mo! Ampante hilan tidigo. Bawal yain ha Mangaamot
nin Pagpainawa!”*
3 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ahe yo po nayi nabaha ye dinyag nan
David hatew? Ha nabitlan ya boy hilay kalalamoan na, 4 hinumlep ya
ha Toldan Panggalangan kanan Apo Dioh. Ket nangwa yan tinapay
a inhagpa kanan Apo Dioh. Kinan na boy pinakan na hila met ye
kalalamoan na. Noba ahe ya nagkahalanan agya po man bawal yatew
ha Bibilin, ta hilay papadi bengat ye malyadin mangan nin inhagpa
kanan Apo Dioh. 5 Boy ahe yo met nayi nabaha ha impahulat kanan
Moises a hilay papadi, ket ampag-obda hila ha Timplo agya Mangaamot
nin Pagpainawa, noba ahe hila ampagkahalanan? 6 Habiyen ko kanyo
a anti ya ihti haanin ye umiigit po dinan ha Timplo. 7-8 Ta hiko a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao ket main kapalyadiyan a mangihabi no
hinyay huhton diyagen ha Mangaamot nin Pagpainawa. Hinabi nan
Apo Dioh ha naihulat a Habi nin Dioh, ‘Aliwan hiyay ihagpa yo kangko
ye labay ko, no aliwan labay kon mapangingalo kawo.’ No natalohan
yon bengat ye labay habiyen nin yatew, adi yo hila dayi an-uhgaan ye
tataon homain kahalanan.”

Hiyay taon Kinumpit ye maghay Gamet na
(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

9 Inumalih yay Apo Jesus ihtew. Ket nakew ya ha pāytiponan lan
Jujudio. 10 Haanin, main maghay laki ihtew a kinumpit ye maghay
gamet na. Main met nangaanon Papariseo ihtew a ampagbantay no
paitaahen na yan Apo Jesus ta-omen laya maidalom. Nanepet hila
kanan Apo Jesus, “An-ipaluboh nayi ha Bibilin ye mamaitaah nin
ampaghakit ha Mangaamot nin Pagpainawa?”
11 Nakibat yay Apo Jesus kanla nin wanae, “No hiyay maghan tupa
yo, ket maampag ya ha lubot ha Mangaamot nin Pagpainawa, ahe yoya
nayi iawah?”
12 “No maalaga yay tupa yo, lalalo ana ingat a maalaga yay tao. Kaya-
bay an-ipaluboh nin Bibilin ye panyag nin manged ha Mangaamot

* **12:2** Ha bibilin lan Jujudio, no magdān ye tao ha padayan nin kanayon, malyadi yan mante nin nangaanon dawa (Deuteronomio 23:25). Ha bibilin lan Jujudio hatew, main tatlompo boy hiyam a bawal diyagen ha Mangaamot nin Pagpainawa, ket maghayna ye pamupol, ta anhabtan laynan obda (Exodo 34:21). Bilang yaynan pamupol ye pante kanla.

nin Pagpainawa." 13 Ket haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan lakin
kinumpit ye gamet na, "Ipanat moy gamet mo." Impanat nay gamet na,
ket nitaah yayna. Ket padihoyna ha maghay gamet na. 14 Haanin hilay
Papariseo, nilumwah hilayna ha pāytiponan. Ket pinaytongtongan la
no way-omen laya maipapatey ye Apo Jesus.

Hiyay Napili a Māghilbi

15 Noba tanda nan Apo Jesus ye tikih lan Papariseo kana. Kaya-bay
inumalih ya ihtew. Malabong hilay tataon hinumumbong kana. Ket
hilay kaganaan a ampaghakit, pinaitaah na hila. 16 Noba impahehpet
nan imbilin kanla, "Adi yo an-ibalita kanlan kanayon a tatao no aya
ko." 17 Yabayti ye katupadan nin hinabi nan Apo Dioh kanan podopita
Isaias hatew,

18 "Yabayti ye pinili kon māghilbi ko.
An-adoen koya boy angkaaliketan ko yan tubat.
Itubol ko kanay Ihpidito ko,
boy ipatanda na ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta ye katoynongan.
19 Adi ya ampakingatngat, adi ya ampamalingha
boy ahe mange ye bihnga na ha dān.
20 Hilay tataon mangakapey ye pamteg la, ket pakhawen na hila.
Boy hilay angkaalihan nin kahigudowan, ket angkalingayen na hila.
Ahe ya tumgen anggan ahe na maipanambot ye katoynongan.
21 Ket hiyabay ye kahigudowan lan kaganaan a tatao ihti ha babe-
luta."†

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Satanas
(Marcos 3:20-30; Lucas 11:14-23)

22 Haanin, main ano kataon nangilakew kanan Apo Jesus nin
maghay lakin pinakapkap boy pinaangang nin maloke a ihpidito.
Haanin, pinaitaah na yan Apo Jesus ye laki. Kaya-bay ampakakit boy
ampakahabi yayna. 23 Ket hilay tatao ihtew, nagtaka hila boy hinabi la,
"Ah! Hiyabay ana laweh ye impangako nan Apo Dioh a Māngiligtah
a lahi nan Poon David?"
24 Pamakange lan Papariseo yatew, hinabi la, "Ah! Ampakapaalih
yan mangaloke a ihpidito, ta hiyay Satanas‡ a poon lan mangaloke a
ihpidito ye namyay kana nin kapalyadiyan a manyag nin wanabay."
25 Noba tanda nan Apo Jesus ye an-ihipen la. Kaya-bay hinabi
na kanla, "No hilay tataon angkumonin ha maghay panakopan ket
mapay-away-away, madama ye panakopan. Wanabay met ha maghay
banwa o pamilya. No mapay-away-away hila, ket ahe hila magbuyot.
26 Kaya-bay no paalihen na hilan Satanas ye anhakopen na, ket ahe ya
magbuyot ye panakop na, kali? 27 Haanin, no hiyay Satanas ye namyay
kangko nin kapalyadiyan a mamaalih nin mangaloke a ihpidito, aya
met awod ye namyay kanlan mānumbong yo nin kapalyadiyan, ta
ampamaalih hila met nin mangaloke a ihpidito? Hilay mānumbong
yoyna met ye makapipapteg a aliwan huhto ye an-ihipen yo. 28 Noba
ulita ampamaalih akon maloke a ihpidito makauli ha Ihpiditon Dioh,

† **12:21** Isaias 42:1-4. ‡ **12:24** *Satanas:* ha habin Griego ket Beelzebul.

hiyay labay habiyen, nilumateng yaynay panakop nan Apo Dioh
kanyo.”
29 Inlalayi na yan Apo Jesus ye Satanas ha maghay lakin makhaw,
“Homain taon makababa a lumoob manakaw ha babandi nin makhaw
a laki, no aliwan hiyay mamakhaw po kana. Ket no mabalol na yaynay
makhaw a laki, malyadi naynan kowen ye hinyaman a malabayan na
ha loob nin baey.”
30 “Haanin, ayaman a ahe ampakitupig kangko, ket angkumuntada
ya kangko. Ayaman a ahe ampanaglap kangkon mangihaley nin
tatao kanan Apo Dioh, ket ampangitaang ya kana. 31 Pakaleng-en
yon manged ye habiyen ko! Kaganaan a kakahalanan boy pangumih
ha ayaman, ket mapatawad ya. Noba ayaman a mangumih kanan
Ihpiditon Dioh, ket ahe ya mapatawad. 32 Ayaman a mangumih
kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mapatawad ya. Noba
ayaman a mangumih kanan Ihpiditon Dioh, ahe ya mapatawad haanin
o makanoman.”

Matandaan yay Poon-kayo makauli ha Dawa na
(Lucas 6:43-45)

33 Hinabi na po Apo Jesus, “Matandaan ye poon-kayo ha dawa na.
No manged ye poon-kayo, manged met ye dawa na. Noba no aliwan
manged ye poon-kayo, aliwa met manged ye dawa na. 34 Hikawon
lalahi nin bikat, mangaloke kawo! Way-omen kawon makapaghabin
manganged? Ta no hinyay anti ha puho nin maghay tao, ket wanabay
ya met ye anhabiyen na. 35 Hiyay taon manged, ket ampaghabi yan
kangedan, ta pawa kangedan ye anti ha puho na. Noba hiyay taon
maloke, ampaghabi yan mangaloke, ta pawa mangaloke ye anti ha
puho na. 36 Pakaihipen yon manged yatin habiyen ko. Lano ha
mangaamot nin panuhga nin Dioh, ket pakibatan nin balang tao ye
kaganaan a hinabi na a homain kowinta. 37 Ta matandaan makauli ha
hahabi mo no paduhaan na kan Apo Dioh o ahe.”

Hiyay Pangawok la nin Kapagtakaan kanan Apo Jesus
(Marcos 8:11-12; Lucas 11:29-32)

38 Haanin, main nangaanon mamaihtodo nin Bibilin boy Papariseo
ye naghabi kanan Apo Jesus nin wanae, “Maihtodo, mangipakit ka man
awod nin kapagtakaan bilang pagkakitan a hikan peteg ye intubol nan
Apo Dioh.”
39 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hikawon tatao kananyatin panaon,
tubat ye kalok-an yo boy ahe na kawo mapatayaan Apo Dioh.
Ampakikwa kawon kapagtakaan bilang pagkakitan a hiko ye intubol
nan Apo Dioh. Noba homain akon ipakit kanyo, no aliwan hiyay
kapagtakaan a omen ha nalyadi kanan podopitan Jonas hatew. 40 No
way-omen yan nagbuyot nin tatloy mangaamot boy madeglem ye
Jonas ha loob nin bitoka nin digdig a malanghit, hiko a ibat ha langit
a in-Anak nin Tao, tatloy mangaamot boy madeglem ko met lano
a nakailbeng. 41 Ha Mangaamot nin Panuhga nan Apo Dioh, hilay
taga Nineve a naghehe, ket mideng hilan manihtigon laban kanyon
tatao kananyatin panaon. Ta hatew ha nange lay impatanda nan
Jonas, ket pinaghehean lay kakahalanan la. Ket haanin, anti ko ihti a
madadangal po kanan Jonas. Noba agya po man nange yoy impatanda
ko, ahe kawon teed naghehe ha kakahalanan yo. 42 Ha Mangaamot

nin Panuhga nan Apo Dioh, hiyay Reyna ha Abagatan, mabi-ay ya met uman. Ket mideng yan manihtigon laban kanyon tatao kananyatin panaon. Ta hatew, agya angkumonin ya ha mataang a lugal, ket nakew yan teed nanlenge nin kadunongan nan Poon Solomon. Ket haanin, anti ko ihti a madadangal po kanan Solomon, noba ahe yoko met anleng-en."

Hiyay Pag-udong nin Maloke a ihpidito
(Lucas 11:24-26)

43 Hinabi na po Apo Jesus, "No alihan na yan maloke a ihpidito
ye maghay tao, hiyay maloke a ihpidito, ket makew yan magpahyal
ha maklang a lugal ta-omen ya manapul nin pagpainawaan na. Ket
no homain yan makitan, 44 habiyen na ha hadili na, 'Hi! Udongen
ko yaynan bengat ye taon ibatan ko hatew.' Ha pag-udong na kanan
taon ibatan na, ket malatngan naya a ba-mon maghay baey a homain
angkumonin kana, malinih boy malimpeh. 45 Kaya-bay umalih yayna
man, ta managyat ya po nin pitoy ihpidito a maloloke po kana.
Ket humlep hila kana. Kaya-bay maloloke po ye kahahaad na lano
dinan ha una. Wanabay met ye malyadi kanyon mangaloke a tatao
kananyatin panaon."

Hiyay Indo boy Kakatongno nan Apo Jesus
(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

46 Haanin, legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus kanlan tatao,
nilumateng yay indo na boy hilay kakatongno na a lalaki. Ket
ampideng hila ha ilwah, ta labay la yan katongtongen ye Apo Jesus.
47 Haanin, main tao a naghabi kanan Apo Jesus, "Hiyay indo mo
boy hilay kakatongno mon laki, anti hila ha ilwah. Ket labay la kan
makatongtong."
48 Nakibat yay Apo Jesus kana, "Aya hila lagi ye indo ko boy
kakatongno ko?" 49 Haanin, intamudo na hilay mānumbong na. Ket
hinabi na, "Hilati ye kakatongno ko boy indo ko, 50 ta ayaman a
ampanumbong ha kalabayan nan Bapa kon anti ha langit, ket hilabay
ye kakatongno ko boy indo ko."

13

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mānabwag
(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)

1 Kananyatew a mangaamot, hiyay Apo Jesus, inumalih ya ihtew
ha baey a naytiponan lan tatao. Ket nakew yan nikno ha ambay
dagatdagatan. 2 Malabong a tubat ye tataon namalibot kana. Kaya-
bay nakew yan nilumampat ha bangka. Ket nikno ya, ta ihtew yan
mangiadal. Hilay tatao met, ket ampideng hilan ampanlenge kana ha
gilid lanom. 3 Malabong ye in-adal na kanla makauli ha pangilalayi.
Hinabi na kanla, "Main maghay māgtalon ye nakew nanabwag nin
bini ha pananeman na. 4 Ha panabwag na, main nangaanon bini
ye naampag ha dān. Ket hilatin bibini, kinan nin mamanokmanok.
5 Main met nangaanon bini ye naampag ha kadapahan a main
maimpih a luta. Ket mapadah yan tinumubo ye bibini, ta maimpih ye
luta. 6 Noba ha naamotan hilayna, ket nangalangey boy nangayango,
ta mangaababe ye yamot la. 7 Main met nangaampag ha antuboan

nin madiwin iilamon. Ket ha tinumubo hilatew a bini, tinumubo
hilayna met ye madiwin iilamon. Ket tinugpawan lay tinumubo a
bibini. 8 Main met bibini a naampag ha mabona a luta. Ket malambot
ye tubo la boy nanawa hila. Main nanawan magatoh, anemapo, boy
main tatlompo."
9 Hinabi na po Apo Jesus, "Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo
yatin manged."

Hiyay Tikih nin Pangilalayi
(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)

10 Haanin, hinumaley hila kanan Apo Jesus ye mānumbong na. Ket
tinepet laya, "Apo, taket ta no mangiadal ka kanlan tatao, ket pawa
makauli ha pangilalayi ye paghabi mo kanla?"
11 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Nabyayan kawon pagkataloh nin
hiklito nin tungkol ha panakop nan Apo Dioh, noba hilay kanayon,
ahe. 12 Ta hiyay taon ampanumbong nin nange na a kaptegan, ket lalo
ya po mabyayan nin pagkataloh. Noba hiyay taon ahe ampanumbong
nin nange na a kaptegan, agya po hiyay makandin pagkataloh na,
ket kowen ya po kana. 13 Kaya-bay pawa makauli ha pangilalayi ye
paghabi ko kanlan kanayon. Ta agya po man mamilew hilan mamilew,
ket ahe hila makabalay boy agya po man manlenge hilan manlenge,
ket ahe hila makataloh. 14 Natupad kanla ye impahulat nan Apo Dioh
kanan podopita Isaias hatew,

'Agya po man manlenge kawon manlenge, ket ahe kawo makataloh
boy agya po man mamilew kawon mamilew, ket ahe kawo
makabalay.'
15 Ta hilatin tatao, ket mabyang ye ō la.
Hinakeban lay talinga la boy in-ipleng lay mata la.
No aliwa dayin wanabay, ket makakit ye mata la
boy makange ye talinga la, ket makataloh hilayna.
Ha wanabay, mag-udong hilayna kangko, ket paitaahen ko hila."*

16 Hinabi na po Apo Jesus kanlan mānumbong na, "Noba minged
kawo, ta angkakit yoy andiyagen ko boy angkatalohan yoy anhabiyen
ko. 17 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko! Hatew, malabong hilay
popodopita boy matoynong a tatao ye malabay makakit boy makange
nin nakit boy nange yo haanin. Noba ahe nalyadi yati ha panaon la."

Hiyay Labay Habiyen nin Pangilalayi tungkol ha Mānabwag
(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

18 Hinabi nan Apo Jesus, "Leng-en yoy labay habiyen nin pangilalayi
tungkol ha mānabwag. 19 Hiyay bini ket Habi nin Dioh. Hiyay dān
a kinaampagan nin bini, ket hilabay ye tataon nakange nin Habi
nin Dioh a tungkol ha panakop na, noba ahe la natalohan. Haanin,
nilumateng yay Satanas. Ket inalih na ha puho la ye nange la."
20 "Ket hiyay kadapahan a main maimpih a luta, ket hilabay ye tataon
angkaaliket a nakange boy nananggap nin Habi nin Dioh. 21 Noba
ahe ya nanyamot ha puho la. Kaya-bay ha nilumateng ye kaidapan
o pangipaloke uli ha pananggap la nin Habi nin Dioh, ket tampol la
yaynan tinalingkukolan ye pamteg la. 22 Hiyay luta a antuboan nin
madiwin iilamon a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye tataon

* **13:15** Isaias 6:9-10.

nakange nin Habi nin Dioh. Noba uli ha malabong a babagay a
ampakayootan la boy uli ha pagkapulag la ha kabatnangan, naliwaan
laynay Habi nin Dioh a nange la. Kaya-bay ahe ya nakapanawa ye
Habi nin Dioh ha bi-ay la. 23 Noba hiyay mabona a luta a kinaampagan
nin bibini, ket hilabay ye tataon nakange boy nakataloh nin Habi nin
Dioh. Kaya-bay nanawa ya ha bi-ay la. Main nanawan magatoh, main
anemapo, boy main nanawan tatlompo.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Iilamon

24 Hiyay Apo Jesus, naghabi yayna man nin pangilalayi kanla, “Hiyay
panakop nan Apo Dioh, mailalayi ya ha dinyag nin maghay tao a
nanabwag nin manged a bini ha pananeman na. 25 Noba ha madeglem
ana, legan angkatuloy hilay tatao, nilumateng yay kaaway na. Ket
hinabwagan na met nin lahi nin iilamon ye pananeman haka ya
inumalih. 26 Ha tinumubo yaynay bini boy nanawa, nakit met a main
iilamon. 27 Kaya-bay nakew hilay iipoh kanan amo la. Ket magha kanla
ye naghabi kana, ‘Apo, aliwa nayi a manged ye inhabwag mon bibini?
Taket ta main ana met iilamon ha nananeman mo? Way-ihtew ibat ye
iilamon?’ ”

28 “Nakibat yay amo kana, ‘Ah! Dapat nan kaaway ko yatew.’ ”

“Haanin, nanepet hilay iipoh kana, ‘Labay mo nayi, Apo, a uloten mi
yaynay iilamon?’ ”

29 “ ‘Adey, ta no uloten yo, maka midaman yon maulot ye tidigo.
30 Paolayan yo po angga ha pamupol. Ket kananyatew a panaon,
habiyen ko kanan māmupol, “Uloten yo po muna ye iilamon boy
pethen haka yo iulam. Pangayadi, pupolen yoynay tidigo, ket ikonin
yo ha kamalig ko.” ’ ”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Makandin Lahi'
(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

31 Naghabi yayna man ye Apo Jesus nin maghay pangilalayi, “Hiyay
panakop nan Apo Dioh, ket mailalayi ya ha pinakamakandin lahi' a
intanem nin maghay tao ha pananeman na. 32 Agya pinakamakandi
yan lahi', noba no tumubo yan lumake a poon-kayo, ket paghayan yan
mamanokmanok ye hahanga na.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pamalbag
(Lucas 13:20-21)

33 Magha po a pangilalayi ye hinabi nan Apo Jesus, “Hiyay panakop
nan Apo Dioh, ket mailalayi ya ha makandin pamalbag a inggameh
nin maghay babayi ha tatloy takal nin tapok, ta diyagen nan tinapay.
Ket napalbag nan kaganaan yatew.”

Hiyay Panggawi nan Apo Jesus nin Pangilalayi
(Marcos 4:33-34)

34 Pawa pangilalayi ye anggawien nan Apo Jesus ha pangiadal na
kanlan tatao tungkol ha panakop nin Dioh. 35 Ha wanabay a pangiadal
na, natupad anay impahulat nan Apo Dioh hatew kanan podopita na,
“Maghabi ko kanlan tatao makauli ha pangilalayi.
Habiyen ko kanla ye babagay a nakatayo paibat po ha pinalhowa ye
babe-luta.”†

† **13:35** Kakanta 78:2.

Hiyay Labay Habiyen nin Pangilalayi tungkol ha Iilamon ha Tidigowan

36 Haanin, hiyay Apo Jesus, nilakwanan na hilay tatao. Ket nilumoob
ya ha maghay baey. Hinumaley hilay mānumbong na kana. Ket
hinabi la, “Apo, habiyen mo man kammi no hinyay labay habiyen nin
pangilalayi mo tungkol ha iilamon ha pananeman.”
37 Nakibat yay Apo Jesus, “Hiyay nanabwag nin manged a bini ket
hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao. 38 Hiyay pananeman ket babe-
luta. Hiyay manged a bini ket hilay tataon anhakopen nan Apo Dioh.
Ket hilay iilamon ket hilay tataon anhakopen nan Satanas. 39 Hiyay
kaaway a nangihabwag nin lahi iilamon ket hiyay Satanas met ateed.
Hiyay labay habiyen nin pamupol ket kapopohan nin babe-luta. Hilay
māmupol ket hilay aanghil. 40 No way-omen lan inulot boy inulam ye
iilamon, ket wanabay met ateed lano ye malyadi kanlan hakop nan
Satanas ha kapopohan nin babe-luta. 41 Ket hiko a ibat ha langit a in-
Anak nin Tao, mangitubol akon aanghil ko. Ket alihen la ha panakopan
ko ye kaganaan a pagkahalananan boy hilay kaganaan a ampanyag
nin kalok-an. 42 Maitapon hila ha manliyabliyab a apoy. Ket ihtew
hilaynan tumangih boy mangiinaet. 43 Noba hilay mangatoynong,
kuminlab hila a ba-mon henag nin mangaamot ha panakopan nan
Bapa la a Dioh. Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Maalaga a Babandi

44 Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, ket
mailalayi ya ha maalaga a babandi a ingkali ha luta. Ha nakali yan
maghay tao, tinagpenan na yan uman. Ket angkaaliket yan nuli boy
inlako nay kaganaan a babandi na. Ket hinaliw na yay luta a kinakitan
nan maalaga a babandi ta-omen naya mapagkonin.”
45 Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, mailalayi
ya met ha dinyag nin maghan mānaliw a ampanapul nin mablin
dapah. 46 Haanin, ha nakatapul yan maghay mablin dapah, inlako
nay kaganaan a babandi na. Ket hinaliw na yay mablin dapah.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Kalinah

47 Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, ket
mailalayi ha kalinah a nakakwa nin hadihadi a malanghit. 48 Ha
napno anay kalinah, ingguloy lan mānlapet ha gilid dagatdagatan. Ket
nikno hila, ta payngilboen lay nakwa lan malanghit. Pinili la hilay
makna, ket ingkonin la hila ha pangikunaan. Noba hilay ahe makna,
ket intapon la. 49 Wanabay met ateed ye malyadi lano ha kapopohan
nin babe-luta. Lumateng hila lanoy anghil, ta ilbo la hilay matoynong a
tatao kanlan mangaloke. 50 Hilay mangaloke a tatao, ihapog la hila ha
manliyabliyab a apoy. Ket ihtewbay hilan tumangih boy mangiinaet.”
51 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Natalohan yo laweh ye labay habiyen
nin kaganaan a hinabi kon pangilalayi?”
Nakibat hila kana, “Awo Apo, natalohan mina.”
52 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Kaya-bay balang maihtodo
nin Bibilin a naadalan nin tungkol ha panakop nan Apo Dioh, ket
mailalayi ya ha maghay taon nagkonin nin baey a mangilwah nin bayo
boy alan a babandi ha nangihinopan na.”

Hiyay Ahe Pamiha kanan Apo Jesus ha Nazaret
(Marcos 6:1-16; Lucas 4:16-30)

53 Pangayadi nan in-adal Apo Jesus hilatin pangilalayi, inumalih
yayna nin yatew a lugal. 54 Nakew ya ha Nazaret a lugal a kinalakean
na. Ket nangiadal ya ha pāytiponan lan Jujudio. Ket hilay ampanlenge
kana, ampagtaka hila, a wanla, "Way-ihtew nangibat ye kadunongan
na boy kapalyadiyan a nanyag nin kapagtakaan? 55 Aliwa nayi a
hiyabay ye anak nan māg-alowagi boy hiyay Maria ye indo na? Aliwa
nayi a hiyay Santiago, Jose, Simon, boy Judas ye kakatongno na a laki?
56 Boy aliwa nayi a hilay kakatongno nan babayi, ket angkumonin hila
met ihti? Way-ihtew na awod nakwa ye wanabay a kadunongan boy
kapalyadiyan?" 57 Ket hilay tatao ihtew, ahe la yan biniha ye Apo Jesus.

Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanla, "Hiyay podopita, ambihaen
laya ha agya way-ihtew man a lugal, powidan bengat ha lugal na
boy papamilya na." 58 Ket hiyay Apo Jesus, nangaanon bengat a
kapagtakaan ye dinyag na nin yatew a lugal, ta ahe hila ampamteg
kana.

14

Hiyay Pagkamatey nan Juan a Māmawtihmo
(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)

1 Kananyatew a panaon, nabalitaan nan Gobilnadol Herodes Antipas
ye tungkol kanan Apo Jesus. 2 Kaya-bay hinabi na kanlan oopihyal
na, "Hiyabay ye Juan a Māmawtihmo a nabi-ay uman! Kaya-bay
ampakadyag yan kapagtakaan."

3-4 Yati ye nalyadi ha ahe ya po natey ye Juan a Māmawtihmo. Hiyay
Gobilnadol Herodes Antipas, impadakep na yay Juan a Māmawtihmo
haka naya impabalol boy impapidiho, ta maheheg nan anhabiyen
kana, "Apo Gobilnadol, aliwan huhto ye dinyag mo, ta pinag-ahawa mo
yay Herodias a ahawa nan Felipe a katongno mo." 5 Hiyay Gobilnadol
Herodes Antipas, labay naya dayin ipapatey ye Juan. Noba angkalimo
ya kanlan Jujudio, ta ampamtegan la a podopita na yan Apo Dioh.

6 Ha kompalanyoh nan Gobilnadol Herodes Antipas, tinumalek yay
balatang nan Herodias ha adapan lan bibihita na. Uli ha panumalek
na, naaliket yay Gobilnadol. 7 Kaya-bay impangako na boy nanumpa
ya po, a wana, "Hinyaman a awoken mo, ket ibyay ko kammo."

8 Uli ha hinabi nan Gobilnadol Herodes Antipas, nakew yay balatang
kanan indo na. Ket tinepet naya no hinyay awoken na. Ket hinabi na
kanan balatang, "Hiyay ō nan Juan a Māmawtihmo ye labay kon ibyay
mo kangko a naikonin ha bandihado." Kaya-bay nag-udong ya kanan
Gobilnadol Herodes Antipas. Ket hinabi na yatew. 9 Pamakange nan
Gobilnadol Herodes Antipas, nalele ya. Noba ulita nagpangako ya ha
adapan lan bibihita na, inawo nay awok nan balatang. 10 Ket haanin,
hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, nangitubol yan mamutoh nin leey
nan Juan a anti ha pidihowan. 11 Ket ingkonin layna ha bandihado.
Pangayadi, inggawang naya kanan balatang. Ket hiyay balatang,
inggawang naya met kanan indo na. 12 Haanin, hilay mānumbong nan
Juan, kingwa lay bangkay na boy in-ilbeng laya. Pangayadi, imbalita
la kanan Apo Jesus ye nalyadi kanan Juan.

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Liman Libo katao
(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

13 Pamakange nan Apo Jesus ye nalyadi kanan Juan, inumalih
ya ihtew. Nilumugan ya ha bangka. Ket nakew ya wangwang.
Noba ha natandaan lan tatao ha babanwa a inumalih yay Apo Jesus,
kinumodang hilan hinumumbong kana. 14 Ha nilumumbah yay Apo
Jesus ha bangka, nakit na hilay malabong a tatao. Ket nalunoh ya
kanla. Ket hilay ampaghakit, pinaitaah na hila.
15 Ha andudumeglem ana, hilay mānumbong na, hinumaley hila
kana. Ket hinabi la, "Apo, anti kitawo ha wangwang boy an-
dudumeglem ana. Kaya-bay Apo, habiyen moyna kanlan tatao a
makew hilayna ha babadiyo ta-omen hila po makahaliw nin pamangan
la."
16 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, "Ahe hilayna katapulan a
makew. Hikawoy mamyay nin pamangan la."
17 Nakibat hila kanan Apo Jesus, "Yo! Limay tinapay boy luway
malanghit bengat ye anti ihti."
18 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Igawang yo kangko." 19 Haanin,
pinaikno na hilay tatao ha kailamonan. Pangayadi, kingwa nay
limay tinapay boy luway malanghit. Tinumangal ya ha langit. Ket
pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Binih-ilbih-il na yay tinapay boy
pinutoh-putoh na yay malanghit. Ket in-ibyay na kanlan mānumbong
na. Ket impatped la met kanlan tatao. 20 Nangan hilan kaganaan boy
nangabhoy. Pangayadi lan nangan, hilay mānumbong na, tinipon lay
tela lan tatao. Ket nakapno hila po nin labinluwan belyag. 21 Hiyay
bilang nin lalakin nangan, mangalimay libo, powida hila po ye babayi
boy aanak.

Hiyay Pangumodang nan Apo Jesus ha Babe Lanom
(Marcos 6:45-52; Juan 6:15-21)

22 Legan ampaulien na hilan Apo Jesus ye tatao, pinalugan na
hilaynay mānumbong na ha bangka. Ket pinauna na hilaynan lumipay
ha dagatdagatan. 23 Ket ha nakaalih hilaynay tatao, hinumaka yan
bubukod na ye Apo Jesus ha mapantay ta-omen ya makigwang.
Ket nadegleman ya ihtew. 24 Haanin, hiyay bangka a anluganan
lan mānumbong na, ket anti yayna ha bunak nin dagatdagatan
a ampihahanggiyap, ta angkadupag hilan angin boy mangakhaw a
dawyon. 25 Ha palbangon ana, kinumodang yay Apo Jesus ha babe
lanom palakew kanla. 26 Ha natamulaw la a main angkumodang ha
babe lanom, nalimowan hilan tubat. Ket kinumolih hila, a wanla,
"Anito!"
27 Noba hinabi nan tampol Apo Jesus kanla, "Adi kawo angkalimo,
ta hiko yati! Pakatana kawon bengat!"
28 Haanin, nakibat yay Pedro, "Apo! No peteg a hika yain, palakwen
moko man awod ihen a kumodang ha babe lanom!"
29 Nakibat yay Apo Jesus kanan Pedro, "Awo, makew ka ihti."
Nilumumbah yay Pedro ha bangka. Ket kinumodang yan peteg ha
babe lanom palakew kana. 30 Noba ha natanam nan Pedro ye makhaw
a angin, nalimowan ya. Ket anlumdeg yayna. Kaya-bay impangha nay,
"Apo! Apo! Iligtah moko!"

31 Hiyay Apo Jesus, tampol na yan ginawang boy hinabi na kana,
“Koynan kakandi ye pamteg mo! Taket ta ampagluwaluwa ka?”
32 Haanin, ha nakalampat hilayna ha bangka, tinumgen anay
makhaw a angin. 33 Hilay mānumbong na a anti ha bangka, ha nakit
laynan tinumgen ye makhaw a dawyon boy angin, ket inggalang laya,
a wanla, “Apo, hikan peteg ye Anak nin Dioh!”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Ampaghakit ha Genesaret
(Marcos 6:53-56)

34 Haanin, ha nakalipay hilayna ha dagatdagatan, nilumateng hila
ha Genesaret. 35 Hilay tatao ihtew, ha nabalayan la yay Apo Jesus,
ket tampol hilan nangitubol nin mangibalita kanlan tatao ha palibot
nin yatew a lugal. Ket hilay ampaghakit, inlakew la hila kanan Apo
Jesus. 36 Impakiiingalo la kana a no malyadi, agya makiwit lan bengat
ampaghakit ye laylay nin bado na. Ket hilay kaganaan a nangiwit,
nitaah hila.

15

Hiyay Kaugalian tungkol ha Pag-ibano
(Marcos 7:1-13)

1 Haanin, main nangaanon Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin a
ibat ha banwan Jerusalem ye nakew kanan Apo Jesus. Ket tinepet laya,
2 “Taket ta ahe la anhumbongen nin mānumbong mo ye kaugalian lan
tutoa tawo tungkol ha pag-ibano bayo mangan?”
3 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ket hikawo met lagi, taket ta
anlabagen yoy Bibilin nan Apo Dioh ta-omen yon bengat mahumbong
ye naiknaan yon kaugalian lan tutoa yo? 4 Alimbawa, imbilin nan Apo
Dioh, ‘Bihaen moy bapa mo boy indo mo’ boy imbilin na po, ‘Ayaman a
maghabin maloke kanlan tutoa na, ket hukat a pateyen.’ 5 Noba lumbo
ya met ye an-iadal yo kanlan tatao, ta anhabiyen yo a malyadi yon
habiyen kanlan tutoa yo, ‘Hikawon tutoa ko, biyan katawo dayin pilak,
noba ibyay ko tana kanan Apo Dioh.’ 6 Ulin yain, an-iadal yoyna met
a ahe layna bihaen ye tutoa la. Ha wanabay, andiyagen yon homain
hilbi ye Bibilin nan Apo Dioh uli ha panumbong yo ha kaugalian lan
tutoa yo. 7 Hikawon ampagmamangedan! Petegbay ye impahulat nan
Apo Dioh kanan podopita Isaias hatew a tungkol kanyo,
8 ‘Hilatin tatao, anggalangen lako ha habi bengat,
noba mataang ya met ye puho la kangko.
9 Homain hilbi ye panggalang la kangko,
ta hiyay an-iadal la ket bibilin bengat nin tao.’ ”*

Hiyay Makapadinat ha tao
(Marcos 7:14-23)

10 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilay tataon humaley kana.
Ket hinabi na, “Leng-en yoko boy ihipen yon manged ye habiyen ko.
11 Aliwan hiyay an-ipahlep nin tao ha bebey na ye ampakapadinat
kana, no aliwan hiyay habi a anlumwah ha bebey na.”
12 Haanin, hilay mānumbong na, hinumaley hila kana. Ket hinabi la,
“Apo, ahe mo nayi tanda a nahakitan hilay Papariseo ha hinabi mo?”

* **15:9** Isaias 29:13.

13 Noba nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hinyaman a tanaman a ahe
na intanem nin Bapa ko a anti ha langit, ket maulot ya. 14 Paolayan yo
hila, ta ba-mo hilan kapkap a ampangakay nin kapadiho lan kapkap.
Ha wanabay, padiho hilan maampag ha lubot.”
15 Haanin, hinabi nan Pedro, “Apo, habiyen mo man kammi no
hinyay labay habiyen nin yain a pangilalayi mo.”
16 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Agya hikawo nayi, ahe kawo
ampakataloh? 17 Ahe yo nayi tanda a agya hinyaman a an-ipahlep ha
bebey, ket ampilaloh ya ha bitoka, ket mailwah ya met ateed? 18 Noba
hiyay habi a anlumwah ha bebey nin tao, ket ibat ya ha puho. Ket
yati ye ampakapadinat kana, 19 ta ibat ha puho na ye mangaloke a
ihip. Ket yatin mangaloke a ihip ye ampangitudon kana a mamatey,
makilaki o mamabayi, mandamog, manakaw, manago, boy mandama
nin kanayon. 20 Hilayati ye ampakadinat, noba hiyay mangan a ahe
mag-ibano, ket aliwa yain ye ampakapadinat ha tao.”

Hiyay Pamteg nin Babayin Aliwan Judio
(Marcos 7:24-30)

21 Haanin, hiyay Apo Jesus, inumalih ya nin yatew a lugal. Ket nakew
ya ha lulugal a mahaley ha banwan Tiro boy Sidon.† 22 Main babayin
Cananea a angkumonin ihtew ye nakew nakiingalo kana, a wana, “Apo
a Lahi nan Poon David, ingalowan moko! Ta hiyay anak kon babayi,
ket hinelpan yan maloke a ihpidito boy angkaidapan yan tubat.”
23 Noba ahe naya pinakibatan Apo Jesus. Haanin, hinumaley hilay
mānumbong na. Ket hinabi la kana, “Apo, paalihen mo yayna yain a
babayi, ta pihuhumbong na kitawo boy mahneg ya.”
24 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan babayi, “Naitubol ako ihti
ulin bengat kanlan Israelita a ba-mon tutupa a nangaipakat.”
25 Noba hiyay babayi, hinumaley yan nanalimukod kanan Apo Jesus,
a wana, “Apo, haglapan moko dayi!”
26 Noba hinabi nan Apo Jesus kana makauli ha kahabiyan, “Aliwan
huhto a kowen ye pamangan lan aanak haka ipakan ha aaho.”
27 Hinabi na met babayi kanan Apo Jesus, “Awo, peteg yain, Apo.
Noba hilay aaho, angkanen la met ye mumom angkaampag a ibat ha
lamihaan nin amo la.”
28 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Koynan kayadet ye pamteg mo!
Mapalyadi ye an-awoken mo.” Ket kananyatew met ateed, nitaah yay
anak na.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Malabong a Tatao

29 Haanin, hiyay Apo Jesus, inumalih ya nin yatew a lugal. Ket
nakew ya ha ambay dagatdagatan nin Galilea boy hinumaka ya ha
mapantay. Ket nikno ya ihtew. 30 Malabong hilay tataon nangilakew
kana nin pipilay, kakapkap, lulumpo, angang boy malabong po a
ampaghakit. Inhaley la hila ha aphayan nan Apo Jesus, ket pinaitaah
na hila met. 31 Ha nakit lan tatao a ampakahabi hilaynay angang,
ampakakodang hilaynay pipilay boy lulumpo, boy ampakakit hilaynay
kakapkap, nagtaka hilan tubat. Kaya-bay inggalang la yay Dioh lan
Israelita.

† **15:21** Tiro boy Sidon ket babanwa lan aliwan Judio.

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Apat a Libo katao
(Marcos 8:1-10)

32 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinahaley na hilay mānumbong na
boy hinabi na kanla, “Angkalunoh akon tubat kanlan hilatin tatao,
ta tatloynan mangaamot a kalamo tawo hila, ket haanin, homain
hilaynan pamangan. Ahe ko hila malyadin paulien a angkabitil, ta
maka mawe hila ha dān.”
33 Hinabi lan mānumbong na kana, “Apo, way-ihtew kitawo nayi
mangwa nin pamangan ihti ha wangwang a mignap kanlan hilatin
kalabong a tatao?”
34 Tinepet na hilan Apo Jesus, “Anoy tinapay ye anti kanyo?”
“Pito,” wanla, “boy main met nangaanon mangakandin malanghit.”
35 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinaikno na hilay tatao ha luta. 36 Ha
nakaikno hilayna, kingwa nay pitoy tinapay boy nangaanon malanghit
haka naya pinahalamatan kanan Apo Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-
il naya haka na in-ibyay kanlan mānumbong na ta-omen la ipatped
kanlan tatao. 37 Haanin, nangan hilan kaganaan boy nangabhoy.
Pangayadi lan nangan, hilay mānumbong na, tinipon lay tela lan tatao.
Ket nakapno hila po nin piton belyag. 38 Hiyay bilang nin lakin nangan,
mangaapat a libo, powida hila po ye babayi boy aanak.
39 Ha napauli na hilaynan Apo Jesus ye tatao, nilumugan yayna met
ha bangka boy nakew ya ha lugal a Magadan.

16

Hiyay Pangawok lan Papariseo boy Sasaduseo nin Kapagtakaan
(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

1 Ha maghay mangaamot, main Papariseo boy Sasaduseo ye nakew
kanan Apo Jesus ta-omen laya huboken. Ket nakikwa hilan ka-
pagtakaan kana bilang pagkakitan a hiyabay ye intubol nan Apo
Dioh. 2 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “No ampitanghob yayna
ye mangaamot boy makit yo a matibya ye lowang, anhabiyen yon
‘Manged ye panaon mabekah.’ 3 Boy no mahanib ket makit yon
matibya boy maowep ye lowang, anhabiyen yon ‘Mangudan ya
haanin.’ Tanda yon italohan ye angkakit yo ha lowang. Noba ahe
yo met tanda a italohan ye pagkakitan a andiyagen nan Apo Dioh
makauli kangko kananyatin panaon? 4 Hikawon tatao kananyatin
panaon, tubat ye kalok-an yo boy ahe na kawo mapatayaan Apo
Dioh. Ampakikwa kawon kapagtakaan bilang pagkakitan a hiko ye
intubol nan Apo Dioh. Noba homain akon ipakit kanyo, no aliwan
hiyay kapagtakaan a omen ha nalyadi kanan podopitan Jonas hatew.”
Pangayadi nan hinabi yatew, nilakwanan na hilayna.

Hiyay Babala nan Apo Jesus tungkol ha aadal lan Papariseo boy Sasaduseo
(Marcos 8:14-21)

5 Ha nakalipay hilayna ha dagatdagatan, natandaan lan mānumbong
a naliwaan lay nagbawon nin tinapay. 6 Haanin, hinabi nan Apo Jesus
kanla, “Mag-alla kawo ha pamalbag lan Papariseo boy Sasaduseo.”
7 Pamakange lan mānumbong na, hinabi la ha magha boy magha,
“Hinabi na yatew, ta naliwaan tawon nagbawon nin tinapay.” 8 Noba
tanda nan Apo Jesus ye ampaytongtongan la. Kaya-bay tinepet na

hila, “Taket ta ampaytongtongan yoy ahe yo pagbawon nin tinapay?
Kakandi ye pamteg yo! 9 Ahe kawo po nayi ampakataloh? Naliwaan
yoyna nayi ye pamih-ilbih-il ko nin limay tinapay a impakan ha limay
libo katao, ket nangabhoy hila? Anoy belyag ye natipon yon tela lan
tatao? 10 Wanabay met ateed ha pitoy tinapay a impakan ha apat a
libo katao. Anoy belyag ye natipon yon tela lan tatao? 11 Taket ta ahe
yo po angkatalohan a aliwan tinapay ye labay kon habiyen ha hinabi
ko a mag-alla kawo ha pamalbag lan Papariseo boy Sasaduseo?” 12 Ket
kananyatew la po bengat natalohan a aliwa manaytin pamalbag ha
tinapay ye labay nan habiyen Apo Jesus a pag-allaan la, no aliwan
hiyay aadal lan Papariseo boy Sasaduseo.

Hiyay Pangipatanda nan Pedro nin tungkol kanan Apo Jesus
(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

13 Ha niabot hilaynan Apo Jesus boy mānumbong na ha haley nin
banwan Cesarea Filipos, tinepet na hilay mānumbong na, “Ha ihip lan
tatao, aya ko kano a ibat ha langit a in-Anak nin Tao?”
14 Nakibat hila, “Anhabiyen lan kanayon a hika ye Juan a
Māmawtihmo. Hilay kanayon met, anhabiyen la a hika ye podopitan
Elias. Ket hilay kanayon po, anhabiyen la met a hika ye podopitan
Jeremias o magha ka kanlan popodopita.”
15 Tinepet na hilay mānumbong na, “Hikawo nayi, aya ko?”
16 Nakibat yay Simon Pedro, “Hika ye Cristo a Anak nan Apo Dioh a
angkabi-ay.”
17 Hinabi nan Apo Jesus kanan Simon, “Minged ka, Simon a anak nan
Jonas! Ta aliwan tao ye nangipatanda kammo yati, no aliwan hiyay
Bapa kon Dioh ha langit. 18 Ket haanin, hika ye Pedro* boy kananyatin
dapah,† ipaideng koy pangkat lan māmteg ko a ahe mahambot,
agya po man kapalyadiyan nin kamateyan. 19 Ibyay ko kammo ye
kapalyadiyan ha panakopan ha langit a omen ha tulbek a malyadin
panleneb boy panlukat. Hinyaman a ibawal mo ihti ha babe-luta, ket
ibawal na met Apo Dioh ha langit. Boy hinyaman a ipaluboh mo ihti
ha babe-luta, ket ipaluboh na met Apo Dioh ha langit.”
20 Pangayadi, mahehpet na hilan binilinan Apo Jesus ye mānumbong
na, “Adi yo anhabiyen ha agya ayaman a hiko ye Cristo a impangako
nan Apo Dioh.”

Hiyay Unan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27)

21 Paibat kananyatew, impatanda naynan Apo Jesus kanlan
mānumbong na, “Katapulan akon makew ha banwan Jerusalem.
Ket ihtew akon magdiha nin tubat a pamaidap lan tutoan Jujudio
a mānungkolan, mānguna a papadi boy mamaihtodo nin Bibilin.
Ipapatey lako, noba mabi-ay akon uman ha ikatlon mangaamot.”

---

* **16:18** *Pedro:* hiyay labay habiyen ket dapah. † **16:18** Hilay mangadunong tungkol ha Biblia, main hilan tatlon katalohan ha labay habiyen nin dapah kananyatin bersikulo. Hiyay una, hiyay dapah ye Pedro o pamapteg nan Pedro tungkol kanan Apo Jesus (Mateo 16:16). Hiyay ikalwa, hiyay dapah ye kaganaan a mānumbong nan Apo Jesus (Efeso 2:20; Impakit 21:14). Hiyay ikatlo, hiyay dapah ye Apo Jesus o pangiadal na (1 Corinto 3:11, 10:4; 1 Pedro 2:6-8).

22 Pamakange nan Pedro yatew, intaang na yan makandi ye Apo
Jesus haka na yan pinaghabiyan, “Ahe na dayin ipaluboh Apo Dioh
yatew! Ahe malyadi yain kammo, Apo.”
23 Haanin, hiyay Apo Jesus, inadap na yay Pedro. Ket hinabi na kana,
“Pakataang ka kangko, Satanas. Ta anhaaden moy panumbong ko ha
kalabayan nin Dioh. Hiyay an-ihipen mo, aliwan kalabayan nin Dioh,
no aliwan ihip bengat nin tao.”
24 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Ayaman
a malabay manumbong kangko, ket katapulan a liwaan nay hadili
nan kalabayan boy maghadya yan matey ha panumbong na kangko
a ba-mo yan ampamatay nin kodoh. 25 Ta ayaman a ampangihilib
nin bi-ay na, maanam na. Noba ayaman a matey uli kangko, ket
mabyayan yan bi-ay a homain anggaan. 26 Agya mapagkonin nin
maghay tao ye kaganaan a babandi ihti ha babe-luta, no mipalakew
ya met ha kapaduhaan a homain anggaan ye kalelwa na, main ya nayi
pakinabang kana ye babandi na? Main nayi malyadin pamayad ye tao
ta-omen ya mabyayan nin bi-ay a homain anggaan? 27 Ta hiko a ibat ha
langit a in-Anak nin Tao ket mag-udong a main kapalyadiyan nan Bapa
kon Dioh, lamo ko hilay aanghil na. Ket kananyatew a mangaamot,
ibyay ko ye kaeteban nin didiyag nin balang magha. 28 Pakaleng-en
yon manged ye habiyen ko. Main nangaano kanyo ihti ye ahe po matey
anggan makit la ye panlumateng kon ibat ha langit a in-Anak nin Tao
bilang Poon.”

17

Hiyay Pagkauman nin Kadih nan Apo Jesus
(Marcos 9:12-13; Lucas 9:28-36)

1 Pangalabah nin anem a mangaamot, hiyay Apo Jesus, inlamo na
yay Pedro boy hilay mikatongno a Santiago boy Juan ha matagay a
mapantay a hilahilan bengat. 2 Ket legan anti hila ihtew, nakit la
a nauman ye kadih nan Apo Jesus. Hinumnag ye lupa na a omen
ha mangaamot boy hiyay bado na, ampakapulag a ba-mon henag.
3 Kapipikhaan, nakit la yay Moises boy Elias a ampakitongtong kanan
Apo Jesus. 4 Haanin, hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus, “Apo, manged,
ta anti kitawo ihti. No labay mo, manyag akon tatlon hongab ihti.
Hiyay maghan hongab, kammo. Hiyay ikalwa, kanan Moises. Boy
hiyay ikatlo, kanan Elias.”
5 Legan ampaghabi ya po ye Pedro, inameyan hilan ampakapulag a
owep boy main hilan nange a bihnga ha owep a ampaghabin wanae,
“Yabayti ye ampakaadoen kon Anak a luboh kon angkaaliketan. Leng-
en yoy habiyen na!”
6 Ha nange lan mānumbong na ye bihnga, nalimowan hilan tubat.
Ket nilumukob hila ha luta. 7 Noba hinumaley yay Apo Jesus kanla.
Ket dinapikpik na hila, a wana, “Mideng kawo! Adi kawo angkalimo.”
8 Ha namilew hilayna, homain hilaynan nakit a kanayon, no aliwan
hiyay Apo Jesus anan bengat.
9 Ha anlumohan hilayna ha mapantay, binilinan na hilan Apo Jesus,
a wana, “Adi yo anhabiyen ha agya ayaman ye nakit yo anggan hiko a
ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mabi-ay uman.” 10 Haanin, hilay
mānumbong na, tinepet la yay Apo Jesus, “Taket ta anhabiyen lan

mamaihtodo nin Bibilin a hiyay Elias a podopita hatew, ket katapulan
a muna yan lumateng kanan Cristo?”
11 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Peteg yain. Katapulan a muna ya po
lumateng ye Elias ta-omen na italadan ye kaganaan. 12 Noba leng-en
yoy habiyen ko. Nilumateng yaynay Elias, noba ahe la yan nabalayan
nin tatao. Ket dinyag lay labay lan diyagen kana. Wanabay met ateed
ye malyadi kangkon ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ta paidapan lako
met lano.”
13 Ket natalohan lan mānumbong na a hiyay Juan a Māmawtihmo
ye andektan na.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Anak a Lakin Hinelpan nin Maloke a Ihpidito

(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)

14 Ha nag-udong hilaynan Apo Jesus ihtew kanlan tatao, main
maghay lakin hinumaley a nanalimukod ha adapan na, a wana,
15 “Apo, ingalowan mo yay anak kon laki, ta ampamaktong ya. Ket
angkaidapan yan tubat. Maheheg yan ampihapog ha apoy boy
angkapuang ha lanom. 16 Inlakew ko yayna kanlan mānumbong mo,
noba ahe la yan napaitaah.”
17 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Hikawon tatao haanin a panaon,
homain kawon pamteg kanan Apo Dioh boy matiko ye ihip yo. Anggan
makano katawo po lagin pag-anohan? Ilakew yoya ihti ye anak.”
18 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinaghabiyan na yay maloke a ihpidito.
Ket kananyatew met ateed, inalihan na yan maloke a ihpidito ye anak.
Ket nitaah yayna.
19 Ha hilahilaynan bengat, hinumaley hilay mānumbong na kana.
Ket tinepet laya, “Taket ta ahe miya napaalih ye maloke a ihpidito
kanan anak?”
20 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ulita kulang ye pamteg yo!
Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No main kawon pamteg,
agya bengat omen ha lahi muhtaha kakandi, malyadi yon habiyen
kananyatin mapantay, ‘Makew ka ihtew’, ket makew ya. Homain
babagay a ahe yo madyag. 21 [Noba yatin kalahin maloke a ihpidito,
mapaalih yo yan bengat makauli ha pamakigwang boy pagpaltan
mangan.”]

Hiyay Ikalwan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na

(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

22 Haanin, ha ampaytipon hilay mānumbong na boy Apo Jesus ha
Galilea, hinabi na kanla, “Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao,
ket maigawang lano kanlan mānungkolan. 23 Pateyen lako, noba ha
ikatlon mangaamot, mabi-ay akon uman.” Haanin, uli ha hinabi na,
nilumele hilan tubat ye mānumbong na.

Hiyay Pamayad nin Bowih ha Timplo

24 Ha niabot yaynay Apo Jesus boy hilay mānumbong na ha banwan
Capernaum, hilay māningil nin bowih ha Timplo, ket nakew hilan
nanepet kanan Pedro, “Hiyay maihtodo yo, ampamayad ya nayi nin
bowih ha Timplo?”
25 Nakibat yay Pedro, “Awo, ampamayad ya.”

Haanin, ha nag-udong yaynay Pedro ha baey a ampagdagohan la,
tinepet na yan Apo Jesus, “Pedro, ha ihip mo, aya hilay ampamayad
nin bowih kanlan popoon? Hilay aanak la o hilay dadayohan?”
26 Nakibat yay Pedro, “Hilay dadayohan, Apo.”
Ket hinabi nan Apo Jesus kana, “No wanabay awod, aliwan aanak lan
poon ye mamayad nin bowih. 27 Noba agya wanabay man, kokaynan
mamaniwit ha dagatdagatan. Ket hiyay una mon makwan malanghit,
bengaen moy bebey na. Ket main kan makit a palata a mignap a bowih
tan luwa. Kowen moya, ket ibayad mo kanlan māningil nin bowih ha
Timplo ta-omen la kitawo ahe pag-inakitan.”

18

Hiyay Pinakamatagay
(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)

1 Kananyatew a odah, hinumaley hilay mānumbong nan Apo Jesus
kana. Ket tinepet laya, “Apo, ayay pinakamatagay kanlan anhakopen
nan Apo Dioh?”
2 Haanin, hiyay Apo Jesus, nanagyat yan maghay anak. Ket
pinaideng naya ha adapan lan mānumbong na haka na hinabi,
3 “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No ahe yo umanen ye
pangugali yo a omen ha pangugali nin makandin anak a mapag-
makaaypa, ahe kawo maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.
4 Kaya-bay ayaman a ampagmakaaypa nin omen kananyatin anak,
ket hiya ye pinakamatagay kanlan anhakopen nan Apo Dioh. 5 Ket
ayaman a ampananggap nin omen kananyatin anak uli ha panumbong
na kangko, ket hikoynay antanggapen na.”

Hiyay Panyag nin Pagkahalananan
(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

6 “Noba ayaman a manyag nin pagkahalananan lan hilatin aanak a
ampamteg kangko, ket mamanged po a bitinan yan mayadet a gilingan
a dapah ye leey na haka ya iampag ha bunak nin dagat.”
7 “Kakaingalo hilay tatao ihti ha babe-luta, ta malabong a tukho ye
pagkahalananan la. Katapulan a lumateng hilayatin pagkahalananan,
noba kakaingalo ye malyadi ha taon ampanyag nin pagkahalananan
nin kapadiho nan tao.”
8 “No hiyay maghay gamet mo o bitih mo ye pagkahalananan mo,
putohen mo tanan itapon. Mamanged po a mamaghay gamet mo o
bitih mo, noba mabyayan kan bi-ay a homain anggaan dinan ha luway
gamet mo o bitih mo, noba mipalakew ka met ha apoy a ahe angkalep.
9 No hiyay maghay mata mo ye hangkan nin pagkahalananan mo,
luowen moyna ingat haka itapon. Mamanged po a mamaghay mata
mo, noba mabyayan kan bi-ay a homain anggaan dinan ha luway mata
mo, noba maihapog ka met ha impilno.”

Pangilalayi tungkol ha Tupa a Nipakat
(Lucas 15:3-7)

10 “Pakahigudowen yon adi yo anyamo-yamoen ye agya magha man
kanlan hilain a aanak. Pakaleng-en yon manged yatin habiyen ko.
Hilay aanghil a ampagbantay kanla, ket anti hilan anti ha adapan nan
Bapa kon Dioh ha langit. 11 [Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin

Tao, nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen ko hila tapulen boy iligtah
ye tataon nipakat.”]
12 “Ha ihip yo, hinyay diyagen nin taon main magatoh a tupa, no
mipakat yay magha? Yo! Ket katapulan pa a lakwanan na hilay
hiyamapo boy hiyam ha nagmamapantay, ta tapulen na yay maghay
tupa a nipakat? 13 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No makitan
na yay nipakat a tupa, ket maaaliket ya po ha magha dinan kanlan
hiyamapo boy hiyam a ahe nipakat. 14 Wanabay met ateed ye tanam
nan Bapa yon Dioh ha langit, ta ahe na labay a mipakat ye agya magha
kanlan hilain a aanak.”

Hinyay Katapulan a Diyagen ha Katongnon Nagkahalanan

15 “No magkahalanan ya kammo ye katongno mo kanan Apo,
lakwen mo yan bubukod na, ta ipalinaw mo kana ye dinyag na a
kahalanan. No leng-en naka, maiudong ye alan yon paymamagha
bilang mikatongno ha pamteg. 16 Noba no ahe naka leng-en, managyat
kan magha o luwa a katongno mo ha pamteg ta-omen ‘paptegan nin
luwa o tatloy tihtigo ye kaganaan a paytongtongan yo.’* 17 Ket no
adi yan teed manlenge, ipatanda mo yayna ha pangkat lan māmteg
nan Apo Jesus. No ahe ya po ateed manlenge kanlan kakatongno ha
pamteg, ibilang mo yaynan ahe ampamteg kanan Apo Dioh o maghan
makuhit a māningil nin bowih.”

Hiyay Maipaluboh boy hiyay Maibawal

18 “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hinyaman a ibawal
yo ihti ha babe-luta, ket ibawal na met nin Apo Dioh ha langit. Boy
hinyaman a ipaluboh yo ihti ha babe-luta, ket ipaluboh na met ha
langit.”
19 “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko a no mapaykahundoan
nin luwa kanyo ye hinyaman a ipakigwang yon awoken, ket ibyay na
kanyon Bapa kon Dioh a anti ha langit. 20 Ta no main luwa o tatlo
kataon ampaytipon uli kangko, ket anti ko met kanla.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Ipoh a Ahe Mamatawad

21 Haanin, hinumaley yay Pedro kanan Apo Jesus. Ket tinepet
naya, “Apo, mikano koya nayi patawaden ye katongno kon maheheg a
ampagkahalanan kangko? Mikapito nayi a ukdo?”
22 Nakibat yay Apo Jesus kanan Pedro, “Aliwan bengat mikapito, no
aliwan pitompo boy piton ukdo. 23 Ta hiyay panakop nan Apo Dioh, ket
mailalayi ya ha panakop nin maghay poon a namadakit kanlan iipoh
na, ta hingilen na hilayna ha uutang la. 24 Ha ikana nayna ye maningil,
in-adap la yayna kana ye maghay ipoh a nakautang nin milyon-milyon
kana. 25 Ulita ahe ya makabayad, hinabi nan poon, ‘Ilako yo hilan
mitapamilya boy hiyay kabandiyan na ta-omen ya makabayad nin
inutang na.’ ”
26 “Haanin, hiyay ipoh, nanalimukod yan nakiiingalo kanan poon,
‘Apo, pangiingalo mo. Biyan moko po dayin makandin panaon ta-omen
ako makabayad ha kaganaan a utang ko.’ 27 Haanin, hiyay poon, ket
kinalunohan naya. Kaya-bay ahe na yayna pinabayadan ye utang na.
Ket pinauli na yayna.”

---

* **18:16** Deuteronomio 19:15.

28 “Noba ha ampuli yaynay ipoh, nahagana na yay maghay ipoh
a nakautang kana nin makandin alaga. Ket hiyay dinyag na kana,
dinakep na yan binikke. Ket hinabi na, ‘Bayadan moynay utang mo
kangko!’ ”
29 “Haanin, nanalimukod yan nakiiingalo kana ye kapadiho nan ipoh
a nakautang kana, ‘Pangiingalo mo. Biyan moko po dayin makandin
panaon ta-omen ako makabayad ha kaganaan a utang ko kammo.’
30 Noba ahe naya kinalunohan, no aliwan impapidiho naya anggan
mabayadan nay utang na.”
31 “Haanin, hilay kanayon a iipoh a nakakit ha nalyadi, nalele hila.
Kaya-bay nakew hila kanan poon. Ket hinabi lay kaganaan a nalyadi.”
32 “Haanin, hiyay poon, impadakit na yain a ipoh. Ket hinabi na,
‘Maloke kan tubat a ipoh! Ahe koynabay pinabayadan ye utang mo
ulita nakiiingalo ka kangko. 33 Taket ta ahe moya met iningalowan
ye kapadiho mon ipoh a omen ha pangingalo ko kammo?’ 34 Uli ha
tubat a poot nan poon, ket impapidiho naya angga ha mabayadan nay
kaganaan a utang na.”
35 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “No ahe yo yan luboh patawaden
ye kapadiho yo, wanabay met ateed ye diyagen na kanyon Bapa kon
Dioh a anti ha langit.”

19

Hiyay Adal tungkol ha Payngihyay nin Miahawa
(Marcos 10:1-12)

1 Pangayadi nan in-adal Apo Jesus yatew a babagay, inumalih ya ha
plobinhiyan Galilea. Ket nakew ya ha plobinhiyan Judea ha lipay nin
kabatowan Jordan. 2 Malabong hilay tataon hinumumbong kana. Ket
pinaitaah na hilay ampaghakit.
3 Haanin, nilumateng hilay nangaanon Papariseo. Ket hinumaley
hila kanan Apo Jesus, ta huboken laya. Kaya-bay tinepet laya, “An-
ipaluboh nayi nin Bibilin a ihyay nin laki ye ahawa na ha agya
hinyaman a hangkan?”
4 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ahe yo po nayi nabaha ye anti
ha naihulat a Habi nin Dioh a ha pamalhowa nan babe-luta, ket
pinalhowa na ye laki boy babayi.* 5 Boy naihulat met, ‘Kaya-bay
lakwanan nan laki ye bapa boy indo na ta-omen hilayna mapaylamo a
miahawa. Ket mag-ilyadi hilaynan mamaghan laman.’† 6 Ha wanabay,
aliwa hilaynan luwa, no aliwan mamagha. Kaya-bay hiyay pinaylamo
nan Apo Dioh, ket aliwan hukat payngihyayen nin tao.”
7 Haanin, nanepet hilayna man ye Papariseo kanan Apo Jesus, a
wanla, “No wanabay awod, taket ta hinabi nan Moises hatew a malyadi
na yan ihyay nin laki ye ahawa na, no biyan na yan kahulatan nin
payngihyay?”‡
8 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Uli ha kabyangan nin ō yo,
impaluboh nan Moises a ihyay nan laki ye ahawa na. Noba ha
pinalhowa nan Apo Dioh ye laki boy babayi, aliwan wanabay ye
labay nan malyadi. 9 Kaya-bay pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko. Ayaman a lakin mangihyay nin ahawa na, ket mangahawa yan

* **19:4** Genesis 1:27. † **19:5** Genesis 2:24. ‡ **19:7** Deuteronomio 24:1.

lumbo, magkahalanan yan pamabayi, powidan bengat no nakilaki ye
ahawa na. [Ket ayaman a mangahawa met kanan babayin in-ihyay na,
magkahalanan yayna met nin pamabayi.”]
10 Haanin, hinabi lan mānumbong nan Apo Jesus, “Ah, no wanabay
ye tungkol ha main ahawa, mamanged po a ahe ana mangahawa.”
11 Nakibat yay Apo Jesus, “Aliwan kaganaan a tatao ket mababa lan
tanggapen yain, no aliwan hilay tataon bengat a intaladan nin Dioh
a ahe mangahawa. 12 Main nakahinadi a hahangkan no taket ta ahe
hila nangahawa ye nangaanon tatao. Hilay kanayon, in-anak hilaynan
kulang ye hangkap la. Hilay kanayon met, tinatala lay nagpakapon.
Hilay kanayon po, ahe nakiahawa uli ha paghilbi la ha panakop nan
Apo Dioh. Hilay makababa a manyag nin yati, diyagen la awod.”

Hiyay Pangipakigwang nan Apo Jesus kanlan Aanak
(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

13 Ha maghay mangaamot, main ano kataon nangilakew nin man-
gakandin aanak la kanan Apo Jesus ta-omen la awoken kana a ipalonto
na ye gamet na kanla boy ipakigwang. Noba pinaghabiyan la hilan
mānumbong na.
14 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Paolayan
yo hilay mangakandin aanak a humaley kangko. Adi yo hila anhaaden,
ta hilay tataon main pangugali a omen kanlan hilatin aanak ye
maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.” 15 Pangayadi nan
impalonto ye gamet na ha ō nin balang magha kanla boy in-inged,
ket inumalih yayna.

Hiyay Lakin Mabatnang
(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)

16 Ha maghay mangaamot, main maghay lakin nakew nanepet kanan
Apo Jesus nin wanae, “Maihtodo, hinyay manged a diyagen ko ta-omen
ako mabyayan nin bi-ay a homain anggaan?”
17 Nakibat yay Apo Jesus, “Taket ta antepeten moko no hinyay
manged? Mamaghan bengat ye manged, homain kanayon, no aliwan
hiyay Apo Dioh. No labay mo ye mabyayan nin bi-ay a homain
anggaan, humbongen moy Bibilin.”
18 Nanepet yayna man ye laki, “Hinya kanlan hilain a bibilin ye
humbongen ko?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Adi ka mamatey nin tao, adi ka mamabayi
o makilaki, adi ka manakaw, adi ka manihtigoh nin katagowan,
19 bihaen moy bapa boy indo mo,§ boy adoen moy kapadiho mo a
omen ha pangado mo nin hadili mo.”*
20 Hinabi nan laki, “Kaganaan hilain a bibilin, ket anhumbongen
koyna. Hinya po nayi ye hukat kon diyagen?”
21 Nakibat yay Apo Jesus, “No labay moy mag-ilyadin genap, muli
ka, ta ilako moy babandi mo. Ket hiyay mapaglakoan mo, ibyay mo
kanlan mangaidap. Ha wanabay, magkamain kan kabatnangan ha
langit. Pangayadi, mag-udong ka ihti, ket manumbong kayna kangko.”
22 Pamakange nan laki ye hinabi nan Apo Jesus, malele yan inumalih,
ta mabatnang yan tubat.

---

§ **19:19** Exodo 20:12-16; Deuteronomio 5:16. * **19:19** Levitico 19:18.

23 Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko. Koynan kaidap a maibilang ye mabatnang
kanlan anhakopen nan Apo Dioh. 24 Matataloh ya po a humlep ye
maghay kamelyo ha lubot nin kadayem dinan ha maibilang ye taon
mabatnang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.”
25 Pamakange lan mānumbong nan Apo Jesus ye hinabi na, nagtaka
hilan tubat. Kaya-bay nanepet hila kana, “No wanabay awod Apo, aya
hilaynay miligtah?”
26 Ket binilew na hilan Apo Jesus boy hinabi na, “Ahe na mapalyadi
nin tao, noba mapalyadi nan kaganaan nin Apo Dioh.”
27 Haanin, hiyay Pedro, hinabi na met, “Hikayi nayi, Apo? Ket
nilakwanan mi ye kaganaan ta-omen kayi manumbong kammo. Hinya
met awod ye pakinabang mi lano?”
28 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko! Lano ha bayowen nan Apo Dioh ye kaganaan a babagay, hiko
a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mikno akoyna ha madangal
a pamiknoan nin poon. Ket hikawon mānumbong ko, mikno kawo
met lano ha labinluwan pamiknoan a mamoon kanlan labinluwan
lalahi nin Israel. 29 Ket ayaman a nanlakwan nin baey na, kakatongno
na, tutoa na, aanak na, o luta na uli ha panumbong na kangko,
ket malalabong po ye matanggap na dinan ha nilakwanan na boy
mabyayan ya po nin bi-ay a homain anggaan. 30 Malabong a angkauna
haanin ye mipahuyot lano boy malabong met a angkahuyot haanin ye
miuna lano.”

20

Hilay Māg-obda ha Pananeman nin Ubah

1 Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Hiyay diyagen nan Apo Dioh
ha panakopan na, mailalayi ya ha dinyag nin maghay taon main
pananeman nin ubah. Ha mahanibhanib po, nakew yan nanapul nin
upaan nan mag-obda ha pananeman na. 2 Ket ha nakatapul yayna,
nakikahundo ya kanla a upaan na hilan alaga nin upa ha maghay
mangaamot. Pangayadi, intubol na hilaynan mag-obda ha pananeman
na nin ubah. 3 Ha magaynan ikahiyam nin mahanib, nakew ya ha
haley nin palingki. Ket nakakit yan anoy lakin ampideng, ta homain
hilan obda.”
4 “Hinabi na kanla, ‘Makew kawon mag-obda ha pananeman kon
ubah. Ket upaan katawon huhton upa.’ ‘Awo’, wanla. Kaya-bay nakew
hilaynan mag-obda. 5 Ha magaynan miugtoy mangaamot, nakew
yayna man ha haley nin palingki. Ha nakakit yan nangaanon katao
ihtew, ket pinaobda na hila met. Wanabay met ateed ye dinyag na ha
ikatloyna nin mahilem.”
6 “Ha magaynan ikalima nin mahilem, nakew yayna man. Ket
nakakit yayna man nin ano kataon homain obda. In-idlaw na hila,
‘Taket ta ampikahilem kawoynan bengat ihti a homain andiyagen?’ ”
7 “Nakibat hila kana, ‘Homain kaya-bay ampamaobda kammi.’ ”
“Hinabi na kanla, ‘Kokawoynan mag-obda ha pananeman kon ubah.’
”
8 “Ha andumeglem ana, hinabi nan nagkonin nin pananeman kanan
ampabaalaen na, ‘Hagyaten mo hilaynay māg-obda, ta ibyay moynay

upa la. Ket hiyay unaen mon biyan, hilay nahuyot a nag-obda.'
9 Haanin, nilumateng hilay pinaobda na ha odah nin ikalima nin
mahilem. Ket inupaan na hilan upa nin maghay mangaamot."
10 "Ha nilumateng hilaynay nauna nan pinaobda, nabaan la a
malalabong ye upa la dinan kanlan nahuyot a pinaobda na. Noba ahe,
ta padiho met ateed ye in-upa na kanla. 11 Pamakatanggap lay upa
la, nagdiklamo hila kanan nagkonin nin pananeman ubah, 12 a wanla,
'Hi! Hilay nahuyot kammi a pinaobda mo, maghay odah bengat ye
pag-obda la. Noba hikayi, nikahilem kayin nag-obda boy nangikpe nin
amot. Taket ta padihoy upa mi?' "
13 "Hiyay nagkonin nin pananeman ubah, nakibat ya kanan magha
kanla, 'Gayyem, ahe kata kinuhit. Aliwa nayi a napaykahundoan ta a
biyan katan upa nin maghay mangaamot? 14 Kaya-bay kowen moynay
upa mo. Ket muli kayna. Kalabayan ko a ipadiho kanyo ye upa lan nag-
obda a nahuyot kanyo. 15 Taket, homain ako nayi katulidan a manyag
nin labay ko ha pilak ko o angkaibeg kan bengat kanla ha dinyag kon
manged?' "
16 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus, "Wanabay met lano ye malyadi
ha huyot a mangaamot. Hilay angkahuyot haanin, ket miuna hila lano.
Ket hilay angkauna haanin, mipahuyot hila lano."

Hiyay Ikatlon Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

17 Legan angkumodang yay Apo Jesus palakew ha banwan Jerusalem,
in-ilbo na hilay labinluway mānumbong na kanlan tatao. Ket hinabi
na kanla, 18 "Leng-en yo yatin habiyen ko. Makew kitawo haanin ha
Jerusalem. Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, maigawang
kanlan mānguna a papadi boy mamaihtodo nin Bibilin. Uhgaan la kon
matey. 19 Pangayadi, igawang lako kanlan aliwan Judio. Umih-umihen
lako, hibladen boy ipako ha kodoh. Noba ha ikatlon mangaamot, mabi-
ay akon uman."

Hiyay Awok nan Indo nan Santiago boy Juan
(Marcos 10:35-45)

20 Hiyay ahawa nan Zebedeo, hinumaley ya kanan Apo Jesus, lamo
na hilay luway aanak na a laki. Ket nanalimukod ya ha adapan na boy
hinabi na, "Apo, main ako dayin labay awoken kammo."
21 Tinepet na yan Apo Jesus, "Hinyay labay mo?"
Nakibat ya, "No malyadi dayi, Apo, lano ha mamoon kayna,
paiknoen mo hilatin luwan aanak ko ha talig mo. Hiyay magha, ha
dapit wanan mo. Boy hiyay magha met, ha dapit odi mo."
22 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, "Ahe yo tanda ye an-awoken yo.
Mababa yo nayi a ikpe ye pamaidap a dihaen ko?"
Nakibat hila, "Awo Apo, mababa mi!"
23 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Peteg a madihaan yo met ye
pamaidap a dihaen ko. Noba aliwan hikoy mamili no ayay mikno
ha dapit wanan o odi ko, ta yabay-in a iknoan, ket kanlan tataon
nangitaladanan nan Bapa ko."
24 Ha natandaan lan mapo a mānumbong na ye an-awoken lan
mikatongno, napoot hila kanla. 25 Kaya-bay hinagyat na hilan
kaganaan Apo Jesus a humaley kana. Ket hinabi na kanla, "Tanda

yoynabay met a hilay aliwan Judion mānungkolan, an-ipilit lay labay
la kanlan tataon angkahakopan la. Ket agya hinyaman a labay la, ket
angkahumbong. 26 Noba kanyo, aliwan wanabay. No aliwan, ayaman
kanyo ye malabay a mag-ilyadin matagay, katapulan a mag-ilyadi yan
māghilbi yo. 27 Boy ayaman kanyo ye malabay mag-ilyadin mānguna,
katapulan a mag-ilyadi yan ipoh yo. 28 Tuwaden yoko, ta agya hiko a
ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket nakew ako ihti ha babe-luta ta-
omen maghilbi boy ibyay koy bi-ay ko a pambeh ha malabong a tatao.
Ahe ako nakew ihti ta-omen paghilbiyan nin tatao."

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Luwan Kapkap
(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

29 Ha umalih hilaynan Apo Jesus ha banwan Jerico, hinumbong hilan
malabong a tatao. 30 Haanin, main luway lakin kapkap a ampikno ha
gilid dān. Ha nange lan anhumapid yaynay Apo Jesus, nangha hila,
"Apo, Lahi nan Poon David, ingalowan mo kayi!"
31 Noba hilay tatao, pinaghabiyan la hilay kapkap, "Pakal-em kawo!"
Noba inlalo layna ingat impangha, "Apo, Lahi nan Poon David,
ingalowan mo kayi!"
32 Pamakange nan Apo Jesus nin pangha la, tinumgen ya haka na hila
pinahaley. Ket tinepet na hila, "Hinyay labay yo a diyagen ko kanyo?"
33 Nakibat hila, "Apo, labay mi ye makakit."
34 Nalunoh yay Apo Jesus kanla. Kaya-bay kinimpaan nay mamata
la. Tampol hilaynan ampakakit boy nanumbong hilayna kana.

21

Hiyay Mahayaghag a Panumlep nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem
(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

1 Haanin, ha maga hilaynan miabot ye Apo Jesus ha banwan
Jerusalem, tinumgen hila ha mahaley nin Betfage ha Mapantay nin
Oolibo. Ket pinauna na hilay luway mānumbong na, 2 a wana, "Makew
kawo ha dongla a badiyo. Ket pamiabot yo ihtew, main kawon makit
a mitaindo a ahnon nakah-el. Loaten yoya boy tengtengen yo hila
kangko. 3 No main manepet kanyo, 'Uy! Taket ta anloaten yo yay
ahno?' habiyen yo kana, 'Matapul na yan Apo.' Ket palubohan na
kawo."
4 Nalyadi yati ta-omen matupad ye hinabi nin podopita nin Dioh
hatew,
5 "Habiyen yo kanlan tataon angkumonin ha banwan Zion,*
'Bilewen yo! Anlumateng yaynay Poon yo.
Mapagmakaaypa ya, ta oybon ahno bengat ye anhakayan na.' "†
6 Haanin, hilay luway mānumbong nan Apo Jesus, nakew hilayna.
Ket dinyag lay hinabi na kanla. 7 Hilay luwan mānumbong, tinengteng
la hilay mitaindo a ahno kanan Apo Jesus. In-apay lay kepkep la
ha golot nin oybon ahno. Ket hinakayan na yayna met Apo Jesus.
8 Malabong hilay tataon nangiamlak nin kepkep la ha pagdanan nan
Apo Jesus.‡ Hilay kanayon met, nanlahngi hilan papalapa a mablong.
Ket in-amlak la met ha pagdanan na.

---

* **21:5** *Zion:* hiyay labay habiyen ket Jerusalem. † **21:5** Zacarias 9:9. ‡ **21:8** Hiyay pangiamlak nin kepkep ha pagdanan nan Apo Jesus ye andyagen la bilang panggalang la kana.

9 Ket hilay tatao a anti ha unaan boy huyotan nan Apo Jesus, an-
ipapangha la, a wanla, “Galangen tawo yatin Lahi nan Poon David!
Inged na yan Apo Dioh ye anlumateng ha ngalan na! Galangen yay
Apo Dioh a anti ha langit!”
10 Pamiabot nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem, naahwag ye
kaganaan a tataon anti ha banwa. Ket napaytepet-tepet hila, “Aya yain
a tao?”
11 Hinabi la met anhumumbong kana, “Ah! Hiyay Apo Jesus
yain. Hiyabay ye podopita a ibat ha banwan Nazaret ha plobinhiyan
Galilea.”

Hiyay Pangitaboy nan Apo Jesus nin tatao ha Timplo
(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

12 Haanin, nakew yay Apo Jesus ha mahlang nin Timplo. Ket intaboy
na hilay tataon ampaglako boy ampanaliw ihtew. Imbabalintog
nay lalamihaan lan mānagilin pilak lan dadayohan boy iknoan lan
māglako nin kalapati a an-ihagpa kanan Apo Dioh. 13 Haanin, hinabi
na kanla, “Hiyay naihulat a Habi nin Dioh, ‘Hiyay baey ko, mahabtan
yan baey pamakigwangan.’§ Noba dinyag yo yan payngikbengan nin
mānakaw.”*
14 Legan anti ya po ye Apo Jesus ha Timplo, main kakapkap boy
pipilay a hinumaley kana. Ket pinaitaah na hila. 15 Noba hilay
mānguna a papadi boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, ha nakit lay
kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus boy ha nange lay an-ipapangha
lan aanak ha Timplo a wanae, “Galangen tawo yay Lahi nan Poon
David,” ket napoot hila.
16 Kaya-bay hinabi la kanan Apo Jesus, “Ahe mo nayi angkange ye
an-ipapangha lan hilain a aanak? Taket ta ahe mo hila haaden?”
Inhebat nan Apo Jesus, “Awo, angkange ko. Noba ahe yo nayi nabaha
ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae, ‘Hilay mangakandin aanak,
ket inadalan na hilan Apo Dioh a manggalang kana’?”† 17 Pangayadi,
nilakwanan na hilan Apo Jesus. Ket nakew ya ha badiyon Betania. Ket
ihtew yan kinaid-an.

Hiyay Panuboy nan Apo Jesus nin Poon-kayon Igoh
(Marcos 11:12-14; 11:20-24)

18 Kabekahan, ha ampag-udong hilayna ha banwan Jerusalem,
nabitlan yay Apo Jesus. 19 Haanin, nakakit yan poon-kayon igoh ha
gilid dān. Ket hinaleyan naya. Noba homain yan nakit a dawa, no
aliwan kabobong bengat. Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus ha poon-
kayon igoh, “Paibat haanin, agkayna makapanawa makanoman.” Ket
tampol yan nayango.
20 Hilay mānumbong na, pamakakit la ha nalyadi, nagtaka hila, a
wanla, “Yo! Way-omen yan tampol nayango ye poon-kayon igoh?”
21 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko. No main kawon pamteg boy adi kawo ampagluwaluwa, ket madyag
yo met ye dinyag ko kananyatin poon-kayon igoh. Aliwan bengat yain.
Malyadi yo po habiyen kananyatin mapantay, ‘Kokayna ha dagat’, ket
mapalyadi ye hinabi yo. 22 Hinyaman a awoken yo kanan Apo Dioh

§ **21:13** Isaias 56:7. * **21:13** Jeremias 7:11. † **21:16** Kakanta 8:2.

makauli ha pamakigwang, no pamtegan yo a ibyay na kanyo, ket homain hapo a matanggap yo.”

Hiyay Tepet tungkol ha Katulidan nan Apo Jesus
(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

23 Haanin, hiyay Apo Jesus, nag-udong yayna man ha Timplo. Ket legan ampangiadal ya ha mahlang nin Timplo, hinaleyan la yan mānguna a papadi boy tutoan Jujudio a mānungkolan. Tinepet laya, “Hinyay katulidan mon manyag nin didinyag mo naapon? Ayay namyay kammo nin katulidan?”
24 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Tepeten katawo met. No pakibatan yoko, habiyen ko kanyo no ayay namyay kangko nin katulidan a manyag nin wanabay. 25 Yati ye tepet ko kanyo, ‘Ayay namyay kanan Juan nin katulidan a mamawtihmo? Hiyay Apo Dioh o tao?’ ”
Ket pinaytongtongan la, a wanla, “No habiyen tawo a hiyay Apo Dioh, ket habiyen na met kantawo, ‘Taket awod ta ahe yoya pinamtegan ye Juan?’ 26 Noba no habiyen tawo met a tao, kapootan la kitawon tatao, ta ampamtegan lan kaganaan a hiyay Juan, ket podopita na yan Apo Dioh.”
27 Kaya-bay hinabi la, “Ahe mi tanda.”
Hinabi na met Apo Jesus kanla, “No wanabay awod, ahe ko met habiyen kanyo no ayay namyay kangko nin katulidan a manyag nin andyagen ko.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mikatongnon laki

28 Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Ha ihip yo, hinyay labay habiyen nin yati? Main maghay bapa a main luway anak a laki. Haanin, hinumaley ya kanan makaagat. Ket hinabi na, ‘Anak ko, kokaynan mag-obda haanin ha pananeman tawon ubah.’ 29 ‘Hi! Agko’, wanan anak na. Noba nauman ye ihip na. Kaya-bay nakew ya met ateed a nag-obda. 30 Hinabi na met bapa kanan makaydeng, ‘Anak ko, kokaynan mag-obda haanin ha pananeman tawon ubah.’ ”
“Inhebat nan makaydeng, ‘Awo, Tatang’, noba ahe ya met nakew.”
31 Haanin, hiyay Apo Jesus, tinepet na hilay mānguna a papadi boy hilay tutoan Jujudio a mānungkolan, “Aya awod kanlan mikatongno ye nanumbong ha kalabayan nan bapa la?”
Nakibat hila kana, “Hiyay makaagat.”
Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hilay an-ibilang yon mangaloke a omen kanlan mangakuhit a māningil nin bowih boy babayin babayadan, muna hila po a maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh dinan yo. 32 Ta ha nakew yan nangiadal kanyo ye Juan a Māmawtihmo no way-omen kawo magbi-ay a matoynong, ahe yo pinamtegan. Noba hilay mangakuhit a māningil nin bowih boy hilay babayin babayadan, ket namteg hila kana. Ket agya nakit yobayna, ahe kawo po naghehe ha kakahalanan yo boy namteg kana.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Maloke a Māmakitalon
(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

33 Hinabi na po Apo Jesus, “Leng-en yo po yatin pangilalayi. Main maghay laki a nananem nin ubah ha pananeman na. Pinaaladan naya boy namadyag yan pamihnakan ubah. Namadyag ya po nin

baag a matagay a kunaan nin māgbantay. Pangayadi, pinaabangan
nay ubahan na kanlan māmakitalon. Ket nakew yayna ha mataang
a lugal. 34 Ket ha panaon anan pamupol nin ubah, nangitubol yan
tatloy iipoh na a mangwa nin dakay na kanlan māmakitalon. 35 Noba
hilay māmakitalon, dinakep la hilay iipoh a intubol na. Ket hiyay
magha, binogbog laya. Hiyay magha met, pinatey laya. Hiyay ikatlo,
tinapontapon la yan dadapah angga ha natey ya. 36 Haanin, nangitubol
yayna man nin kanayon a iipoh na a malalabong dinan ha nauna. Ket
ha niabot hilayna kanlan māmakitalon, wanabay met ateed ye dinyag
la kanla. 37 Ha kalinghuyotan, intubol nay anak na, ta an-ihipen na a
bihaen la yay anak na. 38 Noba ha natamulaw la yan māmakitalon ye
anak na a andumaho, hinabi la, ‘Anti yaynay manawid! Pateyen tawo
ya ta-omen tawo mapagkonin ye tawiden na.’ 39 Kaya-bay hiyay dinyag
la kana, dinakep la yan ingguloy a pinatey ha ilwah nin ubahan.”
40 Haanin, nanepet yay Apo Jesus, “Lano ha mag-udong yaynay
nagkonin nin ubahan, hinya lagi ye diyagen na kanlan māmakitalon?”
41 Nakibat hilay mānguna a papadi boy tutoan Jujudio, “Homain
hapo a pateyen na hilay mangaloke a māmakitalon haka na ipaupa
kanlan kanayon a māmakitalon a mamyay nin dakay na ha panaon
nin pamupol.”
42 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe yo nayi nabaha yati ha naihulat
a Habi nin Dioh,
‘Hiyay dapah a ingkahwil lan māmaideng nin baey,
hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey.
Diyag nin Dioh yati ket koynan kapagtakaan kantawo.’ ”‡
43 Hinabi na po Apo Jesus, “Leng-en yo yati. Aliwaynan hikawo ye
anhakopen nan Apo Dioh, no aliwan hilay tataon ampanumbong ha
kalabayan na. 44 [Ayaman a maampag kananyatin dapah, ket mapha
ya. Ket ayaman a maondagan na, ket matamek ya.”]
45 Pamakange lan mānguna a papadi boy Papariseo ye pangilalayi
nan Apo Jesus, natalohan la a hilabay ye andektan na. 46 Kaya-bay
labay la yayna dayin dakpen. Noba angkalimo hila kanlan tatao, ta
ampamtegan la a magha yan podopita nan Apo Dioh.

22

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Poniyan ha Banhal
(Lucas 14:15-24)

1 Naghabi yayna man ye Apo Jesus kanla makauli ha pangilalayi,
2 “Hiyay panakop nan Apo Dioh, mailalayi ya ha dinyag nin maghay
poon a nangitaladan nin poni ha banhal nin anak na a laki. 3 Haanin,
intubol na hilay iipoh na a managyat kanlan kinumbida na. Noba ahe
la labay ye makibanhal.”
4 “Ulita ahe hila nakew, hiyay poon, nangitubol yayna man nin
kanayon a iipoh na a managyat kanlan nakumbidayna boy habiyen
kanla, ‘Nakahadya anan kaganaan. Nahapo ana ye bobolog a baka
boy kanayon a aayop a pinataba. Nakaapag ana ye pamangan. Kaya-
bay makew kawoyna!’ 5 Noba ahe la hila imbabano. Hiyay magha,
nakew yan nag-obda ha pananeman na. Ket hiyay magha, nakew ya

‡ **21:42** Kakanta 118:22-23.

ha pagpanapulan na. 6 Hilay kanayon, dinakep la hilay intubol nan
poon, pinapading-eyan la hila haka la hila pinatey."
7 "Uli ha dinyag lan nakumbidayna, napoot yan tubat ye poon. Kaya-
bay nangitubol yan huhundaloh na a mamatey kanlan namatey nin
iipoh na boy mangulam nin banwa la."
8 "Haanin, hinabi nan poon kanlan kanayon a iipoh na, 'Nakahadya
anay poniyan ha banhal. Noba ahe hilayna malyadin dumongo ye
kinumbida ko. 9 Kaya-bay makew kawo ha dādān. Ket balang makit
yon tao, hagyaten yo hila a makew ihti.' 10 Ket hilay iipoh, nakew hila
ha dādān. Hinagyat la hilay kaganaan a tataon nakit la, mangaloke
man o manganged. Ket napno yan bibihita ye banhalan."
11 "Haanin, hinumlep yay poon ha banhalan ta-omen na hila
bilewen ye bibihita na. Nakakit yan maghay lakin ahe nakabado
nin pambanhal. 12 Kaya-bay tinepet naya, 'Gayyem, way-omen ka
nakahlep ihti a ahe nakabadon pambanhal?' Ket hiyay laki, ahe ya
nakatnoy."
13 "Haanin, hinabi nan poon kanlan māghilbi na, 'Higi! Gapohen
yoy gamet boy bitih na, ta itapon yoya ha ilwah ha kalitehan. Ta ihtew
yan tumangih boy manginaet.' "
14 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus, "Hiyay labay habiyen nin yatin
pangilalayi, ket malabong hilay tataon hinagyat nan Apo Dioh a
maibilang kanlan anhakopen na, noba nangaanon bengat kanla ye
napili."

Hiyay Tepet tungkol ha Pamayad nin Bowih
(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)

15 Haanin, inumalih hilay Papariseo, ta mangihip hilan papadan
no way-omen laya makalot ye Apo Jesus makauli ha hahabi na.
16 Kaya-bay nangitubol hilan mānumbong la boy nangaanon tatao
nan Gobilnadol Herodes Antipas a makew manepet kanan Apo Jesus,
"Maihtodo, tanda mi a pawa peteg ye anhabiyen mo. Hiyay kaptegan
tungkol ha kalabayan nan Apo Dioh ye an-iadal mo kanlan tatao.
Homain kan antupigan a tao, ta padipadiho ye pamilew mo ha
kaganaan. 17 Haanin, habiyen mo man kammi. Ha ihip mo, huhto
laweh a mamayad kitawon bowih ha Emperador nin Roma o ahe?"
18 Noba tanda nan Apo Jesus a maloke ye tikih la. Kaya-bay hinabi
na kanla, "Hikawon māgkonwadi, taket ta labay yo kon kaloten?
19 Gawangan yoko man nin palatan Roma." Ket ginawangan la yan
palata.
20 Haanin, hiyay Apo Jesus, impakit nay palata boy tinepet na hila,
"Ayay naglupa boy nagngalan ye nakadokit ihti?"
21 "Hiyay Emperador Cesar," wanla.
Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, "No wanabay awod, hiyay
kanan Emperador Cesar, ibyay yo kana. Ket hiyay kanan Apo Dioh,
ibyay yo met kana."
22 Pamakange lan pakibat nan Apo Jesus, nagtaka hila. Kaya-bay
nilakwanan la yayna.

Hiyay Tepet tungkol ha Pagkabi-ay Uman
(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)

23 Kananyatew met ateed a mangaamot, hilay Saduseo, nakew hilan
nanepet kanan Apo Jesus. Hilabay ye pangkat nin tatao a ahe
ampamteg a mabi-ay uman ye nangamatey. Hinabi la kanan Apo Jesus,
24 "Maihtodo, hiyay anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises, wanae
ya, 'No matey yay ahawan laki, ket ahe ya nagkaanak kanan ahawa na,
katapulan a ikahal nin katongno nan laki ye bawo. Ket no magkaanak
hila, maibilang yan anak nin katongno na a natey.'* 25 Haanin, main
pitoy lalaki a mikakatongno. Hiyay punganay, nangahawa ya. Noba
natey yan ahe hila nagkaanak kanan ahawa na. Ket haanin, hiyay
ali na, inahawa naya met ye ipag na. Noba natey ya met ateed a
ahe hilan nagkaanak. 26 Wanabay met ateed ye nalyadi ha kakatlo
angga ha ikapiton katongno na. Kaganaan hilatin mikakatongno,
napag-ahawa laya yatin babayi, noba ahe hila nagkaanak kana. 27 Ha
kalinghuyotan, natey ya met ye babayi. 28 Haanin, wanae ye tepet mi
kammo, 'Ha panaon a mabi-ay uman ye nangamatey, aya lagi kanlan
pitoy mikakatongno ye ahawa nan babayi, ta napag-ahawa na hilan
kaganaan?' "
29 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Aliwan huhto ye ihip yo, ta ahe yo
angkatalohan ye naihulat a Habi nin Dioh boy hiyay kapalyadiyan nan
Apo Dioh. 30 Ta hilay nabi-ay uman, ahe hilaynan mangahawa. Mag-
ilyadi hilaynan omen kanlan aanghil ha langit a ahe ampangahawa.
31 Ket hiyay tungkol met ha pagkabi-ay uman, ahe yo po nayi nabaha ye
naihulat a Habi nin Dioh a wanae, 32 'Hikoy Dioh nan Abraham, Dioh
nan Isaac boy Dioh nan Jacob.'† Hiyay labay habiyen, angkabi-ay hila
po. Ta hiyay Apo Dioh, ket Dioh nin angkabi-ay, aliwan nangamatey."
33 Pamakange lan tatao yatew, nagtaka hila ha pangiadal na.

Hiyay Pinakamaalaga a Bilin
(Marcos 12:28-34; Lucas 10:25-28)

34 Ha nabalitaan lan Papariseo a homain hilan maihebat ye Saduseo
kanan Apo Jesus, naytitipon hilayna man. Ket hinumaley hila kana.
35 Ket hiyay magha kanla a maihtodo nin Bibilin, nanepet ya kanan Apo
Jesus ta-omen naya kaloten ha hahabi na, 36 "Maihtodo, ha kaganaan
a bilin nan Apo Dioh, hinyay pinakamaalaga?"
37 Nakibat yay Apo Jesus kana, " 'Adoen mo yay Apo mon Dioh a
luboh ha puho, luboh ha kalelwa boy luboh ha ihip.'‡ 38 Yabay-in
ye pinakamaalaga ha kaganaan a bibilin. 39 Wanabay ya met ateed
kaalaga ye kakalwa, 'Adoen moy kapadiho mon tao a omen ha pangado
mo nin hadili mo.'§ 40 Hilay kaganaan a bibilin a impahulat nan Apo
Dioh kanan Moises boy hilay kaganaan a inhulat lan popodopita, ket
anti hila kananyatin luwan bibilin."

Hiyay Tepet tungkol kanan Cristo
(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

41 Legan napaytipon hila po ye Papariseo, nanepet yay Apo Jesus
kanla, 42 "Hinyay pagkatanda yo kanan Cristo? Hinyay lahi ye
pangibatan na?"
Nakibat hila kana, "Lahi na yan Poon David."

---

* **22:24** Deuteronomio 25:5. † **22:32** Exodo 3:6. ‡ **22:37** Deuteronomio 6:5. § **22:39** Levitico 19:18.

43 Hinabi na met Apo Jesus kanla, “No lahi na yan Poon David, taket
awod ta hiyay David, hinabtan na yan ‘Apo’ ye Cristo. Ta makauli ha
Ihpiditon Dioh, hinabi nan Poon David ye tungkol kanan Cristo,
44 ‘Hinabi nan Apo Dioh kanan Apo ko,
“Mikno ka ha dapit wanan* ko
angga ha mapahuko ko hila kammo ye kakaaway mo.” ’ ” †
45 “No hiyay Poon David ket hinabtan na yan ‘Apo’ ye Cristo, way-
omen la yan mahabi nin tatao a lahi na yan bengat nin David ye
Cristo?”
46 Agya maghan bengat, homain bega nakahebat ha tepet nan Apo
Jesus. Ket paibat ana kananyatew, homain anan bega nagngaya a
manepet kana.

23

Hiyay Babala laban kanlan Mamaihtodo nin Bibilin boy Papariseo
(Marcos 12:38-39; Lucas 11:43; 11:46; 20:45-46)

1 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao boy kanlan
mānumbong na, 2 “Hilay mamaihtodo nin Bibilin boy hilay Papariseo
ye nabyayan nin katulidan a mangipalinaw nin Bibilin a impahulat
kanan Moises. 3 Kaya-bay leng-en boy humbongen yo ye kaganaan
a iadal la kanyo. Noba adi yo antuwaden ye andiyagen la, ta ahe la
andiyagen ye an-iadal la kanyo. 4 An-ipahumbong la kanyo ye impahan
la a bibilin a maidap humbongen. Noba ahe la kawo met anhaglapan
ha panumbong nin yatew a bibilin. 5 Kalalabay lay dangalen nin tatao.
Kaya-bay pinabilal lay natopitopi a papil a main hulat a habi nin Dioh
a naipaklap ha kiding la boy takyay la. Boy pinakadang la ye laylay nin
hoot la. 6 Boy kalalabay lay mikno ha pamiknoan a nakataladan kanlan
mangadangal a tatao ha poniyan boy ha pāytiponan lan Jujudio.
7 Kalalabay la met ye maidlaw nin tataon angkadanan la boy mahabtan
‘maihtodo’.”
8 “Noba hikawo, adi kawo pahabtan ‘Maihtodo’, ta mikakatongno
kawo boy hikon bengat ye Maihtodo yo. 9 Boy adi yo hila habtan ‘Bapa’
ye ayaman a tao ihti ha babe-luta, ta mamagha yan bengat ye Bapa
yo, hiyay Bapa yo ha langit. 10 Boy adi kawo met pahabtan ‘Apo’, ta
mamagha yan bengat ye Apo yo a homain kanayon no aliwan hiko
a ‘Cristo’. 11 Ayaman kanyo ye malabay mag-ilyadin pinakamatagay,
katapulan a hiyabay ye māghilbi yo. 12 Ta ayaman a ampagmatagay,
ket iaypa na yan Apo Dioh. Boy ayaman a ampagmaaypa, ket itagay
na yan Apo Dioh.”

Hiyay Pangapoot nan Apo Jesus kanlan Mamaihtodo nin Bibilin boy Papariseo
(Marcos 12:40; Lucas 11:39-42; 11:44; 11:52; 20:47)

13 Hinabi na po Apo Jesus, “Kakaingalo kawon Papariseo boy
mamaihtodo nin Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan
na kawon Apo Dioh! Hikawo ye hangkan no taket ta hilay tatao, ket
ahe hila maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh. Ahe yobayna
labay ye maibilang kanlan anhakopen na. Ket antapaen yo hila po ye
malabay maibilang kanlan anhakopen na.”

---

* **22:44** Hiyay taon ampikno ha dapit wanan nin poon ket hiyabay ye main matagay a katungkolan. † **22:44** Kakanta 110:1.

14 [Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin,
hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh!
Ampaglanganan yo hilay bawon babayi ta-omen yon bengat makwa
ye babandi la. Boy anhakban yo po yatin andiyagen yo makauli
ha makadang a pamakigwang yo ha adapan lan tatao. Kaya-bay
mamabyat lano ye ipaduha nan Apo Dioh kanyo.]
15 "Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, hika-
won ampagmamangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Anlipayen
yoy dagat boy anhoyhoyen yo po ye mangataang a lulugal ta-omen
kawon bengat makakumbinyo nin aliwan Judio a manumbong ha
pamteg yo. Ket no mapahumbong yo hilayna, andiyagen yo hilan
maloloke po dinan yo. Kaya-bay lalalo hilayna ingat maipalakew ha
impilno."
16 "Kakaingalo kawo. Ba-mo kawon kapkap a ampangakay nin
kanayon, ta an-iadal yo, 'No idamit yoy Timplo ha panumpa yo, homain
bali. Noba no idamit yoy balitok ha loob nin Timplo, hukat yon
tupaden.' 17 Hikawon mumutaw a kapkap, nabaan yo nayi a maaalaga
ye balitok dinan ha Timplo nan Apo Dioh? Ahe, ta hiyay balitok,
mag-ilyadi yan maalaga kanan Apo Dioh no anti yayna ha loob nin
Timplo. 18 Boy an-iadal yo po, 'No idamit yoy pangihagpaan nin digalo
kanan Apo Dioh ha panumpa yo, homain bali. Noba no idamit yoy
digalo ha pangihagpaan, hukat yon tupaden.' 19 Petegbay a kapkap
kawo! Nabaan yo nayi a maaalaga ye digalo dinan ha pangihagpaan?
Ahe, ta mag-ilyadin maalaga ye digalo no anti yayna ha pangihagpaan.
20 Kaya-bay pakaihipen yo. No idamit yoy pangihagpaan nin digalo
kanan Apo Dioh ha panumpa yo, an-idamit yoyna met ye kaganaan a
digalo a nakahagpa ihtew. 21 Ket no idamit yoy Timplo ha panumpa
yo, ket an-idamit yoyna met ye Apo Dioh a angkumonin ihtew. 22 Ket
no idamit yoy langit ha panumpa yo, ket an-idamit yoyna met ye
pamiknoan nin Dioh boy hiyay Apo Dioh a ampikno ihtew."
23 "Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, hika-
won ampagmamangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta agya
po man an-ihagpa yo kanan Apo Dioh ye ikamapo nin pupol yon
dikado ha tanaman yo, ampaolayan yo met ye maaalaga po a bibilin
tungkol ha katoynongan, pangingalo boy pag-ilyadin mapatayaan.
Huhto a ibyay yoy ikamapo yo. Noba adi yo ampaolayan ye
maaalaga a bibilin. 24 Hikawon kapkap a ampangakay. Mahehpet yon
anhumbongen ye aliwan minga maalaga a bibilin, noba ampaolayan
yoy maaalaga. Ba-mon anhagaten yoy ilek ha inomen yo, noba an-
ibolon yo met ye kamelyo."
25 "Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, hika-
won ampagmamangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta
anlinihan yoy ilwah nin babaho boy pipinggan yo, noba napno met nin
babagay a kinuhit yo kanlan tatao uli ha kaakokohan yo. 26 Hikawon
kakapkap a Papariseo, pakahigudowen yon manged a aliwan kinuhit
ye an-ikonin yo ha babaho boy pipinggan yo, ket mag-ilyadi ya met a
malinih ye ilwah."
27 "Kakaingalo kawon Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, hika-
won ampagmamangedan, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta ba-
mo kawon bibito a pinaputi boy matampa ye ilwah na, noba ha loob,

pawa bobot-o boy dinat. 28 Wanabay kawo met, ta ha pamilew lan
tatao, matoynong kawo. Noba hiyay anti ha puho yo, pawa kalok-an
boy pagkonwadi."

Hiyay Pamaduha kanlan Mamaihtodo nin Bibilin boy kanlan Papariseo
(Lucas 11:47-51)

29-30 Hinabi na po Apo Jesus, "Kakaingalo kawon Papariseo boy
mamaihtodo nin Bibilin, hikawon ampagmamangedan, ta paduhaan
na kawon Apo Dioh! Ta hilay tutoa yo, pinatey la hilay unan
popodopita boy mangatoynong a tatao. Ket haanin, ampamadyag
kawo nin bilang pagkakitan nin nakailbengan lan popodopita boy
ampatampaen yoy bibito lan pinatey la. Boy anhabiyen yo po, 'No anti
kayina dayi ha panaon lan tutoa mi hatew, ket ahe mi dayi pinaolayan
a pateyen la hilay popodopita.' 31 Makauli yatin hinabi yo, ampaptegan
yo a lalahi la kawon namatey kanlan popodopita. 32 Higina, iyadi
yoyna awod ye indugi lan tutoa yo!"

33 "Hikawon lalahi nin bikat! Ahe yo bega maliklikan ye kapaduhaan
ha impilno. 34 Kaya-bay manlenge kawo! Mangitubol ako lano kanyo
nin popodopita, mangadunong boy mamaihtodo nin Bibilin. Hilay
nangaano kanla, pateyen yo. Ket hilay kanayon, ipako yo ha kodoh.
Hilay kanayon met, badogen yo hila ha loob nin pāytiponan yo boy
hilay kanayon po, pakikamatan yo hilan paidapan ha agya way-ihtew
hila man makew. 35 Kaya-bay mapaduhaan kawo uli ha pamatey yo.
Aliwan bengat yain. Pakibatan yo po ye pamatey kanlan kaganaan
a tataon mangatoynong paibat kanan Abel angga kanan Zacarias a
anak nan Baraquias. Ta hilay tutoa yoynabay met ye namatey kanan
Zacarias a pinatey la ha pietan nin Timplo boy pangihagpaan nin
digalo kanan Apo Dioh. 36 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko.
Kaganaan yatin kakahalanan, ket pakibatan la lanon tatao kananyatin
panaon."

Hiyay Pangado nan Apo Jesus kanlan tatao ha banwan Jerusalem
(Lucas 13:34-35)

37 Hinabi na po Apo Jesus, "Hikawon tatao ha Jerusalem, leng-en
yo yati. Pinatey yo hilay popodopita nin Dioh boy binegbaan yo
hilan dadapah angga ha natey hilay kanayon a intubol na kanyo.
Nikanon ukdo katawoynan labay halokoban a omen ha panalokob nin
toan manok ha hihiwhiw na, noba ahe yo labay. 38 Kaya-bay agya
main mangagwat nin kunaan* yo, baala kawoyna. 39 Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko. Ahe yo koynan makit uman anggan ahe yo
habiyen, 'Inged na yan Apo Dioh ye anlumateng ha ngalan na.' "†

24

Hiyay Pangipaltep nan Apo Jesus nin Pagkadama nin Timplo
(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)

1 Hiyay Apo Jesus, legan antumaang ya ha Timplo, hinumaley hila
kana ye mānumbong na. Ket intamudo la kana ye mangayadet a
dowag nin Timplo.

---

* **23:38** Luway malyadin labay habiyen nin kunaan ihti, Timplo o banwan Jerusalem.

† **23:39** Kakanta 118:26.

2 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Awo! Angkakit yo hilan kaganaan
yain. Noba pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Mangaagwat
hilan kaganaan. Ket homain lanon bega mabantak a dadapah a
naypalingping.”

Hiyay Kaidapan boy Pangipaloke a Lumateng
(Marcos 13:3-13; Lucas 21:7-19)

3 Legan ampikno yay Apo Jesus ha gilid Mapantay nin Oolibo,
hinumaley hilay mānumbong na kana. Ket hiklito la yan tinepet, “Apo,
habiyen mo man kammi no makano ya lumateng yain a panaon a
hinabi mo boy hinyay pagkakitan lano nin pag-udong mo boy hiyay
kalampuhan nin babe-luta?”
4 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Mag-alla kawo ta-omen la kawo
ahe matalingo nin agya ayaman, 5 ta malabong hila lanoy lumateng
a manggawi nin ngalan ko, a wanla, ‘Hiko ye Cristo a impangako
nan Apo Dioh.’ Ket ulin yati, malabong hila lanoy tataon matalingo.
6 Makange kawo lanon gubat ha mahaley kanyo boy ha mataang a
lulugal. Noba adi kawo angkahindak, ta katapulan a malyadi hilatew.
Noba aliwa po yain ye kalampuhan nin babe-luta. 7 Ta maygugubat
lano ye nanahyon boy wanabay met ye papanakopan. Ket magkamain
nin bitil boy manlayon nin mangakhaw ha nakahinadi a lulugal.
8 Noba yatin kaganaan ket pandugi po bengat nin kaidapan a omen
ha pandugi nin panlamlam nin babayin manganak.”
9 “Kananyatew a panaon, uli ha panumbong yo kangko, pag-
inakitan la kawon kaganaan a tatao. Dakpen la kawon ipaloke boy
pateyen. 10 Ket malabong hilay manalingkukol nin pamteg la kangko.
Mapaykahulog hila boy iopit lay kapadiho lan māmteg. 11 Malabong
lanoy lumateng a ampagkonwadin podopita. Ket malabong met lanoy
matalingo la. 12 Lumabong ye kalok-an ihti ha babe-luta. Ket ulin
yati, malabong lanon māmteg ye lumay-ep ye pangado la. 13 Noba
ayaman a mikakaantin mapatayaan anggan kalampuhan, ket miligtah
ya. 14 Maipatanda ya po muna ha kaganaan a nanahyon ihti ha babe-
luta ye Manged a Balita tungkol ha panakop nan Apo Dioh bilang
pamapteg kanla bayo lumateng ye kalampuhan.”

Hiyay Ampakailoy a Makapadinat nin Timplo a Lumateng
(Marcos 13:14-23; Lucas 21:20-24)

15 Hinabi na po Apo Jesus, “Hinabi nan podopitan Daniel hatew a
makit ye ampakailoy a makapadinat nin Timplo. Hikawon ampamaha
nin yati, katapulan a pakaihipen yo yatin manged. No makit
yo a ampideng yayna ha lugal a bawal nan pidengan, 16 hilay
anti ha plobinhiyan Judea, katapulan laynan tumakah palakew ha
mamapantay. 17 Hiyay anti ha ilwah nin baey na, ket adi yayna lumoob
a mangwan hinyaman a bagay ha baey na. 18 Ket hiyay anti ha talon,
adi yayna muli a mangwan kepkep na. 19 Kananyatew a mangaamot,
kakaingalo hilay mangabuktot boy hilay iindo a ampamahoho, ta
maidapan hilan mayew. 20 Ipakigwang yo kanan Apo Dioh a hiyay
pamayew yo, ket ahe dayin maigena ha panaon nin kaudanan o
Mangaamot nin Pagpainawa. 21 Ta kananyatew a panaon, madihaan
lan tatao ye tubat a kaidapan a ahe po nalyadi paibat ha pinalhowa ye
babe-luta angga haanin boy ahe yayna lano mauman. 22 Ket no ahe na

tekbean Apo Dioh yatew a panaon, homain taon mapatla a angkabi-ay.
Noba uli kanlan tataon pinili na, ket tekbean na yatew a panaon."
23 "Ket kananyatew a panaon, no main maghabi kanyo nin wanae,
'Bilewen yo! Anti ya ihti ye Cristo!' o 'Anti ya ihtew!' ket adi yoya
ampamtegan. 24 Ta lumtaw hila lano ye ampagkonwadin Cristo boy
ampagkonwadin popodopita. Ket mangipakit hilan pagkakitan boy
kapagtakaan, ta labay la hilan talingowen ye kaganaan a tatao boy no
malyadi bengat, agya hilay pinili nan Apo Dioh. 25 Kaya-bay mag-alla
kawo awod! Hinabi koyna kanyo yatin babagay bayo ya po malyadi
ta-omen kawo ahe matalingo."
26 "Kaya-bay no main taon maghabi kanyo, 'Anti ya ihtew ha
wangwang ye Cristo', adi yo anlakwen boy no main maghabi kanyo,
'Anti ya ha hilid ye Cristo', adi yo ampamtegan. 27 Ta hiko a ibat ha
langit a in-Anak nin Tao, ket mag-udong lano ihti ha babe-luta a makit
nin kaganaan a tatao. Ta ba-mo kon kilat a kuminlab paibat ha daya
angga ha laod."
28 "No way-ihtew ye bangkay, ket matandaan lan kaganaan, ta anti
hila ihtew ye oowak a naytitipon."

Hiyay Panlumateng nan ibat ha langit a in-Anak nin Tao
(Marcos 13:24-27; Lucas 21:25-28)

29 Hinabi na po Apo Jesus, "Pangalabah nin hilatew a mangaamot nin
tubat a kaidapan, tampol yan lumiteh ye mangaamot boy ahe yayna
bega humnag ye bowan. Hilay bibitoen, mangaampag hila boy eyegen
nan Apo Dioh ye kaganaan a babagay a anti ha lowang anggayna ha
mapaywahagwahag hilayna. 30 Pangayadi, makit yoyna ha lowang ye
pagkakitan nin pag-udong ko. Uli kananyatin pagkakitan, ket kumolih
hilay kaganaan a tatao ihti ha babe-luta. Ta hiko a ibat ha langit
a in-Anak nin Tao, makit la kon anti ha owep a an-umaypa a main
kapalyadiyan boy tubat a kahnagan. 31 Kadlan nin makhaw a tonoy
nin tamboyok, itubol ko hilay aanghil ko ha kaganaan a pahen nin
babe-luta ta-omen la hila tiponen ye tataon pinili ko."

Hiyay Maadal tungkol ha Poon-kayon Igoh
(Marcos 13:28-31; Lucas 21:29-33)

32 Hinabi na po Apo Jesus, "Pakatalohan yon manged yatin adal
tungkol ha poon-kayon igoh. No tumbek yaynay bayon bōng ha
hahanga na, tanda yoyna a madanon anay kaingitan. 33 Wanabay
met ateed lano. No makit yoynan angkalyadina yatin anhabiyen ko,
tanda yoyna a madanon akoynan lumateng a ba-mo koynan anti ha
ilwangan. 34 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Bayo hila po
matey ye kaganaan a tataon angkabi-ay kananyatin panaon, matupad
ana hilatin kaganaan a hinabi ko. 35 Hiyay lowang boy babe-luta, ket
maanam ya. Noba hilay hahabi ko, ket mikakaanti yan makanoman."

Hiyay Apo Dioh Bengat ye Nagtanda nin Panlumateng nan Apo Jesus
(Marcos 13:32-37; Lucas 17:26-30; 17:34-36)

36 Hinabi na po Apo Jesus, "Homain kanayon a nagtanda nin
mangaamot o odah nin pag-udong ko, agya po hilay aanghil ha
langit o hiko man a Anak nin Dioh, no aliwan hiyay Bapa a Dioh
bengat. 37-38 Ha panaon nan Noe, bayo po malanab ye babe-luta,
hilay tatao, ahe la tanda a manlanab. Ampangan hila, ampinom boy

ampangahawa a omen ha alan a andiyagen la angga ha hinumlep
yaynay Noe ha daong. Wanabay met ateed ye andiyagen lan tatao
lano ha mag-udong ako a ibat ha langit a in-Anak nin Tao. 39 Hilay
tatao, homain hilan kamatandaan ha malyadi anggan nilumateng ye
lanab a nangalimeh kanla. Wanabay met ateed lano ha mag-udong
ako a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ta hilay tatao, homain hilan
kamatandaan ha panlumateng ko. 40 Ta lano ha mag-udong ako, main
lanon luway laki a ampag-obda ha talon. Hiyay magha, mipalakew ya
ha langit. Noba hiyay magha, mabantak ya. 41 Boy main met lanon
luway babayi a ampanggiling. Hiyay magha, mipalakew ya ha langit.
Noba hiyay magha, mabantak ya."
42 "Kaya-bay lanang kawon nakahadya, ta ahe yo tanda ye man-
gaamot nin panlumateng nin Apo yo. 43 Pakaihipen yo yati. No tanda
nan nagbaey ye odah nin panlumateng nin mānakaw, magbantay
yayna ta-omen ahe maloob nin mānakaw ye baey na. 44 Kaya-bay
lanang kawo met a nakahadya, ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin
Tao, ket mag-udong ihti ha babe-luta ha odah a ahe yo an-ihipen a
lumateng ako."

Hiyay Ipoh a Mapatayaan boy hiyay Ipoh a Ahe Mapatayaan
(Lucas 12:41-48)

45 Hinabi na po Apo Jesus, "Hiyay ipoh a mapatayaan boy madunong,
hiya ye pabaalaen nan amo na kanlan kaganaan a ipoh na. Ket hiya
ye mamakan kanla ha huhton odah. 46 Minged yay ipoh a malatngan
a andyagen nay imbilin nan amo na. 47 Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Hiyabay lano ye pabaalaen nan amo na nin kaganaan
a babandi na. 48 Noba yain a ipoh, kakaingalo ya no mag-ilyadi yan
maloke boy habiyen na ha hadili na, 'Ah, mabuyot ya po lumateng ye
amo ko', 49 ket bogbogen na hilay kapadiho nan ipoh boy makipangan
boy makiinoman kanlan maglahing. 50 Lumateng yay amo na ha
mangaamot a ahe na tanda. 51 Yatew a ipoh, paduhaan na yan amo na
nin mabyat boy itapon naya ha lugal a nakaitaponan lan māgkonwadi.
Ket ihtew yan tumangih boy mangiinaet."

25

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mapo a Balatang

1 Hinabi nayna man Apo Jesus, "Kananyatew a panaon, hiyay
pagkaibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh, ket mailalayi ya ha
nalyadi kanlan mapo a babalatang a ampangaget nin kingki a makew
managana kanan lakin magkahal. 2 Hilay lima kanla, mumutaw. Hilay
lima met, mangadunong. 3 Hilay mumutaw, nangaget hilan kingki,
noba homain hilan pakalan a hedden. 4 Noba hilay mangadunong,
main hilan pakalan a hedden. 5 Haanin, ulita nibuyot yan nilumateng
ye lakin magkahal, ket nipakatuloy hilay babalatang."
6 "Ha bunak anan madeglem, nange lay pangha a wanae, 'Anti
yaynay lakin ikahal! Haganaen yo yayna!' 7 Haanin, hilay mapo a
babalatang, nimata hila. Ket intaladan lay kikingki la. 8 Noba hilay
limay mutaw a babalatang, hinabi la kanlan limay mangadunong,
'Atagan yo kayi man nin hedden yo, ta angkalep ana ye kingki mi.'
"

9 “Noba nakibat hilay mangadunong a babalatang, ‘Agi! Ahe
malyadi, ta huhton bengat kammi ye hedden mi. Makew kawoyna
tanan manaliw.’ 10 Ket hilay limay mumutaw a balatang, nakew hilan
manaliw nin hedden a gawien la. Legan ampanaliw hila, nilumateng
ya met ye lakin magkahal. Ket hilay limay mangadunong, inlamo
na hilan lakin magkahal a hinumlep ha pagponiyan. Pamakahlep la,
naileneb anay ilwangan.”
11 “Ha ahe nabuyot, nilumateng hilayna met ye limay balatang a
mumutaw. Anti hila ha ilwah nin ilwangan a ampangha nin wanae,
‘Kaka, Kaka, ilukatan mo kayi dayi ta-omen kayi makahlep!’ ”
12 “Noba nakibat yay lakin magkahal, ‘Aya kawo yain? Ahe katawo
katatanda.’ ”
13 Haanin, hinabi na po Apo Jesus, “Kaya-bay lanang kawon
nakahadya, ta ahe yo tanda ye mangaamot o odah nin pag-udong ko.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Tatloy Iipoh a Binyanan nin Pilak
(Lucas 19:11-27)

14 Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay pag-udong ko, ket mailalayi ya
ha dinyag nin maghay taon mabatnang a makew ha mataang a lugal.
Noba bayo ya inumalih, impadakit na hila po ye iipoh na boy impataya
na kanlay pilak na. 15 Balang magha kanlan iipoh na, binyan nan alaga
a mababa lan ipagpanapulan. Hiyay magha, binyan na yan liman libon
palatan balitok. Hiyay magha, luway libo boy hiyay magha, malibo.
Pangayadi, inumalih yayna. 16 Hiyay ipoh a binyanan nan limay libon
palatan balitok, tampol na yan impanapulan. Ket nakatubo ya nin
limay libo. 17 Wanabay met ye dinyag nan nabyayan nin luway libo.
Nakatubo ya met nin luway libo. 18 Noba hiyay ipoh a nabyayan nin
malibo, ket ingkutkot na ha luta ye palatan balitok a naipataya kana.”
19 “Pangalabah nin nabuyot a panaon, nag-udong ya ye amo la.
Ket impadakit na hilay iipoh na ta-omen na hila tepeten tungkol ha
palatan balitok a impataya na kanla. 20 Hinumaley ya kana ye ipoh
a pinatayaan nan limay libo. Hinabi na, ‘Apo, tiya ye liman libo a
impataya mo kangko boy hiyay tubo na a liman libo.’ ”
21 “Hinabi nan amo na, ‘Manged boy mapatayaan a ipoh, manged ye
dinyag mo! Ulita mapatayaan ka nin makandin alaga, patayaan kata
po nin mayayadet a alaga. Kaya-bay tayna ta maghayaghag kita.’ ”
22 “Pangayadi, hiyay ipoh a pinatayaan nan luway libo, hinumaley
ya met kana. Ket hinabi na, ‘Apo, tiya ye pilak mo a luway libo boy
hiyay tubo na a luway libo.’ ”
23 “Hinabi na met amo na, ‘Manged ye dinyag mo, mapatayaan kan
ipoh! Ulita mapatayaan ka ha makandin alaga, ket patayaan kata po
nin mayayadet a alaga. Kaya-bay tayna, ta maghayaghag kita.’ ”
24 “Haanin, hiyay maghay ipoh a pinatayaan nan malibo, hinumaley
ya met kanan amo na. Ket hinabi na kana, ‘Apo, tanda kobay a homain
kan ingalo, ampamupol ka nin ahe mo intanem boy ampakinabangan
moy ahe mo nagbannogan. 25 Ket angkalimo ko kammo. Kaya-bay
hiyay palata mon balitok, ingkutkot ko hila ha luta. Tiya ye palata
mon balitok, bilewen mo!’ ”
26 “Hinabi nan amo na, ‘Maloke boy mahado kan ipoh! Tanda mo
manayti a ampamupol akon ahe ko intanem boy ampakinabangan koy

ahe ko nagbannogan. 27 Taket ta ahe mo imbangko ye palata kon
balitok ta-omen ha pag-udong ko, main yayna dayin tubo?' "

28 "Haanin, hinabi nan amo kanlan kanayon a iipoh, 'Kowen yoya
kana ye papalata kon balitok, ta ibyay yo kanan main mapo a libo. 29 Ta
hiyay taon mainan, ket mabyayan ya po nin malalabong boy umando
ya po. Noba hiyay taon homainan, agya hiyay makandin anti kana,
kowen ya po kana. 30 Ket yain a ipoh a homain hilbi, itapon yoya ha
ilwah ha kalitehan, ta ihtew ya tumangih boy mangiinaet.' "

Hiyay Kalampuhan a Panuhga

31 Hinabi nan Apo Jesus, "Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao,
mag-udong ako lano a main kapalyadiyan a kalamo ko hilay kaganaan
a anghil. Ket mikno ako ha madangal a pamiknoan. 32 Tiponen ko hila
ha adapan ko ye kaganaan a tatao ihti ha babe-luta, ta payngilboen ko
hila a omen ha pangilbo nin māgpahtol ha kambing boy tupa. 33 Hilay
tatao a nailalayi ha tupa, ket ikonin ko hila ha dapit wanan ko. Noba
hilay nailalayi ha kambing, ket ikonin ko hila ha dapit odi ko."

34 "Pangayadi, hiko a Poon, habiyen ko kanlan tataon anti ha dapit
wanan ko, 'Makew kawo ihti, hikawon in-inged nan Bapa kon Dioh.
Tawiden yo ye panakopan a naitaladan kanyo paibat po ha napalhowa
ye babe-luta. 35 Ta ha nabitlan ako, pinakan yoko. Ha naplangan ako,
pinainom yoko. Ha dinumayo ako kanyo, pinadagoh yoko ha baey yo.
36 Ha loh-ok ako, binadowan yoko. Ha naghakit ako, hinayhay yoko.
Boy ha napidiho ko, kinewahan yoko.' "

37 "Haanin, habiyen lan mangatoynong, a wanla, 'Apo, nakano mi
kan nakit a nabitlan, ket pinakan mika? Nakano mi kan nakit a
naplangan, ket pinainom mika? 38 Nakano ka dinumayo kammi,
ket pinadagoh mika boy nakano ka loh-ok, ket binadowan mika?
39 Nakano met a nakit mi kan ampaghakit, ket hinayhay mika boy
nakapidiho, ket kinewahan mika?' "

40 "Hiko a Poon, habiyen ko kanla, 'Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko! Ha dinyag yo yati kanlan pinakamaaypa a kakatongno
ko, ket dinyag yoyna met kangko.' "

41 "Pangayadi, habiyen ko met kanlan tataon anti ha dapit odi ko,
'Hikawon tinuboyan nan Apo Dioh, pakataang kawo kangko! Ihtew
kawo ha apoy a ahe angkalep a naitaladan kanan Satanas boy kanlan
aanghil na. 42 Ta ha nabitlan ako, ahe yoko pinakan. Ha naplangan
ako, ahe yoko pinainom. 43 Ha dinumayo ako kanyo, ahe yoko
pinadagoh ha baey yo. Ha loh-ok ako, ahe yoko binadowan. Ha
ampaghakit ako boy nakapidiho, ahe yoko kinewahan.' "

44 "Haanin, habiyen la met, 'Apo, nakano mi kan nakit a nabitlan,
naplangan, dinumayo kammi, loh-ok, ampaghakit o nakapidiho, ket
ahe mi kan hinaglapan?' 45 Ket ipakibat ko met kanla, 'Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko. Ha ahe yo hila hinaglapan ye pinakamaaypa
a kakatongno ko, ket hikoyna ye ahe yo hinaglapan.' "

46 Hinabi na po Apo Jesus, "Ulin yati, hilatin tatao, ipalakew ko hila
ha kapaduhaan a homain anggaan. Noba hilay mangatoynong, biyan
ko hilan bi-ay a homain anggaan."

26

Hiyay Tangka kanan Apo Jesus
(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

1 Hiyay Apo Jesus, pangayadi nan iadal yatin kaganaan, hinabi na
kanlan mānumbong na, 2 “Tanda yo a luluwa tanan mangaamot ket
Pihtayna nin Pangihipan nin Pangiligtah. Hiko a ibat ha langit a in-
Anak nin Tao, ket maigawang lano kanlan tatao a angkahulog kangko
ta-omen lako ipako ha kodoh.”
3 Kananyatew a odah, hilay mānguna a papadi boy hilay tutoan
Jujudio a mānungkolan, napaytipon hila ha mayadet a baey nan
Caifas a pinakapoon a padi, 4 ta ampaytotongtongan la no way-omen
laya dakpen ye Apo Jesus a homain kanayon a makatanda haka
laya ipapatey. 5 Hinabi la, “Noba ahe tawo igena ha pihta, ta maka
magkagulo hilay tatao.”

Hiyay Pangitiih nin Pabango ha ō nan Apo Jesus
(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

6 Anti yay Apo Jesus ha badiyon Betania ha baey nan Simon a
kinating hatew. 7 Legan ampakidungo yay Apo Jesus, hinumaley ya
kana ye maghay babayin ampangaget nin pabangon mablin tubat a
naikonin ha maghay botin alabahtodo.* Ket intiih na yay pabango ha
ō nan Apo Jesus. 8 Hilay mānumbong na, ha nakit lay dinyag nan
babayi, napoot hila, a wanla, “Taket ta hinayang na yain a pabango?
9 Mailako ya dayi yain ha mayadet a alaga. Ket hiyay mapaglakoan,
maibyay kanlan mangaidap.”
10 Noba tanda nan Apo Jesus ye ampaytotongtongan la. Kaya-bay
hinabi na kanla, “Taket ta ampakibalabalaan yo yatin babayi? Manged
ye dinyag na kangko. 11 Hilay mangaidap, lanang hilan anti kanyo
noba hiko, ahe. 12 Intiih nay pabango ha laman ko bilang pangitaladan
ha pagkailbeng. 13 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Agya
way-ihtew man a lugal ihti ha babe-luta maipatanda ye Manged a
Balita, ket maipatanda ya met ye dinyag nin yatin babayi kangko bilang
pangihipan kana.”

Hiyay Pangiopit nan Judas Iscariote kanan Apo Jesus
(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

14 Haanin, hiyay Judas Iscariote a magha kanlan labinluway
mānumbong nan Apo Jesus, nakew ya kanlan mānguna a papadi.
15 Hinabi na, “Hinyay ibyay yo kangko no haglapan katawon mandakep
kanan Jesus?”
Nakibat hila, “Biyan mi kan tatlompo a mital.”
Haanin, binyanan la yan tatlompo a mital. 16 Impaibat ana
kananyatew, ampangagad yayna nin panaon a mahaglapan na hilan
mandakep kanan Apo Jesus.

Hiyay Pandem nan Apo Jesus boy Mānumbong na ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah
(Marcos 14:21-22; Lucas 22:7-14; 22:21-23; Juan 13:21-30)

---

* **26:7** *alabahtodo* ket maghan kalahi nin mablin dapah a maputi boy maholyaw ye kadih na.

17 Ha unan mangaamot nin Pihtan Tinapay a Homain Pamalbag,
hilay mānumbong nan Apo Jesus, ket hinumaley hila kana, a wanla,
“Way-ihtew nayi ye labay mon pangitaladanan min pandem ha Pihtan
Pangihipan nin Pangiligtah?”
18 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Makew kawo ha banwan Jerusalem
kanan taon hinabi ko kanyo. Ket habiyen yo kana, ‘Hinabi nan
Maihtodo a madanon ana ye odah na. Ket ihti ha baey mo ye labay na
a pandeman ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah a kadungo na hilay
mānumbong na.’ ”
19 Ket hilay mānumbong na, hinumbong la ye bilin nan Apo Jesus.
Ket intaladan lay pandeman la ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.
20 Ha madeglem ana, hiyay Apo Jesus boy hilay labinluwan
mānumbong na, dinumongo hilaynan mangan ha lamihaan. 21 Legan
ampangan hila, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Magha lano kanyo ye mangiopit kangko.”
22 Hilay mānumbong na, nalele hila. Ket balang magha kanla,
nanepet kana, “Apo, hiko nayi yatew?”
23 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hiyay kadlan kon ampangidede nin
tinapay ha kulo, hiyabay ye mangiopit kangko. 24 Hiko a ibat ha langit
a in-Anak nin Tao ket katapulan a matey a omen ha naihulat a Habi
nin Dioh. Noba kakaingalo yay taon mangiopit kangko. Mamanged po
dayi a ahe yayna nianak.”
25 Haanin, hiyay Judas a nangiopit kana, nanepet ya met, “Maihtodo,
hiko nayi yatew?”
Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hinabi moyna.”

Hiyay Pinagkalaman boy Pinagkadaya nan Apo Jesus
(Marcos 14:22-26; Lucas 22:14-20; 1 Corinto 11:23-25)

26 Legan ampangan hila, hiyay Apo Jesus, nangwa yan tinapay. Ket
pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il na
haka na inggawang kanlan mānumbong na, a wana, “Kowen yo yati
boy kanen yo. Yati ye pinagkalaman ko.”
27 Pangayadi, nangwa ya po nin maghay bahon alak ubah. Pinahala-
matan naya kanan Apo Dioh haka na inggawang kanlan mānumbong
na, “Hikawon kaganaan, inomen yo yati. 28 Ta yati ye pinagkadaya
ko a maibuhboh ha kapatawadan nin kakahalanan nin malabong a
tatao. Yati ye pamapteg nin bayon kahundoan nan Apo Dioh ha
tao. 29 Habiyen ko kanyo a ahe akoynan minom nin alak ubah angga
ha mangaamot a mapagkalamo katawo ha panakopan nan Bapa kon
Dioh.”
30 Ket nagkanta hilan panggalang kanan Apo Dioh. Pangayadi,
nakew hilayna ha Mapantay nin Oolibo.

Impatanda nan Apo Jesus ye Pangibudi nan Pedro kana
(Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

31 Legan angkumodang hila, hinabi nan Apo Jesus kanlan
mānumbong na, “Kananyatin madeglem, hikawon kaganaan, ket
lakwanan yoko, ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, ‘Pateyen ko
yay pahtol, ket maahwag hilay tutupa.’† 32 Noba lano ha mabi-ay akon
uman, mauna ko kanyo ha plobinhiyan Galilea.”

† **26:31** Zacarias 13:7.

33 Haanin, hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus, “Apo, agya lakwanan
la kan kaganaan, noba hiko, ahe kata bega lakwanan!”
34 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Pakaleng-en mon manged ye habiyen
ko kammo. Bayo ya tumnoy ye tandang haanin a madeglem, nikatlo
mo koynan imbudi.”
35 Noba hinabi nan Pedro, “Agya lamo mo kon matey, ahe kata bega
ibudi.” Wanabay met ateed ye hinabi lan kaganaan a mānumbong na.

Hiyay Pamakew nan Nakigwang Apo Jesus
(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46)

36 Pangayadi, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, nakew
hilayna ha lugal a anhabtan Getsemani. Ha niabot hilayna ihtew,
hinabi na kanlan mānumbong na, “Mikno kawo ihti, ta makew akon
makigwang ihtew.” 37 Inlamo na yay Pedro boy hilay luway aanak nan
Zebedeo. Haanin, hiyay Apo Jesus, tubat ye kalelean na boy angkayoot
yayna. 38 Hinabi na kanla, “Ba-mon ikamatey koynay kalelean ko. Ihti
kawo po boy lamoan yo kon magpoyat.”
39 Ha nitaang yaynan makandi ye Apo Jesus, nilumukob yan
nakigwang, a wana, “Bapa ko, no malyadi dayi, alihen mo yatin
pamaidap a dihaen ko. Noba aliwan kalabayan ko ye mahumbong,
no aliwan hiyay kalabayan mo.”
40 Pangayadi, inudong na hilan Apo Jesus ye tatlon mānumbong na.
Ket nalatngan na hilan angkatuloy. Hinabi nan Apo Jesus kanan Pedro,
“Ahe yo nayi maikpe ye ahe matuloy, agya maghay odah bengat?
41 Magpoyat kawo boy makigwang ta-omen kawo ahe mahambot nin
tukho. Ha nakem yo, nakahadya kawon manumbong, noba makapey
ye laman yo.”
42 Tinumaang yan uman ye Apo Jesus. Ket nakigwang ya, “Bapa
ko, no katapulan a madihaan ko yatin pamaidap, kalabayan mo ye
mahumbong.” 43 Pangayadi, inudong na hilayna man ye mānumbong
na. Ket nalatngan na hilayna man a angkatuloy, ta makakatuloy
hilaynan tubat.
44 Ha ikatlon ukdo, hiyay Apo Jesus, tinumaang yayna man.
Ket nakigwang ya nin omen met ateed ha unan pakigwang na.
45 Pangayadi, inudong na hilayna man ye mānumbong na. Ket hinabi
na kanla, “Angkatuloy kawo po boy ampagpainawa? Bilewen yo!
Naabot ana ye odah a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket
maigawang kanlan tataon māgkahalanan. 46 Mimata kawo! Tawoyna!
Ta anti yayna ye taon nangiopit kangko.”

Hiyay Pandakep kanan Apo Jesus
(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12)

47 Legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus, hiyay Judas a magha
kanlan labinluwan mānumbong na, ket nilumateng yan main lamo
a malabong a tataon ampangaget nin keya boy pamadog. Intubol la
hilan mānguna a papadi boy tutoan Jujudio a mānungkolan. 48 Yati ye
pagkakitan a hinabi nan Judas kanlan kalalamoan na no ayay dakpen
la, “Hiyay umaan ko ye dakpen yo.” 49 Ket hiyay Judas, hinaleyan na
yay Apo Jesus. Ket hinabi na kana, “Manged a madeglem, Maihtodo.”
Ket inumaan nay pingipingi na.

50 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Diyagen moyna ye tikih mo.” Haanin,
hilay kalalamoan nan Judas, hinaleyan la yaynan dinakep ye Apo Jesus.
51 Ket hiyay magha kanlan mānumbong nan Apo Jesus, binagot nay
keya na. Tinaya na yay ipoh nin pinakapoon a padi. Ket napunggohan
yan talinga. 52 Hinabi nan Apo Jesus, “Igoma moy keya mo. Ta hiyay
ampanggawi nin keya, matey ya met ha keya. 53 Ahe mo nayi tanda a
no makigwang ako kanan Bapa kon Dioh, ket tampol nan itubol ye libo-
libon anghil na? 54 Noba no diyagen ko yatew, way-omen po matupad
ye anti ha naihulat a Habi nin Dioh a katapulan malyadi?”
55 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinabi na kanlan tatao, “Tolihan ako
nayi, ta impangaget yo kon keya boy pamadog? Minamangaamot
akon ampangiadal ha mahlang nin Timplo. Taket ta ahe yoko dinakep
ihtew? 56 Noba nalyadi yatin kaganaan ta-omen matupad ye impahulat
nan Apo Dioh kanlan popodopita na hatew.” Haanin, hilay kaganaan a
mānumbong na, nilakwanan la yay Apo Jesus boy tinumakah hilayna.

Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus ha Panuhgaan lan Jujudio
(Marcos 14:53-63; Lucas 22:54-55; 22:63-71; Juan 18:13-14; 18:19-24)

57 Pangayadi, inlakew la yay Apo Jesus ha baey nan Caifas a
pinakapoon a padi. Ket hilay mamaihtodo nin Bibilin boy tutoan
Jujudio a mānungkolan, naytipon hila ihtew. 58 Hiyay Pedro, anhu-
mumbong ya ha aliwan minga mataang. Ket ha anti yayna ha mahlang
nin baey nin pinakapoon a padi, nakiikno ya kanlan māgbantay, ta
an-imatonan na no hinyay diyagen la kanan Apo Jesus. 59 Haanin,
hilay mānguna a papadi boy hilay kaganaan a mānungkolan ha
Panuhgaan lan Jujudio, nanapul hilan tihtigo a maghabin katagowan
laban kanan Apo Jesus ta-omen laya maipapatey. 60 Noba homain
hilan nakit a hangkan nin pamateyan la kana, agya malabong hilay
tihtigo a naghabin katagowan laban kana. Ha kalampuhan, main
luway tao a hinumaley. 61 Ket hinabi la, “Yatin tao, hinabi na, ‘Mababa
kon agwaten yatin Timplo nan Apo Dioh. Ket ha loob nin tatloy
mangaamot, ipaideng ko yan uman.’ ”
62 Haanin, hiyay pinakapoon a padi, nideng ya. Ket tinepet na yay
Apo Jesus, “Homain ka lawen maipakibat ha bada la a laban kammo?”
63 Noba ahe ya nakibat ye Apo Jesus.
Ket hinabi nayna man nin pinakapoon a padi, “Ha ngalan nan Apo
Dioh a angkabi-ay, habiyen mo kammi haanin no hika ye Cristo a Anak
nin Dioh.”
64 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hinabi moyna! Ket yati ye habiyen
ko kanyon kaganaan. Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, makit
yoko a ampikno ha dapit wanan nan Makapalyadiyan a Dioh. Boy ha
pag-udong ko, makit yoko ha owep a an-umaypa a ibat ha langit.”
65 Pamakange nan pinakapoon a padi yatew, napoot yan tubat,
giniwak nay bado na, ket hinabi na, “Ampahalumbangan na yay Apo
Dioh! Ahe tawoyna katapulan nin kanayon po a mamapteg. Nange
yoyna a ampahalumbangan na yay Apo Dioh, ta impadiho nay hadili
na kana. 66 Hinya awod ye iuhga yo kana?”
Nakibat hilay tatao kana, “Katapulan yan matey.”
67 Haanin, linod-an lay lupa nan Apo Jesus boy dinihmog laya. Legan
napedengan ya, tinampaling la yan kanayon 68 haka la hinabi kana,

"No hika ye Cristo, pal-eban mo man kammi no ayay nanampaling kammo!"

Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus
(Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18; 18:25-27)

69 Hiyay Pedro, anti yan ampikno ha mahlang nin baey nan
pinakapoon a padi. Haanin, main met maghay babayi ihtew a ipoh.
Hinumaley yan naghabi kana, "Kalamo naka met Jesus a taga Galilea."
70 Noba hiyay Pedro, imbudi naya ha adapan lan kaganaan a anti
ihtew, a wana, "Ahe ko tanda ye anhabiyen mo." 71 Haanin, hiyay
Pedro, nakew ya ha gilid ilwangan nin alad. Ket nakit yan kanayon a
babayin ipoh. Hinabi nan babayi kanlan tataon anti ihtew, "Yatin tao,
kalamo na yay Jesus a taga Nazaret."
72 Ket imbudi na yayna man Pedro, "Agya matey ako, ahe koya
katatanda yain a tao!"
73 Ha ahe nabuyot, hilay tataon anti ihtew a ampideng, hinumaley
hila kanan Pedro. Ket hinabi la kana, "Petegbay a magha ka met kanlan
kalamo nan Jesus, ta angkatandaan miya ha paghabi mo."
74 Hiyay Pedro, hinabi na, "Hi, ahe! Agya matey ako haanin, ahe
koya katatanda yain a tao." Kapipikhaan, tinumnoy yay tandang.
75 Ket naihipan nay hinabi nan Apo Jesus hatew, "Bayo ya tumnoy ye
tandang, ket nikatlo mo koynan imbudi." Ket hiyay Pedro, inumalih
ya ha mahlang. Ket tinumangih yan malaem.

27

Hiyay Pangilakew la kanan Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato
(Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)

1 Kabekahan, ha mahanibhanib po, hilay kaganaan a mānguna a
papadi boy hilay tutoan Jujudio a mānungkolan, naytongtongan la no
way-omen la yan ipapatey ye Apo Jesus. 2 Binalol lay gamet nan Apo
Jesus. Ket inlakew laya kanan Gobilnadol Pilato.

Hiyay Pagkamatey nan Judas Iscariote
(Didiyag 1:18-19)

3 Haanin, hiyay Judas Iscariote a nangiopit kanan Apo Jesus, ha
natandaan nan nauhgaan yan matey ye Jesus, naghehe ya ha dinyag
na. Kaya-bay in-udong nay tatlompo a mital kanlan mānguna a
papadi boy kanlan tutoan Jujudio a mānungkolan. 4 Hinabi na kanla,
"Nagkahalanan ako, ta in-opit ko yay maghay taon homain kahalanan."
Noba hinabi la kana, "Hi! Baala ka payna ha hadili mo. Homain
kayinan pakibalabalaan kammo."
5 Haanin, hiyay Judas, inhabol nay tatlompo a mital ihtew ha Timplo.
Pangayadi, inumalih yayna. Ket nagbikke ya.
6 Ket hilay mānguna a papadi, pinulot lay mital boy hinabi la, "Ahe
tawo malyadin ikonin yati ha pangikunaan nin pilak ha Timplo, ta
bayad nin bi-ay nin maghay tao yati. Ket bawal yain ha Bibilin." 7 Kaya-
bay napaykahundoan la a ihaliw laynan bengat nin luta nan mānyag
nin koden, ta diyagen lan pangilbengan nin nangamatey a dadayohan.
8 Kaya-bay anggayna haanin, yatin luta ket anhabtan yan "Luta nin
Daya."

9 Ha wanabay, natupad ye hinabi nan podopita Jeremias hatew, a
wanae, “Kingwa lay tatlompo a mital, ta yati ye napaykahundoan lan
Israelita a alaga nin bi-ay na. 10 Ket inhaliw lan luta nan mānyag nin
koden, ta yatew ye imbilin nan Apo Dioh kangko.”*

Hiyay Panlitih nan Gobilnadol Pilato kanan Apo Jesus
(Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38)

11 Ket ha in-adap la yaynay Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato,
tinepet naya, “Hika nayi ye Poon lan Jujudio?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Hikaynay naghabi.”
12 Noba ha binadaan la yan tutoan Jujudio a mānungkolan boy
mānguna a papadi ye Apo Jesus, ahe yan bega nakibat. 13 Kaya-bay
hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet na yayna man, “Malabong ye bada la
laban kammo. Ahe mo nayi nange?”
14 Noba hiyay Apo Jesus, ahe ya nakibat. Kaya-bay nagtaka yan tubat
ye Gobilnadol Pilato.

Hiyay Panuhga nin Kamateyan kanan Apo Jesus
(Marcos 15:6-15; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16)

15 Hiyay Gobilnadol Pilato, tepe Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah,
ket ugali nayna ye mamalihway nin maghay pidiho a awoken lan tatao.
16 Ket kananyain a panaon, main met maghay pidiho a nagngalan
Barabbas a kamatandaan ha panyag na nin maloke. 17 Ha naytitipon
hilayna ye tatao, nanepet yay Gobilnadol Pilato kanla, “Ayay labay yon
palihwayen ko? Hiyay Barabbas o hiyay Jesus a anhabtan Cristo?”
18 Wanabay ye tepet nan Gobilnadol Pilato, ta tanda na a inlakew la
yay Apo Jesus kana uli ha ibeg la.
19 Haanin, legan ampikno ya po ye Gobilnadol Pilato ha pamiknoan
nin mānuhga, impahabi nan ahawa na kana ye wanae, “Adi mo
ampakibalabalaan yain a taon homain kahalanan, ta nanaynep ako.
Ket ha taynep ko, angkayoot akon tubat uli kana.”
20 Noba hilay mānguna a papadi boy hilay tutoan Jujudio a
mānungkolan, inggaygay la hilay malabong a tatao a hiyay Barabbas
ye awoken lan palihwayen nan Gobilnadol Pilato. Ket hiyay Apo Jesus,
ipapatey naya. 21 Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet na hilayna
man, “Aya kanlan luwa ye labay yon palihwayen ko?”
“Hiyay Barabbas,” wanla.
22 Tinepet na hilayna man, “Hinya awod ye diyagen ko kanan Jesus
a anhabtan Cristo?”
Nakibat hilan kaganaan, “Ipako ya ha kodoh!”
23 “Taket? Hinyay kalok-an a dinyag na?” wanan Gobilnadol Pilato.
Noba lalo layna ingat impakakhaw ye nangha, a wanla, “Ipako ya ha
kodoh!”
24 Ha naimatonan nan Gobilnadol Pilato a homain yaynan madyag,
ta angkagulo hilaynay tatao, namakwa yan lanom. Ket inuyahan
nay gamet na ha adapan lan tatao boy hinabi na, “Homain akon
pakibalabalaan ha pagkamatey na yatin tao. Hikawoy makibat.”
25 Nakibat hilay tatao, “Awo, hikayi boy hilay aanak mi ye makibat
ha pagkamatey na.”

---

* **27:10** Zacarias 11:12-13.

26 Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, pinalihway na yay Barabbas.
Noba hiyay Apo Jesus, impalatiko naya haka na inggawang kanlan
huhundaloh ta-omen laya ipako ha kodoh.

Hiyay Pangilungolungo lan Huhundaloh kanan Apo Jesus
(Marcos 15:16-20; Juan 19:2-3)

27 Haanin, hilay huhundaloh, inlakew la yay Apo Jesus ha palahyo
nan Gobilnadol. Ket pinalibotan la yan kaganaan a kalalamoan lan
huhundaloh. 28 Niloh-okan la yay Apo Jesus haka la yan pinabadowan
nin kadih matibya a omen ha badon poon. 29 Nangwa hilan kawat a
madiwi. Ket dinyag la yan ba-mon kodona haka la ingkodona kana.
Boy pinagemgeman laya po ha dapit wanan gamet na nin tambo a ba-
mon teken nin poon. Pangayadi, nanalimukod hila ha adapan na haka
la yan inlungolungo, a wanla, "Yehey! Minged ye Poon lan Jujudio!"
30 Pangayadi, linulud-an laya boy kingwa lay pinagkateken na haka la
piuman-uman a pinatok ye ō na. 31 Pangayadi la yan inlungolungo
ye Apo Jesus, niloh-ok la ye impabado la kana haka la yan imbadon
uman kana ye bado na. Pangayadi, inlakew laya ha ilwah nin banwa
ta-omen la yayna ipako ha kodoh.

Hiyay Pangipako la kanan Apo Jesus ha Kodoh
(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

32 Ha anlumwah hilayna ha banwa, nahagana la yay maghay laki
a nagngalan Simon a taga Cirene. Ket impilit lan impabatay kana
ye pagkodoh nan Apo Jesus. 33 Ket niabot hila ha lugal a anhabtan
Golgotha. Hiyay labay habiyen, "Lugal nin Bungo." 34 Hiyay Apo Jesus,
binyan la yan alak a nahalean aplo. Noba ha natawayan naya, ahe na
in-itlen.
35 Hilay huhundaloh, ha impako la yaynay Apo Jesus ha kodoh,
pinaydadakayan lay babado na makauli ha pandaw-an ta-omen la
matandaan no ayay makwa nin magha boy magha kanla. 36 Pangayadi,
nikno hila, ta bantayan la yaynay Apo Jesus. 37 Ket ha dapit tagay nin
ō na, nangikonin hila nin nakaihulatan nin bada kana a wanae, "YATI
YE JESUS A POON LAN JUJUDIO." 38 Main met luway tulihan a kadlan
nan Apo Jesus a impako la ha timaghay kodoh. Hiyay magha, ha dapit
wanan na. Ket hiyay magha met, ha dapit odi na.
39 Hilay tataon anhumapid ihtew, ampameyeng-peyeng hilan am-
pangilungolungo kana, a wanla, 40 "Aliwa nayi a hinabi mo a agwaten
moy Timplo, ket ha loob nin tatloy mangaamot, ipaideng mo yan
uman? Higi man awod! No peteg a hika ye Anak nin Dioh, lumumbah
ka man ihen ha kodoh, ta iligtah moy hadili mo!"
41 Hilay mānguna a papadi, mamaihtodo nin Bibilin boy tutoan Juju-
dio a mānungkolan, an-ilungolungo laya met, a wanla, 42 "Nangiligtah
yan kanayon, noba ahe na mababa a iligtah ye hadili na. Aliwa nayi a
hiya ye Poon nin Israel? No makalumbah ya ihen ha kodoh, mamteg
kayina kana. 43 Napataya ya kanan Apo Dioh boy anhabiyen na a
hiyabay ye Anak nin Dioh. Higi man awod, bilewen tawo man no
peteg a iligtah na yan Apo Dioh haanin." 44 Ket agya hilay tutulihan
a kadlan nan naipako ha kokodoh, ket inlungolungo laya met ye Apo
Jesus.

Hiyay Pagkamatey nan Apo Jesus
(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

45 Ha kauugtowan ana, nilumiteh yan kaganaan yatew a lugal
anggayna ha alah tidih nin mahilem. 46 Ha alah tidih ana nin mahilem,
nangha yan makhaw ye Apo Jesus ha habin Aramaic, a wana, “Eli, Eli,
lema sabachthani?” Hiyay labay habiyen, “Dioh ko, Dioh ko, taket ta
pinaolayan moko?”†
47 Pamakange la yatew nin tatao a ampideng ihtew, hinabi la, “An-
ingaten na yay podopita Elias.” 48 Hiyay magha kanla, nayew yan
nangwa nin ihpongha haka na indede ha maahem a alak haka na
inhipit ha tampoh nin palat haka na impahephep kanan Apo Jesus.
49 Noba hinabi lan kanayon, “Paolayan moya, ta bilewen tawo man no
lumateng yay Elias ta-omen naya iligtah.” 50 Haanin, hiyay Apo Jesus,
nangha yayna man nin makhaw. Pangayadi, naboytoan yaynan angeh.
51 Ket kananyatew met ateed, hiyay makugpan tabing ha loob
nin Timplo, ket nagiwak yan nagitna paibat ha tagay anggan aypa.
Nanlayon boy nangapapaka ye dadapah. 52 Nangalukatan ye bibito
boy nabi-ay hilan uman ye malabong a pagtao nin Dioh a nangamatey
hatew. 53 Ket nilumwah hila ha bibito. Ket ha nabi-ay yan uman ye
Apo Jesus, nakew hila ha banwan Jerusalem. Ket malabong a tatao ye
nakakit kanla.
54 Ket hiyay kapitan boy hilay huhundaloh na a ampagbantay
kanan Apo Jesus, ha nanlayon boy ha nakit lay kaganaan a nalyadi,
nalimowan hilan tubat. Kaya-bay hinabi la, “Petegbay a Anak yan
Dioh!”
55 Ha aliwan minga mataang, main malabong a babayi ye ampangi-
maton nin angkalyadi kanan Apo Jesus. Hilabay ye hinumumbong
boy naghilbi kana paibat ha plobinhiyan Galilea. 56 Kabilang kanla ye
Maria a taga Magdala, Maria a indo nan Santiago boy Jose boy hiyay
ahawa nan Zebedeo.

Hiyay Pangilbeng kanan Apo Jesus
(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

57 Ket ha andudumeglem ana, nilumateng yay maghay mabatnang a
tao a nagngalan Jose a taga Arimatea. Magha ya met a mānumbong
nan Apo Jesus. 58 Nakew ya kanan Gobilnadol Pilato boy inawok
na kana a hiyayna ye mangilbeng ha bangkay nan Apo Jesus. Ket
imbilin na met nin Gobilnadol Pilato a ibyay la kana. 59 Kaya-
bay kingwa naynan Jose ye bangkay. Ket pinutot na yan tapih a
lino a malinih 60 haka na in-ihlep ha bayon inyukib a pangilbengan.
Pangayadi, intulin naynan inleneb ye mayadet a dapah ha ilwangan
nin pangilbengan haka ya inumalih. 61 Hiyay Maria a taga Magdala
boy hiyay maghay Maria, anti hila met ihtew a ampikno ha adapan
nin pinangilbengan.

Hilay Māgbantay ha Pinangilbengan kanan Apo Jesus

62 Kabekahan ha Mangaamot nin Pagpainawa, hilay mānguna a
papadi boy hilay Papariseo, nakew hila kanan Gobilnadol Pilato. 63 Ket
hinabi la, “Gobilnadol, naihipan mi a ha angkabi-ay ya po yain a
mānalingo, hinabi na, ‘Pangalabah nin tatloy mangaamot, mabi-ay

† **27:46** Kakanta 22:1.

akon uman.’ 64 Kaya-bay awoken mi kammo a bilinan mo hilay
huhundaloh mo a pakabantayan la yan manged ye nangilbengan kana
anggan malabah ye tatloy mangaamot. Ta maka takawen la yan
mānumbong na ye bangkay na haka la ibalita a nabi-ay yan uman.
No wanabay ye malyadi, ket lumalo yatin panalingo dinan ha una.”
65 Noba hinabi nan Gobilnadol Pilato kanla, “Kokawoyna. Mangwa
kawon huhundaloh boy pabantayan yon manged ye nangilbengan.”
66 Ket nakew hilayna ha nangilbengan. Ha niabot hilayna ihtew,
minalkaan la yay dapah a pinanleneb ha nangilbengan ta-omen la
matandaan no main manlukat. Boy nangibantak hila nin nangaanon
bantay.

28

Hiyay Pagkabi-ay nan Uman Apo Jesus
(Marcos 16:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

1 Pangalabah nin Mangaamot nin Pagpainawa, ha pahanib nin
Dominggo, hiyay Maria a taga Magdala boy hiyay maghay Maria,
nakew hila ha nangilbengan kanan Apo Jesus. 2 Haanin, kapipikhaan
nanlayon nin makhaw, ta hiyay anghil nin Dioh, inumaypa yan ibat
ha langit. Ket intulin na yay mayadet a dapah a pinanleneb ha
nangilbengan haka naya iniknoan. 3 Hiyay lupa na, ampakapulag ya a
ba-mon henag kilat boy hiyay bado na, tubat ye kaputian. 4 Ket hilay
māgbantay, ha nakit la yay anghil, namigpig hilan nangapuang a ba-
mon natey, uli ha tubat a limo la.
5 Haanin, hiyay anghil, hinabi na kanlan babayi, “Adi kawo
angkalimo. Tanda ko a antapulen yo yay Apo Jesus a impako ha
kodoh. 6 Ahe yayna ihti. Nabi-ay yaynan uman a omen ha hinabi
na kanyo hatew. Higi, makew kawo ihti, ta bilewen yoy nangikunaan
nin bangkay na. 7 Kokawoyna kanlan mānumbong na, ta habiyen yo
kanla a nabi-ay yaynan uman boy muna yayna ha Galilea. Ihtewbay
yo yayna makit. Wanabay tana ye mahabi ko kanyo.”
8 Haanin, tampol hilaynan inumalih ha nangilbengan. Ket agya
angkalimo hila, angkaaliket hila uli ha imbalita nin anghil. Nayew
hilan nakew kanlan mānumbong nan Apo Jesus ta-omen la ibalita ye
nalyadi.
9 Legan ampayew hila, hinagana na hilan Apo Jesus. Hinabi na
kanla, “Kumohta kawoyna?” Hinumaley hila kana. Ket ginemgeman
lay bitih na a nanggalang kana. 10 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla,
“Adi kawo angkalimo. Kokawoyna kanlan kakatongno ko. Ket habiyen
yo kanla a makew hilayna ha Galilea. Ket ihtew lako makit.”

Hiyay Imbalita lan Māgbantay

11 Pamikuyot lan luway babayi, hilay ano kanlan māgbantay ha
nangilbengan, ket nakew hila met ha banwan Jerusalem. Ket imbalita
la kanlan mānguna a papadi ye kaganaan a nalyadi. 12 Haanin,
hilay mānguna a papadi, nakitipon hila kanlan tutoan Jujudio a
mānungkolan. Ket naytotongtongan la a oy-oyen la hilan mayadet
a alaga nin pilak ye māgbantay. 13 Hinabi la kanla, “Ibalita yo a
legan angkatuloy kawo ha madeglem, nilumateng hilay mānumbong
nan Jesus. Ket tinakaw la yay bangkay na. 14 Ket no matandaan nan

Gobilnadol yati, hikayinay baala a mangipalinaw kana ta-omen kawo
ahe mapano." 15 Haanin, hilay māgbantay, tinanggap lay mayadet a
alaga nin pilak a pinangoy-oy la kanla. Pangayadi, hinabi la met nin
māgbantay ye impahabi la kanla. Kaya-bay angga haanin, wanabay
po ye anhabiyen lan Jujudio.

Napakit yay Apo Jesus kanlan Mānumbong na
(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Didiyag 1:6-8)

16 Haanin, hilay labinmaghan mānumbong nan Apo Jesus, nakew
hilayna ha Galilea ha mapantay a hinabi nan Apo Jesus a lakwen la.
17 Ket ha nakit la yay Apo Jesus, nanggalang hila kana. Noba main
nangaano kanla ye ampagluwaluwa a hiyabay ye Apo Jesus. 18 Haanin,
hiyay Apo Jesus, hinumaley ya kanla. Ket hinabi na, "In-ibyay nayna
kangkon Bapa ko ye kaganaan a kapalyadiyan ha langit boy ihti ha
babe-luta. 19 Kaya-bay lakwen yo hilay tatao ha kaganaan a nanahyon
ihti ha babe-luta, ket diyagen yo hilan mānumbong ko. Bawtihmowan
yo hila ha ngalan nan Bapa, Anak, boy Ihpiditon Dioh. 20 Adalan yo
hilan manumbong ha kaganaan a imbilin ko kanyo. Pakaihipen yo
yati. Lanang yo kon kalamo angga ha kalampuhan nin babe-luta."

Hiyay Manged a Balita a inhulat nan MARCOS

Hiyay Pangipatanda nan Juan a Māmawtihmo
(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-18; Juan 1:19-28)

1-2 Yati ye Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesu Cristo a Anak
nin Dioh. Nandugi ya ha natupad ye inhulat nan podopita Isaias a
diyagen na lanon Apo Dioh,
"Mangitubol akon māngihabi ko a mauna kammo
ta-omen na italadan ye danan mo.*
3 Hiyabay ye ampangipangha ha wangwang nin wanae,
'Ihadya yoy dān nan Apo.
Itoynong yoy pagdanan na.' "†
4 Ket natupad yati ha nilumateng yay Juan ha wangwang a ampangipatanda nin wanae, "Paghehean boy itgen yoynay panyag nin kahalanan boy pabawtihmo kawo ta-omen na kawo patawaden Apo Dioh." 5 Ket malabong a tatao ye nakew kana a taga banwan Jerusalem boy kaganaan a lulugal ha plobinhiyan Judea. Ket inhabi lay kakahalanan la. Kaya-bay binawtihmowan na hilan Juan ha kabatowan nin Jordan.
6 Hiyay bado nan Juan, ket yadi ha labok nin kamelyo. Boy hiyay akeh na, yadi met ha katat ayop. Hiyay pamangan na ket kowangey boy pulot panilan. 7 Yati ye an-ipatanda na, "Main taon lumateng a igit a makapalyadiyan dinan ko, ta agya mangaget bengat nin hapatoh na, ket ahe ako katanggap-tanggap. 8 Bawtihmowan katawo nin lanom. Noba hiya, bawtihmowan na kawo nin Ihpiditon Dioh."

Hiyay Pamawtihmo kanan Apo Jesus
(Mateo 3:13-4:11; Lucas 3:21-22; 4:1-13)

9 Kananyatew a panaon, legan ampamawtihmo yay Juan ha kabatowan nin Jordan, nilumateng yay Apo Jesus ihtew a ibat ha banwan Nazaret ha plobinhiyan Galilea. Ket binawtihmowan na yan Juan. 10 Ha an-umawah yaynay Apo Jesus ha lanom, nakit na a ba-mon naglukat ye langit. Ket hiyay Ihpiditon Dioh ha kadih kalapati, inumaypa yan inumapon kana. 11 Ket main bihnga a nangibat ha langit a naghabi nin wanae, "Hika ye Anak kon ampakaadoen ko a angkaaliketan kon tubat."

Hiyay Panukho kanan Apo Jesus
(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

12 Ket kananyatew met ateed, hiyay Apo Jesus, impalakew na yan Ihpiditon Dioh ha wangwang. 13 Ket apatapo a mangaamot a antukhoen na yan Satanas ihtew. Ket main met mangatubag a aayop ihtew boy main met aanghil nin Dioh a nangalingay kana.

Hiyay Pandugi nin Pangipatanda nan Apo Jesus
(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)

---

* **1:1-2** Malakias 3:1. † **1:3** Isaias 40:3.

14 Ha napidiho yaynay Juan, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha plobin-
hiyan Galilea. Ket impatanda na ihtew ye Manged a Balita a ibat
kanan Apo Dioh. 15 “Nilumateng anay naitaning a panaon a mamoon
yaynay Apo Dioh. Kaya-bay paghehean boy itgen yoynay panyag nin
kahalanan boy pamtegan yoy Manged a Balita,” wanan Apo Jesus.

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanlan Apat a Mānlapet
(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)

16 Ha maghay mangaamot, legan angkumodang yay Apo Jesus ha am-
bay dagatdagatan nin Galilea, nakit na hilay mikatongno a nagngalan
Simon boy Andres a ampangikatkat nin higay la, ta mānlapet hila.
17 “Kilakew kawo kangko,” wanan Apo Jesus, “ta diyagen katawoynan
māngumbinyo nin tatao a mamteg kangko a ba-mo kawon ampanlapet
nin malanghit.” 18 Ket tampol laynan nilakwanan ye higay la boy
nakilakew hilayna kanan Apo Jesus.

19-20 Inhulong nan Apo Jesus ye pangumodang na. Ha aliwan minga
mataang, anti yay Santiago boy Juan a lamo la yay bapa la a Zebedeo
a ampangayuma nin higay ha bangka la. Ket ha nakit na hilan Apo
Jesus, hinagyat na hilan makilakew kana. Haanin, hilay mikatongno,
nilakwanan la yay bapa la ha bangka boy hilay tataon an-upaan. Ket
nakilakew hilayna kanan Apo Jesus.

Hiyay Lakin Hinelpan nin Maloke a ihpidito
(Lucas 4:31-37)

21 Haanin, hiyay Apo Jesus boy kalalamoan na, nakew hila ha
banwan Capernaum. Ha naabot anay Mangaamot nin Pagpainawa,
nakew hila ha pāytiponan lan Jujudio. Ket hiyay Apo Jesus, nan-
giadal ya ihtew. 22 Nagtaka hilay tatao ha pangiadal na, ta main
yan kapalyadiyan ha pangiadal na, aliwan omen ha pangiadal lan
mamaihtodo nin Bibilin.

23 Ket legan ampangiadal ya, main maghay taon hinelpan nin maloke
a ihpidito ye 24 nangha nin wanae, “Aya ka nayi kammi, Jesus a taga
Nazaret? Nakew ka nayi ihti ta-omen mo kayi apoen? Tanda ko no
aya ka! Hika ye Pinili nan Apo Dioh a intubol na!”

25 Noba pinaghabiyan na yan Apo Jesus, “Pakal-em ka! Umalih kayna
kana!” 26 Ket haanin, hiyay maloke a ihpidito, pinapigpig na yay laki
boy angkumolih yan an-umalih kana.

27 Ket nagtaka hilay kaganaan a anti ihtew. Kaya-bay napaytepet-
tepet hila, “Hinyati? Bayon adal a main kapalyadiyan! Ampaalihen
nay mangaloke a ihpidito, ket an-umalih hila met!” wanla. 28 Ket hiyay
balita tungkol kanan Apo Jesus, mapadah yan nitayak ha plobinhiyan
Galilea.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Malabong a Tatao
(Mateo 8:14-17; Lucas 4:38-41)

29 Hiyay Apo Jesus boy kalalamoan na, ha inumalih hilayna ha
pāytiponan lan Jujudio, nakew hila ha baey lan Simon boy Andres.
Hiyay Santiago boy hiyay Juan, nakilakew hila met kanla. 30 Ha
nilumateng hilayna ihtew, tampol lan hinabi kanan Apo Jesus a hiyay
babayi a ampo nan Simon, ket ampida ya, ta angkahalot ya. 31 Haanin,
hinaleyan na yan Apo Jesus ye angkahalot, ket ginemgeman nay gamet
na boy in-imata naya. Ket nitaah yayna. Ket inapagan na hilayna.

32 Kananyatew met ateed a mangaamot, ha nitanghob yaynay
mangaamot, malabong a ampaghakit boy hinelpan nin mangaloke a
ihpidito ye inlakew la kanan Apo Jesus. 33 Ket hilay tatao nin yatew a
banwa, naytipon hila ha adapan nin baey. 34 Ket malabong hilay tataon
ampaghakit nin nakahinadi ye pinaitaah nan Apo Jesus. Malabong
met a mangaloke a ihpidito ye pinaalih na kanlan hinelpan la. Noba
binawalan na hilay mangaloke a ihpidito a maghabi, ta tanda la a
hiyabay ye Anak nin Dioh.

Hiyay Pangiadal nan Apo Jesus ha Galilea
(Lucas 4:42-44)

35 Kabekahan, ha palbangon po, inumalih yay Apo Jesus ha baey.
Ket nakew yan nakigwang ha wangwang. 36 Haanin, hiyay Simon boy
kalalamoan na, tinapul la yay Apo Jesus. 37 Ha nakitan la yayna, hinabi
la kana, “Antapulen la kan malabong a tatao!”
38 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Lakwen tawo po ye dongla
a babanwa ta-omen ko met ipatanda kanla ye Manged a Balita, ta
yabayti ye nakaitubolan ko ihti ha babe-luta.” 39 Ket hiyay Apo Jesus,
nakew yan nangipatanda nin Manged a Balita ha pāytiponan lan
Jujudio ha kaganaan a lulugal ha plobinhiyan Galilea boy namaalih
nin mangaloke a ihpidito kanlan hinelpan la.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Kinating
(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

40 Main maghay lakin kinating ye hinumaley kanan Apo Jesus.
Nanalimukod yan nakiiingalo kana, a wana, “Apo, no labay mo,
mapaitaah moko.”
41 Nalunoh yay Apo Jesus kana. Kaya-bay kinimpaan naya boy hinabi
na, “Awo, labay ko. Mitaah kayna!” 42 Ket tampol yan naalih ye kating
na. Ket niluminih anay luti na. 43 Haanin, hiyay Apo Jesus, binilinan
boy pinaalih na yaynan tampol ye laki, a wana, 44 “Adi mo anhabiyen
ha ayaman ye nalyadi kammo, no aliwan makew ka tana ha padi.‡ Ket
ipabilew moy luti mo kana. Pangayadi, mangihagpa ka nin omen ha
imbilin nan Moises bilang pamapteg a nitaah kayna.”
45 Noba ha inumalih yayna, imbabalita nan teed ye nalyadi kana.
Kaya-bay hiyay Apo Jesus, ahe yayna makalakew ha babanwa, ta
ampaypapaletpetan la yan tatao. Kaya-bay ihtew yaynan bengat ha
wangwang. Noba nilakew la yan teed nin tatao a ibat ha kanayon a
lulugal.

2

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Lumpo
(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

1 Pangalabah nin nangaanon mangaamot, hiyay Apo Jesus, nag-
udong ya ha banwan Capernaum. Ket nabalitaan lan tatao a anti yayna
ha baey a ampagdagohan na. 2 Kaya-bay napaytipon ye malabong a
tatao ha baey a angkunaan na. Ket homain anan letletan, agya ha
ilwah nin ilwangan. Ket legan an-ipatanda nan Apo Jesus ye Manged

‡ **1:44** Hatew, hiyay taon kinating, ahe ya malyadin humlep ha pāytiponan lan Jujudio. Noba no mitaah ana, katapulan a muna ya po makew ha padi ta-omen na po paptegan a homain anan kating, ket malyadi anan humlep ha pāytiponan.

a Balita, 3 main nilumateng a apat a kataon ampanambayok nin lakin
lumpo, ta ilakew laya kana. 4 Noba uli ha kalabong nin tatao, ahe laya
maihaley kanan Apo Jesus. Kaya-bay nanik hila ha bobongan nin baey.
Ket nanlabkat hilan atep ha eteb nan Apo Jesus a nangiloyloyan la
kanan lakin lumpo ha adapan na. 5 Ha nakit nan Apo Jesus ye kayadet
nin pamteg la kana, hinabi na kanan lumpo, "Inong, napatawad anay
kakahalanan mo."
6 Main met nangaanon mamaihtodo nin Bibilin ye anti ihtew.
Pamakange lay hinabi nan Apo Jesus, ket inihip lay wanae, 7 "Taket
ta wanabay ye anhabiyen na yatin tao? Ampahalumbangan na yay
Apo Dioh, ta homain anan ayaman a makapatawad nin kakahalanan
no aliwan hiyay Apo Dioh bengat!"
8 Noba hiyay Apo Jesus, tanda nay an-ihipen la. Kaya-bay hinabi na
kanla, "Taket ta wanabay ye ihip yo? 9 Matataloh a habiyen kananyatin
lumpo, 'Napatawad kayna ha kakahalanan mo', ta ahe yo makit no
napatawad o ahe. Noba habiyen ko kana, 'Mideng ka, kadten moy
inid-an mo boy kumodang kayna' 10 ta-omen yo makit a hiko a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao ket main kapalyadiyan a mamatawad nin
kakahalanan ihti ha babe-luta." Ket hinabi na kanan lumpo, 11 "Mideng
ka. Ket kadten moy apay mo, ta muli kayna." 12 Ket nideng yay lumpo,
kinaget nayna ye apay na boy nilumwah ya ha baey a ambilewen nin
kaganaan. Nagtaka hilan kaganaan. Ket inggalang la yay Apo Dioh, a
wanla, "Yoh! Haanin kayin bengat nakakit nin wanabay!"

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanan Levi a Māningil nin Bowih
(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

13 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew yayna man ha ambay dagatda-
gatan nin Galilea. Nilakew la yan malabong a tatao. Ket inadalan na
hila. 14 Legan angkumodang ya, nakit na yay Levi* a māningil nin
bowih a anak nan Alfeo. Ampikno yay Levi ha pamayadan nin bowih.
Ket hinabi nan Apo Jesus kana, "Kilakew ka kangko." Ket nideng ya
met ye Levi boy nakilakew ya kana.
15 Hinagyat na hilan Levi ye Apo Jesus boy mānumbong na a makew
mangan ha baey na. Malabong a māningil nin bowih boy kanayon a
naibilang a māgkahalanan ye nakidungon mangan kanan Apo Jesus
boy kanlan mānumbong na, ta malabong hilay anhumumbong kanan
Apo Jesus. 16 Main met mamaihtodo nin Bibilin a Papariseo ihtew.
Ket ha nakit la yay Apo Jesus a ampakidungo kanlan māningil nin
bowih boy kanlan kanayon a naibilang a māgkahalanan, tinepet la
hilay mānumbong na, "Taket ta ampakidungo yan mangan kanlan
māningil nin bowih boy kanlan kanayon a māgkahalanan?"
17 Pamakange nan Apo Jesus nin tepet la, hinabi na kanla, "Hilay
homain hakit, ahe la katapulan ye doktol, no aliwan hilay am-
paghakit ye ampagkatapulan. Nakew ako ihti a managyat kanlan
māgkahalanan, aliwa kanlan tataon ampangibaan nin hadili la a
matoynong."

Hiyay Tepet tungkol ha Pagpaltan Mangan
(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

---

* **2:14** Hiyay Levi, anhabtan ya met Mateo (Mateo 9:9).

18 Minghan, legan ampagpalta hilan mangan ye mānumbong nan
Juan a Māmawtihmo boy mānumbong lan Papariseo, main nan-
gaanon tatao ye nakew nanepet kanan Apo Jesus nin wanae, “Hilay
mānumbong nan Juan boy mānumbong lan Papariseo, ket ampagpalta
hilan mangan. Noba hilay mānumbong mo, ket ahe?”
19 Inlalayi nan Apo Jesus ye hadili na ha maghay lakin nagkahal,
a wana, “Legan kalamo laya po nin kinumbida ha poniyan ye lakin
nagkahal, ahe hila malyadin magpaltan mangan, kali? 20 Noba maabot
lano ye panaon a maialih kanla ye lakin nagkahal. Ket kananyatew
hila po magpaltan mangan uli ha kalelean la.”
21 Hinabi na po Apo Jesus, “Homain taon mangitakop nin bayon tapih
ha alan a bado. Ta no wanabay ye diyagen na ket mailbah, magkotet
yay bayon tapih, ket lalo yayna ingat umway ye ginit nin alan a bado.
22 Homain met taon mangikonin nin bayon alak ha alan a kubot a
katat, ta lumtoh yay alan a katat.† Ha wanabay, padiho hilayna lanon
mahayang. No aliwan hiyay bayon alak, ket katapulan a ikonin ya ha
bayon kubot a katat.”

Hiyay Tepet tungkol ha Mangaamot nin Pagpainawa
(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

23 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, nipadān hilan Apo Jesus
ha katidigowan. Ket legan ampagdān hila ihtew, hilay mānumbong na,
nante hilan tidigo. Ket an-itatangay lan antim-en. 24 Haanin, main met
Papariseo ihtew a nakakit kanla. Kaya-bay hinabi lan Papariseo kanan
Apo Jesus, “Bilewen moy andiyagen lan mānumbong mo. Ampante
hilan tidigo. Ket bawal yain ha Mangaamot nin Pagpainawa!”
25 Hinabi nan Apo Jesus, “Ahe yo nayi nabaha ye dinyag nan David
hatew? Ha nabitlan ya boy hilay kalalamoan na ta homain hilan
makan, 26 hinumlep ya ha Toldan Panggalangan kanan Apo Dioh. Ket
nangwa yan tinapay a inhagpa kanan Apo Dioh. Kinan na boy pinakan
na hila met ye kalalamoan na. Noba ahe ya nagkahalanan agya po man
bawal yatew ha Bibilin, ta hilay papadi bengat ye malyadin mangan
nin inhagpa kanan Apo Dioh. Nalyadi yati ha panaon a hiyay Abiatar
ye pinakapoon a padi.”
27 Hinabi na po Apo Jesus, “Dinyag na yan Apo Dioh ye Mangaamot
nin Pagpainawa ha ikanged nin tao. Ahe na yan pinalhowa ye tao
ha ikanged nin Mangaamot nin Pagpainawa. 28 Kaya-bay hiko a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao, ket main kapalyadiyan a mangihabi no
hinyay huhton diyagen ha Mangaamot nin Pagpainawa.”

3

Hiyay Lakin Kinumpit ye maghay Gamet na
(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

1 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, nakew yayna man ye Apo
Jesus ha pāytiponan lan Jujudio. Main maghay laki ihtew a kinumpit
ye maghay gamet na. 2 Main tatao ihtew a ampagbantay no paitaahen
na yan Apo Jesus ha Mangaamot nin Pagpainawa. Ta no diyagen na
yain, ket main hilaynan pangidaloman kana. 3 Hinabi nan Apo Jesus
kanan laki a kinumpit ye gamet na, “Makew ka ihti ha adapan.”

† **2:22** Lumtoh ya, ta palbagen na yan bayon alak ye kubot.

4 Pangayadi, tinepet na hilay tatao, “Hinyay an-ipaluboh nin Bibilin
a malyadin diyagen ha Mangaamot nin Pagpainawa? Manyag nayin
manged o maloke? Mangiligtah nayi o mamatey?” Noba nilong-em
hilan bengat.
5 Angkapoot ya boy angkalelean na hilan binilew ye kaganaan uli
ha kabyangan nin ō la. Ket inumadap ya kanan lakin kinumpit ye
gamet. Hinabi na, “Ipanat moy gamet mo.” Impanat nay gamet
na, ket nitaah yayna. 6 Haanin, hilay Papariseo, tampol hilan
nilumwah ha pāytiponan. Ket nakew hilan nakitupig kanlan tatao nan
Gobilnadol Herodes Antipas. Ket pinaytongtongan la no way-omen
laya maipapatey ye Apo Jesus.

Hinumbong la yan Malabong a Tatao ye Apo Jesus

7 Inumalih yay Apo Jesus boy mānumbong na. Ket nakew hila ha
ambay dagatdagatan nin Galilea. Malabong a tatao ye hinumumbong
kana. Main nangibat ha plobinhiyan Galilea, ha Judea, 8 ha banwan
Jerusalem, ha plobinhiyan Idumea, ha lipay nin kabatowan Jordan boy
ha palibot nin banwan Tiro boy Sidon. Nakew hilan kaganaan kanan
Apo Jesus, ulita nabalitaan lay kaganaan a andiyagen na. 9 Ket uli ha
kalabong nin tatao, nagpahadya yay Apo Jesus kanlan mānumbong
na nin bangka a iknoan na ta-omen ya ahe mapidit. 10 Malabong hilay
pinaitaah nan Apo Jesus. Kaya-bay pinaypaletpetan la yan kaganaan a
ampaghakit ta-omen la yan bengat makimpaan. 11 Hilay mangaloke
a ihpidito, balang makakit kanan Apo Jesus, ket ampatalimukoden
la yay taon hinelpan la boy an-ikolih lay wanae, “Hika ye Anak nin
Dioh!” 12 Noba impahehpet nan imbilin kanla, “Adi yo an-ibalita
kanlan kanayon a tatao no aya ko.”

Hiyay Pamili nan Apo Jesus nin Labinluway Apohtol
(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

13 Pangayadi, hinumaka yay Apo Jesus ha mapantay. Hinagyat
na hilay tataon labay nan pilien. Ket hinaleyan laya. 14 Namili
ya nin labinluwa [a hinabtan na nin apohtol] a pagkalamo na boy
itubol na a mangipatanda nin Manged a Balita 15 boy binyan na hilan
kapalyadiyan a mamaalih nin mangaloke a ihpidito.
16 Hilabayti ye labinluwan pinili na, hiyay Simon a pinangalanan
na nin Pedro, 17 hilay aanak nan Zebedeo a hilay Santiago boy Juan
a pinangalanan na nin Boanerges a hiyay labay habiyen aanak nin
kodol, 18 hiyay Andres, hiyay Felipe, hiyay Bartolome, hiyay Mateo,
hiyay Tomas, hiyay Santiago a anak nan Alfeo, hiyay Tadeo, hiyay
Simon a magha kanlan ampangimahakit kanlan Israelita, 19 boy hiyay
Judas Iscariote a nangiopit kanan Apo Jesus.

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Satanas
(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

20 Ha nuli yaynay Apo Jesus ha angkunaan na, malabong a naman a
tatao ye naytitipon ihtew. Kaya-bay hiyay Apo Jesus boy mānumbong
na, ahe layna angkaadap ye mangan. 21 Ha nabalitaan lan papaltido
na ye angkalyadi, nilakew la yan iuli, ta anhabiyen lan tatao a
angkaengew ya.

22 Anhabiyen la met mamaihtodo nin Bibilin a nilumateng ibat ha
Jerusalem, “Hinelpan na yan Satanas* a poon lan mangaloke a ihpidito.
Ampakaalih yan mangaloke a ihpidito, ta hiyay Satanas ye namyay
kana nin kapalyadiyan a manyag nin wanabay.”
23 Kaya-bay hiyay Apo Jesus, pinahaley na hilay tatao kana. Ket
hinabi na kanla makauli ha pangilalayi, a wana, “Ahe na malyadin
paalihen Satanas ye hadili na. 24 Ta no hilay angkumonin ha maghay
panakopan ket mapay-away-away, ahe magbuyot ye panakopan.
25 Wanabay met ye malyadi ha maghay pamilya. No mapay-away-away
hila, ket ahe magbuyot ye paylamo la. 26 Ket no kalabanen na hilan
Satanas ye anhakopen na, ket ahe ya magbuyot ye panakop na, kali?”
27 Inlalayi na yan Apo Jesus ye Satanas ha maghay makhaw a laki,
“Homain taon makababa a lumoob manakaw ha babandi nin makhaw
a laki, no aliwan hiyay mamakhaw po kana. Ket no mabalol na yaynay
makhaw a laki, malyadi naynan kowen ye hinyaman a malabayan na
ha loob nin baey.”
28 “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko! Kaganaan a kakaha-
lanan nin tao boy pangumih ha ayaman, ket mapatawad ya. 29 Noba
ayaman a mangumih kanan Ihpiditon Dioh, ket ahe ya mapatawad
makanoman, ta nakadyag yan kahalanan a mikakaanti makanoman.”
30 Hinabi nan Apo Jesus yatew, ta anhabiyen lan mamaihtodo nin
Bibilin, “Hinelpan yan maloke a ihpidito.”

Hilay Peteg a Pamilya nan Apo Jesus
(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

31 Haanin, nilumateng yay indo boy kakatongno nan Apo Jesus.
Ampideng hila ha ilwah nin baey boy impaingat la yay Apo Jesus. 32 Ha
loob nin baey, malabong a tatao ha palibot nan Apo Jesus ye ampikno
a ampanlenge nin an-iadal na. Ket main naghabi kana, “Hiyay indo mo
boy hilay kakatongno mon laki, anti hila ha ilwah. Ket an-ipahagyat
laka.”
33 Nakibat yay Apo Jesus, “Aya hila lagi ye indo ko boy kakatongno
ko?”
34 Binilew na hilay tataon ampikno ha palibot na. Ket hinabi na,
“Hilati ye indo ko boy kakatongno ko, 35 ta ayaman a ampanumbong
ha kalabayan nan Apo Dioh, ket hilabay ye kakatongno ko boy indo
ko.”

4

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mānabwag
(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

1 Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus, nakew yayna man
nangiadal ha ambay dagatdagatan nin Galilea. Malabong a tubat ye
tataon namalibot kana. Kaya-bay nilumampat ya ha bangka. Ket
nikno ya, ta ihtew yan mangiadal. Ket hilay tatao, anti hila met ha
gilid lanom a ampanlenge. 2 Malabong ye in-adal na kanla makauli
ha pangilalayi. Hinabi na kanla, 3 “Leng-en yo yati! Main maghay
māgtalon ye nakew nanabwag nin bini ha pananeman na. 4 Ha
panabwag na, main nangaanon bini ye naampag ha dān. Ket hilatin
bibini, kinan nin mamanokmanok. 5 Main met nangaanon bini ye

* **3:22** *Satanas* ha habin Griego ket Beelzebul.

naampag ha kadapahan a main maimpih a luta. Ket mapadah yan
tinumubo ye bibini, ta maimpih ye luta. 6 Noba ha naamotan hilayna,
ket nangalangey boy nangayango, ta mangaababe ye yamot la. 7 Main
met nangaampag ha antuboan nin madiwin iilamon. Ket ha tinumubo
hilatew a bini, tinumubo hilayna met ye madiwin iilamon. Ket
tinugpawan lay tinumubo a bibini. Kaya-bay ahe hilayna nakapanawa.
8 Main met bibini a naampag ha mabona a luta. Ket malambot ye tubo
la boy nanawa hila. Main nanawan magatoh, anemapo, boy main met
tatlompo." 9 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus, "Hikawon ampanlenge,
pakaihipen yo yatin manged."

Hiyay Tikih nin Pangilalayi
(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

10 Ha nuli hilaynay kalabongan a tatao, hilay labinluwan
mānumbong nan Apo Jesus boy nangaanon tataon anti ha haley na,
tinepet laya no hinyay labay habiyen nin pangilalayi na. 11 Hinabi nan
Apo Jesus kanla, "Nabyayan kawon pagkataloh nin hiklito tungkol ha
panakop nan Apo Dioh. Noba kanlan kanayon, ampaghabi kon bengat
makauli ha pangilalayi 12 ta-omen matupad ye naihulat a Habi nin
Dioh a wanae,
'Agya po man mamilew hilan mamilew, ket ahe hila makabalay
boy agya po man manlenge hilan manlenge, ket ahe hila makataloh.
Ta no makataloh hila dayi, maghehe hila ha kakahalanan la.
Ket ha wanabay, patawaden na hila met Apo Dioh.' "*

Hiyay Labay Habiyen nin Pangilalayi
(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

13 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, "No ahe yo natalohan yatin
pangilalayi, way-omen yo matalohan ye kanayon po a pangilalayi?
14 Wanae ye labay nan habiyen. Hilay bibini a inhabwag nan māgtalon
ket Habi nin Dioh. 15 Hiyay dān a kinaampagan nin bibini, ket hilabay
ye tataon nakange nin Habi nin Dioh. Noba pamakange la, nilumateng
yay Satanas. Ket inalih na kanla ye Habi nin Dioh. 16 Ket hiyay
kadapahan a main maimpih a luta, ket hilabay ye tataon angkaaliket
a nakange boy tampol nananggap nin Habi nin Dioh. 17 Noba ahe
ya nanyamot ha puho la. Kaya-bay ha nilumateng ye kaidapan o
pangipaloke uli ha pananggap la nin Habi nin Dioh, ket tampol la
yaynan tinalingkukolan ye pamteg la."
18 "Hiyay luta a antuboan nin madiwin iilamon a kinaampagan nin
bibini, ket hilabay ye tataon nakange nin Habi nin Dioh. 19 Noba
uli ha malabong a babagay a ampakayootan la, pagkapulag la ha
kabatnangan boy kalabayan a mapagkonin ye kanayon po a babagay,
ket naliwaan laynay Habi nin Dioh a nange la. Kaya-bay ahe ya
nakapanawa ye Habi nin Dioh ha bi-ay la. 20 Noba hiyay mabona a
luta a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye tataon nanlenge boy
nananggap nin Habi nin Dioh. Kaya-bay nanawa ya ha bi-ay la. Main
nanawan tatlompo, main anemapo boy main nanawan magatoh."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Kingki
(Lucas 8:16-18)

---

* **4:12** Isaias 6:9-10.

21 Hinabi na po Apo Jesus, “Homain taon mamaet nin kingki haka na
hakeban nin takalan o ikonin ha hilong nin papag, no aliwan ikonin
naya ha hadya a pangikunaan. 22 Ta homain nakatayo a ahe lano
mibagwa boy homain met hiklito a ahe lano matandaan. 23 Hikawon
ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged.”
24 Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaihipen yon manged ye nange yo.
Hiyay panukad a anggawien yo kanlan kanayon, ket hiya met ateed ye
gawien nan Apo Dioh a panukad nin ibyay na kanyo boy malalabong
po ihtew. 25 Ta hiyay taon ampanumbong nin nange na a kaptegan, ket
mapahanan ya po ye tinanda na. Noba hiyay taon ahe ampanumbong
nin nange na a kaptegan, agya hiyay makandin tinanda na, ket maalih
po kana.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Bibini a Antumubo

26 Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay panakop nan Apo Dioh, ket
mailalayi ya ha dinyag nin maghay māgtalon a nanabwag nin bini
ha pananeman na. 27 Ha mangaamot boy madeglem, angkatuloy man
o ampag-obda ya, hiyay bini, ket anlumgi boy antumubo ya. Noba
hiyay māgtalon, ahe naya tanda no way-omen. 28 Ket hiyay luta ye
ampamatubo boy ampamadawa nin tatanem. Ha una, bōng. Hiyay
dumondon, dawayna. Hiyay huyot, maglaman yaynay dawa na. 29 Ket
no naom yayna, baloten naynan māgtalon, ta panaon anan pamupol.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pinakamakandin Lahi'
(Mateo 13:31-32; 13:34; Lucas 13:18-19)

30 Hinabi na po Apo Jesus, “Hinyay pangilalayian tawo nin panakop
nan Apo Dioh? Hinyay pangipadihowan ko? 31 Ipadiho koya ha
pinakamakandin lahi' ha kaganaan a lahi'. 32 Noba no maitanem boy
tumubo yayna, ket mag-ilyadi yan mayadet a kayo ha pananeman.
Maghanga ya nin malyadin paghayan nin mamanokmanok.”
33 Malabong po a pangilalayi a omen kananyati ye ginawi nan Apo
Jesus ha pangiadal na kanlan tatao ha kaeteban nin pagkataloh la.
34 Ha pangiadal na kanla, ket pawa pangilalayi ye anggawien na.
Noba an-ipalinaw na met ye kaganaan kanlan mānumbong na no
hilahilaynan bengat.

Hiyay Pamatgen nan Apo Jesus nin Makhaw a Angin
(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

35 Kananyatew a mangaamot, ha andudumeglem ana, hinabi nan
Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Lumipay kitawoyna.” 36 Ket hilay
mānumbong na, nilakwanan la hilay tatao. Ket nakew hilaynan
nilumampat ha mayadet a bangka a anluganan nan Apo Jesus. Main
nangaanon mayadet a bangka a hinumumbong kanla. 37 Legan
anlumipay hila, kapipikhaan kinumhaw ye angin. Ket angkahipwak-
hipwakan ana nin mangayadet a dawyon ye mayadet a bangka la. Ket
magaynan mapno nin lanom ye mayadet a bangka la. 38 Ket hiyay
Apo Jesus, nakaunan yan angkatuloy ha dapit golotan nin mayadet a
bangka. Ket hilay mānumbong na, pinokaw laya, a wanla, “Maihtodo!
Lumdeg kitawoyna! Homain nayi bali kammo no maalimeh kitawo?”
39 Nimata yay Apo Jesus. Ket pinaghabiyan na yay angin, a wana,
“Tumgen ka!” Boy hinabi na ha dawyon, “Pakatana ka!” Ket tinumgen
ye angin boy tinumana yaynay dawyon.

40 Pangayadi, tinepet na hilay mānumbong na, “Taket ta angkalimo
kawo? Homain kawo po nayi pamteg kangko?”
41 Nalimowan hilan tubat. Ket napayhahabi hila, a wanla, “Aya ya
lagi yatin tao? Ta agya angin boy dawyon, ket angkapatgen na!”

5

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Hinelpan nin Maloke a Ihpidito

(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

1 Nilumateng yay Apo Jesus boy mānumbong na ha lipay nin da-
gatdagatan ha lugal lan tataon anhabtan Geraseno. 2 Ha nakalumbah
yaynay Apo Jesus ha bangka, hinagana yan maghay lakin hinelpan
nin maloke a ihpidito. Yatin laki, ket nilumwah ya ha yukib a
pangilbengan, 3 ta ihtew yayna angkumonin. Ahe yayna maibalol
nin mabuyot, agya tanikala anay pamalol kana. 4 Malabong anan
ukdo a binalol la yan tanikala ye gagamet boy bibitih na, noba
angkaboyto naya. Ket uli ha kakhawan na, homain makabenben kana.
5 Minamangaamot boy dinedeglem yan angkumolih ha pangilbengan
boy ha mamapantay. Boy anhugat-hugaten nan dapah ye laman na.
6 Haanin, ha natamulaw na yan laki ye Apo Jesus, nayew yan
nanagana kana. Ket nanalimukod ya ha adapan na. 7-8 Hinabi nan
Apo Jesus ha maloke a ihpidito, “Hikan maloke a ihpidito, alihan
mo yatin laki!” Impangha nan laki, a wana, “Jesus a Anak nin
Pinakamakapalyadiyan a Dioh, aya ka nayi kammi? An-ipakiiingalo
ko kammo ha ngalan nan Apo Dioh a adi moko dayi paidapan!”
9 Tinepet na yan Apo Jesus, “Hinyay ngalan mo?”
Nakibat yay maloke a ihpidito, “ ‘Kawan’, ta malabong kayi.”
10 Ket nakiiingalo hilan tubat kanan Apo Jesus, a wanla, “Adi mo kayi
dayi itaboy ihtin lugal.”
11 Ket ihtew ha haley la, main malabong a bababoy ye ampambok ha
aling nin mapantay. 12 Haanin, hilay mangaloke a ihpidito, nakiiingalo
hila kanan Apo Jesus, a wanla, “Palakwen mo kayina tana ha bababoy
boy palubohan mo kayi dayin humlep kanla.” 13 “Higi, kokawoyna,”
wanan Apo Jesus. Haanin, hilay mangaloke a ihpidito, inumalih hila
kanan laki. Ket nakew hilaynan hinumlep ha luwan libon bababoy. Ket
hilay bababoy, nipapayew hilan nipataboy ha bengaw dagatdagatan.
Ket ihtew hilaynan nangaalimeh.
14 Hilay ampanayhay nin bababoy, nayew hila ha banwa boy
babadiyo. Ket imbabalita lay nalyadi. Kaya-bay hilay tatao, nakew hila
met ihtew ta-omen la bilewen ye nalyadi. 15 Pamiabot la kanan Apo
Jesus, hiyay lakin inalihan nin mangaloke a ihpidito, nakit la yayna a
ampikno a nakabadoyna boy matino yayna. Ket nalimowan hilay tatao
uli ha nalyadi. 16 Ket hilay tataon nakakit nin dinyag nan Apo Jesus,
imbalita la kanlan tataon kapipilateng ye nalyadi kanan lakin inalihan
nin mangaloke a ihpidito boy hiyay nalyadi ha bababoy. 17 Ket hilay
tatao, impakihabi la kanan Apo Jesus, a wanla, “Umalih kayna dayi ihti
ha lugal mi.”
18 Ket ha anlumugan yaynay Apo Jesus ha bangka, hiyay lakin
inalihan nin mangaloke a ihpidito, nakiiingalo ya, a wana, “Makilakew
ako met dayi kammo!”

19 Noba ahe na inawo Apo Jesus, no aliwan hinabi na kana, “Muli
kayna ha pamilya mo, ket hiyay kapagtakaan a dinyag nan Apo Dioh
kammo boy no way-omen na kan iningalowan, ibalita mo kanla.”
20 Ket nuli yan peteg ye laki. Ket imbalita na ha Decapolis ye
kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus kana. Ket hilay kaganaan a tataon
nakange, nagtaka hila.

Hiyay Anak a Bini-ay Uman boy hiyay Babayin Pinaitaah
(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

21 Ket ha nag-udong yay Apo Jesus ha lipay dagatdagatan, pinayti-
tiponan la yan malabong a tatao. 22 Haanin, nilumateng ye maghay
lakin nagngalan Jairo a maghay mānguna ha pāytiponan lan Jujudio.
Pamakakit na kanan Apo Jesus, nanalimukod ya ha adapan na
23 boy nakiiingalo yan tubat, a wana, “Hiyay anak kon balatang,
angkakamatey yayna. Pangiingalo mo, Apo. Lakwen moya dayin
kimpaan ye anak ko ta-omen yan mitaah boy ahe matey.” 24 Haanin,
hiyay Apo Jesus, nakilakew ya kanan Jairo.
Malabong a tatao ye ampakilakew kanla boy ampaypapaletpet
kanan Apo Jesus. 25 Main met maghay babayi kanla a labinluway
taon anan andayaen. 26 Tubat yaynan angkaidapan boy malabong
anan dodoktol ye nagpatambalan na. Ket nauboh anay kabandiyan
na. Noba ahe yan teed nitaah, no aliwan nilumalo ya po ye hakit
na. 27 Ha nange nay anhabiyen lan tatao a tungkol ha kapagtakaan a
andiyagen nan Apo Jesus, ket nakipaletpet ya met kanlan tatao angga
ha niabot ya ha golotan nan Apo Jesus. Ket kiniwit nay bado na. 28 Ta
an-ihipen na, “No makiwit kon bengat ye bado na, ket mitaah akoyna.”
29 Ket ha nakiwit na yayna, tampol anan tinumgen ye pandumaya na
boy natanam na a nitaah yayna.
30 Haanin, hiyay Apo Jesus, tampol na met natanam a main
kapalyadiyan a nilumwah kana. Kaya-bay nagpeyeh yan inumadap
kanlan tatao. Ket tinepet na hila, “Ayay nangiwit nin bado ko?”
31 Hinabi lan mānumbong na kana, “Angkakit moynan malabong a
tatao ye ampaypapaletpet kammo. Taket ta antepeten mo po no ayay
nangiwit nin bado mo?”
32 Noba hiyay Apo Jesus, iniwah na hilay tatao ta-omen na matan-
daan no ayay nangiwit nin bado na. 33 Ket hiyay babayi, ulita tanda
nay nalyadi, ampamigpig yan angkalimo a hinumaley kanan Apo Jesus
boy nilumukob ya ha adapan na. Ket inhabi nay dinyag na boy hiyay
nalyadi kana. 34 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Inang, nitaah ka uli ha
pamteg mo. Muli kaynan main katanaan, ta nitaah kayna.”
35 Legan angkatongtongen naya po Apo Jesus ye babayi, main
nangaanon lalaki ye nilumateng a ibat ha baey nan Jairo. Hinabi la
kanan Jairo, “Adi mo yayna an-abaen ye Maihtodo, ta natey yaynay
anak mo.”
36 Noba hiyay Apo Jesus, ahe na imbabano ye hinabi la, no aliwan
hinabi na kanan Jairo, “Adi ka angkalimo. Mamteg kan bengat.”
37 Haanin, nagpahulong hilaynan palakew ha baey nan Jairo,
noba homain yan kanayon a inlamo no aliwan hiyay Pedro boy
mikatongnon Santiago boy Juan. 38 Ha niabot hilayna ha baey nan
Jairo, nakit nan Apo Jesus a angkagulo hilay tatao. Main antumangih
boy main ampangandang. 39 Hinumlep yay Apo Jesus. Ket tinepet na

hila, “Taket ta angkagulo boy ampangandang kawo? Ahe yan natey ye
anak, no aliwan angkatuloy yan bengat.”
40 Ket kinailiyan la yan tatao ye Apo Jesus, ta tanda la a natey yaynay
anak. Haanin, pinalwah na hilan kaganaan, powida kanlan tutoa nan
anak boy hilay mānumbong na. Ket hinaleyan la yay anak a nakaida.
41 Ginemgeman na yan Apo Jesus ye gamet nan anak boy hinabi na
kana, “Talitha koum!” hiyay labay habiyen, “Inang, mimata ka!”
42 Ket tampol yan nimata ye anak boy kinumodang-kodang yayna.
Labinluway taon naynan anak. Ket hilay tatao ihtew, nagtaka hilan
tubat. 43 Impahehpet nan imbilin Apo Jesus kanla, a wana, “Yatin
nalyadi, adi yo yan bega anhabiyen ha agya ayaman.” Pangayadi,
hinabi na kanla, “Pakanen yoya.”

6

Hiyay Apo Jesus, ahe laya Biniha ha Nazaret
(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

1 Haanin, inumalih yay Apo Jesus ihtew. Ket nuli yayna ha
lugal a nilakean na, kalamo na hilay mānumbong na. 2 Pangaabot
nin Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha
pāytiponan lan Jujudio. Ket ihtew ya nandugin nangiadal. Kalabongan
kanlan nakange kana, ket ampagtaka, a wanla, “Way-ihtew nangibat
ye kadunongan na? Hinyatin kadunongan a naibyay kana? Way-omen
yan ampakadyag nin kapagtakaan? 3 Aliwa nayi a hiyabay ye māg-
alowagi a anak nan Maria boy katongno nan Santiago, Jose, Judas boy
Simon? Aliwa nayi a hilay kakatongno nan babayi, ket angkumonin
hila met ihti?” Kaya-bay napoot hila kana boy ahe laya pinamtegan.
4 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiyay podopita, ambihaen laya ha
agya way-ihtew man a lugal, powidan bengat ha lugal na, ha papaltido
na boy pamilya na.”
5 Hiyay Apo Jesus, ahe ya nakadyag nin kapagtakaan ha lugal na,
powidan bengat kanlan nangaanon ampaghakit a nangipalontoan na
nin gamet na boy pinaitaah. 6 Nagtaka ya ulita ahe hila namteg kana.

Hiyay Pangitubol nan Apo Jesus kanlan Labinluwan Mānumbong na
(Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)

Haanin, nakew yan nangiadal ha binabadiyo. 7 Hinagyat na hilay
labinluwan mānumbong na a humaley kana. Ket intubol na hilan
maniluwa. Binyan na hilan kapalyadiyan a mamaalih nin mangaloke
a ihpidito kanlan tatao. 8 Binilinan na hila, “Ha pangumodang yo, adi
kawo ampangaget nin hinyaman, agya pamangan, bakoto o pilak, no
aliwan teken bengat. 9 Malyadi kawon mag-ihtiping, noba ahe kawo
ampangaget nin bado a paghagiliyan yo.”
10 Hinabi na po Apo Jesus, “No main mamadagoh kanyo, ihtewbay
kawo tana kumonin angga ha umalih kawo nin yatew a lugal. 11 Noba
no main lugal a ahe mananggap o manlenge kanyo, ikampag yo po ye
tuwapok ha bibitih yo bilang pangipatanda kanla a maloke ye dinyag
la. Ket alihan yo hilayna.”
12 Kaya-bay nakew hilaynay labinluwa. Ket impatanda la kanlan
tatao, “Maghehe kawoyna ha kakahalanan yo!” 13 Pinaalih la ye

malabong a mangaloke a ihpidito a hinumlep kanlan tatao boy tiniihan
lan ladak ye malabong a tataon ampaghakit, ket nitaah hila.

Hiyay Pagkamatey nan Juan a Māmawtihmo
(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

14 Nabalitaan nan Gobilnadol Herodes Antipas ye tungkol kanan Apo
Jesus, ta angkabalitaan yayna ha kaganaan a lugal. Anhabiyen lan
tatao, "Hiyabay ye Juan a Māmawtihmo a nabi-ay uman. Kaya-bay
ampakadyag yan kapagtakaan."
15 Noba anhabiyen lan kanayon, "Hiyabay ye podopita Elias a nabi-
ay uman."
Anhabiyen la met nin kanayon, "Magha yan podopita a omen kanlan
popodopita hatew."
16 Noba ha nangean nan Gobilnadol Herodes Antipas ye anhabiyen
lan tatao, hinabi na, "Hiyabay ye Juan a pinaputohan kon leey hatew
noba nabi-ay uman."
17-18 Yati ye nalyadi ha ahe ya po natey ye Juan a Māmawtihmo.
Hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, impadakep na yay Juan a
Māmawtihmo haka naya impapidiho, ta maheheg nan anhabiyen
kana, "Apo Gobilnadol, aliwan huhto ye dinyag mo, ta pinag-ahawa
mo yay Herodias a ahawa nan Felipe a katongno mo."
19 Ket hiyay Herodias, tubat ye poot na kanan Juan boy labay naya
dayin ipapatey, noba ahe na madyag. 20 Ta hiyay Gobilnadol Herodes
Antipas, ket an-allaan na yay Juan boy ambihaen naya, ta tanda na
a matoynong ya boy ampanumbong ya ha kalabayan nan Apo Dioh.
Agya po man angkayootan yay Gobilnadol Herodes Antipas uli ha
anhabiyen nan Juan kana, labay naya po ateed ye manlenge ha an-
iadal na.
21 Noba naabot met ateed ye panaon a ampakaagaden nan Herodias
a maipapatey na yay Juan. Ha naabot ye kompalanyoh nan Gobilnadol
Herodes Antipas, nangihadya yan mayadet a poniyan. Kinumbida
na hilay mānungkolan, hilay mānguna nin huhundalon Romano
boy hilay ambigbigen a tataon taga Galilea. 22 Ha odah ana nin
hayaghagan, nilumoob yay balatang nan Herodias. Ket tinumalek ya
ha adapan lan kaganaan. Naaliket yay Gobilnadol Herodes Antipas boy
hilay bibihita na. Ket uli ha kaaliketan na, hinabi na kanan balatang,
"Awoken mo kangko ye hinyaman a labay mo, ket ibyay ko." 23 Boy
impangako na boy nanumpa ya po, a wana, "Hinyaman a awoken mo,
ibyay ko kammo, agya po yay kagitna nin panakopan ko!"
24 Haanin, nilumwah yay balatang. Ket nakew yan nanepet kanan
indo na, "Indang, hinyay awoken ko?"
"Hiyay ō nan Juan a Māmawtihmo," wanan indo na.
25 Ket hiyay balatang, dinandali nay nag-udong kanan Gobilnadol
Herodes Antipas. Ket hinabi na kana, "Hiyay labay kon ibyay mo
kangko haanin met ateed, ket hiyay ō nan Juan a Māmawtihmo a
naikonin ha bandihado."
26 Pamakange nan Gobilnadol Herodes Antipas yatew, nalele yan
tubat. Noba ulita nagpangako ya ha adapan lan bibihita na, ahe
yayna makaadey kana. 27 Kaya-bay tampol yan nangitubol nin maghay
māmatey a mamutoh nin leey nan Juan. Kaya-bay nakew yay
māmatey ha pidihowan. Ket pinutoh nay leey nan Juan. 28 Ha naputoh

na yayna, ingkonin naya ha bandihado. Pangayadi, inggawang naya
kanan balatang. Ket hiyay balatang, inggawang naya met kanan indo
na. 29 Ha nabalitaan lan mānumbong nan Juan ye nalyadi kana,
nilakew la yan kingwa ye bangkay na. Ket in-ilbeng laya.

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Liman Libo katao
(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

30 Haanin, hilay aapohtol nan Apo Jesus a intubol na a mangiadal,
ket nag-udong hilayna kana. Ket imbalita la ye kaganaan a didinyag
boy in-adal la. 31 Noba uli ha kalabong nin tatao a anlumateng boy
man-umalih, ahe layna maadap ye mangan. Kaya-bay hinabi nan Apo
Jesus kanlan mānumbong, "Lakwanan tawo hilatin tatao, ta makew
kitawo ha wangwang ta-omen kitawo makapagpainawa." 32 Kaya-bay
nilumugan hila ha bangka. Ket nakew hilayna ha wangwang.
33 Noba malabong ye nakakit nin pangumalih la. Ket tanda la
no way-ihtew hila makew. Kaya-bay hilatin tatao a nangibat ha
binabanwa, ket nayew hilan nakew ha lakwen lan Apo Jesus. Ket
nuna hila po a nilumateng ihtew. 34 Ha nilumumbah yay Apo Jesus
ha bangka, nakit na hilay malabong a tatao. Nalunoh ya kanla, ta ba-
mo hilan tupa a homain pahtol. Ket inadalan na hilan malabong a
babagay.
35 Ha ampitanghob anay mangaamot, hilay mānumbong na, hinu-
maley hila kanan Apo Jesus. Ket hinabi la kana, "Apo, anti kitawo
ihti ha wangwang boy ampitanghob anay mangaamot. 36 Kaya-bay
habiyen moyna kanlan tatao a makew hilayna ha mangahaley a
pananamanan boy babadiyo ta-omen hila po makahaliw nin paman-
gan la."
37 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, "Ahe, hikawoy mamyay nin
pamangan la."
Hinabi lan mānumbong na, "Hiyay labay mon habiyen nayi makew
kayin manaliw nin tinapay a ipakan kanla? Alaga nin waloy bowan
a howildo nin magha katao ye alaga a panaliw nin tinapay a ipakan
kanla."
38 Nanepet yay Apo Jesus kanla, "Anoy tinapay ye bawon yo? Bilewen
yo man."
Ket binilew la yan peteg. Pangayadi, hinabi la kana, "Main kitawon
limay tinapay bengat boy luway malanghit."
39 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Paiknoen yo hilan puhto-puhto ha
kailamonan." 40 Ket nikno hilan puhto-puhto. Main manilimampo
boy main met manigatoh. 41 Haanin, kingwa nan Apo Jesus ye
limay tinapay boy luway malanghit. Tinumangal ya ha langit. Ket
pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Binih-ilbih-il na yay tinapay boy
pinutoh-putoh na yay malanghit, ket in-ibyay na kanlan mānumbong
na. Ket impatped la met kanlan tatao. 42 Nangan hilan kaganaan boy
nangabhoy. 43 Pangayadi lan nangan, hilay mānumbong na, tinipon
lay tela lan tatao a tinapay boy malanghit. Ket nakapno hila po nin
labinluwan belyag. 44 Hiyay bilang nin lalakin nangan, mangalimay
libo.

Hiyay Pangumodang nan Apo Jesus ha Babe Lanom
(Mateo 14:22-33; Juan 6:15-21)

45 Legan ampaulien na hilan Apo Jesus ye tatao, pinalugan na
hilaynay mānumbong na ha bangka. Ket pinauna na hilaynan
lumipay palakew ha banwan Bethsaida. 46 Ket ha nakaalih hilaynay
tatao, hinumaka yay Apo Jesus ha mapantay ta-omen ya makigwang.
47 Ket nadegleman ya ihtew. Haanin, hiyay bangka a anluganan lan
mānumbong na, ket anti yayna ha bunak nin dagatdagatan. Ket
hiyay Apo Jesus, bubukod nayna ha mapantay. 48 Angkakit na a hilay
mānumbong na, ket angkaidapan hilan ampaggaod nin bangka la, ta
angkadupag hilan angin. Ha palbangon ana, kinumodang yay Apo
Jesus ha babe lanom palakew kanla. Labhan na hila dayi, 49 noba
ha natamulaw la yan mānumbong na a angkumodang ya ha babe
lanom, nabaan la yan anito. Kinumolih hila, 50 ta nalimowan hilan
tubat. Noba hinabi nan tampol Apo Jesus kanla, “Adi kawo angkalimo,
ta hiko yati! Pakatana kawon bengat!” 51 Haanin, hiyay Apo Jesus,
nilumampat ya ha bangka. Ket tinumgen ye angin. Ampagtaka hilan
tubat ye mānumbong na, 52 ta ahe la angkatalohan agya nakit lay
kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus ha tinapay. Ahe la makwan
ihipen, ta mangabyang ye puho la.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Ampaghakit ha Genesaret
(Mateo 14:34-36)

53 Haanin, ha nakalipay hilayna ha dagatdagatan, nilumateng hila
ha Genesaret. Ket ihtew laya intanghad ye bangka la. 54 Ha
nakalumbah hilayna, hilay tatao ihtew, tampol la yan nabalayan ye
Apo Jesus. 55 Kaya-bay hilay tatao, nayew hilan nakew nangipatanda
ha kaganaan a pahen nin yatew a lugal a nilumateng yay Jesus. Ket
hilay ampaghakit, ingkonin la ha apay haka la hila inlakew kanan Apo
Jesus agya way-ihtew man a lugal a pakabalitaan la kana. 56 Agya way-
ihtew man a badiyo, banwa, o lugal umabot ye Apo Jesus, hilay tatao
a ampaghakit, ket an-ilakew la hila ha palingki. Ket an-ipakiiingalo la
kana a no malyadi, agya makiwit lan bengat ampaghakit ye laylay nin
bado na. Ket hilay kaganaan a nangiwit, nitaah hila.

7

Hiyay Kaugalian lan Tutoa
(Mateo 15:1-9)

1 Ha maghay mangaamot, main nangaanon Papariseo boy mamai-
htodo nin Bibilin a ibat ha banwan Jerusalem ye nakitipon kanan
Apo Jesus. 2 Nakit la hilay nangaanon mānumbong nan Apo Jesus
a ahe nanumbong ha kaugalian lan tutoa tungkol ha pag-ibano bayo
mangan. 3 Hilay Jujudio, lalo ana kanlan Papariseo, mag-ibano hila po
bayo hilan mangan, bilang panumbong la ha naiknaan la a kaugalian
lan tutoa la. 4 Boy no ibat hila ha palingki, mag-ibano hila po muna
bayo hila mangan nin agya hinyaman a hinaliw la. Malabong po a
naiknaan a kaugalian ye anhumbongen la a omen ha panguyah nin
paminoman, pithil boy takodi.

5 Kaya-bay hilay Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, tinepet
la yay Apo Jesus, “Taket ta hilay mānumbong mo, ket ahe hila
ampanumbong ha kaugalian lan tutoa tawo tungkol ha pag-ibano bayo
mangan?”

6 Nakibat yay Apo Jesus, “Petegbay ye impahulat nan Apo Dioh kanan
podopita Isaias hatew a tungkol kanyon ampagmamangedan,
‘Hilatin tatao, anggalangen lako ha habi bengat,
noba mataang ya met ye puho la kangko.
7 Homain hilbi ye panggalang la kangko,
ta hiyay an-iadal la ket bibilin bengat nin tao.’ ”*
8 “Pinaolayan yoynay Bibilin nan Apo Dioh, ket hiyay anhumbongen
yo, hiyay naiknaan yon kaugalian lan tutoa yo.”
9 Hinabi na po Apo Jesus, “Kanged ye papadan yon nangalih nin
hilbi nin Bibilin nan Apo Dioh ta-omen yon bengat mahumbong ye
naiknaan yon kaugalian lan tutoa yo! 10 Alimbawa, impahulat nan Apo
Dioh kanan Moises, ‘Bihaen moy bapa mo boy indo mo’† boy ‘Ayaman
a maghabin maloke kanlan tutoa na, ket hukat a pateyen.’‡ 11 Noba
lumbo ya met ye an-iadal yo kanlan tatao, ta anhabiyen yo a malyadi
yon habiyen kanlan tutoa yo, ‘Hikawon tutoa ko, biyan katawo dayin
pilak, noba ibyay ko tana kanan Apo Dioh.’ 12 Ulin yain a an-iadal
yo, anhaaden yo hilayna a managlap kanlan tutoa la. 13 Ha wanabay,
andiyagen yon homain hilbi ye Bibilin nan Apo Dioh uli ha panumbong
yo ha naiknaan yo a kaugalian lan tutoa yo. Aliwan bengat yain,
malabong po ye kanayon a andiyagen yo a omen kananyati.”

Hiyay Ampakadinat ha tao
(Mateo 15:10-20)

14 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilay tataon humaley kana.
Ket hinabi na, “Hikawon kaganaan, leng-en yoko boy ihipen yon
manged ye habiyen ko. 15 Aliwan hiyay an-ipahlep nin tao ha bebey na
ye ampakapadinat kana, no aliwan hiyay habi a anlumwah ha bebey
na. 16 [Pakaihipen yon manged yatin nange yo.”]
17 Pangayadi, inalihan na hilaynay tatao haka yan nilumoob ha baey
kalamo hilay mānumbong na. Ha nakaloob yayna, tinepet la yan
mānumbong na, no hinyay labay habiyen nin pangilalayi na. 18 Hinabi
nan Apo Jesus kanla, “Agya hikawo nayi, ahe kawo ampakataloh? Ahe
yo nayi tanda a hiyay pamangan a angkanen nin tao, aliwan yatew ye
ampakapadinat kana. 19 Ta hinyaman a kanen na, ahe ya humlep ha
puho na, no aliwan ha bitoka na. Pangayadi, itaka naya met ateed.”
Ha wanabay a hinabi nan Apo Jesus, an-ipatanda na a malyadin kanen
ye agya hinyaman a pamangan.
20 Hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay habi a anlumwah ha bebey nin
tao ye ampakapadinat kana, 21 ta ibat ha puho na ye mangaloke
a ihip. Ket yatin mangaloke a ihip ye ampangitudon kana a
manyag nin kadamogan, manakaw, mamatey, 22 makilaki o mamabayi,
mangakokoh, manyag nin kaganaan a kalahin kalok-an a omen ha
panguhit, mangadinat a didiyag, pangaibeg, pandama ha kanayon,
kalambongan, boy kamutawan. 23 Yatin kaganaan a kalok-an, ket
ampangibat ya ha puho nin tao. Hilayati ye ampakapadinat kana.”

Hiyay Pamteg nin Babayin Aliwan Judio
(Mateo 15:21-28)

---

* **7:7** Isaias 29:13. † **7:10** Exodo 20:12; Deuteronomio 5:16. ‡ **7:10** Exodo 21:17; Levitico 20:9.

24 Pangayadi, inumalih yay Apo Jesus. Ket nakew ya ha lulugal a
mahaley ha banwan Tiro. Ket nakidagoh ya ihtew. Ahe na dayi labay
a matandaan lan tatao a anti ya ihtew, noba natandaan lan teed tatao.
25-26 Main maghan babayi a main anak a babayin hinelpan nin maloke
a ihpidito. Yatin babayi, ket Griego ya a taga Sirofenicia. Ha nabalitaan
na yan nilumateng ye Apo Jesus ihtew, tampol yan nakew kana. Ket
nanalimukod yan nakiiingalo a paalihen na dayi ye maloke a ihpidito
kanan anak na.
27 Noba hinabi nan Apo Jesus kana makauli ha kahabiyan, "Katapu-
lan a muna hila po pakanen ye aanak, ta aliwan huhto a kowen ye
pamangan lan aanak haka ipakan ha aaho."
28 Hinabi na met babayi kanan Apo Jesus, "Awo, peteg yain, Apo.
Noba hilay aaho a anti ha hilong nin lamihaan, angkanen la met ye
mumom angkaampag a ibat ha angkanen lan aanak."
29 Hinabi nan Apo Jesus kana, "Uli ha wanabay a pakibat mo, malyadi
kaynan muli, ta hiyay maloke a ihpidito, inalihan na yaynay anak mo."
30 Ket nuli yay babayi boy nalatngan na yaynay anak na a mayaman
anan ampida, ta inalihan na yaynan maloke a ihpidito.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Teek boy Angang

31 Pangayadi yatew, inumalih yay Apo Jesus ha banwan Tiro. Ket
nagdān ya ha banwan Sidon boy ha lulugal a Decapolis angga ha
inumabot ya ha dagatdagatan nin Galilea. 32 Ha anti yaynay Apo Jesus
ihtew, main nangaanon tatao ye nangilakew kana nin lakin teek boy
angang ya. Impakiiingalo la kana a kimpaan naya ta-omen yan mitaah.
33 Intaang na yan makandin Apo Jesus ye laki kanlan tatao.
Pangayadi, impuhek nay tatamudo na ha mitaligmang a talinga nan
laki haka na nilod-an ye maghay gamet na haka na in-aploh ha dila
nan laki. 34 Ket tinumangal yay Apo Jesus ha langit, inumingah ya haka
na hinabi, "Effata!" Hiyay labay habiyen, "Maglukat ka!" 35 Ket tampol
yaynan makange boy ampakahabet ye laki.
36 Imbilin nan Apo Jesus kanlan tatao a ahe la yan man-ibalita ha
agya ayaman ye nakit la. Noba agya binilinan na hila, ket lalo layna
ingat imbabalita. 37 Tubat ye pagtaka lan tataon nakange nin yatin
balita boy anhabiyen la, "Koynan kanged ye dinyag na! Ampakange
yaynay teek boy ampakahabet yaynay angang!"

8

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Apat a Libo katao
(Mateo 15:32-39)

1 Pangalabah nin anoy mangaamot, main ana man malabong a tatao
ye nakitipon kanan Apo Jesus. Ha homain hilaynan makan, pinahaley
na hilay mānumbong na boy hinabi na kanla, 2 "Angkalunoh akon
tubat kanlan hilatin tatao, ta tatloynan mangaamot a kalamo tawo hila,
ket haanin, homain hilaynan makan. 3 No paulien ko hilan mabitil,
maka mawe hila ha dān, ta hilay kanayon kanla, ket mataang met
awod ye ulien la."
4 Hinabi lan mānumbong na kana, "Apo, way-ihtew kitawo nayi
mangwa nin pamangan ihti ha wangwang a mignap kanla?"
5 Tinepet na hilan Apo Jesus, "Anoy tinapay ye anti kanyo?"
"Pito," wanla.

6 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinaikno na hilay tatao ha luta. Ha
nakaikno hilayna, kingwa nay pitoy tinapay haka naya pinahalamatan
kanan Apo Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il naya haka na in-ibyay
kanlan mānumbong na ta-omen la ipatped kanlan tatao. 7 Main hila
met nangaanon mangakandin malanghit. Pinahalamatan naya kanan
Apo Dioh. Pangayadi, hinabi na kanlan mānumbong na a ipatped la
kanlan tatao. 8 Nangan hilay tatao boy nangabhoy. Pangayadi lan
nangan, hilay mānumbong na, tinipon lay tela lan tatao. Ket nakapno
hila po nin pitoy belyag. 9 Hiyay bilang nin tataon nangan, mangaapat
a libo. Haanin, pinauli na hilaynan Apo Jesus ye tatao. 10 Pangayadi,
tampol yan nilumugan ha bangka lamo na hilay mānumbong na. Ket
nakew hilayna ha lugal a Dalmanuta.

Hiyay Pamakikwa lan Papariseo boy Sasaduseo nin Kapagtakaan
(Mateo 16:1-4)

11 Ha nangean lan Papariseo a niabot yaynay Apo Jesus ihtew,
nakew hilan nakingatngat kana. Labay la yan huboken. Kaya-bay
nakikwa hilan kapagtakaan kana bilang pagkakitan a hiyabay ye
intubol nan Apo Dioh. 12 Inumingah ya boy hinabi na, “Taket ta hilatin
tatao kananyatin panaon, ket ampakikwa hilan kapagtakaan bilang
pagkakitan a hiko ye intubol nan Apo Dioh? Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Homain akon ipakit kanyo a hinyaman a kapagtakaan
bilang pagkakitan.”
13 Pangayadi, nilakwanan na hilayna. Ket nilumugan ya ha
bangka lamo na hilay mānumbong na. Ket nilumipay hilayna ha
dagatdagatan.

Hiyay Pamalbag lan Pariseo boy Gobilnadol Herodes Antipas
(Mateo 16:5-12)

14 Hilay mānumbong nan Apo Jesus, naliwaan lay nagbawon nin
tinapay, noba main hilan maghay tinapay a anti ha bangka la.
15 Haanin, legan anlumipay hila, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Mag-alla
kawo ha pamalbag lan Papariseo boy Gobilnadol Herodes Antipas.”
16 Uli ha hinabi nan Apo Jesus, hinabi la ha magha boy magha,
“Hinabi na yatew, ta homain kitawon bawon a tinapay.”
17 Noba tanda nan Apo Jesus ye ampaytongtongan la. Kaya-bay
tinepet na hila, “Taket ta ampaytongtongan yoy ahe yo pagbawon nin
tinapay? Ahe kawo po nayi ampakataloh? Koynan kabyang ye puho
yo! 18 Main kawon mata, kali? Noba ahe kawo ampakakit. Main
kawon talinga, kali? Noba ahe kawo ampakange. Naliwaan yoyna
nayi 19 ye pamih-ilbih-il ko nin limay tinapay a impakan ha limay libo
katao, ket nangabhoy hila? Anoy belyag ye natipon yon tela lan tatao?”
“Labinluway belyag Apo,” wanla.
20 “Boy hiyay pamih-ilbih-il ko nin pitoy tinapay a impakan ha apat
a libo katao, anoy belyag ye natipon yon tela lan tatao?”
“Pitoy belyag Apo!” wanla.
21 Hinabi nan Apo Jesus, “Ahe yo po nayi angkatalohan?”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin lakin Kapkap ha Bethsaida

22 Ha nilumateng hilaynan Apo Jesus boy mānumbong na ha
Bethsaida, main nangaanon tatao ihtew ye nangilakew kana nin
maghay lakin kapkap. An-ipakiiingalo la kana a no malyadi dayi, ket

kimpaan na yan paitaahen. 23 Ket hiyay Apo Jesus, inakay na yan
palakew ha ilwah nin Bethsaida ye lakin kapkap. Ket ha anti hilayna
ihtew, nilawayan na ye mata nan lakin kapkap haka na kinimpaan
boy tinepet naya, “Main kan angkakit?”
24 Namilew yay laki ha palibot na. Ket hinabi na, “Awo, angkakit ko
hilan angkumodang ye tatao, noba ba-mo hilan popoon-kayo.”
25 Kinimpaan na yan uman Apo Jesus ye mata nan laki. Pangayadi,
impudek nan laki ye mata na. Ket nitaah yayna boy makinang anay
pamilew na. 26 Bayo na yan pinauli Apo Jesus ye laki, binilinan naya,
“Adi kaynan angkadān ha Bethsaida.”

Hiyay Pangipatanda nan Pedro nin tungkol kanan Apo Jesus
(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

27 Pangayadi, hiyay Apo Jesus boy mānumbong na, ket nakew
hilayna ha binabadiyo a hakop nin banwan Cesarea Filipos. Legan
angkumodang hila, hiyay Apo Jesus, tinepet na hilay mānumbong na,
“Aya ko kano ha ihip lan tatao?”
28 Nakibat hila, “Anhabiyen lan kanayon a hika ye Juan a
Māmawtihmo. Hilay kanayon met, anhabiyen la a hika ye podopitan
Elias. Ket hilay kanayon po, magha ka kanlan popodopita.”
29 Haanin, tinepet na hila met Apo Jesus, “Hikawo nayi, aya ko?”
Nakibat yay Pedro, “Hika ye Cristo.”
30 Mahehpet na hilan binilinan Apo Jesus, “Adi yoyna anhabiyen ha
agya ayaman.”

Hiyay Unan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

31 Paibat kananyatew, indugi naynan Apo Jesus a ipatanda kanlan
mānumbong na, a wana, “Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao
ket katapulan a magdiha nin malabong a pamaidap. Ikahwil la kon
tutoan Jujudio a mānungkolan, mānguna a papadi boy mamaihtodo
nin Bibilin. Ipapatey lako noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay akon
uman.” 32 Impalinaw na yatin kaganaan kanlan mānumbong na.
Ulin yati, intaang na yan makandi Pedro ye Apo Jesus haka naya
pinaghabiyan. 33 Noba inumadap yay Apo Jesus kanlan mānumbong
na haka na pinaghabiyan ye Pedro, “Pakataang ka kangko, Satanas!
Hiyay an-ihipen mo, aliwan kalabayan nin Dioh, no aliwan ihip bengat
nin tao!”
34 Pangayadi, hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilan humaley kana ye
tatao boy hilay mānumbong na. Hinabi na kanla, “Ayaman a malabay
manumbong kangko, ket katapulan a liwaan nay hadili nan kalabayan
boy maghadya yan matey ha panumbong na kangko a ba-mo yan
ampamatay nin kodoh. 35 Ta ayaman a ampangihilib nin bi-ay na, ket
maanam na. Noba ayaman a matey uli kangko boy ha Manged a Balita,
ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan. 36 Agya mapagkonin nin
maghay tao ye kaganaan a babandi ihti ha babe-luta, no mipalakew
ya met ha kapaduhaan a homain anggaan ye kalelwa na, main ya nayi
pakinabang kana ye babandi na? 37 Main nayi malyadin pamayad ye
tao ta-omen ya mabyayan nin bi-ay a homain anggaan? 38 Ayaman a
mangikading-ey kangko boy hahabi ko haanin kanlan hilatin tatao a
māgkahalanan boy ahe mapatayaan kanan Apo Dioh, hiko a ibat ha

langit a in-Anak nin Tao, ket ikading-ey koya met lano ha pag-udong ko
a main kapalyadiyan nan Bapa boy kalamo ko hilay aanghil nin Dioh.”

9

1 Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko. Main nangaano kanyo ihti ye ahe po matey anggan makit la ye
makapalyadiyan a panakop nan Apo Dioh.”

Hiyay Pagkauman nin Kadih nan Apo Jesus
(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

2 Pangalabah nin anem a mangaamot, hiyay Apo Jesus, inlamo na yay
Pedro, Santiago boy Juan ha matagay a mapantay a hilahilan bengat.
Ket legan anti hila ihtew, nakit la a nauman ye kadih nan Apo Jesus.
3 Ket hiyay bado na, ampakapulag uli ha tubat a kaputian. Homain
hinyaman ihti ha babe-luta ye makapaputi nin wanabay. 4 Ket nakit
la yay Elias boy Moises a ampakitongtong kanan Apo Jesus. 5 Hinabi
nan Pedro kanan Apo Jesus, “Maihtodo! Manged, ta anti kitawo ihti.
Manyag kayin tatlon hongab. Hiyay magha, kammo. Hiyay ikalwa,
kanan Moises. Boy hiyay ikatlo, kanan Elias.” 6 Nahabi nan Pedro
yatew, ta ahe na tanda no hinyay habiyen na, ulita nalimo hilan tubat.
7 Kapipikhaan, inameyan hilan owep boy main hilan nange a bihnga
ha owep a ampaghabin wanae, “Yabayti ye ampakaadoen kon Anak.
Leng-en yoy habiyen na!” 8 Pamakange la nin bihnga, in-iwah lay
pamilew la, noba homain hilaynan nakit a kanayon, no aliwan hiyay
Apo Jesus anan bengat.

9 Ha anlumohan hilayna ha mapantay, binilinan na hilan Apo Jesus,
a wana, “Adi yo anhabiyen ha agya ayaman ye nakit yo anggan hiko
a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket mabi-ay uman.” 10 Ket tinupad
la met ye bilin na, noba naytepet-tepet hila no hinyay labay habiyen
nin hinabi nan Apo Jesus a mabi-ay uman. 11 Ket hilay mānumbong
na, tinepet la yay Apo Jesus, “Taket ta anhabiyen lan mamaihtodo
nin Bibilin a hiyay Elias a podopita hatew, ket katapulan a muna yan
lumateng kanan Cristo?”

12-13 Nakibat yay Apo Jesus, “Peteg a muna ya po lumateng ye
Elias* ta-omen na italadan ye kaganaan. Noba anhabiyen ko kanyo
a nilumateng yayna. Ket dinyag lay labay lan diyagen kana a omen ha
nakahulat tungkol kana. Noba nakahulat met a hiko a ibat ha langit a
in-Anak nin Tao, ket magdiha nin tubat a pamaidap boy umih-umihen
lako.”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Anak a Lakin Hinelpan nin Maloke a Ihpidito
(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

14 Ha nag-udong hilayna kanlan kanayon po a mānumbong, nakit
lay malabong a tataon naytipon ihtew kanla. Anti hila met ihtew ye
mamaihtodo nin Bibilin a ampakingatngat kanla. 15 Ha nakit la yan
tatao ye Apo Jesus, nagtaka hilan tubat. Ket nayew hilan nanagana
kana. Ket in-idlaw laya. 16 Haanin, hiyay Apo Jesus, tinepet na hilay
mānumbong na, “Hinyay ampayngatngatan yo?”

---

* **9:12-13** Hiyay labay habiyen nin Elias ihti ket Juan a Māmawtihmo (Mateo 17:13).

17 Nakibat yay maghan laki kanlan kalabongan nin tatao, “Maihtodo,
inlakew koya kammoy anak kon laki, ta hinelpan yan maloke a ihpid-
ito. Ket ahe yayna makahabi. 18 No anhigiyan yan maloke a ihpidito,
ket ampipuang ya boy ampagbola-bola ye bebey na, ampanginaet ya
boy ampamaktong. Impakihabi ko kanlan mānumbong mo a paalihen
lay maloke a ihpidito kana, noba ahe la yan mapaalih.”
19 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hikawon tatao haanin a panaon
a homain pamteg kanan Apo Dioh, anggan makano katawo po lagin
pag-anohan? Ilakew yoya kangko ye anak!” 20 Ket inhaley la yan peteg
kanan Apo Jesus. Noba ha nakit na yan maloke a ihpidito ye Apo
Jesus, tampol na yan pinakolimpatang ye anak. Ket napuang ya ha
luta, pinatulin-tulin naya boy pinabola-bola nay bebey na. 21 Tinepet
na yan Apo Jesus ye bapa nan anak, “Nakano ya po nandugi yain?”
Nakibat yay bapa na, “Impaibat po ha makandi ya. 22 Maheheg
na yan ipuang nin maloke a ihpidito ha apoy o ha lanom ta-omen
naya pateyen. Kaya-bay Apo, no main kan madyag, pangiingalo mo,
haglapan mo kayi dayi.”
23 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Taket ta hinabi mon no main akon
madyag? Mapalyadi ye kaganaan ha taon ampamteg kangko.”
24 Haanin, hiyay bapa, tampol na yan impakakhaw a hinabi,
“Ampamteg ako Apo, noba kulang po! Pahanan mo dayi!”
25 Ha nakit nan Apo Jesus a anlumabong hilaynay tatao,
pinaghabiyan na yay maloke a ihpidito, “Hikan ihpidito a ampamateek
boy ampamaangang kana, ambilinan kata. Umalih ka kana, ket ahe
kaynan bega mag-udong kana.”
26 Kinumolih yay maloke a ihpidito, pinapigpig na yay anak, ket
inumalih yayna kana. Ket ba-mo yaynan natey ye anak. Kaya-
bay hinabi lan tatao, “He, natey yayna!” 27 Noba hiyay Apo Jesus,
ginemgeman nay gamet nan anak, hinaglapan na yan mideng. Ket
nideng yay anak.
28 Pangayadi yatew, ha nakaloob hilaynan Apo Jesus ha baey boy
hilahilaynan bengat, tinepet la yan mānumbong na, “Taket ta ahe miya
napaalih ye maloke a ihpidito kanan anak?”
29 Nakibat yay Apo Jesus, “Hiyay wanabay a kalahin ihpidito, ket
mapaalih yan bengat makauli ha pamakigwang.”

*Hiyay Ikalwan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Ka-
mateyan na*
(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

30 Haanin, inumalih hilayna ihtew. Ket ha pangumalih la, nagdān
hila ha plobinhiyan Galilea. Hiyay Apo Jesus, ahe na labay a
matandaan lan tatao a anti ya ihtew, 31 ulita ampangiadal ya kanlan
mānumbong na. Hinabi na kanla, “Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin
Tao, ket maigawang lano kanlan mānungkolan. Pateyen lako, noba
mabi-ay akon uman ha ikatlon mangaamot.” 32 Ahe la natalohan ye
hinabi na, noba angkalimo hilan manepet kana.

Hiyay Pinakamatagay ha Panakopan nan Apo Dioh
(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

33 Haanin, nilumateng hila ha banwan Capernaum. Ha anti hilayna
ha loob nin baey, nanepet yay Apo Jesus kanlan mānumbong na,

“Hinyay ampayngatngatan yo nangon ha anti kitawo po ha dān?”
34 Noba nilong-em hila, ta hiyay pinayngatngatan la, ket no ayay
pinakamatagay kanla.
35 Haanin, nikno yay Apo Jesus haka na hila hinagyat a humaley
kana ye mānumbong na. Hinabi na kanla, “Ayaman a malabay mag-
ilyadin mānguna, katapulan a mag-ilyadi yan pinakamaaypa boy ipoh
ya nin kaganaan.” 36 Haanin, hiyay Apo Jesus, nanagyat yan maghay
makandin anak. Ket pinaideng naya ha adapan la. Pangayadi, binibi
naya boy hinabi na kanla, 37 “Ayaman a ampananggap nin omen
kananyatin anak uli ha panumbong na kangko, ket antanggapen na
koyna met. Ket ayaman a ampananggap kangko, aliwan hikon bengat
ye antanggapen na, no aliwan antanggapen na yayna met ye Bapa ko
a nangitubol kangko.”

Katupig Tawo ye Ahe Angkumuntada Kantawo
(Lucas 9:49-50)

38 Hinabi nan Juan kanan Apo Jesus, “Maihtodo, main kayin nakit a
taon ampamaalih nin mangaloke a ihpidito ha ngalan mo. Binawalan
miya, ta ahe tawo yan kalamo.”
39 Noba hinabi nan Apo Jesus, “Adi yoya ambawalan, ta hiyay taon
ampanyag nin kapagtakaan ha ngalan ko, ahe ya maghabin maloke
laban kangko. 40 Ta ayaman a ahe angkumuntada kantawo, ket katupig
tawo ya. 41 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a
mamyay kanyon agya maghay bahon lanom bengat ulita mānumbong
katawo, ket homain hapo a makatanggap yan plimyo a ibat kanan Apo
Dioh.”

Hiyay Pagkahalananan
(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

42 “Noba ayaman a manyag nin pagkahalananan lan hilatin aanak a
ampamteg kangko, ket mamanged po a bitinan yan mayadet a dapah
ye leey na haka ya iampag ha dagat. 43 No hiyay gamet mo ye
pagkahalananan mo, putohen mo yayna. Mamanged po a mamaghay
gamet mo, noba mabyayan kan bi-ay a homain anggaan dinan luwa,
noba mipalakew ka met ha impilno a ahe angkalep ye apoy. 44 [Ket
ihtew, hilay oowel a ampangna nin laman la, ahe angkatey boy ahe
met angkalep ye apoy.]”
45 “No hiyay bitih mo ye pagkahalananan mo, putohen mo yayna.
Mamanged po a mamaghay bitih mo, noba mabyayan kan bi-ay a
homain anggaan dinan luwa, noba mipalakew ka met ha impilno.
46 [Ket ihtew, hilay oowel a ampangna kanla, ahe hila angkatey boy
hiyay apoy ihtew, ket ahe ya angkalep.]”
47 “Ket no hiyay mata mo ye hangkan nin pagkahalananan mo,
luowen moyna. Mamanged po a mamaghay mata mo a maibilang
kanlan anhakopen nan Apo Dioh dinan luwa, noba mipalakew ka
met ha impilno. 48 Ket ihtew hilay oowel a ampangna kanla, ahe hila
angkatey boy hiyay apoy ihtew, ket ahe ya angkalep. 49 Ta kaganaan
a ampamteg, ket magdiha nin kaidapan a omen ha hagpa a kena a
ahinan bayo ya ipadan ha apoy.”†

† **9:49** Main luway malyadin labay habiyen nin ahinan. Hiyay una, “linihan nin apoy.” Hiyay ikalwa, “paduhaan ha apoy.” Aliwan padiho ye iihip lan iskolar no hinyay labay habiyen nin yatin birsikulo.

50 “Manged ye ahin. Noba no maalih anay apgad na, ahe yayna
maiudong. Mag-ilyadi kawo dayin mahilbi ha magha boy magha a
omen ha ahin a mahilbi ha kena. Ha wanabay, magkamain kawon
paykahundo ha balang magha.”

10

Hiyay Adal nan Apo Jesus tungkol ha Payngihyay nin Miahawa
(Mateo 19:1-12; Lucas 16:18)

1 Pangayadi, inumalih yay Apo Jesus ha banwan Capernaum. Ket
nakew ya ha plobinhiyan Judea. Nilumipay ya ha kabatowan nin
Jordan. Legan anti ya ihtew, malabong ana man a tatao ye nakew
nakitipon kana. Ket inadalan na hila a omen ha alan naynan
andiyagen.
2 Legan ampangiadal yay Apo Jesus, main nangaanon Papariseo ye
hinumaley kana, ta huboken laya. Kaya-bay tinepet laya, “An-ipaluboh
nayi nin Bibilin a ihyay nin laki ye ahawa na?”
3 Tinepet na hila met Apo Jesus, “Hinyay imbilin nan Moises kanyo
tungkol ha payngihyay nin miahawa?”
4 Nakibat hila, “Impaluboh nan Moises a malyadin manyag ye laki
nin kahulatan nin payngihyay. Pangayadi, malyadi na yaynan ihyay
ye ahawa na.”*
5 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Inhulat nan Moises yatew a bilin uli
ha kabyangan nin ō yo. 6 Noba ha pamalhowa nan Apo Dioh nin babe-
luta, pinalhowa nay tao a laki boy babayi.† 7 ‘Kaya-bay lakwanan nan
laki ye bapa boy indo na ta-omen hilayna mapaylamo a miahawa. 8 Ket
mag-ilyadi hilaynan mamaghan laman. Ha wanabay, aliwa hilaynan
luwa, no aliwan mamagha.’‡ 9 Kaya-bay hiyay pinaylamo nan Apo
Dioh, ket aliwan hukat payngihyayen nin tao.”
10 Ha anti hilayna ha baey, hilay mānumbong na, tinepet la yayna
man ye Apo Jesus tungkol ha payngihyay nin miahawa. 11 Hinabi na
kanla, “Ayaman a lakin mangihyay nin ahawa na ket mangahawa yan
lumbo, magkahalanan yan pamabayi boy magkahalanan ya kanan
unan ahawa na. 12 Wanabay met ateed ye babayi. No makihyay
ya kanan ahawa na ket makiahawa yan kanayon a laki, ampakilaki
yayna.”

Hiyay Panginged nan Apo Jesus nin Aanak
(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

13 Ha maghay mangaamot, main ano kataon nangilakew nin man-
gakandin aanak la kanan Apo Jesus ta-omen la awoken kana a ipalonto
na ye gamet na kanlan aanak boy inged. Noba pinaghabiyan la hilan
mānumbong na. 14 Ha nakit nan Apo Jesus ye angkalyadi, napoot
ya kanlan mānumbong na, a wana, “Paolayan yo hilay mangakandin
aanak a humaley kangko. Adi yo hila anhaaden, ta hilay tataon
main pangugali a omen kanlan hilatin aanak ye maibilang kanlan
anhakopen nan Apo Dioh. 15 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko.
Ayaman a ahe ampahakop kanan Apo Dioh a omen ha pagpahakop
nin makandin anak, ahe ya bega maibilang kanlan anhakopen nan

* **10:4** Deuteronomio 24:1. † **10:6** Genesis 1:27. ‡ **10:8** Genesis 2:24.

Apo Dioh.” 16 Pangayadi, inapnon na hilay aanak boy impalonto nay
gamet na ha ō nin balang magha kanla. Ket in-inged na hila.

Hiyay Mabatnang a Laki
(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

17 Ha an-umalih yaynay Apo Jesus, main maghan laki ye nayew
a nakew nanalimukod ha adapan na. Ket tinepet naya, “Manged a
Maihtodo, hinyay hukat kon diyagen ta-omen ako mabyayan nin bi-ay
a homain anggaan?”
18 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Taket ta anhabtan mo kon manged?
Hiyay Apo Dioh bengat ye manged, homain anan kanayon. 19 Haanin,
hiyay tungkol ha tepet mo, tanda moy Bibilin nan Apo Dioh, ‘Adi ka
mamatey nin tao. Adi ka makilaki o mamabayi. Adi ka manakaw. Adi
ka manihtigoh nin katagowan. Adi ka manguhit. Bihaen moy bapa
boy indo mo.’ ”§
20 Nakibat yay laki, “Maihtodo, kaganaan hilain, anhumbongen
koyna paibat po ha anak ako.” 21 Maado na yan binilew Apo Jesus.
Ket hinabi na kana, “Magha po ye hukat mon diyagen. Muli ka, ta
ilako moy kaganaan a babandi mo. Ket hiyay mapaglakoan mo, ibyay
mo kanlan mangaidap. Ha wanabay, magkamain kan kabatnangan ha
langit. Pangayadi, mag-udong ka ihti, ket manumbong kayna kangko.”
22 Pamakange nan laki ye hinabi nan Apo Jesus, nilumele ye lupa na.
Ket malele yan inumalih, ta mabatnang yan tubat.
23 Haanin, hiyay Apo Jesus, iniwah na hilay tatao haka na hinabi
kanlan mānumbong na, “Koynan kaidap maibilang ye mabatnang
kanlan anhakopen nan Apo Dioh.”
24 Nagtaka hilay mānumbong na ha hinabi na. Noba naghabi
yayna man Apo Jesus, “Iinong ko, koynan kaidap ye maibilang kanlan
anhakopen nan Apo Dioh! 25 Matataloh ya po a humlep ye maghay
kamelyo ha lubot nin kadayem dinan ha maibilang ye taon mabatnang
kanlan anhakopen nan Apo Dioh.”
26 Lalalo hilayna man nagtaka ye mānumbong na. Kaya-bay nanepet
hila, “No wanabay awod Apo, aya hilaynay miligtah?”
27 Binilew na hilan Apo Jesus boy hinabi na, “Ahe na mapalyadi nin
tao, noba mapalyadi na yan Apo Dioh, ulita mapalyadi nay kaganaan.”
28 Haanin, hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus, “Hikayi nayi, Apo? Ket
nilakwanan mi ye kaganaan ta-omen kayi manumbong kammo.”
29 Nakibat yay Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko.
Ayaman a nanlakwan nin baey na o kakatongno na o tutoa na o aanak
na o luta na uli kangko boy ha pangipatanda na nin Manged a Balita,
30 ket makatanggap ya haanin met ateed a panaon nin magatoh a
ukdo ha nilakwanan na a babaey, kakatongno, iindo, aanak boy luta,
kalakhip ye pangipaloke. Ket ha lumateng a panaon, mabyayan ya po
nin bi-ay a homain anggaan. 31 Noba malabong a angkauna haanin
ye mipahuyot lano boy malabong met a angkahuyot haanin ye miuna
lano.”

Hiyay Ikatlon Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

§ **10:19** Genesis 20:12-16; Deuteronomio 5:16-20.

32 Ha palakew hilayna ha banwan Jerusalem a angkauna yay Apo
Jesus kanla, ampagtaka hilay mānumbong na boy angkalimo hilay
kanayon a anhumumbong kanla. Haanin, hiyay Apo Jesus, in-ilbo na
hilay labinluwan mānumbong na. Ket hinabi nayna man kanla ye
malyadi kana. 33 Hinabi na, “Leng-en yo yatin habiyen ko! Makew
kitawo haanin ha Jerusalem. Ket hiko a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao, maigawang kanlan mānguna a papadi boy mamaihtodo nin
Bibilin. Uhgaan la kon matey. Pangayadi, igawang lako kanlan aliwan
Judio. 34 Umih-umihen lako, luda-ludaan, hibladen boy pateyen. Noba
ha ikatlon mangaamot, mabi-ay akon uman.”

Hiyay Awok nan Santiago boy Juan
(Mateo 20:20-28)

35 Pangayadi, hiyay Santiago boy Juan a aanak nan Zebedeo,
hinumaley hila kanan Apo Jesus. Ket hinabi la kana, “Maihtodo, main
kayi dayin labay awoken kammo.”
36 “Hinyay awoken yo?” wanan Apo Jesus.
37 Nakibat hila, “No malyadi dayi, Apo, lano ha mamoon kayna,
hikayin luwan mikatongno ye mikno ha talig mo. Hiyay magha, ha
dapit wanan mo. Hiyay magha met, ha dapit odi mo.”
38 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe yo tanda ye an-awoken
yo. Mababa yo nayi a ikpe ye pamaidap a dihaen ko?* Boy nakahadya
kawoyna lagi a magdiha nin kamateyan a omen ha dihaen ko?”†
39 “Awo Apo, mababa mi!”
Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiyay kaptegan, mangikpe kawon
pamaidap a omen ha pangikpe ko boy magdiha kawon kamateyan
a omen ha dihaen ko, 40 noba aliwan hikoy mamili no ayay mikno
ha dapit wanan o odi ko, ta yabay-in a iknoan, ket kanlan tataon
nangitaladanan nan Bapa ko.”
41 Ha natandaan lan mapo a mānumbong na ye an-awoken lan
Santiago boy Juan, napoot hila kanla. 42 Kaya-bay hinagyat na hilan
kaganaan Apo Jesus a humaley kana. Ket hinabi na kanla, “Tanda
yoynabay met a hilay aliwan Judion mānungkolan, ket an-ipilit lay
labay la kanlan tataon angkahakopan la. Ket agya hinyaman a labay
la, ket angkahumbong. 43 Noba kanyo, aliwan wanabay. No aliwan,
ayaman kanyo ye malabay mag-ilyadin matagay, katapulan a mag-
ilyadi yan māghilbi yo. 44 Ket ayaman kanyo ye malabay mag-ilyadin
mānguna, katapulan a mag-ilyadi yan ipoh nin kaganaan. 45 Ta hiko,
agya ibat ako ha langit a in-Anak nin Tao, ket nakew ako ihti ha babe-
luta ta-omen maghilbi boy ibyay koy bi-ay ko a pambeh ha malabong
a tatao. Ahe ako nakew ihti ta-omen paghilbiyan nin tatao.”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Maghay Lakin Kapkap
(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

46 Ha ahe nabuyot, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, niabot
hilayna ha banwan Jerico. Ket ha an-umalih hilayna ihtew a lamo la
hilay malabong a tatao, ha danan la, main maghay kapkap a ampikno

* **10:38** *Mababa yo nayi a ikpe ye pamaidap a dihaen ko:* ha Griego ket “Mababa yo nayin inomen ye baho a an-inomen ko?” † **10:38** *nakahadya kawoyna lagi a magdiha nin kamateyan a omen ha dihaen ko:* ha Griego ket “Pabawtihmo kawo nayi ha bawtihmo a mabawtihmowan ko?”

a ampagpalimoh ha gilid nin dān. Hiyay ngalan na ket Bartimeo a
anak nan Timeo. 47 Haanin, ha nange nan Bartimeo a hiyay Jesus a
taga Nazaret, ket anhumapid yayna ha eteb na, nangha ya, a wana,
“Apo Jesus a Lahi nan David, ingalowan moko!”
48 Pinaghabiyan la yan tatao, a wanla, “Pakal-em ka!”
Noba inlalo nayna ingat impangha, a wana, “Lahi nan David,
ingalowan moko!”
49 Pamakange nan Apo Jesus nin pangha na, tinumgen ya. Ket hinabi
na, “Hagyaten yo yan makew ihti.”
Ket hinagyat la yay kapkap, a wanla, “Pakhawen moy nakem mo!
Mideng ka, ta man-ipahagyat na kan Jesus!”
50 Haanin, inwahik nay kepkep na. Ket tampol yan nideng. Ket
hinumaley ya kanan Apo Jesus. 51 Tinepet na yan Apo Jesus, “Hinyay
labay mo a diyagen ko kammo?”
Nakibat yay Bartimeo, “Apo, labay koy makakit.”
52 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Muli kayna. Nitaah kayna uli ha
pamteg mo kangko!” Ket tampol yaynan ampakakit boy nanumbong
yayna kanan Apo Jesus.

11

Hiyay Mahayaghag a Panumlep nan Apo Jesus ha Jerusalem
(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

1 Haanin, ha maga hilaynan miabot ye Apo Jesus ha banwan
Jerusalem, tinumgen hila ha Mapantay nin Oolibo a mahaley met ha
Betfage boy Betania. Pinauna na hilay luway mānumbong na, 2 a
wana, “Makew kawo ha dongla a badiyo. Ket pamiabot yo ihtew,
main kawon makit a maghay oybon ahnon nakah-el a ahe po bega
nahakayan. Loaten yoya boy tengtengen yoya ihti. 3 No main manepet
kanyo, ‘Uy! Taket ta anloaten yo yay ahno?’ habiyen yo kana, ‘Matapul
na yan Apo, ket tampol naya met iudong.’ ”
4 Kaya-bay nakew hilaynay luwa. Ket nakit la yan peteg ye oybon
ahno ha gilid dān a nakah-el ha ilwangan nin baey. Ha anloaten
layna, 5 tinepet hilan nangaanon tataon ampideng ihtew, “Uy! Taket ta
anloaten yo yay oybon ahno?” 6 Haanin, hinabi lay impahabi nan Apo
Jesus kanla. Ket pinalubohan la hilayna.
7 Haanin, hilay luwan mānumbong, tinengteng la yay oybon ahno
kanan Apo Jesus. In-apay lay kepkep la ha golot nin oybon ahno. Ket
hinakayan na yayna met Apo Jesus. 8 Malabong a tatao ye nangiamlak
nin kepkep la ha pagdanan nan Apo Jesus. Hilay kanayon met,
nanlahngi hilan papalapa a mablong ha pananeman. Ket in-amlak la
met ha pagdanan na. 9 Ket hilay tatao a anti ha unaan boy huyotan nan
Apo Jesus, an-ipapangha la, a wanla, “Galangen yay Apo Dioh! Inged
na yan Apo Dioh ye anlumateng ha ngalan na.* 10 Inged na yan Apo
Dioh ye anlumateng a panakopan nan unan tutoa tawon Poon David!
Galangen tawo yay Apo Dioh a anti ha langit!”
11 Pamiabot nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem, nakew ya ha
mahlang nin Timplo. Binilew nay kaganaan ihtew. Ket ulita
andudumeglem ana, nilumwah ya. Ket nag-udong yayna ha Betania,
lamo na hilay labinluwan mānumbong na.

* **11:9** Kakanta 118:26.

Hiyay Panuboy nan Apo Jesus nin Poon-kayon Igoh
(Mateo 21:18-19)

12 Kabekahan, ha an-umalih hilayna ha Betania paudong ha
Jerusalem, nabitlan yay Apo Jesus. 13 Haanin, natamulaw nay mablong
a poon-kayon igoh. Hinaleyan na yan binilew no main yan dawa. Noba
homain yan nakit, no aliwan kabobong bengat, ta aliwa po panaon nin
panawa nin poon-kayon igoh. 14 Hinabi nan Apo Jesus ha poon-kayo,
"Agya makanoman, agkayna makapanawa." Ket hilay mānumbong na,
nange lay hinabi na.

Hiyay Pangimahakit nan Apo Jesus ha Timplo
(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

15 Ha nakaudong hilayna ha Jerusalem, nakew yay Apo Jesus
ha mahlang nin Timplo. Ket intaboy na hilay ampaglako boy
ampanaliw ihtew. Imbabalintog nay lalamihaan lan mānagilin pilak
lan dadayohan boy imbabalintog nay iknoan lan māglako nin kalapati
a an-ihagpa kanan Apo Dioh. 16 Binawalan na hilaynan mangaget
nin lalako la ha mahlang nin Timplo. 17 Boy inadalan na hilay tatao
ihtew, a wana, "Hiyay naihulat a Habi nin Dioh, 'Hiyay baey ko,
mahabtan yan baey pamakigwangan nin kaganaan a nanahyon.' Noba
dinyag yo yan payngikbengan nin mānakaw!" 18 Hilay mānguna a
papadi boy mamaihtodo nin Bibilin, nangean lay dinyag nan Apo Jesus.
Kaya-bay paibat kananyatew, ampangihip hilaynan papadan no way-
omen la yan maipapatey. Angkalimo hila kana, ulita ampagtaka hilay
malabong a tatao ha pangiadal na.
19 Ha madeglem ana, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na,
inumalih hilayna ha banwan Jerusalem.

Hiyay Maadal ha Nayangon Poon-kayon Igoh
(Mateo 21:20-22)

20 Kabekahan ha mahanib, ha ampag-udong hilayna man ha
banwan Jerusalem, nadanan la yay poon-kayon igoh. Ket nakit lan
mānumbong a nayango yayna. 21 Haanin, naihipan nan Pedro ye
hinabi nan Apo Jesus ha poon-kayon igoh. Kaya-bay hinabi na kanan
Apo Jesus, "Maihtodo, bilewen mo ye poon-kayon igoh a tinuboyan mo
naapon. Nayango yayna."
22 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Mamteg kawo kanan Apo Dioh.
23 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. No main kawon pamteg
boy adi kawo ampagluwaluwa, malyadi yon habiyen kananyatin
mapantay, 'Kokayna ha dagat', ket mapalyadi ye hinabi yo. 24 Kaya-
bay pakaihipen yo. Hinyaman a awoken yo kanan Apo Dioh makauli
ha pamakigwang, pamtegan yo a ibyay na kanyo, ket homain hapo
a matanggap yo. 25 No makigwang kawo, patawaden yo hila po ye
nagkahalanan kanyo ta-omen na kawo met patawaden Bapa yon anti
ha langit. 26 [Ta no ahe kawo mamatawad, hiyay Apo Dioh a Bapa tawo
ha langit, ahe na kawo met patawaden."]

Hiyay Tepet tungkol ha Katulidan nan Apo Jesus
(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

27 Ha niabot hilaynan Apo Jesus ha Jerusalem, nakew yayna man ha
Timplo. Ket legan angkumodang ya ha mahlang nin Timplo, hinaleyan
la yan mānguna a papadi, mamaihtodo nin Bibilin boy tutoan Jujudio

a mānungkolan. 28 Tinepet laya, “Hinyay katulidan mon manyag nin
didinyag mo naapon? Ayay namyay kammo nin katulidan?”
29 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Tepeten katawo met. No pakibatan
yoko, habiyen ko kanyo no ayay namyay kangko nin katulidan a
manyag nin wanabay. 30 Yati ye tepet ko kanyo, ‘Ayay namyay kanan
Juan nin katulidan a mamawtihmo? Hiyay Apo Dioh o tao? Hinyay
mahabi yo?’ ”
31 Ket pinaytongtongan la, a wanla, “No habiyen tawo a hiyay Apo
Dioh, habiyen na met kantawo, ‘Taket awod ta ahe yoya pinamtegan
ye Juan?’ 32 Noba no habiyen tawo met a tao, kapootan la kitawon
tatao!” Angkalimo hila kanlan tatao, ta ampamtegan lan kaganaan a
hiyay Juan, ket podopita na yan Apo Dioh.
33 Kaya-bay hinabi la, “Ahe mi tanda!”
Hinabi na met Apo Jesus kanla, “No wanabay awod, ahe ko met
habiyen kanyo no ayay namyay kangko nin katulidan a manyag nin
andyagen ko.”

12

Hiyay Pangilalayi tungkol kanlan Mangaloke a Māmakitalon
(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

1 Pangayadi yatew, impahulong nan Apo Jesus ye paghabi na kanlan
tatao makauli ha pangilalayi, a wana, “Main maghay laki a nananem
nin ubah ha pananeman na. Pinaaladan naya boy namadyag yan
pamihnakan ubah. Namadyag ya po nin matagay a baag a kunaan
nin māgbantay. Pangayadi, pinaabangan nay ubahan na kanlan
māmakitalon. Ket nakew yayna ha mataang a lugal. 2 Ha panaon anan
pamupol nin ubah, nangitubol yan maghay ipoh na a mangwa nin
dakay na kanlan māmakitalon. 3 Noba dinakep la yan māmakitalon
ye intubol na, binogbog laya haka la yan pinaalih a homain kaget. 4 Ket
nangitubol yayna man nin kanayon a ipoh na ye nagkonin nin ubahan,
noba binadog lay ō na haka laya pinapading-eyan. 5 Nangitubol yayna
man nin kanayon a ipoh na, noba pinatey laya. Malabong hila po ye
intubol na, noba binogbog la hilay kanayon. Ket hilay kanayon met,
pinatey la hila.”
6 “Haanin, mamagha yaynan bengat ye malyadi nan itubol, hiyay
ampakaadoen na a anak. Ket intubol naya, ta an-ihipen na a bihaen
lay anak na.
7 “Noba ha natamulaw la yan māmakitalon ye anak na a andumaho,
hinabi la, ‘Anti yaynay manawid! Pateyen tawo ya ta-omen tawo
mapagkonin ye tawiden na.’ 8 Kaya-bay hiyay dinyag la kana, dinakep
la yan ingguloy a pinatey ha ilwah nin ubahan.”
9 Haanin, nanepet yay Apo Jesus, “Hinya lagi ye diyagen nan
nagkonin nin ubahan? Homain hapo a lakwen na hilan pateyen.
Pangayadi, ipaupa nayna ha kanayon ye ubahan na. 10 Ahe yo po nayi
nabaha ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae,
‘Hiyay dapah a ingkahwil lan māmaideng nin baey,
hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey.
11 Diyag nin Dioh yati, ket koynan kapagtakaan kantawo!’ ”*

* **12:11** Kakanta 118:22-23.

12 Natalohan lan māngunan Jujudio a hilabay ye andektan nin
pangilalayi nan Apo Jesus. Kaya-bay labay la yayna dayin dakpen.
Noba angkalimo hila kanlan tatao. Kaya-bay pinaolayan la yayna. Ket
inumalih hilayna.

Hiyay Tepet tungkol ha Pamayad nin Bowih
(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

13 Ha ahe nabuyot, hilay māngunan Jujudio, nangitubol hilan
nangaanon Papariseo boy tatao nan Gobilnadol Herodes Antipas a
makew manepet kanan Apo Jesus, ta labay la yan kaloten ha hahabi
na. 14 Hinumaley hila kanan Apo Jesus. Ket hinabi la, "Maihtodo, tanda
mi a pawa peteg ye anhabiyen mo boy homain kan antupigan a tao, ta
padipadiho ye pamilew mo ha kaganaan. Boy hiyay kaptegan tungkol
ha kalabayan nan Apo Dioh ye an-iadal mo kanlan tatao. Haanin, main
kayin tepet kammo. Ha ihip mo, huhto laweh a mamayad kitawon
bowih ha Emperador nin Roma o ahe?" 15 Noba tanda nan Apo Jesus
a ampagkonwadi hilan bengat. Kaya-bay hinabi na kanla, "Taket ta
labay yo kon kaloten? Gawangan yoko man nin palatan Roma, ta
bilewen ko man!"
16 Ket ginawangan la yan palata. Haanin, hiyay Apo Jesus, impakit
nay palata boy tinepet na hila, "Ayay naglupa boy nagngalan ye
nakadokit ihti?"
"Hiyay Emperador Cesar," wanla.
17 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Hiyay kanan Emperador Cesar, ibyay
yo. Ket hiyay kanan Apo Dioh, ibyay yo met." Ket nagtaka hila kanan
Apo Jesus.

Hiyay Tepet tungkol ha Pagkabi-ay Uman
(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

18 Haanin, hilay Sasaduseo, nakew hilan nanepet kanan Apo Jesus.
Hilabay ye pangkat nin tatao a ahe ampamteg a mabi-ay uman ye
nangamatey. Hinabi la kanan Apo Jesus, 19 "Maihtodo, hiyay anti ha
Bibilin a impahulat kanan Moises, wanae ya. No matey yay ahawan
laki, ket ahe ya nagkaanak kanan ahawa na, katapulan a ikahal nin
katongno nan laki ye bawo. Ket no magkaanak hila, maibilang yan
anak nin katongno na a natey."†
20 "Haanin, main pitoy lalaki a mikakatongno. Hiyay punganay,
nangahawa ya. Noba natey yan ahe nagkaanak kanan ahawa na.
21 Ket hiyay ikalwa, inahawa na yay ipag na a bawo. Noba natey
ya met ateed a ahe hila nagkaanak. Wanabay met ateed ye nalyadi
ha ikatlo. Natey ya met ateed a ahe nagkaanak. 22 Kaganaan hilatin
mikakatongno, napag-ahawa la yay ipag la, noba ahe hila nagkaanak
kana. Ha kalinghuyotan, natey ya met ye babayi. 23 Haanin, wanae ye
tepet mi kammo, 'Ha panaon a mabi-ay uman ye nangamatey, aya lagi
kanlan pitoy mikakatongno ye ahawa nan babayi, ta napag-ahawa na
hilan kaganaan?' "
24 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Aliwan huhto ye ihip yo, ta ahe yo
angkatalohan ye naihulat a Habi nin Dioh boy hiyay kapalyadiyan nan
Apo Dioh. 25 Ta lano ha mabi-ay hilaynan uman ye nangamatey, ket
ahe hilaynan mangahawa. Mag-ilyadi hilaynan omen kanlan aanghil

† **12:19** Deuteronomio 25:5.

ha langit a ahe ampangahawa. 26 Ket hiyay tungkol met ha pagkabi-
ay uman nin nangamatey, ahe yo nayi nabaha ye impahulat kanan
Moises? Ha anti yay Moises ha haley nin mahipok a poon-kayon
andumlag, hinabi nan Apo Dioh kana, ‘Hikoy Dioh nan Abraham, Dioh
nan Isaac boy Dioh nan Jacob.’‡ 27 Hiyay labay habiyen, angkabi-ay hila
po. Ta hiyay Apo Dioh, ket Dioh nin angkabi-ay, aliwan nangamatey.
Kaya-bay nagkamali kawo.”

Hiyay Pinakamaalaga a Bilin
(Mateo 22:34-40; Lucas 10:25-28)

28 Haanin, main maghay maihtodo nin Bibilin a anti ihtew. Ket
nange nay payngangatngat la. Nange na met a manged ye pakibat
nan Apo Jesus kanlan Saduseo. Kaya-bay nanepet ya met, “Hinyay
pinakamaalaga kanlan kaganaan a bibilin nan Apo Dioh?”
29 Nakibat yay Apo Jesus, “Hiyay pinakamaalaga a bilin nin Dioh, ket
wanae ya, ‘Leng-en yon lahin Israel. Hiyay Apo tawon Dioh, mamagha
ya boy homain anan kanayon. 30 Kaya-bay adoen mo yay Apo mon
Dioh nin luboh ha puho mo, luboh ha kalelwa mo, luboh ha ihip mo
boy ha kaganaan a kakhawan mo.’§ 31 Hiyay ikalwa, wanae ya, ‘Adoen
moy kapadiho mon tao nin omen ha pangado mo nin hadili mo.’*
Homain anan kanayon a bilin ye maaalaga po kanlan hilatin luwa.”
32 Hinabi nan maihtodo nin Bibilin kanan Apo Jesus, “Huhto ye
hinabi mo, Maihtodo, a mamaghan bengat ye Apo Dioh boy homain
anan kanayon, no aliwan hiyabay bengat. 33 Boy katapulan yan adoen
nin luboh ha puho, luboh ha ihip, boy ha kaganaan a kakhawan. Boy
hiyay kapadiho tawon tao met, katapulan tawo yan adoen nin omen
ha pangado tawo nin hadili tawo. Igit hilan maalaga hilatin luwan
bibilin dinan ha kaganaan a hagpa a iulam boy hilay kanayon po a
hahagpa.”
34 Pamakange nan Apo Jesus a huhto ye pakibat na, hinabi na kana,
“Madanon kaynan maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh!” Ket
paibat ana kananyatew, homain anan bega nagngaya a manepet kana.

Hiyay Tepet tungkol kanan Cristo
(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

35 Minghan, legan ampangiadal yay Apo Jesus ha mahlang nin
Timplo, tinepet na hilay tatao, “Taket ta anhabiyen lan mamaihtodo
nin Bibilin a hiyay Cristo, ket lahi na yan Poon David? 36 Ket hinabi
na met David makauli ha haglap nin Ihpiditon Dioh ye tungkol kanan
Cristo,
‘Hinabi nan Apo Dioh kanan Apo ko,
“Mikno ka ihti ha dapit wanan ko
angga ha mapahuko ko hila kammo ye kakaaway mo!” ’ ”†
37 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao, “No hiyay Poon David
ket hinabtan na yan ‘Apo’ ye Cristo, way-omen la yan mahabi nin tatao
a lahi na yan bengat nin David ye Cristo?” Ket hilay malabong a tatao,
naaliket hilan nanlenge kanan Apo Jesus.

Hiyay Babala nan Apo Jesus tungkol kanlan Mamaihtodo nin Bibilin
(Mateo 23:1-36; Lucas 20:45-47)

‡ **12:26** Exodo 3:6. § **12:30** Deuteronomio 6:4-5. * **12:31** Levitico 19:18. † **12:36** Kakanta 110:1.

38 Hinabi na po Apo Jesus ha pangiadal na, “Mag-alla kawo kanlan
mamaihtodo nin Bibilin. Kalalabay lay magpahyal a nakahoot nin
makadang a tapih ta-omen la ihipen nin tatao a mangatoynong
hilan tatao. Kalalabay la met ye maidlaw nin tataon angkadanan la
39 boy kalalabay la po ye mikno ha pamiknoan a nakataladan kanlan
mangadangal a tatao ha pāytiponan lan Jujudio boy ha poniyan.
40 Ampaglanganan la hilay bawon babayi. Ampagmamangedan hila
ha adapan lan malabong a tatao makauli ha makadang a pakigwang
la. Kaya-bay mamabyat lano ye ipaduha nan Apo Dioh kanla.”

Hiyay Intukoy nin Bawon Babayi
(Lucas 21:1-4)

41 Pangayadi yatew, hiyay Apo Jesus, nikno ya ha haley nin
pangitukoyan nin pilak a magawi ha Timplo. Nakit na hilay tataon
ampangitukoy nin pilak. Ket malabong a mangabatnang ye nangitukoy
nin malabong a pilak. 42 Haanin, main maghay maidap a bawon babayi
a nangitukoy nin luway palatan tanho. 43 Haanin, hiyay Apo Jesus,
hinagyat na hilan humaley kana ye mānumbong na. Ket hinabi na,
“Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hiyay intukoy nan maidap
a bawon babayi, ket maiigit ya dinan ha intukoy lan kaganaan a
nangitukoy. 44 Ta hiyay intukoy lan kaganaan a mangabatnang, ket
hiyay ahe layna minga katapulan ha bi-ay la. Noba hiyay maidap a
bawon babayi, ket inlumpoh nan intukoy ye ikabi-ay na.”

13

Hiyay Pangipaltep nan Apo Jesus nin Pagkadama nin Timplo
(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

1 Ha an-umalih hilaynan Apo Jesus boy mānumbong na ha Timplo,
hinabi nin magha kanlan mānumbong na, “Maihtodo, bilewen mo
hilatin impaideng ha palibot nin Timplo! Koynan kaada hilatin babaey
boy kangayadet a dadapah ye ginawi lan nanyag!”
2 Hinabi nan Apo Jesus, “Angkakit yo hilain a mangayadet a babaey.
Lumateng lanoy panaon a mangaagwat hilan kaganaan. Ket homain
lanon bega mabantak a dadapah a naypalingping.”

Hiyay Kaidapan boy Pangipaloke a Lumateng
(Mateo 24:3-14; Lucas 21:7-19)

3 Haanin, ha ampikno hilaynan Apo Jesus ha gilid nin Mapantay nin
Oolibo a nakaadap ha Timplo, hiklito la yan tinepet Pedro, Santiago,
Juan, boy Andres, a wanla, 4 “Apo, habiyen mo man kammi no makano
lumateng yain a panaon a hinabi mo boy hinyay pagkakitan no
madanon anan malyadi?”
5 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Mag-alla kawo ta-omen la kawo
ahe matalingo nin agya ayaman, 6 ta malabong hila lanoy lumateng
a manggawi nin ngalan ko, a wanla, ‘Hiko ye Cristo a impangako
nan Apo Dioh.’ Ket ulin yati, malabong hila lanoy tataon matalingo.
7 No mangean yoynay gubat ha mahaley kanyo boy ha mataang a
lulugal, adi kawo angkahindak, ta katapulan a malyadi hilatew, noba
aliwa po yain ye kalampuhan nin babe-luta. 8 Ta maygugubat lano
ye nanahyon boy wanabay met ye papanakopan. Manlayon nin
mangakhaw ha nakahinadi a lulugal boy magkamain met nin bitil.

Noba yatin kaganaan ket pandugi po bengat nin kaidapan a omen ha
pandugi nin panlamlam nin babayin manganak.”
9 “Mag-alla kawo, ta dakpen la kawon ilakew kanlan mānungkolan
boy hibladen la kawo ha loob nin pāytiponan lan Jujudio. Ket uli ha
panumbong yo kangko, dakpen la kawon iadap kanlan gogobilnadol
boy kanlan popoon. Ket yabaytew yaynay panaon yo a mangipapteg
kanla nin tungkol kangko. 10 Katapulan po a maipatanda ye Manged a
Balita ha kaganaan a nanahyon bayo ya maabot ye kalampuhan.”
11 “No dakpen la kawon iadap ha panuhgaan, adi yo angkahin-
dakan no hinyay habiyen yo. Kananyatew met ateed, habiyen
yoyna bengat ye an-ipahabi nin Ihpiditon Dioh kanyo, ulita aliwan
hikawo ye maghabi, no aliwan hiyay Ihpiditon Dioh makauli kanyo.
12 Kananyatew a panaon, main tataon mangiopit nin kakatongno
la ta-omen pateyen. Main met tutoan mangiopit nin aanak la ta-
omen pateyen. Boy main met aanak a lumaban ha tutoa la boy
mangipapatey. 13 Uli ha panumbong yo kangko, pag-inakitan la kawon
kaganaan a tatao. Noba ayaman a mikakaantin mapatayaan anggan
kalampuhan, ket miligtah ya.”

Hiyay Ampakailoy a Makapadinat nin Timplo
(Mateo 24:15-28; Lucas 21:20-24)

14 Hinabi na po Apo Jesus, “Makit yoya lano ye ampakailoy a
makapadinat nin Timplo a ampideng ha lugal a bawal nan pidengan.
Hikawon ampamaha nin yati, katapulan a pakaihipen yo yatin
manged. No malyadi yayna yati, hilay anti ha plobinhiyan Judea,
katapulan laynan tumakah palakew ha mamapantay. 15 Hiyay anti
ha ilwah nin baey na, ket adi yayna lumoob a mangwan hinyaman
a bagay ha baey na. 16 Ket hiyay anti ha talon, adi yayna muli
a mangwan kepkep na. 17 Kananyatew a mangaamot, kakaingalo
hilay mangabuktot boy hilay iindo a ampamahoho, ta maidapan hilan
mayew! 18 Ipakigwang yo kanan Apo Dioh a hilatin mangalyadi,
ket ahe dayin maigena ha panaon nin kaudanan. 19 Ta kananyatew
a mangaamot, madihaan lan tatao ye tubat a kaidapan a ahe po
nalyadi paibat ha pinalhowa nan Apo Dioh ye babe-luta angga haanin
a panaon boy ahe yayna lano mauman. 20 Ket no ahe na tekbean Apo
Dioh yatew a panaon, homain taon mapatla a angkabi-ay. Noba uli
kanlan tataon pinili na, intekbe na yatew a panaon.”
21 “Ket kananyatew a panaon, no main maghabi kanyo nin wanae,
‘Bilewen yo, anti ya ihti ye Cristo!’ o ‘Bilewen yo, anti ya ihtew
ye Cristo!’ ket adi yoya ampamtegan. 22 Ta lumtaw hila lano
ye ampagkonwadin Cristo boy ampagkonwadin popodopita. Ket
mangipakit hilan pagkakitan boy kapagtakaan, ta labay la hilan
talingowen ye kaganaan a tatao boy no malyadi bengat, agya hilay
pinili nan Apo Dioh. 23 Kaya-bay mag-alla kawo awod! Hinabi koyna
kanyo yatin kaganaan a babagay bayo ya po malyadi ta-omen kawo
ahe matalingo.”

Hiyay Pag-udong nan Jesus ihti ha Babe-luta
(Mateo 24:29-31; Lucas 21:25-28)

24 Hinabi na po Apo Jesus, “Pangayadi nin yatew a panaon nin tubat
a kaidapan, tampol yan lumiteh ye mangaamot boy ahe yayna bega

humnag ye bowan. 25 Hilay bibitoen, mangaampag hila boy eyegen
nan Apo Dioh ye kaganaan a babagay a anti ha lowang anggayna ha
mapaywahag-wahag hilayna. 26 Pangayadi, hiko a ibat ha langit a in-
Anak nin Tao, ket makit la kon anti ha owep a an-umaypa a main
tubat a kapalyadiyan boy kahnagan. 27 Ket itubol ko hilay aanghil ko
ha kaganaan a pahen nin babe-luta ta-omen la hila tiponen ye tataon
pinili ko."

Hiyay Maadal ha Poon-kayon Igoh
(Mateo 24:32-35; Lucas 21:29-33)

28 Haanin, hinabi na po Apo Jesus, "Pakatalohan yon manged yatin
adal tungkol ha poon-kayon igoh. No tumbek yaynay bayon bōng
ha hahanga na, tanda yoyna a madanon anay kaingitan. 29 Wanabay
met ateed lano. No makit yoynan angkalyadina yatin anhabiyen ko,
tanda yoyna a madanon akoynan lumateng a ba-mo koynan anti ha
ilwangan. 30 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Bayo hila po
matey ye kaganaan a tataon angkabi-ay kananyatin panaon, matupad
ana hilatin kaganaan a hinabi ko. 31 Hiyay lowang boy babe-luta, ket
maanam ya. Noba hilay hahabi ko, ket mikakaanti yan makanoman."

Hiyay Apo Dioh Bengat ye Nagtanda nin Panlumateng nan Apo Jesus
(Mateo 24:36-44)

32 Hinabi na po Apo Jesus, "Homain kanayon a nagtanda nin
mangaamot o odah nin pag-udong ko, agya po hilay aanghil ha langit
o hiko man a Anak nin Dioh, no aliwan hiyay Bapa a Dioh bengat.
33 Kaya-bay mag-alla kawo boy lanang kawon nakahadya, ta ahe yo
tanda no makano kon lumateng."
34 "Hiyay pag-udong ko, ket mailalayi ya ha dinyag nin maghay taon
nakew ha mataang a lugal. Noba bayo ya inumalih ha baey na, binyan
na hilan obdaen ye balang ipoh na boy binilinan na yay māgbantay
ha ilwangan nin baey na a katapulan yan lanang a nakahadya ha
panlumateng na."
35 "Kaya-bay lanang kawon nakahadya, ta ahe yo tanda no makano
yan lumateng ye nagkonin nin baey. Mapalyadin madeglem o bengay
madeglem, palbangon o mahanib. 36 Maka mioblak akon lumateng,
ket malatngan katawon angkatuloy. 37 Kaya-bay hiyay anhabiyen ko
kanyo, anhabiyen ko met ha kaganaan a tatao, 'Lanang kawo dayin
nakahadya!' "

14

Hiyay Tangka kanan Apo Jesus
(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

1 Haanin, luluwa tanan mangaamot, ket Pihtayna nin Pangihipan nin
Pangiligtah boy Pihtan Tinapay a Homain Pamalbag. Hilay mānguna
a papadi boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, ket ampangihip hilan
papadan no way-omen la yan dakpen boy ipapatey ye Apo Jesus a
homain bega kanayon a makatanda. 2 Hinabi la, "Noba ahe tawo igena
ha pihta, ta maka magkagulo hilay tatao."

Hiyay Pangitiih nin Pabango ha ō nan Apo Jesus
(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

3 Haanin, anti yay Apo Jesus ha badiyon Betania ha baey nan Simon
a kinating hatew. Legan ampakidungo yay Apo Jesus, hinumaley ya
kana ye maghay babayin ampangaget nin pabangon mablin tubat
a naikonin ha maghay botin alabahtodo. Yatin pabango ket pudon
nardo.* Linokatan na yan babayi ye boti haka na yan intiih ha ō nan
Apo Jesus.
4 Ket hilay nangaanon tatao a anti ihtew, napoot hila, a wanla, “Taket
ta hinayang na yain a pabango? 5 Mailako ya dayi yain ha alaga nin
howildo nin maghay tao ha maghay taon. Ket hiyay mapaglakoan,
maibyay kanlan mangaidap.” Ket tubat ye pangapoot la kanan babayi.
6 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Taket ta ampakibalabalaan
yoya? Manged ye dinyag na kangko. 7 Hilay mangaidap, lanang
hilan anti kanyo boy hinyaman a odah a labay yo, ket malyadi yo
hilan haglapan noba hiko, ahe. 8 Yatin babayi, dinyag nay kaganaan
mababa nan diyagen kangko. Intiih nay pabango ha laman ko bilang
pangitaladan ha pagkailbeng. 9 Pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko. Agya way-ihtew man a lugal ihti ha babe-luta maipatanda ye
Manged a Balita, ket maipatanda ya met ye dinyag nin yatin babayi
kangko bilang pangihipan kana.”

Hiyay Pangiopit nan Judas Iscariote kanan Apo Jesus
(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

10 Haanin, hiyay Judas Iscariote a magha kanlan labinluway
mānumbong nan Apo Jesus, nakew ya kanlan mānguna a papadi ta-
omen naya iopit ye Apo Jesus kanla. 11 Ha natandaan lay tikih nan
Judas Iscariote, naaliket hila. Ket impangako la kana a biyan la yan
pilak. Kaya-bay impaibat ana kananyatew, ampangagad yayna nin
panaon a mahaglapan na hilan mandakep kanan Apo Jesus.

Hiyay Huyot a Pandem nan Apo Jesus Kalamo lan Mānumbong na
(Mateo 26:17-30; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corinto 11:23-25)

12 Ha unan mangaamot nin Pihtan Tinapay a Homain Pamalbag,
hilay Jujudio, katapulan lay manapo nin oybon tupa a kena la ha
Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah. Kaya-bay hilay mānumbong nan
Apo Jesus, tinepet laya, “Way-ihtew nayi ye labay mon pangitaladanan
min pandem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah?”
13 Haanin, hiyay Apo Jesus, nangitubol yan luway mānumbong na,
a wana, “Makew kawo ha banwan Jerusalem. Ket makahagana kawon
maghay lakin ampangaget nin halaw a main lanom. Humbongen yoya
14 ha baey a looben na. Ket habiyen yo kanan nagbaey, ‘An-ipatepet
nan Maihtodo no way-ihtew ye hilid a malyadi nan pandeman ha
Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah a kadungo na hilay mānumbong
na?’ 15 Ket ipakit na kanyo ye maghay maway a hilid ha tagay a
main anan nakataladan a kahangkapan. Ihtewbay kawo mangitaladan
nin pandeman tawo.” 16 Ket hilay luway mānumbong na, inumalih
hilayna. Ket ha niabot hilayna ha banwan Jerusalem, nakit lay
kaganaan a omen ha hinabi nan Apo Jesus kanla. Ket intaladan lay
pandeman la ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.
17 Ha madeglem ana, hiyay Apo Jesus boy hilay labinluwan
mānumbong na, nakew hilayna ihtew ha maway a hilid. 18 Ha

* **14:3** *nardo* ket tanaman a ibat ha lumbo a nahyon.

ampangan hilayna, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko. Magha kanyo a kadungo kon ampangan ye
mangiopit kangko.”
19 Pamakange lan mānumbong na, nalele hila. Ket balang magha
kanla, nanepet kana, “Hiko nayi yatew?”
20 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Magha ya kanyon labinluwan
mānumbong ko, hiyay kakidlan kon ampangidede nin tinapay ha
kulo. 21 Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket katapulan a
matey a omen ha naihulat a Habi nin Dioh. Noba kakaingalo yay taon
mangiopit kangko. Mamanged po dayi a ahe yayna nianak.”
22 Legan ampangan hila, hiyay Apo Jesus, nangwa yan tinapay. Ket
pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il na
haka na inggawang kanlan mānumbong na, a wana, “Kowen yo yati
boy kanen yo. Yati ye pinagkalaman ko.”
23 Pangayadi, nangwa ya po nin maghay bahon alak ubah. Ket pina-
halamatan naya kanan Apo Dioh. Inggawang na kanlan mānumbong
na. Ket ninom hilan kaganaan. 24 Hinabi na kanla, “Yatin alak ye
pinagkadaya ko a maibuhboh ha ikanged nin malabong a tatao. Yati
ye pamapteg nin bayon kahundoan nan Apo Dioh ha tao. 25 Pakaleng-
en yon manged ye habiyen ko. Ahe akoynan minom nin alak ubah
angga ha mangaamot a minom akon bayon alak ha panakopan nan
Apo Dioh.”
26 Ket nagkanta hilan panggalang kanan Apo Dioh. Pangayadi,
nakew hilayna ha Mapantay nin Oolibo.

Impatanda nan Apo Jesus ye Pangibudi nan Pedro kana
(Mateo 26:31-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

27 Legan angkumodang hila, hinabi nan Apo Jesus kanlan
mānumbong na, “Hikawon kaganaan, lakwanan yoko lano, ta wanae
ye naihulat a Habi nin Dioh, ‘Pateyen ko yay pahtol, ket maahwag
hilay tutupa.’† 28 Noba lano ha mabi-ay akon uman, mauna ko kanyo
ha plobinhiyan Galilea.”
29 Hinabi nan Pedro, “Apo, agya lakwanan la kan kaganaan, noba
hiko, ahe kata lakwanan!”
30 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Pakaleng-en mon manged ye habiyen
ko kammo. Pedro, haanin met ateed a madeglem, bayo yan tumnoy
nin mikalwa ye tandang, nikatlo mo koynan imbudi.”
31 Noba mahehpet nan hinabin Pedro, “Agya lamo mo kon matey,
ahe kata bega ibudi.” Wanabay met ateed ye hinabi lan kaganaan a
mānumbong na.

Hiyay Pamakigwang nan Apo Jesus ha Getsemani
(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46)

32 Pangayadi yatew, hiyay Apo Jesus boy mānumbong na, nakew
hilayna ha lugal a anhabtan Getsemani. Ha niabot hilayna ihtew,
hinabi na kanlan mānumbong na, “Mikno kawo ihti, ta makew akon
makigwang.” 33 Inlamo na yay Pedro, Santiago boy hiyay Juan. Haanin,
hiyay Apo Jesus, angkalele boy angkayoot yayna. 34 Hinabi na kanla,
“Ba-mon ikamatey koynay kalelean ko. Ihti kawo po boy magpoyat
kawo.”

† **14:27** Zacarias 13:7.

35 Tinumaang yan makandi ye Apo Jesus. Ket nilumukob yan
nakigwang kanan Apo Dioh a no malyadi dayi, ket ahe nayna dihaen
ye pamaidap a lumateng kana. 36 Ket hinabi na, “Bapa, Bapa ko!
Mapalyadi moy kaganaan. Pangiingalo mo, no malyadi dayi, alihen
mo yatin pamaidap a dihaen ko. Noba aliwan kalabayan ko ye
mahumbong, no aliwan hiyay kalabayan mo.”
37 Pangayadi, inudong na hilan Apo Jesus ye tatlon mānumbong na.
Ket nalatngan na hilan angkatuloy. Hinabi na kanan Simon Pedro,
“Simon, angkatuloy ka nayi? Ahe mo nayi maikpe ye ahe matuloy,
agya maghay odah bengat? 38 Magpoyat kawo boy makigwang ta-omen
kawo ahe mahambot nin tukho. Ha nakem yo, nakahadya kawon
manumbong, noba makapey ye laman yo.”
39 Pangayadi, tinumaang yayna man ye Apo Jesus boy nakigwang ya
nin omen ha unan pakigwang na. 40 Pangayadi, inudong na hilayna
man ye mānumbong na. Ket nalatngan na hilayna man a angkatuloy,
ta makakatuloy hilaynan tubat. Ket ha nimata hilayna, ahe la tanda
ye habiyen la.
41 Ha ikatlon pag-udong na kanla, hinabi na kanla, “Angkatuloy
kawo po boy ampagpainawa? Huhtoyna yain! Naabot ana ye odah a
hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket maigawang kanlan tataon
māgkahalanan. 42 Mimata kawo! Tawoyna! Ta anti yayna ye taon
nangiopit kangko.”

Hiyay Pandakep kanan Apo Jesus
(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:3-12)

43 Legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus, hiyay Judas a magha
kanlan labinluwan mānumbong na, ket nilumateng yan main lamo
a malabong a tataon ampangaget nin keya boy pamadog. Intubol la
hilan mānguna a papadi, mamaihtodo nin Bibilin boy tutoan Jujudio
a mānungkolan. 44 Yati ye pagkakitan a hinabi nan Judas kanlan
kalalamoan na no ayay dakpen la, “Hiyay umaan ko ye dakpen boy
kadten yo. Pakabantayan yon manged.”
45 Kaya-bay ha nilumateng yaynay Judas, tampol yan hinumaley
kanan Apo Jesus. Ket in-idlaw naya, “Maihtodo!” Ket inumaan nay
pingipingi na. 46 Ket hilay tatao, dinakep la yay Apo Jesus. 47 Haanin,
hiyay maghay mānumbong nan Apo Jesus a ampideng ha haley na,
binagot nay keya na. Ket tinaya na yay ipoh nan pinakapoon a padi.
Ket napunggohan yan talinga.
48 Hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao, “Tolihan ako nayi, ta
impangaget yo kon keya boy pamadog a mandakep kangko?
49 Minamangaamot akon ampangiadal ha mahlang nin Timplo. Ket
anti kawo met ihtew. Taket ta ahe yoko dinakep ihtew? Noba
katapulan malyadi yati ta-omen ya matupad ye naihulat a Habi nin
Dioh.”
50 Haanin, hilay kaganaan a mānumbong na, nilakwanan la yay Apo
Jesus boy tinumakah hilayna.
51 Haanin, main maghay binatilyo a anhumumbong kanan Apo Jesus
a nakapatapat yan bengat nin makadang a tapih a lino. Dinep-an
la yan tatao, 52 noba nabokangan laya. Ket tinumakah yan loh-ok ta
nahagep la ye patapat na.

Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus ha Panuhgaan lan Jujudio
(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55; 22:63-71; Juan 18:13-14; 18:19-24)

53 Ket inlakew la yay Apo Jesus ha baey nin pinakapoon a padi. Ket
hilay mānguna a papadi, tutoan Jujudio a mānungkolan boy hilay
mamaihtodo nin Bibilin, naytipon hilan kaganaan ihtew. 54 Hiyay
Pedro, anhumumbong ya ha aliwan minga mataang. Ket ha anti yayna
ha mahlang nin baey nin pinakapoon a padi, nikno yan nakiimodo
kanlan māgbantay.
55 Haanin, hilay mānguna a papadi boy hilay kaganaan a
mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio, nanapul hilan tihtigo a
maghabin laban kanan Apo Jesus ta-omen laya maipapatey. Noba
homain hilan nakit a hangkan nin pamateyan la kana. 56 Malabong
hilay tihtigo a naghabin katagowan laban kanan Apo Jesus, noba
aliwan padipadiho ye hinabi la.
57 Haanin, main nangaanon nideng a nanihtigoh nin katagowan
laban kanan Apo Jesus, a wanla, 58 "Nange mi a hinabi na, 'Agwaten
ko yatin Timplo a dinyag nin tao. Ket ha loob nin tatloy mangaamot,
mangipaideng akon kanayon a timplo a aliwan dinyag nin tao.' "
59 Noba aliwa met padipadiho ye anhabiyen la.
60 Haanin, hiyay pinakapoon a padi, nideng ya ha adapan. Ket
tinepet na yay Apo Jesus, "Homain ka lawen maipakibat ha bada la
laban kammo?" 61 Noba ahe ya nakibat ye Apo Jesus.
Kaya-bay hiyay pinakapoon a padi, tinepet na yayna man ye Apo
Jesus, "Hika nayi ye Cristo a Anak nin Anggalangen a Dioh?"
62 Nakibat yay Apo Jesus, "Awo, hikobayna! Ket hiko a ibat ha langit
a in-Anak nin Tao, makit yoko lano a ampikno ha dapit wanan nan
Makapalyadiyan a Dioh. Boy ha pag-udong ko, makit yoko lano ha
owep a an-umaypa a ibat ha langit."
63 Pamakange nan pinakapoon a padi yatew, napoot yan tubat,
giniwak nay bado na, ket hinabi na, "Ahe tawoyna katapulan nin
kanayon po a mamapteg! 64 Nange yoyna a ampahalumbangan na yay
Apo Dioh, ta impadiho nay hadili na kana. Hinya awod ye iuhga yo
kana?" Ket hilay kaganaan, inuhgaan la yan kamateyan ye Apo Jesus.
65 Haanin, hilay nangaano kanla, linod-an la yay Apo Jesus. Pinedengan boy tinampaling laya haka la hinabi, "Pal-eban mo man kammi no
ayay nanampaling kammo!" Pangayadi, hilay māgbantay, kingwa la
yay Apo Jesus haka laya binogbog.

Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus
(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18; 18:25-27)

66 Legan anti ya po ye Pedro ha mahlang nin baey nan pinakapoon
a padi, magha kanlan babayi a ipoh nan pinakapoon a padi ye
manhumapid ha haley nan Pedro. 67 Ha nakit na yay Pedro a
ampakiimodo, ket pinudek na yan manged haka na hinabi kana,
"Kalamo naka met Jesus a taga Nazaret."
68 Noba hiyay Pedro, nagbudi ya, a wana, "Ahe ko tanda ye
anhabiyen mo." Pangayadi, inumalih yaynan palakew ha ilwangan.
Haanin, tinumnoy ye tandang.
69 Haanin, ha nakit na yayna man babayin ipoh ye Pedro, hinabi
na kanlan tataon ampideng ihtew, "Yatin tao, ket magha ya kanlan
mānumbong nan Jesus." 70 Noba hiyay Pedro, nagbudi yayna man.

Ha ahe nabuyot, hilay tataon anti ihtew a ampideng, hinabi la kanan
Pedro, “Peteg a magha ka kanlan mānumbong nan Jesus, ta taga
Galilea ka met.”
71 Noba hinabi nan Pedro, “Hi, ahe! Agya matey ako haanin, ahe
koya katatanda yain a taon anhabiyen yo!”
72 Pangahabi nan Pedro yatew, kapipikhaan tinumnoy yayna man ye
tandang. Ket naihipan nay hinabi nan Apo Jesus kana a wanae, “Bayo
ya tumnoy nin ikalwa ye tandang, ket nikatlo mo koynan imbudi.” Ket
hiyay Pedro, tubat ye panumangih na uli ha lele na.

15

Hiyay Pangilakew la kanan Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato
(Mateo 27:1-2; 27:11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

1 Kabekahan, ha mahanibhanib po, naytongtong hilay mānguna
a papadi, hilay tutoan Jujudio a mānungkolan, mamaihtodo nin
Bibilin boy hilay kaganaan a mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio.
Impabalol lay gamet nan Apo Jesus. Ket inlakew laya kanan Gobilnadol
Pilato. 2 Haanin, tinepet na yan Gobilnadol Pilato ye Apo Jesus, “Hika
nayi ye Poon lan Jujudio?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Hikaynay naghabi.”
3 Hilay mānguna a papadi, malabong ye an-ibada la kanan Apo Jesus.
4 Kaya-bay hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet na yayna man, “Homain ka
nayin maipakibat? Malabong ye bada la laban kammo.”
5 Noba hiyay Apo Jesus, ahe ya nakibat. Kaya-bay nagtaka yay
Gobilnadol Pilato.

Hiyay Panuhga nin Kamateyan kanan Apo Jesus
(Mateo 27:15-26; Lucas 23:13-25; Juan 18:39-19:16)

6 Hiyay Gobilnadol Pilato, tepe Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah,
ket ugali nayna ye mamalihway nin maghay pidiho a awoken lan tatao.
7 Haanin, magha kanlan lalakin nakapidiho ye nagngalan Barabbas.
Naipidiho ya ulita nakilamo ya kanlan kinumuntada ha gobilno boy
nakapatey yan tao. 8 Haanin, hilay tatao, nilakew la yay Gobilnadol
Pilato. Ket inawok la kana a diyagen nayna man ye nakaugalian na a
pamalihway nin maghay pidiho. 9 Ket hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet
na hila, “Labay yo nayi a hiyay Poon yon Jujudio ye palihwayen ko?”
10 Wanabay ye tepet nan Gobilnadol Pilato, ta tanda na a inlakew la
yay Apo Jesus kana uli ha ibeg la. 11 Noba hilay mānguna a papadi,
inggaygay la hilay malabong a tatao a hiyay Barabbas ye awoken lan
mapalihway.
12 Kaya-bay hiyay Gobilnadol Pilato, tinepet na hilayna man, “Hinya
awod ye diyagen ko kanan taon anhabiyen yon Poon nin Jujudio?”
13 Ket impangha lan tatao, a wanla, “Ipako ya ha kodoh!”
14 “Taket? Hinyay kalok-an a dinyag na?” wanan Gobilnadol Pilato.
Noba lalo layna ingat impakakhaw ye nangha, a wanla, “Ipako ya ha
kodoh!”
15 Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, pinalihway na yay Barabbas ta-
omen na hila mapaaliket ye tatao. Ket hiyay Apo Jesus, impalatiko
naya haka na inggawang kanlan huhundaloh ta-omen laya ipako ha
kodoh.

Hiyay Pangilungolungo lan Huhundaloh kanan Apo Jesus
(Mateo 27:27-31; Juan 19:2-3)

16 Haanin, hilay huhundaloh, inlakew la yay Apo Jesus ha mahlang
nin palahyo nan Gobilnadol. Ket tinipon la hilay kaganaan a
kalalamoan lan huhundaloh. 17 Pinabadowan la yay Apo Jesus nin
kadih obi a omen ha badon poon. Boy nangwa hilan kawat a
madiwi. Ket dinyag la yan ba-mon kodona haka la ingkodona kana.
18 Pangayadi, inlungolungo laya, a wanla, "Yehey! Minged ye Poon lan
Jujudio!" 19 haka la yan piuman-uman a pinatok ye ō na nin tambo
boy nilulud-an laya. Nanalimukod hila konwadi ha adapan na boy
naggalang-galangan kana. 20 Pangayadi la yan inlungolungo ye Apo
Jesus, niloh-ok la ye kadih obi a imbado la kana haka la yan imbadon
uman kana ye bado na. Pangayadi, inlakew laya ha ilwah nin banwa
ta-omen la yayna ipako ha kodoh.

Hiyay Pangipako la kanan Apo Jesus ha Kodoh
(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

21 Legan angkumodang hilaynan papalwah ha banwa, nahagana la
yay maghay laki a ibat ha baytan, hiyay Simon a taga Cirene a bapa
nan Alejandro boy Rufo. Ket impilit lan impabatay kana ye pagkodoh
nan Apo Jesus.
22 Ket haanin, hiyay Apo Jesus, inlakew laya ha lugal a anhabtan
Golgotha. Hiyay labay habiyen, "Lugal nin Bungo." 23 Ket ihtew,
binyan la yan alak a main hale a mira, noba ahe na ininom Apo Jesus.
24 Haanin, impako la yayna ha kodoh. Ket pinaydadakayan lay babado
na makauli ha pandaw-an ta-omen la matandaan no hinyay makwa
nin magha boy magha kanla.
25 Ikahiyam nin mahanib hatew, ha impako la yay Apo Jesus ha
kodoh. 26 Ha dapit tagay nin ō na, main naipako a nakaihulatan nin
bada kana a wanae, "HIYAY POON LAN JUJUDIO." 27 Main met luway
tulihan a kadlan nan Apo Jesus a impako ha timaghay kodoh. Hiyay
magha, ha dapit wanan na. Ket hiyay magha, ha dapit odi na. 28 [Ha
wanabay, natupad ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae, "Imbilang la
yan mapanlabag nin Bibilin."]
29 Ket hilay tataon anhumapid ihtew, ampameyeng-peyeng hilan
ampangilungolungo kana, a wanla, "Hi! Aliwa nayi a hinabi mo a
agwaten moy Timplo, ket ipaideng mo yan uman ha loob nin tatloy
mangaamot? 30 Higi man awod, lumumbah ka man ihen ha kodoh, ta
iligtah moy hadili mo!"
31 Wanabay met ye dinyag lan mānguna a papadi boy mamaihtodo
nin Bibilin. An-ilungolungo laya met boy anhabiyen la ha magha boy
magha, "Nangiligtah yan kanayon, noba ahe na mababa a iligtah ye
hadili na. 32 Bilewen tawo man awod no makalumbah ya ha kodoh
yatin Cristo a poon kanon Jujudio! No makalumbah ya, mamteg
kitawoyna kana." Ket hilay kanayon po a nakapako ha kokodoh, ket
inlungolungo laya met ye Apo Jesus.

Hiyay Pagkamatey nan Apo Jesus
(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

33 Ha kauugtowan ana, nilumiteh yan kaganaan yatew a lugal
anggayna ha alah tidih nin mahilem. 34 Ha alah tidih ana nin mahilem,

nangha yan makhaw ye Apo Jesus ha habin Aramaic, a wana, “Eloi,
Eloi, lema sabachthani?” Hiyay labay habiyen, “Dioh ko, Dioh ko, taket
ta pinaolayan moko?”*
35 Pamakange la yatew nin tatao a ampideng ihtew, hinabi la, “Leng-
en yo! An-ingaten na yay podopita Elias.”
36 Haanin, magha kanlan lalaki a anti ihtew ye nayew nangwa nin
ihpongha haka na indede ha maahem a alak haka na inhipit ha tampoh
nin palat haka na impahephep kanan Apo Jesus. Pangayadi, hinabi
na, “Paolayan tawo ya, ta bilewen tawo man no lumateng yay Elias a
mangilumbah kana.”
37 Haanin, hiyay Apo Jesus, nangha yayna man nin makhaw. Ket
naboytoan yaynan angeh.
38 Haanin, hiyay makugpan tabing ha loob nin Timplo, ket nagiwak
yan nagitna paibat ha tagay anggan aypa.
39 Haanin, hiyay maghay kapitan nin huhundaloh a anti ihtew a
nakaadap kanan Apo Jesus, ha nange nay pangha na boy nakit na
no way-omen yan naboytoan angeh, hinabi na, “Petegbay a Anak yan
Dioh yatin tao!”
40 Ha aliwan minga mataang, main nangaanon babayi ye ampangi-
maton nin angkalyadi. Kabilang kanla ye Maria a taga Magdala, Maria
a indo nan Jose boy Santiago a ali na, boy anti ya met ihtew ye Salome.
41 Hilabay ye babayin hinumumbong boy naghilbi kanan Apo Jesus ha
plobinhiyan Galilea hatew. Anti hila met ihtew ye kanayon a babayin
nakilakew kanan Apo Jesus ha banwan Jerusalem.

Hiyay Pangilbeng kanan Apo Jesus
(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

42 Nangalyadi yatin kaganaan ha mangaamot nin paghadya bayo
Mangaamot nin Pagpainawa. Haanin, ha andudumeglem ana, 43 hiyay
Jose a taga Arimatea a maghay ambihaen a matoan mānungkolan
ha Panuhgaan lan Jujudio boy magha kanlan tataon ampangagad
nin panakop nan Apo Dioh, makhaw ye nakem na a nakew kanan
Gobilnadol Pilato. Ket inawok na a hiyayna ye mangilbeng nin
bangkay nan Apo Jesus. 44 Ha nange nan Gobilnadol Pilato a natey
yaynay Apo Jesus, nagtaka ya. Haanin, impadakit na yay kapitan
lan huhundaloh. Ket tinepet na kana no peteg a natey yaynay Apo
Jesus. 45 Ha natandaan nan Gobilnadol Pilato kanan kapitan a natey
yaynay Apo Jesus, pinalubohan na yaynay Jose a kowen na yaynay
bangkay nan Apo Jesus. 46 Haanin, hiyay Jose, nanaliw yan tapih a lino.
Pangayadi, nilakew na yaynan inlumbah ye bangkay nan Apo Jesus ha
kodoh. Ket pinutot na yan tapih a lino haka naya in-ihlep ha inyukib a
pangilbengan. Pangayadi, intulin naynan inleneb ye mayadet a dapah
ha ilwangan nin pangilbengan. 47 Hiyay Maria a taga Magdala boy
hiyay Maria a indo nan Jose, nakit la ye nangilbengan nin bangkay
nan Apo Jesus.

16

Hiyay Pagkabi-ay nan Uman Apo Jesus
(Mateo 28:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

* **15:34** Kakanta 22:1.

1 Ha madeglem ana pangalabah nin Mangaamot nin Pagpainawa,
hiyay Maria a taga Magdala, Salome boy Maria a indo nan Santiago,
ket nakew hilan nanaliw nin pabango a itiih la ha bangkay nan Apo
Jesus. 2 Ket ha Dominggo, ha anhumila anay mangaamot, nakew hila
ha nangilbengan kana. 3 Ket legan angkumodang hila, ampaytepet
hila, a wanla, “Aya lagi ye mangitulin ha mayadet a dapah a pinanleneb
ha ilwangan nin nangilbengan?”
4 Noba ha angkatamulaw la yaynay nangilbengan, nakit la a naitulin
yaynay mayadet a dapah a pinanleneb. 5 Ket ha hinumlep hila ha
nangilbengan, nalimowan hila, ta main lakin nakabadon maputi a
ampikno ha dapit wanan la.
6 Noba hinabi nan laki kanla, “Adi kawo angkalimo. Tanda ko a
antapulen yo yay Jesus a taga Nazaret a impako ha kodoh! Ahe yayna
ihti. Nabi-ay yaynan uman! Bilewen yoy nangikunaan nin bangkay
na. 7 Kokawoyna kanlan mānumbong na boy Pedro, ta habiyen yo
kanla a muna yaynay Apo Jesus ha Galilea. Ihtewbay yo yayna makit
a omen ha hinabi na kanyo hatew.”
8 Haanin, ampamigpig boy ampagtaka hilan nayew a inumalih ihtew
ha nangilbengan. Ket uli ha tubat a limo la, homain hilan bega
nangihabiyan nin nalyadi.

Napakit yay Apo Jesus kanan Maria a taga Magdala
(Mateo 28:9-10; Juan 20:11-18)

9 [Hiyay Apo Jesus, nabi-ay yan uman ha mahanib nin Dominggo.
Ket hiyay Maria a taga Magdala ye nuna nan nagpakitan. Hiyabay ye
babayin hinelpan nin piton mangaloke a ihpidito a pinaalih nan Apo
Jesus hatew. 10 Haanin, nakew ya kanlan mānumbong nan Apo Jesus.
Ket nalatngan na hilan malele boy antumangih. Haanin, hinabi na
kanla 11 a angkabi-ay yay Apo Jesus boy napakit ya kana. Noba ahe la
yan pinamtegan.

Napakit yay Apo Jesus ha Luwan Mānumbong na
(Lucas 24:13-35)

12 Pangayadi, napakit yayna man ye Apo Jesus ha luwan
mānumbong na a angkumodang palakew ha badiyo, noba lumbo ye
kadih na. 13 Haanin, ha nabalayan la a hiyabay ye Apo Jesus, mapadah
hilan nag-udong kanlan kalalamoan la ha banwa. Ket imbalita la kanla
a napakit yay Apo Jesus kanla. Noba ahe la hila met pinamtegan.

Napakit yay Apo Jesus kanlan Labinmaghan Mānumbong na
(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Didiyag 1:6-8)

14 Ha ahe nabuyot, legan ampangan hilay labinmaghan
mānumbong, napakit ya met kanla ye Apo Jesus. Ket pinaghabiyan na
hila, uli ha ahe la pamteg boy kabyangan nin ō la, ta ahe la pinamtegan
ye hinabi lan nagpakitan na a nabi-ay yaynan uman.
15 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Makew kawo ha kaganaan
a lulugal ihti ha babe-luta boy ipatanda yoy Manged a Balita ha
kaganaan a tatao. 16 Ket ayaman a mamteg boy pabawtihmo, miligtah
ya ha kapaduhaan. Noba ayaman a ahe mamteg, ket paduhaan na yan
Apo Dioh. 17 Ayaman a mamteg kangko, mabyayan hilan kapalyadiyan
a manyag nin kapagtakaan bilang pagkakitan. Ket makauli ha ngalan
ko, mapaalih la hilay mangaloke a ihpidito boy makapaghabi hila

nin bayon habi. 18 No mangemgem hilan bikat o makainom hilan
makapatey, ahe hila mapano. Boy no palontowan la hilan gagamet
la ye ampaghakit, ket mitaah hila."

Hiyay Pamakew nan Apo Jesus ha langit
(Lucas 24:50-53; Didiyag 1:9-11)

19 Pangayadi nan naghabi ye Apo Jesus kanlan mānumbong na,
nipatagay yayna ha langit. Ket ihtew ya nikno ha dapit wanan nan Apo
Dioh. 20 Haanin, hilay mānumbong na, nakew hilayna ha kaganaan
a lulugal, ket impatanda lay Manged a Balita. Ket hiyay Apo Jesus,
hinaglapan na hila boy pinaptegan na ye an-iadal la makauli ha in-
ibyay na kanla a kapalyadiyan a manyag nin malabong a kapagtakaan
bilang pagkakitan.]

Hiyay Manged a Balita a inhulat nan LUCAS

1-2 Anggalangen kon Teofilo, hatew, ha anti ya po ye Apo Jesus
kantawo, malabong hilay nakakit nin didinyag na. Ket impatanda la ye
nangalyadi paibat ha una yan nangiadal nin Habi nin Dioh. Malabong
hila met ye kanayon a tataon nanulat nin yatin impatanda la. 3 Ket
pangayadi kon pinag-adalan a manged yatin kaganaan a nangalyadi
impaibat ha una, naihipan ko met a ihulat kammo nin matunong ye
nangalyadi kanan Apo Jesus, anggalangen a Teofilo 4 ta-omen luboh
mon mahigudo a peteg ye naiadal ana kammo.

Hiyay Pangipatanda nin Anghil tungkol ha Pangianak kanan Juan a Māmawtihmo

5 Ha panaon nin pamoon nan Herodes ha plobinhiyan Judea, main
maghay padi a nagngalan Zacarias. Kabilang ya ha pangkat lan papadi
a anhabtan pangkat nan Abias. Ket hiyay ngalan nin ahawa na,
Elisabet a lahi na met Aaron. 6 Hiyay Zacarias boy Elisabet, padiho
hilan matoynong ha pamilew nan Apo Dioh boy luboh ye panumbong
la ha kaganaan a bibilin nan Apo. 7 Homain hilan anak, ta baug yay
Elisabet boy padiho hilaynan matoa.

8 Haanin, naabot anay mangaamot a hiyay pangkat nan Zacarias
ye maghilbi ha Timplo nan Apo Dioh. 9 Hiyay kaugalian lan papadi,
ampaydawoan la no ayay humlep a mangulam nin insenso ha Timplo
nan Apo Dioh. Ket hiyay ngalan nan Zacarias ye nadawo. Kaya-bay
hinumlep yayna met ha Timplo. 10 Legan an-ulamen nay insenso, main
met malabong a tataon ampakigwang ha ilwah nin Timplo. 11 Ket
kapipikhaan, napakit ya kanan Zacarias ye maghay anghil nin Dioh
a ampideng ha dapit wanan nin pangihagpaan a pangulaman nin
insenso. 12 Pamakakit nan Zacarias kana, naigat ya boy nalimowan
ya. 13 Noba hinabi nan anghil kana, “Adi ka angkalimo, Zacarias! Ta
linnge nan Apo Dioh ye pakigwang mo. Ket hiyay Elisabet a ahawa
mo, manganak ya lanon maghay lakin pangalanan mon Juan. 14 Ket
no mianak yayna, maaliket kan tubat boy malabong hila met ye tataon
maaliket. 15 Ta hiyay anak mo, mag-ilyadi yan madangal ha pamilew
nan Apo Dioh. Katapulan a ahe ya minom nin alak o hinyaman a
makalahing. Ket paibat ha ibuktot ya po, naheb yaynan Ihpiditon
Dioh. 16 Ket makauli kana, malabong hilay Israelita a maghehe ha
kakahalanan la boy mag-udong kanan Apo lan Dioh. 17 Boy muna
ya lano kanan Apo ta-omen na hila ihadya ye tatao ha panlumateng
nan Apo. Diyagen na yati ha haglap nin Ihpiditon Dioh boy ha
kapalyadiyan a omen kanan podopita Elias hatew. Boy ipaudong
nay pangado lan babapa kanlan aanak la boy ipaudong na hila ha
matoynong a pangihip ye tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh.”

18 Haanin, nanepet yay Zacarias kanan anghil, “Way-omen kayi po
magkamain nin anak, ket padiho kayinan matoan ahawa ko?”

19 Nakibat yay anghil, “Hiko yay Gabriel a lanang ampaghilbi kanan
Apo Dioh. Ket hiyabay ye nangitubol kangkon mangihabi kammo nin
yatin manged a balita. 20 Hilatin hinabi ko kammo, ket homain hapo a

malyadi lano ha panaon a intaning nan Apo Dioh. Noba ulita ahe mo
pinamtegan, maumel ka. Ket ahe ka makahabi angga ha manganak
yay ahawa mo."
21 Haanin, hilay tatao, an-agaden la yan lumwah ye Zacarias ha
Timplo. Ampagtaka hila, ta nabuyot ya ha loob. 22 Ha nilumwah yayna,
ket ahe yayna makahabi. Ampaghinyah yaynan bengat kanlan tatao.
Kaya-bay inihip la a main yan impakit ye Apo Dioh kana ihtew ha loob
nin Timplo.
23 Ha nayadi anay panaon nin paghilbi nan Zacarias ha Timplo, ket
nuli yayna. 24 Ket ha ahe nabuyot, binumuktot yaynay Elisabet a
ahawa na. Ket ha loob nin limay bowan, ahe ya nilumwah ha baey
la. 25 Haanin, hinabi na ha hadili na, "Yati ye kangedan nan Apo
Dioh kangko, ta inalih nay kamading-eyan ko kanlan tatao a ahe ako
magkaanak."

Hiyay Pangipatanda nin Anghil tungkol ha Pangianak kanan Apo Jesus

26 Ha anem anan bowan ye buktot nan Elisabet, intubol na yan Apo
Dioh ye anghil na a hiyay Gabriel a makew ha banwan Nazaret ha
plobinhiyan Galilea. 27 Intubol naya kanan Maria a maghay balatang
a homain po diha a naitaning anan ikahal nan Jose. Ket hiyay Jose,
magha ya kanlan lalahi nan David a poon hatew. 28 Haanin, hiyay
Gabriel, nakew ya kanan Maria. Ket hinabi na kana, "Mag-aliket ka, ta
in-inged na kan Apo Dioh! Ket anti yayna kammo."
29 Ket uli ha hinabi nan anghil, nayoot yay Maria boy inihip na yan
manged no hinyay labay nan habiyen. 30 Noba hinabi nan anghil kana,
"Adi ka angkalimo, Maria, ta kinaaliketan na kan Apo Dioh. 31 Leng-
en moko! Bumuktot ka boy manganak ka lano nin maghay lakin
pangalanan mon Jesus. 32 Mag-ilyadi yan madangal boy mahabtan yan
'Anak nin Katatagayan a Dioh.' Ibyay nan Apo Dioh kana ye katulidan
a manakop a omen ha panakop nan Poon David hatew a unan tutoa
na. 33 Manakop ya kanlan lalahi nan Jacob. Ket hiyay panakop na,
homain anggaan."
34 Haanin, nanepet yay Maria kanan anghil, "Way-omen ako nayi
manganak, ket homain ako po diha?"
35 Nakibat yay anghil, "Hiyay Ihpiditon Dioh, makew ya kammo. Ket
makauli ha kapalyadiyan nan Katatagayan a Dioh, bumuktot ka. Kaya-
bay hiyay ianak mo, ket homain bega kahalanan boy mahabtan yan
Anak nin Dioh. 36 Hiyay paltido mon Elisabet, tanda lan tatao a baug
ya. Noba haanin, mabuktot ya agya matoa yayna. Ket anem anan
bowan ye buktot na. 37 Ta homain babagay a ahe na mapalyadin Apo
Dioh."
38 Nakibat yay Maria, "Ipoh na kon Apo Dioh. Magkapeteg yain a
hinabi mo kangko." Haanin, inumalih yaynay anghil.

Hiyay Pangumewah nan Maria kanan Elisabet

39-40 Ha ahe nabuyot, nag-aligwat yay Maria, ta makew ya ha baey
nan Zacarias boy Elisabet a anti ha maghay banwa ha mapantay
nin plobinhiyan Judea. Ha niabot yayna ha baey nan Elisabet, in-
idlaw naya, "Oh! Kumohta kayna?" 41 Pamakange nan Elisabet ye

pangumohta nan Maria, ket naggalaw yay ongi ha loob nin bitoka na.
Ket hiyay Elisabet, naheb yan Ihpiditon Dioh.
42 Ket impakakhaw nan hinabi kanan Maria, “Igit na kan in-inged
Apo Dioh dinan kanlan kaganaan a babayi boy in-inged naya met ye
ianak mo! 43 Yo! Aya ko nayi, ta kinewahan na kon indo nan Apo
ko? 44 Ta pamakange koy pangidlaw mo kangko, naggalaw yay ongi
ha loob nin bitoka ko uli ha aliket na. 45 Minged ka, ta pinamtegan mo
a matupad ye hinabi nan Apo Dioh kammo!”

Hiyay Panggalang nan Maria kanan Apo Dioh

46 Ket hinabi nan Maria,
“Anggalangen ko yay Apo Dioh nin luboh ha puho ko.
47 Ket angkaaliket ako kanan Apo Dioh a Māngiligtah ko.
48 Ta in-inged nako a maaypa a ipoh na.
Kaya-bay paibat haanin, habtan lako nin kaganaan a tatao a minged.
49 Anhabtan la kon minged uli ha kangedan a didinyag na kangkon Makapalyadiyan a Dioh.
Homain yan kapadiho!
50 An-ingalowan na hilay kaganaan a tataon main limo kana
paibat po ha unan panaon anggan makanoman.
51 Impakit nay kapalyadiyan na makauli ha kapagtakaan a didinyag na.
Ket pinaykatak-katak na hilay tataon mapangitagay nin hadili la.
52 Inalih na hilay makapalyadiyan a popoon ha katungkolan la.
Ket hilay ampagmakaaypa ye intagay na.
53 Ket hilay tataon angkabitlan, pinabhoy na hila.
Noba hilay mangabatnang, pinaalih na hilan homain bega kaget.
54-55 Hinaglapan na kitawon Israelita a māghilbi na,
ulita ahe na naliwaan ye pangako na kanan Abraham boy kanlan lalahi na a
ingalowan na makanoman,” wanan Maria.
56 Ket hiyay Maria, kinumonin ya po nin mangatatloy bowan kanlan
Elisabet bayo ya nuli.

Hiyay Pangianak kanan Juan a Māmawtihmo

57 Haanin, naabot anay odah nin panganak nan Elisabet. Ket
nanganak yan maghay laki. 58 Nabalitaan lan kakaaluba na boy
papaltido na no way-omen na yan iningalowan Apo ye Elisabet. Kaya-
bay nakihayaghag hila kana.
59 Haanin, ha kinawalowan yaynay ongi, hilay kakaaluba boy hilay
papaltido nan Elisabet, nakew hilan nakitipon ha baey lan Elisabet,
ta panaon yaynan matuli ye ongi. Pangalanan laya dayin Zacarias, ta
wanabay ye ngalan nan bapa na.
60 Noba hinabi nan Elisabet, “Yoh! Ahe malyadi yain! Juan ye
ipangalan kana.”
61 Hinabi la kanan Elisabet, “Noba homain wanabay a ngalan ha
papaltido yo.”
62 Haanin, tinepet la yay Zacarias makauli ha hinyah no hinyay
labay na a ipangalan kanan anak na. 63 Naninyah yan makikwa nin
panulatan. Ket inhulat na, “Juan ye ipangalan kana.” Uli ihti, ket

nagtaka hilan tubat. 64 Ket kapipikhaan, nakapaghabi yaynan uman
ye Zacarias. Ket nanggalang ya kanan Apo Dioh.
65 Hilay kakaaluba la, nalimowan hilan kaganaan. Ket hilayatin
babagay a nalyadi, pinaytotongtongan lan tataon angkumonin ha
mamapantay nin plobinhiyan Judea. 66 Ket hilay kaganaan a tataon
nakange nin balita, ampangihip boy ampanepet, "Hinya lagi ye
kalakwan na lano nin yatin anak?" Angkaihip la yatew, ta angkatanam
la a anti ya kanay kapalyadiyan nan Apo Dioh.

Hiyay Impahabi nan Apo Dioh kanan Zacarias

67 Haanin, hiyay Zacarias a bapa nan Juan, naheb yan Ihpiditon Dioh.
Ket impatanda nay impahabi nin Dioh a wanae,
68 "Galangen tawo yay Apo a Dioh tawon Israelita,
ta nilakew na hilan hinaglapan ye tatao na boy pinalihway na hila.
69 Intubol naya kantawo ye makapalyadiyan a Māngiligtah
a ibat ha lahi nan Poon David a māghilbi na.
70 Ket makauli kanlan popodopita na hatew,
impangako na a
71 iligtah na kitawo kanlan kakaaway tawo
boy kanlan kaganaan a ampag-inakit kantawo.
72 Impangako na met a ingalowan na hilay nangaunan tutoa tawo
boy tupaden nay nahantowan a pangako na kanla.
73 Yatew ye impangako na kanan Abraham a toa tawo.
74 Iligtah na kitawo kanlan kakaaway tawo
ta-omen kitawo makapaghilbi kana a homain limo.
75 Ket mag-ilyadi kitawon homain kahalanan boy matoynong ha pamilew nan Apo Dioh
legan angkabi-ay kitawo po.
76 Ket hika, anak ko, habtan la kan podopita nin Katatagayan a Dioh,
ta muna ka kanan Apo ta-omen mo hila italadan ye tatao ha panlumateng na.
77 Ipatanda mo kanla ye tungkol ha kaligtahan
makauli ha pamatawad nin kakahalanan la.
78 Ulita mapangingalo yay Apo tawon Dioh,
itubol nay Māngiligtah kantawo a omen ha panhumila nin mangaamot a mamahnag nin kaganaan a tatao
79 ta-omen hila mapahnagan ye tataon ampagbi-ay ha kalitehan a angkaampoling matey.
Boy iugot na kitawo palakew ha dān nin katanaan."
80 Haanin, hiyay Juan, nilumake yan makhaw ye nakem na.
Kinumonin ya ha wangwang angga ha nandugi yaynan mangiadal
kanlan tatao ha Israel.

2

Hiyay Pangianak kanan Apo Jesus
(Mateo 1:18-25)

1 Kananyatew a panaon, hiyay Emperador Augusto a pinakamatagay
a poon ha Roma, impabalita nay wanae ha kaganaan a tatao ha lulugal
a angkahakopan na, "Makew kawoyna ha lugal lan nangaunan tutoa yo
ta-omen kawo magpalihta!" 2 Yabayti ye kaunaunaan a pagpalihta ha
panaon a hiyay Cirenio ye gobilnadol ha plobinhiyan Siria. 3 Kaya-bay

hilay kaganaan a tatao, nakew hilaynan peteg ha lugal lan nangaunan
tutoa la ta-omen hila magpalihta.
4 Ket hiyay Jose, ulita ibat ya ha lahi nan Poon David a taga Betlehem,
inumalih ya ha banwan Nazaret ha plobinhiyan Galilea. Ket nakew
ya ha banwan Betlehem ha plobinhiyan Judea 5 a lamo na yay Maria
a kabaang na ta-omen ya met magpalihta. Ket kananyatew, hiyay
Maria, madanon yaynan manganak. 6 Ket legan anti hila ha banwan
Betlehem, naabot anay odah nin panganak na. 7 Ket namunganay yan
maghay laki. Haanin, nilampinan na yay ongi na haka naya impaida
ha lambangan, ta homain anan kanayon a hilid a malyadi lan kunaan.

Napakit hilay Aanghil kanlan Papahtol

8 Kananyatew a madeglem, main papahtol a ampagbantay nin tutupa
la ha pagpahtolan nin aayop. 9 Kapipikhaan napakit ye maghay
anghil nin Dioh kanla. Boy nahnagan hilan kahnagan nan Apo. Ket
nalimowan hilan tubat. 10 Noba hinabi nin anghil kanla, “Yeh! Adi
kawo angkalimo! Ta nakew ako ihtibay a mangipatanda kanyo nin
manged a balita a makaibyay nin tubat a kaaliketan ha kaganaan
a tatao. 11 Haanin a madeglem, nianak ya ha banwa nan David ye
Māngiligtah, hiyay Cristo a Apo nin kaganaan. 12 Yati ye pagkakitan
ta-omen yoya mabalayan. Makit yo yay ongi a nalampinan a impaida
ha lambangan.”
13 Kapipikhaan, malabong anay aanghil a kapadiho nan nangibat ha
langit. Ket hilan kaganaan, naymamagha hilan nanggalang kanan Apo
Dioh,
14 “Galangen yay Apo Dioh a anti ha langit!
Ket ihti ha babe-luta, main anan katanaan kanlan tataon angkaa-
liketan nan Apo Dioh,” wanlan aanghil.
15 Ha inumalih hilaynay aanghil paudong ha langit, pinaytongtongan
lan papahtol, a wanla, “Yo! Tawoyna ha banwan Betlehem, ta
bilewen tawoy nangalyadi a impabalita nan Apo kantawo.” 16 Kaya-bay
magagah hilan nanige. Ket ha niabot hilayna ha Betlehem, nakit la yay
Maria boy Jose a nakaikno ha talig nan ongi a impaida ha lambangan.
17 Ket imbalita la kanan Maria boy Jose ye hinabi nin anghil kanla
tungkol kanan ongi. 18 Ket nagtaka hilan kaganaan a nakange nin
hinabi lan papahtol. 19 Noba hiyay Maria, intanem na ha puho na ye
hinabi la boy ampakaihipen na yan manged. 20 Haanin, nag-udong
hilaynay papahtol ha pagpahtolan la. Ampanggalang hila kanan Apo
Dioh uli ha nange boy nakit la, ta peteg ye kaganaan a hinabi nin anghil
kanla.

Hiyay Pangilakew la kanan Jesus ha Timplo

21 Ha kinawalowan yaynay ongi, impatuli la yan tutoa na kanlan
papadi boy pinangalanan la yan Jesus, ta bayo ya po in-inaw, yabay-in
a ngalan ye hinabi nin anghil.
22 Ket ha naabot anay mangaamot nin panlinih kanan Maria, nakew
hilan miahawa ha banwan Jerusalem. Nakew hila ihtew ta-omen la
tupaden ye anti ha Bibilin nan Apo Dioh a impahulat kanan Moises.*

* **2:22** Ha Levitico 12:1-8, hilay babayin nanganak, madinat hila. Kaya-bay katapulan hilan mangagad nin apatapo a mangaamot haka hila mangidigalo kanan Apo Dioh ta-omen hila mag-ilyadin malinih uman.

Kinaget laya met ye ongi ta-omen laya ihagpa kanan Apo Dioh. 23 Ta
wanae ye anti ha Bibilin nan Apo Dioh, “Balang punganay a anak a laki,
katapulan yan maihagpa kanan Apo Dioh.”† 24 Ket hiyay Maria boy
Jose, nakew hila ha Timplo ta-omen laya tupaden ye anti ha Bibilin nan
Apo Dioh a mangihagpa hilan “maghay padih nin bato-bato o hiwhiw
kalapati.”‡

25 Haanin, main maghay laki ha Jerusalem a nagngalan Simeon.
Matoynong ya boy main yan limo kanan Apo Dioh boy anti kana
ye Ihpiditon Dioh. Mahabek yan ampangagad nin panlumateng nan
Cristo a mangiligtah kanlan Israelita. 26 Impatanda nin Ihpiditon Dioh
kana, “Ahe ka matey legan ahe moya makit ye Cristo a impangako nan
Apo Dioh.” 27 Kananyatew a mangaamot, hiyay Simeon, impalakew na
yan Ihpiditon Dioh ihtew ha mahlang nin Timplo. Ket nahagana na
hilay Maria boy Jose a kaget la yay ongi la a nakew ha Timplo ta-omen
la tupaden ye anti ha Bibilin a tungkol ha punganay a anak. 28 Haanin,
inawok na yan Simeon ye ongi kanan Maria. Ket inggawang naya met.
Ket hiyay Simeon, ginawang na yan inapnon ye ongi boy nanggalang
ya met kanan Apo Dioh, a wana,

29-32 “Makapalyadiyan a Dioh, magha kon māghilbi mo.
Haanin, nakit ko yaynay impangako mon Māngiligtah
a intaladan mo ha kaganaan a nanahyon.
Ket hiya ye makapahnag nin ihip lan aliwan Judio
boy mamyay kadangalan kanlan tatao mon Israelita.
Ket haanin awod Apo, palubohan mo koynan matey a main katanaan
a omen ha impangako mo.”

33 Nagtaka yay Maria boy Jose ha hinabi nan Simeon tungkol ha anak
la. 34 Haanin, in-inged na hilan Simeon boy hinabi na kanan Maria,
“Uli kananyatin anak mo, malabong a tatao ha Israel ye maitagay boy
malabong met ye maiaypa. Agya hiyabay ye pagkakitan a ibat kanan
Apo Dioh, malabong hila po ateed ye kumuntada kana. 35 Kaya-bay
hikan mihmo, ket mahakitan a ba-mon antoyhoken nin manawing a
keya ye puho mo. Ta uli ha diyagen na, ket mibagwa ye anti ha ihip
lan malabong a tao.”

36 Kananyatew met ateed a mangaamot, anti ya met ihtew ha
Timplo ye maghay matoan babayin podopita a nagngalan Ana. Anak
na yan Fanuel a ibat ha lahi nan Aser. Pitoy taon hilan bengat a
naylamo kanan ahawa na, 37 ket nabawo yayna. Ket haanin, walompo
boy apat a taon yayna. Lanang yan ampakew ihtew ha Timplo.
Ket mangaamot boy madeglem yan ampanggalang kanan Apo Dioh
makauli ha pamakigwang boy pagpaltan mangan. 38 Kananyatew
met a odah, hiyay Ana, hinumaley ya kanan Maria boy Jose. Ket
nagpahalamat ya met kanan Apo Dioh. Ket hinabi nan Ana kanlan
tataon ampangagad nin panlumateng nan Cristo, “Yabayti yaynay
Māngiligtah a impangako nan Apo Dioh! Hiyabay ye Cristo a mambeh
nin kakahalanan tawon Israelita!”

39 Ha nadyag laynan Maria boy Jose ye kaganaan a hukat lan diyagen
a anti ha Bibilin nan Apo Dioh, nag-udong hilayna ha Nazaret a
banwa la ha plobinhiyan Galilea. 40 Haanin, hiyay Jesus, nilumake

† **2:23** Exodo 13:2-12. ‡ **2:24** Levitico 12:8.

yan makhaw ye laman na. Madunong ya boy kinaaliketan na yan Apo
Dioh.

Hiyay Anak a Jesus ha Timplo

41 Hilay tutoa nan Jesus, tinaon hilan ampakipihta ha Jerusalem ha
Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah. 42 Haanin, ha labinluwaynay taon
nan Apo Jesus, inlamo la yan tutoa na a makipihta, ta wanabay ye
kaugalian la. 43 Pangayadi nin pihta, ha muli hilayna, nagbantak yay
Apo Jesus ha Jerusalem a ahe la naedepan nin tutoa na. 44 Nabaan lan
tutoa na a lamo la yay Apo Jesus ha pangumodang lan ampuli. Kaya-
bay pahulong ye pangumodang la ha loob nin maghay mangaamot. Ha
mahilem ana, tinapul laya kanlan papaltido la boy kanlan gagayyem
la. 45 Ket ha ahe laya nakitan, nag-udong hila ha Jerusalem, ta ihtew la
yan tapulen. 46 Pangalabah nin tatloy mangaamot, nakitan la yay Jesus
a ampikno ha mahlang nin Timplo a kalamo na hilay mamaihtodo
nin Bibilin. Ampanlenge boy ampanepet ya kanla. 47 Hilay kaganaan
a ampanlenge, ampagtaka hila kana, ta mataloh yan makataloh boy
makibat ha tetepet lan mamaihtodo nin Bibilin. 48 Ha nakitan la yan
tutoa na, nagtaka hila. Kaya-bay hinabi nan indo na kana, “Yo! Anti ka
met manayti ihtibay, anak ko! Taket ta wanabay ye dinyag mo kammi?
Angkahindak kayinan bapa mon ampanapul kammo.”
49 Nakibat yay Jesus, “Taket ta antapulen yoko? Ahe yo nayi tanda
a katapulan a anti ko ihti ha baey nan Bapa ko?” 50 Noba ahe la
natalohan nin tutoa na ye labay nan habiyen.
51 Haanin, nakilakew yaynay Jesus kanlan tutoa na a muli ha banwan
Nazaret. Ket mapanumbong ya kanla. Ket hilatin kaganaan, in-it-em
nan indo na ha puho na. 52 Ket hiyay Jesus, pahulong yan nilumake
boy dinumunong. Kinaaliketan na yan Apo Dioh boy tatao.

3

Hiyay Pangiadal nan Juan a Māmawtihmo
(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28)

1 Ha ikalabinliman taon nin panakop nan Emperador Tiberio ha
Roma, hiyay Poncio Pilato ye gobilnadol ha Judea, hiyay Herodes
Antipas ye gobilnadol ha Galilea, hiyay Felipe a katongno nan Herodes
Antipas ye gobilnadol ha Iturea boy Traconite, ket hiyay Lisanias ye
gobilnadol ha Abilinia. 2 Hatew hilan Anas boy Caifas ye pinakapoon
a padi lan Jujudio. Kananyatew met a panaon, hiyay Juan a anak
nan Zacarias, angkumonin ya ha wangwang. Ket impatanda nan
Apo Dioh ye hahabi na kana. 3 Kaya-bay nilakew nay kaganaan a
lulugal ha mitaligmang a pahen nin kabatowan Jordan. Ket impatanda
nay wanae, “Paghehean boy itgen yoynay panyag nin kahalanan boy
pabawtihmo kawo ta-omen na kawo patawaden Apo Dioh.” 4 Ha
wanabay, natupad ye nakahulat ha libdo nan podopita Isaias. Yati
ye hinabi na,
“Main maghay ampangipangha ha wangwang,
‘Ihadya yoy pagdanan nan Apo.
Itoynong yoy pagdanan na.
5 Tagpenan yoy nagkokolih-ong.
Tebagen yoy mamatundol boy patalen yoy mangabakil.

Itoynong yoy dādān a mangatiko
boy dimengen yoy madapah a dādān.
6 Ket makit nin kaganaan a tao ye pangiligtah a diyagen nan Apo Dioh!’
„*
7 Malabong hilay tataon nakew kanan Juan ta-omen pabawtihmo.
Noba hinabi na kanla, “Hikawon ba-mon bibikat, ayay naghabi kanyo
a takahan yoy anlumateng a pamaduha nin Dioh? 8 No peteg a
pinaghehean yo ye kakahalanan yo, ipakit yo awod ha didiyag yo. Adi
yo an-ihipen, ‘Hi! Ahe kayi mapaduhaan, ta lalahi na kayin Abraham.’
Pakaihipen yo a agya hilatin dadapah, mababa na yan diyagen Apo
Dioh a aanak nan Abraham. 9 Haanin met ateed, ket nakahadya yaynay
Apo Dioh a mamaduha kanyo a ba-mon nakahapda anay wahay ha
poon-kayo a palagen na. Ket hiyay balang poon-kayo a ahe ampanawa
nin manged, putohen naya boy itapon ha apoy.”
10 Tinepet la yan tatao ye Juan, “Hinya awod ye katapulan min
diyagen?”
11 Nakibat ya kanla, “No main kawon luway bado, ibyay yo ye magha
ha homain bado. Wanabay met a no main kawon pamangan, biyan yo
yay taon homain pamangan.”
12 Main met māningil nin bowih ye nilumateng ta-omen
pabawtihmo. Nanepet hila met kana, “Maihtodo, hinya met nayi
ye katapulan min diyagen?”
13 Nakibat yay Juan, “Adi kawo ampaningil nin igit dinan ha an-
ipahingil kanyo nin gobilno.”
14 Main met huhundalon nanepet kana, “Hikayi nayi? Hinyay
katapulan min diyagen?”
Hinabi nan Juan kanla, “Adi yo ampiliten a mamyay kanyo nin pilak
ye kanayon o mamada nin aliwan peteg. Mapda kawoyna ha howildo
yo.”
15 Hilay tatao, angkahabek hilaynan ampangagad nin panlumateng
nan Cristo a impangako nan Apo Dioh. Ket an-ihipen la, “Hiyayna lagi
ye Cristo?” 16 Kaya-bay hinabi nan Juan kanla, “Bawtihmowan katawo
nin lanom bilang pagkakitan a pinaghehean yoynay kakahalanan
yo. Noba main lumateng a igit a makapalyadiyan dinan ko, ta agya
mangaget bengat nin hapatoh na, ket ahe ako katanggap-tanggap. Ket
lano, bawtihmowan na kawo nin Ihpiditon Dioh boy apoy. 17 Mailalayi
ya ha maghay mamalohboh nin giniek. Hiyay ilik, ket ikamalig na.
Noba hiyay apah, iulam naya ha apoy a ahe angkalep makanoman.”
18 Ha pangipatanda nan Juan nin Manged a Balita, malabong po ye
in-aadal na kanlan tatao. 19 Ket hiyay Gobilnadol Herodes Antipas,
malabong ye andiyagen na a mangaloke boy pinag-ahawa naya met
ye Herodias a ipag na. Kaya-bay hiyay Juan a Māmawtihmo, dinlaw
naya, “Apo Gobilnadol, aliwan huhto ye dinyag mo, ta pinag-ahawa
mo yay Herodias a ahawa nan katongno mo!” 20 Ket hiyay Gobilnadol
Herodes Antipas, impapidiho na yay Juan. Ulin yati, napahanan yayna
man ye kakahalanan na.

Hiyay Pamawtihmo kanan Apo Jesus
(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11)

---

* **3:6** Isaias 40:3-5.

21 Ha ahe ya po napidiho ye Juan, ampamawtihmo ya kanlan tatao.
Binawtihmowan naya met ye Apo Jesus. Ket legan ampakigwang
yay Apo Jesus, ba-mon naglukat ye langit. 22 Ket hiyay Ihpiditon
Dioh ha kadih kalapati, inumaypa yan inumapon kana. Ket main
bihnga a nangibat ha langit a naghabi nin wanae, “Hika ye Anak kon
ampakaadoen ko a angkaaliketan kon tubat.”

Hilay Nangaunan Tutoa nan Apo Jesus
(Mateo 1:1-17)

23 Hiyay Apo Jesus, ha mandugi yan mangiadal, magtatlompo a taon
nayna. Agya nianak ya makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh,
ha pagkatanda lan tatao, ket anak na yan Jose a anak nan Eli.

24 Hiyay Eli ket anak nan Matat. Hiyay Matat ket anak nan Levi.
Hiyay Levi ket anak nan Melqui. Hiyay Melqui ket anak nan Janai.
Hiyay Janai ket anak nan Jose. 25 Hiyay Jose ket anak nan Matatias.
Hiyay Matatias ket anak nan Amos. Hiyay Amos ket anak nan Nahum.
Hiyay Nahum ket anak nan Esli. Hiyay Esli ket anak nan Nagai.
26 Hiyay Nagai ket anak nan Maat. Hiyay Maat ket anak nan Matatias.
Hiyay Matatias ket anak nan Semei. Hiyay Semei ket anak nan Josec.
Hiyay Josec ket anak nan Joda. 27 Hiyay Joda ket anak nan Joanan.
Hiyay Joanan ket anak nan Resa. Hiyay Resa ket anak nan Zerubabel.
Hiyay Zerubabel ket anak nan Salatiel. Hiyay Salatiel ket anak nan
Neri. 28 Hiyay Neri ket anak nan Melqui. Hiyay Melqui ket anak
nan Adi. Hiyay Adi ket anak nan Cosam. Hiyay Cosam ket anak nan
Elmadam. Hiyay Elmadam ket anak nan Er. 29 Hiyay Er ket anak nan
Josue. Hiyay Josue ket anak nan Eliezer. Hiyay Eliezer ket anak nan
Jorim. Hiyay Jorim ket anak nan Matat. Hiyay Matat ket anak nan Levi.
30 Hiyay Levi ket anak nan Simeon. Hiyay Simeon ket anak nan Juda.
Hiyay Juda ket anak nan Jose. Hiyay Jose ket anak nan Jonam. Hiyay
Jonam ket anak nan Eliaquim. 31 Hiyay Eliaquim ket anak nan Melea.
Hiyay Melea ket anak nan Menna. Hiyay Menna ket anak nan Matata.
Hiyay Matata ket anak nan Natan. Hiyay Natan ket anak nan David.
32 Hiyay David ket anak nan Jesse. Hiyay Jesse ket anak nan Obed.
Hiyay Obed ket anak nan Boaz. Hiyay Boaz ket anak nan Salmon.
Hiyay Salmon ket anak nan Naason. 33 Hiyay Naason ket anak nan
Aminadab. Hiyay Aminadab ket anak nan Admin. Hiyay Admin ket
anak nan Arni. Hiyay Arni ket anak nan Esrom. Hiyay Esrom ket
anak nan Farez. Hiyay Farez ket anak nan Juda. 34 Hiyay Juda ket
anak nan Jacob. Hiyay Jacob ket anak nan Isaac. Hiyay Isaac ket anak
nan Abraham. Hiyay Abraham ket anak nan Terah. Hiyay Terah ket
anak nan Nahor. 35 Hiyay Nahor ket anak nan Serug. Hiyay Serug ket
anak nan Reu. Hiyay Reu ket anak nan Peleg. Hiyay Peleg ket anak
nan Eber. Hiyay Eber ket anak nan Sala. 36 Hiyay Sala ket anak nan
Cainan. Hiyay Cainan ket anak nan Arfaxad. Hiyay Arfaxad ket anak
nan Shem. Hiyay Shem ket anak nan Noe. Hiyay Noe ket anak nan
Lamec. 37 Hiyay Lamec ket anak nan Matusalem. Hiyay Matusalem
ket anak nan Enoc. Hiyay Enoc ket anak nan Jared. Hiyay Jared ket
anak nan Mahalaleel. Hiyay Mahalaleel ket anak nan Kenan. 38 Hiyay
Kenan ket anak nan Enos. Hiyay Enos ket anak nan Set. Hiyay Set ket
anak nan Adan. Hiyay Adan ket anak nan Apo Dioh.

4

Hiyay Panukho nan Satanas kanan Apo Jesus
(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

1 Haanin, hiyay Apo Jesus a naheb nin Ihpiditon Dioh, inumalih
ya ha kabatowan nin Jordan. Ket in-ugot na yan Ihpiditon Dioh ha
wangwang. 2 Ket ha loob nin apatapo a mangaamot, antukhoen na
yan Satanas. Kananyatew a panaon, ahe yan bega nangan. Kaya-bay
nabitlan yaynan tubat.
3 Hinabi nan Satanas kanan Apo Jesus, "No peteg a hika ye Anak nin
Dioh, diyagen mo man awod a makan yatin dapah."
4 Nakibat yay Apo Jesus, "Yati ye naihulat a Habi nin Dioh,
'Aliwan bengat makan ye pagbi-ay nin tao.' "*
5 Haanin, hiyay Satanas, inlakew na yay Apo Jesus ha matagay a
lugal. Ket impahiglap na kana ye kaganaan a panakopan ihti ha
babe-luta. 6 Hinabi nan Satanas kana, "Kaganaan a kapalyadiyan boy
kabatnangan nin hilatin panakopan, ket naibyay ana kangko. Ket
maibyay ko ha ayaman a labay kon pamyayan. 7 Ibyay ko kammo
hilatin kaganaan dapot tana manggalang ka kangko."
8 Nakibat yay Apo Jesus, "Yati ye naihulat a Habi nin Dioh,
'Hiyay Apo mon Dioh ye galangen mo boy hiyan bengat ye paghilbiyan
mo.' "†
9 Haanin, hiyay Satanas, inlakew na yay Apo Jesus ha banwan
Jerusalem. Ket pinaideng naya ha pinakamatagay a pahen nin
bobongan nin Timplo haka na hinabi kanan Apo Jesus, "No peteg a hika
ye Anak nin Dioh, magtaboy ka man awod. 10 Ahe ka mapano, ta wanae
ye naihulat a Habi nin Dioh, 'Itubol na hilan Apo Dioh ye aanghil
na a manalima kammon 11 manampopo ta-omen ahe mahugatan ha
dadapah ye bibitih mo.' "‡
12 Noba nakibat yay Apo Jesus, "Yati ye naihulat a Habi nin Dioh,
'Adi mo anhuboken ye Apo mon Dioh.' "§
13 Pangayadi na yan tinukhon Satanas, nilakwanan na yayna, ta
mangagad yayna man nin manged a panaon a tukhoen na yayna man.

Hiyay Pandugi nin Pangiadal nan Apo Jesus
(Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

14 Pangayadi, hiyay Apo Jesus a naheb nin kapalyadiyan nin
Ihpiditon Dioh, nag-udong ya ha plobinhiyan Galilea. Kananyatew
nitayak anay balita tungkol kana ha kaganaan a lulugal ihtew. 15 Ket
ampakew yan ampangiadal ha pāytiponan lan Jujudio. Ket ginalang
yan kaganaan a tatao ihtew.

Ahe la yan Biniha ye Apo Jesus ha Nazaret
(Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

16 Haanin, nag-udong yay Apo Jesus ha Nazaret a lugal a kinalakean
na. Ket ha Mangaamot nin Pagpainawa, nakew ya ha pāytiponan lan
Jujudio, ta wanabay ye kinalmawan na. Ket haanin, nideng ya ta-omen
ya mamaha nin Habi nin Dioh. 17 Ket inggawang la kana ye nakehkeh
a nakaihulatan nin hahabi nan podopita Isaias. Biniklal na yatew. Ket
ha nakit nay pahen a antapulen na, wanae ye imbaha na,

---

* **4:4** Deuteronomio 8:3. † **4:8** Deuteronomio 6:13. ‡ **4:11** Kakanta 91:11-12. § **4:12** Deuteronomio 6:16.

18 “Hiyay Ihpidito nan Apo, anti ya kangko.
Ta pinili na kon mangipatanda nin Manged a Balita kanlan mangaidap.
Intubol na kon mangipatanda kanlan nakapidiho a mapalihway hilayna,
ket hilay kakapkap, makakit hilayna.
Intubol nako met a mamalihway kanlan tataon an-apiyen
19 boy mangipatanda a nilumateng anay panaon nin pangiligtah nan Apo.”*
20 Pangayadi nin pamaha na, kinehkeh na yan uman ye kahulatan haka naya inggawang kanan māghilbi. Ket nikno yayna ta-omen mangiadal. Ket hilay kaganaan a tatao ihtew, ket ampamilew hila kana. 21 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Haanin met ateed, legan ampanlenge kawo, natupad ana yatin naihulat a Habi nin Dioh.”
22 Ket hilay kaganaan a anti ihtew, nagtaka hila. Ket hinabi la, “Kanged nan maghabi! Noba aliwa nayi a anak na yan Jose?”
23 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Homain hapo a habiyen yo kangko yatin kahabiyan, ‘Doktol, tambalan moy hadili mo.’ Ta labay yo a diyagen ko ihti ha hadili kon banwa ye nabalitaan yo a didinyag kon kapagtakaan ha Capernaum.”
24 Hinabi na po Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Homain podopita a ambihaen ha lugal na. 25 Leng-en yo. Hatew, ha panaon nan podopitan Elias, peteg a malabong hilay bawon babayi ha nahyon Israel. Ket kananyatew a panaon, ahe ya nangudan ha loob nin tatloy taon boy anem a bowan. Kaya-bay nagkamain nin tubat a bitil ha kaganaan a lulugal ha Israel. 26 Noba hiyay podopitan Elias, ahe naya intubol Apo Dioh a managlap kanlan babawo ha Israel. No aliwan intubol na yan managlap ha maghay bawon babayi ha banwan Sarepta a hakop nin Sidon.† 27 Ket ha panaon nan podopitan Eliseo, malabong hilay tataon ampaghakit nin kating ihtew ha Israel. Noba agya magha, homain yan pinaitaah kanla, no aliwan hiyay Naaman a maghan aliwan Judio a taga Siria.”
28 Ket hilay kaganaan a anti ha pāytiponan lan Jujudio, pamakange lay hinabi nan Apo Jesus a hinaglapan na hilan Apo Dioh ye aliwan Judio, napoot hilan tubat. 29 Kaya-bay nideng hila. Ket intudon-tudon la yan papalwah ha banwa la a anti ha babe matundol, ta iampag laya dayi ha maalale a bengaw. 30 Noba hiyay Apo Jesus, nagdān ya ha pibunakan la. Ket nilakwanan na hilayna.

Hiyay Pamaalih nan Apo Jesus nin Maloke a ihpidito (Marcos 1:21-28)

31 Ket paibat ihtew, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha banwan Caper-naum ha plobinhiyan Galilea. Ket ha Mangaamot nin Pagpainawa, nangiadal ya ha pāytiponan lan Jujudio. 32 Ampagtaka hilay tatao ha pangiadal na, ta main yan kapalyadiyan ha hahabi na. 33 Kananyatew, main maghay laki ihtew a hinelpan nin maloke a ihpidito. Nangha ya, a wana, 34 “Jesus a taga Nazaret, aya ka nayi kammi? Nakew ka nayi ihti ta-omen mo kayi apoen? Tanda ko no aya ka! Hika ye Pinili nan Apo Dioh a intubol na.”

---

* **4:19** Isaias 61:1-2. † **4:26** Hiyay Sidon ket banwa lan aliwan Judio.

35 Noba pinaghabiyan na yan Apo Jesus, “Pakal-em ka! Umalih kayna
kana!” Ket haanin, hiyay maloke a ihpidito, impuang na yay tao ha
pibunakan lan kaganaan haka naya inalihan a ahe bega pinahakitan.
36 Hilay kaganaan a nakakit, ket nagtaka hila boy napaytepet-tepet, a
wanla, “Hinyati? Tubat yan makapalyadiyan ye habi na! Ampaalihen
nay mangaloke a ihpidito, ket an-umalih hila met!” 37 Kaya-bay hiyay
balita tungkol kanan Apo Jesus, ket nitayak ya ha kaganaan a pahen
nin yatew a lugal.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus kanlan Malabong a Tatao
(Mateo 8:14-17; Marcos 1:29-34)

38 Haanin, hiyay Apo Jesus, inumalih ya ha pāytiponan lan Jujudio.
Ket nakew ya ha baey nan Simon. Hiyay babayi a ampo nan Simon,
ket tubat ye halot na. Kaya-bay impakihabi laya kanan Apo Jesus a
paitaahen naya. 39 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinumaley yan nideng ha
talig nan ampaghakit. Ket pinaghabiyan na yay halot na. Kapipikhaan,
nitaah yayna boy tampol yan nideng. Ket inapagan na hilayna.
40 Ha ampitanghob anay mangaamot, hilay tatao, malabong a
ampaghakit nin nakahinadi ye inlakew la kanan Apo Jesus. Ket hiyay
balang magha kanla, kinimpaan na hilan pinaitaah. 41 Boy pinaalih na
met Apo Jesus ye mangaloke a ihpidito kanlan malabong a tatao. Ket
legan an-alihan la hilay tatao, an-ipangha lan mangaloke a ihpidito,
“Hika ye Anak nin Dioh!” Noba hiyay Apo Jesus, pinaghabiyan na hila
boy binawalan na hilan maghabi, ta tanda la a hiyabay ye Cristo a
impangako nan Apo Dioh.

Hiyay Pangiadal nan Apo Jesus ha plobinhiyan Judea
(Marcos 1:35-39)

42 Kabekahan, ha mahanibhanib po, inumalih yay Apo Jesus. Ket
nakew ya ha wangwang. Haanin, tinapul la yan tatao. Ket ha
natapulan la yayna, impakihabi la kana, “Apo, no malyadi dayi, adi
ka po an-umalih.”
43 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ahe malyadi, ta katapulan
ko met ipatanda kanlan tatao ha kanayon a lulugal ye Manged a
Balita tungkol ha panakop nan Apo Dioh, ta yabayti ye nakaitubolan
ko ihti ha babe-luta.” 44 Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nagpahulong yan
nangipatanda nin Manged a Balita ha kanayon po a pāytiponan lan
Jujudio ha plobinhiyan Judea.

5

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanlan Naunan Mānumbong na
(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

1 Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo Jesus ha am-
bay dagatdagatan nin Genesaret, malabong hilay tataon ampaipaletpet
kana a manlenge nin Habi nin Dioh. 2 Ket ha gilid lanom, nakit nay
luway bangka a homain tao. Ta hilay nagkonin, ket ampangiwahwah
hilan hihigay la. 3 Haanin, hiyay Apo Jesus, nilumampat ya ha bangka
nan Simon. Ket hinabi na kana, “Itaang mo yan makandi ha gilid yatin
bangka.” Ha nitaang na yaynan makandi ha gilid, nikno yaynay Apo
Jesus. Ket nangiadal yayna kanlan tatao.

4 Pangayadi nan nangiadal, hinabi na kanan Simon, “Ilakew yoya
yatin bangka ha maalale, ket ikatkat yoy higay yo ta-omen kawo
makakwa nin malanghit.”
5 Nakibat ya, “Maihtodo, mikahumda kayin nanlapet, ket homain
kayin bega nakwa. Noba ulita hinabi mo, ket ikatkat kon uman ye
higay mi.” 6 Kaya-bay inlakew lay bangka la ha maalale. Ingkatkat lay
higay la. Ket malabong a malanghit ye nakwa la. Magaynan maginit ye
higay la. 7 Kaya-bay kinawey la hilay kalalamoan la a anti ha kanayon a
bangka, ta pahaglap hila kanla. Nakew hila met a managlap kanla. Ket
napno nin malanghit ye luway bangka la anggan magaynan lumdeg.
8 Ha nakit nan Simon Pedro ye nalyadi, nanalimukod ya ha
adapan nan Apo Jesus. Ket hinabi na kana, “Taangan moko Apo, ta
māgkahalanan ako.” 9 Hinabi nan Simon Pedro yatew, ta hiya boy
hilay kalamoan na, ket ampagtaka ha kalabong nin malanghit a nakwa
la. 10 Nagtaka hila met ye Santiago boy Juan a anak nan Zebedeo boy
katag-op nan Simon Pedro.
Ket hinabi nan Apo Jesus kanan Simon Pedro, “Adi ka angkalimo. Ket
paibat haanin, diyagen kataynan māngumbinyo nin tatao a mamteg
kangko a ba-mo kawon ampanlapet nin malanghit.” 11 Kaya-bay
ha naigilid laynay babangka la, nilakwanan layna ye kaganaan boy
nakilakew hilayna kanan Apo Jesus.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha lakin Kinating
(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

12 Legan anti yay Apo Jesus ha maghay banwa, hinumaley ya kana ye
maghay lakin napampoh nin kating. Nilumukob ya ha luta ha adapan
na. Ket nakiiingalo ya, a wana, “Apo, no labay mo, mapaitaah moko.”
13 Ket hiyay Apo Jesus, kinimpaan naya boy hinabi na, “Awo, labay
ko. Mitaah kayna!” Ket tampol yaynan naalih ye kating na.
14 Pangayadi, binilinan na yan Apo Jesus, “Adi mo anhabiyen ha agya
ayaman ye nalyadi kammo, no aliwan makew ka tana ha padi. Ket
ipabilew moy luti mo kana. Pangayadi, mangihagpa ka nin omen ha
imbilin nan Moises bilang pamapteg a nitaah kayna.”
15 Noba lalo ya po naitayak ye balita tungkol kanan Apo Jesus. Kaya-
bay nilumateng ye malabong po a tatao ta-omen hila manlenge nin
an-iadal na boy mapaitaah ha hakit la. 16 Agya wanabay man, lanang
ya po ampakew ye Apo Jesus ha wangwang ta-omen ya makigwang.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Lumpo
(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

17 Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo Jesus, anti
hila met ihtew a ampikno ye nangaanon Papariseo boy mamaihtodo
nin Bibilin. Main nangibat ha banwan Jerusalem boy ha kaganaan a
lulugal ha plobinhiyan Galilea boy ha plobinhiyan Judea. Ket hiyay
kapalyadiyan nan Apo Dioh a mamaitaah, anti ya kanan Apo Jesus.
18 Haanin, main nilumateng a nangaanon lakin ampanambayok nin
maghay lakin lumpo. An-apehen la yan iloob ha baey ta-omen laya
maihaley kanan Apo Jesus. 19 Noba uli ha kalabong nin tatao, ket
ahe hila makaloob. Kaya-bay nanik hila ha bobongan nin baey. Ket
nanlabkat hilan atep a nangiloyloyan la kanan lakin lumpo ha adapan
nan Apo Jesus.

20 Pamakakit nan Apo Jesus nin kayadet nin pamteg la kana, ket
hinabi na kanan lumpo, “Gayyem, napatawad anay kakahalanan mo.”
21 Hilay Papariseo boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, inihip lay
wanae, “Yatin tao, ampahalumbangan na yay Apo Dioh, ta homain
anan ayaman a makapatawad nin kakahalanan no aliwan hiyay Apo
Dioh bengat!”
22 Noba hiyay Apo Jesus, tanda nay an-ihipen la. Kaya-bay tinepet na
hila, “Taket ta wanabay ye ihip yo? 23 Matataloh a habiyen kananyatin
lumpo, ‘Napatawad kayna ha kakahalanan mo’, ta ahe yo makit no
napatawad o ahe. Noba habiyen ko kana, ‘Mideng ka ta kumodang
kayna’ 24 ta-omen yo makit a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao
ket main kapalyadiyan a mamatawad nin kakahalanan ihti ha babe-
luta.”
Ket hinabi na kanan lumpo, “Mideng ka. Ket kadten moy apay mo,
ta muli kayna!” 25 Ket tampol yan nideng ye lumpo ha adapan lan
kaganaan boy kinaget nay apay na. Ket nuli yaynan ampanggalang
kanan Apo Dioh. 26 Kaganaan lan tataon nakakit nin nalyadi, nagtaka
hilan tubat. Ket inggalang la yay Apo Dioh, a wanla, “Koynan
kapagtakaan a babagay ye nakit tawo haanin!”

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanan Levi
(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

27 Pangayadi nin pamaitaah nan Apo Jesus, inumalih yayna. Haanin,
nakit na yay maghay lakin māningil nin bowih a nagngalan Levi
a ampikno ha pamayadan nin bowih. Hinabi nan Apo Jesus kana,
“Kilakew ka kangko.” 28 Nideng yay Levi, imbantak nay kaganaan, ket
nakilakew yayna kanan Apo Jesus.
29 Haanin, bilang pamadangal nan Levi kanan Apo Jesus, nangihadya
yan mayadet a poniyan ha baey na. Ket malabong a māningil nin
bowih boy kanayon po a tatao ye nakidungon mangan kanla. 30 Noba
ha nakit la hilan Papariseo boy hilay kalalamoan la a mamaihtodo nin
Bibilin, ket hinaleyan la hilan dinlaw ye mānumbong nan Apo Jesus,
“Taket ta ampakidungo kawon mangan boy minom kanlan māningil
nin bowih boy kanlan kanayon a māgkahalanan?”
31 Pinakibatan na hilan Apo Jesus, “Hilay homain hakit, ahe la
katapulan ye doktol, no aliwan hilay ampaghakit. 32 Nakew ako ihti
a managyat kanlan māgkahalanan a maghehe, aliwa kanlan tataon
ampangibaan nin hadili la a matoynong hila.”

Hiyay tungkol ha Pagpaltan Mangan
(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

33 Haanin, hinabi nin ano katao kanan Apo Jesus, “Hilay
mānumbong nan Juan a Māmawtihmo, ket maheheg hilan magpaltan
mangan boy makigwang. Wanabay met kanlan mānumbong lan
Papariseo. Noba hilay mānumbong mo, maheheg hilan mangan boy
minom.”
34 Inlalayi nan Apo Jesus ye hadili na ha maghay lakin nagkahal,
a wana, “Legan kalamo laya po nin kinumbida ha poniyan ye lakin
nagkahal, ahe hila malyadin magpaltan mangan, kali? 35 Noba maabot
lano ye panaon a maialih yayna kanla ye lakin nagkahal. Ket
kananyatew hila po magpaltan mangan uli ha kalelean la.”

36 Hinabi na po Apo Jesus kanla ye maghay pangilalayi tungkol ha
bayon adal na, “Homain taon mangginit ha bayon bado nin itakop na
ha alan a bado. Ta no diyagen na yatew, mahayang yay bayon bado
boy hiyay intakop, aliwa yan padiho ha nakaitakopan na.”
37 Hinabi na po Apo Jesus, “Homain met taon mangikonin nin bayon
alak ha alan a kubot a katat. Ta no diyagen na yatew, lumtoh yay
alan a kubot boy mabullog yay alak. Ha wanabay, padiho hila lanon
mahayang. 38 No aliwan hiyay bayon alak, ket katapulan a ikonin ya
ha bayon kubot a katat. 39 Homain met taon nakainom nin alan a alak
ye malabay minom nin bayon alak, ta habiyen na, ‘Malalahap ye alan
a alak.’ ”

6

Hiyay Tepet tungkol ha Mangaamot nin Pagpainawa
(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

1 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo Jesus boy
hilay mānumbong na, nipadān hila ha katidigowan. Haanin, hilay
mānumbong na, nandayon hilan nante nin tidigo. Ket an-itatangay
lan antim-en. 2 Haanin, main met nangaanon Papariseo ihtew. Ket
hinabi la, “Taket ta andiyagen yoy wanabay? Ampante kawon tidigo,
ket bawal yain ha Mangaamot nin Pagpainawa!”
3 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Ahe yo po nayi nabaha ye dinyag nan
David hatew? Ha nabitlan ya boy hilay kalalamoan na, 4 hinumlep ya
ha Toldan Panggalangan kanan Apo Dioh. Ket nangwa yan tinapay
a inhagpa kanan Apo Dioh. Kinan na boy pinakan na hila met ye
kalalamoan na. Noba ahe ya nagkahalanan agya po man bawal yatew
ha Bibilin, ta hilay papadi bengat ye malyadin mangan nin inhagpa
kanan Apo Dioh.”
5 Hinabi na po Apo Jesus, “Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao,
ket main kapalyadiyan a mangihabi no hinyay huhton diyagen ha
Mangaamot nin Pagpainawa.”

Hiyay taon Kinumpit ye maghay Gamet na
(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

6 Ha kanayon a Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo Jesus,
nakew ya ha pāytiponan lan Jujudio, ta mangiadal ya. Main maghay
laki ihtew a kinumpit ye dapit wanan a gamet na. 7 Kananyatew
a mangaamot, hilay Papariseo boy hilay mamaihtodo nin Bibilin,
ambantayan laya no paitaahen na yan Apo Jesus agya Mangaamot nin
Pagpainawa. Ta no diyagen na yain, ket main hilaynan pangidaloman
kana. 8 Noba tanda nan Apo Jesus ye an-ihipen la. Kaya-bay hinabi na
kanan laki a kinumpit ye gamet na, “Mideng ka, ket makew ka ihti ha
adapan.” Ket nideng ya met ye laki haka ya nakew ha adapan la.
9 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanlan Papariseo boy kanlan
mamaihtodo nin Bibilin, “Tepeten katawo. Hinyay an-ipaluboh nin
Bibilin a malyadin diyagen ha Mangaamot nin Pagpainawa? Manyag
nayin manged o maloke? Mangiligtah nayi o mamatey?”
10 Binilew na hilan kaganaan ye anti ha palibot na haka na hinabi
kanan lakin kinumpit ye gamet na, “Ipanat moy gamet mo.” Impanat
nay gamet na, ket nitaah yayna. 11 Noba napoot hilan tubat ye
Papariseo boy mamaihtodo nin Bibilin, ta namaitaah yay Apo Jesus

ha Mangaamot nin Pagpainawa. Kaya-bay pinaytotongtongan la no hinyay diyagen la kanan Apo Jesus.

Hiyay Pamili nan Apo Jesus nin Labinluwan Pag-apohtol na
(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

12 Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus, hinumaka ya ha
mapantay. Ket mikahumda yan nakigwang kanan Apo Dioh ihtew.
13 Kabekahan, hinagyat na hilay mānumbong na. Ket namili ya
kanla nin labinluwan lalaki a hinabtan nan apohtol. 14 Hilabayti ye
Simon a anhabtan Pedro, hiyay Andres a katongno nan Pedro, hiyay
Santiago, hiyay Juan, hiyay Felipe, hiyay Bartolome, 15 hiyay Mateo,
hiyay Tomas, hiyay Santiago a anak nan Alfeo, hiyay Simon a magha
kanlan ampangimahakit kanlan Israelita, 16 hiyay Judas a anak nin
lumbo a Santiago boy hiyay Judas a anhabtan Iscariote a nangiopit
kanan Apo Jesus.

Hiyay Pangiadal boy Pamaitaah nan Apo Jesus
(Mateo 4:23-25; 5:1-12)

17 Haanin, hiyay Apo Jesus boy hilay aapohtol na, dinumoong
hilayna. Ket tinumgen hila ha napo, ta anti hila ihtew ye malabong
a mānumbong na boy malabong a tataon nangibat ha kaganaan a
lulugal nin plobinhiyan Judea, banwan Jerusalem, boy ha lulugal ha
ambay dagat nin banwan Tiro boy banwan Sidon. 18 Nakew hila ihtew
ta-omen manlenge kanan Apo Jesus boy mapaitaah hila ha hahakit la.
Ket hilay tataon hinelpan nin maloke a ihpidito, pinaitaah na hila met.
19 Kaganaan lan ampaghakit, ket ampakaapehen la yan makimpaan ye
Apo Jesus, ta main kapalyadiyan a ampangibat kana a mamaitaah nin
agya hinyaman a hakit.

20 Haanin, binilew na hilan Apo Jesus ye mānumbong na boy hinabi
na kanla,
“Minged kawon mangaidap,
ta maibilang kawo kanlan anhakopen nan Apo Dioh.
21 Minged kawon angkabitlan haanin,
ta mabhoy kawo lano.
Minged kawon antumangih haanin,
ta kumaili kawo lano.
22 Minged kawo no uli ha panumbong yo kangko a ibat ha langit a
in-Anak nin Tao,
ket pag-inakitan la kawo,
ikahwil la kawo,
umihen la kawo
boy damaen la kawo.
23 Ta wanabay met ateed ye dinyag lan nangaunan tutoa yo hatew
kanlan popodopita nin Dioh. Kaya-bay no diyagen la yati kanyo, ket
maghayaghag kawo boy umugto-ugto ha kaaliketan yo, ta mayadet ye
plimyo yo ha langit.
24 Noba kakaingalo kawon mangabatnang,
ta napakinabangan yoynay kainomayan yo.
25 Kakaingalo kawon angkabhoy haanin,
ta mabitlan kawo lano.
Kakaingalo kawon angkumaili haanin,
ta lumele boy tumangih kawo lano.

26 Kakaingalo kawo no andangalen la kawon kaganaan a tatao,
ta wanabay met ateed hatew ye dinyag lan nangaunan tutoa
kanlan aliwan peteg a popodopita.”

Hiyay Pangado kanlan Kakaaway
(Mateo 5:38-48; 7:12)

27 “Noba yati ye habiyen ko kanyon ampanlenge kangko,” wanan Apo
Jesus. “Adoen yo hilay kakaaway yo boy manyag kawon kangedan
kanlan ampangahulog kanyo. 28 Inged yo hilay ampanuboy kanyo.
Ket hilay ampangapi kanyo, ipakigwang yo hila met. 29 No main
manikpa nin pingipingi mo, iadap mo po kana ye kahampad. No main
manamham nin hamda mo, ket ibyay mo, dayon bado mo. 30 No main
met makikwa kammo, biyan moya. Ket no main mangwa nin bandi
yo, adi yoyna an-ipaudong. 31 Diyagen yo kanlan kanayon ye labay
yon diyagen la kanyo.”
32 “No hilay ampangado bengat kanyo ye adoen yo, homain kawon
plimyo a maagad kanan Apo Dioh. Ta agya hilay māgkahalanan,
ket ampangado hila met kanlan ampangado kanla. 33 Ket no hilay
manged kanyon bengat ye panyagan yon manged, homain kawon
plimyo a maagad kanan Apo Dioh. Ta agya hilay māgkahalanan,
ket andiyagen la met yain. 34 No hilay makabayad bengat kanyo ye
padaman yo, homain kawon maagad a plimyo kanan Apo Dioh. Ta
agya hilay māgkahalanan, ket ampamadam hila met kanlan kapadiho
lan māgkahalanan a angkahigudo lan makabayad kanla. 35 Aliwan
wanabay ye diyagen yo, no aliwan adoen yo hilay kakaaway yo,
manyag kawo kanla nin manged boy padaman yo hila a ahe yoyna
an-ihipen no makabayad hila kanyo o ahe. No wanabay ye diyagen
yo, ket mayadet ye plimyo yo boy mapaptegan a aanak na kawon
Katatagayan a Dioh. Ta mapangingalo yay Apo Dioh agya kanlan
ahe ampagpahalamat boy kanlan mangaloke. 36 Mag-ilyadi kawon
mapangingalo a omen kanan Bapa yon Dioh a mapangingalo.”

Hiyay tungkol ha Panuhga kanlan Kanayon
(Mateo 7:1-5)

37 “Adi kawo ampanuhga nin kapadiho yon tao ta-omen na kawo
met ahe uhgaan Apo Dioh. Mamatawad kawo ta-omen na kawo
met patawaden Apo Dioh. 38 Mamyay kawo ta-omen na kawo met
biyan nin Apo Dioh. Biyan na kawon huhton takal, hekhek, hedhed
boy anhumwa ha takalan. Ulita no way-omen ye pamyay yo kanlan
kanayon, ket wanabay met ateed ye pamyay nan Apo Dioh kanyo.”
39 Hinabi na po Apo Jesus makauli ha pangilalayi, “Hiyay kapkap,
malyadi na nayi akayen ye kapadiho nan kapkap? Ahe, ta padiho
hilan maampag ha lubot. 40 Homain ampag-adal a umiigit kanan
maihtodo na. Noba no maadalan yan luboh, mag-ilyadi yan omen
kanan maihtodo na.”
41 “Taket ta andelawen moy kahalanan nin katongno mo a ba-mon
bengat makandin buwag ha mata na, noba ahe mo an-ibabano ye
kahalanan mo a ba-mon mayadet a buwag ha mata mo? 42 Way-omen
mo habiyen ha katongno mo, ‘Katongno, paolayan mon alihen koy
buwag ha mata mo’, noba ahe moya met angkakit ye mayayadet a
buwag a ba-mon batang a nipabanlag? Hikan ampagmamangedan!

Muna mo po alihen ye mayadet a buwag mo ta-omen mo makit a
manged ye makandin buwag nan katongno mo.”

Matandaan ye Kayo makauli ha Dawa na
(Mateo 7:16-20; 12:33-35)

43 “Hiyay manged a poon-kayo, ket manged ya met ye dawa na. Noba
hiyay aliwan manged a poon-kayo, aliwa ya met manged ye dawa na.
44 Balang poon-kayo, ket matandaan ya ha dawa na. Ta hiyay poon-
kayon madiwi, ahe yan manawa nin igoh o ubah. 45 Wanabay met
ye tao. Hiyay taon manged, ket ampaghabi yan kangedan, ta pawa
kangedan ye anti ha puho na. Noba hiyay taon maloke, ampaghabi
yan mangaloke, ta pawa mangaloke ye anti ha puho na.”

Hilay Luway Kalahin Mānyag nin Baey
(Mateo 7:24-27)

46 Hinabi na po Apo Jesus, “Taket ta anhabtan yo kon ‘Apo’, noba
ahe yo met anhumbongen ye anhabiyen ko? 47 Hiyay taon anhumaley
kangko, ampanlenge boy anhumbongen nay anhabiyen ko. Ket ilalayi
koya 48 ha taon nangipaideng nin baey. Nangali yan maalale a lubot.
Ket impaideng nay baey na ha pundahyon a dapah. Ket ha nayadi na
yaynay baey, nilumateng ye lanab. Ket nadugoh ye baey, noba ahe ya
naagwat, ta maghen ye pagkadyag na. 49 Noba ayaman a nakange nin
hahabi ko a ahe na anhumbongen, ilalayi koya ha taon nangipaideng
nin baey a homain pundahyon. Kaya-bay ha nadugoh yan lanab ye
baey a impaideng na, ket napuang ya boy nangaagwat kaganaan.”

7

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Ipoh nin maghay Kapitan lan Huhundalon Romano
(Mateo 8:5-13)

1 Pangayadi nan in-adal Apo Jesus yatew kanlan tatao, nakew yayna
ha banwan Capernaum. 2 Ket ihtew, main maghay kapitan nin
huhundalon Romano. Yatin kapitan, main yan ipoh a ampakaadoen
na. Ket yatin ipoh na, ampaghakit ya boy angkakamatey yayna. 3 Ha
nabalitaan nan kapitan ye tungkol kanan Apo Jesus, nangitubol yan
nangaanon tutoan Jujudio a mānungkolan a makew kanan Apo Jesus.
Ket imbilin na kanla, “Makew kawo kanan Apo Jesus. Ket ipakiiingalo
yo kana a lakwen naya ihtin paitaahen ye ipoh ko.” 4 Ket hilay intubol
na, ha niabot hilayna kanan Apo Jesus, impakihabi la kana, “Apo,
pangiingalo mo. No malyadi dayi, haglapan mo yay kapitan, ta manged
yan tao. 5 Ta agya aliwa yan Judio, ket maado ya kantawon Jujudio boy
nangipaideng ya po nin pāytiponan tawo.”

6 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakilakew ya kanla. Ha mahaley hilayna
ha baey nan kapitan nin huhundaloh, impahagana na yan kapitan
kanlan gagayyem na ta-omen la habiyen kana, “Apo, agya adi kawoyna
kano magbannog a umabot ha baey na. Ta ahe ya kano katanggap-
tanggap a lakwen mo ha baey na. 7 Kaya-bay ahe ya nakew kammo.
Noba agya wanabay man, habiyen moynan bengat kano a mitaah yay
ipoh na, ket mitaah yan peteg, wanan kapitan kammi. 8 Tanda na a
main madyag ye bilin nin maghay main kapalyadiyan, ta anti ya met
ha hilong nin kapalyadiyan lan matatagay po kana. Boy main met

huhundaloh a anti ha hilong nin kapalyadiyan na. Ket no habiyen na
ha magha, ‘Makew ka ihtew!’ ket makew ya ihtew, boy no habiyen na
met ha magha, ‘Makew ka ihti!’ ket makew ya. Boy no habiyen na ha
ipoh na, ‘Diyagen mo yati!’ ket diyagen naya.”
9 Pamakange nan Apo Jesus nin impahabi nan kapitan, nagtaka ya
boy inumadap ya kanlan malabong a tataon anhumumbong kana. Ket
hinabi na kanla, “Yo! Haanin akon bengat nakange nin wanabay a
kayadet a pamteg! Agya kanlan Israelita, homain ako po nange nin
main wanabay a pamteg.” 10 Haanin, ha nag-udong hilaynay intubol
nan kapitan, ket nakit la a nitaah yaynay ipoh.

Hiyay Pami-ay nan Apo Jesus nin Bugtong a Anak nin Bawon Babayi

11 Pangayadi yatew, nakew yay Apo Jesus ha lugal a Nain. Ket
nakilakew hila kana ye mānumbong na boy hilay malabong a tatao.
12 Ha mahaley hilayna ha ilwangan nin Nain, ket nahagana la hilay
malabong a tataon anlumwah nin yatew a lugal a makew mangilbeng
nin bugtong a lakin anak nin bawon babayi. 13 Ha nakit na yan Apo
Jesus ye bawon babayi, nalunoh ya. Kaya-bay hinabi na kana, “Dada,
adi kayna tumangih.”
14 Haanin, hinaleyan na yan Apo Jesus ye ampamatayan lan bangkay.
Ket kinimpaan naya. Ket nagpaked hilayna met ye ampamatay. Hinabi
nan Apo Jesus kanan lakin natey, “Inong, mimata ka.” 15 Nimata yan
peteg haka yan naghabi. Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan indo,
“Ti yaynay anak mo.”
16 Uli ha nalyadi, nalimowan hilay kaganaan boy inggalang la yay
Apo Dioh. Hinabi la, “Anti yayna kantawo ye makapalyadiyan a
podopita. Ket hiyay Apo Dioh, anhaglapan na hilaynay tatao na.”
17 Ket nitayak ye tungkol kanan Apo Jesus ha kaganaan a lulugal ha
plobinhiyan Judea boy ha palibot na.

Hiyay Pangitubol nan Juan a Māmawtihmo nin Mānumbong na kanan Apo Jesus

(Mateo 11:2-19)

18-19 Haanin, hilay mānumbong nan Juan a Māmawtihmo, imbalita
la kana ye didinyag nan Apo Jesus. Kaya-bay hiyay Juan, intubol na
hilay luwan mānumbong na a makew manepet kanan Apo Jesus nin
wanae, “Hikayna lagi ye Cristo a impangako nan Apo Dioh a lumateng,
o mangagad kayi po nin lumbo?”
20 Ket ha niabot hilayna kanan Apo Jesus, hinabi la, “Intubol na
kayin Juan a Māmawtihmo a manepet kammo no hikayna ye Cristo
a impangako nan Apo Dioh, o mangagad kayi po nin lumbo?”
21 Kananyatew, hiyay Apo Jesus, nalatngan la yan ampamaitaah nin
malabong a tataon ampaghakit. Ampamaalih ya po nin maloke a
ihpidito kanlan tatao boy ampaitaahen na hilay kakapkap. 22 Kaya-bay
hinabi nan Apo Jesus kanlan intubol nan Juan, “Mag-udong kawoyna
kanan Juan. Ket ibalita yo kana ye nange boy nakit yo. Hilay kakapkap,
ampakakit hilayna. Hilay lulumpo, ampakakodang hilayna. Hilay
kinating, nitaah hilayna. Hilay teteek, ampakange hilayna. Hilay
natey, nabi-ay hilan uman boy hiyay Manged a Balita, an-ipatanda
ana met kanlan mangaidap. 23 Minged yay taon ahe ampagluwaluwa
kangko.”

24 Pamikuyot lan intubol nan Juan, hinabi nan Apo Jesus kanlan
malabong a tatao, “Ha nakew kawo ihtew ha wangwang, hinyay
anhigudowen yon makit? Maghay malawak a ampiangin-angin? Ahe!
25 Maghay taon nakabado nin matampa? Ahe, ta hilay tataon nakabado
nin matampa boy ampagbi-ay nin pagpapakapda, ket ihtew yo hila
makit ha mangayadet a baey. 26 Nakew kawo kana, ta labay yon
makakit nin maghay podopita nin Dioh, kali? Awo, peteg a magha
yan podopita ye Juan a Māmawtihmo. Ket habiyen ko kanyo a umiigit
ya po ha maghay podopita. 27 Ta hiyay Juan ye andektan nan Apo Dioh
ha naihulat a Habi na,
‘Mangitubol akon māngihabi ko a mauna kammo ta-omen na italadan
ye danan mo.’ ”*
28 Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko.
Ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta, homain umiigit kanan Juan a
Māmawtihmo. Noba agya wanabay man, hiyay pinakamaaypa kanlan
anhakopen nan Apo Dioh, ket umiigit ya po kanan Juan.”†
29 Ket hilay kaganaan a tatao, agya hilay māningil nin bowih,
pamakange lan hinabi nan Apo Jesus, hinabi la, “Huhto ye man-
ipadyag nan Apo Dioh.” Hinabi la yatew, ta napabawtihmo hila kanan
Juan. 30 Noba hilay Papariseo boy hilay mamaihtodo nin Bibilin,
ahe la inawo ye man-ipadyag nan Apo Dioh ha bi-ay la, ta ahe hila
napabawtihmo kanan Juan.
31 Hinabi na po Apo Jesus, “Hinya lagi ye pangilalayian ko kanlan
tatao kananyatin panaon? Boy hinya lagi ye pangipadihowan ko
kanla? 32 Ipadiho ko hila ha aanak a ampikno ha paydagawan a
ampanghaan lay kadagaw la, a wanla,
‘Tinigtigan mi kawon pangkahal,
noba ahe kawo tinumalek!
Kinantaan mi kawon kanta no main natey,
noba ahe kawo met tinumangih!’
33 Wanabay ya met ateed ye dinyag yo kammin Juan a Māmawtihmo,
ta padiho yo kayin impwida. Ta ha nilumateng yay Juan kanyo, ket
nakit yo yan ampagpaltan mangan boy ahe ampinom nin alak. Noba
hinabi yo, ‘Hi! Hinelpan yan maloke a ihpidito.’ 34 Ket hiko a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao, ha nilumateng ako ihti ha babe-luta,
nakit yo kon ampangan boy ampinom. Noba hinabi yo met, ‘Mahiba
yan mangan, māglahing, boy gayyem lan mangakuhit a māningil nin
bowih boy kanayon po a māgkahalanan.’ 35 Agya wanabay man, hiyay
kadunongan nan Apo Dioh, ket angkakit ha didiyag lan kaganaan a
aanak nin Dioh.”

Hiyay Apo Jesus ha Baey nan Simon a maghan Pariseo

36 Ha maghay mangaamot, magha kanlan Papariseo a nagngalan
Simon ye nanagyat kanan Apo Jesus a makew makipangan ha baey na.
Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nakew ya met. Ket nakidungo yan mangan.
37 Kananyatew a lugal, main maghay babayin katatanda nin kaganaan
a māgkahalanan ya. Ha nabalitaan na a anti yay Apo Jesus ha baey
nan Simon, ket nilakew naya boy nangaget ya nin pabangon mablin

* **7:27** Malakias 3:1. † **7:28** Umiigit hila kanan Juan, ta hilabay ye makakit nin pandugi nin panakop nan Apo Dioh. Hiyay Juan, natey yayna bayo nandugi ye panakop nan Apo Dioh.

tubat a naikonin ha maghay botin alabahtodo. 38 Ket nakew yan nideng
ha golotan nan Apo Jesus. Antumangih ya ha aphayan na. Impatulo
nay luwa na ha bitih nan Apo Jesus. Ket pinunahan na nin labok na
haka na inumaan boy tiniihan nin pabango.
39 Pamakakit nan Simon ha andiyagen nan babayi ha bitih nan Apo
Jesus, inihip na, “No peteg a podopita ya yatin tao, tanda na dayi a
māgkahalanan yatin babayi a ampangimpa kana.”
40 Noba tanda nan Apo Jesus ye an-ihipen nan Simon. Kaya-bay
hinabi na kana, “Simon, main akon habiyen kammo.”
Nakibat yay Simon, “Hinyatew, Maihtodo?”
41 Hinabi nan Apo Jesus, “Main luway taon nangutang ha maghay
taon māmautang. Hiyay inutang nan magha ket limanggatoh. Ket
hiyay magha met, limampo. 42 Ha ahe hilayna makabayad, pinaulayan
naynan māmautang ye utang la. Haanin, aya kanlan luwa ye igit a
mangado kanan māmautang?”
43 Nakibat yay Simon, “Kadihko, hiyay nakautang nin malalabong.”
“Huhto ye pakibat mo,” wanan Apo Jesus.
44 Haanin, pinalingayan na yan Apo Jesus ye babayi. Ket hinabi na
kanan Simon, “Angkakit mo nayi yatin babayi? Ha hinumlep ako ihti
ha baey mo, ket ahe moko bega binyan nin lanom a panguyah nin
bibitih ko. Noba yatin babayi, luwa na ye pinanguyah nan bibitih
ko boy labok nay pinamunah na. 45 Boy ahe moko inumaan bilang
pagkakitan nin aliket mon nananggap kangko. Noba yatin babayi,
paibat po ha hinumlep ako ihti ha baey mo, ket homain tegen ye
panguma na ha bibitih ko. 46 Ahe mo tiniihan nin ladak ye ō ko. Noba
yatin babayi, tiniihan nay bibitih ko nin mablin pabango. 47 Kaya-bay
hiyay mayadet a pangado na a impakit na kangko ye ampamapteg
a napatawad anay malabong a kakahalanan na. Noba hiyay taon
makandi ye kahalanan na a napatawad, ket makandi met ye pangado
na a ipakit na.” 48 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan babayi,
“Napatawad anay kakahalanan mo.”
49 Ket hilay kadungo nan Apo Jesus ha panganan, wanla ha ihip la,
“Aya ya lagi yatin tao a ampagngaya a mamatawad nin kakahalanan?”
50 Hinabi nan Apo Jesus kanan babayi, “Inligtah na kan pamteg mo.
Muli kaynan main katanaan.”

8

Hilay Babayin Nangalingay kanan Apo Jesus

1 Ha ahe nabuyot, hiyay Apo Jesus, nilakew nay babanwa boy
babadiyo. Ket impatanda nay Manged a Balita tungkol ha panakop
nan Apo Dioh. Kalamo na hilay labinluwan mānumbong na 2 boy
nangaanon babayin pinaitaah na ha hahakit la boy hilay namaalihan
na nin mangaloke a ihpidito. Magha ya kanla ye Maria a anhabtan
Magdala ye namaalihan na nin piton mangaloke a ihpidito. 3 Kalamo
laya met ye Juana a ahawa nan Cusa a mamaala ha mayadet a baey
nan Gobilnadol Herodes Antipas, hiyay Susana, boy hilay kanayon
po a babayi. Hilabay ye ampangalingay kanan Apo Jesus boy
kanlan mānumbong na. Ket hadili lan babandi ye anggawien la ha
pangalingay la.

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mānabwag
(Mateo 13:1-9; Marcos 4:1-9)

4 Haanin, malabong a tataon nangibat ha kanayon a babanwa ye
ampakew kanan Apo Jesus. Ket in-adal na kanla yatin pangilalayi,
5 "Main maghay māgtalon ye nakew nanabwag nin bini ha pananeman
na. Ha panabwag na, main nangaanon bini ye naampag ha dān. Ket
hilatin bibini, natudakan lan tatao boy kinan nin mamanokmanok.
6 Main met nangaanon bini ye naampag ha kadapahan a main
maimpih a luta. Tinumubo hila noba kadudumali hilan nalangey, ta
mamala ye luta. 7 Main met nangaampag ha antuboan nin madiwin
iilamon. Ket ha tinumubo hilatew a bini, kadlan lan nilumake ye
madiwin iilamon. Ket tinugpawan lay tinumubo a bibini. 8 Noba main
met bibini a naampag ha mabona a luta. Ket malambot ye tubo la
boy nanawa hilan titigatoh." Pangayadi, impakakhaw nan hinabin Apo
Jesus, "Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo yatin manged."

Hiyay Tikih nin Pangilalayi
(Mateo 13:10-17; Marcos 4:10-12)

9 Haanin, hilay mānumbong nan Apo Jesus, nanepet hila kana,
"Hinyay labay habiyen nin pangilalayi mo?"
10 Nakibat yay Apo Jesus, "Nabyayan kawon pagkataloh nin hiklito
nin tungkol ha panakop nan Apo Dioh. Noba kanlan kanayon,
ampaghabi kon bengat makauli ha pangilalayi ta-omen agya po man
'mamilew hilan mamilew, ket ahe hila makabalay boy agya po man
manlenge hilan manlenge, ket ahe hila makataloh.' "*

Hiyay Labay Habiyen nin Pangilalayi nan Apo Jesus tungkol ha Mānabwag
(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

11 Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, "Wanae ye labay
habiyen nin pangilalayi tungkol ha mānabwag. Hiyay bini ket Habi
nin Dioh. 12 Ket hiyay dān a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye
tataon nakange nin Habi nin Dioh. Noba nilumateng yay Satanas.
Ket inalih na ha puho la ye Habi nin Dioh ta-omen hila ahe mamteg
boy ahe miligtah. 13 Ket hiyay kadapahan a main maimpih a luta,
ket hilabay ye tataon angkaaliket a nakange boy nananggap nin
Habi nin Dioh. Noba ahe ya nanyamot ha puho la. Kaya-bay ahe
nagbuyot ye pamteg la, ta ha nilumateng ye papanubok kanla, ket
tinalingkukolan la yaynay pamteg la. 14 Hiyay luta a antuboan nin
madiwin iilamon a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye tataon
nakange nin Habi nin Dioh. Noba hiyay Habi nin Dioh a nange la, ket
natugpawan yan malabong a babagay a ampakayootan la, kalabayan a
bumatnang boy panumbong ha kalabayan nin laman la. Kaya-bay ahe
ya nakapanawa ye Habi nin Dioh ha bi-ay la. 15 Noba hiyay mabona a
luta a kinaampagan nin bibini, ket hilabay ye tataon luboh a nanlenge
nin Habi nin Dioh. Ket intanem la ha puho la boy pinaghehpetan la
yan hinumbong anggaynan nanawa ha bi-ay la."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Kingki
(Marcos 4:21-25)

---

* **8:10** Isaias 6:9.

16 Hinabi na po Apo Jesus, “Homain taon mamaet nin kingki haka
na hakeban nin koden o ikonin ha hilong nin papag, no aliwan ikonin
naya ha hadya a pangikunaan ta-omen mahnag ye loob nin baey
kanlan lumoob. 17 Ta homain nakatayo a ahe lano mibagwa boy
homain hiklito a ahe lano matandaan.”
18 “Kaya-bay pakaleng-en yon manged ye anhabiyen ko. Ta hiyay
taon ampanumbong nin nange na a kaptegan, ket mapahanan ya po
ye tinanda na. Noba hiyay taon ahe ampanumbong nin nange na a
kaptegan, ket agya po man hiyay nibaan na a anti kana, ket maalih po
kana.”

Hiyay Indo boy hilay Kakatongno nan Apo Jesus
(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

19 Haanin, hiyay indo nan Apo Jesus boy hilay kakatongno na a lalaki,
ket nakew hila kana. Noba ahe hila makahaley kana uli ha kalabong
nin tatao. 20 Kaya-bay main tao a nangihabi kanan Apo Jesus, “Hiyay
indo mo boy hilay kakatongno mon laki, anti hila ha ilwah. Ket labay
lay makikit kammo.”
21 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hilay ampanlenge boy
ampanumbong nin Habi nin Dioh, ket hilabay ye kakatongno ko boy
indo ko.”

Hiyay Pamatgen nan Apo Jesus nin Makhaw a Angin
(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

22 Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong
na, ket nilumugan hila ha mayadet a bangka. Hinabi nan Apo
Jesus kanla, “Lumipay kitawo ha dagatdagatan.” Ket ginaodan laynay
mayadet a bangka la. 23 Ket legan anlumipay hila, hiyay Apo Jesus,
ket nipakatuloy ya. Haanin, kinumhaw ye angin. Ket hiyay mayadet
a bangka la, magaynan mapno nin lanom. Kaya-bay ampipaloke
hilayna, ta lumdeg yaynay mayadet a bangka la.
24 Haanin, hilay mānumbong na, pinokaw la yay Apo Jesus, a wanla,
“Apo! Apo! Lumdeg kitawoyna!”
Nimata yay Apo Jesus. Ket pinaghabiyan na yay angin boy dawyon,
a wana, “Tumgen kawo!” Ket tinumgen ye angin boy dawyon. Ket
tinumana ana.
25 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Way-
ihtew ye pamteg yo?” Ket hilay mānumbong na, nagtaka hila boy
nangalimowan.
Kaya-bay napaytepet-tepet hila, “Aya ya lagi yatin tao? Ta agya angin
boy dawyon, ket angkapatgen na.”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Hinelpan nin Mangaloke a Ihpidito
(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

26 Haanin, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, ket niabot
hilayna ha lugal lan tataon anhabtan Geraseno, ha lipay nin da-
gatdagatan Galilea. 27 Ha nakalumbah yaynay Apo Jesus ha bangka,
hinagana yan maghay laki a angkumonin ana ihtew a hinelpan nin
maloke a ihpidito. Nabuyot anan panaon a loh-ok ya boy ahe yayna
angkumonin ha baey, no aliwan angkumonin yaynan bengat ha yukib
a pangilbengan. 28-29 Agya ikulong laya man o balolen nin tanikala ye
gagamet boy bibitih na, ket angkaboyto na. Maheheg yan anhigiyan

nin mangaloke a ihpidito boy an-iugot ha wangwang. Hinabi nan Apo
Jesus kana, “Hikan maloke a ihpidito, alihan mo yayna!”
Pamakange nan laki ye hinabi nan Apo Jesus, nangha ya boy
nilumukob ya ha adapan na. Ket angkumolih yan ampaghabi, “Jesus,
tanda ko a hika ye Anak nan Pinakamakapalyadiyan a Dioh. Aya ka
nayi kangko? Pangiingalo mo, adi moko dayi paidapan!”
30 Haanin, tinepet na yan Apo Jesus, “Hinyay ngalan mo?”
“Kawan.” Wanabay ye inhebat na, ta malabong a maloke a
ihpidito ye hinumlep kana. 31 Haanin, hilay mangaloke a ihpidito,
impakiiingalo la kanan Apo Jesus, a wanla, “Adi mo kayi dayi palakwen
ha maalale a tubat a kulongan ha lale-luta! 32 No aliwan palubohan
mo kayi tana a humlep ha malabong a bababoy a ampambok ha aling
nin mapantay.”
Ket hinabi nan Apo Jesus, “Higi, kokawoyna!” 33 Kaya-bay inumalih
hilay mangaloke a ihpidito kanan laki. Ket nakew hilaynan hinumlep
ha bababoy. Haanin, hilay bababoy, nipapayew hilan nipataboy ha
bengaw nin dagatdagatan. Ket ihtew hilaynan nangaalimeh.
34 Ha nakit lan ampanayhay nin bababoy ye nalyadi, ket nayew
hilan nangibalita kanlan tatao ha banwa boy babadiyo. 35 Kaya-bay
hilay tataon nakange, nakew hila ihtew ta-omen la bilewen ye nalyadi.
Pamiabot la kanan Apo Jesus, hiyay lakin inalihan nin mangaloke
a ihpidito, nakit la a matino yayna boy nakabadoyna a ampikno ha
haley bitih nan Apo Jesus. Ket nalimowan hilay tatao uli ha nakit la.
36 Haanin, hilay tataon nakakit nin nalyadi, imbalita la kanlan tataon
kapipilateng, “Hiyay Apo Jesus, pinaalih na hilay mangaloke a ihpidito
kanan laki.”
37 Ket hilay tataon taga Geraseno, impakihabi la kanan Apo Jesus,
a wanla, “Umalih kayna ihti ha lugal mi, ta angkalimo kayinan tubat
kammo.”
Kaya-bay hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, nilumugan
hilayna ha bangka. Ket inumalih hilayna nin yatew a lugal. 38 Bayo yan
inumalih ye Apo Jesus, hiyay lakin inalihan nin mangaloke a ihpidito,
ket nakiiingalo ya kana, a wana, “Makilakew ako met dayi kammo.”
Noba ahe na inawo Apo Jesus, no aliwan pinauli na yaynan ingat,
a wana, 39 “Muli kayna ha angkunaan yo. Ket hiyay kapagtakaan a
dinyag nan Apo Dioh kammo, ibalita mo kanlan tatao.” Ket nuli yan
peteg ye laki. Ket imbalita na kanlan kaganaan a tatao nin yatew a
banwa ye kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus kana.

Hiyay Anak nan Jairo boy hiyay Babayin Andayaen
(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

40 Ha nag-udong yay Apo Jesus ha lipay dagatdagatan, hilay tatao
ihtew, ket angkaaliket hilan nananggap kana, ta an-agaden laya.
41 Haanin, main nilumateng a maghay lakin nagngalan Jairo a maghay
mānguna ha pāytiponan lan Jujudio. Nanalimukod ya ha adapan nan
Apo Jesus. Ket hinabi na, “Pangiingalo mo, Apo, ta makew ka dayi ha
baey ko. 42 Ta hiyay bugtong a anak kon balatang a nagtaon labinluwa,
ket angkakamatey yayna.”
Ket legan anlakwen na yan Apo Jesus ye anak nan Jairo, malabong
hilay tataon ampaypapaletpet kanan Apo Jesus. 43 Haanin, main met
maghay babayi kanla ihtew ye labinluway taon anan andayaen. [Ket

nauboh nayna ye babandi na ha pagpapatambal na.] Noba homain
bega nakapaitaah kana. 44 Ket nakipaletpet ya met kanlan tatao angga
ha niabot ya ha golotan nan Apo Jesus. Ket kiniwit nay laylay nin bado
na. Ket kapipikhaan, tinumgen anay pandumaya na.
45 Ket haanin, nanepet yay Apo Jesus, “Ayay nangiwit kangko?”
Noba hinabi lan kaganaan, “Aliwan hiko!”
Kaya-bay hinabi nan Pedro, “Apo, tanda moynabay met a malabong
ye tataon ampaypapaletpet kammo.”
46 Noba hinabi nan Apo Jesus kanan Pedro, “Main nangiwit kangko,
ta natanam kon main kapalyadiyan a nilumwah kangko.” 47 Haanin,
ha natandaan nan babayi a ahe na maitayo kanan Apo Jesus ye dinyag
na, ampamigpig yan hinumaley kana boy nilumukob ya ha adapan na.
Ket hinabi na kanlan kaganaan a tatao a anti ihtew no taket ta kiniwit
na yay Apo Jesus boy no way-omen yan nitaah.
48 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kana, “Inang, nitaah ka uli ha
pamteg mo. Muli kaynan main katanaan.”
49 Legan angkatongtongen naya po Apo Jesus ye babayi, main
nilumateng a taon nangibat ha baey nan Jairo. Hinabi na, “Adi mo
yayna an-abaen ye Maihtodo, ta natey yaynay anak mo.”
50 Pamakange nan Apo Jesus ye hinabi nan tao, hinabi na kanan
Jairo, “Adi ka angkalimo. Mamteg kan bengat, ket mabi-ay yan uman
ye anak mo.” 51 Pamiabot nan Apo Jesus ha baey nan Jairo, homain yan
kanayon a inlamo ha loob nin baey, no aliwan hiyay Pedro, Santiago,
Juan, boy hilay tutoa nan anak bengat. 52 Hilay kaganaan a tataon anti
ihtew, antangihan boy an-andangan la yay anak a natey.
Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, “Adi kawo antumangih, ta ahe yan
natey ye anak, no aliwan angkatuloy yan bengat.” 53 Ket kinailiyan
laya, ta tanda la a natey yaynay anak. 54 Haanin, ginemgeman na yan
Apo Jesus ye gamet nan anak. Ket hinabi na, “Inang, mimata ka.” 55 Ket
kananyatew met ateed, nabi-ay yay anak boy nimata ya. Hinabi nan
Apo Jesus kanla, “Pakanen yoya.” 56 Haanin, nagtaka hilan tubat ye
tutoa nan anak. Noba imbilin nan Apo Jesus kanla, “Yatin nalyadi, ket
adi yo anhabiyen ha agya ayaman a tao.”

9

Hiyay Pangitubol nan Apo Jesus ha Labinluwan Apohtol
(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

1 Ha maghay mangaamot, hinagyat na hilay labinluwan
mānumbong na a humaley kana. Ket binyan na hilan kapalyadiyan
boy katulidan a mamaalih nin kaganaan a mangaloke a ihpidito
boy mamaitaah kanlan ampaghakit. 2 Ket intubol na hilaynan
mangipatanda nin tungkol ha panakop nan Apo Dioh boy mamaitaah
hilan ampaghakit. 3 Binilinan na hila, “Ha pangumodang yo, adi
kawo ampangaget nin hinyaman, agya teken, bakoto, pamangan,
pilak o bado a paghagiliyan yo. 4 Makidagoh kawo kanlan ayaman
a mamadagoh kanyo. Ket ihtewbay kawo tana kumonin angga ha
umalih kawo nin yatew a lugal. 5 Noba no ahe la kawo tanggapen,
ikampag yo po ye tuwapok ha bibitih yo bilang pangipatanda kanla a
maloke ye dinyag la. Ket alihan yo hilayna.”

6 Haanin, nanige hilaynay mānumbong nan Apo Jesus. Ket nakew
hila ha binabadiyo a nangipatanda nin Manged a Balita boy namaitaah
hilan ampaghakit ha agya way-ihtew man a anlakwen la.

Hiyay Pagkayoot nin Ihip nan Gobilnadol Herodes Antipas
(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

7 Haanin, hiyay Herodes Antipas a gobilnadol ha plobinhiyan Galilea,
ha nabalitaan nay kaganaan a andiyagen nan Apo Jesus, nayoot ye ihip
na, ta main ampaghabi, "Nabi-ay yan uman ye Juan a Māmawtihmo."
8 Ket hilay kanayon met, anhabiyen la, "Hiyabay ye podopita Elias a
nabi-ay uman. Ket napakit yayna man!"
Ket anhabiyen la met nin kanayon, "Ah, hiyabay ye magha kanlan
podopita hatew a nabi-ay uman!"
9 Noba hinabi nan Gobilnadol Herodes Antipas, "Hiyay Juan, natey
yayna, ta pinaputohan ko yan leey. Noba aya yatin taon angkabalitaan
kon ampanyag nin kapagtakaan?" Kaya-bay hiyay Gobilnadol Herodes
Antipas, pinakikwanan na yan makit ye Apo Jesus.

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Liman Libo katao
(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

10 Ha nag-udong hilaynay apohtol, imbalita la kanan Apo Jesus ye
kaganaan a didinyag la. Pangayadi, pinagkalamo na hilan nakew ha
banwan Bethsaida a hilahilan bengat. 11 Noba ha natandaan lan tatao
a inumalih hilayna, hinumumbong hila kanla. Ket ha panlumateng la
ihtew, tinanggap na hila met Apo Jesus. Ket in-adal na kanla ye tungkol
ha panakop nan Apo Dioh boy pinaitaah na hilay ampaghakit.
12 Ha ampitanghob anay mangaamot, hinumaley hilay labinluwan
apohtol kana. Ket hinabi la, "Maihtodo, anti kitawo ha wangwang.
Kaya-bay habiyen moyna kanlan tatao a makew hilayna ha man-
gahaley a babadiyo boy pananamanan ta-omen hila manapul nin
pamangan la boy pagdagohan la."
13 Noba hinabi nan Apo Jesus kanla, "Ahe, hikawoy mamyay nin
pamangan la."
Nakibat hila, "Limay tinapay boy luway malanghit bengat ye anti
ihti. Makew kayi lawen manaliw nin pamangan la?" 14 Hiyay bilang
lan lalaki ihtew, mangalimay libo.
Noba hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, "Paiknoen
yo hilan puhto-puhto nin manilimampo." 15 Ket pinaikno la hilan
kaganaan.
16 Haanin, kingwa nan Apo Jesus ye limay tinapay boy luway
malanghit. Tinumangal ya ha langit. Ket pinahalamatan naya kanan
Apo Dioh. Binih-ilbih-il na yay limay tinapay boy pinutoh-putoh
na yay luway malanghit. Ket in-ibyay na kanlan mānumbong na.
Ket impatped la met kanlan tatao. 17 Nangan hilan kaganaan boy
nangabhoy. Pangayadi lan nangan, hilay mānumbong na, tinipon lay
tela lan tatao. Ket nakapno hila po nin labinluwan belyag.

Hiyay Pangipatanda nan Pedro nin tungkol kanan Apo Jesus
(Mateo 16:13-28; Marcos 8:27-9:1)

18 Ha maghay mangaamot, legan ampakigwang yay Apo Jesus a
bubukod na, hinumaley hilay mānumbong na kana. Haanin, tinepet
na hila, "Aya ko kano ha ihip lan tatao?"

19 Nakibat hila, “Anhabiyen lan kanayon a hika ye Juan a
Māmawtihmo. Hilay kanayon met, anhabiyen la a hika ye podopitan
Elias. Ket hilay kanayon po, anhabiyen la met a hika ye magha kanlan
podopita hatew a nabi-ay uman.”
20 Haanin, tinepet na hilan Apo Jesus, “Hikawo nayi, aya ko?”
Nakibat yay Pedro, “Hika ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.”
21 Noba mahehpet na hilan binilinan Apo Jesus ye mānumbong na,
“Adi yoyna anhabiyen ha agya ayaman.”
22 Hinabi na po kanla, “Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao,
ket katapulan a magdiha nin malabong a pamaidap. Ikahwil la kon
tutoan Jujudio a mānungkolan, mānguna a papadi, boy mamaihtodo
nin Bibilin. Ipapatey lako, noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay akon
uman.”
23 Haanin, hinabi na kanlan kaganaan a anti ihtew, “Ayaman a
malabay manumbong kangko, ket katapulan a liwaan nay hadili
nan kalabayan boy minamangaamot yan nakahadya a matey ha
panumbong na kangko a ba-mo yan ampamatay nin kodoh. 24 Ta
ayaman a taon ampangihilib nin bi-ay na, ket maanam na. Noba
ayaman a taon matey uli kangko, ket mabyayan yan bi-ay a homain
anggaan. 25 Main nayi pakinabang ha maghay tao, no mapagkonin
nay kaganaan a babandi ihti ha babe-luta, noba mipalakew ya met
ha kapaduhaan a homain anggaan ye kalelwa na? 26 Ta ayaman a
mangikading-ey kangko boy hahabi ko, ikading-ey koya met lano ha
pag-udong ko. Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ha pag-udong
ko, main akon kahnagan boy anti kangko ye kahnagan nan Apo Dioh
boy kalamo ko hilay aanghil nin Dioh. 27 Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Main nangaano kanyo ihti ye ahe po matey anggan makit
la ye panakop nan Apo Dioh.”

Hiyay Pagkauman nin Kadih nan Apo Jesus
(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

28 Pangalabah nin mangawaloy mangaamot, hiyay Apo Jesus, hinu-
maka ya ha mapantay ta-omen ya makigwang. Inlamo na yay Pedro,
Juan boy Santiago. 29 Haanin, legan ampakigwang ya, ket nauman ye
kadih na. Ket hiyay bado na, ampakapulag uli ha tubat a kaputian.
30 Kapipikhaan, main luway laki a napakit kanla a ampakitongtong
kanan Apo Jesus, hiyay Moises boy Elias a podopita hatew. 31 Ket
ampakapulag hila met a omen kanan Apo Jesus. Hinabi la kana,
“Madanon kaynan matey. Ket ihtew ka matey ha banwan Jerusalem.”
32 Hiyay Pedro boy hilay kalalamoan na, ket maiplek hilan angkatu-
loy, noba nakaimukat hila. Ket nakit lay ampakapulag a kahnagan nan
Apo Jesus boy nakit laya met ye Moises boy Elias a ampideng ha talig
na. 33 Haanin, legan an-umalih yaynay Moises boy Elias ha talig nan
Apo Jesus, hinabi nan Pedro kanan Apo Jesus, “Maihtodo! Manged,
ta anti kitawo ihti. Manyag kayin tatlon hongab ihti. Hiyay maghan
hongab, kammo. Hiyay ikalwa, kanan Moises. Boy hiyay ikatlo, kanan
Elias.” Nahabi na yatew, ta ampangalimokaw ya. 34 Legan ampaghabi
ya po ye Pedro, inameyan hilan owep. Ket nalimowan hila.
35 Haanin, main bihnga a ibat ha owep a ampaghabin wanae,
“Yabayti ye Anak kon pinili ko. Leng-en yoy habiyen na.” 36 Ha
tinumgen yaynay bihnga, nakit lan mānumbong na a bubukod naynan

Apo Jesus. Ket yatin nakit la, ahe la po hinabi ha agya ayaman kananyatew a panaon.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus nin Anak a Lakin Hinelpan nin Maloke a Ihpidito
(Mateo 17:14-18; Marcos 9:14-27)
37 Kabekahan, ha nakaduong hilaynan Apo Jesus boy mānumbong
na paibat ha mapantay, hinagana hilan malabong a tatao. 38 Haanin,
main maghay lakin nangha kanan Apo Jesus nin wanae, "Maihtodo,
bilewen moya man ye bugtong kon anak a laki. 39 No anhigiyan na yan
maloke a ihpidito, kapipikhaan ket angkumolih, ampangolimpatang
boy ampagbola-bola ye bebey na. Ahe na yaynan an-alihan nin maloke
a ihpidito boy tubat na yaynan ampatiyatiyaan. 40 Impakihabi ko
kanlan mānumbong mo, 'Pangiingalo yo man, ta paalihen yo yay
maloke a ihpidito kanan anak ko.' Noba ahe la yan mapaalih."
41 Nakibat yay Apo Jesus, "Hikawon tatao haanin a panaon, homain
kawon pamteg kanan Apo Dioh boy matiko ye ihip yo. Anggan
makano katawo po lagin pag-anohan? Ilakew moya ihti ye anak
mo." 42 Ha anhumaley yaynay anak kanan Apo Jesus, impuang na
yan pinakolimpatang nin maloke a ihpidito. Noba hiyay Apo Jesus,
pinaghabiyan na yay maloke a ihpidito boy pinaitaah na yay anak.
Ket inggawang na yayna kanan bapa na. 43 Ket hilay tatao, nagtaka
hilan tubat ha nakit lay kapalyadiyan nan Apo Dioh.

Hiyay Ikalwan Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)
Legan ampagtaka hilay tatao ha dinyag nan Apo Jesus, hinabi na
kanlan mānumbong na, 44 "Pakaleng-en boy pakaihipen yon manged
yatin habiyen ko. Hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket
maigawang lano kanlan mānungkolan." 45 Noba hilay mānumbong
na, ahe la natalohan ye hinabi na, ta ahe na impaluboh Apo Dioh a
matalohan la. Ket angkalimo hila met a manepet kana.

Hiyay Pinakamatagay
(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)
46 Ha maghay mangaamot, hilay mānumbong nan Apo Jesus, ket
pinayngatngatan la no aya kanlay maibilang a pinakamatagay. 47 Noba
tanda nan Apo Jesus ye ihip la. Kaya-bay nanagyat yan maghay
makandin anak haka na yan pinaideng ha talig na. 48 Ket hinabi
nan Apo Jesus kanla, "Ayaman a ampananggap nin omen kananyatin
anak uli ha panumbong na kangko, ket antanggapen na koyna met.
Ket ayaman a ampananggap kangko, ket antanggapen na yayna
met ye Bapa kon Dioh a nangitubol kangko. Ta ayaman kanyon
kaganaan ye mapagmakaaypa a omen kananyatin anak, ket hiyayna
ye pinakamatagay."

Hilay Ahe Angkumuntada kantawo ket Katupig tawo
(Marcos 9:38-40)
49 Haanin, hinabi nan Juan kanan Apo Jesus, "Apo, main kayin nakit
a taon ampamaalih nin mangaloke a ihpidito ha ngalan mo. Ket
binawalan miya, ta aliwa tawo yan kalamo."

50 Noba hinabi nan Apo Jesus, “Adi yoya ambawalan, ta ayaman a
ahe angkumuntada kantawo, ket katupig tawo ya.”

Hiyay Ahe la Pananggap kanan Apo Jesus ha plobinhiyan Samaria

51 Haanin, ha madanon yaynan mag-udong ha langit ye Apo Jesus,
imbuton na ha ihip na ye makew ha banwan Jerusalem. 52 Kaya-
bay nangitubol yan ano kataon mauna kana ha maghay badiyo ha
plobinhiyan Samaria ta-omen hila mangihadya nin pagdagohan na.
53 Noba hiyay Apo Jesus, ahe laya tinanggap nin tatao ha plobinhiyan
Samaria, ta tanda lan palakew ya ha banwan Jerusalem.* 54 Ha
natandaan lan Santiago boy Juan a homain nananggap kanan Apo
Jesus ihtew, nanepet hila kana, “Apo, labay mo nayi a paudanan mi
hilan apoy ta-omen hila maulam?” 55 Noba pinalingayan na hilan Apo
Jesus boy pinaghabiyan. 56 Ket nakew hilayna ingat ha kanayon a
badiyo.

Hiyay Panumbong kanan Apo Jesus
(Mateo 8:19-22)

57 Ket legan angkumodang hila, main maghay lakin hinumaley boy
naghabi kanan Apo Jesus nin wanae, “Kilakew ako kammo, agya way-
ihtew ka makew.”
58 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Hilay ahontawon, main hilan
lubot a angkunaan boy hilay mamanokmanok, main hilan hāy. Noba
hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket homain akon hadilin baey
a mapagpainawaan.”
59 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan magha po a laki, “Kilakew ka
kangko.”
Noba nakibat yay laki, “Apo, palubohan moko po dayin muli ta-omen
koya po ipailbeng ye bapa ko.”
60 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Ipailbeng moya tana ye minatey mo
kanlan nangamatey ha pamilew nan Apo Dioh. Noba hika, makew
kayna. Ket ipatanda moy tungkol ha panakop nan Apo Dioh.”
61 Main po kanayon a naghabi kanan Apo Jesus, “Kilakew ako
kammo, Apo. Noba paolayan moko po muli, ta magpatanid ako po
kanlan pamilya ko.”
62 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Ayaman a malabay makilakew
kangko noba pamapalingay na, ket ahe ya malyadin maghilbi kanan
Apo Dioh ha panakopan na. Nailalayi ya ha taon ampangadado a
pamapalingay. Kaya-bay tiko-tiko ye dinanan na.”

10

Hiyay Pangitubol nan Apo Jesus ha Pitompo boy Luway Mānumbong na

1 Pangayadi yatew, namili yay Apo Jesus nin pitompo boy luwa katao.
Ket intubol na hilan maniluwa a mauna kana ha balang banwa boy
lulugal a lakwen na. 2 Hinabi na kanla, “Bilewen yo hilay malabong a
tataon nakahadya anan pahakop kanan Apo Dioh a ba-mon paday a
malyadinan pupolen, noba kulang ye māmupol. Kaya-bay ipakigwang
yo kanan Apo a nagkonin nin pupolen a mangitubol yan malabong a

* **9:53** Hilay Samaritano, main hilan hadilin timplo ihtew ha matundol nin Gerazim ha Samaria. Kaya-bay ahe la labay a magdān hilay Jujudio ha banwa la ta-omen maghimba ha Timplo ha Jerusalem.

māmupol. 3 Higi, manige kawoyna! Itubol katawo a ba-mon tupa
kanlan tataon ba-mon ahontawon. 4 Adi kawo ampangaget nin pitaka,
kubot, o pakalan a ihtiping. Ket ha pangumodang yo, adi kawo tumgen
uli ha pangidlaw yo ha agya ayaman ha dān. 5 Ket ha panhumlep yo ha
maghay baey, habiyen yoy wanae, 'Magkamain hila dayin katanaan ye
nagbaey.' 6 Ket no manged ye pananggap la kanyo, peteg a magkamain
hilan katanaan nan Apo Dioh. Noba no aliwan manged ye pananggap
la kanyo, ahe hila magkamain. 7 Ihtew kawoyna kumonin kanlan
mamadagoh kanyo. Adi kawoyna pamakew-pakew kanlan kanayon.
Kanen yo boy inomen yoy agya hinyaman a iapag la kanyo. Ta hiyay
māg-obda, katapulan a biyan yan matapul na. 8 No makew kawo ha
maghay banwa boy tanggapen la kawo ihtew, kanen yoy hinyaman a
iapag la kanyo. 9 Paitaahen yo hilay ampaghakit ihtew boy habiyen yo
kanla, 'Madanon anay panakop nan Apo Dioh kanyo.' 10 Noba no ahe la
kawo tanggapen ha maghay banwa, ket makew kawo ha dān nin yatew
a banwa, ket habiyen yoy wanae, 11 'Ulita ahe yo labay tanggapen
ye ipatanda mi kanyo, agya tuwapok nin banwa yo a nipayket ha
bibitih mi, ket ikampag mi bilang pangipatanda kanyo a maloke ye
dinyag yo. Noba pakaihipen yo yati. Madanon anay panakop nan Apo
Dioh.' 12 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ha Mangaamot nin
Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanlan tatao kananyatin banwa dinan
kanlan taga Sodoma a nanyag nin kalok-an hatew."

Babala kanlan tataon Ahe Maghehe
(Mateo 11:20-24)

13 Hinabi na po Apo Jesus, "Hikawon taga Corazin boy hikawon taga
Bethsaida, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Dioh!
Ta no hiyay kapagtakaan a dinyag ko kanyo, ket ihtew koyna dayin
dinyag ha Tiro boy ha Sidon,* ket nabuyot hilayna dayin naghoot nin
tapih a mangitit a pamaneh ye angkumonin ihtew boy nikno ha tubog
bilang pagkakitan a ampaghehe hilayna ha kakahalanan la. 14 Noba ha
Mangaamot nin Panuhga, mamabyat ye ipaduha kanyo dinan kanlan
taga Tiro boy taga Sidon. 15 Ket hikawon taga Capernaum, nabaan yo
nayi a midangal kawo angga ha langit? Ahe! Itapon na kawon Apo
Dioh ha impilno!"

16 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, "Aya-
man a ampanlenge kanyo, ket hikoynay anleng-en na. Ayaman
a ampangikahwil kanyo, ket hikoynay an-ikahwil na. Ket hiyay
ampangikahwil kangko, an-ikahwil na yayna met ye Bapa a Dioh a
nangitubol kangko."

Hiyay Pag-udong lan Pitompo boy Luwa

17 Haanin, hilay pitompo boy luwa kataon intubol nan Apo Jesus,
mahayaghag hilan nag-udong kana. Ket hinabi la kana, "Apo, agya
hilay maloke a ihpidito, angkapaalih mi hila makauli ha ngalan mo."

18 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Nakit ko yay Satanas a naalih kana
ye kapalyadiyan na a omen ha kapadah nin kilat. 19 Binyanan katawon
kapalyadiyan ta-omen yoya hamboten ye kaganaan a kapalyadiyan
nan Satanas a kaaway tawo a ba-mon pangitutudak nin bibikat boy

* **10:13** Hilay taga Tiro boy taga Sidon, ket aliwa hilan Jujudio, mangaloke hila boy ahe hila naghehe ha kakahalanan la.

kokoninipit, noba ahe kawo mapano. 20 Noba agya wanabay man,
adi yo an-ikaaliket ye pamaalih yon mangaloke a ihpidito, no aliwan
hiyay ikaaliket yo, ket nakalihtaynay ngangalan yo ha libdo nin bi-ay
ha langit."

Naaliket yay Apo Jesus
(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

21 Kananyatew met ateed a odah, hiyay Apo Jesus, ket naheb yan
kaaliketan nin Ihpiditon Dioh. Ket nakigwang yan wanae, "Bapa ko a
Apo ha langit boy ihti ha babe-luta, ampahalamatan kata, ta hilatin
kaptegan, ket ahe mo impatanda kanlan tataon ampangibaan nin
hadili la a mangahidi boy mangadunong, no aliwan kanlan tataon
mangakandin bengat ye tinanda a omen kanlan mangakandin aanak.
Awo, Bapa ko, dinyag mo yatew, ta yabaytew ye kalabayan mo."
22 Pangayadi nan nakigwang, hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao,
"Impabaala naynan Bapa kon Dioh kangko ye kaganaan a babagay.
Ket homain nagtanda kangko, no aliwan hiyay Bapa kon Dioh bengat.
Homain met nagtanda kanan Bapa kon Dioh, no aliwan hikon bengat
a Anak na boy hilay tataon labay kon pangipatandaan kana."
23 Haanin, hiyay Apo Jesus, inadap na hilay mānumbong na. Ket
hinabi na kanla a hilabay bengat ye ampakange, "Minged kawo, ta
nakit yo ye didinyag ko. 24 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko!
Hatew, malabong hilay popodopita boy popoon ye malabay makakit
boy makange nin nakit boy nange yo haanin. Noba ahe nalyadi yati
ha panaon la."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Manged a Samaritano

25 Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo Jesus kanlan
tatao, main maghay maihtodo nin Bibilin ihtew. Nideng yan nanepet,
ta labay na yan kaloten ye Apo Jesus ha hahabi na. Hinabi na,
"Maihtodo, hinyay hukat kon diyagen ta-omen ako mabyayan nin bi-ay
a homain anggaan?"
26 Nakibat yay Apo Jesus kana, "Hinyay anti ha Bibilin? Hinyay
angkabaha mo ihtew?"
27 Nakibat yay maihtodo nin Bibilin, "Hiyay Apo mon Dioh, ket adoen
mo yan luboh ha puho, luboh ha kalelwa, luboh ha kakhawan boy
luboh ha ihip mo.† Boy hiyay kapadiho mon tao met, katapulan mo
yan adoen nin omen ha pangado mo nin hadili mo."‡
28 Hinabi nan Apo Jesus kana, "Huhto ye pakibat mo. Kaya-bay
wanabay ye diyagen mo ta-omen ka mabyayan nin bi-ay a homain
anggaan."
29 Noba hiyay maihtodo nin Bibilin, ket ahe na labay a mipading-
ey ya. Kaya-bay nanepet yayna man, "Aya yain a kapadiho kon tao a
katapulan kon adoen?"
30 Nakibat yay Apo Jesus kana makauli ha pangilalayi, "Main maghay
taon ibat ha banwan Jerusalem a palakew ha banwan Jerico. Legan
angkumodang ya, hinagana yan tutulihan. Niloh-okan laya, kingwa lay
bado na boy pilak na, boy binogbog laya angga ha angkakamatey yayna
haka la yayna inalihan. 31 Haanin, main padi a nipadān ihtew. Ha
nakit na yay lakin nabogbog, niliklikan naya. Ket nagpahulong yayna

† **10:27** Deuteronomio 6:5. ‡ **10:27** Levitico 19:18.

ha pangumodang na. 32 Haanin, nipadān ya met ihtew ye maghay lakin
lahi nan Levi.§ Noba ha nakit na yay lakin nabogbog, niliklikan naya
met. Ket nagpahulong yayna ha pangumodang na. 33 Haanin, main
met maghay Samaritano* a nipadān ihtew. Ket ha nakit na yay lakin
nabogbog, nalunoh ya kana. 34 Hinaleyan naya haka na inuyahan nin
ladak boy alak ye huhugat na haka na binelbelan nin tapih. Pangayadi,
inhakay naya ha ahno na. Ket inlakew na yayna ha baey a an-abangan.
Ket ihtew naya hinayhay. 35 Kabekahan, hiyay Samaritano, binyanan
na yan luway palata a mital ye nagbaey haka na hinabi, 'Hayhayen
mo yan manged. Ket no magkulang man yati, ket bayadan ko lano ha
pag-udong ko.' "
36 Haanin, nanepet yay Apo Jesus kanan maihtodo nin Bibilin, "Aya
lagi kanlan tatlo ye main pangado kanan taon binogbog lan tutulihan?"
37 Nakibat yay maihtodo nin Bibilin, "Hiyay nangingalo kana."
Hinabi nan Apo Jesus kana, "Kokayna awod, ket wanabay met ateed
ye diyagen mo."

Hiyay Pangumewah nan Apo Jesus kanan Marta boy Maria

38 Ha pangumodang lan Apo Jesus boy mānumbong na, ket niabot
hila ha maghay badiyo. Main babayi ihtew a nagngalan Marta. Ket
angkaaliket yan nananggap kanlan Apo Jesus ha baey na. 39 Hiyay
Marta, main yan katongno a nagngalan Maria. Hiyay Maria, ampikno
yan bengat ha aphayan nan Apo Jesus, ta ampanlenge ya ha an-
iadal na. 40 Noba hiyay Marta, ket angkagagah ya ha pangihadya
nan pamangan boy inomen nan Apo Jesus boy hilay mānumbong na.
Kaya-bay hinumaley ya kanan Apo Jesus. Ket hinabi na kana, "Apo,
homain nayi bali kammo a hiyay katongno ko, ket ampikno yan bengat
boy ampaolayan na kon ampangihadya? Habiyen mo man kana a
haglapan nako met."
41 Noba hinabi nan Apo Jesus kana, "Marta, angkayoot ka boy
angkagagah ka ha malabong a babagay. 42 Noba mamaghan bengat ye
katapulan. Ket yati ye pinili nan Maria, hiyay manlenge kangko. Ket
yabayti ye mamanged. Ket ahe yayna maalih kana agya makanoman."

11

Hiyay Pangiadal nan Apo Jesus nin tungkol ha Pakigwang
(Mateo 6:9-13; 7:7-11)

1 Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus, nakew yan nakigwang ha
maghay lugal. Pangayadi nan nakigwang, hinabi nin magha kanlan
mānumbong na, "Apo, adalan yo kayi man no hinyay habiyen mi ha
pamakigwang mi a omen ha dinyag nan Juan a Māmawtihmo kanlan
mānumbong na."
2 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "No makigwang kawo, wanae ye
habiyen yo,
'Bapa min Dioh, galangen laka dayin kaganaan a tatao.
Apo, hakopen mo kayinan kaganaan.

§ **10:32** Kaganaan a lalakin Levi, ket ampanaglap hila kanlan papadi ha Timplo nan Apo Dioh. * **10:33** Hiyay lahi lan tataon Samaritano, ket main hale a daya lan Jujudio boy daya lan kanayon po a lahi. Kaya-bay maaypa ye pamilew lan Jujudio kanla boy main hilan hakit nakem kanlan Samaritano.

3 Biyan mo kayin pamangan mi ha minamangaamot.
4 Boy patawaden mo kayi ha kakahalanan mi,
ta pinatawad mi hilayna met ye kaganaan a nagkahalanan kammi.
Adi mo kayi ampaolayan a matukho.' "

5 Haanin, hinabi na po nin Apo Jesus kanla, "Alimbawa, ha bunak madeglem, magha kanyo ye makew ha baey nin gayyem na. Ket nakihabi ya, 'Gayyem, padaman moko man nin tatloy tinapay mo. 6 Ta hiyay gayyem ko a ibat ha mataang, ket anti ya ha baey ko. Ket homain akon maipakan kana.' 7 Haanin, wanae ya met ye pakibat nan gayyem mo a anti ha loob nin baey na, 'Adi mo koyna an-abaen, ta ampida kayinan aanak ko boy nakaleneb yaynay ilwangan. Kaya-bay ahe koynan labay ye mimatan mamyay kammo.' " 8 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Habiyen ko kanyo, agya po man mitagayyem kawo, ahe na kan imataen. Noba ulita mauplit ka, imataen na kan teed ta-omen na ibyay ye ampakikwaen mo kana."

9 "Kaya-bay wanae ye habiyen ko. Mangawok kawo kanan Apo Dioh, ket biyan na kawo. Tapulen yo kana ye matapul yo, ket matapulan yo. Paapo kawo kana, ket palooben na kawo. 10 Ta hilay kaganaan a ampangawok kanan Apo Dioh, ket ambiyan na hila. Hilay kaganaan a ampanapul kana nin matapul la, ket ampakatapul. Hilay kaganaan a ampaapo, ket ampalooben na. 11 Hikawon babapa, no makikwa yan malanghit ye anak yo, ahe yoya biyan nin bikat, kali? 12 Ket no makikwa yan talay, ahe yoya biyan nin koninipit, kali? 13 Haanin no hikawo po man a mangaloke ket tanda yoy mamyay nin manganged a babagay kanlan aanak yo, lalalo yaynay Bapa yon Dioh a anti ha langit! Ta ibyay nay Ihpidito na kanlan ampakikwa kana."

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Beelzebul
(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-27)

14 Ha maghay mangaamot, hiyay Apo Jesus, namaalih yan maloke a ihpidito a ampamaangang nin maghay laki. Ha inumalih yaynay maloke a ihpidito kanan laki, ket ampakahabi yayna. Ket hilay tatao ihtew, nagtaka hila. 15 Noba hinabi lan kanayon, "Ah! Ampakaalih yan mangaloke a ihpidito, ta hiyay Satanas a poon lan mangaloke a ihpidito ye namyay kana nin kapalyadiyan a manyag nin wanabay."

16 Hilay kanayon kanla, labay la yan huboken ye Apo Jesus. Kaya-bay nakikwa hilan kapagtakaan kana bilang pagkakitan a hiyabay ye intubol nan Apo Dioh. 17 Noba tanda nan Apo Jesus ye an-ihipen la. Kaya-bay hinabi na kanla, "No hilay tataon angkumonin ha maghay panakopan ket mapay-away-away, madama ye panakopan. Wanabay met ye malyadi ha maghay pamilya a ampay-away-away. 18 Kaya-bay no kalabanen na hilan Satanas ye anhakopen na, ket ahe ya magbuyot ye panakop na, kali? Anhabiyen yon ampamaalih akon maloke a ihpidito makauli ha kapalyadiyan nan Satanas, noba aliwan peteg yain a anhabiyen yo! 19 Haanin, no hiyay Satanas ye namyay kangko nin kapalyadiyan a mamaalih nin mangaloke a ihpidito, aya met awod ye namyay nin kapalyadiyan kanlan mānumbong yo, ta ampamaalih hila met nin mangaloke a ihpidito? Hilay mānumbong yoyna met ye makapipapteg a aliwan huhto ye an-ihipen yo. 20 Noba ulita ampamaalih akon maloke a ihpidito makauli ha kapalyadiyan nin

Dioh, hiyay labay habiyen, nilumateng yaynay panakop nan Apo Dioh
kanyo.”
21 Inlalayi na yan Apo Jesus ye Satanas ha maghay lakin makhaw,
“No hiyay makhaw a laki a main genap a almah, ket ambantayan
nay baey na, homain makatakaw nin babandi na. 22 Noba no
main lumateng a mamakhaw po kana, ket mahambot ya. Kowen
nan mamakhaw a laki ye aalmah a anhigudowen nan nagbaey a
makapiligtah kana. Pangayadi, kowen nay kaganaan a labay nan
hamhamen haka na idakay.”
23 “Ayaman a ahe ampakitupig kangko, ket angkumuntada ya
kangko. Ayaman a ahe ampanaglap kangkon mangihaley nin tatao
kanan Apo Dioh, ket ampangitaang ya kana.”

Hiyay Pag-udong nin Maloke a ihpidito
(Mateo 12:43-45)

24 Haanin, hinabi na po Apo Jesus, “No alihan na yan maloke a
ihpidito ye maghay tao, hiyay maloke a ihpidito, ket makew yan
magpahyal ha maklang a lugal ta-omen ya manapul nin pagpainawaan
na. Ket no homain yan makitan, habiyen na ha hadili na, ‘Hi! Udongen
ko yaynan bengat ye taon ibatan ko hatew.’ 25 Ha pag-udong na kanan
taon ibatan na, ket malatngan naya a ba-mon maghay baey a malinih
boy malimpeh. 26 Kaya-bay umalih yayna man, ta managyat ya po nin
pitoy ihpidito a maloloke po kana. Ket humlep hila kana. Kaya-bay
maloloke po ye kahahaad na lano dinan ha una.”

Hiyay Taon Minged

27 Haanin, legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus, main maghay
babayi ha kalabongan lan tatao ihtew ye nangipangha kana nin wanae,
“Minged yay babayin nangianak boy namahoho kammo!”
28 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, “Awo, noba lalalo hilaynan
minged ye tataon ampanlenge boy ampanumbong nin Habi nin Dioh.”

Hiyay Pamakikwa la nin Kapagtakaan kanan Apo Jesus
(Mateo 12:38-42)

29 Ha anlumabong hilaynay tataon anhumaley kanan Apo Jesus, hin-
abi na, “Koynay kalok-an yon tatao kananyatin panaon! Ampakikwa
kawon kapagtakaan bilang pagkakitan a hiko ye intubol nan Apo Dioh.
Noba homain akon ipakit kanyo, no aliwan hiyay kapagtakaan a omen
ha nalyadi kanan podopitan Jonas hatew. Tatloy mangaamot boy
madeglem na ha bitoka nin digdig a malanghit,* noba ha impagtol
na yan malanghit, ket angkabi-ay ya po.† 30 Ta hiyay nalyadi kanan
Jonas, ket nag-ilyadi yan pagkakitan a intubol na yan Apo Dioh kanlan
taga Nineve. Wanabay met kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao.
Mag-ilyadi kon pagkakitan kanlan tatao kananyatin panaon. 31 Ha
Mangaamot nin Panuhga nan Apo Dioh, hiyay Reyna ha Abagatan,
mabi-ay ya met uman. Ket mideng yan manihtigon laban kanyon
tatao kananyatin panaon. Ta hatew, agya angkumonin ya ha mataang
a lugal, ket nakew yan teed nanlenge nin kadunongan nan Poon
Solomon. Ket haanin, anti ko ihti a madadangal po kanan Solomon,
noba ahe yoko met anleng-en. 32 Ha Mangaamot nin Panuhga nan Apo

* **11:29** Jonas 1:17. † **11:29** Jonas 2:10.

Dioh, hilay taga Nineve a naghehe, ket mideng hilan manihtigon laban kanyon tatao kananyatin panaon. Ta hatew ha nange lay impatanda nan Jonas, ket pinaghehean lay kakahalanan la. Ket haanin, anti ko ihti a madadangal po kanan Jonas. Noba agya po man nange yoy impatanda ko, ahe kawon teed naghehe ha kakahalanan yo."

Hiyay Tillag nin Laman
(Mateo 5:15; 6:22-23)

33 Hinabi na po Apo Jesus, "Homain taon mamaet nin kingki haka
na itayo o hakeban nin takalan. No aliwan ikonin naya ha hadya a
pangikunaan ta-omen mahnag ye loob nin baey kanlan lumoob."
34 Hinabi nan Apo Jesus, "Hiyay mata ye pinagkatillag a mamahnag
nin laman mo. Kaya-bay no makinang ye pamilew mo, ket angka-
pahnagan ye matiboen laman mo. Noba no aliwan makinang ye
pamilew mo, ket angkalitehan ye matiboen laman mo. 35 Kaya-bay
pakahigudowen mon peteg a kahnagan ye anti kammo. Ta maka hiyay
nabaan mon kahnagan a anti kammo, ket kalitehan ya met manayti.
36 No pawa yan kahnagan ye anti kammo boy homain bega maliteh,
angkahnagan ye bi-ay mo a ba-mon angkahnagan kan tillag."

Hiyay Babala Laban kanlan Mamaihtodo nin Bibilin boy Papariseo
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40)

37 Pangayadi nan naghabin Apo Jesus, main maghay Pariseo ye
nanagyat kana a makew mangan ihtew ha baey na. Ket nakilakew
ya met ye Apo Jesus kana. Ket ha niabot hilayna ha baey nan Pariseo,
nakidungo yan nangan. 38 Hilay Papariseo, main hilan kaugalian no
way-omen mag-ibano bayo mangan, noba ahe na yan hinumbong
Apo Jesus yatew. Kaya-bay nagtaka yay Pariseo. 39 Hinabi nan Apo
Jesus kana, "Hikawon Papariseo, anlinihan yoy ilwah nin babaho boy
pipinggan yo, noba napno met nin babagay a kinuhit yo kanlan tatao
uli ha kaakokohan yo. 40 Mutaw kawobay! Ahe yo nayi tanda a hiyay
Apo Dioh ye nanyag nin laman boy puho. 41 Kaya-bay ingalowan
yo hilay mangaidap boy haglapan yo hila ha matapul la ta-omen ya
maibilang a malinih ye puho boy laman yo ha pamilew nan Apo Dioh."
42 "Hikawon Papariseo, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na
kawon Apo Dioh! Ta agya po man an-ihagpa yo kanan Apo Dioh
ye ikamapo nin pupol yon dikado ha tanaman yo boy agayep yo,
ampaolayan yoy matoynong a pamakilamo ha kapadiho yon tao boy
pangado kanan Apo Dioh. Huhto a ibyay yoy ikamapo yo. Noba adi
yo ampaolayan ye maaalaga a bibilin."
43 "Hikawon Papariseo, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na
kawon Apo Dioh! Ta no anlumoob kawo ha pāytiponan yo, kalalabay
yoy mikno ha pamiknoan a nakataladan kanlan mangadangal a tatao.
Ket no ampagpahyal kawo ha banwa, kalalabay yoy maidlaw nin
tataon angkadanan yo."
44 "Hikawon Papariseo, kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na
kawon Apo Dioh! Ta nabaan lan tatao a malinih kawo. Noba madinat
kawo met a omen ha nangilbengan a angkatudakan lan tatao, ta
homain pagkakitan."‡

‡ **11:44** Hiyay kaugalian lan Jujudio, madinatan ye tao no tudakan na yay pangilbengan o bangkay. Ket no madinatan ye tao, ahe ya makapaghimba kanan Apo Dioh.

45 Haanin, hinabi nan maghan maihtodo nin Bibilin kanan Apo Jesus,
“Maihtodo, ulin yain a hinabi mo, pinading-eyan mo kayi met.”
46 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hikawon mamaihtodo nin Bibilin,
kakaingalo kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta an-
ipahumbong yo kanlan tatao ye impahan yo a bibilin a maidap
humbongen. Noba hikawo, homain kawon bega andiyagen ta-omen
yo hila mahaglapan ha panumbong nin yatew a bibilin. 47 Kakaingalo
kawo lano, ta paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta ampamadyag kawo
nin bilang pagkakitan nin nakailbengan lan popodopita a pinatey lan
nangaunan tutoa yo. 48 Kaya-bay hikawoynabay met ye ampamapteg
a an-umayon kawo ha dinyag lan nangaunan tutoa yo. Ta hilabay
ye namatey kanlan popodopita, ket hikawo met ye ampamadyag nin
bilang pagkakitan nin nangilbengan kanla. 49 Kaya-bay hiyay Apo Dioh
a madunong, ket hinabi na, ‘Mangitubol ako kanla nin popodopita boy
aapohtol ko. Hilay nangaano kanla, pateyen la. Ket hilay kanayon,
ipaloke la.’ 50 Kaya-bay hikawon tatao kananyatin panaon, paduhaan
na kawo met Apo Dioh uli ha pamatey kanlan popodopita paibat po ha
pinalhowa ye babe-luta anggayna haanin 51 boy paibat po ha pinatey la
yay Abel angga kanan Zacarias§ a pinatey la ha pietan nin Timplo boy
pangihagpaan nin digalo kanan Apo Dioh. Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Hikawon tatao kananyatin panaon, homain hapo a
paduhaan na kawon Apo Dioh uli ha dinyag lan nangaunan tutoa yo.”
52 “Hikawon mamaihtodo nin Bibilin, kakaingalo kawo lano, ta
paduhaan na kawon Apo Dioh! Ta ahe yo impatanda kanlan tatao
ye kaptegan tungkol kanan Apo Dioh. Ba-mon kingwa yoynay tulbek
nin baey. Ahe yobayna labay ye humlep ha baey. Ket anhaaden yo
hila po ye malabay humlep.”
53 Ha inumalih yaynay Apo Jesus ihtew ha baey nan Pariseo a
nanagyat kana, hilay mamaihtodo nin Bibilin boy hilay Papariseo, ket
tubat anay panguntada la kana. Ket pinanepetan la yan malabong a
babagay, 54 ta labay la yan bengat makalot ha hehebat na.

12

Hiyay Babala Laban ha Pagkonwadi
(Mateo 10:26-27)

1 Haanin, linibo-libo hilay tataon ampakitipon kanan Apo Jesus. Ket
ampaypapaletpet hilayna. Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong
na, “Mag-alla kawo a adi kawo ampagkonwadi a omen kanlan
Papariseo. Ta hiyay pagkonwadi la, mailalayi ha pamalbag a mapalbag
nay kaganaan a nakaihalean na. 2 Ta homain nakatayo a ahe lano
mibagwa boy homain met hiklito a ahe lano matandaan. 3 Kaya-bay
hinyaman ye hinabi yo ha maliteh, ket mange ya ha mahnag. Boy
hinyaman ye in-onanah yo ha loob nin hilid yo, ket ipangha ya ha
kaganaan.”

Hiyay Katapulan a Kalimowan
(Mateo 10:28-31)

4 Hinabi nan Apo Jesus, “Gagayyem ko, pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Adi yo hila angkalimowan ye malabay mamatey

§ **11:51** *Abel angga kanan Zacarias:* hiyay labay habiyen ket hilay kaganaan a matoynong a tatao a pinatey hatew.

kanyo, ta hiyay laman yon bengat ye mababa lan pateyen. Pangayadi,
homain hilaynan madyag. 5 Noba habiyen ko kanyo a hiyay Apo
Dioh ye kalimowan yo, ta hiyabay ye main kapalyadiyan a mamatey
boy mangitapon kanyo ha impilno. Kaya-bay katapulan yo yan
kalimowan."
6 "Aliwa nayi a mamoda bengat ye alaga nin limay piliw? Noba agya
magha kanla, ket ahe na naliwaan Apo Dioh. 7 Agya bilang nin labok
yo, ket tanda na. Kaya-bay adi kawo angkalimo, ta mamabli kawo ha
pamilew nan Apo Dioh dinan ha malabong a piliw."

Hiyay Pamalay kanan Apo Jesus
(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 Hinabi na po Apo Jesus, "Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko.
Ayaman a ahe mangikading-ey kangko ha adapan lan tatao, hiko a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao, ket ahe koya met ikading-ey ha adapan
lan anghil nin Dioh. 9 Noba ayaman a mangikading-ey kangko ha
adapan lan tatao, ket ikading-ey koya met ha adapan lan anghil nin
Dioh. 10 Boy ayaman a mangumih kangko a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao, ket mapatawad ya. Noba ayaman a mangumih ha Ihpiditon
Dioh, ket ahe ya mapatawad."
11 "No ilakew la kawon litihen ha pāytiponan lan Jujudio o kanlan
mānungkolan uli ha panumbong yo kangko, adi yo angkahindakan
no way-omen yo ikatulidan ye hadili yo o no hinyay habiyen yo. 12 Ta
kananyatew met ateed, ket ipaihip nin Ihpiditon Dioh kanyo ye hukat
yon habiyen."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mutaw a Mabatnang

13 Haanin, magha kanlan kalabongan a tatao ye naghabi kanan Apo
Jesus, "Maihtodo, habiyen yo man kanan katongno ko a ibyay nayna
kangko ye atag ko ha tawid mi kanan bapa mi."
14 Noba nakibat yay Apo Jesus kana, "Agi! Homain akon katulidan
a mamietan kanyo o mangatag nin babandi yo." 15 Haanin, hinabi
na kanlan kaganaan, "Mag-alla kawo ha kaganaan a kalahi nin
kaakokohan. Ta hiyay bi-ay nin tao, ket ahe yan nakaeteb ha kalabong
nin kabatnangan na."
16 Haanin, in-ihtolya nan Apo Jesus ye maghay pangilalayi kanla
a wanae, "Main taon mabatnang a nakapupol nin malabong ha
pananeman na. 17 Noba kulang ye kamalig na a pangikunaan nan
pupol na. Kaya-bay inihip na, 'Hinya lagi ye diyagen ko? Homain
akoynan pangikunaan nin pupol ko. 18 Ah, tanda koyna! Ipaagwat
koya man ye kakamalig ko, ket mamadyag akon mayayadet po a
pangikunaan kon pupol ko boy kaganaan a babandi ko. 19 Pangayadi,
habiyen ko ha hadili ko, "Inumando akoyna, ta antina kangko ye
kaganaan a babagay a matapul ko ha mabuyot a panaon. Kaya-
bay haanin, magpainawa koynan bengat. Mangan ako, minom boy
maghayaghag ako." ' "
20 "Noba hinabi nan Apo Dioh kana, 'Mutaw ka! Haanin met ateed
a madeglem, ket kowen koynay bi-ay mo. Aya awod haanin ye
makinabang nin tinipon mo ha hadili mo?' "

21 Hinabi nan Apo Jesus, “Wanabay ye malyadi ha taon ampanipon
nin kabatnangan ha hadili na, noba maidap ya met ha pamilew nan
Apo Dioh.”

Hiyay Pataya kanan Apo Dioh
(Mateo 6:25-34)

22 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Kaya-bay
pakaleng-en yon manged yatin habiyen ko. Adi yo angkayootan ye
tungkol ha pamangan yo o maihoot yo. 23 Ta hiyay bi-ay, maaalaga
ya dinan ha pamangan. Boy hiyay laman, maaalaga ya dinan ha
bado. 24 Ihipen yo hilay oowak. Ahe hila ampananem o ampamupol
boy homain hilan kamalig, noba ampakanen na hilan Apo Dioh.
Maaalaga kawo po dinan ha mamanokmanok. Kaya-bay homain hapo
a kalingayen na kawon Apo Dioh. 25 Homain ayaman a makapakadang
nin bi-ay na, agya maghay odah bengat, makauli ha pangayoot na.
26 Kaya-bay adi yoyna angkayootan ye kanayon po a babagay, ta agya
maghay odah bengat, ahe yo met mapakadang ye bi-ay yo.”
27 “Ihipen yo man ye bubulak ha nikabalang no way-omen hila
antumubo. Ahe hila ampag-obda o ampanyag nin maihoot la.
Noba yati ye habiyen ko kanyo. Hiyay Poon Solomon hatew, agya
mabatnang yan tubat, ahe ya bega nakaihoot nin tapih a omen ha
katampa nin bulak ilamon. 28 No hilay iilamon a angkabi-ay haanin
boy maulam kabekahan ket angkalingayen nan Apo Dioh, hikawo
po lagi? Koynan kakandi ye pamteg yo kana! 29 Kaya-bay adi yo
ampagkayootan ye pamangan o inomen yo. 30 Ta hilain a babagay ye
ampakaapehen lan tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh. Noba
hikawo, tanda nan Bapa yon Dioh a matapul yo hilain. 31 Kaya-bay
unaen yo po ye pahakop kanan Apo Dioh, ket ibyay nay kaganaan a
matapul yo.”

Hiyay Kabatnangan ha Langit
(Mateo 6:19-21)

32 Hinabi na po Apo Jesus, “Kaya-bay agya nangaano kawon bengat
a mānumbong ko, adi kawo angkalimo. Ta hiyay Bapa yon Dioh,
angkaaliket ya a mananggap kanyon maibilang kanlan anhakopen
na. 33 Ilako yoy babandi yo, ket ibyay yoy napaglakoan yo kanlan
mangaidap. No diyagen yo yain, makatipon kawo nin kabatnangan
ha langit a ahe angkabaakan, ahe angkauboh, boy ahe matakaw nin
agya ayaman boy ahe maanag. 34 Ta no way-ihtew ye kabatnangan yo,
ket anti ya met ihtew ye ihip yo.”

Hiyay Ipoh a Lanang Nakahadya

35-36 Hinabi na po Apo Jesus, “Katapulan a lanang kawon nakahadya
ha panlumateng ko a omen kanlan iipoh a nikakakaantin andumlag
ye kingki la a ampangagad nin pamuli nin amo lan nakew nakibanhal.
Ta no mag-apo yayna ha ilwangan, ket tampol la yan mailukatan.
37 Minged hilay iipoh a malatngan a nakaimukat a ampangagad nin
amo la. Peteg a minged hila. Pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko. Yatew a amo la, maghadya ya boy padungowen na hilan mangan.
Ket apagan na hila. 38 Minged hilay iipoh a malatngan nin amo
la a nakahadya ha hinyaman a odah, bunak man nin madeglem o
palbangon.”

39 Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaihipen yo yati. No tanda nan
nagbaey ye odah nin panlumateng nin mānakaw, ket ahe yayna
matuloy boy ahe naya paolayan a makahlep ha baey na. 40 Wanabay
met kanyo. Katapulan a lanang kawon nakahadya, ta hiko a ibat ha
langit a in-Anak nin Tao, ket mag-udong ihti ha babe-luta ha odah a
ahe yo an-ihipen a lumateng ako.”

Hiyay Mapatayaan boy hiyay Ahe Mapatayaan a Ipoh
(Mateo 24:45-51)

41 Haanin, nanepet yay Pedro, “Apo, hikayi nayi ye inlalayi mo ha
ipoh o kaganaan a tatao?”
42 Nakibat yay Apo Jesus, “Hiyay ipoh a mapatayaan boy madunong,
hiya ye pabaalaen nan amo na kanlan kaganaan a ipoh na. Ket hiya
ye mamakan kanla ha huhton odah. 43 Minged yay ipoh a malatngan
nan amo na a andyagen nay imbilin nan amo na. 44 Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko. Hiyabay lano ye pabaalaen nan amo na nin
kaganaan a babandi na. 45 Noba yain a ipoh a pinabaala na, kakaingalo
ya no habiyen na ha hadili na, ‘Ah, mabuyot ya po lumateng ye amo ko’,
ket bogbogen na hilay kapadiho nan iipoh a lalaki boy babayi haka yan
magpapakapda a mangan, minom boy maglahing. 46 Haanin, lumateng
yay amo na ha mangaamot a ahe na tanda. Yatew a ipoh, paduhaan
na yan amo na nin mabyat boy itapon naya ha lugal a nakaitaponan
lan tataon ahe mapatayaan.”
47 “Hiyay ipoh a nagtanda nin an-ipadyag nin amo na, noba ahe ya
met naghadya o ahe na dinyag, ket paduhaan na yan mabyat nin amo
na. 48 Noba hiyay ipoh a ahe nagtanda nin an-ipadyag nan amo na,
ket ampakadyag yan ikaduha na, makumpang bengat lanoy paduha
na. Hiyay taon nabyayan nin malabong, ket panapulan ya met lano
nin malabong. Ket hiyay taon pinabaalaan nin malabong, lalo ana
ingat a malabong ye babagay a pakibatan na lano.”

Hiyay Paykuntada nin Mitapamilya uli kanan Cristo
(Mateo 10:34-36)

49 Hinabi na po Apo Jesus, “Nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen
mangilakew nin apoy.* Ket hiyay labay ko, dumlag ana yati! 50 Noba
bayo yain, main pamaidap a katapulan kon madihaan. Ket angkayoot
akon tubat anggan ahe ko madihaan yatin pamaidap!”
51 “Nabaan yo nayi a nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen ko hila
paykakahundoen ye tatao? Ahe! Nakew ako ihti ta-omen ko hila
paykukuntadaen. 52 Paibat haanin, hiyay lima katao ha maghay
pamilya, maykukuntada hila. Hilay tatlo, kuntadaen lay luwa boy hilay
luwa, kuntadaen la met ye tatlo. 53 Hiyay bapa, kuntadaen na yay anak
na a laki. Ket hiyay anak a laki, kuntadaen naya met ye bapa na. Hiyay
indo, kuntadaen na yay anak na a babayi. Ket hiyay anak a babayi,
kuntadaen naya met ye indo na. Hiyay ampo a babayi, kuntadaen na
yay manuyang na a babayi. Ket hiyay manuyang a babayi, kuntadaen
naya met ye ampo na a babayi.”

---

* **12:49** Aliwan padiho ye ihip lan tatao no hinyay labay habiyen nin apoy ihti. Kadihko nailalayi ye apoy ha paylalaban lan tatao. Kadihko nailalayi ye apoy ha pagbayo nin Apo Dioh ha bi-ay lan tatao. Kadihko nailalayi ye apoy ha kapaduhaan nan Apo Dioh kanlan tatao.

Imatonan yoy Angkalyadi Kananyatin Panaon
(Mateo 16:2-3)

54 Hinabi nan Apo Jesus kanlan tatao, “No makakit kawon makugpan
owep ha dapit laod, anhabiyen yo, ‘Mangudan ya!’ Ket angkalyadi
ya met yatew. 55 No angkatanam yoy angin a ampangibat ha dapit
abagatan, anhabiyen yo, ‘Maamot ya haanin!’ Ket angkalyadi ya met.
56 Hikawon ampaggaling-galingan, tanda yon italohan ye angkakit yo
ha lowang boy ihti ha babe-luta. Noba ahe yo met tanda a italohan
ye pagkakitan a andiyagen nan Apo Dioh makauli kangko kananyatin
panaon.”

Pamakikahundo kanlan Kakaaway
(Mateo 5:25-26)

57 Hinabi na po Apo Jesus, “Ihipen yo no hinyay huhto yon diyagen.
58 No main mangidalom kammo, bayo na kan idalom, muna kaynan
makikahundo kana. Ta no ahe kawo mapaykahundo, ket uhgaan na
kan uhgado. Pangayadi, igawang naka ha polih a mangipidiho kammo.
59 Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko. No nakapidiho kayna, ket
ahe kayna milwah anggan ahe mo mabayadan ye kaganaan a multa
mo.”

13

Hiyay Paghehe ha Kakahalanan

1 Haanin, main ano kataon anti ihtew ye nangibalita kanan Apo
Jesus nin tungkol kanlan taga plobinhiyan Galilea a impapatey nan
Gobilnadol Pilato legan ampangihagpa hila kanan Apo Dioh.
2 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Uli ha nalyadi kanla, ket nabaan
yo laweh a malalabong ye kakahalanan la dinan lan kanayon a taga
Galilea a ahe na impapatey Gobilnadol Pilato? 3 Ahe! Pakaleng-en
yon manged ye habiyen ko. No ahe yo paghehean ye kakahalanan
yo, ket mipalakew kawo met ha kapaduhaan a homain anggaan. 4 Ket
hilay labinwalo kataon natey a naondagan nin todi ha Siloe, nabaan
yo met laweh a malalabong ye kakahalanan la dinan kanlan kanayon
a angkumonin ha banwan Jerusalem a ahe natey? 5 Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko. No ahe yo paghehean ye kakahalanan yo, agya
hikawo met, ket mipalakew kawon kaganaan ha kapaduhaan a homain
anggaan a omen kanla.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Poon-kayon Igoh a Ahe Nanawa

6 Pangayadi, in-ihtolya nan Apo Jesus yatin pangilalayi, “Main
maghay taon nananem nin poon-kayon igoh ha pananamanan nan
ubah. Haanin, nilakew na yan binilew no main yan dawa, noba
homain yan nakit. 7 Kaya-bay hinabi na kanan mānayhay nin
tanaman na, ‘Bilewen mo. Tatloy taon akoynan pag-udong-udong
ihtin mamilew no main yaynan dawa yatin poon-kayon igoh. Noba
homain akon nakit. Putohen mo yayna! Angkahayang bengat ye luta
a pinangitaneman.’ 8 Noba nakibat yay mānayhay, ‘Apo, paolayan yo
po kananyatin taon, ta kaliyen ko yan abonowan ye palibot nin yatin
poon-kayo. 9 No manawa ya ha dumondon a taon, manged ya. Noba
no ahe, putohen ko yayna.’ ”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha maghay Babayin Kayo-ko

10 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, hiyay Apo Jesus, ampan-
giadal ya ha maghay pāytiponan lan Jujudio. 11 Main maghay babayi
ihtew a labinwaloy taon anan pinakayo-ko nin maloke a ihpidito.
Kaya-bay ahe na yaynan maitoynong ye golot na. 12 Ha nakit na yan
Apo Jesus, ket pinahaley naya boy hinabi na, “Nitaah kayna ha hakit
mo.”
13 Haanin, impalonto nan Apo Jesus ye gamet na kanan babayi. Ket
tampol yaynan tinumoynong ye golot na. Ket nanggalang ya kanan
Apo Dioh.
14 Noba hiyay mānguna ha pāytiponan lan Jujudio ihtew, ket napoot
ya, ta namaitaah yay Apo Jesus ha Mangaamot nin Pagpainawa. Kaya-
bay hinabi na kanlan tatao, “Ha maghay dominggo, main anem a
mangaamot a malyadin mag-obda. Kanlan hilain a mangaamot kawon
makew ihtin mamaitaah, aliwan ha Mangaamot nin Pagpainawa.”
15 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Hikawon māgkonwadin ampanum-
bong ha kalabayan nan Apo Dioh! No main kawon baka o ahnon
nakagawot a angkaplangan ana, ahe yoya nayi loaten a ipainom,
agya po man Mangaamot nin Pagpainawa? 16 No an-ingalowan yoy
aayop yo, lalalo yo yaynan ingalowan yatin babayi a ginapoh nan
Satanas ha loob nin labinwaloy taon, ket lahi naya met Abraham.
Ahe koya nayi malyadin palihwayen ha Mangaamot nin Pagpainawa?”
17 Uli ha hinabi nan Apo Jesus, nading-eyan hilay kaganaan a tataon
angkumuntada kana. Noba angkaaliket hila met ye kanayon uli ha
kapagtakaan a dinyag na.

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pinakamakandin Lahi'
(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

18 Haanin, nagpahulong yay Apo Jesus ha pangiadal na, “Habiyen
ko ye kalalayian nin panakop nan Apo Dioh. 19 Ilalayi koya ha
pinakamakandin lahi' a intanem nin maghay tao ha pananeman
na. Tinumobo yan nilumake a poon-kayo. Ket pinaghayan yan
mamanokmanok ye hahanga na.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pamalbag
(Mateo 13:33)

20 Haanin, hinabi na po Apo Jesus, “Habiyen ko ye kalalayian nin
panakop nan Apo Dioh. 21 Ilalayi koya ha makandin pamalbag a
inggameh nin maghay babayi ha tatloy takal nin tapok, ta diyagen
nan tinapay. Ket napalbag nan kaganaan yatew.”

Hiyay Mahepey a ilwangan
(Mateo 7:13-14; 7:21-23)

22 Nagpahulong yay Apo Jesus ha pangiadal na ha babanwa boy ha
babadiyo a angkadanan na palakew ha banwan Jerusalem. 23 Haanin,
main nanepet kana, “Apo, makandin bengat nayi ye tataon miligtah?”
Nakibat yay Apo Jesus makauli ha pangilalayi, 24 “Paghehpetan yoy
makahlep ha mahepey a ilwangan, ta malabong hilay mangapeh a
humlep ihtew, noba ahe hila makahlep. 25 No ileneb naynan nagbaey
ye ilwangan, ket ahe kawoyna makahlep. Mideng kawo tana ha ilwah
a paapo, ‘Apo, ilukatan mo kayi dayi ta-omen kayi makahlep.’ Noba
habiyen na kanyo, ‘Ahe katawo katatanda.’ 26 Haanin, habiyen yo met,
‘Kalamo mi kan nangan boy ninom boy nangiadal ka po ha lugal mi.’

27 Noba habiyen na kanyo, ‘Ahe katawo katatanda. Pakataang kawo
kangko, hikawon kaganaan a ampanyag nin maloke!’ 28 Tumangih boy
manginaet kawo lano ha ilwah no makit yo yay Abraham, Isaac, Jacob,
boy hilay kaganaan a popodopita a anti ha panakopan nan Apo Dioh,
noba hikawo, ket mitaboy kawo. 29 Makit yo hila lanon lumateng ye
aliwan Judio a mangibat ha nakahinadi a lulugal ihti ha babe-luta a
makidungon mangan ha poniyan nan Apo Dioh ha panakopan na ha
langit. 30 Ket peteg a main angkahuyot a miuna lano boy main met
angkauna a mipahuyot lano.”

Hiyay Pangado nan Apo Jesus kanlan tatao ha Jerusalem
(Mateo 23:37-39)

31 Kananyatew met ateed, main anon Papariseo ye nakew kanan Apo
Jesus. Ket hinabi la kana, “Umalih kawoyna ihti, ta hiyay Gobilnadol
Herodes Antipas, labay na kan pateyen.”
32 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Makew kawo kananyain a
māgkonwadi. Ket habiyen yo kana a ihulong koy pamaalih kon man-
galoke a ihpidito kanlan tatao boy pamaitaah ko kanlan ampaghakit
anggan mabekah. Ket ha ikatlon mangaamot, mayadi koynay abala ko.
33 Noba katapulan kon ihulong ye pamakew ko ha Jerusalem haanin,
mabekah boy makalwa a mangaamot, ta malabong a popodopita ye
pinatey la hatew ha banwan Jerusalem. Ket ulita magha ko met a
podopita, ahe ako malyadin matey ha ilwah nin Jerusalem.”
34 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Hikawon tatao ha Jerusalem, leng-
en yo yati. Pinatey yo hilay popodopita nin Dioh boy hilay kanayon
a intubol na kanyo, binegbaan yo hilan dadapah angga ha natey.
Nikanon ukdo katawoynan labay halokoban a omen ha panalokob nin
toan manok ha hihiwhiw na, noba ahe yo labay. 35 Kaya-bay agya main
mangagwat nin kunaan yo, baala kawoyna. Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko. Ahe yo koynan makit uman anggan ahe yo habiyen,
‘Inged na yan Apo Dioh ye anlumateng ha ngalan na.’ ”*

14

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Angkabaya

1 Ha maghay Mangaamot nin Pagpainawa, main maghay mānguna
lan Pariseo ye nanagyat kanan Apo Jesus a makew mangan ha
baey na. Ket hilay tataon angkumuntada kana, ambantayan la yan
manged. 2 Haanin, hinumaley ya kanan Apo Jesus ye maghay lakin
angkabaya. 3 Hiyay Apo Jesus, tinepet na hilay mamaihtodo nin
Bibilin boy Papariseo, “An-ipaluboh nayi nin Bibilin ye mamaitaah nin
ampaghakit ha Mangaamot nin Pagpainawa?”
4 Noba ahe hila nakibat kana. Haanin, ginemgeman na yan Apo Jesus
ye taon angkabaya. Ket pinaitaah naya boy pinauli na yayna. 5 Haanin,
tinepet na hila, “No maampag yay anak yo o baka yo ha maalale a libon
ha Mangaamot nin Pagpainawa, ahe yoya nayi dandanen a iawah?”
6 Noba homain hilan maihebat kana, ta peteg ye hinabi na.

Babala kanlan Mangumbida boy kanlan Nakumbida

7 Haanin, naedepan nan Apo Jesus a ampilien lan bibihita ye
pamiknoan a naitaladan kanlan tataon andangalen. Kaya-bay hinabi

* **13:35** Kakanta 118:26.

na makauli ha pangilalayi, a wana, 8 “No main mangumbida kammo
ha banhal, adi ka mikno ha pamiknoan a naitaladan kanlan tataon
andangalen, ta maka main nakumbida a madadangal po kammo. 9 Ket
no nakaikno kayna ihtew, humaley ya kammo ye nangumbida boy
habiyen na, ‘Pangingalo mo, ta main nakataladan a mikno ihen.’ Ha
wanabay, mading-eyan ka. Ket mikno kaynan bengat ha pamiknoan
lan aliwan andangalen a tatao. 10 Kaya-bay no nakumbida ka ha
banhal, mamanged a ihtew kawo mikno ha pamiknoan lan tataon
aliwan andangalen. Ta no lumateng yay nangumbida kanyo, ket
habiyen na kanyo, ‘Makew ka ihti, gayyem. Ihti ka mikno ha manged
a pamiknoan.’ Ha wanabay, midangal kawo ha adapan lan kaganaan
a nakumbida a anti ihtew. 11 Ta ayaman a ampagmatagay, ket iaypa
na yan Apo Dioh. Boy ayaman a ampagmaaypa, ket itagay na yan Apo
Dioh.”
12 Haanin, hinabi na po nin Apo Jesus kanan Pariseon nanagyat
kana, “No mangitaladan kan poniyan, aliwan hilay gagayyem mo o
kakatongno mo o papaltido mo o kakaaluba mon mangabatnang ye
kumbidaen mo. Ta no hilabay ye kumbidaen mo, diyagen la met lano
kammo ye dinyag mo kanla. Ket ha wanabay, naitumbae layna kammo
ye manged a dinyag mo. 13 No aliwan hilay kumbidaen mo, ket hilay
mangaidap, hilay lulumpo, hilay pipilay, boy hilay kakapkap. 14 Ket
no diyagen moy wanabay, minged ka, ta ahe la mitumbae kammo ye
manged a dinyag mo kanla. Hiyaynay Apo Dioh ye mamyay kammo
nin plimyo lano ha bi-ayen na hilan uman ye mangatoynong a tatao.”

Hiyay Pangilalayi a tungkol ha Mayadet a Poniyan
(Mateo 22:1-10)

15 Haanin, pamakange nan magha kanlan kadungo nan Apo Jesus
yatew, hinabi na kana, “Minged yay taon makidungon mangan ha
poniyan ha panakopan nan Apo Dioh!”
16 Nakibat yay Apo Jesus makauli ha pangilalayi, “Main maghay taon
nangitaladan nin mayadet a poniyan. Ket nangumbida yan malabong
a tatao. 17 Ha naihadya anay kaganaan, intubol na yay ipoh na
a managyat kanlan kinumbida na. Hinabi na kanla, ‘Tawoyna, ta
nakataladan anan kaganaan!’ 18 Noba hilan kaganaan a nakumbida,
nagbadaan hila. Hinabi nin magha, ‘Nakahaliw akon luta. Ket
katapulan ko yan bilewen. Kaya-bay pahinhiya kayna.’ ”
19 “Hinabi na met nin magha, ‘Nanaliw akon mapo a baka. Ket
huboken ko hilan pang-adado. Kaya-bay pahinhiya kayna.’ ”
20 “Hinabi na met nin magha po, ‘Kapipiyadi kon bengat nagkahal.
Kaya-bay ahe ako makalakew.’ ”
21 “Haanin, nag-udong yaynay ipoh. Ket hinabi na kanan amo na ye
nalyadi. Napoot yay amo na. Ket intubol na yayna man ye ipoh na,
‘Manandali kan makew ha dādān boy ha makpit a dādān nin banwa.
Ket ilakew mo hila ihti ye mangaidap, pipilay, kakapkap, boy hilay
lulumpo.’ ”
22 “Ha nag-udong yaynay ipoh, hinabi na kanan amo na, ‘Apo, nadyag
koynay hinabi mon diyagen ko, noba malabong po ye iknoan a homain
tao.’ ”
23 “Kaya-bay hinabi nayna man nin amo ha ipoh na, ‘Manige kayna
man, ta makew ka ha dādān boy ha makpit a dādān ha ilwah nin

banwa. Ta piliten mo hilan makew ihti ye tatao ta-omen ya mapno
nin bihita ye baey ko. 24 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko.
Agya maghan bengat kanlan kinumbida ko, ket ahe la matawayan ye
intaladan kon pamangan.' "

Hiyay Panumbong kanan Apo Jesus
(Mateo 10:37-38)

25 Malabong hilay tataon ampakilakew kanan Apo Jesus. Haanin,
nagpeyeh yan inumadap kanla. Ket hinabi na, 26 "Ayaman a taon
makilakew kangko a ampangado kangko nin igit ha pangado na
kanan bapa na boy indo na, kanan ahawa na boy aanak na, kanlan
kakatongno na boy ha hadili na, ket malyadi yan mānumbong ko.
27 Ayaman a ahe nakahadya a matey ha panumbong na kangko a ba-
mo yan ampamatay nin kodoh, ket ahe ya malyadin mānumbong ko."
28 "Ayaman a malabay manumbong kangko, ihipen na po nin
manged no mababa na ye kaidapan a madihaan na ha panumbong
na kangko. Ilalayi koya ha taon mamaideng nin matagay a baey a
panamulawan nin māgbantay. Bayo na yan dugiyan, mikno ya po
ta-omen na ihipen no anoy magahtoh na boy no mignap ya ye pilak
nan pangiyadi na. 29 Ta no ahe na diyagen yatew, maka pundahyon
bengat ye maikonin na. Ket ahe na yayna maiyadi ye todi. Ket balang
makakit nin yatew, umihen la yay mamaideng, a wanla, 30 'Hi! Bilewen
mo man yain a tao. Dinugiyan naynan manyag nin todi, noba ahe naya
met manayti maiyadi.' "
31 "Wanabay met ha maghay poon a malabay makilaban ha kapadiho
nan poon. Ihipen na po muna no mababa lan hamboten nin mapo a
libo a huhundaloh na ye luwampo a libo a huhundaloh nin kalaban na.
32 Ket no ha ihip na, ahe la hilan mababa hamboten, legan mataang
hila po ye kalaban na, ket mangitubol yaynan ano kataon maunan
managana a makikahundo kanan kalaban na. 33 Wanabay met ateed
kanyo. Pakaihipen yo po nin manged no mababa yoy manumbong
kangko. Ta no ahe yoya ihuko ye kaganaan ha bi-ay yo, ket ahe kawo
malyadin mānumbong ko."

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Ahin
(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

34 Hinabi na po Apo Jesus, "Manged ye ahin. Noba no maalih anay
apgad na, ahe yayna maiudong ye apgad na. 35 Homain yaynan hilbi
agya ihale ya ha luta o ha dinat a pang-abono nin luta. Kaya-bay
itapon yayna tana nin tatao. Hikawon ampanlenge, pakaihipen yo
yatin manged."

15

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Tupa a Nipakat
(Mateo 18:12-14)

1 Haanin, hilay māningil nin bowih boy hilay kanayon po a
māgkahalanan, ket nakew hilan manlenge kanan Apo Jesus. 2 Haanin,
hilay Papariseo boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, ket naytatalabotob
hila, "Bilewen yo yain a tao! Ampakihale ya kanlan māgkahalanan
boy ampakidungo yan mangan kanla."

3 Kaya-bay in-ihtolya nan Apo Jesus kanla yatin alimbawa, 4 “No
hiyay maghay tao a main magatoh a tupa, ket mipakat ye magha,
hinyay diyagen na? Ahe na hila nayi lakwanan ye hiyamapo boy hiyam
ha pagpahtolan na, ta tapulen na yay tupa a nipakat anggan makitan
naya? 5 Ket no makitan na yayna, mahayaghag na yan ibatay a iuli
yatew a tupa. 6 Ket no miabot yayna ha baey na, hagyaten na hilay
gagayyem na boy kakaaluba na. Ket habiyen na kanla, ‘Makihayaghag
kawo kangko, ta nakitan ko yaynay tupa ko a nipakat!’ ”
7 Hinabi na po Apo Jesus kanlan ampaytatalabotob, “Wanabay met
ateed kanlan anti ha langit. Mahayaghag hila uli ha hiyamapo boy
hiyam a tataon matoynong a homain paghehean. Noba mahahayaghag
hila po no main maghay māgkahalanan a maghehe ha kakahalanan
na.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Palata a Nikatak

8 Haanin, in-ihtolya na po nin Apo Jesus yatin pangilalayi, “No
hiyay maghay babayi a main mapo a palatan mital, ket mikatak ye
magha, hinya nayi ye diyagen na? Aliwa nayi a mamaet yan kingki a
pamaliwag na haka na yan kaykayan ye baey na, ket maalla na yan
tapulen ye nikatak angga ha makitan naya? 9 Ket no makitan na yayna,
hagyaten na hilay gagayyem na boy kakaaluba na. Ket habiyen na
kanla, ‘Makihayaghag kawo kangko, ta nakitan ko yaynay palata kon
nikatak!’ ”
10 Hinabi nan Apo Jesus, “Wanabay met ateed ha langit.
Ampaghayaghag hilay aanghil nin Dioh uli ha maghay taon
māgkahalanan a naghehe ha kakahalanan na.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Anak a Nagbalangbalang

11 Hinabi na po Apo Jesus, “Main maghay bapa a main luway anak a
laki. 12 Hinabi nan makaydeng kanan bapa na, ‘Tatang, ibyay moyna
kangko ye atag ko a tawiden ko.’ Kaya-bay hiyay bapa la, inatag nay
babandi na kanlan luway aanak na.”
13 “Pangalabah nin anoy mangaamot, hiyay makaydeng, inlako nay
kaganaan a atag na. Ket nakew yayna ha mataang a lugal. Ket hiyay
napaglakoan na, ginahtoh na ha bihyo boy ha palugad a pagbi-ay.
14 Haanin, ha nauboh na yaynay pilak na, nagkamain nin tubat a bitil
nin yatew a lugal a nilakew na. Ket angkabitlan yayna met. 15 Hiyay
dinyag na, nakew yan nakiupa kanan maghay tao ihtew. Haanin,
intubol na yan taon nakiupaan na ihtew ha baboyan na. Ket dinyag na
yan mānayhay nin bababoy. 16 Ulita homain namyay kana nin kanen,
angkabitlan yaynan tubat. Ket agya pamangan nin bababoy, labay
nayna dayin kanen.”
17 “Ha naihipan nay kaganaan a dinyag na, hinabi na ha hadili na,
‘Ihtew kammi, hilay iipoh nan bapa ko, angkabhoy hila boy luhbo ye
pamangan la. Noba hiko, anti ko ihtin angkakamatey anan bitil. 18 Ah,
mamanged po a mag-udong akoyna kanan bapa ko. Ket habiyen ko
lano kana, “Tatang, nagkahalanan ako kanan Apo Dioh boy kammo.
19 Ahe akoyna katanggap-tanggap a ibilang mon anak. No malyadi
dayi, agya ibilang mo koynan bengat a magha kanlan iipoh mo.” ’
20 Kaya-bay nuli yayna kanan bapa na. Ha mataang-taang ya po ha
baey la, natamulaw na yaynan bapa na. Ket nalunoh ya kana. Kaya-
bay nayew yan nanagana kana. Ket tinakeh boy inumaan naya.”

21 “Hinabi nan anak, ‘Tatang, nagkahalanan ako kanan Apo Dioh boy
kammo. Ket ahe akoyna katanggap-tanggap a ibilang mon anak.’ ”
22 “Noba hinabi nan bapa na kanlan iipoh na, ‘Padah yo! Ilakew
yo ihti ye pinakamatampa a bado, ket ihoot yo kana. Pahinghingan
yoya boy paihtipingan. 23 Boy kowen yo yay pinataba a oybon baka,
ket hapoen yoya, ta mangan boy maghayaghag kitawo! 24 Ta yatin
anak kon nabaan koynan natey, ket angkabi-ay ya met manayti!
Nagbalangbalang ya, noba nag-udong ya met ateed!’ Ket haanin,
ingkana laynay maghayaghag.”
25 “Kananyatew a odah, hiyay makaagat a katongno na, ket anti ya
ha padayan. Ha ampuli yayna boy mahaley yayna ha baey la, nange
nay tigtigan boy talekan ha baey la. 26 Kaya-bay iningat na yay magha
kanlan iipoh la. Ket tinepet naya, ‘Taket ta main tigtigan?’ ”
27 “Nakibat yay ipoh, ‘Nag-udong yaynay katongno mo a angkabi-ay
boy maligha. Kaya-bay impahapo na yan bapa mo ye pinataba a oybon
baka.’ ”
28 “Haanin, nagpoot yay makaagat. Ket ahe nayna labay ye lumoob
ha baey la. Kaya-bay nilakew na yan bapa na. Ket inamuyot na, a
wana, ‘Inong, lumoob kayna.’ ”
29 “Noba hinabi na kanan bapa na, ‘Nabuyot akoynan ampaghilbi
kammo boy antupaden koy kaganaan a bilin mo. Noba nakakanoman,
ahe moko binyan nin agya maghan oybon kambing bengat ta-omen
ako makapaghayaghag a lamo ko hilay gagayyem ko. 30 Noba ha
nilumateng yain a anak mon nangilumpoh nin babandi mo kanlan
babayin babayadan, ket impahapoan moya po nin oybon baka a
pinataba.’ ”
31 “Nakibat yay bapa na, ‘Anak ko, hika ye lanang kon kalamo. Ket hi-
lay kaganaan a babandi ko, pagkonin moyna. 32 Noba katapulan tawoy
maghayaghag boy mag-aliket haanin, ta hiyay katongno mo a nabaan
koynan natey, ket angkabi-ay ya met manayti! Nagbalangbalang ya,
noba nag-udong ya met ateed!’ ”

16

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Mahidi a Ampatayaan

1 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Main
maghay taon mabatnang. Impataya nay babandi na ha maghay
ampatayaan na. Haanin, main naghumbong kana, ‘Hiyay ampatayaan
mo, ket an-iuboh nay babandi mo.’ 2 Kaya-bay impadakit na yay
ampatayaan na. Ket tinepet naya, ‘Hinyatin humbong kangko a
tungkol kammo? Ibyay mo kangko ye lihtaan nin kaganaan a babandi
ko a impataya ko kammo. Ta paibat haanin, ket ahe kataynan patayaan
nin babandi ko.’ ”
3 “Haanin, hiyay ampatayaan na, nangihip yan wanae, ‘Hinya lagi
ye diyagen ko? Alihen na koynan amo ko ha obda ko. Ket ahe koynan
mababa ye mag-obda nin mabyat boy angkading-ey akon magpalimoh.
4 Ah, tanda koyna! Manyag akon papadan ta-omen lako tanggapen nin
tatao ha baey la no maalih akoyna ha obda ko.’ ”
5 “Haanin, hiyay ampatayaan na, bayo naya in-ibyay ye lihtaan
kanan amo na, tinitimagha na hilan kinatongtong ye kaganaan a

tataon nakautang kanan amo na. Tinepet na yay naunan nakautang,
‘Anoy utang mo kanan amo ko?’ ”
6 “Nakibat yay nakautang, ‘Hiyay utang ko ket magatoh a halaw nin
ladak olibo.’ ”*
“Hinabi nan ampatayaan na, ‘Yati ye lihtaan nin utang mo. Diyagen
mo tanan limampo.’ ”
7 “Haanin, tinepet naya met nin ampatayaan ye kakalwan nakau-
tang, ‘Hika? Anoy utang mo?’ ”
“Nakibat yay tao, ‘Hiyay utang ko ket magatoh a kaban nin tidigo.’
”†
“Ket hinabi nan ampatayaan, ‘Yati ye lihtaan nin utang mo. Diyagen
mo tanan walompo.’ ”
8 “Ha natandaan nan amo ye dinyag nan makuhit a nangipatayaan
nan babandi na, hinabi na, ‘Kagaling mon manyag nin papadan!’ Ta
peteg a hilay tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh, ket mahihidi
hilan mangihip nin papadan dinan kanlan tataon ampagbi-ay ha
kahnagan.”
9 Ket nagpahulong yay Apo Jesus ha paghabi na, “Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko. Hilay kabatnangan yo ihti ha babe-luta, ket
gawien yo ha panyag nin manged kanlan kapadiho yon tao. Ta agya
po man mauboh ye kabatnangan yo, matanggap kawo ha angkunaan
a mikakaanti makanoman.”
10 “Hiyay taon mapatayaan ha makandin bagay, ket mapatayaan ya
met ateed ha malabong a babagay. Ket hiyay taon ahe mapatayaan
ha makandin bagay, ahe ya met mapatayaan ha malabong a babagay.
11 Kaya-bay no ahe kawo mapatayaan ha kabatnangan ihti ha babe-
luta, ket ahe na met maipataya nin Apo Dioh kanyo ye peteg a kabat-
nangan. 12 No ahe kawon mapatayaan ha kabatnangan nin kanayon,
homain lanoy mamyay kanyo nin kabatnangan a nakataladan ana
kanyo.”
13 “Homain ipoh a mapayngidlan nan paghilbiyan ye luway amo. Ta
no adoen na yay magha, katapulan a kahulogan na yay magha. Ket
no mag-ilyadi yan mapatayaan ha magha, katapulan a umihen naya
met ye magha. Wanabay met ateed, ahe yo malyadin payngidlanen a
paghilbiyan ye Apo Dioh boy hiyay kabatnangan.”

Hiyay Kanayon po a Hinabi nan Apo Jesus kanlan Papariseo
(Mateo 11:12-13; 5:31-32; Marcos 10:11-12)

14 Haanin, hilay Papariseo a lupan pilak, pamakange lay pangiadal
nan Apo Jesus tungkol ha kabatnangan, ket inlungolungo laya. 15 Kaya-
bay hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ampagmamangedan kawo kanlan
tatao. Noba tanda nan Apo Dioh ye kaganaan a anti ha puho yo. Ta
hiyay an-ibilang lan tatao a maalaga, ket adi-adi nan Apo Dioh.”
16 “Hiyay Bibilin a impahulat kanan Moises boy impahulat kanlan
popodopita hatew ye anhumbongen lan tatao angga ha namabala yay
Juan a Māmawtihmo. Ket paibat ha panaon nan Juan, an-ipatanda ana
ye Manged a Balita a tungkol ha panakop nan Apo Dioh. Ket malabong
hilay tataon mauplit a maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.

* **16:6** Ha panaon nan Apo Jesus, hiyay alaga nin magatoh a halaw a main ladak ket padiho ha upa nin maghay tao ha tatloy taon. † **16:7** Ha panaon nan Apo Jesus, hiyay alaga nin magatoh a kaban nin tidigo ket padiho ha upa nin maghay tao ha waloy taon.

17 Noba aliwan labay habiyen a homain anan hilbi ye Bibilin nan Apo
Dioh. Ta agya po man maanam ye langit boy luta, ket ahe ya maalihan
hilbi ye pinakamakandin pahen nin Bibilin.”
18 “Alimbawa, ayaman a lakin mangihyay nin ahawa na ket man-
gahawa yan lumbo, magkahalanan yan pamabayi. Ket hiyay lakin
mangahawa kanan babayin in-ihyay nin ahawa na, magkahalanan
yayna met nin pamabayi.”

Hiyay Mabatnang boy hiyay Lazaro

19 Hinabi na po Apo Jesus kanlan Papariseo, “Main maghay taon
mabatnang a nakahoot nin mablin bado boy palugad ye pagbi-ay na
ha minamangaamot. 20 Main met maghay maidap a nagngalan Lazaro.
Ket hiyay laman na, napampoh yan delat. An-ilakew la yan tatao ha
talig ilwangan nin alad nin baey nan mabatnang. 21 Ta labay nay
makakan agya mumom bengat a angkaampag ha hilong lamihaan nan
mabatnang. Ket agya hilay aaho, anlakwen laya met a andil-an ye
dedelat na.”
22 “Haanin, ha natey yaynay Lazaro, inlakew la yan aanghil ha langit
ha talig nan Abraham. Ket ha natey yayna met ye mabatnang, in-ilbeng
laya. 23 Ket legan ampagdiha yan tubat a idap ha impilno, natangal
na yay Lazaro a lamo na yan Abraham ihtew ha langit. 24 Kaya-
bay pinanghaan na yay Abraham, ‘Bapa a Abraham, ingalowan moko!
Itubol moya dayi ye Lazaro a mangidede nin tamudo na ha lanom ta-
omen na ipatulo ha dila ko, ta tubat anay pagkalanglang kon apoy.’
”
25 “Noba nakibat yay Abraham kanan mabatnang, ‘Anak, pakaihipen
mo a ha angkabi-ay ka po ha babe-luta, ket pawa palugad ye pagbi-
ay mo, noba hiyay Lazaro, pawa kaidapan ye nadihaan na. Ket
haanin, anti ya ihtin mahayaghag noba hika, anti ka ihen a ampag-
idap. 26 Ket magha po, main maway a pietan kantawo. Kaya-bay ahe
ya makalakew ihen ye anti ihti. Wanabay ya met ye anti ihen. Ahe ya
makalakew ihti.’ ”
27 “Haanin, hinabi nan mabatnang, ‘No wanabay awod, an-ipakihabi
ko kammo, Bapa a Abraham a itubol moya dayi ye Lazaro a makew ha
baey nan bapa ko. 28 Ta main ako po katongnon limay lalaki. Babalaan
na hila dayi ta-omen hila ahe mipalakew ihtin lugal nin kapaduhaan.’
”
29 “Noba hinabi nan Abraham kana, ‘Agya ahe ana, ta anti yayna
kanla ye impahulat kanan Moises boy impahulat kanlan popodopita.
Katapulan lan bengat a humbongen ye nakahulat.’ ”
30 “Nakibat yay mabatnang, ‘Kulang po yatew, Bapa a Abraham! Ahe
la humbongen yatew, noba no main anan natey a mabi-ay uman a
makew kanla, ket paghehean laynay kakahalanan la.’ ”
31 “Noba hinabi nan Abraham, ‘No ahe la pamtegan ye impahulat
kanan Moises boy hiyay impahulat kanlan popodopita, ahe la met
ateed pamtegan agya po man main makew kanla a nabi-ay uman.’
”

17

Hiyay Pagkahalananan
(Mateo 18:6-7; 18:21-22; Marcos 9:42)

1 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Homain
hapo a lumateng ye pagkahalananan, noba kakaingalo ye malyadi ha
taon ampanyag nin pagkahalananan nin kapadiho nan tao. 2 Ayaman
a manyag nin pagkahalananan lan hilatin aanak a ampamteg kangko,
ket mamanged po a bitinan yan mayadet a gilingan a dapah ye leey
na haka ya iampag ha dagat. 3 Kaya-bay mag-alla kawo!”

“No hiyay katongno mo, ket magkahalanan ya kammo, babalaan
moya. Ket no maghehe ya, patawaden moya. 4 No ha loob nin maghay
mangaamot, ket mikapito yan magkahalanan kammo ket mikapito ya
met a humaley kammo a makikwa nin patawad, patawaden moya.”

Hiyay Pamteg kanan Apo Dioh

5 Haanin, hinabi lan aapohtol nan Apo Jesus, “Pahanan mo po ye
pamteg mi!”

6 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “No main kawon pamteg kanan
Apo Dioh, agya bengat omen ha lahi' muhtaha kakandi, malyadi yon
habiyen kananyatin poon-kayo, ‘Maulot ka boy maitanem ha dagat.’
Ket manumbong ya kanyo.”

Hiyay Katulidan nan Ipoh

7-8 Hinabi na po Apo Jesus kanlan aapohtol na, “Alimbawa, main
kan ipoh a nilumateng ibat ha padayan a nangadado o nagpahtol nin
tupa. Aliwan hika ye mangitaladan nin pamangan nan ipoh, no aliwan
habiyen mo kana, ‘Maghagili ka, ta italadanan mo kon pandeman ko
boy paghilbiyan moko legan ampangan ako. Pangayadi kon mangan,
mangan kayna met.’ 9 Ahe moyna katapulan pahalamatan ye ipoh,
ta andiyagen nan bengat ye katungkolan na. 10 Wanabay met ateed
kanyo. No natupad yoynay kaganaan a imbilin kanyo, katapulan a
habiyen yo, ‘Ipoh kayin bengat. Ahe kayi katapulan a pahalamatan, ta
andiyagen min bengat ye katungkolan mi.’ ”

Hilay Mapo kataon Kinating

11 Haanin, legan angkumodang yay Apo Jesus boy hilay mānumbong
na a palakew ha banwan Jerusalem, nagdān hila ha pietan nin
plobinhiyan Samaria boy plobinhiyan Galilea. 12 Ha anhumlep hilayna
ha maghay badiyo, hinagana hilan mapo kataon kinating. Tinumgen
hila ha aliwan minga mataang 13 haka hila nangha, “Apo Jesus,
ingalowan mo kayi!”

14 Pamakakit nan Apo Jesus kanla, hinabi na, “Makew kawo kanlan
papadi, ta ipakit yoy laman yo kanla a nitaah kawoyna.” Ket legan
ampakew hila kanlan papadi, kapipikhaan nitaah hilayna.

15 Ket ha naedepan nan magha kanla a nitaah yayna, nag-udong
ya kanan Apo Jesus a ampangha yan panggalang kanan Apo Dioh.
16 Nilumukob ya ha aphayan nan Apo Jesus. Ket nagpahalamat ya
kana. Yatin tao ket magha yan Samaritano.

17 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “Mapo kawon pinaitaah ko, noba
way-ihtew hilay hiyam? 18 Malele ako, ta yatin dayohan a Samaritano
bengat ye nag-udong a manggalang kanan Apo Dioh.”

19 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan Samaritano, “Mideng ka ket
muli kayna, ta nitaah ka uli ha pamteg mo.”

Hiyay Pandugi nin Panakop nan Apo Dioh
(Mateo 24:23-28; 24:37-41)

20 Ha maghay mangaamot, tinepet la yan Papariseo ye Apo Jesus no
makano yan mandugi ye panakop nan Apo Dioh. Nakibat yay Apo
Jesus kanla, "Hiyay panakop nan Apo Dioh, ket homain pagkakitan
no makano yan mandugi. 21 Kaya-bay homain makapaghabi, 'Ihtibay
yan manakop ye Apo Dioh!' o 'Ihtewbay yan manakop!' ta ampanakop
yaynay Apo Dioh ha puho yo."
22 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, "Lumateng
lano ye panaon a hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket labay
yo koynan makit a mag-udong a manakop, noba ahe yo makit. 23 Ket
no main maghabi kanyo, 'Anti ya ihtew!' o 'Anti ya ihti!' adi yo hila
ampamtegan o makilakew kanla. 24 Ta hiko a ibat ha langit a in-
Anak nin Tao, ket mag-udong ako ihti ha babe-luta a omen ha kilat
a angkapahnagan nay kaganaan a pahen nin lowang. 25 Noba haanin,
katapulan ako po a magdiha nin malabong a idap boy ikahwil lan tatao
kananyatin panaon."
26 "Hiyay andiyagen la lanon tatao ha mangaamot nin panlumateng
ko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket omen met ateed ha andiyagen
lan tatao ha panaon nan Noe. 27 Ha panaon nan Noe, bayo po malanab
ye babe-luta, hilay tatao, ahe la tanda a manlanab. Ampangan hila,
ampinom boy ampangahawa a omen ha alan a andiyagen la angga
ha hinumlep yaynay Noe* ha daong. Ket ha anti hilayna ha loob nin
daong, nilumateng ana met ye lanab. Ket nangaalimeh hilan kaganaan
ye tatao ha babe-luta."
28 "Wanabay met ateed ye nalyadi ha panaon nan Lot.† Hilay
tatao, ampangan hila boy ampinom, ampanaliw hila boy ampaglako,
ampananem hila boy ampangipaideng hilan babaey. 29 Noba ha
mangaamot a inumalih yaynay Lot ha banwan Sodoma, namaudan
yan apoy boy ahopli ye Apo Dioh. Ket hilay tatao ihtew, naulam hilan
kaganaan."
30 "Wanabay met ateed lano ha mag-udong ako a ibat ha langit a
in-Anak nin Tao. 31 Kananyatew a mangaamot, hiyay anti ha ilwah
nin baey na, ket adi yayna lumoob a mangwan hinyaman a bagay
ha baey na. Ket hiyay anti ha talon, adi yayna muli a mangwan
hinyaman a babagay. 32 Pakaihipen yoy nalyadi hatew kanan ahawa
nan Lot.‡ 33 Ayaman a ampangihilib nin bi-ay na, ket maanam na.
Noba ayaman a nakahadya a matey uli ha panumbong na kangko, ket
mabyayan yan bi-ay a homain anggaan. 34 Habiyen ko kanyo a ha
panaon nin panlumateng ko, main lanon luway tao a angkatuloy ha
maghay pamid-an. Hiyay magha, mipalakew ya ha langit. Noba hiyay
magha, mabantak ya. 35 Main lanon luway babayi a ampanggiling.
Hiyay magha, mipalakew ya ha langit. Noba hiyay magha, mabantak
ya. 36 [Main lanon luway lakin ampag-obda ha padayan. Hiyay magha
kanla, mipalakew ya ha langit. Noba hiyay magha, mabantak ya.]"

---

* **17:27** Genesis 6:5-8. † **17:28** Genesis 19:12-19. ‡ **17:32** Hatew, ha an-umalih yaynay Lot ha banwan Sodoma a lamo na hilay pamilya na, ket namalingay yay ahawa na. Kaya-bay nag-ilyadi yan kalintataon ahin. Natey ya, ta ahe ya nanumbong ha bilin nan Apo Dioh kana a ahe ya mamalingay ha banwan Sodoma (Genesis 19:17-26).

37 Haanin, hilay mānumbong nan Apo Jesus, nanepet hila kana,
“Apo, way-ihtew yan malyadi yain?”
Nakibat yay Apo Jesus kanla makauli ha kahabiyan, “No way-ihtew
ye bangkay, ket matandaan lan kaganaan, ta anti hila ihtew ye oowak
a naytitipon.”

18

Hiyay Alimbawa tungkol ha Mauplit a Bawon Babayi

1 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na ye maghay
pangilalayi, ta labay nan ipalinaw kanla a katapulan a lanang hilan
makigwang boy ahe hila humawa a makigwang. 2 Hinabi na, “Ha
maghay banwa, main uhgado a homain limo kanan Apo Dioh boy
homain yan ambihaen a tao. 3 Ket ha banwan yatew, main met maghay
bawon babayi a panguoyaoy kanan uhgado. Ket ampakiiingalo ya
kana, a wana, ‘Ikatulidan moko dayi kanlan kakaaway ko!’ 4 Ha
una yan nakew kanan uhgado, ket ahe naya hinaglapan. Noba ha
kabuyotan nin panguoyaoy na, inihip nan uhgado ha hadili na, ‘Agya
homain akon limo kanan Apo Dioh boy homain akon bega ambihaen
a tao, 5 ket ikatulidan ko yayna yatin bawon babayi. Ta no ahe, maka
humawa ako ha panguoyaoy na.’ ”
6 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus, “Pakaihipen yoy hinabi nan
maloke a uhgado. 7 Ta agya maloke ya, ket hinaglapan na yan teed ye
bawon babayi. Hiyay Apo Dioh po nayi ye ahe managlap kanlan pinili
na a mangaamot boy madeglem a ampakiiingalo kana? Paagaden
na hila nayi nin mabuyot? 8 Habiyen ko kanyo a tampol na hilan
haglapan. Noba hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ha pag-udong
ko ihti ha babe-luta, main ako lagin malatngan a ampamteg kangko?”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Pariseo boy Māningil nin Bowih

9 Haanin, main ano katao ihtew a ampangibaan a mangatoynong
hilayna. Ket hiyay pamilew la kanlan kanayon, maaypa bengat. Kaya-
bay hinabi nan Apo Jesus kanla yatin pangilalayi, 10 “Main luway lakin
hinumlep a makigwang ha Timplo. Hiyay magha, Pariseo ya. Ket
hiyay magha met, māningil bowih. 11 Haanin, hiyay Pariseo, nideng
ya. Ket nakigwang yan tungkol ha hadili na. Hinabi na, ‘Apo Dioh,
ampahalamat ako kammo, ta aliwa kon omen kanlan tataon mānakaw,
mapanyag nin maloke, māmabayi o omen kananyatin makuhit a
māningil nin bowih. 12 Ha loob nin maghay dominggo, ampikalwa
kon ampagpaltan mangan boy an-ibyay koy ikamapo nin kaganaan a
tapul ko.’ ”
13 “Noba hiyay māningil nin bowih, nideng ya ha main kataangan
kanlan tatao, ta angkading-ey ya. Angkading-ey yan tumangal boy
andogdogen nay pagaw na a anhabiyen na, ‘Apo kon Dioh, ingalowan
moko, ta magha kon māgkahalanan.’ ”
14 Hinabi nan Apo Jesus, “Habiyen ko kanyo a yatin māningil nin
bowih, nuli yan matoynong ha pamilew nan Apo Dioh. Noba hiyay
Pariseo, ahe. Ta ayaman a ampagmatagay, ket iaypa na yan Apo Dioh.
Boy ayaman a ampagmaaypa, ket itagay na yan Apo Dioh.”

Hiyay Panginged nan Apo Jesus kanlan Mangakandin Aanak
(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

15 Ha maghay mangaamot, main ano kataon nangilakew nin mangakandin aanak la kanan Apo Jesus ta-omen la awoken kana a ipalonto
na ye gamet na kanlan aanak boy inged. Ket hilay mānumbong na,
ha nakit la hilay tataon ampangilakew nin aanak la kanan Apo Jesus,
pinaghabiyan la hila. 16 Noba hiyay Apo Jesus, hinagyat na hilay
aanak. Ket hinabi na kanlan mānumbong na, "Paolayan yo hilay
mangakandin aanak a humaley kangko. Adi yo hila anhaaden, ta
hilay tataon main pangugali a omen kanlan hilatin aanak ye maibilang
kanlan anhakopen nan Apo Dioh. 17 Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Ayaman a ahe ampahakop kanan Apo Dioh a omen ha
pagpahakop nin makandin anak, ket ahe ya bega maibilang kanlan
anhakopen nan Apo Dioh."

Hiyay tungkol ha Lakin Mabatnang
(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

18 Haanin, main maghay lakin mānungkolan ye nanepet kanan Apo
Jesus, "Manged a Maihtodo, hinyay hukat kon diyagen ta-omen ako
mabyayan nin bi-ay a homain anggaan?"
19 Nakibat yay Apo Jesus kana, "Taket ta anhabtan mo kon manged?
Hiyay Apo Dioh bengat ye manged, homain anan kanayon. 20 Tanda
moy Bibilin nan Apo Dioh, 'Adi ka makilaki o mamabayi, adi ka
mamatey nin tao, adi ka manakaw, adi ka manihtigoh nin katagowan,
boy bihaen moy bapa boy indo mo.' "*
21 Nakibat yay mānungkolan, "Kaganaan hilain a bibilin, anhum-
bongen koyna paibat po ha anak ako."
22 Pamakange nan Apo Jesus yatew, hinabi na kana, "Main po magha
a hukat mon diyagen. Ilako moy kaganaan a babandi mo. Ket
hiyay mapaglakoan mo, ibyay mo kanlan mangaidap. Ha wanabay,
magkamain kan kabatnangan ha langit. Pangayadi, mag-udong
ka ihti, ket manumbong kayna kangko." 23 Noba pamakange nan
mānungkolan ye hinabi nan Apo Jesus, ket nilumele ya, ta mabatnang
yan tubat.
24 Ha nakit na yan Apo Jesus a nilumele yay mānungkolan a
mabatnang, hinabi na, "Koynan kaidap a maibilang ye mabatnang
kanlan anhakopen nan Apo Dioh. 25 Matataloh ya po a humlep ye
maghay kamelyo ha lubot nin kadayem dinan ha maibilang ye taon
mabatnang kanlan anhakopen nan Apo Dioh."
26 Haanin, hilay nakange, tinepet la yay Apo Jesus, "No wanabay
awod Apo, aya hilaynay miligtah?"
27 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Hiyay ahe mapalyadi nin tao, ket
mapalyadi nan Apo Dioh."
28 Ket haanin, hinabi nan Pedro, "Hikayi nayi, Apo? Ket nilakwanan
mi ye kaganaan ta-omen kayi manumbong kammo."
29 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko. Malabong ye matanggap yo, ta ayaman a nanlakwan nin baey na o
ahawa na o kakatongno na o tutoa na o aanak na uli ha pangipatanda
na nin panakop nan Apo Dioh, 30 ket makatanggap ya haanin met ateed
a panaon nin malalabong po ha nilakwanan na. Ket ha lumateng a
panaon, mabyayan ya po nin bi-ay a homain anggaan."

---

* **18:20** Exodo 20:12-16; Deuteronomio 5:16-20.

Hiyay Ikatlon Pangipatanda nan Apo Jesus nin tungkol ha Kamateyan na
(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

31 Haanin, in-ilbo na hilan Apo Jesus ye labinluway mānumbong na.
Ket hinabi na kanla, “Leng-en yo yatin habiyen ko. Makew kitawo
haanin ha Jerusalem. Ket ihtewbay ana matupad ye kaganaan a
inhulat lan popodopita hatew tungkol kangko a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao. 32 Ta maigawang ako kanlan aliwan Judio. Ket umih-umihen
la kon papading-eyan, luda-ludaan, 33 hibladen boy pateyen. Noba ha
ikatlon mangaamot, mabi-ay akon uman.”
34 Noba hilay mānumbong nan Apo Jesus, homain hilan natalohan
ha hinabi na, ta naitayo kanla ye labay habiyen nin yatew. Kaya-bay
ahe la tanda no hinyay andektan nin hinabi nan Apo Jesus.

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha maghay Kapkap
(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

35 Ha mahaley hilaynan Apo Jesus boy mānumbong na ha banwan
Jerico, main maghay lakin kapkap a ampikno ha gilid dān a ampag-
palimoh. 36 Ha nange na hilay malabong a tataon anhumapid ha haley
na, tinepet na hila, “Hinyay angkalyadi?”
37 Hinabi lan tatao kana, “Anhumapid yay Apo Jesus a taga Nazaret.”
38 Haanin, nangha yay lakin kapkap, “Apo Jesus a Lahi nan Poon
David, ingalowan moko!”
39 Ket hilay tataon ampuna kanan Apo Jesus, pinaghabiyan la yay
kapkap, a wanla, “Pakal-em ka!”
Noba inlalo nayna ingat impangha, a wana, “Lahi nan Poon David,
ingalowan moko!”
40 Pamakange nan Apo Jesus nin pangha na, tinumgen ya. Ket hinabi
na, “Ilakew yoya ihti kangko.” Ha anti yaynay kapkap ha adapan nan
Apo Jesus, tinepet naya, 41 “Hinyay labay mo a diyagen ko kammo?”
Nakibat yay kapkap, “Apo, labay koy makakit.”
42 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kana, “Makakit kayna! Nitaah kayna
uli ha pamteg mo kangko.” 43 Ket tampol yaynan ampakakit ye laki. Ket
legan anhumumbong ya kanan Apo Jesus, ampanggalang ya kanan
Apo Dioh. Ha nakit lan kaganaan a tataon anti ihtew ye nalyadi,
nanggalang hila met kanan Apo Dioh.

19

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Zaqueo

1 Haanin, hiyay Apo Jesus, nilumateng yayna ha banwan Jerico,
ta ihtewbay ya magdān palakew ha Jerusalem. 2 Ket kananyatew a
banwa, main maghay lakin mabatnang a nagngalan Zaqueo. Magha
ya kanlan mānguna lan māningil nin bowih. 3 Labay na yan makit ye
Apo Jesus, noba ulita pandak ya boy malabong hilay tatao, ket ahe naya
makit. 4 Kaya-bay hiyay dinyag na, nayew yan nakew ha unaan haka
ya nanik ha poon-kayon anhabtan sikamoro ta-omen naya makit ye
Apo Jesus a magdān. 5 Ha niabot yaynay Apo Jesus ha eteb nan Zaqueo,
ket tinangal naya boy hinabi na, “Zaqueo, padah moy lumumbah, ta
katapulan koy makidagoh ha baey mo haanin.”
6 Haanin, hiyay Zaqueo, mapadah yan nilumumbah. Ket angkaaliket
yan nananggap kanan Apo Jesus ha baey na. 7 Kaganaan lan tataon

nakakit nin pamakew na ha baey nan Zaqueo, ket naytatalabotob hila,
“Yo! Nakew yan napahangaili ha maghay māgkahalanan.”
8 Haanin, legan ampangan hila, nideng yay Zaqueo. Ket hinabi na
kanan Apo Jesus, “Apo, hiyay kagitna nin babandi ko, ibyay koyna
kanlan mangaidap. Ket no main ako man nakuhit, iudong kon mikapat
a ukdo kanla.”
9 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Haanin a mangaamot, naligtah
hilaynay nagbaey. Ta yatin tao, ket namteg ya met kanan Apo Dioh
a omen ha dinyag nan Abraham. 10 Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao, ket nakew ako ihti ha babe-luta a manapul boy mangiligtah
kanlan nitaang kanan Apo Dioh.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Balitok a Papalata
(Mateo 25:14-30)

11-12 Legan anhumaley yay Apo Jesus ha banwan Jerusalem, anleng-
en lan tatao ye pangiadal na. Ket ha ihip la nabaan la, a wanla, “Ha
lumateng yay Apo Jesus ha Jerusalem, ket manakop yayna.” Kaya-bay
in-ihtolya nan Apo Jesus kanla yatin pangilalayi, “Main maghay laki a
mabatnang boy ambalayen a nakew ha mataang a lugal ta-omen na
tanggapen ye katungkolan na bilang poon. Ket no matanggap naynay
katungkolan na, mag-udong ya met ateed. 13 Noba bayo ya inumalih,
impadakit na hila po ye mapo kanlan iipoh na. Ket balang magha
kanla, binyanan na hilan titimaghan palata a balitok. Hinabi na kanla,
‘Legan ahe ako po, ipanapulan yo yati.’ ”
14 “Noba kahulog la yan kalugalan na. Kaya-bay ha inumalih yayna,
nangitubol hilan tatao ha lakwen na ta-omen la habiyen, ‘Hi! Ahe miya
labay yatin tao a mamoon kammi.’ ”
15 “Agya wanabay man, nadyag ya po ateed a poon. Ket ha nag-udong
yayna ha lugal la, impadakit na hilay iipoh na a binyan nan palatan
balitok hatew ta-omen na hila tepeten no anoy natubo nin balang
magha kanla. 16 Haanin, hinumaley kana ye nauna. Ket hinabi na,
‘Apo, hiyay maghan palata mon balitok a in-ibyay mo kangko hatew,
ket nakatubo yan mapo.’ ”
17 “Hinabi nan poon kana, ‘Manged a ipoh, manged ye dinyag mo!
Ket ulita mapatayaan ka nin makandin bagay, diyagen katan māmaala
nin mapo a banwa.’ ”
18 “Haanin, hinumaley ya met kana ye ikalwan ipoh. Ket hinabi na,
‘Apo, hiyay palata mon balitok a in-ibyay mo kangko hatew, nakatubo
yan lima.’ ”
19 “Hinabi nan poon kana, ‘Manged! Diyagen katan māmaala nin
limay banwa.’ ”
20 “Haanin, hinumaley yayna met ye ikatlon ipoh kana. Ket hinabi
na, ‘Apo, anti yay palata mon balitok a in-ibyay mo kangko hatew.
Pinutot ko yan panyo haka ko yan inhinop, 21 ta angkalimo ko kammo.
Tanda ko a homain kan ingalo boy ampakinabangan moy ahe mo
nagbannogan boy ampamupol ka nin ahe mo intanem.’ ”
22 “Hinabi nan poon, ‘Maloke kan ipoh! Uhgaan kata makauli ha
hinabi mo. Tanda mo manayti a homain akon ingalo, ampangwa kon
aliwa kon konin, boy ampamupol akon ahe ko intanem. 23 Taket man
awod ta ahe mo imbangko ye palata kon balitok ta-omen ha pag-udong
ko, ket main akon makwan tubo nin pilak ko?’ 24 Haanin, hinabi na

kanlan tataon anti ihtew, ‘Kowen yoya kana ye palata kon balitok, ta
ibyay yo kanan main mapo a palatan balitok.’ ”
25 “Noba hinabi la kana, ‘Apo, main yaynabay mapo a palatan
balitok!’ ”
26 “Nakibat yay poon, ‘Habiyen ko kanyo a hiyay taon mapatayaan ha
makandin bagay, ket biyan ya po nin malalabong. Noba hiyay taon ahe
mapatayaan, agya hiyay makandi a anti kana, ket kowen ya po kana.
27 Ket hiyay tungkol met kanlan kaaway ko a ahe malabay pahakop
kangko, ilakew yo hila ihti. Ket pateyen yo hila ha adapan ko.’ ”

Hiyay Panlumateng nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem
(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

28 Pangayadi nan nag-ihtolya Apo Jesus, ket nagpahulong yayna
palakew ha banwan Jerusalem a angkauna ya kanlan mānumbong na.
29 Ha maga hilaynan miabot ye Apo Jesus ha Betfage boy Betania ha
anhabtan Mapantay nin Oolibo, pinauna na hilay luway mānumbong
na, 30 a wana, “Makew kawo ha dongla a badiyo. Ket pamiabot yo
ihtew, main kawon makit a maghay oybon ahnon nakah-el a ahe po
bega nahakayan. Loaten yoya boy tengtengen yoya ihti. 31 No main
manepet kanyo, ‘Uy! Taket ta anloaten yo yay ahno?’ habiyen yo kana,
‘Matapul na yan Apo.’ ”
32 Haanin, nakew hilaynay luway mānumbong na ha badiyon hinabi
nan Apo Jesus. Ket nakit la yan peteg ye oybon ahno a nakah-el. 33 Ket
ha anloaten la yayna, tinepet na hilan nagkonin, “Uy! Taket ta anloaten
yo yay oybon ahno?”
34 Nakibat hila, “Matapul na yan Apo.”
35 Haanin, tinengteng la yay oybon ahno kanan Apo Jesus. Ket ha
niabot hilayna kana, in-apay lay kepkep la ha golot nin oybon ahno
haka laya pinahakay ye Apo Jesus. 36 Legan nakahakay yay Apo Jesus
ha ahno palakew ha banwan Jerusalem, hilay tatao, an-iamlak lay
kekepkep la ha pagdanan na.
37 Ha mahaley yaynay Apo Jesus ha palohan nin Mapantay nin
Oolibo, hilay kaganaan a mānumbong na, ingkana laynay pangi-
pangha nin aliket boy panggalang la kanan Apo Dioh uli ha kaganaan
a nakit la a kapagtakaan a dinyag na. 38 An-ipapangha la, a wanla,
“Inged na yan Apo Dioh ye poon a anlumateng ha ngalan na!* Main
katanaan ha langit! Galangen yay Apo Dioh a anti ha langit!”
39 Haanin, hilay nangaanon Pariseo a nakihale kanlan malabong a
tataon anhumumbong kanan Apo Jesus, hinabi la kana, “Maihtodo,
patgenen mo hila man ye mānumbong mo.”
40 Nakibat yay Apo Jesus, “Habiyen ko kanyo a no pakal-em hila,
hilayatin dadapah ye mangha nin panggalang kangko.”

Tinangihan na hilan Apo Jesus ye tatao ha banwan Jerusalem

41 Ha mahaley yaynay Apo Jesus ha banwan Jerusalem boy angkata-
mulaw nayna, tinangihan na hilay tatao ihtew, ta angkalunoh ya
kanla. 42 Hinabi na, “Kakaingalo kawon angkumonin ha Jerusalem.
No nabalayan yon bengat ye makaibyay kanyon katanaan, agkawo
dayin kakaingalo! Noba ahe yo nabalayan. 43 Lumateng lano ye
panaon a kobkoben la kawo nin kakaaway yo boy liktopen la kawon

* **19:38** Kakanta 118:26.

dawohongen. 44 Hipeten la kawo boy damaen lay banwa yo. Homain
lanon bega mabantak a dadapah a naypalingping. Madihaan yo yatin
kaganaan, ta ahe yoya imbabano ye panlumateng nan Apo Dioh a
mangiligtah kanyo!”

Hiyay Pangimahakit nan Apo Jesus nin Timplo
(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

45 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha mahlang nin Timplo. Ket
intaboy na hilay ampaglako. 46 Hinabi na, “Hiyay naihulat a Habi nin
Dioh, ‘Hiyay baey ko, ket baey pamakigwangan.’† Noba dinyag yo yan
payngikbengan nin mānakaw!”‡
47 Paibat kananyatew, minamangaamot yaynan ampangiadal ha
mahlang nin Timplo ye Apo Jesus. Noba hilay mānguna a papadi,
mamaihtodo nin Bibilin boy hilay mānungkolan, labay la yan maipa-
patey ye Apo Jesus. 48 Noba ahe la madyag, ulita kalalabay lan leng-en
tatao ye pangiadal na.

20

Hiyay Tepet tungkol ha Katulidan nan Apo Jesus
(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

1 Ha maghay mangaamot, legan ampangiadal yay Apo Jesus kanlan
tatao ha mahlang nin Timplo boy an-ipatanda nay Manged a Balita,
hinaleyan la yan mānguna a papadi boy mamaihtodo nin Bibilin a
lamo la hilay tutoan Jujudio a mānungkolan. 2 Haanin, hinabi la kana,
“Hika! Habiyen mo man kammi no hinyay katulidan mon manyag nin
didinyag mo naapon. Ayay namyay kammo nin katulidan?”
3 Nakibat yay Apo Jesus, “Tepeten katawo met. Habiyen yo man
kangko 4 no ayay namyay kanan Juan nin katulidan a mamawtihmo?
Hiyay Apo Dioh o tao?”
5 Ket pinaytongtongan la, a wanla, “No habiyen tawo a hiyay
Apo Dioh, ket habiyen na met kantawo, ‘Taket awod ta ahe yoya
pinamtegan?’ 6 Noba no habiyen tawo a tao, ket tataponen la kitawon
dadapah hilatin malabong a tao, ta ampamtegan la a hiyay Juan, ket
podopita na yan Apo Dioh.”
7 Kaya-bay hinabi la, “Ahe mi tanda.”
8 Hinabi na met Apo Jesus kanla, “No wanabay awod, ahe ko met
habiyen kanyo no ayay namyay kangko nin katulidan a manyag nin
andyagen ko.”

Hiyay Pangilalayi tungkol kanlan Māmakitalon
(Mateo 21:33-46; Marcos 12:1-12)

9 Haanin, in-ihtolya nan Apo Jesus kanlan tatao ye maghay pangi-
lalayi, “Main maghay laki a nananem nin ubah ha pananeman na.
Pangayadi, pinaabangan nay ubahan na kanlan māmakitalon, ta
makew ya ha mataang a lugal. Ket kumonin ya ihtew nin mabuyot
a panaon. 10 Ha panaon anan pamupol nin ubah, nangitubol yan
maghay ipoh na a mangwa nin dakay na kanlan māmakitalon. Noba
hiyay ipoh, ket binabadog la yan māmakitalon haka la yan pinaalih a
homain kaget. 11 Haanin, nangitubol yayna man nin kanayon a ipoh

† **19:46** Isaias 56:7. ‡ **19:46** Jeremias 7:11.

na. Noba binogbog laya met ateed boy pinading-eyan laya haka la yan
pinauli a homain kaget. 12 Ket haanin, intubol naya po ye kakatlon
ipoh na. Noba hinugat-hugatan laya haka laya intaboy. 13 Kaya-bay
nangihip yay nagkonin nin ubahan, 'Hinya lagi ye diyagen ko? Ah!
Itubol ko yay ampakaadoen kon anak. Kadihko bihaen laya.' "
14 "Noba ha natamulaw la yan māmakitalon ye anak na a andumaho,
hinabi la, 'Anti yaynay manawid! Pateyen tawo ya ta-omen tawo
mapagkonin ye tawiden na.' 15 Kaya-bay hiyay dinyag la kana, dinakep
la yan ingguloy a pinatey ha ilwah nin ubahan."
Haanin, nanepet yay Apo Jesus, "Hinya lagi ye diyagen nan nagkonin
nin ubahan kanlan māmakitalon? 16 Homain hapo a lakwen na hilan
pateyen. Pangayadi, ipaabang nayna ha kanayon ye ubahan na."
Pamakange lan tatao nin hinabi nan Apo Jesus, hinabi la, "Ahe na
dayin ipaluboh Apo Dioh a malyadi yatew."
17 Noba hiyay Apo Jesus, pinakabilew na hilay tatao haka na hinabi
kanla, "No wanabay ye ihip yo, hinya awod ye labay habiyen nin yatin
naihulat a Habi nin Dioh?
'Hiyay dapah a ingkahwil lan māmaideng nin baey,
hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey.' "*
18 Hinabi na po Apo Jesus, "Ayaman a maampag kananyain a dapah,
mapha ya. Ket ayaman a maondagan na, ket matamek ya."

Hiyay Tepet tungkol ha Pamayad nin Bowih
(Mateo 22:15-22; Marcos 12:13-17)

19 Haanin, natalohan lan mamaihtodo nin Bibilin boy mānguna a
papadi a hilabay ye andektan nin pangilalayi nan Apo Jesus. Kaya-
bay kananyatew met ateed, labay la yayna dayin dakpen. Noba
angkalimo hila kanlan tatao. 20 Kaya-bay nangagad hilan mamanged
a panaon. Haanin, nangupa hilan ano kataon manepet kanan Apo
Jesus a konwadi manged ye tikih la kana. Ta labay la yan kaloten ha
hahabi na ta-omen laya maidalom kanan Gobilnadol. 21 Ket hilatin
inupaan la, hinabi la kana, "Maihtodo, tanda mi a huhto ye kaganaan
a anhabiyen mo boy an-iadal mo. Homain kan antupigan a tao boy
hiyay kaptegan tungkol ha kalabayan nan Apo Dioh ye an-iadal mo
kanlan tatao. 22 Haanin, main kayin tepet kammo. Ha ihip mo, huhto
laweh a mamayad kitawon bowih ha Emperador nin Roma o ahe?"
23 Noba tanda nan Apo Jesus a ampagkonwadi hilan bengat. Kaya-
bay hinabi na kanla, 24 "Gawangan yoko man nin palatan Roma."
Ket ha ginawangan la yan palata, tinepet na hila, "Ayay naglupa boy
nagngalan ye nakadokit ihti?"
"Hiyay Emperador Cesar," wanla.
25 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, "No wanabay awod, hiyay
kanan Emperador Cesar, ibyay yo kana. Ket hiyay kanan Apo Dioh,
ibyay yo met kana."
26 Ahe laya nakalot ye Apo Jesus ha hinabi na ha adapan lan tatao.
Ket uli ha pagtaka la ha pakibat na, napakal-em hila.

Hiyay Tepet tungkol ha Pagkabi-ay Uman
(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

* **20:17** Kakanta 118:22.

27 Haanin, main anoy Saduseo ye hinumaley a manepet kanan Apo
Jesus. Hilabay ye pangkat nin tatao a ahe ampamteg a mabi-ay uman
ye nangamatey. 28 Hinabi la kanan Apo Jesus, “Maihtodo, hiyay anti ha
Bibilin a impahulat kanan Moises, wanae ya, ‘No matey yay ahawan
laki, ket ahe ya nagkaanak kanan ahawa na, katapulan a ikahal
nin katongno nan laki ye bawo. Ket no magkaanak hila, maibilang
yan anak nin katongno na a natey.’† 29 Haanin, main pitoy lalaki a
mikakatongno. Hiyay punganay, nangahawa ya. Noba natey yan ahe
nagkaanak kanan ahawa na. 30 Ket hiyay ikalwa, inahawa na yay ipag
na a bawo. Noba natey ya met ateed a ahe nagkaanak. 31 Wanabay
met ateed ye nalyadi ha ikatlo. Natey ya met ateed a ahe nagkaanak
kana. Kaganaan hilatin mikakatongno, napag-ahawa la yay ipag la,
noba ahe hila nagkaanak kana. 32 Ha kalinghuyotan, natey ya met ye
babayi. 33 Haanin, wanae ye tepet mi kammo, ‘Ha panaon a mabi-ay
uman ye nangamatey, aya lagi kanlan pitoy mikakatongno ye ahawa
nan babayi, ta napag-ahawa na hilan kaganaan?’ ”
34 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hilay tatao haanin, ket ampanga-
hawa hila. 35 Noba lano ha lumateng a panaon, hilay pinili nan Apo
Dioh a bi-ayen nan uman a mapagkalamo na ha langit, ket ahe hilayna
mangahawa. 36 Ahe hilayna met matey a omen kanlan aanghil. Aanak
na hilan Apo Dioh, ta bini-ay na hilan uman. 37 Agya hiyay Moises,
ket ampaptegan na met a mabi-ay uman ye nangamatey. Ta hiyay
hulat na tungkol ha mahipok a poon-kayon andumlag, hinabtan na
yay Apo Dioh a ‘Dioh nan Abraham, Dioh nan Isaac, boy Dioh nan
Jacob.’‡ 38 Hiyay labay habiyen, angkabi-ay hila po, ta hiyay Apo Dioh,
ket Dioh nin angkabi-ay, aliwan nangamatey. Ta ha pamilew nan Apo
Dioh, ket angkabi-ay ye kaganaan a tatao.”
39 Haanin, hinabi nin anoy mamaihtodo nin Bibilin, “Maihtodo,
manged ye pakibat mo.” 40 Ket paibat ana kananyatew, homain anan
bega nagngaya a manepet kana.

Hiyay Tepet tungkol kanan Cristo
(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)

41 Haanin, tinepet na hila met Apo Jesus, “Way-omen lan mahabi nin
tatao a hiyay Cristo, ket lahi na yan Poon David? 42 Ta hiyaynabay met
Poon David ye nangihabi ha libdon Kakanta nin wanae tungkol kanan
Cristo,
‘Hinabi nan Apo Dioh kanan Apo ko,
“Mikno ka ha dapit wanan ko
43 angga ha mapahuko ko hila kammo ye kakaaway mo.” ’ ”§
44 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, “No hiyay Poon David ket hinabtan
na yan Apo ye Cristo, way-omen la yan mahabi nin tatao a lahi na yan
bengat nin David ye Cristo?”

Hiyay Laban kanlan Mamaihtodo nin Bibilin
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40)

45 Legan ampanlenge hilay kaganaan a tatao kanan Apo Jesus, hinabi
na kanlan mānumbong na, 46 “Mag-alla kawo kanlan mamaihtodo nin
Bibilin. Kalalabay lay magpahyal a nakahoot nin makadang a tapih

† **20:28** Deuteronomio 25:5. ‡ **20:37** Exodo 3:6. § **20:43** Kakanta 110:1.

ta-omen la ihipen nin tatao a mangatoynong hilan tatao. Kalalabay
la met ye maidlaw nin tataon angkadanan la boy kalalabay la po ye
mikno ha pamiknoan a nakataladan kanlan mangadangal a tatao ha
pāytiponan lan Jujudio boy ha poniyan. 47 Ampaglanganan la hilay
bawon babayi. Ampagmamangedan hila ha adapan lan malabong a
tatao makauli ha makadang a pakigwang la. Kaya-bay mamabyat lano
ye ipaduha nan Apo Dioh kanla."

21

Hiyay Intukoy nin Bawon Babayi
(Marcos 12:41-44)

1 Legan anti ya po ye Apo Jesus boy hilay mānumbong na ha
mahlang nin Timplo, nakit na hilay mangabatnang a ampangitukoy
nin pilak ha pangitukoyan nin pilak a magawi ha Timplo. 2 Ket
nakit naya met ye maghay maidap a bawon babayi a nangitukoy nin
luway palatan tanho. 3 Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na,
"Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hiyay intukoy nan maidap a
bawon babayi, ket maiigit ya dinan ha intukoy lan kaganaan. 4 Ta
hiyay intukoy lan kaganaan a mangabatnang, ket hiyay ahe layna
minga katapulan ha bi-ay la. Noba hiyay maidap a bawon babayi,
ket inlumpoh nan intukoy ye ikabi-ay na."

Hiyay tungkol ha Pagkadama nin Timplo
(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)

5 Haanin, hilay nangaanoy mānumbong nan Apo Jesus, ampay-
totongtongan lay tungkol ha Timplo nan Apo Dioh. Anhabiyen la,
"Kangaada ye mangablin dadapah a ginawi la ha Timplo boy hiyay
indigalo lan tatao a in-aalkoh la ha lingling."

Pamakange nan Apo Jesus ye ampaytongtongan la, hinabi na kanla,
6 "Hilain a mangaada a angkakit yo, lumateng lanoy panaon a
mangaagwat hilan kaganaan. Ket homain lanon bega mabantak a
naypalingping a dadapah."

Hilay Kaidapan boy Pangipaloke a Lumateng
(Mateo 24:3-14; Marcos 13:3-13)

7 Nanepet hilay mānumbong nan Apo Jesus kana, "Maihtodo,
makano ya lumateng yain a panaon a hinabi mo boy hinyay pagkaki-
tan no madanon anan malyadi?"

8 Nakibat yay Apo Jesus kanla, "Mag-alla kawo ta-omen la kawo
ahe matalingo nin agya ayaman. Ta malabong hila lanoy lumateng
a manggawi nin ngalan ko, a wanla, 'Hiko ye Cristo a impangako
nan Apo Dioh!' Boy habiyen la po, 'Nilumateng anay kalampuhan nin
panaon!' Adi yo hila ampamtegan, ta aliwan peteg yatew. 9 Kaya-bay
no mangean yoynay gubat boy paylalaban, ket adi kawo angkalimo.
Ta katapulan a malyadi hilatew, noba aliwa po yain ye kalampuhan
nin babe-luta."

10 Haanin, hinabi na po Apo Jesus kanla, "Maygugubat lano ye
nanahyon boy wanabay met ye papanakopan. 11 Kananyatew a
panaon, manlayon nin mangakhaw ha nakahinadi a lulugal. Magka-
main nin bitil boy mitayak ye hahakit a makapatey ha nakahinadi a

lulugal. Ket makakit kawo lanon ampakalilimo boy kapagtakaan a
pagkakitan a ibat ha langit.”
12 “Noba bayo ya lumateng yatew a panaon, ket dakpen la kawo boy
ipaloke uli ha panumbong yo kangko. Ilakew la kawo lano kanlan
mānungkolan ha pāytiponan lan Jujudio ta-omen la kawo litihen boy
ipapidiho. Iadap la kawo kanlan popoon boy kanlan gogobilnadol.
13 Ket yabaytew yaynay panaon yo a mangipapteg kanla nin tungkol
kangko. 14 Itanem yo ha ihip yo a adi yo angkahindakan no way-
omen yo ikatulidan ye hadili yo. 15 Ta ipaihip ko lano kanyo ye
huhton habiyen yo boy biyan katawon kadunongan a ahe la mababa
a kuntadaen o hamboten nin kakaaway yo. 16 Lano agya hilay tutoa
yo boy kakatongno yo, hilay papaltido yo boy hilay gagayyem yo, ket
hila met ateed ye mangiopit boy mangipapatey nin nangaano kanyo.
17 Ket uli ha panumbong yo kangko, pag-inakitan la kawon kaganaan
a tatao. 18 Noba adi kawo angkalimo. Ta agya maghay labok nin ō yo,
ket homain mikatak. 19 Ket no mateeh yo, mabyayan kawon bi-ay a
homain anggaan.”

Hiyay tungkol ha Pagkadama nin banwan Jerusalem
(Mateo 24:15-21; Marcos 13:14-19)

20 Hinabi na po Apo Jesus ye malyadi lano ha Jerusalem, “No makit yo
yaynan naliktop nin huhundaloh ye banwan Jerusalem, tanda yoynan
madanon anay pagkadama nin banwa. 21 Kananyatew a panaon,
hilay anti ha plobinhiyan Judea, katapulan laynan tumakah palakew
ha mamapantay. Ket hilay anti ha loob nin banwan Jerusalem,
katapulan laynay umalih. Ket hilay anti ha ilwah nin yatew a banwa,
ahe hilaynan mag-udong ihtew. 22 Ta yabaytew anay panaon nin
pamaduha nan Apo Dioh ta-omen matupad ye naihulat a Habi nin
Dioh. 23 Kananyatew a mangaamot, kakaingalo hilay mangabuktot boy
hilay iindo a ampamahoho, ta maidapan hilan mayew. Magkamain nin
tubat a kaidapan kananyatin lugal uli ha tubat a poot nan Apo Dioh
kanlan tatao. 24 Main matey nin keya. Ket hilay kanayon met, dakpen
la hilan ilakew ha mataang a lulugal. Ket hiyay banwan Jerusalem,
hakopen lan aliwan Judio anggan mayadi ye panaon a intaning nan
Apo Dioh a panakop la.”

Hiyay Pag-udong nan Apo Jesus ihti ha babe-luta
(Mateo 24:29-31; Marcos 13:24-27)

25 Hinabi na po Apo Jesus, “Makakit kawo lanon kapagtakaan a
pagkakitan ha mangaamot, bowan, boy ha bibitoen. Kaganaan a
nanahyon ihti ha babe-luta, ket mahindakan hila boy mapaygulo-gulo
uli ha heneg boy mangatagay a dawyon ha dagat. 26 Hilay tatao ket
mangabatang uli ha angkalyadi ha babe-luta. Ta eyegen nan Apo
Dioh ye kaganaan a anti ha lowang anggayna ha mapaywahag-wahag
hilayna. 27 Kananyatew met ateed a panaon, hiko a ibat ha langit
a in-Anak nin Tao, ket makit la kon anti ha owep a an-umaypa a
main kapalyadiyan boy tubat a kahnagan. 28 No mandugi hilaynan
malyadi hilatin babagay, mideng kawon tumangal, ta madanon anay
pangiligtah nan Apo Dioh kanyo.”

Hiyay Pangilalayi tungkol ha Poon-kayon Igoh
(Mateo 24:32-35; Marcos 13:28-31)

29 In-ihtolya nan Apo Jesus kanla ye maghay pangilalayi, “Bilewen
yoy poon-kayon igoh boy hilay kanayon po a poon-kayo. 30 No tumbek
yaynay bayon bōng ha hahanga na, tanda yoyna a madanon anay
kaingitan. 31 Wanabay met ateed lano. No makit yoynan angkalyadina
yatin anhabiyen ko, tanda yoyna a madanon anay panakop nan Apo
Dioh.”
32 “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Bayo hila po matey
ye kaganaan a tataon angkabi-ay kananyatin panaon, matupad ana
hilatin kaganaan a hinabi ko. 33 Hiyay lowang boy babe-luta, ket
maanam ya. Noba hilay hahabi ko, ket mikakaanti yan makanoman.”

Hiyay Pag-alla

34 Hinabi na po Apo Jesus, “Lumateng lanoy panaon a mioblak
akon mag-udong ihti ha babe-luta. Kaya-bay mag-alla kawo, ta maka
malmaw kawo ha palugad a pagbi-ay, paglahing boy ha kaabalaan
ha kapanapulan. No wanabay, malatngan katawon ahe nakahadya
35 a omen ha taon nakalot. Ta kananyatew a panaon, maoblakan ha
panlumateng ko ye kaganaan a tataon angkabi-ay ihti ha babe-luta.
36 Kaya-bay lanang kawon nakahadya. Ipakigwang yo a magkamain
kawon kinhawan ta-omen yo maligtahan ye kaganaan a kaidapan a
malyadi lano boy makaadap yoko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao a
homain kawon man-ikading-ey.”
37 Hiyay Apo Jesus, minamangaamot yan ampakew mangiadal ha
mahlang nin Timplo. Noba ha madeglem, hiya boy hilay mānumbong
na, ampakew hila ha Mapantay nin Oolibo. Ket ihtew hilayna matuloy.
38 Ket ha mahanibhanib po, hilay kaganaan a tatao, ampakew hilayna
ha mahlang nin Timplo ta-omen hila manlenge kanan Apo Jesus.

22

Hiyay Tangka kanan Apo Jesus
(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Juan 11:45-53)

1 Kananyatew, madanon anay Pihta nin Tinapay a Homain Pamalbag
a anhabtan met Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah. 2 Hilay mānguna
a papadi boy hilay mamaihtodo nin Bibilin, ket ampangihip hilan
papadan no way-omen laya maipapatey ye Apo Jesus a homain bega
kanayon a makatanda, ta angkalimo hila kanlan tatao.

Hiyay Pangiopit nan Judas Iscariote kanan Apo Jesus
(Mateo 26:14-16; Marcos 14:10-11)

3 Hiyay Judas a anhabtan Iscariote, magha ya kanlan labinluway
mānumbong nan Apo Jesus, noba hinelpan na yan Satanas. 4 Ket hiyay
Judas, nakew ya kanlan mānguna a papadi boy kanlan mānguna lan
gowaldiya ha Timplo. Ket in-ihtolya na kanla no way-omen naya iopit
ye Apo Jesus kanla. 5 Ket naaliket hila boy impangako la kana a biyan
la yan pilak. 6 Ket inawo naya met Judas. Kaya-bay impaibat ana
kananyatew, ampangagad yayna nin panaon a mahaglapan na hilan
mandakep kanan Apo Jesus a homain kanayon a makatanda.

Hiyay Pangitaladan nin Pandem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah
(Mateo 26:17-25; Marcos 14:12-21; Juan 13:21-30)

7 Haanin, naabot anay unan mangaamot nin Pihtan Tinapay a
Homain Pamalbag. Kananyain a mangaamot, hilay Jujudio, katapulan
lay manapo nin oybon tupa a kena la ha Pihtan Pangihipan nin
Pangiligtah. 8 Kaya-bay hiyay Apo Jesus, intubol na yay Pedro boy
Juan, a wana, “Makew kawon mangitaladan nin pandeman tawo ha
Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.”
9 Nanepet yay Pedro boy Juan kana, “Way-ihtew kayi mangitaladan
nin pandem?”
10 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Makew kawo ha banwan Jerusalem.
Ket makahagana kawon maghay lakin ampangaget nin halaw a main
lanom. Humbongen yoya ha baey a looben na. 11 Ket habiyen yo kanan
nagbaey, ‘An-ipatepet nan Maihtodo no way-ihtew ye hilid a malyadi
nan pandeman ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah a kadungo na
hilay mānumbong na.’ 12 Ket ipakit na kanyo ye maghay maway a
hilid ha tagay a main anan nakataladan a kahangkapan. Ihtewbay
kawo mangitaladan nin pandeman tawo.” 13 Haanin, ha inumalih
hilaynan Pedro boy Juan, nakit lay kaganaan a omen ha hinabi nan
Apo Jesus kanla. Ket intaladan lay pandeman la ha Pihtan Pangihipan
nin Pangiligtah.

Hiyay Kalampuhan a Pandem nan Apo Jesus a lamo na hilay Aapohtol na
(Mateo 26:26-30; Marcos 14:22-26; 1 Corinto 11:23-25)

14 Ha odah anan pandem, hiyay Apo Jesus boy hilay aapohtol na,
ket dinumongo hilaynan mangan ha lamihaan. 15 Haanin, hiyay
Apo Jesus, hinabi na kanla, “Angkahabekan katawon mapagkadungon
mangan nin yatin pandem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah bayo
ko magdiha nin pamaidap. 16 Ta ahe akoyna mangan uman nin omen
yatin pandem angga ha matupad ye labay habiyen nin yati ha panakop
nan Apo Dioh.”
17 Haanin, hiyay Apo Jesus, nangwa yan maghay bahon alak ubah,
ket pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Pangayadi, hinabi na kanla,
“Kowen yo yati, ket paytitikandiyan yon inomen. 18 Ta anhabiyen ko
kanyo a paibat haanin, ket ahe akoynan minom uman nin yati anggan
ahe ya po manakop ye Apo Dioh.”
19 Haanin, nangwa yan tinapay. Ket pinahalamatan naya kanan
Apo Dioh. Pangayadi, binih-ilbih-il na haka na inggawang kanlan
mānumbong na, a wana, “Yatin tinapay ye pinagkalaman ko a an-
ihagpa ko ha ikanged yo. Diyagen yo yati bilang pangihipan kangko.”
20 Pangayadi lan nangan, wanabay met ateed ye dinyag na ha bahon
main laman a alak. Ket hinabi na kanla, “Yatin alak ye pinagkadaya ko
a mibuhboh ha ikanged yo. Yati ye pamapteg nin bayon kahundoan
nan Apo Dioh ha tao.”
21 Hinabi na po Apo Jesus, “Noba pakaleng-en yo! Hiyay taon
mangiopit lano kangko, ket anti ya ihtin kadungo ko! 22 Ta hiko
a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ket intaning nin Dioh a matey.
Noba kakaingalo yay taon mangiopit kangko!” 23 Pamakange lan
mānumbong na, napaytepet-tepet hila, “Yo! Aya lagi kantawo ye
mangiopit kana?”

Hiyay Payngatngat lan Mānumbong nan Apo Jesus

24 Haanin, hilay mānumbong na, pinayngatngatan la no aya kanlay
maibilang a pinakamatagay. 25 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hi!
Aliwan huhto ye ihip yo. Hilay aliwan Judion mānungkolan, ket
an-ipilit lay labay la kanlan tataon angkahakopan la boy labay lay
pagalang boy habtan hilan tatao a ‘Mapanaglap’. 26 Noba hikawo,
aliwan wanabay, ta ayaman a pinakamatagay, ket katapulan yan
magmakaaypa boy ayaman a malabay manguna, katapulan a maghilbi
ya. 27 Ha ihip yo, ayay matatagay? Hiyay taon ampaghilbiyan
pamangan o hiyay taon ampaghilbi? Hiyay ampaghilbiyan pamangan,
kali? Noba hiko, agya po man Apo yoko, ket ampaghilbiyan katawo.”
28 “Ha nadihaan koy papanubok, ket nikakaanti kawon lamo
ko. 29 Ket haanin, ulita binyan na kon Bapa ko nin kapalyadiyan
a mamoon, ambiyan katawo met nin wanabay a kapalyadiyan.
30 Diyagen ko yati ta-omen katawo makadungo lano a mangan boy
minom ha lamihaan ko ha panakopan ko. Boy mikno kawo ha
pamiknoan a mamoon kanlan labinluwan lalahi nin Israel.”

Hiyay Impatanda nan Apo Jesus ye Pangibudi nan Pedro kana
(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

31 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan Simon a anhabtan Pedro,
“Simon, leng-en mon manged yatin habiyen ko! Hiyay Satanas,
nakikwa yan paluboh kanan Apo Dioh a huboken na kawon kaganaan
a omen ha pamalohboh ilik. 32 Noba impakigwang kata, Simon, ta-
omen ahe maanam ye pamteg mo kangko. Ket lano ha maghehe
kayna boy mag-udong kangko, pakhawen moy pamteg lan lamo mon
māmteg.”
33 Hinabi nan Simon Pedro, “Apo, nakahadya akon makilakew
kammo ha pidihowan o matey a lamo mo.”
34 Noba hinabi nan Apo Jesus kana, “Pedro, pakaleng-en mon
manged ye habiyen ko kammo. Papainghan ha madeglem, bayo ya
tumnoy ye tandang, nikatlo mo koynan imbudi.”

Hiyay Paghadya ha Lumateng a Panubok

35 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Ha intubol
katawon homain kaget a pilak, pahiking boy ihtiping, ahe kawo
nagkulang nin hinyaman a bagay, kali?”
Nakibat hila, “Awo, Apo.”
36 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Noba haanin, no main kawon pitaka
o pahiking, katapulan yoynan kadten. Ket no homain kawon keya,
ilako yoy bado yo. Ket manaliw kawon keya. 37 Ta habiyen ko kanyo
a katapulan a matupad ye impahulat nan Apo Dioh tungkol kangko, a
wanae, ‘Imbilang la yan magha kanlan mapanlabag nin Bibilin,’* ket
angkatupad ana haanin.”
38 Hinabi lan mānumbong na, “Apo, bilewen mo! Main kayin luway
keya ihti!”
“Huhtoyna yain,” wanan Apo Jesus.

Hiyay Pamakew nan Nakigwang Apo Jesus ha Mapantay
(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42)

39 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew ya ha Mapantay nin Oolibo, ta
wanabay ye nakailmawan na. Ket hilay mānumbong na, nakilakew

* **22:37** Isaias 53:12.

hila met kana. 40 Pamiabot la ihtew, hinabi nan Apo Jesus kanlan
mānumbong na, “Makigwang kawo ta-omen kawo ahe mahambot nin
tukho.”
41 Haanin, hiyay Apo Jesus, tinumaang yan makandi kanla haka
yan nanalimukod nakigwang, a wana, 42 “Bapa ko, no kalabayan mo,
alihen mo yatin pamaidap a dihaen ko. Noba aliwan kalabayan ko
ye mahumbong, no aliwan hiyay kalabayan mo.” 43 [Haanin, napakit
ya kana ye anghil a ibat ha langit, ket pinakhaw nay nakem nan
Apo Jesus. 44 Ket ulita angkalelean yaynan tubat ye Apo Jesus, lalo
yaynan nakigwang nin luboh anggaynan nanaynget yan ba-mon daya
a tinumulo ha luta.]
45 Pangayadi nan nakigwang, nakew yayna man kanlan mānumbong
na. Ket nalatngan na hilan angkatuloy, ta linumopta hila ha kalelean
la. 46 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Taket ta angkatuloy kawo? Mimata
kawo boy makigwang ta-omen kawo ahe mahambot nin tukho.”

Hiyay Pandakep kanan Apo Jesus
(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:3-11)

47 Legan ampaghabi ya po ye Apo Jesus, nilumateng ye malabong a
tatao. Ket hiyay Judas a magha kanlan labinluwan mānumbong na ye
ampanguna kanla. Hinumaley ya kanan Apo Jesus. Ket inumaan naya.
48 Noba hinabi nan Apo Jesus kana, “Judas, uma nayi ye pangiopit mo
kangko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao?” 49 Ha naimatonan lan
mānumbong na a lumbo anay malyadi, hinabi la kanan Apo Jesus,
“Apo, manaya kayina laweh?” 50 Haanin, hiyay maghay mānumbong
nan Apo Jesus, tinaya na yay maghay ipoh nin pinakapoon a padi. Ket
napunggohan ye dapit wanan a talinga na.
51 Noba hinabi nan Apo Jesus, “Huhtoyna yain!” Haanin, hinaleyan
na yay ipoh. Ket ginep-an nay talinga na. Ket pinaitaah naya.
52 Hinabi nan Apo Jesus kanlan mānguna a papadi, kanlan kakapitan
lan gowaldiya ha Timplo boy kanlan tutoan Jujudio a mānungkolan,
“Tolihan ako nayi, ta impangaget yo kon keya boy pamadog?
53 Minamangaamot akon anti kanyo ha mahlang nin Timplo. Taket
ta ahe yoko dinakep ihtew? Noba yati ye panaon a naibyay kanyo
ta-omen yo koyna dakpen, ta hiyay kapalyadiyan nan Satanas ye
ampamatige kanyo.”

Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus
(Mateo 26:57-58; 26:69-75; Marcos 14:53-54; 14:66-72; Juan 18:12-18; 18:25-27)

54 Haanin, dinakep la yay Apo Jesus. Ket inlakew laya ha baey nin
pinakapoon a padi. Hiyay Pedro, anhumumbong ya ha aliwan minga
mataang. 55 Ihtew ha bunak mahlang nin yatew a baey, namadlag hilay
tatao nin apoy. Ket nikno hilan nimodo ha palibot nin apoy. Ket hiyay
Pedro, nikno ya met a nakiimodo kanla. 56 Haanin, ha napaliwagan
ye lupa nan Pedro, nabalayan yan maghay babayin ipoh ihtew. Ket
pinudek naya, a wana, “Yatin laki, kalamo naya met Jesus.”
57 Noba hinabi nan Pedro, “Yo! Ahe koya katatanda yain a tao.”
58 Ha ahe nabuyot, main ana man maghay nakakit kana. Ket tinepet
naya, “Magha ka met kanlan kalalamoan na, kali?”
Noba nakibat yay Pedro, “Hi, ahe!”

59 Pangalabah nin maghay odah, an-ipilit na met nin magha kanla,
“Peteg a yatin tao, kalamo na yan Jesus, ta taga Galilea ya met!”
60 Noba hinabi nan Pedro, “Hi, ahe ko tanda ye anhabiyen mo.”
Legan ampaghabi ya po, tinumnoy yay tandang. 61 Haanin, hiyay Apo
Jesus, nagpeyeh yan namilew kanan Pedro. Ket hiyay Pedro, naihipan
nay hinabi nan Apo Jesus kana a wanae, “Papainghan ha madeglem,
bayo ya tumnoy ye tandang, nikatlo mo koynan imbudi.” 62 Ket hiyay
Pedro, inumalih ya ha mahlang. Ket tinumangih yan malaem.

Hiyay Pangumih boy Pandihmog la kanan Apo Jesus
(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65)

63 Haanin, hiyay Apo Jesus, an-umihen boy ambadogen la yan
ampagbantay kana. 64 Pinedengan laya haka la yan dinihmog. Hinabi
la kana, “Pal-eban mo man kammi no ayay nandihmog kammo!” 65 Boy
mikalabong la yan inumih-umih.

Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus ha Panuhgaan lan Jujudio
(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

66 Kabekahan, naytitipon hilay tutoan Jujudio a mānungkolan ha
Panuhgaan lan Jujudio. Hilay ano kanla, ket mamaihtodo nin Bibilin
boy hilay kanayon met, mānguna a papadi. Haanin, hiyay Apo Jesus,
naiadap ya kanla. 67 Hinabi la kana, “No hika ye Cristo a impangako
nan Apo Dioh, habiyen mo kammi.”
Nakibat yay Apo Jesus, “Agya po man habiyen ko kanyo, ahe
yoko met ateed pamtegan. 68 Ket no tepeten katawo, ahe yoko met
pakibatan. 69 Noba paibat haanin, hiko a ibat ha langit a in-Anak nin
Tao, mikno akoyna ha dapit wanan nan Makapalyadiyan a Dioh.”
70 Haanin, hilay kaganaan a mānungkolan, hinabi la kana, “No
wanabay awod, anhabiyen mo a hika ye Anak nan Apo Dioh?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Hikawoynabay met ye ampaghabi a
hikobay.”
71 Haanin, hinabi la, “Nange tawoyna! Hiyayna ye naghabi a
Anak yan Dioh. Kaya-bay ahe tawoyna katapulan nin kanayon po a
mamapteg!”

23

Hiyay Pangilakew la kanan Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato
(Mateo 27:1-2; 27:11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

1 Haanin, hilay mānungkolan a napaytipon, nideng hilan kaganaan.
Ket inlakew la yan in-adap ye Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato. 2 Ket
ingkana laynan hinabi ye pamada la kana. Hinabi la kanan Gobilnadol
Pilato, “Yatin tao, nadulanan mi yan ampangumbinyo nin tatao a
kumuntada ha gobilno. Anhabiyen na, ‘Adey kawoynan mamayad nin
bowih kanan Emperador Cesar.’ Anhabiyen na po, ‘Hikobay ye Cristo
a Poon a impangako nan Apo Dioh.’ ”
3 Kaya-bay tinepet na yan Gobilnadol Pilato ye Apo Jesus, “Hika nayi
ye Poon lan Jujudio?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Hikaynay naghabi.”
4 Haanin, hinabi nan Gobilnadol Pilato kanlan mānguna a papadi
boy kanlan tatao, “Homain akon nakit a kahalanan nin yatin tao.”

5 Noba an-ipilit lan teed, a wanla, “Yain a tao, anggulowen na hilay
tatao ha kaganaan a lulugal ha plobinhiyan Judea makauli ha an-iadal
na. Indugi na ha Galilea ket haanin, niabot yayna ihti ha Jerusalem.”

Hiyay Apo Jesus ha adapan nan Gobilnadol Herodes Antipas

6 Pamakange nan Gobilnadol Pilato ye hinabi la, tinepet na hila,
“Taga Galilea ya nayi yatin tao?”
7 “Awo,” wanla met.
Hiyay Herodes Antipas ye gobilnadol ha plobinhiyan Galilea boy anti
ya met ha Jerusalem kananyatew a panaon. Kaya-bay ha natandaan
nan Gobilnadol Pilato a taga Galilea yay Apo Jesus, hinabi na, “Higi,
ilakew yoya kanan Gobilnadol Herodes Antipas.”
8 Haanin, hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, pamakakit na kanan
Apo Jesus, ket naaliket ya, ta nabuyot naynan angkangean ye tungkol
kana. Kaya-bay angkahabekan na yan makit, ta labay nay makakit
nin kapagtakaan a andiyagen na. 9 Ket ha anti yayna ha adapan nan
Gobilnadol Herodes Antipas, malabong ye tepet na kanan Apo Jesus,
noba ahe yan bega nakibat. 10 Hilay mānguna a papadi boy hilay
mamaihtodo nin Bibilin, ampideng hilan ampangipangha nin bada la
kanan Apo Jesus. 11 Haanin, hiyay Gobilnadol Herodes Antipas boy
hilay huhundaloh na, inumih-umih la yay Apo Jesus. Pinakepkepan
laya po nin matampa a bado a omen ha bado nin poon haka la yan
impaudong kanan Gobilnadol Pilato. 12 Hiyay Gobilnadol Herodes
Antipas boy Gobilnadol Pilato, ampaykabono hila hatew. Noba paibat
kananyain a mangaamot, napaygayyem hilayna.

Hiyay Panuhga nin Kamateyan kanan Apo Jesus
(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

13 Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, impadakit na hilay mānguna
a papadi, hilay Jujudion mānungkolan boy hilay tatao. 14 Ket
hinabi na kanla, “Inlakew yoya kangko yatin tao, ta anhabiyen yo a
ampangumbinyo yan tatao a kumuntada ha gobilno. Noba ha panlitih
ko kana ha adapan yo, napaptegan kon aliwan peteg ye bada yo laban
kana. 15 Agya hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, wanabay met ye
napaptegan na. Kaya-bay impaudong naya ihti kantawo. Yatin tao,
homain yan nadyag a kahalanan a pamateyan kana. 16 Kaya-bay
ipapatok ko yaynan bengat haka ko yayna palihwayen.” 17 [Hinabi nan
Gobilnadol Pilato yatew, ta tepe Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah, ket
ampamalihway ya nin maghay pidiho.]
18 Noba nayngingidlan lan impangha nin malabong a tatao, a wanla,
“Pateyen ya yain a tao! Hiyay Barabbas ye palihwayen mo!” 19 (Hiyay
Barabbas, napidiho ya ulita kinumuntada ya ha gobilno ha Jerusalem
boy nakapatey yan tao.)
20 Nakihabi yayna man ye Gobilnadol Pilato kanlan tatao, “Hiyay
Jesus tana ye palihwayen ko!” 21 Noba hilay tatao, impapangha la,
“Ipako ya ha kodoh! Ipako ya ha kodoh!”
22 Ha ikatlon paghabi nan Gobilnadol Pilato kanla, hinabi na, “Taket?
Hinyay kalok-an a dinyag na? Ket homain ako met nakit a kahalanan
a pamateyan kana. Kaya-bay ipapatok ko yaynan bengat haka ko yan
palihwayen.”

23 Noba hilay tatao, lalo layna ingat impakakhaw ye nangha, a wanla,
"Ipako ya ha kodoh!" Ket uli ha pahulong lan pangipangha nin tatao,
homain yaynan madyag ye Gobilnadol Pilato. 24 Kaya-bay hinumbong
naynan bengat ye labay lan tatao. 25 Pinalihway na yay Barabbas a
napidiho ulita nangumbinyo yan tatao a kumuntada ha gobilno boy
uli ha pamatey na nin tao. Noba hiyay Apo Jesus, impaolay na yaynan
Gobilnadol Pilato kanlan tatao ta-omen layna diyagen ye labay lan
diyagen kana.

Hiyay Pangipako la kanan Apo Jesus ha Kodoh
(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Juan 19:17-27)

26 Haanin, inlakew la yan huhundaloh ye Apo Jesus ha ilwah nin
banwa. Legan angkumodang hila ha dān, nahagana la yay laki a
nagngalan Simon a taga Cirene a ibat ha baytan. Impilit lan impabatay
kana ye pagkodoh nan Apo Jesus haka la yan pinahumbong kanan Apo
Jesus.
27 Malabong hilay tataon ampakilakew kanan Apo Jesus. Malabong
hilay babayin antumangih boy ampangandang uli ha kalelean la ha
angkalyadi kanan Apo Jesus. 28 Haanin, namalingay yay Apo Jesus
kanlan babayi. Ket hinabi na kanla, "Hikawon babayi ha Jerusalem,
adi yoko antangihan. Hiyay tangihan yo ket hiyay hadili yo boy hilay
aanak yo. 29 Ta lumateng lano ye panaon a habiyen lan tatao, 'Minged
hilay babayin baug boy hilay ahe namahoho.' 30 Kananyatew a panaon,
habiyen lan tatao ha mamatundol, 'Yegmaan yo kayi!' boy habiyen la
met ha mamapantay, 'Tagpenan yo kayi!' 31 Ta no andiyagen la yati ha
poon-kayon hadiwa, way-omen ana lagi no nayango yayna?"*
32 Haanin, main luway tulihan a an-ilakew la met ihtew a pateyen.
33 Ha niabot hilayna ha lugal a anhabtan Bungo, impako la yay Apo
Jesus ha kodoh. Impako la hila met ye luway tulihan ha timaghay
kodoh. Hiyay magha, ha dapit wanan nan Apo Jesus. Ket hiyay magha
met, ha dapit odi na. 34 Haanin, hinabi nan Apo Jesus, "Bapa ko,
patawaden mo hila, ta ahe la tanda ye andiyagen la."
Ket hilay huhundaloh, pinaydadakayan lay babado na makauli ha
pandaw-an ta-omen la matandaan no hinyay makwa nin magha boy
magha kanla. 35 Malabong hilay tataon anti ihtew a ampamuya. Hilay
mānungkolan a anti ihtew, an-ilungolungo la yay Apo Jesus, "Hali man
awod! Nangiligtah yan kanayon a tao. Ket no peteg a hiyabay ye Cristo
a Pinili nan Apo Dioh, iligtah na met ye hadili na."
36 Hilay huhundaloh, an-umihen laya met ye Apo Jesus. Hinaleyan
laya ta painomen la yan maahem a alak. 37 Ket hinabi la kana, "No
hikan peteg ye Poon lan Jujudio, iligtah moy hadili mo."
38 Main naipako ha dapit tagay nin ō na a nakaihulatan nin wanae,
"YATI YE POON LAN JUJUDIO."
39 Haanin, hiyay maghay tulihan a nakapako ha kodoh, inlungolungo
na yay Apo Jesus, "Aliwa nayi a hika ye Cristo a impangako nan Apo
Dioh? Iligtah moy hadili mo boy iligtah mo kayi met!"
40 Noba dinlaw na yan maghay tulihan, "Adi mo anhabiyen yain.
Ahe ka nayi angkalimo kanan Apo Dioh? Padipadiho kitawobaynan

* **23:31** Hiyay labay habiyen nin poon-kayon hadiwa ket taon homain kahalanan. Hiyay nayango ket taon māgkahalanan.

angkapaduhaan. 41 Hikita ye hukat lan pateyen uli ha dinyag tan kalok-
an. Noba yatin tao, homain yan bega dinyag a maloke."
42 Haanin, hinabi na kanan Apo Jesus, "Apo Jesus, no anti kayna ha
panakopan mo, adi moko dayi anliwaan."
43 Hinabi nan Apo Jesus kana, "Pakaleng-en mon manged ye habiyen
ko. Haanin met ateed, ilamo katayna ha Pinakamanged a lugal."

Hiyay Pagkamatey nan Apo Jesus
(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

44 Ha miugtoynay mangaamot, nilumiteh yan kaganaan yatew a
lugal anggayna ha alah tidih nin mahilem. 45 Naanam ye henag
nin mangaamot boy hiyay makugpan tabing ha loob nin Timplo,
ket nagiwak yan nagitna. 46 Haanin, hiyay Apo Jesus, impangha
na nin makhaw, "Bapa ko, an-ipataya koynay kalelwa ko kammo."†
Pangahabi na yatew, naboytoan yaynan angeh.
47 Hiyay kapitan nin huhundaloh, pamakakit nay nalyadi, dinangal
na yay Apo Dioh, a wana, "Peteg a matoynong ya yatin tao."
48 Haanin, hilay malabong a tataon naytitipon ihtew a ampamuya,
ha naimatonan lay nalyadi, ket nuli hilan ampanogdog nin pagaw la
uli ha tubat a kalelean la.
49 Noba hilay kaganaan a gayyem nan Apo Jesus boy hilay babayi a
hinumumbong kana paibat po ha plobinhiyan Galilea, ampideng hila
ha aliwan minga mataang. Ket nakit la met ye kaganaan a nalyadi
kana.

Hiyay Pangilbeng kanan Apo Jesus
(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

50-51 Haanin, main maghay laki a nagngalan Jose a taga Arimatea ha
plobinhiyan Judea. Manged yan tao boy matoynong ya. Agya magha
ya kanlan mangatoan mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio, ket
ahe yan nakitupig kanlan namatey kanan Apo Jesus. Magha ya met
kanlan tataon ampangagad nin panakop nan Apo Dioh. 52 Haanin,
nakew yan nakihabi kanan Gobilnadol Pilato a hiyayna ye mangilbeng
nin bangkay nan Apo Jesus. Ket pinalubohan naya met. 53 Haanin,
in-aypa na yan Jose ye bangkay nan Apo Jesus. Pinutot na yan
tapih a lino haka naya in-ihlep ha inyukib a pangilbengan a ahe po
nangilbengan. 54 Biyelneh kananyatew boy dihpidah anan Mangaamot
nin Pagpainawa, ta mahilem ana.
55 Hilay babayi a nakilakew kanan Apo Jesus paibat ha plobinhiyan
Galilea, ket nakilakew hila met kanan Jose. Nakit lay nangilbengan nin
bangkay nan Apo Jesus boy no way-omen la yan in-ilbeng. 56 Haanin,
hilay babayi, nuli hilayna. Ket nangihadya hilan malabong a pabango a
itiih la ha bangkay nan Apo Jesus. Ket ha Mangaamot nin Pagpainawa,
nagpainawa hila, ta wanabay ye anti ha Bibilin lan Jujudio.

24

Hiyay Pagkabi-ay nan Uman Apo Jesus
(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

1 Ha mahanibhanib nin Dominggo, nakew hilay babayi ha nangilben-
gan kanan Apo Jesus. Ket kinaget lay pabango a inhadya la. 2 Ha

† **23:46** Kakanta 31:5.

niabot hilayna ihtew, nakit la a naitulin yaynay mayadet a dapah a
pinanleneb ha nangilbengan kanan Apo Jesus. 3 Kaya-bay hinumlep
hila ihtew, noba ahe la nakit ye bangkay nan Apo Jesus. 4 Legan
angkayoot hila ha nalyadi, kapipikhaan nakakit hilan luway lakin
ampideng ha talig la a ampakapulag ye hoot la. 5 Ket uli ha tubat a
limo la, nilumukob hila ha luta. Haanin, tinepet la hilan lalaki, "Taket
ta antapulen yo ye angkabi-ay kanlan nangamatey? 6 Ahe yayna ihti.
Nabi-ay yaynan uman. Ihipen yoy hinabi na kanyo hatew. Ha anti ya
po ha plobinhiyan Galilea, hinabi na, 7 'Hiko a ibat ha langit a in-Anak
nin Tao, ket katapulan akon maigawang kanlan māgkahalanan boy
maipako ha kodoh. Noba ha ikatlon mangaamot, ket mabi-ay akon
uman.' "
8-10 Hilay babayi a nakew ha nangilbengan, ket hiyay Maria a taga
Magdala, hiyay Juana, hiyay Maria a indo nan Santiago boy hilay
kanayon po a babayin kalamo la. Haanin, naihipan lay hinabi nan Apo
Jesus hatew. Kaya-bay inumalih hilayna ihtew. Ket nag-udong hilayna
kanlan labinmaghay apohtol nan Apo Jesus boy kanlan kanayon po a
kalalamoan la. Ket imbalita la kanla ye nakit la. 11 Noba hilay aapohtol
nan Apo Jesus, ahe hila namteg, ta nabaan la a palbowat lan bengat
babayi ye anhabiyen la. 12 Agya wanabay man, hiyay Pedro, ket nayew
yan nakew ha nangilbengan. Ket ha niabot yayna ihtew, hinilip nay
loob nin nangilbengan. Nakit na a hiyay tapih a pinamutot ha bangkay
nan Apo Jesus bengat ye anti ihtew. Kaya-bay nuli yaynan ampagtaka
ha nalyadi.

Napakit yay Apo Jesus kanlan Luway Mānumbong na
(Marcos 16:12-13)

13 Haanin, kananyatew met ateed a mangaamot, main luwan
mānumbong nan Apo Jesus ye angkumodang palakew ha badiyon
Emaus. Manga labinmaghan kilomitodo ye kataang na ha banwan
Jerusalem. 14 Legan angkumodang hila, ampaytongtongan lay ka-
ganaan a nalyadi kanan Apo Jesus. 15 Legan ampaytongtongan lay
nalyadi, hiyay Apo Jesus, hinumaley ya kanla. Ket nakiadaad ya ha
pangumodang la. 16 Noba agya ampay-adaad hilayna, ket ahe la yan
teed nabalayan.
17 Haanin, tinepet na hilan Apo Jesus, "Hinyay ampaytongtongan
yo?" Ket hilay luway mānumbong, nagpaked hila a angkalele.
18 Hiyay magha kanla a nagngalan Cleopas, nakibat ya, "Yo! Ahe mo
nayi tanda? Ha kalabong nin tataon ampakew ha banwan Jerusalem,
hikan bengat laweh ye ahe nakatanda nin nalyadi?"
19 Nanepet yay Apo Jesus, "Taket? Hinya ket ye nalyadi ha banwan
Jerusalem?"
Nakibat hila, "Hiyay nalyadi kanan Apo Jesus a taga Nazaret. Magha
yan podopita a makapalyadiyan ha pamilew nan Apo Dioh boy kanlan
tatao. Ket pinaptegan na yatew makauli ha makapalyadiyan a hahabi
na boy ha panyag nan kapagtakaan. 20 Noba hilay mānguna a
papadi boy hilay mānungkolan kammi, impadakep laya ta-omen yan
mauhgaan nin kamateyan. Ket impapako laya ha kodoh. 21 Ba-
minan hiyabay ye mamalihway kantawon Israelita. Aliwan bengat
yain, kinatlowan ana paibat ha pinatey laya. 22 Noba nagtaka kayi
ha imbalita la kammin anoy babayi a kalalamoan mi. Nangon bengat

ha mahanib, nakew hila ihtew ha nangilbengan kana. 23 Ket hinabi
la kammi a ahe layna nakit ye bangkay nan Apo Jesus ihtew. Boy
nakakit hila nin aanghil a nangihabi kanla a hiyay Apo Jesus, ket nabi-
ay yaynan uman. 24 Nakew hila met ye nangaanon kalalamoan mi ha
nangilbengan kana. Ket nakit la met a ahe yaynan peteg ye bangkay
nan Apo Jesus ihtew a omen ha hinabi lan babayi."

25 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, "Koynan kamumoan yo boy
kaidap yon pamtegan ye kaganaan a hinabi lan popodopita hatew!
26 Tanda yoynabay met a hiyay Cristo a impangako nan Apo Dioh, ket
katapulan ya po a magdiha nin pamaidap bayo na yan padangalan
Apo Dioh."

27 Ket hiyay Apo Jesus, impalinaw na kanla ye kaganaan a naihulat
a Habi nin Dioh a tungkol kana, paibat ha impahulat kanan Moises
anggayna ha inhulat lan kaganaan a popodopita.

28 Ha mahaley hilayna ha badiyo a lakwen la, hiyay Apo Jesus,
ampaglaloh-lalohan ya. 29 Noba impilit la, "Ihti kayna kammi matuloy,
ta andudumeglem ana." Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nakilakew yayna
kanla.

30 Ha dinumongo hilaynan mangan, hiyay Apo Jesus, nangwa yan
tinapay. Ket pinahalamatan naya kanan Apo Dioh. Pangayadi, binih-
ilbih-il naya haka na inggawang kanla. 31 Haanin, ha dinyag na yatew,
nabalayan la yaynay Apo Jesus, noba tampol yan naplak ha pamilew
la. 32 Hinabi la, "Kaya-bay manayti angkaaliket kitan tubat legan
ampakitongtong ya kanta ha dān boy an-ipalinaw na kantay naihulat
a Habi nin Dioh!"

33 Ket kananyatew met ateed, hilay luway mānumbong na, nag-
udong hilayna ha banwan Jerusalem. Ket nalatngan la hila ihtew
ye labinmaghay mānumbong nan Apo Jesus boy hilay kanayon po a
kalalamoan lan ampaytipon. 34 Hinabi la kanlan luway mānumbong
na, "Peteg awod a nabi-ay yan uman ye Apo Jesus, ta napakit ya kanan
Simon Pedro!"

35 Ket haanin, hilay luway mānumbong a nangibat ha Emaus, in-
ihtolya lay nalyadi kanla ha dān boy no way-omen la yan nabalayan
ye Apo Jesus ha binih-ilbih-il na yaynay tinapay.

Napakit yay Apo Jesus kanlan Mānumbong na
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23; Didiyag 1:6-8)

36 Legan ampaytongtongan la po ye nalyadi, kapipikhaan, hiyay Apo
Jesus, napakit yan ampideng ha pibunakan la. Ket hinabi na kanla,
"Magkamain kawo dayin katanaan."

37 Naigat hila boy nalimowan, ta nibaan la yan anito. 38 Haanin,
hinabi nan Apo Jesus kanla, "Taket ta angkalimo kawo boy am-
pagluwaluwa? 39 Hiko yati! Bilewen yoy gagamet boy bibitih ko.
Kimpaan yoko boy bilewen. Hiyay anito, homain yan laman boy but-o.
Noba hiko, main."

40 [Pangahabi na yatew, impakit na kanlay gagamet boy bibitih na.]
41 Ket uli ha tubat a aliket boy pagtaka la, ahe la makwan pamtegan.
Kaya-bay tinepet na hilan Apo Jesus, "Main kawo lawen makan ihen?"

42 "Main," wanla. Ket ginawangan la yan kaputoh a malanghit a
iniyaw. 43 Kingwa naya, ket kinan na ha adapan la.

44 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hatew ha kalamo yoko
po, hinabi koyna kanyo a katapulan yan matupad ye kaganaan a
nakahulat tungkol kangko ha impahulat kanan Moises, ha inhulat lan
kanayon a popodopita boy ha libdon Kakanta.”
45 Haanin, binyan na hilan pagkataloh ta-omen la matalohan ye
naihulat a Habi nin Dioh. 46 Hinabi na kanla, “Yati ye naihulat,
‘Hiyay Cristo a impangako nin Dioh, ket katapulan yan magdiha nin
pamaidap boy matey. Noba ha ikatlon mangaamot, mabi-ay yan
uman.’ 47 Boy naihulat po a katapulan maipatanda paibat ha Jerusalem
angga ha kaganaan a nanahyon ihti ha babe-luta a makauli kangko, ket
patawaden nan Apo Dioh ye kaganaan a ampaghehe ha kakahalanan
la.”
48 Hinabi na po Apo Jesus, “Ket hikawoynabay met ye nakakit nin
kaganaan a nalyadi kangko. Kaya-bay katapulan a ipatanda yo yati
kanlan tatao. 49 Itubol koya lano kanyo ye Ihpiditon Dioh a impangako
nan Bapa ko. Kaya-bay adi kawo po an-umalih ihtin banwa angga ha
lumateng kanyoy Ihpiditon Dioh boy biyan na kawon kapalyadiyan a
ibat ha langit.”

Nipatagay yay Apo Jesus ha langit
(Marcos 16:19-20; Didiyag 1:9-11)

50 Haanin, hiyay Apo Jesus, inlakew na hilay mānumbong na ha
badiyon Betania. Pamiabot la ihtew, intagay nan Apo Jesus ye gagamet
na, ket in-inged na hila. 51 Legan an-inged na hilay mānumbong
na, ket nipatagay yayna ha langit. 52 Haanin, hilay mānumbong na,
ginalang la yay Apo Jesus. Ket angkaaliket hilan nag-udong ha banwan
Jerusalem. 53 Ket maheheg hilan anti ha Timplo a ampanggalang kanan
Apo Dioh.

Hiyay Manged a Balita a inhulat nan JUAN

Hiyay Apo Jesus ye anhabtan Habi

1 Ha ahe ya po pinalhowa ye kaganaan, hiyay anhabtan Habi, ket
anti yayna. Ket hiyay Habi, kalamo na yan Apo Dioh. Boy yatin Habi,
ket Dioh ya. 2 Ket impaibat ha unan panaon, lamo na yaynan Apo
Dioh. 3 Hiyay kaganaan, ket impapalhowa nan Apo Dioh kanan Habi.
Ket homain hinyaman a napalhowa a aliwan makauli kanan Habi.
4 Ket hiyabay ye ampangibatan nin bi-ay. Ket yatin bi-ay ye tillag a
ampamahnag kanlan tatao. 5 Yatin tillag ye mamahnag kanlan tataon
anti ha kalitehan boy ahe yan mahambot nin kalitehan.

6 Haanin, hiyay Apo Dioh, nangitubol yan maghay taon nagngalan
Juan 7 a mangipapteg a hiyay Apo Jesus ye tillag ta-omen hila mamteg
kanan Apo Jesus ye kaganaan a tatao. 8 Hiyay Juan, aliwan hiya ye
tillag a mamahnag kanlan tatao, no aliwan intubol yan bengat ihti a
mangipapteg kanlan tatao no aya ye tillag. 9 Hiyay peteg a tillag, anti
yayna ihti ha babe-luta boy hiyabay ye ampamahnag kanlan tatao.

10 Nakew ya ihti ha babe-luta ye tillag. Agya namalhowa yan
kaganaan, ket ahe la yan bega binalay nin tatao. 11 Nakew ya ha
lugal na, noba ahe la yan tinanggap nin kalabongan kanlan kalugalan
na. 12 Noba hilay kaganaan a nananggap kana boy namteg ha ngalan
na, ket binyanan na hilan katulidan a aanak na hilaynan Apo Dioh.
13 Aanak na hilaynan Apo Dioh, aliwan makauli ha pangianak nin tao
o ha kalabayan nin miahawa, no aliwan ha kalabayan nan Apo Dioh.

14 Hiyay anhabtan Habi, ket nag-ilyadi yan tao boy kinumonin ya ihti
ha babe-luta a kalamo tawo. Nakit mi ye pagkakitan nin kadangalan na
bilang bugtong a Anak nin Dioh. Naheb yan kangedan boy kaptegan.

15 Ket namapteg yay Juan nin tungkol kana. An-ipapangha na,
a wana, “Hiyabay ye andektan nin hinabi ko kanyo hatew, ‘Main
lumateng a madadangal po kangko, ta bayo ko po in-anak, ket anti
yayna.’ ”

16 Uli ha luboh a kangedan na, ket pawa kitawon ampananggap
nin mahbol a kangedan. 17 Ta hiyay Bibilin, in-ibyay nan Apo Dioh
kantawo makauli kanan Moises, noba makauli kanan Apo Jesu Cristo,
ket kangedan boy kaptegan ye natanggap tawo. 18 Homain po nakakit
kanan Bapa a Dioh nakakanoman, noba hiyay bugtong a Anak nan
Apo Dioh* a lanang nan kalamo, ket impatanda naya kantawo.

Hiyay Pamapteg nan Juan a Māmawtihmo
(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-18)

19 Haanin, hilay mānguna a Jujudio ha banwan Jerusalem, nangi-
tubol hilan papadi boy nangaanon Levita† a makew manepet kanan
Juan a Māmawtihmo nin wanae, “Aya ka kano?” 20 Hiyay Juan, ahe

* **1:18** *bugtong a Anak nan Apo Dioh.* Ha kanayon a hulat ket “bugtong a Anak a Dioh”.

† **1:19** Hilay Levita ye ampanaglap kanlan papadi ha Timplo nan Apo Dioh.

ya nagbudi no aliwan hinabi nay kaptegan, “Aliwan hiko ye Cristo a
impangako nan Apo Dioh.”
21 Haanin, tinepet la yayna man, “No wanabay awod, aya ka? Hika
laweh ye podopitan Elias hatew a an-agaden min mag-udong?”
Nakibat yay Juan, “Aliwan hiko.”
Tinepet la yayna man, “Hika laweh ye Podopitan impangako nan
Apo Dioh a lumateng?”
Nakibat yayna man ye Juan, “Ahe!”
22 Haanin, hinabi layna man kanan Juan, “No aliwan hika, aya
ka awod? Habiyen moyna kammi ta-omen mi met habiyen kanlan
nangitubol kammi. Hinyay mahabi mo tungkol ha hadili mo?”
23 Nakibat yay Juan, “Hiko yay taon andektan nan podopita Isaias
hatew ha hinabi nay wanae,
‘Mange ha wangwang ye pangha nin maghay tao, a wanae,
“Itoynong yoy pagdanan nan Apo.” ’ ”‡
24-25 Haanin, main hila met intubol nin Papariseo a nanepet nin
wanae, “No aliwan hika ye Cristo o Elias o podopita, taket awod ta
ampamawtihmo ka?”
26 Nakibat yay Juan, “Ampamawtihmo ko ha lanom. Noba main
maghan ampideng a kalamo yo ihtin ahe yo katatanda. 27 Hiyabay ye
andektan ko a lumateng kanyo. Ket agya mangaget bengat nin hapatoh
na, ket ahe ako katanggap-tanggap.”
28 Yatin pangipapteg nan Juan, nalyadi ha badiyon Betania ha lipay
nin kabatowan Jordan a ampamawtihmowan na.

Hiyay Apo Jesus ye Oybon Tupa nin Dioh

29 Kabekahan, ha nakit na yan Juan ye Apo Jesus a paugot kana,
hinabi na kanlan tatao, “Bilewen yo! Anti yaynay Oybon Tupa nin Dioh
a mangalih nin kakahalanan nin tao ihti ha babe-luta! 30 Hiyabay ye
andektan nin hinabi ko kanyo hatew, ‘Main lumateng a madadangal
po kangko, ta bayo ko po in-anak, ket anti yayna.’ 31-33 Hatew,
ahe ko met tanda no aya ya. Noba hiyay Apo Dioh a nangitubol
kangkon mamawtihmo ha lanom, ket hinabi na kangko, ‘Makit mo
yan umaypa ye Ihpiditon Dioh. Ket umapon yan mikakaanti ha
maghay tao. Hiyabay ye mamawtihmo kanyo nin Ihpiditon Dioh.’
Ampaptegan ko a nakit koy Ihpiditon Dioh a nagkadih kalapati a
inumaypa paibat ha langit. Ket inumapon ya kana. Kaya-bay nakew
ako ihti a mamawtihmo ha lanom ta-omen koya ipatanda kanyon
Israelita. 34 Nakit kon peteg a inaponan yan Ihpiditon Dioh a nagkadih
kalapati. Kaya-bay ampaptegan ko kanyo a hiyabay ye Anak nin Dioh.”

Hilay Unan Mānumbong nan Apo Jesus

35 Kabekahan, anti yayna man ihtew ye Juan a Māmawtihmo,
kalamo na hilay luwa kanlan mānumbong na. 36 Ket ha nakit nan
Juan a Māmawtihmo a anhumapid yay Apo Jesus, hinabi na, “Bilewen
yo! Yabay-in yaynay Oybon Tupa nin Dioh!”
37 Pamakange lan luwan mānumbong nan Juan ye hinabi na, ket
hinumbong la yay Apo Jesus. 38 Ket ha natanam nan Apo Jesus a main
anhumumbong kana, namalingay ya. Ket tinepet na hila, “Hinyay
labay yo kangko?”

‡ **1:23** Isaias 40:3.

Nakibat hila, “Maihtodo,§ labay mi dayin matandaan no way-ihtew
ka angkumonin.”
39 Hinabi nan Apo Jesus, “Makilakew kawo kangko ta-omen yo
matandaan.” Ket nakilakew hilaynay luwa boy natandaan la no way-
ihtew ya angkumonin. Magaynan alah kowatodo nin mahilem hatew.
Kaya-bay ihtewbay hilayna nakikatuloy kanan Apo Jesus kananyatew
a madeglem.
40 Hiyay magha kanlan luwa a nakange nin hinabi nan Juan a
Māmawtihmo boy nakilakew kanan Apo Jesus, ket hiyay Andres a
katongno nan Simon Pedro. 41 Ha pahanib ana, hiyay Andres, tampol
na yan tinapul ye Simon a katongno na. Ket ha nakitan naya, hinabi
na kana, “Nakit mi yaynay Mesias.” Hiyay labay habiyen nin Mesias
ket Cristo.*
42 Pangayadi, inlamo na yan Andres ye Simon a nakew kanan Apo
Jesus. Ket ha nakalateng hilayna kanan Apo Jesus, binilew na yan
Apo Jesus ye Simon boy hinabi na kana, “Hika ye Simon a anak nan
Juan. Noba paibat haanin, pangalanan kataynan Cefas.” (Hiyay labay
habiyen nin Cefas ket Pedro.)†

Hiyay Panagyat nan Apo Jesus kanan Felipe boy Natanael

43 Kabekahan, inihip nan Apo Jesus ye makew ha Galilea. Pamiabot
na ihtew, nakit na yay Felipe. Ket hinabi na kana, “Kilakew ka kangko.”
44 Hiyay Felipe, ket taga Bethsaida ya a omen kanan Andres boy Pedro.
45 Haanin, tinapul na yan Felipe ye Natanael boy hinabi na kana,
“Nakit mi yaynay taon andektan nin Bibilin a impahulat kanan Moises
boy hiyay impahulat kanlan popodopita. Hiyabay ye Jesus a anak nan
Jose a taga Nazaret!”
46 Haanin, hinabi nan Natanael kanan Felipe, “Yo! Taga Nazaret yay
Cristo? Main nayi manged a lumtaw ha Nazaret?”
“Tayna ta-omen moya makit!” wanan Felipe.
47 Pamakakit nan Apo Jesus kanan Natanael a anhumaley kana,
hinabi na, “Yati ye peteg a Israelita, ahe ampanalingo.”
48 Haanin, hiyay Natanael, tinepet na yay Apo Jesus, “Way-omen
moko natandaan?”
Nakibat yay Apo Jesus kana, “Bayo na kan hinagyat Felipe, nakit
katayna ha hilong nin poon-kayon igoh.”
49 Pamakange nan Natanael, hinabi na, “Maihtodo, peteg a hika ye
Anak nin Dioh boy hika ye Poon min Israelita.”
50 Hinabi nan Apo Jesus kanan Natanael, “Ampamtegan moko nayi
ulita hinabi ko kammo a nakit katayna ha hilong nin poon-kayon igoh?
Aliwan bengat yain ye makit mo, ta igit po lano.”
51 Hinabi na po Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko
kanyo. Makit yo po lano a ba-mon maglukat ye langit boy makit yo
hila po ye anghil nin Dioh a manik monaoy ha langit palakew kangko
a ibat ha langit a in-Anak nin Tao.”

2

Hiyay Banhal ha badiyon Cana

§ **1:38** *Maihtodo* ha habin Griego ket Rabbi. * **1:41** Mesias ha habin Hebreo o Cristo ha habin Griego. † **1:42** Ha habin Aramaic ket Cefas. Ha habin Griego ket Pedro. Padiho ye labay habiyen a dapah.

1 Pangalabah nin luway mangaamot, main banhal ha badiyon Cana
ha plobinhiyan Galilea. Hiyay indo nan Apo Jesus, anti ya ihtew. 2 Ket
hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, anti hila met ihtew, ta
nahagyat hila met a makibanhal. 3 Ha nauboh anay alak ha banhal,
hiyay indo nan Apo Jesus, hinabi na kana, "Homain hilaynan alak."
4 Ket hinabi nan Apo Jesus kanan indo na, "Indang, adi moko
ampangunaan. Aliwa po yati ye panaon a matandaan la no aya ko."
5 Haanin, hinabi nan indo na kanlan kahaglap, "Humbongen yoy
hinyaman a ipadyag na kanyo."
6 Haanin, main anem a bolnay ihtew a ampaglaman nin pitompo
boy lima angga ha magatoh boy labinlimay litodo. Yabay-in ye
pangikunaan nin lanom a panguyah lan Jujudio ha panumbong la nin
kaugalian la. 7 Hinabi nan Apo Jesus kanlan kahaglap, "Pon-en yon
lanom hilatin bobolnay." Ket pinno lan peteg ye bobolnay anggan labi.
8 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanla, "Mangaod kawo. Ket
ibyay yo kanan māmaala nin poni." Nangaod hilan peteg haka la
in-ibyay kanan māmaala nin poni. 9 Haanin, hiyay lanom, nag-
ilyadi yaynan alak. Ket ha tinawayan nan māmaala, nalahapan naya.
Hiyay māmaala, ahe na tanda no way-ihtew ibat ye alak. Noba
hilay kahaglap, tanda la, ta hilabay ye nangaod. Ket hiyay māmaala,
hinagyat na yay laki a an-ikahal. 10 Ket hinabi na kana, "Ha balang
poniyan, an-iuna la yan iapag ye malahap a alak. No malabong
hilaynan nainom ye tatao, ket ilwah laynay aliwan minga malahap
a alak. Noba hika, lumbo ka, ta impahuyot mon in-apag ye malahap a
alak."
11 Yabayti ye unan kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus. Nalyadi
yati ha badiyon Cana ha plobinhiyan Galilea. Ihtew na impakit
ye kapalyadiyan na. Kaya-bay hilay mānumbong na, lalo hilaynan
namteg kana.
12 Ha nayadi anay banhal, hiyay Apo Jesus boy indo na, kakatongno
na, boy hilay mānumbong na, nakew hilayna ha banwan Capernaum.
Ket ihtewbay hilayna kinumonin nin anon mangaamot.

Hiyay Pamakew nan Apo Jesus ha Timplo
(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-17; Lucas 19:45-46)

13 Madanon ana ye pihta lan Jujudio a anhabtan Pihtan Pangihipan
nin Pangiligtah. Kaya-bay hiyay Apo Jesus, nakew ya ha banwan
Jerusalem. 14 Ket ha mahlang nin Timplo, nalatngan na hilay tataon
ampaglako nin babaka, tutupa boy kakalapati a an-ihagpa kanan
Apo Dioh. Anti hila met ihtew ye mānagilin pilak lan dadayohan.
15 Pamakakit nan Apo Jesus kanla, nangwa yan yubil a paniblad na
kanla. Ket intaboy na hila, dayon tutupa boy babaka la. Inhabol nay
pipilak lan mānagili boy imbalintog nay lalamihaan la. 16 Hinabi na
kanlan ampaglako nin kakalapati, "Alihen yo hilayain ihti! Adi yo
andiyagen a paglakoan ye baey nan Bapa ko!"
17 Ket naihipan lan mānumbong nan Apo Jesus ye naihulat tungkol
kanan Cristo a wanae, "Bapa kon Dioh, uli ha pamabli ko nin baey mo,
ket ikamatey ko."*

* **2:17** Kakanta 69:9.

18 Uli ha dinyag nan Apo Jesus, tinepet la yan mānguna a Jujudio,
“Hinyan kapagtakaan ye maipakit mo kammi bilang pagkakitan a main
kan katulidan a manyag nin wanabay?”
19 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Damaen yo yatin Timplo, ket
pangalabah nin tatlon mangaamot, ipaideng ko yan uman.”
20 Ket hinabi la, “Hi, apatapo boy anem a taon a dinyag yatin
Timplo! Noba hika, tatlon mangaamot bengat ket maipaideng mo
yaynan uman?” 21 Noba ahe la natalohan a aliwan Timplo ye andektan
nan Apo Jesus, no aliwan hiyay laman na. 22 Kaya-bay ha nabi-ay
yan uman ye Apo Jesus, hilay mānumbong na, naihipan la ye hinabi
na hatew tungkol ha Timplo. Kaya-bay lalalo laynan pinamtegan ye
naihulat a Habi nin Dioh boy hiyay hinabi nan Apo Jesus tungkol ha
pagkabi-ay nan uman.

Tanda nan Apo Jesus ye Ihip nin Kaganaan a Tatao

23 Ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah, anti yay Apo Jesus ha
banwan Jerusalem. Ket nanyag yan malabong a kapagtakaan ihtew.
Kaya-bay malabong hilay tataon namteg a hiyabay ye Cristo a
impangako nan Apo Dioh. 24 Wanabay man, hiyay Apo Jesus, ahe yan
napataya kanlan tatao, ta tanda nay ihip nin kaganaan a tatao. 25 Ahe
na katapulan a main mangihabi kana nin tungkol ha ayaman a tao, ta
tanda nay anti ha puho la.

3

Hiyay Apo Jesus boy Nicodemo

1 Main maghay Pariseo a nagngalan Nicodemo. Magha ya kanlan
mānguna a Jujudio. 2 Maghay madeglem, nakew ya kanan Apo Jesus.
Ket hinabi na kana, “Maihtodo, tanda mi a magha kan māngiadal a
intubol nan Apo Dioh kammi. Tanda mi yain, ta homain makadyag
nin kapagtakaan a andiyagen mo, no ahe ya kana ye Apo Dioh.”
3 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Pakaleng-en mon manged ye habiyen
ko kammo. No ahe ya mianak uman ye maghay tao, ket ahe ya
maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.”
4 Ket tinepet na yan Nicodemo ye Apo Jesus, “Way-omen yan mianak
uman ye taon matoayna? Ahe yayna makaudong ha bitoka nan indo
na ta-omen yan mianak uman.”
5 Nakibat yay Apo Jesus kana, “Pakaleng-en mon manged ye habiyen
ko kammo. Hiyay ahe nianak makauli ha lanom boy Ihpiditon Dioh,
ahe ya maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh. 6 Hiyay nianak
makauli ha tao, main yan laman. Noba hiyay mianak makauli ha
Ihpiditon Dioh, main yaynan bayon bi-ay uli ha Ihpiditon Dioh. 7 Adi
mo ampagtakaan ye hinabi kon katapulan moy mianak uman. 8 Ta
hiyay Ihpiditon Dioh, ba-mo yan angin a ahe angkakit. Hiyay angin,
angkatandaan ya uli ha wagehweh na, noba ahe tawo tanda no way-
ihtew ye ibatan na o ugoten na. Wanabay met kanan taon antina kanay
Ihpiditon Dioh. Angkatandaan ya, ta main pagkakitan ha bi-ay na.”
9 Ket tinepet na yayna man Nicodemo ye Apo Jesus, “Way-omen awod
a malyadi yatew?”

10 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Magha kan angkabalitaan a
māngiadal nin Bibilin kanlan Israelita, kali? Noba ahe mo angkat-
alohan hilati? 11 Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko kammo. An-
ipatanda mi ye natandaan mi boy ampaptegan mi ye nakit mi. Noba
ahe yo antanggapen ye napaptegan mi. 12 No ahe yo pamtegan ye
babagay a anhabiyen ko a tungkol ha babagay ihti ha babe-luta, lalo
yoynan ahe pamtegan no habiyen ko kanyo ye tungkol ha babagay ha
langit. 13 Ta homain nakalakew ha langit, no aliwan hikon bengat a
ibat ha langit a in-Anak nin Tao.”

14 Hinabi na po Apo Jesus, “Intagay nan Moises ye bikat-bikatan a
tanho ha kayo ha wangwang* ta-omen ayaman a tinoka nin bikat a
mamudek ha bikat-bikatan ket miligtah. Wanabay ako met a ibat ha
langit a in-Anak nin Tao. Ket katapulan a itagay 15 ta-omen ayaman a
mamteg kangko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.”

16 “Uli ha tubat a pangado nan Apo Dioh ha kaganaan a tatao ihti ha
babe-luta, in-ibyay nay bugtong a Anak na ta-omen ayaman a mamteg
kana, ket ahe ya mipalakew ha kapaduhaan a homain anggaan, no
aliwan mabyayan yan bi-ay a homain anggaan. 17 Ta hiyay Apo Dioh,
ahe naya intubol ye Anak na ihti ha babe-luta ta-omen na hila uhgaan
a mapaduhaan ye tatao uli ha kakahalanan la, no aliwan ta-omen na
hila iligtah.”

18 “Ayaman a ampamteg kanan Anak na, ket ahe yaynan mauhgaan
a mapaduhaan. Noba ayaman a ahe ampamteg, ket nauhgaan
yaynan mapaduhaan, ta ahe ya namteg ha bugtong a Anak nin Dioh.
19 Nauhgaan hilaynay tatao, ta nilumateng yayna ihti ha babe-luta ye
Anak nin Dioh a bilang kahnagan. Noba uli ha mangaloke a andiyagen
la, kinalalabay la po ye mikakaanti ha kalitehan dinan ha humaley
kana a makapahnag kanla. 20 Ta ayaman a ampanyag nin maloke, ket
ahe na labay ye kahnagan boy ahe na labay met ye mahnagan, ta ahe
na labay a mibagwa ye andiyagen na. 21 Noba ayaman a ampagbi-ay
ha kaptegan, ket kalalabay nay mahnagan ta-omen la makit nin tatao
a andiyagen nay kalabayan nan Apo Dioh.”

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Juan a Māmawtihmo

22 Pangayadi yatew, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na,
nakew hilayna ha plobinhiyan Judea. Ket ihtewbay hila kinumonin
nin nangaanon mangaamot boy namawtihmo hila kanlan tatao.
23 Ket kananyatew met ateed a panaon, hiyay Juan a Māmawtihmo,
ampamawtihmo ya met ha lugal a anhabtan Enon a mahaley ha lugal a
anhabtan Salim, ta malanom ihtewbay. Ket ampakew hilay tatao kana
ta-omen pabawtihmo. 24 Kananyatew a panaon, ahe ya po napidiho ye
Juan.

25 Haanin, hilay mānumbong nan Juan boy hiyay maghay Judio,
napayngatngatan lay tungkol ha kaugalian nin panlinih. 26 Kaya-
bay hilay mānumbong nan Juan, hinumaley hila kana boy hinabi
la, “Maihtodo, hiyay Apo Jesus a impatanda mo kanlan tatao ha
lipay kabatowan nin Jordan, ampamawtihmo yayna met haanin. Ket
malabong hilay tataon ampakew kana.”

---

* **3:14** Bibilang 21:8-9.

27 Nakibat yay Juan, “Adi kawo angkahindak, ta homain yan madyag
ye tao no ahe na ipaluboh Apo Dioh. Kaya-bay malalabong ye
ampakew a pabawtihmo kanan Apo Jesus, ta yain ye kalabayan
nan Apo Dioh. 28 Hikawoynabay met ye makapipapteg a hinabi
koyna kanyo hatew a aliwan hiko ye Cristo, no aliwan magha kon
bengat a intubol nan Apo Dioh a mauna kana ta-omen koya ipatanda
ye panlumateng na. 29 Alimbawa ha maghay banhal, hiyay abay,
no lumateng yaynay lakin ikahal boy angkabihngaan na yayna,
angkaaliket yan tubat ta hiyay lakin ikahal, ket mapagkalamo na
yaynay babayin ikahal na. Wanabay ako met. Angkaaliket akon tubat,
ta mapagkalamo la yaynan tatao ye Apo Jesus. 30 Katapulan a hiyabay
ye mitagay, ket hikoy miaypa.”

Hiyay Nangibat ha Langit

31 Hinabi na po Juan, “Hiyay Cristo, ibat ya ha langit. Kaya-bay
igit ya ha kaganaan. Hikitawo met a angkumonin ha babe-luta, ket
ampaghabi nin tungkol bengat ha babagay ihti ha babe-luta. Noba
hiyay Cristo, ibat ya ha langit. Kaya-bay igit ya ha kaganaan. 32 An-
ipapteg nay nakit boy nange na ha langit, noba nangaanon bengat
ye namteg ha anhabiyen na. 33 Noba hiyay namteg ha hinabi na,
ampaptegan na a mapatayaan ye anhabiyen nan Apo Dioh. 34 Ta hiyay
Apo Jesu Cristo a intubol nan Apo Dioh ye ampangipatanda kantawo
nin anhabiyen nan Apo Dioh, ta luboh na yan in-ibyay kanan Apo
Jesus ye Ihpidito na. 35 Hiyay Apo Dioh, an-adoen na yay Anak na
boy impabaala nay kaganaan kana. 36 Ket ayaman a ampamteg kanan
Anak nin Dioh, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan. Noba
ayaman a ahe ampanumbong kana, ket ahe yan mabyayan nin bi-ay
a homain anggaan, no aliwan mikakaanti ya kana ye poot nan Apo
Dioh.”

4

Hiyay Apo Jesus ye Lanom a Ampakaibyay Bi-ay

1 Hilay Papariseo, nabalitaan la a hiyay Apo Jesus, malalabong anay
mānumbong boy binawtihmowan na dinan kanan Juan. 2 Noba hiyay
kaptegan, aliwan hiyay Apo Jesus ye ampamawtihmo, no aliwan hilay
mānumbong na. 3 Ha natandaan nan Apo Jesus a nabalitaan lan
Papariseo a malabong hilaynay tataon ampamteg kana, inumalih ya
ha plobinhiyan Judea a lamo na hilay mānumbong na. Ket nag-udong
yayna ha plobinhiyan Galilea. 4 Ket ha pangumodang la, katapulan lay
magdān ha plobinhiyan Samaria.

5 Ket ha pagdān la ihtew ha plobinhiyan Samaria, niabot hila ha
banwan Sicar. Yatin banwa, mahaley ya ha luta a in-ibyay nan Jacob
hatew kanan Jose a anak na. 6 Main met libon ihtew a kinali nan Jacob
hatew. Haanin, ulita nabannog yaynay Apo Jesus ha pangumodang
na, nikno yan nagpainawa ha haley nin libon. Magaynan ugto
kananyatew. 7-8 Hilay mānumbong na, nakew hila met ha banwa
a manaliw nin pamangan la. Legan ampikno yay Apo Jesus, main
nilumateng a maghay babayin Samaritana a manayeb. Hinabi nan
Apo Jesus kana, “Malyadin makiinom?”

9 Nakibat yay babayi, “Taket ta makiinom ka kangko? Judio ka, ket
Samaritana ko boy babayi ko po.” Hinabi na yatew, ta hilay Jujudio,
ket ahe hila ampakilamo kanlan Samaritano.
10 Hinabi nan Apo Jesus kana, “No tanda mon bengat dayi ye an-
ibyay nan Apo Dioh boy no aya ko a ampakiinom kammo, ket hika
ye makiinom kangko. Ket biyan kata met nin lanom a ampakaibyay
bi-ay.”
11 Noba ahe na natalohan nin babayi ye hinabi nan Apo Jesus. Kaya-
bay tinepet naya, “Apo, way-ihtew nayi ye pangwaan mon lanom a
ampakaibyay bi-ay? Ket maalale ya yatin libon boy homain ka po
met awod pangaod. 12 Taket, maiigit ka nayi kanan toa tawon Jacob a
nangali nin yatin libon? Hatew ihtibay ya ampanayeb boy hilay aanak
na boy ihtibay ya met ampamainom nin aayop la.”
13 Nakibat yay Apo Jesus, “Ayaman a minom nin lanom nin yatin
libon, ket maplangan yan uman. 14 Noba ayaman a minom nin lanom
a ibyay ko, ket ahe yayna maplangan. Ta hiyay lanom a ibyay ko kana,
ket ba-mo yan hubol ha puho na a ampamyay kana nin bi-ay a homain
anggaan.”
15 Haanin, hinabi nan babayi kanan Apo Jesus, “Apo, pangiingalo
mo. Biyan mo ko man nin wanabay a lanom ta-omen ahe akoyna
maplangan boy pangooyaoy a manayeb ihti.”
16 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Muli ka po. Ket hagyaten mo yay
ahawa mo ihti.”
17 Nakibat yay babayi, “Homain akon ahawa!”
“Peteg yain,” wanan Apo Jesus, 18 “ta lima hilaynay napag-ahawa mo.
Ket hiyay lakin ampaglamo mo haanin ket ahe kawo kahal. Kaya-bay
peteg ye hinabi mo.”
19 Hinabi nan babayi, “Ah! Apo, magha kan podopita. 20 Hilay
nangaunan tutoa mi, ihtibay a mapantay ye ampanggalangan la kanan
Apo Dioh hatew. Noba hikawon Jujudio, ket anhabiyen yo a ha
Jerusalem bengat ye malyadin panggalangan kanan Apo Dioh.”
21 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Mamteg ka kangko a lumateng lanoy
panaon a aliwaynan kananyatin mapantay kawo manggalang kanan
Apo Dioh o ha Jerusalem. 22 Hikawon Samaritano, ahe yo katatanda
no ayay anggalangen yo. Noba hikayin Jujudio, katatanda mi ye
anggalangen mi, ta ibat ya ha lahi min Jujudio ye māngiligtah nin
tatao. 23 Noba anlumateng anay panaon, ket haanin ana a hilay peteg
a ampanggalang kanan Bapa a Dioh, ket manggalang hilayna kana
makauli ha haglap nin Ihpiditon Dioh boy ha kaptegan, ta wanabay
a panggalang ye labay nan Apo Dioh. 24 Hiyay Apo Dioh, ket Ihpidito
ya. Kaya-bay hilay manggalang kana, katapulan a manggalang hila
makauli ha Ihpiditon Dioh boy kaptegan.”
25 Hinabi nan babayi kanan Apo Jesus, “Tanda ko a lumateng lanoy
Mesias a anhabtan Cristo. Ha panlumateng na, ipalinaw na kammi ye
kaganaan a babagay.”
26 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Hikobayna a ampagkatongtong mo
ye Mesias a an-agaden yon lumateng.”
27 Ket kananyatew met ateed, nilumateng hilay mānumbong na a
nanaliw nin pamangan. Nagtaka hila ha nakit la yan ampakitongtong

ha maghan babayi. Noba agya magha kanla, ket homain nanepet no
hinyay labay na o taket ta ampakitongtong ya ha babayi.
28 Haanin, hiyay babayi, nilakwanan nay halaw na. Ket nag-udong
ya ha banwa boy hinabi na kanlan tatao, 29 “Tawoyna! Bilewen yo
yay taon tanda nan tanda ye kaganaan a didinyag ko! Maka hiyaynay
Cristo a an-agaden tawo.” 30 Kaya-bay hilay tataon nangibalitaan nan
babayi, ket nilakew laya.
31 Ket kananyatew met ateed, hilay mānumbong na, pinakitongton-
gan la yay Apo Jesus, a wanla, “Maihtodo, mangan kayna.”
32 Noba hinabi nan Apo Jesus, “Main akon pamangan a ahe yo
tanda.”
33 Ket hilay mānumbong na, naytepet-tepet hila, a wanla, “Main lagin
nangilakew kana nin pamangan na?”
34 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiyay pamangan ko, ket hiyay
panyag ko nin kalabayan nan Apo Dioh a nangitubol kangko boy
hiyay pangiyadi nin an-ipadyag na kangko. 35 Aliwa nayi a main
kawon kahabiyan a wanae, ‘Apat a bowan bayo ya pupolen ye
intanem.’ Noba habiyen ko kanyo a bilewen yo hilan manged ye
tataon anlumateng. Ba-mo hilan paday a naom ana boy malyadinan
pupolen. 36 Kaya-bay pupolen yo hilayna! Ihaley yo hilay tatao kangko
a ba-mon ampamupol kawon dadawa ta-omen hila mabyayan nin
bi-ay a homain anggaan. Ket no way-omen yan makatanggap nin
pakinabang ye mamupol, wanabay met ateed kanyo. Ha wanabay,
hiyay nananem boy namupol, ket padiho hilan maaliket. 37 Peteg ye
kahabiyan a ‘Lumbo ye nananem, ket lumbo ya met ye mamupol.’
38 Intubol katawon mamupol nin ahe yo intanem. Lumbo ye nananem
nin Habi nin Dioh kanla, noba hikawo ye mamupol nin intanem a
pinagbannogan la.”

Malabong a Samaritano a Namteg kanan Apo Jesus

39 Haanin, malabong hilay Samaritano ihtew a namteg kanan Apo
Jesus uli ha hinabi nan babayi, “Tanda nan tanda ye kaganaan a
didinyag ko.” 40 Kaya-bay ha nilumateng hilaynay Samaritano kanan
Apo Jesus, inawok la kana, a wanla, “Maihtodo, kumonin ka po ihti ha
lugal mi.” Ket kinumonin ya met ihtew nin luway mangaamot.
41 Uli ha pangiadal nan Apo Jesus, ket lalo anan nilumabong ye
namteg kana. 42 Hinabi lan tatao kanan babayi, “Ampamteg kayi
aliwaynan uli ha hinabi mo tungkol kana, no aliwan ulita hiyaynabay
met ye nange mi. Ket haanin, tanda mina a peteg a hiyabay ye
Māngiligtah nin kaganaan a tatao ihti ha babe-luta.”

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Anak nin Opihyal

43 Pangalabah nin luway mangaamot a pangumonin nan Apo
Jesus ha banwan Sicar, ket nakew yayna ha plobinhiyan Galilea.
44 Hiyaynabay met ye naghabi a hiyay maghay podopita, ahe la yan
bihaen ha lugal na. 45 Ha niabot ya ha plobinhiyan Galilea, manged
ye pananggap lan tatao kana, ta nakit la ye kaganaan a didinyag na
ihtew ha banwan Jerusalem ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.
46 Haanin, hiyay Apo Jesus, nag-udong yan uman ha badiyon Cana
ha plobinhiyan Galilea a nanyagan na nin alak a lanom. Ket main
maghay opihyal nin gobilno ihtew a main anak a laki a ampaghakit a

anti ha banwan Capernaum. 47 Ket ha nabalitaan nan opihyal a nag-
udong yay Apo Jesus ha plobinhiyan Galilea paibat ha plobinhiyan
Judea, nilakew na yan pinakihabiyan ye Apo Jesus, “Maihtodo, no
malyadi dayi, lakwen mo yan paitaahen ye anak kon ampaghakit ha
Capernaum, ta angkakamatey yayna.”
48 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Anggan ahe kawo makakit nin
kapagtakaan boy pagkakitan, ahe yoko pamtegan.”
49 Hinabi nan opihyal, “Apo, dandanen moya legan angkabi-ay ya
po!”
50 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Muli kayna, ta nitaah yaynay anak
mo.” Pinamtegan nan opihyal ye hinabi nan Apo Jesus. Ket nuli yayna.
51 Ha anti ya po ha dān ye opihyal, hinagana la yan ipoh na. Ket
hinabi la kana, “Nitaah yaynay anak mo!”
52 Haanin, tinepet na hilay ipoh na, “Hinyan odah a nitaah ya?”
Nakibat hilay ipoh kana, “Naapon ha ala-una nin mahilem.”
53 Haanin, naihipan nan opihyal a yabaytew ye odah a hinabi nan
Apo Jesus kana, “Nitaah yaynay anak mo!” Kaya-bay hiyay opihyal
boy hilay kaganaan a kabaey na, ket namteg hilayna kanan Apo Jesus.
54 Yatin pamaitaah na ye ikalwan kapagtakaan a dinyag nan Apo
Jesus ha plobinhiyan Galilea ha pangaibat na ha plobinhiyan Judea.

5

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Mangaamot nin Pagpainawa

1 Pangayadi yatew, nakew yay Apo Jesus ha Jerusalem ha maghay
pihta lan Jujudio. 2 Ket ha maghay ilwangan nin alad ha Jerusalem a
ampangidanan lan tutupa, main pamalyoan a napalibotan nin liman
pangameyan. Yatin pamalyoan, anhabtan Bethzata ha habin Hebreo.
3-4 Ket ha pangameyan, malabong hilay tataon main hakit a ampida
ihtew. Main kakapkap, pipilay boy lulumpo.*
5 Haanin, main maghay lakin ampida ihtew a tatlompo boy waloy
taon anan ampaghakit. 6 Nakit na yan Apo Jesus boy tanda na a
nabuyot yaynan ampaghakit. Kaya-bay tinepet naya, “Labay mo nayi
ye mitaah?”
7 Nakibat yay ampaghakit, “Awo, Apo! Noba no angkakibo yaynay
lanom, homain met managlap kangkon tumanghob. Kaya-bay legan
ampag-aluhoy akon palakew ha lanom, angkaunaan la kon kanayon.”
8 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Mideng ka, kadten moy apay mo boy
kumodang kayna.” 9 Ket kananyatew met ateed, nitaah ya. Ket kinaget
nay apay na boy kinumodang yayna. Nalyadi yati ha Mangaamot nin
Pagpainawa.
10 Kaya-bay hilay mānguna a Jujudio, ha nakit la yay lakin pinaitaah
nan Apo Jesus, hinabi la kana, “Taket ta angkadten moy apay mo, ket
bawal yain ha Mangaamot nin Pagpainawa?”
11 Nakibat yay laki kanla, “Hiyay lakin namaitaah kangko ye
nangihabin kadten koy apay ko boy kumodang.”

---

* **5:3-4** Ha kanayon a hulat, main met wanae ihti, “Ampangagad hilan makibo ye lanom. Ta no minghan, main anghil nan Apo Dioh a mangibo nin lanom. Ket hiyay mauna kanlan ampaghakit a tumanghob ha lanom, mitaah ya agya hinyaman ye hakit na.”

12 Tinepet laya, “Ayatew a nangihabi kammo a kadten moy apay mo
boy kumodang kayna?” 13 Noba ahe naya nabalayan ye namaitaah
kana, ta nakihale yaynay Apo Jesus ha kalabongan lan tataon anti
ihtew ha pamalyoan.
14 Ha ahe nabuyot, nakit na yan Apo Jesus ha Timplo ye lakin
pinaitaah na. Ket hinabi na kana, “Bilewen mo, manged kayna! Kaya-
bay adi kayna ampagkahalanan. Dat no magkahalanan kayna man,
ket maloloke po ye malyadi kammo.”
15 Haanin, nakew ya kanlan mānguna a Jujudio boy hinabi na kanla,
“Hiyay Jesus manayti ye namaitaah kangko.” 16 Kaya-bay paibat ana
kananyatew, hilay mānguna a Jujudio, ingkana la yaynan ipaloke ye
Apo Jesus uli ha pamaitaah na ha Mangaamot nin Pagpainawa.
17 Noba hiyay Apo Jesus, hinabi na kanla, “Hiyay Bapa kon Dioh, ket
lanang yan ampanyag. Kaya-bay katapulan a lanang ako met manyag.”
18 Ulin yatew a hinabi nan Apo Jesus kanla, lalo la yaynan labay a
pateyen. Ta aliwa nan bengat nilabag ye Bibilin tungkol ha Mangaamot
nin Pagpainawa, no aliwan impadiho na po ye hadili na kanan Apo
Dioh, ulita hinabi na a Bapa na yay Apo Dioh.

Hiyay Katulidan nan Anak nin Dioh

19 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan Jujudio, “Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko kanyo. Hiko a Anak nin Dioh, ket homain
akon madyag ha hadili kon kalabayan, no aliwan hiyay andiyagen
kon bengat, ket hiyay angkakit kon andiyagen nan Bapa ko. Ta no
hinyay andiyagen nan Bapa ko, ket wanabay met ateed ye andiyagen
ko. 20 Mapalyadi yati, ta an-adoen na kon Bapa kon Dioh boy an-ipakit
na kangko ye kaganaan a andiyagen na. Man-ipakit na kangko ye
malabong a kapagtakaan a umiigit po ha nakit yoyna ta-omen kawo
magtaka. 21 No ambi-ayen na yan Bapa ye nangamatey, ket wanabay
met ateed kangko a Anak na, ta ambi-ayen koy ayaman a labay kon bi-
ayen. 22 Hiyay Bapa a Dioh, ahe ya ampanuhga nin ayaman, no aliwan
in-ibyay nayna kangko a Anak na ye kaganaan a katulidan a manuhga
23 ta-omen la kon padangalan nin kaganaan a tatao a omen met ateed
ha pamadangal la kanan Bapa kon Dioh. Ayaman a ahe mamadangal
kangkon Anak na, ket ahe ya met ampamadangal kanan Bapa kon Dioh
a nangitubol kangko.”
24 “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko kanyo. Ayaman a man-
lenge nin hahabi ko boy mamteg kanan Bapa kon nangitubol kangko,
ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan. Ahe yayna mauhgaan, ta
niligtah yayna ha kamateyan boy mabi-ay ya makanoman. 25 Pakaleng-
en yon manged ye habiyen ko kanyo. Hilay ahe po namteg a naibilang
a natey ha pamilew nan Apo Dioh, panaon ana a mange laynay bihnga
ko a Anak nin Dioh. Ket ayaman kanla a manlenge boy mamteg
ha anhabiyen ko, ket mabi-ay yan makanoman. 26 Ta hiyay Bapa a
Dioh, ket main yan kapalyadiyan a mamyay nin bi-ay. Wanabay met
ateed kangkon Anak na, ta hiyay Bapa a Dioh ye namyay kangkon
kapalyadiyan a mamyay nin bi-ay. 27 Boy in-ibyay nayna kangkoy
katulidan a manuhga, ta hiko ye ibat ha langit a in-Anak nin Tao.”
28 “Adi yo ampagtakaan yati, ta lumateng lano ye panaon a hilay
kaganaan a nangamatey a nailbeng, mange lay bihnga ko. 29 Ket
lumwah hila ha nangilbengan. Hilay nanyag nin manged, ket bi-ayen

na hila makanoman. Noba hilay nanyag nin maloke, ket paduhaan na
hila a homain anggaan.”

Hilay Ampangipapteg nin tungkol kanan Apo Jesus

30 Hinabi na po Apo Jesus, “Homain akon madyag ha hadili kon
bengat, ta no hinyay mange ko a iuhga nan Bapa a Dioh, ket wanabay
met ye iuhga ko. Kaya-bay matoynong ye uhga ko, ta aliwan yay
kalabayan ko ye anhumbongen ko, no aliwan hiyay kalabayan nan
Bapa a Dioh a nangitubol kangko.”

31 “No hikon bengat ye ampangipapteg nin tungkol kangko, ket
panglepan yo ye habiyen ko.† 32 Noba main maghay ampangipapteg
nin tungkol kangko. Homain kanayon no aliwan hiyay Bapa ko. Ket
tanda ko a peteg ye anhabiyen na.”

33 “Ha nangitubol kawon tataon manepet kanan Juan a
Māmawtihmo, ket hinabi nay kaptegan kanla tungkol kangko. 34 Noba
agya hinabi ko ye tungkol kanan Juan, ket ahe ko katapulan ye
pamapteg nin tao, no aliwan labay kon pamtegan yo ye pamapteg nan
Juan tungkol kangko ta-omen kawo miligtah.”

35 “Ta hiyay Juan a Māmawtihmo, mailalayi ya ha andumlag a
kingki, ket hiyay pamapteg na ye henag. Ket ha makandin panaon,
naaliket kawo ha pamapteg na. 36 Noba main po pamapteg tungkol
kangko a maiigit ha pamapteg nan Juan. Homain kanayon, no aliwan
hilay an-ipadyag na kangkon Bapa a Dioh, ta hilatin an-ipadyag na
a andiyagen ko ye pagkakitan a hiyay Bapa kon Dioh ye nangitubol
kangko. 37 Ket hiyay Bapa kon Dioh a nangitubol kangko, ket hiya
met ateed ye ampamapteg nin tungkol kangko. Noba nakakanoman,
ket ahe yo po nange ye bihnga na o nakit no way-omen ye kadih na.
38 Boy ahe ya ha puho yo ye habi na, ta ahe kawo bega namteg kangko
a intubol na. 39 Ampag-adalan yo ye naihulat a Habi nin Dioh, ta
nabaan yo a makauli ha pag-adal yo, ket mabyayan kawon bi-ay a
homain anggaan. Yabay-in met ateed a naihulat a Habi nin Dioh ye
ampamapteg tungkol kangko. 40 Noba ahe yon teed labay ye humaley
kangko ta-omen kawo mabyayan nin bi-ay a homain anggaan.”

41 “Ahe ako ampadangal kanyon tatao. 42 Noba katatanda katawo boy
tanda ko met a homain kawon pangado kanan Apo Dioh. 43 Nakew ako
ihti ha babe-luta ha ngalan nan Bapa kon Dioh. Agya wanabay man,
ahe yo kon teed tinanggap. Noba no main kanayon a makew kanyo
makauli ha hadili lan ngalan, ket antanggapen yoya. 44 Way-omen yoko
po awod pamtegan, no hiyay padangal bengat nin tao ye an-apehen yo
a aliwan hiyay padangal nan mamaghan Dioh?”

45 “Adi yo an-ihipen a hiko ye mangidalom kanyo kanan Bapa ko,
no aliwan hiyay Moises a anhigudowen yo ye mangidalom kanyo,
46 ta nanulat ya tungkol kangko. Kaya-bay no peteg a ampamtegan yo
yay Moises, ampamtegan yoko met dayi. 47 Noba way-omen yo awod
pamtegan ye hahabi ko, no ahe yo met ampamtegan ye inhulat nan
Moises?”

---

† **5:31** Ha bibilin lan Jujudio, katapulan a main luwa a mangipapteg.

6

Hiyay Pamakan nan Apo Jesus nin Mangaliman Libo katao
(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

1 Pangayadi nin pihta, hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na,
nuli hilayna ha plobinhiyan Galilea. Ha maghay mangaamot, nilumi-
pay hila ha dagatdagatan nin Galilea a anhabtan met dagatdagatan
nin Tiberias. 2 Ket malabong ye tataon hinumumbong kana, ta nakit
lay kapagtakaan a didinyag na makauli ha pamaitaah na kanlan
ampaghakit. 3 Hiyay Apo Jesus boy hilay mānumbong na, hinumaka
hila ha nagmamapantay. Ket nikno hila ihtew. 4 Kananyatew,
madanon anay pihta lan Jujudio a anhabtan Pihtan Pangihipan nin
Pangiligtah.

5 Ha in-iwah nay pamilew nan Apo Jesus, nakit na hilay malabong
a tataon anhumaley kana. Tinepet na yay Felipe, “Way-ihtew kitawo
manaliw nin pamangan a ipakan kanlan hilatin tatao?” 6 Tinepet na
yay Felipe ta-omen na yan bengat huboken, agya tanda nayna ye
diyagen na.

7 Nakibat yay Felipe, “Ha kalabong lan hilatin tatao, Apo, ket agya
waloy bowan a howildo nin magha katao, ket kulang po ateed a
panaliw nin tinapay a ipakan kanla, agya titikandi hilan bengat.”

8 Ket hinabi na met Andres a magha kanlan mānumbong na a
katongno nan Pedro, 9 “Anti ya ihti ye maghay anak a laki. Main yan
limay tinapay boy luway malanghit, noba way-omen yan mipatped ha
kalabong lan tatao?”

10 Hinabi nan Apo Jesus, “Paiknoen yo hilan kaganaan.” Ket nikno
hila met ye tatao, ta mailamon ihtew. Hiyay bilang lan lalaki,
mangalimay libo. 11 Haanin, hiyay Apo Jesus, kingwa na yay limay
tinapay boy luway malanghit. Ket pinahalamatan naya kanan Apo
Dioh. Pangayadi, in-ibyay na kanlan mānumbong na, ket impatped la
kanlan tatao. Ket nangan hila.

12 Ha nabhoy hilaynan kaganaan, hinabi nan Apo Jesus kanlan
mānumbong na, “Tiponen yoy tela lan tatao ta-omen homain ma-
hayang.” 13 Kaya-bay tinipon lay tinapay a tela lan tatao. Ket nakapno
hila po nin labinluwan belyag.

14 Pamakakit lan tatao kananyatin kapagtakaan a pagkakitan a
dinyag nan Apo Jesus, hinabi la, “Ah, hiyabay anay podopita a an-
agaden tawon lumateng ihti ha babe-luta!” 15 Noba tanda nan Apo
Jesus a piliten la yan pagpoon la. Kaya-bay inumalih yayna man
kanlan tatao. Ket nambukod yan hinumaka ha nagmamapantay.

Hiyay Pangumodang nan Apo Jesus ha Babe Lanom
(Mateo 14:22-33; Marcos 6:45-52)

16 Ha andumeglem ana, hilay mānumbong nan Apo Jesus, dinu-
moong hilayna ha ambay dagatdagatan. 17 Maliteh ana ket ahe ya po ye
Apo Jesus. Kaya-bay nilumugan hilayna ha bangka. Ket nuna hilaynan
lumipay palakew ha banwan Capernaum. 18 Ket legan anlumipay hila,
kinumhaw ye angin boy niyumadet ye dawyon. 19 Ha manga anem
anan kilomitodo ye kataang la, main hilan natamulaw a angkumodang
ha babe lanom a anhumaley ha bangka la. Ket nalimowan hilan
tubat, ta ahe la yan nabalayan a hiyabay ye Apo Jesus. 20 Noba hinabi

nan Apo Jesus kanla, “Adi kawo angkalimo, ta hiko yati.” 21 Kaya-bay
pinalugan laya ha bangka la. Ket kapipikhaan, anti hilayna ha lakwen
la.

Hiyay Panapul lan Tatao kanan Apo Jesus

22 Kabekahan, anti hila po ateed ha lipay nin dagatdagatan ye
malabong a tataon pinakan nan Apo Jesus. Tanda lan tatao a mamagha
yan bengat ye bangka a anti ihtew kananyatew a madeglem. Ket
yabaytew a bangka ye niluganan lan mānumbong na. Boy tanda
la met a ahe la yan lamo ye Apo Jesus ha bangka la. 23 Haanin,
main nilumateng a kanayon a babangka a nangibat ha Tiberias a
nilumanghad ha eteb nin lugal a namahalamatan nan Apo Jesus nin
tinapay a kinan lan tatao. 24 Ha naedepan lan malabong a tatao a ahe
yayna ihtew ye Apo Jesus boy hilay mānumbong na, ket nilumugan
hilayna met kanlan hilatew a babangka, ta lumipay hilaynan palakew
ha banwan Capernaum ta-omen laya tapulen ye Apo Jesus ihtew.

Hiyay Apo Jesus ye Pamangan a Ampamyay nin Bi-ay

25 Haanin, ha niabot hilayna ha Capernaum, nakitan la yay Apo
Jesus. Ket tinepet laya, “Maihtodo, nakano kan nakew ihti?”
26 Nakibat yay Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko. Antapulen yoko, ulin bengat ha tinapay a ingkabhoy yo, aliwan
uli ha nakit yon kapagtakaan a pagkakitan a dinyag ko. 27 Aliwan
bengat pamangan a bumangeh ye pagbannogan yo, no aliwan hiyay
pamangan a ampakaibyay nin bi-ay a homain anggaan boy ahe
ambumangeh. Ta hiko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao ye makaibyay
nin yatin pamangan. Ta makit yo ha kapagtakaan a andiyagen ko a
hiyay Bapa kon Dioh ye namyay kangko nin katulidan a mamyay nin
bi-ay a homain anggaan.”
28 Kaya-bay tinepet la yay Apo Jesus, “Hinya awod ye diyagen mi
ta-omen mi madyag ye an-ipadyag nan Apo Dioh?”
29 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hiyay an-ipadyag nan Apo Dioh,
mamteg kawo kanan intubol na.”
30 Nanepet hilayna man, “Hinyan kapagtakaan ye maipakit mo ta-
omen kayi mamteg kammo? 31 Hilay nangaunan tutoa mi, ha anti
hila ha wangwang, nangan hilan pamangan a ibat ha langit. Ta yati ye
naihulat, ‘Hiyay Moises, binyanan na hilan pamangan a ibat ha langit.’
„*
32 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko. Aliwan hiyay Moises ye namyay nin pamangan a ibat ha langit
kanlan nangaunan tutoa yo, no aliwan hiyay Bapa kon Dioh. Ket
haanin, hiya met ateed ye ampamyay kanyo nin peteg a pamangan
a ibat ha langit. 33 Ta hiyay pamangan a an-ibyay nin Dioh, ket hiyay
nangibat ha langit boy ampamyay nin bi-ay kanlan tatao ihti ha babe-
luta.”
34 Hinabi la kanan Apo Jesus, “Apo, lanang mo kayi man awod biyan
nin pamangan a wanabay.”
35 Hinabi na met Apo Jesus kanla, “Hiko ye pamangan a ampamyay
bi-ay. Hilay anhumaley boy ampamteg kangko, ket ahe hilayna
mabitlan o maplangan makanoman.”

---

* **6:31** Exodo 16:4; Nehemias 9:15; Kakanta 78:24.

36 “Noba hinabi koyna kanyo hatew a agya nakit yoynay kapagtakaan
a dinyag ko, ahe yoko po ateed ampamtegan. 37 Hilay kaganaan a
tataon impataya nan Bapa kon Dioh kangko, ket humaley hila kangko.
Ket ayaman a humaley kangko, tanggapen koya. 38 Ta nakew ako ihtin
ibat ha langit ta-omen ko diyagen ye kalabayan nan nangitubol kangko,
aliwan hiyay kalabayan ko. 39 Ta hiyay kalabayan nan nangitubol
kangko, ket ahe ko hila paolayan a mipaloke agya magha man kanlan
tataon impataya na kangko, no aliwan bi-ayen ko hilan uman ha
kalampuhan nin panaon. 40 Ta hiyay kalabayan nan Bapa kon Dioh,
hilay kaganaan a ampamalay boy ampamteg kangko a Anak na, ket
mabyayan hilan bi-ay a homain anggaan. Boy bi-ayen ko hilan uman
ha kalampuhan nin panaon.”

41 Kaya-bay hilay Jujudio, naytatalabotob hila, ta hinabi nan Apo
Jesus a hiyabay ye pamangan a nangibat ha langit. 42 Boy naytepet-
tepet hila, a wanla, “Aliwa nayi a hiyabay ye Jesus a anak nan Jose?
Katatanda tawo yay bapa na boy indo na. Taket ta anhabiyen na a
nangibat ya ha langit?”

43 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Itgen yoynay paytatalabotob yo.
44 Homain taon mamteg kangko, no ahe na ihaley kangkon Bapa
kon Dioh a nangitubol kangko. Ket hilay tataon mamteg kangko, bi-
ayen ko hila ha kalampuhan nin panaon. 45 Ta wanae ye inhulat lan
popodopita, ‘Hilay kaganaan a tatao, adalan na hilan Apo Dioh.’† Kaya-
bay ayaman a ampanlenge boy ampakaadal kanan Bapa kon Dioh, ket
humaley ya kangko. 46 Noba aliwan labay habiyen a main taon nakakit
kanan Bapa ko, ta hikon bengat a nangibat kana ye nakakit kana.”

47 “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hiyay ampamteg
kangko, mabyayan yan bi-ay a homain anggaan. 48 Ta hiko ye
pamangan a ampakaibyay bi-ay. 49 Hilay nangaunan tutoa yo, ha anti
hila ha wangwang, nangan hilan pamangan‡ a in-ibyay nan Apo Dioh,
noba hilan kaganaan, ket natey hila met ateed. 50 Noba anti yayna ihti
ye pamangan a nangibat ha langit. Ket ayaman a mangan nin yatin
pamangan, ket ahe yayna matey. 51 Hiko ye pamangan a nangibat
ha langit a ampakaibyay nin bi-ay. Ket hiyay laman ko ye pamangan
a ibyay kon ikabi-ay lan tatao ha babe-luta. Ayaman a mangan nin
laman ko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.”

52 Uli yatin hinabi nan Apo Jesus, hilay Jujudio, ket napaytepet-tepet
hila, a wanla, “Way-omen na yan ipakan ye laman na kantawo?”

53 Haanin, hiyay Apo Jesus, hinabi na, “Pakaleng-en yon manged
ye habiyen ko! No ahe yo kanen ye laman ko boy inomen ye daya
ko a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, ahe kawo mabyayan nin bi-
ay a homain anggaan. 54 Ayaman a ampangan nin laman ko boy
ampinom nin daya ko, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan
boy bi-ayen koya ha kalampuhan nin panaon. 55 Ta hiyay laman ko
ye peteg a pamangan boy hiyay daya ko ye peteg a inomen. 56 Ayaman
a ampangan nin laman ko boy ampinom nin daya ko, ket mikakaanti
ya kangko boy mikakaanti ko met kana. 57 Hiyay Bapa kon Dioh a
nangitubol kangko, hiyabay ye ampangibatan nin bi-ay boy angkabi-ay

† **6:45** Isaias 54:13. ‡ **6:49** *pamangan.* Yatin pamangan ye anhabtan manna.

ako uli kana. Wanabay met a ayaman a ampangan nin laman ko, mabi-
ay ya met uli kangko. 58 Hiko ye pamangan a nangibat ha langit. Noba
yatin pamangan, aliwan omen ha pamangan a kinan lan nangaunan
tutoa yo hatew. Ta agya po man kinan la yatew, ket natey hilan teed.
Noba ayaman a mangan nin laman ko, mabyayan yan bi-ay a homain
anggaan." 59 Hilatin kaganaan ye in-adal nan Apo Jesus ha pāytiponan
lan Jujudio ha banwan Capernaum.

Hilay Hahabi a Ampakaibyay nin Bi-ay a Homain Anggaan

60 Pamakange lan mānumbong nan Apo Jesus ye hinabi na, wanae
ye hinabi lan kalabongan kanla, "Maidap a tubat yain a an-iadal na.
Aya lagi ye mananggap nin yain?"
61 Noba agya ahe la hinabi kanan Apo Jesus, ket tanda na a
ampaytatalabotoban lay an-iadal na. Kaya-bay hinabi na kanla,
"Nahingo kawo nayi ha hinabi ko kanyo a kanen yoy laman ko boy
inomen yoy daya ko? 62 Lalo ana no makit yo kon ibat ha langit a in-
Anak nin Tao a mag-udong ha ibatan ko. 63 Hiyay Ihpiditon Dioh ye
ampamyay nin bi-ay, aliwan tao. Ket hilay hahabi a in-adal ko kanyo,
ibat ya ha Ihpiditon Dioh boy ampakaibyay yan bi-ay. 64 Noba main
nangaano kanyo ye ahe ampamteg kangko." Hinabi nan Apo Jesus
yatew kanla, ta paibat po ha una yan nangiadal, ket tanda nayna no
aya hilay ahe ampamteg kana boy no ayay mangiopit kana. 65 Hinabi
na po Apo Jesus, "Yabay-in ye hangkan a hinabi koyna kanyo hatew
po a homain taon humaley kangko no ahe na yan ipaluboh Bapa kon
Dioh."
66 Paibat ana kananyatew, ket malabong hilaynay mānumbong na
ye nanlakwan kana boy ahe hilayna ampakilakew kana. 67 Kaya-bay
hiyay Apo Jesus, tinepet na hilay labinluwan mānumbong na, "Hikawo
nayi, lakwanan yoko met?"
68 Nakibat yay Simon Pedro kana, "Apo, way-ihtew kayi po nayi
makew? Ket hiyay hahabi mon bengat ye ampakaibyay nin bi-ay a
homain anggaan. 69 Ampamteg kayi kammo boy tanda mi a hika ye
pinili nan Apo Dioh a intubol na."
70 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, "Hiko ye namili kanyon
labinluwa, kali? Noba hiyay magha kanyo, hakop na yan Satanas."
71 Hiyay andektan nan Apo Jesus ket hiyay Judas a anak nan Simon
Iscariote. Ta hiyay Judas, magha ya kanlan labinluwan mānumbong
na, noba hiya ye mangiopit lano kana.

7

Hiyay Ahe la Pamteg Kana nin Kakatongno nan Apo Jesus

1 Pangayadi yatew, hiyay Apo Jesus, nilibot nay plobinhiyan Galilea.
Ahe ya nakew ha plobinhiyan Judea, ta hilay mānguna a Jujudio ihtew,
labay la yan pateyen. 2 Haanin, madanon anay pihta lan Jujudio, a
Pihtan Pangipaideng nin Hongab. 3 Ket hinabi lan kakatongno nan Apo
Jesus kana, "Makew kayna ha plobinhiyan Judea ta-omen la makit nin
kaganaan a mānumbong mo ye kapagtakaan a andiyagen mo. 4 Ta
homain taon ampangitayo nin andiyagen na no labay nay midangal.
Kaya-bay no peteg a ampakadyag ka nin kapagtakaan, ipakit moyna

ha kaganaan a tatao.” 5 Hinabi lan kakatongno nan Apo Jesus yatew,
ta agya hilabay, ket ahe hila met ampamteg kana.
6 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Aliwa ko po panaon. Noba
hikawo, ket agya hinyan odah, malyadi yon diyagen ye labay yo.
7 Hilay tatao ihti ha babe-luta a ahe ampanumbong kanan Apo Dioh,
ket ahe la kawo kahulog. Noba kahulog lako, ta an-ibagwa ko ye kalok-
an la. 8 Hikawo tanay makipihta ha Jerusalem. Ahe ako po makew, ta
aliwa ko po panaon.” 9 Ket pangahabi nan Apo Jesus yatew, nagbantak
ya po ha plobinhiyan Galilea.

Hiyay Pangiadal nan Apo Jesus ha Pihta

10 Ha nakaalih hilaynay kakatongno nan Apo Jesus a makew
makipihta, ket nakew ya met ateed makipihta a homain kanayon a
nagtanda. 11 Ket ha pihtaan, antapulen la yan mānguna a Jujudio ye
Apo Jesus. “Way-ihtew ya lagi?” wanla.
12 Ket hilay tatao met, ampay-oonanahan lay tungkol kanan Apo
Jesus. Anhabiyen lan kanayon, “Manged yan tao,” noba anhabiyen
la met nin kanayon, “Ahe, antalingowen na hilan bengat ye tatao.”
13 Noba ampaytotongtongan la yan homain kanayon a ampakange
ye tungkol kanan Apo Jesus, ta angkalimo hila kanlan mānguna lan
Jujudio.
14 Ha ikaapat anan mangaamot nin pihta, hiyay Apo Jesus, nakew
yan nangiadal ha mahlang nin Timplo. 15 Ket hilay mānguna lan
Jujudio, nagtaka hilan tubat ha pangiadal nan Apo Jesus. Ket hinabi
la, “Tubat ye tinanda na! Way-ihtew ibat ye tinanda na, ket ahe ya met
nakapag-adal?”
16 Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanla, “Aliwan hadili kon ihip ye
an-iadal ko, no aliwan kanan nangitubol kangko. 17 No humbongen
yoy kalabayan nin Dioh, matandaan yo a ibat ya kanan Apo Dioh a
nangitubol kangko ye an-iadal ko, aliwan hadili ko. 18 Hiyay taon
ampangiadal nin hadili nan ihip, ket labay nan bengat ye midangal.
Noba hiyay taon ampakikwanan nay ikadangal nan nangitubol kana,
ket mapatayaan ya boy ahe ya ampagtago. 19 Aliwa nayi a in-ibyay
naynan Moises kanyo ye Bibilin? Noba ahe yon teed antupaden. Ta
no antupaden yo hilayati, taket ta labay yo kon pateyen?”
20 Hinabi lan tatao, “Hinelpan ka nin maloke a ihpidito! Aya met
nayi ye ampanangka a mamatey kammo?”
21 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Naigat kawo hatew ha
pamaitaah ko ha Mangaamot nin Pagpainawa. 22 Aliwa nayi a main
yan in-ibyay a bilin kanyo ye Moises a tungkol ha pagpatuli? Hiyay
kaptegan, ahe ya nangibat kanan Moises yatew, no aliwan kanlan
nangaunan tutoa yo. Ket ulin yatew, antulien yoy aanak yo agya
Mangaamot nin Pagpainawa. 23 No tulien yo hilay aanak yo ta-omen
yoya ahe malabag ye bilin a impahulat kanan Moises, taket man
awod ta angkapoot kawo kangko uli ha pamaitaah ko nin matiboen
laman nin maghay tao ha Mangaamot nin Pagpainawa? 24 Adi kawo
ampanuhga makaulin bengat ha makit yo, no aliwan pakabilewen yon
manged ta-omen yo matandaan ye kaptegan.”

Hiyay Tepet lan Tatao no hiyay Apo Jesus ye Cristo

25 Ket haanin, hinabi lan nangaanon taga Jerusalem, “Aliwa nayi a
hiyabay ye taon labay lan pateyen nin mānungkolan tawo? 26 Noba
bilewen yo! Ampangiadal ya ha kalabongan nin tatao. Ket hilay
mānguna tawo, homain hila met angkahabi a laban kana. Ah! Maka
namteg hilayna a hiyabay ye Cristo. 27 Way-omen malyadi yain ket
tanda tawo met ye nangibatan na? No lumateng yay Cristo, ket homain
makatanda no way-ihtew ya mangibat.”
28 Haanin, legan ampangiadal yay Apo Jesus ha mahlang nin Timplo,
impakakhaw nan hinabi, “Peteg nayi a tanda yo ye nangibatan ko boy
no aya ko? Hiyay kaptegan, aliwa kon hadilin kalabayan ye pamakew
ko ihti. Hiyay Dioh a nangitubol kangko, peteg ya, noba ahe yoya
katatanda. 29 Noba katatanda koya, ta nangibat ako kana boy intubol
nako kanyo.”
30 Haanin, uli ha hinabi nan Apo Jesus, ket labay la yaynan dakpen
nin mānguna a Jujudio. Noba ahe la nadyag, ta aliwa na po panaon.
31 Ket malabong hilay tataon namteg kana. Hinabi la, “Hiyabay ye
Cristo, ta homain anan makadyag nin igit ha kapagtakaan a pagkakitan
a dinyag na!”

Hiyay Pangitubol la kanlan Gogowaldiya a Mandakep kanan Apo Jesus

32 Pamakange lan Papariseo ye ampay-unanahan lan tatao, hilay
mānguna a papadi boy Papariseo, ket intubol la hilay gowaldiya ha
Timplo a mandakep kanan Apo Jesus.
33 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, “Makandi tanan panaon a
makalamo yoko, ket pangayadi, mag-udong akoyna kanan nangitubol
kangko. 34 Tapulen yoko, noba ahe yo koyna makitan, ta ahe kawo
makalakew ha lakwen ko.”
35 Haanin, hilay mānguna a Jujudio, ket naytepet-tepet hila, “Way-
ihtew ya lagi makew? Ta anhabiyen na a ahe tawo yayna makit?
Makew ya lagi ha lugal lan Griego a angkunaan lan Jujudion nan-
gaitayak ta-omen na hila adalan ye Griego? 36 Hinyay labay nan
habiyen ha hinabi na, ‘Tapulen yoko, noba ahe yo koyna makitan’?
Boy anhabiyen na po, ‘Ahe kawo makalakew ha lakwen ko.’ Hinya
lagi ye labay nan habiyen?”

Hiyay Lanom a Ampakaibyay Bi-ay

37 Ha naabot ye huyot boy pinakamaalaga a mangaamot nin pihta,
hiyay Apo Jesus, ket nideng ya boy impakakhaw nan hinabi, “Ayaman
a angkaplangan, humaley ya kangko boy minom. 38 Ta hinabi nin
naihulat a Habi nin Dioh a ayaman a mamteg kangko, ‘Dumawoy
ibat ha puho na ye lanom a ampakaibyay bi-ay a omen ha hubol.’ ”
39 Hiyay andektan nan Apo Jesus a lanom a ampakaibyay bi-ay, ket
hiyay Ihpiditon Dioh a madanon laynan matanggap nin ampamteg
kana. Ta kananyatew a panaon, ket ahe na po in-ibyay Apo Dioh
ye Ihpidito na kanlan ampamteg. Ta hiyay Apo Jesus, ket ahe ya po
nipatagay palakew ha langit.

Aliwan Padihoy Ihip lan tatao nin tungkol kanan Apo Jesus

40 Pamakange lan tatao nin hinabi na, hinabi lan nangaano kanla,
“Peteg a hiyabay ana ye Podopita a an-agaden tawo!”*

* **7:40** Deuteronomio 18:15.

41 Hilay kanayon, hinabi la met, “Hiyabay ana ye Cristo!”
Noba hilay kanayon po, ket hinabi la, “Aliwan peteg yain, ta taga
Galilea ya boy ahe malyadi a mangibat ha Galilea ye Cristo. 42 Ta
hinabi nin naihulat a Habi nin Dioh a hiyay Cristo, mangibat ya ha lahi
nan Poon David boy ianak ya ha Betlehem a badiyo nan Poon David.”
43 Yabay-in ye hangkan no taket ta aliwan padiho ye ihip lan tatao
tungkol kanan Apo Jesus. 44 Main nangaano katao ihtew a malabay
mandakep kanan Apo Jesus, noba homain nagngaya.

Hiyay Ahe la Pamteg nin Mānguna lan Jujudio

45 Haanin, hilay gowaldiya ha Timplo a intubol lan mandakep kanan
Apo Jesus, ket nag-udong hilayna kanlan mānguna a papadi boy
kanlan Papariseo. Ket tinepet la hila, “Taket ta ahe yoya inlakew ihti?”
46 Nakibat hilay gowaldiya, “Haanin kayin bengat nakange nin omen
ha paghabi nan yain a tao.”
47 Hinabi lan Papariseo, “Agya hikawo nayi, natalingo nayna met?
48 Main kawoyna nayi nakit a mānguna o kammin Papariseo ye
namteg kana? 49 Homain! Hilay tataon homain bega tinanda tungkol
ha Bibilin a impahulat kanan Moises ye ampamteg kanan Jesus. Kaya-
bay paduhaan na hilan Apo Dioh.”
50 Noba hiyay Nicodemo a maghan Pariseo a nakew nakitongtong
kanan Apo Jesus hatew, hinabi na kanla, 51 “Aliwa nayi a labag ha
Bibilin tawo a manuhga nin tao anggan ahe tawo ya po malitih ta-
omen tawo matandaan no hinyay dinyag na.”
52 Hinabi la kanan Nicodemo, “Taket, taga Galilea ka nayi? No pag-
adalan mon manged ye naihulat a Habi nin Dioh, matandaan mo a
homain podopitan taga Galilea.” 53 [Pangayadi, hiyay balang magha
kanla, nuli ana.]

8

Hiyay Babayin Nadulanan a Ampakilaki

1 [Hiyay Apo Jesus, nakew ya met ha Mapantay nin Oolibo.
2 Kabekahan, ha mahanibhanib po, nag-udong yayna man ye Apo
Jesus ha mahlang nin Timplo. Ha anti yayna ihtew, malabong a
tatao ye hinumaley kana. Ket nikno yan nangiadal kanla. 3 Ket
legan ampangiadal yay Apo Jesus, hilay mamaihtodo nin Bibilin boy
hilay Papariseo, inlakew laya kana ye maghay babayi a nadulanan
a ampakilaki. Ket in-adap laya kanlan tatao. 4 Boy hinabi la kanan
Apo Jesus, “Maihtodo, yatin babayi, ket nadulanan yan ampakilaki.
5 Anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises a ayaman a ampakilaki, ket
tapon-taponen yan dapah anggaynan matey ya. Haanin awod, hinyay
mahabi mo?” 6 Wanabay ye tepet la kana, ta labay la yan kaloten ha
ihebat na ta-omen hila main pangidaloman kana. Noba hiyay Apo
Jesus, niyumoko ya. Ket pinanulat nay tamudo na ha luta.
7 Ha pieel-el anay panepet la kana, hiyay Apo Jesus, nideng ya. Ket
hinabi na kanla, “Ayaman kanyo ye homain kahalanan, hiyabay ye
maunan manapon nin dapah kana.” 8 Haanin, niyumoko yayna man
ye Apo Jesus boy nanulat ha luta.
9 Pamakange la nin hinabi na, ket inoino hilan inumalih, nauna hilay
mangatoa. Ket hiyay nabantak tana ihtew, hiyay Apo Jesus boy hiyay

babayi. 10 Haanin, nideng yay Apo Jesus. Ket tinepet na yay babayi,
“Way-ihtew hilayna? Homain nayi nagbantak a mamaduha kammo?”
11 Nakibat yay babayi, “Homain, Apo.”
Haanin, hinabi nan Apo Jesus kana, “Agya hiko met, ket ahe kata
duhaen. Muli kayna. Noba paibat haanin, adi kayna manyag uman
nin kahalanan.”]

Hiyay Apo Jesus ye Tillag ha Babe-luta

12 Hiyay Apo Jesus, naghabi yayna man kanlan tatao, “Hiko ye tillag
ha babe-luta. Ayaman a ampanumbong kangko, ahe yayna ampagbi-ay
ha kalitehan, no aliwan ampagbi-ay yayna ha kahnagan.”
13 Haanin, hinabi lan Papariseo kana, “Hikan bengat ye ampamapteg
nin tungkol ha hadili mo. Ahe malyadi yain!”
14 Hinabi na met Apo Jesus kanla, “Agya hikoy ampamapteg nin
hadili ko, peteg met ye anhabiyen ko. Ta tanda ko no way-ihtew ako
ibat boy no way-ihtew ako palakew. Noba hikawo, ahe yo tanda no
way-ihtew ako ibat boy no way-ihtew ako palakew. 15 An-uhgaan yoko
makauli ha papadan bengat nin tao. Noba hiko, ahe ako ampanuhga
ha agya ayaman. 16 Noba no manuhga ko, matoynong, ta aliwa kon
bubukod ye manuhga, no aliwan lamo ko yay Bapa ko a nangitubol
kangko. 17 Anti ha Bibilin a in-ibyay kanyo a no padiho ye anhabiyen
nin luwan ampamapteg, ket pamtegan yo a peteg ye anhabiyen la.
18 Kaya-bay hukat yon pamtegan ye pamapteg ko tungkol ha hadili ko,
ta aliwan hikon bengat ye ampamapteg nin tungkol ha hadili ko, no
aliwan agya hiyay Bapa ko a nangitubol kangko.”
19 Haanin, tinepet la yay Apo Jesus, “Way-ihtew yay Bapa mo?”
Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hiyay Bapa ko, ahe yoya katatanda boy
ahe yoko met katatanda. Ta no katatanda yo koyna dayi, katatanda yo
yayna met ye Bapa ko.”
20 Hinabi nan Apo Jesus yati legan ampangiadal ya ha haley nin
pangitukoyan pilak ha mahlang nin Timplo. Noba homain nandakep
kanan Apo Jesus, ta aliwa na po panaon.

Hiyay Ahe Makalakew ha Lakwen nan Apo Jesus

21 Haanin, hinabi nayna man Apo Jesus kanlan mānguna a Jujudio,
“Umalih ako. Ket tapulen yoko. Noba matey kawo met lanon ahe
napatawad ye kakahalanan yo. Boy ahe kawo makalakew ha lakwen
ko.”
22 Haanin, naytepet-tepet hilay Jujudio, “Magpakamatey yayna
laweh? Taket lagi, ta hinabi na a ahe kitawo makalakew ha lakwen
na?”
23 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hikawo ket taga ihti ha aypa. Noba
hiko, taga ihtew ha tagay. Hikawoy taga babe-luta. Noba hiko, aliwan
taga babe-luta. 24 Hinabi kon matey kawo lanon ahe napatawad ye
kakahalanan yo. Ta no ahe yo pamtegan a hiko ye Cristo, ket matey
kawo lanon ahe napatawad ye kakahalanan yo.”
25 Tinepet laya, “Taket, aya ka nayi?”
Nakibat yayna man ye Apo Jesus kanla, “Hinabi koyna kanyo hatew
po. 26 Malabong ye mahabi ko laban kanyo. Noba hiyay anhabiyen kon
bengat kanlan tatao ha babe-luta, ket hiyay impahabi nan mapatayaan
a nangitubol kangko.”

27 Noba ahe la po ateed natalohan nin tatao a tungkol kanan Bapa na
a Dioh ye andektan na. 28 Kaya-bay hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hiko
a ibat ha langit a in-Anak nin Tao, no maitagay* yo koyna, matandaan
yoyna a hiko ye Cristo. Boy matandaan yo met a hilay kaganaan a
andiyagen boy anhabiyen ko, ket hiyay in-adal nan Bapa kon Dioh
kangko. 29 Ket hiyay nangitubol kangko, lanang ko yan lamo. Ahe
nako anlakwanan, ta lanang kon andiyagen ye ampakapaaliket kana.”
30 Pamakange lan tatao ye hinabi nan Apo Jesus, malabong ye namteg
kana.

Hiyay Kaptegan ye Mamalihway ha Tao

31 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanlan Jujudion namteg kana, “No
pahulong yon humbongen ye in-adal ko, ket peteg kawon mānumbong
ko. 32 Matandaan yoy kaptegan. Ket hiyay kaptegan ye mamalihway
kanyo.”
33 Nakibat hila kanan Apo Jesus, “Lalahi na kayin Abraham boy
nakakanoman, ket ahe kayin napaipoh nin agya ayaman. Taket ta
hinabi mon lumihway kayi lano?”
34 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen
ko. Ayaman a ampagkahalanan, ket ipoh yan kahalanan. 35 Hiyay
ipoh, ahe yan kabilang ha pamilya. Noba hiyay anak, kabilang ya
makanoman. 36 Kaya-bay no hiyay Anak nin Dioh ye namalihway
kanyo, ket peteg a malihway kawoyna. 37 Tanda ko a lalahi na kawon
Abraham. Noba agya wanabay man, labay yo kon pateyen, ta ahe yo
labay tanggapen ye an-iadal ko. 38 Anhabiyen koy nakit ko kanan Bapa
ko. Noba hikawo, andiyagen yoy nange yo kanan bapa yo.”
39 Nakibat hila, “Hiyay Abraham ye bapa mi.”
Hinabi nan Apo Jesus, “No peteg a hiyay Abraham ye bapa yo,
ket andiyagen yo met dayi ye manganged a didinyag na. 40 Noba
hikawo, labay yo kon pateyen. Ket anhabiyen kon bengat ye kaptegan
a nange ko kanan Apo Dioh. Aliwan wanabay ye dinyag nan Abraham.
41 Hikawo, andiyagen yoy omen ha andiyagen nan bapa yo.”
Nakibat hila kanan Apo Jesus, “Aliwa kayin anak ha ilwah! Mam-
aghay bapa mi, hiyay Apo Dioh.”
42 Hinabi nayna man Apo Jesus kanla, “No peteg a hiyay Apo Dioh
ye Bapa yo, ket an-adoen yoko dayi, ta nangibat ako kana. Ahe ako
nakew ihti ha babe-luta ha hadili kon kalabayan, no aliwan intubol na
kon Dioh. 43 Ahe yo angkatalohan ye anhabiyen ko, ta ahe yo labay
tanggapen. 44 Hiyay Satanas ye bapa yo, ta hiyay labay na ye andiyagen
yo. Paibat ana hatew, hiyay Satanas, māmatey yayna nin tao boy ahe
na labay ye kaptegan, ta homain bega kanay kaptegan. Ugali nayna
ye manago, ta hiya ye bapa nin kaganaan a katagowan. 45 Noba agya
pihahabi ko kanyoy kaptegan, ahe yo kon teed ampamtegan. 46 Haanin,
homain kanyoy makapipapteg a nagkahalanan ako. Taket awod ta
ahe yoko ampamtegan agya kaptegan ana ye anhabiyen ko kanyo?
47 Ayaman a aanak nin Dioh, anleng-en nay anhabiyen nin Dioh. Kaya-
bay ahe yoya anleng-en, ta aliwa kawon aanak nin Dioh.”

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Abraham

---

* **8:28** *maitagay:* hiyay labay habiyen ket maipako ha kodoh.

48 Haanin, hilay mānguna lan Jujudio, hinabi la kanan Apo Jesus,
“Ah! Petegbay a Samaritano ka boy hinelpan kan maloke a ihpidito.”
49 Nakibat yay Apo Jesus, “Ahe ako hinelpan nin maloke a ihpidito,
no aliwan ampadangalan ko yay Bapa ko. Noba hikawo, ahe yoko
andangalen. 50 Ahe ko ampakikwanan a midangal ako, noba hiyay
Bapa ko, ampakikwanan na a midangal ako boy hiyabay ye mānuhga.
51 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a ampanumbong
nin an-iadal ko, ket ahe yayna matey makanoman.”
52 Hinabi lan Jujudio, “Haanin, napaptegan mina a hinelpan kan
maloke a ihpidito. Ta hiyay Abraham boy hilay popodopita, natey
hilayna. Noba anhabiyen mo a ayaman a ampanumbong nin an-iadal
mo, ket ahe yayna matey. 53 Maiigit ka po nayi dinan nan bapa min
Abraham? Ta hiya boy hilay popodopita, ket natey hilayna. Hinyay
ampibaan mo ha hadili mo?”
54 Nakibat yay Apo Jesus, “No an-idangal koy hadili ko, homain yan
hilbi. Noba hiyay Bapa kon Dioh a anhabiyen yon Dioh yo, hiyabay
ye ampamadangal kangko. 55 Ahe yoya katatanda, noba katatanda
koya. No habiyen kon ahe koya katatanda, ket matago akoyna met a
omen kanyo. Noba katatanda ko yan peteg boy anhumbongen ko ye
anhabiyen na. 56 Hiyay bapa yon Abraham, naaliket ya a makit nay
kapanaonan ko. Ket nakit naya. Kaya-bay angkaaliket yan tubat.”
57 Hinabi lan mānguna a Jujudio, “Homain ka po limampo a taon.
Taket ta anhabiyen mon nakit mo yaynay Abraham?”
58 Nakibat yay Apo Jesus, “Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko.
Bayo ya po in-anak ye Abraham, Hiko Bayna.”† 59 Ulin yatew a hinabi
na, hilay mānguna a Jujudio, namulot hilan dadapah a panapon la
kana. Noba hiyay Apo Jesus, intayo nay hadili na. Ket inumalih yayna
ha Timplo.

9

Hiyay Pamaitaah nan Apo Jesus ha Lakin Kapkap

1 Legan angkumodang yay Apo Jesus, main yan nakit a maghay
lakin kapkap yaynan in-anak. 2 Ket tinepet la yan mānumbong na,
“Maihtodo, taket ta kapkap yan in-anak yain a tao? Aya lagi ye
nagkahalanan, hilay tutoa na o hiyabay?”
3 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Kapkap yaynan in-anak, aliwan
ulita nagkahalanan ya o hilay tutoa na. Wanabay ye nalyadi ta-omen
makit kana ye kapalyadiyan nin Dioh. 4 Legan mahnag po, katapulan
awod a diyagen tawoynay an-ipadyag nan nangitubol kangko. Ta no
madeglem ana, ahe tawoyna madyag. 5 Legan anti ko ihti ha babe-luta,
hiko ye tillag lan tatao.”
6 Pangahabi na yatew Apo Jesus, nanluda ya ha luta. Ket nanyag
yan pita haka na in-aploh ha mata nan kapkap. 7 Pangayadi, hinabi
na kana, “Kokaynan mag-olameh ha pamalyoan a anhabtan Siloe.”
Hiyay labay habiyen nin Siloe, “Intubol.” Kaya-bay nakew yaynan mag-
olameh. Ha nag-udong ya, ampakakit yayna.

---

† **8:58** *Hiko Bayna* ket maghay ngalan nin Dioh ha Exodo 3:14.

8 Hilay kakaaluba na boy hilay kanayon a tataon nakakit kana ha
ampakilimoh ya po, ket naytepet-tepet hila, “Yo! Aliwa nayi a yabay-in
yay taon pamipikno a ampakilimoh hatew?”
9 Hinabi la met kanayon, “Hiyabay ana.”
Hilay kanayon met, hinabi la, “Aliwan hiya, kalupa na yan bengat.”
Noba hinabi nan laki, “Hikobayna yatew!”
10 Kaya-bay tinepet laya, “Way-omen kaynan ampakakit?”
11 Nakibat yay laki, “Main maghay tao a nagngalan Jesus. Nanyag
yan pita haka na in-aploh ha mata ko boy hinabi na kangko, ‘Kokaynan
mag-olameh ha Siloe.’ Kaya-bay nakew akon nag-olameh ihtew.
Pangayadi, ampakakit akoyna.”
12 “Way-ihtew yayna nayi haanin?” wanla.
“Yo! Tawan ket,” wanan laki.

Hiyay Panepet lan Papariseo no Way-Omen yan Nitaah

13 Pangayadi, hiyay pinaitaah a kapkap, inlakew laya kanlan
Papariseo. 14 Mangaamot nin Pagpainawa kananyatew ha nanyag yay
Apo Jesus nin pita boy ha pinaitaah na yay kapkap. 15 Haanin, tinepet
laya met nin Papariseo, “Way-omen kaynan ampakakit?”
Nakibat ya kanla, “In-aploh nay pita ha mata ko boy pinaolameh.
Pangayadi, ampakakit akoyna.”
16 Ket hinabi lan nangaanon Papariseo, “Yatew a tao, ahe ya nangibat
kanan Apo Dioh, ta ahe naya anhumbongen ye bilin tungkol ha
Mangaamot nin Pagpainawa.”
Noba hinabi lan kanayon, “Way-omen yan makadyag nin wanabay a
kapagtakaan ye taon māgkahalanan?” Ket ahe hila napaykakahundo,
ta aliwan padipadiho ye ihip la tungkol kanan Apo Jesus.
17 Haanin, hilay Papariseo, tinepet la yayna man ye kapkap hatew,
“Hinyay mahabi mo tungkol kanan namaitaah kammo?”
Nakibat ya kanla, “Magha yan podopita.”
18 Noba hilay mānguna a Jujudio, ahe la ampamtegan a kapkap ya
hatew. Kaya-bay impadakit la hilay tutoa na. 19 Ket tinepet la hila,
“Anak yoya nayi yati? Kapkap yayna nayi ha in-anak yoya? No kapkap
yan peteg, way-omen yaynan ampakakakit haanin?”
20 Nakibat hilay tutoa na, “Tanda mi a anak miya boy kapkap yan in-
anak. 21 Noba ahe mi tanda no way-omen yaynan ampakakit haanin
boy no ayay namaitaah kana. Kaya-bay hiyaynan bengat ye tepeten
yo. Tanda nayna ye makibat ha tetepet yo, ta naidadan yayna met.”
22 Wanabay ye hinabi lan tutoa na, ta angkalimo hila kanlan mānguna
lan Jujudio, ta napaykahundoan layna a ikahwil la ha pāytiponan lan
Jujudio ye ayaman a ampaghabin hiyay Jesus ye Cristo. 23 Kaya-bay
hinabi lan tutoa na, “Hiyaynan bengat ye tepeten yo, ta naidadan
yayna met.”
24 Kaya-bay impadakit la yayna man ye lakin kapkap hatew. Ket
hinabi la kana, “Ipangako mo ha adapan nan Apo Dioh a maghabi kan
kaptegan. Tanda mi a māgkahalanan ya yatew a tao.”
25 Nakibat ya kanla, “Ahe ko tanda no māgkahalanan ya o ahe.
Hiyay tanda kon bengat, kapkap ako hatew, noba haanin, ampakakit
akoyna.”
26 “Hinyay dinyag na kammo?” wanla. “Way-omen naka pinaitaah?”

27 Nakibat ya kanla, “Hinabi koyna kanyo, noba ahe yoko met
ampamtegan. Taket ta labay yoyna man a mange? Labay yo met nayi
ye mag-ilyadin mānumbong na?”
28 Haanin, inumih laya, “Hika pa ye mānumbong na. Noba hikayi,
mānumbong nan Moises. 29 Tanda mi a naghabi yay Apo Dioh kanan
Moises. Noba yatew a tao, ahe mi tanda no way-ihtew ya ibat.”
30 Nakibat yay laki, “Yabay-inbay ye ampakapagtaka. Ahe yo tanda
no way-ihtew ya nangibat, noba pinaitaah na ye mata ko! 31 Tanda
tawo a hilay tataon māgkahalanan, ahe na hila anleng-en nin Dioh.
Noba anleng-en na hilay tataon ampanggalang kana boy ampanyag
nin kalabayan na. 32 Agya nakanoman, homain kitawo po natandaan
a taon namaitaah nin kapkap anan in-anak. 33 Ket yatew a tao, no ahe
ya nangibat kanan Apo Dioh, ahe na dayi nadyag yatin kapagtakaan.”
34 Ket hinabi lan māngunan Jujudio kana, “Hika a in-anak boy
nilumake a māgkahalanan! Hikayi po nayi ye adalan mo?” Ket
intaboy la yan pinaalih ha pāytiponan lan Jujudio.

Hiyay Pamteg nan Kapkap

35 Haanin, nabalitaan nan Apo Jesus ye nalyadi kanan lakin kapkap
hatew. Ket tinapul naya. Ha nakitan na yayna, tinepet naya,
“Ampamteg ka nayi kanan ibat ha langit a in-Anak nin Tao?”
36 Nakibat yay laki, “Ayatew a tao, Apo? Habiyen mo man kangko
ta-omen ako mamteg kana.”
37 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Nakit mo yayna. Ket ampagkatong-
tong moya haanin!”
38 “Awo Apo! Ampamteg ako kammo,” wanan laki. Ket nanalimukod
yan nanggalang kanan Apo Jesus.
39 Hinabi na po Apo Jesus, “Nakew ako ihti ha babe-luta a mangi-
patanda nin peteg a kahahaad nin tao ha pamilew nan Apo Dioh. Hilay
ampamalay a kapkap hila, ket makakit hilayna. Hilay ampaghabin
ampakakit hila, ket mag-ilyadi hilan kapkap.”
40 Ket hilay nangaanon Papariseo a anti ihtew a nakange nin hinabi
nan Apo Jesus, hinabi la kana, “Anhabiyen mo nayi a kapkap kayi
met?”
41 Nakibat yay Apo Jesus, “No ambalayen yo a kapkap kawo ha
kaptegan, homain kawo dayin kahalanan. Noba ulita anhabiyen yon
ampakakit kawo, mikakaanti ya po ye kahalanan kanyo.”

10

Hiyay Manged a Māgpahtol

1 Haanin, hinabi nan Apo Jesus makauli ha pangilalayi, “Pakaleng-
en yon manged ye habiyen ko. Ayaman a lumoob ha kulongan
nin tupa a ahe magdān ha ilwangan, no aliwan manik ha alad,
ket tulihan ya boy manakaw. 2 Noba hiyay magdān ha ilwangan,
ket hiyabay ye māgpahtol nin tupa. 3 Ket hiyay māgbantay nin
ilwangan, ilukatan naya. Hiyay māgpahtol, angkabihngaan la yan
tutupa na. Anhabtan nay ngangalan nin tutupa na, ket lumwah hilan
manumbong kana. 4 Ket no nailwah na hilayna ha kulongan, angkauna
ya kanla. Ket manumbong hila met kana, ta angkabihngaan laya. 5 Ahe

hila manumbong ha kanayon, no aliwan payewan laya, ta lumbo ye
bihnga na."
6 Noba ahe la natalohan nin tatao ye labay habiyen nin pangilalayi
nan Apo Jesus.

Hiyay Apo Jesus ye Manged a Māgpahtol

7 Kaya-bay naghabi yayna man ye Apo Jesus kanla, "Pakaleng-en
yon manged ye habiyen ko. Hiko ye ilwangan a panhelpan palakew
kanan Apo Dioh a omen ha ilwangan a anhelpan nin tupa paloob
ha kulongan. 8 Hilay kaganaan a nauna kangko a ampagkonwadin
māngalingay yo, ket tulihan boy mānakaw. Noba hilay tutupa ko, ahe
hila nanlenge kanla. 9 Hiko ye ilwangan a panhelpan palakew kanan
Apo Dioh. Ayaman a magdān kangko, ket miligtah ya. Ba-mo yan
tupan lumwah lumoob ha kulongan boy makatapul yan pamangan na.
10 Hiyay mānakaw, makew yan manakaw, mamatey boy mandama.
Noba hiko, nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen hila magkamain nin
genap a bi-ay ye tatao."
11 "Hiko ye manged a māgpahtol. Hiyay manged a māgpahtol,
nakahadya yan matey ha ikanged lan tutupa na. 12 Hiyay an-upaan
a māgpahtol, no makakit yan ahontawon a anlumateng, payewan
na hilay tutupa, ulita aliwa na hilan konin. Kaya-bay duklohen nan
ahontawon ye tutupa. Ket mapayngingihyay hila. 13 Payewan na hilay
tutupa, ta an-upaan yan bengat boy homain yan pangimahakit ha
tutupa."
14-15 "Hiko yay manged a māgpahtol. No way-omen na kon
katatanda Bapa ko boy no way-omen koya met katatanda, wanabay
ko hila met katatanda ye tutupa ko boy katatanda lako met. Ket
nakahadya akon matey ha ikanged la. 16 Main ako po tutupa a ahe
po nailoob ha pangikulongan ko. Katapulan ko hila met a iloob.
Angkabihngaan lako, ket iloob ko hila met ta-omen hila maymamagha
boy mamaghay na ye māgpahtol la."
17 "An-adoen na kon Bapa, ulita nakahadya akon matey uli kanla
ta-omen ako mabi-ay uman. 18 Homain makakwa kangkon bi-ay ko,
no aliwan luboh ha nakem kon an-ibyay. Main akon kapalyadiyan a
mangibyay nin bi-ay ko boy mangudong uman, ta yati ye imbilin na
kangkon Bapa ko."
19 Ha wanabay a hinabi nan Apo Jesus, hilay Jujudio, ahe hila
napaykakahundo. 20 Malabong kanla ye ampaghabi nin wanae,
"Hi, hinelpan yan maloke a ihpidito boy angkaengew ya! Taket ta
ampanlenge kawo kana?"
21 Noba hinabi la met kanayon, "Hiyay taon hinelpan nin maloke a
ihpidito, aliwan wanabay ye anhabiyen na. No peteg a hinelpan yan
maloke a ihpidito, taket awod ta ampakapitaah yan kapkap?"

Hiyay Pangikahwil la kanan Apo Jesus

22 Haanin, ha banwan Jerusalem, anhayaghagan lan Jujudio ye
Pihtan Pangudong nin Timplo. Panaon nin lay-ep kananyatew. 23 Ket
hiyay Apo Jesus, anti ya met ihtew. Legan angkumodang ya ha maghay
pahen nin Timplo a anhabtan balkon nan Solomon, 24 pinaydopongan
la yan Jujudio haka laya tinepet, "Makano mo po habiyen kammi no
aya ka? No peteg a hika ye Cristo, habiyen moyna kammi."

25 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Hinabi koyna kanyo, noba ahe
yoko met ampamtegan. Hilay kapagtakaan a dinyag ko ha ngalan nan
Bapa kon Dioh, ket yabaytew yaynay ampamapteg no aya ko. 26 Noba
ahe yoko ampamtegan, ta aliwa katawon tutupa. 27 Hilay tutupa ko,
ket angkabihngaan lako. Katatanda ko hila boy ampanumbong hila
kangko. 28 Biyan ko hilan bi-ay a homain anggaan. Ket ahe hila
bega mipalakew ha kapaduhaan a homain anggaan. Anti hilayna
kangko, ket homain anan makahamham kanla kangko. 29 In-ibyay na
hilayna kangkon Bapa ko a pinakamakapalyadiyan. Ket homain ana
met makahamham kanla kana. 30 Hiko boy hiyay Bapa ko, mamagha
kayi.”
31 Haanin, hilay Jujudio, namulot hilayna man nin dadapah a
panapon la kanan Apo Jesus. 32 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Impakit
ko kanyo ye malabong a manganged a didiyag a impadyag nan Bapa
ko. Hinya kanlan hilatew ye panaponan yo kangko?”
33 Hinabi lan Jujudio, “Aliwan uli ha manganged a didinyag mo ye
panaponan mi kammo, no aliwan hiyay pamahalumbang mo kanan
Apo Dioh, ta an-ipadiho moy hadili mo kanan Apo Dioh. Ket tao kan
bengat.”
34 Nakibat yay Apo Jesus, “Aliwa nayi a anti ha Bibilin a in-ibyay
kanyo a hinabi nan Apo Dioh a didioh kawo.* 35 Tanda tawo a
ahe malyadin diyagen a homain hilbi ye naihulat a Habi nin Dioh.
Boy tanda yoyna met a hilay nangaunan tutoa yo a namyayan nan
habi na, ket hinabtan na hilan didioh. 36 Taket awod ta anhabiyen
yon kapahalumbangan ye hinabi kon, ‘Hiko ye Anak nin Dioh’? Ket
hikoy pinili nan Bapa boy intubol na ihti ha babe-luta. 37 No ahe ko
andiyagen ye an-ipadyag nan Bapa ko, adi yoko ampamtegan. 38 Noba
andiyagen ko hila met ye an-ipadyag na. Kaya-bay agya ahe yoko
ampamtegan, pamtegan yo dayi ye kapagtakaan a pagkakitan a dinyag
ko ta-omen yo matandaan boy matalohan a anti ya kangko ye Bapa ko
boy anti ko met kana.”
39 Pamakange lan Jujudio yatew, dakpen la yayna dayi ye Apo Jesus,
noba tinakahan na hila.
40 Haanin, hiyay Apo Jesus, nakew yan uman ha lipay kabatowan
nin Jordan, ha mahaley nin pinamawtihmowan nan Juan hatew. Ket
kinumonin ya ihtew nin nangaanon dominggo. 41 Ket malabong a tatao
ye nakew kana. Hinabi la, “Hiyay Juan, ahe ya nanyag nin kapagtakaan
a pagkakitan, noba pawa peteg ye hinabi na tungkol kananyatin tao.”
42 Ket malabong a tatao ihtew ye namteg kanan Apo Jesus.

11

Hiyay Pagkamatey nan Lazaro

1 Main maghay laki a nagngalan Lazaro a angkumonin ha badiyon
Betania, lamo na hilay kakatongno na a hiyay Maria boy Marta.
2 Hiyay Maria ye maniih lano nin pabango ha bitih nan Apo Jesus
haka na ponahan nin labok na. Ket haanin, hiyay Lazaro, ampaghakit
ya. 3 Kaya-bay hilay kakatongno na, nangitubol hilan mangihabi
kanan Apo Jesus nin wanae, “Apo, hiyay an-adoen mon gayyem, ket
ampaghakit yan mabyat.”

* **10:34** Kakanta 82:6.

4 Pamakange nan Apo Jesus yatew, hinabi na, “Ahe na ikamatey nin
Lazaro ye hakit na. Naghakit ya ta-omen ya midangal ye Dioh boy
midangal ya met ye Anak nin Dioh.”
5 An-adoen na hilan Apo Jesus ye mikakatongnon Marta, Maria, boy
Lazaro. 6 Noba agya natandaan nayna a ampaghakit yay Lazaro, ket
namalabah ya po nin luway mangaamot ha angkunaan na.
7 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Mag-
udong kitawoyna ha plobinhiyan Judea.”
8 Noba hinabi la met kana, “Maihtodo, hilay Jujudio ihtew, nakanon
bengat a labay la kan taponen nin dapah. Haanin, mag-udong kayna
man ihtew?”
9 Nakibat yay Apo Jesus, “Ha maghay mangaamot, main labinluwan
odah a mahnag. Hilay tataon angkumodang no kaamotan, ahe hila
mitubkok, ta mahnag ye babe-luta. 10 Noba hilay angkumodang no
madeglem, mitubkok hila, ta maliteh ana.”
11 Pangayadi, hinabi na po Apo Jesus, “Hiyay Lazaro a gayyem tawo,
angkatuloy ya. Noba haanin, lakwen ko yan pokawen.”
12 Hinabi lan mānumbong na, “Apo, no angkatuloy yan bengat,
umnged ya lano!” 13 Nabaan la a angkatuloy yan bengat ye Lazaro.
Noba hiyay labay nan habiyen Apo Jesus, ket natey yayna.
14 Kaya-bay impatunong nan Apo Jesus kanla, “Hiyay Lazaro, ket
natey yayna. 15 Noba ha ikanged yo, ingkaaliket kon ahe ako ihtew, ta
makauli ha diyagen ko kana, lalalo kawoynan mamteg kangko. Higi,
tawoyna, ta lakwen tawo ya.”
16 Hiyay Tomas a anhabtan Kambal, hinabi na kanlan kalalamoan
na a mānumbong, “Makilakew kitawo kana agya midaman kitawon
matey.”

Hiyay Apo Jesus ye Pagkabi-ay Uman

17 Ha nilumateng yaynay Apo Jesus ha badiyon Betania, natandaan
na a kinapatan yaynay Lazaro a nailbeng. 18 Hiyay badiyon Betania,
tatloy kilomitodoy kataang na ha banwan Jerusalem. 19 Ket malabong
hilay Jujudio a ibat ha Jerusalem ye nakew manliwaliwa kanlan Marta
boy Maria ha pagkamatey nan katongno la.
20 Ha nabalitaan nan Marta a anlumateng yay Apo Jesus, hinagana
naya. Noba hiyay Maria, nagbantak ya ha baey la.
21 Haanin, hinabi nan Marta kanan Apo Jesus, “Apo, hiyay katongno
ko, ahe ya dayi natey no anti ka ihti. 22 Noba tanda ko a agya haanin,
ibyay na kammon Apo Dioh ye hinyaman a awoken mo kana.”
23 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Hiyay katongno mo, mabi-ay yan
uman.”
24 Nakibat yay Marta, “Awo! Tanda ko, Apo a bi-ayen na yan uman
Apo Dioh lano ha bi-ayen na hilaynay nangamatey ha kalampuhan nin
panaon.”
25 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Hikoy ampamyay bi-ay boy ampami-
ay uman kanlan nangamatey. Ayaman a ampamteg kangko, agya
po matey ya, ket mabi-ay yan uman. 26 Boy ayaman a angkabi-
ay a ampamteg kangko, agya matey ya, mabi-ay yan makanoman.
Ampamtegan mo nayi ye hinabi ko?”
27 Nakibat yay Marta, “Awo, Apo. Ampamtegan ko a hika ye Cristo a
Anak nin Dioh a an-agaden min lumateng ihti ha babe-luta.”

Hiyay Panumangih nan Apo Jesus

28 Pangahabi nan Marta yatew, nag-udong yayna ha baey la. Ket
hinaleyan na yay Maria a katongno na boy in-onanah na kana, “Hiyay
Maihtodo, mahaley yayna ihti. Ket an-ipahagyat naka.” 29 Pamakange
nan Maria, tampol yan nideng. Ket nanandali yaynan nakew kanan
Apo Jesus. 30 Hiyay Apo Jesus, ahe ya po niabot ha Betania, ta anti ya po
ihtew ha pinanaganaan nan Marta kana. 31 Hilay Jujudion ampanliwa-
liwa kanlan mikatongno, ha nakit la yan tampol nideng ye Maria boy
nanandali yan inumalih, hinumbong laya, ta nabaan la yan makew
tumangih ha nangilbengan kanan Lazaro.
32 Ha niabot yay Maria kanan Apo Jesus, nanalimukod ya ha adapan
na boy hinabi na, “Apo, no anti kan bengat dayi ihti, ket ahe ya dayin
natey ye katongno ko.”
33 Ha nakit nan Apo Jesus a antumangih yay Maria boy hilay Jujudion
hinumumbong kana, ket napoot ya boy nalele ya. 34 Haanin, tinepet
na hilan Apo Jesus, “Way-ihtew yoya in-ilbeng?”
Nakibat hila kana, “Apo, makilakew ka kammi ta-omen moya makit.”
35 Ket tinumangih yay Apo Jesus.
36 Haanin, hinabi lan Jujudio a anti ha haley na, “Bilewen yo.
Petegbay a ampakaadoen naya.”
37 Noba hinabi lan kanayon, “Namaitaah yan kapkap. Taket ta
pinaolayan na yan natey ye Lazaro?”

Hiyay Pami-ay nan Uman Apo Jesus kanan Lazaro

38 Napoot yayna man ye Apo Jesus. Kaya-bay nakew ya ha nangilben-
gan kanan Lazaro. Inyukib ye nangilbengan kana a nileneban nin
mayadet a dapah. 39 Panlumateng la ihtew, hinabi nan Apo Jesus,
“Alihen yoy dapah.”
Noba hinabi nan Marta a katongno nan natey, “Mabata yayna Apo,
ta kinapatan yayna.”
40 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Aliwa nayi a hinabi koyna kammo a
no mamteg ka, makit moy kapalyadiyan nin Dioh?”
41 Kaya-bay inalih lay dapah a pinanleneb. Tinumangal yay Apo
Jesus. Ket hinabi na, “Bapa ko, ampahalamat ako kammo, ta lingnge
moko. 42 Tanda ko a lanang mo kon anleng-en, noba anhabiyen ko yati
kammo ha ikanged lan tataon ampideng ihti ta-omen hila mamteg a
hika ye nangitubol kangko.”
43 Pangahabi na yatew, nangha ya, “Lazaro, lumwah kayna!” 44 Ket
hiyay Lazaro, nilumwah ya a nabelbelan nin tapih a pangilbeng ye
gagamet na boy bibitih na boy natugpawan nin tapih ye lupa na.
Hinabi nan Apo Jesus, “Alihen yoynay tapih a nakabelbel kana ta-omen
yayna malihway a kumodang.”

Hiyay Tangka kanan Apo Jesus
(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

45 Haanin, ha nakit lan Jujudion kalamo nan Maria ye dinyag nan
Apo Jesus, malabong kanla ye namteg kana. 46 Noba hilay kanayon
kanla, nakew hila kanlan Papariseo. Ket hinabi lay dinyag nan Apo
Jesus. 47 Kaya-bay hilay mānguna a papadi boy Papariseo, impadakit la
hilay tutoan Jujudion mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio. Hinabi
la, “Hinyay diyagen tawo? Malabong anay didinyag nan kapagtakaan

yatew a tao. 48 No paolayan tawo ya, mamteg hilaynay kaganaan a
tatao a hiyabay ye Cristo. Ket diyagen la yan pagpoon tawo. Ket no
wanabay ye malyadi, lakwen la kitawon huhundalon Romano ta-omen
la damaen ye Timplo boy nahyon tawo."
49 Noba hinabi nan Caifas a pinakapoon a padi kananyatew a taon,
"Peteg a homain kawon tinanda! 50 Ahe yo nayi naihip a mamanged
a matey ye maghay tao ha ikanged nin kalabongan dinan ha madama
ye matiboen nahyon tawo?"
51 Yatew a hinabi nan Caifas, ket aliwa na yan hadilin ihip, no aliwan
bilang pinakapoon a padi kananyatew a taon, impahabi nan Apo Dioh
kana a matey yay Apo Jesus ha ikanged nin matiboen nahyon lan
Jujudio. 52 Aliwan bengat ha ikanged nin nahyon lan Jujudio, no aliwan
nin kaganaan a aanak nin Dioh a ampitayak ha babe-luta ta-omen na
hila paymamaghaen. 53 Kaya-bay paibat kananyatew, hilay mānguna
lan Jujudio, inihip la yaynan ipapatey ye Apo Jesus.
54 Ket hiyay Apo Jesus, ahe yayna napakit kanlan Jujudio ha
Jerusalem. Nakew yayna tana ha banwan Efraim a mahaley ha
wangwang. Ket ihtew ya kinumonin a lamo na hilay mānumbong
na.
55 Haanin, ha mahaley ana ye pihta lan Jujudio a Pihtan Pangihipan
nin Pangiligtah, malabong hilay tataon nakew ha banwan Jerusalem a
nangibat ha binabadiyo ta-omen la diyagen ye kaugalian lan panlinih
bayo mangaamot nin pihta. 56 Ket hilay tatao ha Jerusalem, antapulen
la yay Apo Jesus. Ket ha anti hila po ha mahlang nin Timplo,
ampaytepet-tepet hila, "Ha ihip yo, makew ya lagin makipihta ihti?"
57 Haanin, imbilin lan mānguna a papadi boy Papariseo, "No
matandaan yo no way-ihtew yay Jesus, ket ipatanda yo met kammi."
Hinabi la yatew, ta dakpen la yayna.

12

Hiyay Pangitiih nin Pabango ha Bibitih nan Apo Jesus
(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

1 Haanin, anem a mangaamot bayo Pihtan Pangihipan nin Pangilig-
tah. Hiyay Apo Jesus, ket nakew ya ha badiyon Betania ha angkunaan
nan Lazaro a bini-ay nan uman. 2 Hiyay Lazaro, Marta boy Maria a
mikakatongno, intaladanan la yan pandem ye Apo Jesus. Hiyay Marta,
ampangiapag yan pamangan. Ket hiyay Lazaro, magha ya kanlan
kadungo nan Apo Jesus ha dulang. 3 Hiyay Maria, main yan pabangon
mablin tubat a magaynan kagitna litodo a pawa nardo.* Ket haanin,
intiih naya ha bitih nan Apo Jesus haka na pinunahan nin labok na.
Ket nangalinghangaw ye bango ha loob nin baey.
4 Hiyay Judas Iscariote a magha kanlan mānumbong nan Apo Jesus
ye mangiopit lano kana. Haanin, hinabi na, 5 "Hiyay alaga nin
yatew a pabango, ket alaga nin howildo ha maghay taon nin maghay
tao. Inlako nayna dayi. Ket hiyay mapaglakoan, maibyay kanlan
mangaidap!" 6 Hinabi nan Judas yatew, aliwan ulita an-imahakit
na hilay mangaidap, no aliwan ulita mānakaw ya. Hiyabay ye
ampangihinop nin pilak a an-ibyay kanla nin tataon ampamteg kanan
Apo Jesus, noba antakawan na.

* **12:3** *nardo* ket tanaman a ibat ha lumbo a nahyon.

7 Hinabi nan Apo Jesus kanan Judas, “Paolayan mo yay Maria, ta
andyagen na yain bilang pangitaladan nin pagkailbeng ko. 8 Hilay
mangaidap, lanang yo hilan mapagkalamo. Noba hiko, ahe.”

Hiyay Tangka kanan Lazaro

9 Malabong hilay Jujudion nakabalita a anti yaynay Apo Jesus ha
badiyon Betania. Kaya-bay nakew hila met ihtew, aliwan bengat uli
kanan Apo Jesus, no aliwan labay laya met makit ye Lazaro a bini-ay
nan uman. 10 Kaya-bay hilay mānguna a papadi, napaykakahundoan
laya met a ipapatey ye Lazaro. 11 Ta uli ha pagkabi-ay nan uman,
malabong hilaynay Jujudion nakihyay kanla boy namteg kanan Apo
Jesus.

Hiyay Mahayaghag a Panhumlep nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem
(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)

12 Kabekahan, malabong a tataon nakew ha Pihtan Pangihipan nin
Pangiligtah. Ket nabalitaan la a palakew yaynay Apo Jesus ha banwan
Jerusalem. 13 Haanin, nanlahngi hilan papalapa nin takipan. Ket
hinagana la yay Apo Jesus. An-ipapangha la, a wanla, “Galangen yay
Apo Dioh! Inged na yan Apo Dioh ye anlumateng ha ngalan na! Inged
na yay poon nin Israel!”† 14 Hiyay Apo Jesus, nakahakay ya ha maghay
oybon ahno a omen ha naihulat a Habi nin Dioh,
15 “Adi kawo angkalimo, hikawon tatao ihti ha banwan Zion.
Bilewen yo! Anlumateng yaynay Poon yon nagmakaaypa
a nakahakay ha oybon ahno.”‡
16 Kananyatew a panaon, ahe la po angkatalohan nin mānumbong
nan Apo Jesus ye andiyagen lan tatao. Noba ha nag-udong yaynay Apo
Jesus ha langit, naihipan la boy natalohan layna a hiyay panggalang
lan tatao kanan Apo Jesus ye andektan nin paltep lan popodopita ha
naihulat a Habi nin Dioh.
17 Ha bini-ay na yan Apo Jesus ye Lazaro ha nangilbengan kana,
malabong hilay tataon nakakit nin kapagtakaan a dinyag na, ket
imbabalita la. 18 Kaya-bay malabong ye tataon nanagana kana. 19 Ulin
yati, nahabi lan Papariseo ha magha boy magha, “Bilewen yo! Homain
kitawoynan madyag! Hilay kaganaan a tatao, ket ampanumbong
hilayna kana.”

Hilay Griego a Ampanapul kanan Apo Jesus

20 Main met nangaanon Griego ye nakew ha banwan Jerusalem ta-
omen manggalang kanan Apo Dioh ha panaon nin pihta. 21 Haanin,
nakew hila kanan Felipe a taga Bethsaida ha plobinhiyan Galilea.
Hinabi la kana, “Gayyem, labay miya dayin makit ye Apo Jesus.”
22 Nilakew na yan Felipe ye Andres boy hinabi na ye awok lan Griego.
Pangayadi, nilakew la yay Apo Jesus boy hinabi la kana ye awok la.
23 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Naabot anay odah a hiko a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao, ket padangalan na koynan Bapa ko.
24 Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Hiyay maghay pinahi
nin tidigo, no ahe ya mailbeng ha luta, mikakaanti yan mamagha
makanoman. Noba no mailbeng ya, ket tumubo boy manawa yan

† **12:13** Kakanta 118:26. ‡ **12:15** Zacarias 9:9.

malabong. 25 Ayaman a taon ampangihilib nin bi-ay na, ket maanam
na. Noba ayaman a taon ahe ampangihilib nin bi-ay na ihti ha babe-
luta uli ha panumbong na kangko, ket mabyayan yan bi-ay a homain
anggaan. 26 Ayaman a malabay maghilbi kangko, ket katapulan a
manumbong ya kangko. Ket no way-ihtew ako, anti ya met ihtew ye
māghilbi ko. Hiyay ampaghilbi kangko, padangalan na yan Bapa kon
Dioh."

Hiyay Pangipatanda nan Apo Jesus tungkol ha Kamateyan na

27 Hinabi na po Apo Jesus, "Angkayoot ako haanin. Habiyen ko
lagi kanan Bapa ko a iligtah nako ha pamaidap a madanon koynan
madihaan? Ahe, ta nakew ako ihti ha babe-luta ta-omen ko dihaen
yatin pamaidap." 28 Pangayadi, hinabi na, "Bapa ko, padangalan moy
ngalan mo."

Haanin, main bihnga a ibat ha langit a ampaghabin wanae,
"Pinadangalan koyna, ket padangalan ko yan uman."

29 Ha nange lan malabong a tatao ihtew ye bihnga, hinabi la, "Yo!
Nandol ya."

Hinabi la met nin kanayon, "Kinatongtong yan maghay anghil."

30 Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanla, "Yatew a bihnga a nange yo,
impange na kanyo ha ikanged yo, aliwan ha ikanged ko. 31 Panaon
anan panuhga nan Apo Dioh kanlan tatao ihti ha babe-luta. Ket
hiyay Satanas a ampanakop kanla, panaon nayna met a maitaboy.
32 No maitagay yo koyna,§ ihaley ko hilay kaganaan a tatao kangko."
33 Hinabi na yatew ta-omen na ipatanda kanlan tatao no way-omen
yan matey.

34 Nakibat hilay malabong a tatao kanan Apo Jesus, "Anti ha naihulat
a Habi nin Dioh a hiyay Cristo, ket mabi-ay yan makanoman. Taket ta
anhabiyen mo a hiyay in-Anak nin Tao, katapulan yan maitagay? Aya
yain a anhabiyen mon in-Anak nin Tao?"

35 Haanin, hinabi nan Apo Jesus ye tungkol ha hadili na makauli
ha pangilalayi, "Matekbe tanay panaon a mapagkalamo yo yay tillag.
Kaya-bay legan kalamo yoya po yatin tillag, magbi-ay kawoyna ha
kahnagan ta-omen kawo ahe mabonan nin kalitehan. Ta hiyay taon
angkumodang ha kalitehan, ket ahe na angkatumbokan ye lakwen na.
36 Kaya-bay mamteg kawo kangko a pinagkatillag yo legan anti ko po
kanyo ta-omen mahnagan ye ihip yo." Pangahabi nan Apo Jesus yatew,
inumalih yayna boy ahe yayna napakit kanlan tatao.

Hiyay Ahe la Pamteg nin Kanayon a Jujudio

37 Hilay tatao, agya nakit lay malabong a kapagtakaan a dinyag nan
Apo Jesus, ahe hila po ateed namteg kana. 38 Ha wanabay, natupad ye
inhulat nan podopita Isaias hatew a wanae,

"Apo, makandin bengat ye namteg ha in-adal mi.
Agya impakit moynay kapalyadiyan mo kanla, ahe hilan teed
namteg kammo."*

39 Ahe hila mamteg a omen ha hinabi nan podopita Isaias,
40 "Pinakapkap na hilan Apo Dioh ta-omen hila ahe makakit
boy pinabyang nay puho la ta-omen hila ahe makataloh.
Ta no makakit hila boy makataloh,

§ **12:32** Hiyay labay habiyen nin maitagay ket maipako ha kodoh. * **12:38** Isaias 53:1.

maka mag-udong hila kana,
ket paitaahen na hila.”†
41 Hinabi nan Isaias yatew, ta nakit na ye pagkakitan nin kadangalan
nan Apo Jesus. Ket hinabi nay tungkol kana.
42 Wanabay man, malabong hila met a mānguna a Jujudio ye namteg
kanan Apo Jesus. Noba ahe la impatanda ye pamteg la ha tatao
ulita angkalimo hila kanlan Papariseo, ta maka ikahwil la hila ha
pāytiponan lan Jujudio. 43 Ta kinalalabay la po ye padangal nin tao
dinan ha padangal nan Apo Dioh.

Mauhgaan ye tao makauli ha Hahabi nan Apo Jesus

44 Haanin, hiyay Apo Jesus, impakakhaw nan hinabi, “Ayaman a
ampamteg kangko, aliwan hikon bengat ye pinamtegan na, no aliwan
agya hiyay nangitubol kangko. 45 Hiyay nakakit kangko, nakit na yayna
met ye nangitubol kangko. 46 Nakew ako ihti bilang tillag ihti ha babe-
luta ta-omen ayaman a mamteg kangko, ket ahe yan mikakaanti ha
kalitehan.”
47 “Ayaman a nakange nin in-aadal ko, noba ahe na met anhum-
bongen, mauhgaan ya. Noba aliwan hikoy manuhga kana, ta nakew
ako ihti ha babe-luta a mangiligtah kanlan tatao, aliwan manuhga.
48 Ayaman a ahe mananggap kangko boy ahe mamteg ha hahabi ko,
mauhgaan ya. Hilay hahabi a hinabi ko kanla ye manuhga kanla ha
kalampuhan nin panaon. 49 Ta hiyay anhabiyen ko, aliwan hadili ko,
no aliwan nangibat kanan Bapa ko a nangitubol kangko. Hiyabay ye
nangihabi kangko a habiyen koy kaganaan a hinabi koyna. 50 Boy
tanda ko a hilay bibilin na, ket makaibyay yan bi-ay a homain anggaan.
Kaya-bay hiyay an-ipahabi na kangko ye anhabiyen kon bengat.”

13

Hiyay Panguyah nan Apo Jesus nin Bibitih lan Mānumbong na

1 Haanin, ha madeglem po nin dihpidah nin Pihtan Pangihipan nin
Pangiligtah, tanda naynan Apo Jesus a panaon naynan umalih ihti ha
babe-luta, ta mag-udong yayna kanan Bapa na ha langit. Hiyay Apo
Jesus, ampakaado-adoen na hilay mānumbong na. Ket impakit nay
pangado na kanla anggan kalampuhan nin bi-ay na.
2 Haanin, legan ampandem hilan Apo Jesus boy mānumbong na,
impaihip nan Satanas kanan Judas a anak nan Simon Iscariote a iopit
na yay Apo Jesus. 3 Tanda nan Apo Jesus a kaganaan a kapalyadiyan
nan Bapa na, ket in-ibyay nayna kana. Boy tanda na met Apo Jesus
a ihtewbay ya ibat kanan Bapa a Dioh boy mag-udong ya met ateed
kana. 4 Haanin, legan ampangan hila, nideng yay Apo Jesus. Ket inalih
nay kepkep na haka ya nangwa nin tuwalya a in-ipteh na ha awak na.
5 Pangayadi, pinalamnan na yan lanom ye palanggana. Ket ingkana
naynan uyahan ye bitih lan mānumbong na haka na pinunahan nin
tuwalya a in-ipteh na ha awak na.
6 Ha niabot yaynay Apo Jesus kanan Simon Pedro, tinepet na yan
Pedro, “Apo, hika nayi ye manguyah nin bibitih ko?”
7 Nakibat yay Apo Jesus, “Ahe mo po matalohan haanin ye andiyagen
ko, noba matalohan mo met lano.”

† **12:40** Isaias 6:10.

8 Hinabi nan Pedro kana, “Apo, agya makanoman ahe malyadin hika
ye manguyah nin bibitih ko.”
Nakibat yay Apo Jesus kana, “No ahe kata mauyahan, ahe kata
ibilang a mānumbong ko.”
9 “No wanabay awod, Apo, aliwan bengat bibitih ko, no aliwan agya
gamet boy ō ko,” wanan Simon Pedro.
10 Hinabi nan Apo Jesus, “Hiyay taon naliyo ana, bitih na tanay
katapulan uyahan. Malinih kawoyna, powida ye magha kanyo.”
11 Hinabi nan Apo Jesus a aliwan hilan kaganaan ket malinih, ta tanda
na no hinyay mangiopit kana.
12 Ha nauyahan naynan Apo Jesus ye bibitih la, nagkepkep yayna
boy nakidungo yayna man kanla ha dulang. Pangayadi, tinepet na
hila, “Natalohan yo laweh ye dinyag ko kanyo? 13 Anhabtan yo kon
‘Maihtodo’ boy ‘Apo’, ket huhto yain, ta peteg a hiko ye maihtodo
boy Apo yo. 14 No hikon maihtodo yo boy Apo yo ye nanguyah nin
bibitih yo bilang paghilbi kanyo, wanabay met dayi ye diyagen yo ha
magha boy magha. 15 Dinyag ko yain bilang panuwadan yo. Kaya-bay
diyagen yo met kanlan kanayon ye dinyag ko kanyo. 16 Pakaleng-en
yon manged ye habiyen ko. Homain ipoh a umiigit kanan amo na boy
homain met intubol a umiigit kanan nangitubol kana. 17 Haanin, ta
tanda yoyna hilayati, ket minged kawo no diyagen yo.”
18 “Ahe ko anhabiyen a minged kawon kaganaan, ta tanda ko hilay
pinili ko. Noba katapulan a matupad ye naihulat a Habi nin Dioh a
wanae, ‘Iopit na kon magha kanlan kadungo kon ampangan.’* ”
19 “Anhabiyen ko yati kanyo legan ahe po matupad ta-omen lano
matupad ana, ket mamteg kawo a hikobay ye Cristo. 20 Pakaleng-en
yon manged ye habiyen ko. Ayaman a ampananggap ha intubol ko,
ket antanggapen na koyna met. Ket ayaman a mananggap kangko, ket
antanggapen na yayna met ye Bapa ko a nangitubol kangko.”

Hiyay Pangipatanda nan Apo Jesus no Ayay Mangiopit kana
(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

21 Pangahabi nan Apo Jesus yatew, nalele ya. Ket hinabi na,
“Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko. Magha lano kanyo ye
mangiopit kangko.” 22 Haanin, hilay mānumbong nan Apo Jesus,
naybilew-bilew hila, ta ahe la tanda no ayay andektan na. 23 Hiyay
mānumbong na a an-adoen na, nakailig ya kanan Apo Jesus. 24 Ket
hiyay Simon Pedro, hininyahan naya, a wana, “Tepeten moya man no
aya kantawo ye andektan na.”
25 Ket legan nakailig ya kanan Apo Jesus, tinepet naya, “Apo, aya
kammi ye andektan mo?”
26 Nakibat yay Apo Jesus, “Hiyay gawangan kon indede kon tinapay,
ket hiyabay.” Haanin, indede nayna ye tinapay haka na inggawang
kanan Judas a anak nan Simon Iscariote. 27 Ha nagawang naynan Judas
ye tinapay, hinelpan na yaynan Satanas.
Haanin, hinabi nan Apo Jesus kanan Judas, “Diyagen moynan tampol
ye diyagen mo.” 28 Hilay mānumbong nan Apo Jesus a kadungo na
ha dulang, ahe la natalohan no taket ta wanabay ye hinabi na kanan
Judas. 29 Noba ulita hiyay Judas ye māngihinop nin pilak la, nabaan

* **13:18** Kakanta 41:9.

la a an-itubol na yan Apo Jesus a manaliw nin matapul la ha pihta o
mamyay nin pilak kanlan mangaidap. 30 Ha nakan naynan Judas ye
tinapay, tampol yaynan inumalih. Madeglem ana kananyatew.

Hiyay Bayon Bilin

31 Ha nakaalih yaynay Judas, hinabi nan Apo Jesus, “Hiko a ibat
ha langit a in-Anak nin Tao, maidangal akoyna. Ket makauli kangko,
maidangal ya met ye Dioh. 32 No maidangal yay Dioh makauli kangko,
ket padangalan nako met boy diyagen na yan tampol.”
33 Hinabi na po Apo Jesus, “An-adoen kon aanak, matekbe tanay
panaon a mapagkalamo yoko. Tapulen yoko, noba ahe yo koyna
makitan. Hiyay hinabi ko kanlan mānguna a Jujudio hatew, ket
habiyen ko met kanyo haanin, ahe kawo makalakew ha lakwen ko.
34 Ket haanin, maghay bayon bilin ye ibyay ko kanyo. May-ado kawo
nin omen ha pangado ko kanyo. 35 No ampay-ado kawo, matandaan
lan kaganaan a tatao a mānumbong katawo.”

Hiyay Impatanda nan Apo Jesus ye Pangibudi nan Pedro kana
(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)

36 Hiyay Simon Pedro, tinepet na yay Apo Jesus, “Apo, way-ihtew ka
nayi makew?”
Nakibat yay Apo Jesus, “Ahe ka po malyadin makilakew ha lakwen
ko haanin, noba makalakew ka met ateed lano.”
37 Tinepet na yayna man, “Apo, taket ta ahe ako malyadin makilakew
kammo haanin? Ket nakahadya ako met a matey uli kammo.”
38 Nakibat yay Apo Jesus, “Peteg nayi a nakahadya kan matey uli
kangko? Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko kammo. Bayo ya
tumnoy ye tandang, nikatlo mo koynan ibudi.”

14

Hiyay Apo Jesus ye Dān palakew kanan Apo Dioh

1 Hinabi na po Apo Jesus kanlan mānumbong na, “Adi kawo
angkayoot. Pataya kawo kanan Apo Dioh boy pataya kawo met kangko.
2 Ha baey nan Bapa ko, malabong ye hilid. Makew ako ihtew ta-omen
mangihadya nin kunaan yo. Ahe ko habiyen yati kanyo no aliwan
peteg. 3 Ket lano anti koyna ihtew boy naihadya koynay kunaan yo,
mag-udong ako met ateed. Ket ilamo katawo ta-omen agya way-ihtew
ako, anti kawo met ihtew. 4 Ket tanda yoynay dān a palakew ha lakwen
ko.”
5 Hinabi nan Tomas kana, “Apo, way-omen mi matandaan ye dān
a palakew ha lakwen mo, ket ahe mi met tanda no way-ihtew ka
makew?”
6 Nakibat yay Apo Jesus, “Hikoy dān, hikoy kaptegan boy hikoy bi-
ay. Homain makalakew kanan Bapa ko no ahe ya magdān kangko.
7 Haanin awod, no katatanda yo koyna, katatanda yo yayna met ye
Bapa ko. Ket paibat haanin, katatanda boy nakit yo yaynay Bapa.”
8 Hinabi nan Felipe, “Apo, ipakit mo man kammi ye Bapa, ket
huhtoyna kammi.”
9 Nakibat yay Apo Jesus, “Nabuyot kitawoynan ampaylamo, Felipe.
Ahe moko po manayti katatanda. Ayaman a nakakit kangko, nakit na
yayna met ye Bapa. Haanin, taket awoken mo po a ipakit koya kanyo

ye Bapa? 10 Ahe mo lagi ampamtegan a anti ko kanan Bapa boy anti
ya met kangko? Hiyay hahabi a anhabiyen ko kanyo, aliwan hadili ko,
no aliwan kanan Bapa a anti kangko. Ket andyagen nay didiyag na
makauli kangko. 11 Pamtegan yoko a anti ko kanan Bapa boy anti ya
met kangko. Noba no ahe yo pamtegan ye hinabi ko, pamtegan yoko
tana uli ha kapagtakaan a didinyag ko. 12 Pakaleng-en yon manged ye
habiyen ko. Ayaman a mamteg kangko, makadyag ya met nin omen ha
andiyagen ko boy maiigit po ye madyag na, ta makew akoyna kanan
Bapa.* 13 Hinyaman a awoken yo ha ngalan ko, diyagen ko ta-omen
ya mapadangalan ye Bapa makauli kanan Anak. 14 Awo, hinyaman a
awoken yo ha ngalan ko, diyagen ko."

Impangako nan Apo Jesus ye Ihpiditon Dioh

15 Hinabi nan Apo Jesus, "No an-adoen yoko, humbongen yoy
bibilin ko. 16 Ket awoken ko kanan Bapa a biyan na kawo po nin
Mānaglap a mikakaanti kanyo makanoman. 17 Hiyabay ye Ihpiditon
Dioh a mangipatanda kanyo nin kaptegan. Ahe laya matanggap nin
tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh, ta ahe la yan angkakit o
katatanda. Noba hikawo, katatanda yoya, ta kalamo yoya boy anti ya
kanyo makanoman."
18 "Lano ha makew akoyna kanan Bapa, ahe katawo lakwanan a
homain kalamo. Mag-udong ako met lano kanyo. 19 Madanon anay
panaon a ahe la koyna makit nin tatao. Noba hikawo, makit yoko
lano. Ket ulita angkabi-ay ako, mabi-ay kawo met uman. 20 Lano ha
maabot yain a mangaamot, matandaan yoyna a anti ko kanan Bapa,
anti kawo met kangko boy anti ko met kanyo. 21 Ayaman a mananggap
boy manumbong nin bibilin ko, an-ipakit na a an-adoen nako. Ket
hiyay ampangado kangko, an-adoen naya met Bapa ko. An-adoen koya
met boy magpatanda ako kana."
22 Haanin, hiyay Judas a aliwan Judas Iscariote, tinepet na yay Apo
Jesus, "Apo, taket ta hikayin bengat ye ampangipatandaan mon hadili
mo? Taket ta aliwan ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta?"
23 Nakibat yay Apo Jesus, "Ayaman a ampangado kangko, anhum-
bongen nay hahabi ko. Adoen naya met Bapa ko. Ket kumonin kayi
kana. 24 Ayaman a ahe ampangado kangko, ahe ya ampanumbong ha
hahabi ko. Hiyay hahabi a anhabiyen ko kanyo, aliwan hadili ko, no
aliwan kanan Bapa a nangitubol kangko."
25 "Anhabiyen ko yati kanyo legan lamo yoko po. 26 Noba itubol nan
Bapa kanyo ye Mānaglap a hiyay Ihpiditon Dioh bilang kahagili ko.
Iadal na kanyoy kaganaan boy ipaihip nay kaganaan a hinabi koyna
kanyo. 27 Adi kawo angkayoot o angkalimo, ta bayo ko po umalih,
biyan katawon katanaan. Ket yatin katanaan ko a ibyay ko kanyo,
aliwa yan omen ha katanaan a an-ibyay lan tataon ahe ampanumbong
kanan Apo Dioh, ta hiyay katanaan a ibyay ko kanyo, ket mikakaanti
ha puho yo."
28 "Nange yoynan hinabi ko a 'makew ako kanan Bapa, noba mag-
udong ako met ateed kanyo.' Ket no an-adoen yoko, ikaaliket yo dayi
ye pamakew ko kanan Bapa, ta maiigit ya kangko. 29 Anhabiyen ko

* **14:12** Madyag nay umiigit po ta agya umalih yay Apo Jesus a makew ha langit, itubol nay Ihpiditon Dioh a managlap kanlan māmteg (Juan 14:26).

yati kanyo bayo po malyadi ta-omen lano ha malyadina, ket mamteg
kawo kangko. 30 Agkoyna magbuyot ha pamakitongtong kanyo, ta
madanon yaynan lumateng ye Satanas a manakop kanlan tataon ahe
ampanumbong kanan Apo Dioh. Homain yan kapalyadiyan kangko.
31 Noba katapulan a diyagen koy kaganaan a imbilin nan Bapa kangko
ta-omen la matandaan nin kaganaan a tatao a an-adoen ko yay Bapa.
Mideng kawoyna ta tawoyna."

15

Hiyay Peteg a Poon-kawat Ubah

1 Hinabi na po Apo Jesus, "Hikoy peteg a poon-kawat ubah. Ket hiyay
Bapa ko met ye mānayhay. 2 Hilay hahanga ko a ahe ampanawa, ket
putohen naya. Noba hilay hahanga ko a ampanawa, ket himayan
naya ta-omen ya po lalo lumabong ye dawa na. 3 Uli ha hahabin
hinabi ko kanyo, nalinihan kawoyna a omen ha hahangan nahimayan.
4 Mikakaanti kawo kangko. Ket mikakaanti ko met kanyo. Ahe ya
makapanawa ye maghay hanga a ahe mikakaantin nakahuglong ha
poon-kawat. Wanabay kawo met kangko. Ahe kawo makapanawa no
ahe kawo mikakaanti kangko."
5 "Nailalayi ako ha poon-kawat ubah. Ket hikawo met ye hahanga.
No mikakaanti kawo kangko boy mikakaanti ko met kanyo, ket
makapanawa kawon malabong. Ta homain kawon madyag, no ahe
kawo mikakaanti kangko. 6 Ayaman a ahe nikakaanti kangko, ket ba-
mo yan hangan naputoh boy mayango. Hilatin hahanga, matipon boy
maitapon ha apoy. 7 No mikakaanti kawo kangko boy mikakaanti ya
met ye hahabi ko kanyo, awoken yoy hinyaman a labay yo, ket maibyay
kanyo. 8 No manawa kawon malabong, midangal yay Bapa ko. Ha
wanabay, angkapaptegan yo a mānumbong katawo."
9 "An-adoen katawo a omen ha pangado nan Bapa kangko. Kaya-bay
mikakaanti kawo ha pangado ko. 10 Nikakaanti ko ha pangado nan
Bapa ko, ta anhumbongen koy bibilin na. Wanabay kawo met kangko.
Mikakaanti kawo ha pangado ko no anhumbongen yoy bibilin ko."
11 "Hinabi koyna kanyo yatin kaganaan ta-omen mikakaanti ye
kaaliketan ko kanyo boy maluboh ye kaaliketan yo. 12 Yati ye bilin
ko kanyo. May-ado kawo nin omen ha pangado ko kanyo. 13 Homain
pangado a umiigit ha pangado nin maghay taon ahe na kawaenen
ye bi-ay na uli ha gayyem na. 14 No anhumbongen yoy bibilin ko,
gagayyem katawo. 15 Agkatawoynan an-ibilang a ipoh, ta hiyay ipoh,
ahe na tanda no hinyay andiyagen nin amo na. No aliwan, imbilang
katawoynan gagayyem, ta impatanda koyna kanyo ye kaganaan a
nange ko kanan Bapa ko. 16 Aliwan hikawoy namili kangko, no aliwan
hikoy namili kanyo a makew boy manawa nin dawan mikakaanti
makanoman. Ha wanabay, hinyaman a awoken yo kanan Bapa ha
ngalan ko, ket ibyay na kanyo. 17 Ket yati ye bilin ko kanyo, may-ado
kawo."

Hiyay Pangahulog lan Ahe Ampanumbong kanan Apo Jesus

18 Hinabi na po Apo Jesus, "No kahulog la kawon tataon ahe
ampanumbong kanan Apo Dioh, ihipen yo a hikoynay una lan
kinahulog. 19 No kabilang kawo kanlan tataon ahe ampanumbong

kanan Apo Dioh, ket an-adoen la kawo dayi. Noba aliwa kawon
kabilang kanla, no aliwan pinili katawo kanla. Kaya-bay kahulog
la kawo. 20 Pakaihipen yo ye hinabi koyna kanyo a homain ipoh a
umiigit kanan amo na. No impaloke lako, ipaloke lakawo met. Ket
no hinumbong lay habi ko, humbongen la met ye habi yo. 21 Diyagen
la yatin kaganaan kanyo uli ha panumbong yo kangko, ta ahe laya
katatanda ye nangitubol kangko. 22 No ahe ako dayi nakew ihti ha
babe-luta boy nangipatanda kanla, malyadi lan habiyen a ahe la tanda
a ampagkahalanan hila. Noba haanin, homain hilaynan maikatulidan
ha kakahalanan la. 23 Ayaman a angkahulog kangko, angkahulog
yayna met kanan Bapa ko. 24 Malyadi lan habiyen a homain hilan
kahalanan no ahe ako nanyag ha adapan la nin kapagtakaan a homain
kanayon a makadyag. Noba agya nakit lay didinyag kon kapagtakaan,
angkahulog hila po ateed kammin Bapa ko. 25 Noba uli ha dinyag la,
natupad ye anti ha Bibilin la, ‘Angkahulog hila kangko, agya homain
hangkan.’ ”*
26 “Lano ha itubol ko yayna kanyo ye Ihpidito a ibat kanan Bapa,
hiya ye Mānaglap kanyo boy mangiadal nin kaptegan. No lumateng
yayna, ipapteg na kanyo no aya kon peteg. 27 Ket ulita kalalamoan
katawoyna paibat po ha una kon nangiadal, katapulan a ipapteg yo
met no aya kon peteg.”

16

1 “Hinabi koyna kanyo yatin kaganaan ta-omen yo ahe talingkukolan
ye pamteg yo kangko ha panaon a ipaloke la kawoyna. 2 Hilay
kapadiho yon Jujudio, ikahwil la kawo lano ha pāytiponan boy ahe
la kawoyna ibilang a Judio. Aliwan bengat yain, ta lumateng lano ye
panaon a ayaman a mamatey kanyo, ket mibaan la a paghilbi yatew
kanan Apo Dioh. 3 Diyagen la yatew kanyo, ta ahe lako katatanda boy
ahe laya katatanda ye Bapa ko. 4 Hinabi koyna kanyo hilati ta-omen ha
maabot ye panaon a ipaloke la kawoyna, maihipan yo a hinabi koyna.”

Hiyay Didiyag nin Ihpiditon Dioh

“Hatew, ahe ko po hinabi kanyo, ta kalamo yoko po. 5 Noba haanin,
palakew akoyna kanan nangitubol kangko. Ket homain man bega
nanepet, agya magha kanyo, no way-ihtew ako makew, 6 no aliwan,
nalele kawon tubat uli ha hinabi ko. 7 Noba hiyay kaptegan, hiyay
pamakew ko kanan Bapa a nangitubol kangko, ket ha ikanged yo.
Ta no ahe ako makew kana, ahe ya met makew kanyo ye Ihpiditon
Dioh a Mānaglap yo. Noba no makew ako kanan Bapa, itubol koya
kanyo. 8 Ket ha panlumateng na, paptegan na kanlan tataon ahe
ampanumbong kanan Apo Dioh a aliwan huhto ye pagkataloh la
tungkol ha kahalanan, ha katoynongan boy ha panuhga nan Apo Dioh.
9 Paptegan na kanla a nagkahalanan hila, ta ahe hila namteg kangko.
10 Paptegan na met kanla a matoynong ako, ta makew akoyna kanan
Bapa boy ahe yo koynan makit. 11 Paptegan na po kanla a uhgaan
na hilan Apo Dioh, ta hiyay Satanas a ampanakop kanla, nauhgaan
yaynan mapaduhaan.”

* **15:25** Kakanta 35:19; 69:4.

12 “Malabong po dayi ye habiyen ko kanyo, noba ahe yo po
matalohan haanin. 13 Noba ha panlumateng nan Ihpiditon Dioh a
mangipatanda nin kaptegan, haglapan na kawo ta-omen yo matalohan
ye kaganaan a kaptegan. Ta ahe ya maghabi ha hadili nan ihip, no
aliwan hiyay nange nan bengat ye habiyen na kanyo boy ipatanda na
kanyoy malyadi lano. 14 Padangalan nako lano, ulita hiyay kaganaan
a kaptegan a anti kangko, ket ipatanda na kanyo. 15 Hilay kaganaan
a konin nan Bapa ko, ket konin ko met. Kaya-bay hinabi ko kanyo a
hiyay kaganaan a kaptegan a anti kangko, ket ipatanda na kanyo.”

Kalelean boy Kaaliketan

16 Hinabi na po Apo Jesus, “Matekbe tanay panaon ket ahe yo koyna
makit. Noba pangalabah nin matekbe a panaon, makit yo kon uman.”
17 Hilay nangaanon mānumbong na, naytepet-tepet hila, “Hinya lagi
ye labay nan habiyen ha hinabi na a matekbe tanay panaon, ket ahe
tawo yayna makit, noba pangalabah nin matekbe a panaon, makit
tawo yan uman? Hinabi na po a ‘ulita makew ako kanan Bapa ko’.
18 Hinyay labay nan habiyen ha ‘matekbe tanay panaon’? Ahe tawo
matalohan ye labay nan habiyen.”
19 Tanda nan Apo Jesus a labay la yan panepetan. Kaya-bay
hinabi na kanla, “Ampaytepet kawo no hinyay labay kon habiyen ha
‘Matekbe tanay panaon ket ahe yo koyna makit, noba ha pangalabah
nin matekbe a panaon, makit yo kon uman’? 20 Pakaleng-en yon
manged ye habiyen ko kanyo. Tumangih boy mangandang kawo
lano uli ha malyadi kangko, noba hilay tataon ahe ampanumbong
kanan Apo Dioh, maaliket hila. Lumele kawo, noba hiyay kalelean yo,
mahagiliyan yan kaaliketan. 21 Mailalayi ya ha babayin ampananam
nin ilab, ulita manganak yayna. Noba no nakaanak yayna, ket
maliwaan nayna ye natanam na a ilab, uli ha kaaliketan na ha anak
na. 22 Wanabay met kanyo. Malele kawo haanin. Noba maaliket kawo
met lano ha mangaamot a mapayngingikit kitawon uman. Ket homain
ana lanon makahag-el kanyo ha pag-aliket yo.”
23 “Pangaabot nin yatew a mangaamot, homain kawoynan katapulan
tepeten kangko. Pakaleng-en yon manged ye habiyen ko kanyo.
Hinyaman a awoken yo kanan Bapa ha ngalan ko, ket ibyay na kanyo.
24 Angga haanin, homain kawo po inawok kana ha ngalan ko. Kaya-
bay haanin, mangawok kawoyna, ket matanggap yo ta-omen mignap
ye kaaliketan yo.”

Hiyay Panambot nan Apo Jesus nin Makapalyadiyan ha babe-luta

25 Hinabi na po Apo Jesus, “Anhabiyen ko yatin babagay kanyo
makauli ha pangilalayi. Noba maabot lano ye panaon a aliwaynan
wanabay ye pangihabi ko kanyo nin tungkol kanan Bapa no aliwan
matoynong ana. 26 Ket kananyatew met ateed a panaon, hikawoyna
ye makikwa kanan Bapa nin matapul yo makauli ha ngalan ko.
Aliwaynan hiko po ye makikwa kana nin matapul yo, 27 ta an-adoen na
kawon Bapa. An-adoen na kawo, ta an-adoen yoko boy namteg kawo
a nangibat ako kana. 28 Awo! Nangibat ako kanan Bapa ket nakew ako
ihti ha babe-luta. Noba haanin, umalih akoyna ihti ha babe-luta boy
mag-udong akoyna kanan Bapa.”

29 Hinabi lan mānumbong na, “Haanin, matoynong anay pangihabi
mo kammi, ta aliwaynan pangilalayi. 30 Ket haanin, tanda mi a tanda
mo ye kaganaan a babagay, ta agya ahe kayi po nanepet kammo, ket
tanda moyna no hinyay tepeten mi kammo. Kaya-bay ampamtegan mi
a nangibat ka kanan Apo Dioh.”
31 Hinabi nan Apo Jesus kanla, “Ampamtegan yo koyna lagi?
32 Madanon anay odah a mapayngingihyay kawo boy hiyay balang
magha kanyo, muli ha angkunaan na. Lakwanan yo kon bubukod.
Noba hiyay kaptegan, aliwa kon bubukod, ta lamo ko yay Bapa kon
Dioh. 33 Hinabi koyna yati kanyo ta-omen kawo magkamain katanaan
ha pamakimamagha yo kangko. Ihti ha babe-luta, madihaan yoy
kaidapan. Noba pakhawen yoy nakem yo, ta hinambot ko yaynay
makapalyadiyan ha babe-luta.”

17

Hiyay Pangipakigwang nan Apo Jesus kanlan Mānumbong na

1 Pangahabi nan Apo Jesus yatew kanlan mānumbong na, tinuman-
gal ya boy nakigwang, a wana, “Bapa ko, odah ana. Padangalan
moko a Anak mo ta-omen kata mapadangalan. 2 Ta binyan mo kon
kapalyadiyan ha kaganaan a tatao ta-omen ko hila met biyan nin bi-ay
a homain anggaan ye tataon in-ibyay mo kangko. 3 Ta hilay nagtanda
ana a hikan bengat ye peteg a Dioh boy hikoy Cristo a intubol mo, ket
hilabay ye mabyayan nin bi-ay a homain anggaan. 4 Pinadangalan kata
ihti ha babe-luta, ta inyadi koy impadyag mo kangko. 5 Haanin awod
Bapa, padangalan moko ha adapan mo nin omen ha kadangalan ko ha
anti ko po ha talig mo bayo po palhowaen ye babe-luta.”
6 “Impatanda kata kanlan tataon in-ibyay mo kangko a ibat kanlan
tatao ihti ha babe-luta. Konin mo hila. Ket haanin, in-ibyay mo hila
kangko. Ket hinumbong lay habi mo. 7 Ket haanin, tanda layna a hiyay
kaganaan a in-ibyay mo kangko, ket ibat kammo. 8 Ta hilay aadal a in-
ibyay mo kangko, in-adal ko met kanla, ket tinanggap la. Tanda la met
a nangibat ako kammo boy pinamtegan la a intubol moko.”
9 “An-ipakigwang ko hila. Aliwan hilay tataon ahe ampanumbong
kammo, no aliwan hilay tataon in-ibyay mo kangko, ta konin mo
hila. 10 Hilay kaganaan a konin ko, konin mo hila met. Ket hilay
kaganaan a konin mo, ket konin ko met boy ampidangal ako makauli
kanla. 11 Ahe akoyna magbuyot ihti ha babe-luta, ta makew akoyna
kammo. Noba mabantak hila ihti. Kaya-bay Bapa a homain kapadiho,
kalingayen mo hila dayi makauli ha kapalyadiyan nin ngalan mo
a in-ibyay mo kangko ta-omen hila mapaymamagha a omen kanta.
12 Legan kalamo lako, angkalingayen ko hila makauli ha kapalyadiyan
nin ngalan mo a in-ibyay mo kangko. Kaya-bay homain kanla ye
mipalakew ha kapaduhaan a homain anggaan powidan bengat ha
magha a nakataladan ha kapaduhaan a homain anggaan ta-omen
matupad ye naihulat a Habi mo.”
13 “Haanin, makew akoyna ihen kammo. Anhabiyen koyna yati
kanla legan kalamo lako po ihti ha babe-luta ta-omen maluboh ye
aliket la a omen ha aliket ko. 14 In-adal koyna kanlan mānumbong ko
ye Habi mo. Ket haanin, kinahulog la hilan tataon ahe ampanumbong
kammo, ta aliwa hilan kabilang kanla, omen kangko a aliwa met

kabilang kanla. 15 Ahe ko an-ipakigwang a kowen mo hila ihti ha
babe-luta, no aliwan ialla mo hila kanan Satanas. 16 Aliwa hilan
omen kanlan tataon ahe ampanumbong kammo, a omen met kangko
a aliwan omen kanlan ahe ampanumbong kammo. 17 Ihadya mo hilan
manyag nin kalabayan mo makauli ha kaptegan. Hiyay Habi mo,
hiyabay ye kaptegan. 18 No way-omen mo kon intubol ihti ha babe-
luta a mangiadal nin Habi mo, wanabay ko hila met an-itubol. 19 Uli
kanla, inhadya koy hadili ko ha panyag nin kalabayan mo ta-omen hila
met maihadya ha panyag nin kalabayan mo makauli ha kaptegan."
20 "Aliwan bengat hilay mānumbong ko ye an-ipakigwang ko, no
aliwan agya hilay mamteg met lano kangko uli ha pangipatanda la.
21 An-ipakigwang ko kammo Bapa ko a mapaymamagha hila met
a omen kanta. No way-omen ye pamakimamagha mo kangko boy
pamakimamagha ko kammo, wanabay hila met dayi kanta ta-omen
hila mamteg ye tatao a hikay nangitubol kangko. 22 In-ibyay ko
kanla ye kadangalan a in-ibyay mo kangko ta-omen hila maymamagha
a omen ha paymamagha ta. 23 Ampakimamagha ko kanla boy
ampakimamagha ka met kangko ta-omen luboh ye paymamagha la.
Ha wanabay, matandaan lan tatao a intubol moko boy an-adoen mo
hilay māmteg ko a omen ha pangado mo kangko."
24 "Bapa, hilay tataon in-ibyay mo kangko, labay ko hilan ma-
pagkalamo ha lakwen ko ta-omen la met makit ye pagkakitan nin
kadangalan a in-ibyay mo kangko, ta inado mo koyna bayo po
pinalhowa ye babe-luta. 25 Bapa kon matoynong, ahe laka katatanda
nin tataon ahe ampanumbong kammo. Noba katatanda kata boy tanda
la met nin mānumbong ko a intubol moko. 26 Impatanda katayna
kanla boy pahulong katan ipatanda kanla ta-omen hiyay pangado mo
kangko, ket mikakaanti kanla boy mikakaanti ko met kanla."

18

Hiyay Pandakep kanan Apo Jesus
(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53)

1 Pangayadi nan nakigwang Apo Jesus, inumalih yayna ihtew a lamo
na hilay mānumbong na. Ket nagdān hila ha pilkongan nin Kidron, ta
makew hila ha lugal a pananamanan oolibo.
2 Hiyay Judas a nangiopit kanan Apo Jesus, tanda na met yatew
a lugal, ta maheheg nan anlakwen Apo Jesus a lamo na hilay
mānumbong na. 3 Haanin, hiyay Judas, nakew ya ihtew a kalamo
nay maghay pangkat nin huhundalon Romano boy anoy gowaldiya ha
Timplo a intubol lan mānguna a papadi boy Papariseo. Ampangaget
hilan tillag, tiyo boy almah.
4 Tanda nan Apo Jesus ye kaganaan a malyadi kana. Kaya-bay
hinumaley ya kanla. Ket tinepet na hila, "Ayay antapulen yo?"
5 Nakibat hila, "Hiyay Jesus a taga Nazaret."
Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Hiko Bayna yati!" Hiyay Judas a
nangiopit kanan Apo Jesus, ket anti ya met ihtew a ampideng a kalamo
lan ampanapul kanan Apo Jesus.
6 Pangahabi nan Apo Jesus nin "Hiko Bayna," ket napaatadah hilan
nangapuang ha luta.
7 Haanin, tinepet na hilayna man Apo Jesus, "Ayay antapulen yo?"

Nakibat hila, “Hiyay Jesus a taga Nazaret.”
8 Ket hinabi nan Apo Jesus kanla, “Hinabi koyna kanyo a Hiko Bayna.
Ket ulita hikoy antapulen yo, paolayan yo hilan umalih ye kalalamoan
ko.” 9 Hinabi na yatew ta-omen ya matupad ye hinabi na kanan Bapa
na, “Homain mipaloke kanlan in-ibyay mo kangko, agya magha.”
10 Haanin, binagot nan Simon Pedro ye keya na. Ket tinaya na yay
Malco a ipoh nan pinakapoon a padi. Ket napunggohan ye dapit wanan
a talinga na.
11 Noba hinabi nan Apo Jesus, “Pedro! Igoma moy keya mo, ta
katapulan kon dihaen ye pamaidap a an-ipadiha nan Bapa kon Dioh
kangko.”

Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus kanan Anas

12 Haanin, hilayatew a huhundaloh boy mānguna la boy hilay
Jujudion gowaldiya ha Timplo, ket dinakep la yay Apo Jesus haka
laya binalol. 13 Inlakew laya kanan Anas a ampo nan Caifas. Hiyay
Caifas ye pinakapoon a padi kananyatew a taon. 14 Hiyaynabay met
ye nangihabi kanlan mānguna a Jujudio hatew nin tungkol kanan Apo
Jesus a wanae, “Mamanged po a matey ye maghay tao ha ikanged nin
kalabongan ta-omen ahe madama ye matiboen nahyon tawo.”

Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus
(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

15 Hiyay Simon Pedro boy magha po a mānumbong nan Apo
Jesus, ket anhumumbong hila kana. Yatin maghan mānumbong, ket
katatanda na yan pinakapoon a padi. Kaya-bay nakilakew ya kanan
Apo Jesus a hinumlep ha ilwangan nin alad nin mahlang nin baey nan
pinakapoon a padi. 16 Noba hiyay Pedro, nabantak ya ha ilwah nin
ilwangan. Kaya-bay hiyay mānumbong a katatanda nan pinakapoon
a padi, ket nag-udong yan nakihabi kanan babayi a ampagbantay ihtew
ha ilwangan nin alad, a wana, “No malyadi, pahlepen mo yay Pedro.”
Kaya-bay pinahlep naya met ye Pedro.
17 Haanin, hiyay babayi a ampagbantay, tinepet na yay Pedro, “Aliwa
nayi a magha ka kanlan mānumbong nan yatew a taon dinakep la?”
Nakibat yay Pedro, “Hi, ahe!”
18 Kananyatew a madeglem, malay-ep. Kaya-bay hilay iipoh boy
hilay gowaldiya, namaketket hilan imodowan la. Ket hiyay Pedro,
nakiimodo ya met kanla.

Hiyay Tepet nan Pinakapoon a Padi kanan Apo Jesus
(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

19 Haanin, hiyay pinakapoon a padi, tinepet na yay Apo Jesus tungkol
kanlan mānumbong na boy tungkol ha an-iadal na.
20 Nakibat yay Apo Jesus, “Lanang akon ampangiadal ha adapan
lan tatao ha mahlang nin Timplo boy ha pāytiponan tawon Jujudio.
Aliwan hiklito ye pangiadal ko. 21 Taket ta hikoy antepeten mo? Hilay
tataon nakange kangko ye tepeten mo, ta tanda la no hinyay hinabi ko
kanla.”
22 Pangahabi nan Apo Jesus yatew, tinikpa na yan maghay gowaldiya
boy hinabi na kana, “Taket ta wanabay ye pamakibat mo kanan
pinakapoon a padi?”

23 Nakibat yay Apo Jesus kana, “No main akon hinabi a aliwan huhto,
habiyen mo man kangko. Noba no huhto ye hinabi ko, taket awod ta
tinikpa moko?”
24 Haanin, hiyay Apo Jesus a nakabalol po, impailakew na yan Anas
kanan Caifas a pinakapoon a padi.

Hiyay Pangibudi nan Pedro kanan Apo Jesus
(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

25 Hiyay Pedro, legan ampakiimodo ya po, tinepet la yayna man nin
kanayon a tatao, “Aliwa nayi a magha kan mānumbong nan yatew a
tao?”
Hiyay Pedro, nagbudi ya, “Hi, ahe!”
26 Haanin, hiyay magha kanlan ipoh nan pinakapoon a padi a paltido
nan napunggohan nan Pedro, ket hinabi na met kana, “Hika ye nakit
ko a kalamo nan Jesus ihtew ha pananamanan olibo, kali?” 27 Noba
nagbudi yayna man ye Pedro. Ket kapipikhaan, tinumnoy yay tandang.

Hiyay Pangiadap la kanan Apo Jesus kanan Gobilnadol Pilato
(Mateo 27:1-2; 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

28 Ha mahanib ana, hiyay Apo Jesus a anti ha baey nan Caifas, ket
kingwa la yan mānguna a Jujudio, ta ilakew la yayna man ha mayadet
a baey nan Gobilnadol Pilato. Noba hilay mānguna a Jujudio, ahe la
labay ye humlep ha baey nan Gobilnadol Pilato. Ta hiyay kaugalian lan
Jujudio, no humlep hila ha baey nin aliwan Judio, maibilang hilaynan
madinat boy ahe hilayna malyadin makidungon mangan ha pandeman
nin Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah. 29 Kaya-bay hiyay Gobilnadol
Pilato, nakew ya ha ilwah. Ket tinepet na hila, “Hinyay bada yo laban
kana?”
30 Nakibat hila, “Ahe miya inlakew ihti kammo no ahe ya nanyag nin
maloke.”
31 Hinabi nan Gobilnadol Pilato kanla, “Kowen yoya, ta hikawo ye
manuhga kana makauli ha bibilin yo.”
Hinabi lan mānguna a Jujudio, “Homain kayin katulidan a ma-
maduha nin kamateyan.” 32 Nalyadi yatew ta-omen matupad ye hinabi
nan Apo Jesus no way-omen yan matey.
33 Hiyay Gobilnadol Pilato, nag-udong ya ha loob nin mayadet a baey.
Ket impakwa na yay Apo Jesus haka naya tinepet, “Hika nayi ye Poon
lan Jujudio?”
34 Nakibat yay Apo Jesus, “Ihip mo nayi yain a tepet mo o nange mon
bengat kanlan kanayon?”
35 Nakibat yay Gobilnadol Pilato kanan Apo Jesus, “Aliwa kon Judio.
Hilay kapadiho mon Judio boy mānguna a papadi ye nangilakew
kammo ihti kangko. Hinya ket ye dinyag mo?”
36 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Peteg a poon ako, noba aliwan ihti
ha babe-luta ye panakopan ko. Ta no ihti ye panakopan ko, lumaban
hilay tatao ko ta-omen lako ahe madakep nin Jujudio. Noba aliwan ihti
ha babe-luta ye panakopan ko.”
37 Haanin, hinabi nan Gobilnadol Pilato kanan Apo Jesus, “Poon ka
awod!”
Nakibat yay Apo Jesus, “Huhto ye hinabi mo a poon ako. Hiyay
hangkan nin pangianak kangko boy pamakew ko ihti ha babe-luta,

ket ipatanda ko ye kaptegan. Hilay kaganaan a malabay makatanda
nin kaptegan, ket ampanlenge hila kangko."
38 Hinabi nan Gobilnadol Pilato, "Hmm, hinyain a kaptegan?"

Labay lan Tatao a Maipako yay Apo Jesus ha Kodoh
(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

Haanin, hiyay Gobilnadol Pilato, nilumwah yayna man. Nakew ya
kanlan mānguna a Jujudio. Ket hinabi na kanla, "Homain akon nakit
a kahalanan nin yatin tao. 39 Noba main kawon kaugalian a no Pihtan
Pangihipan nin Pangiligtah, ket an-awoken yo kangko a mamalihway
akon maghay pidiho. Haanin, labay yo nayi a hiyay Poon yon Jujudio
ye palihwayen ko?"
40 Impangha la, a wanla, "Aliwan hiya! Hiyay labay mi a palihwayen
mo, hiyay Barabbas." Hiyay Barabbas, nilumaban ya hatew ha
gobilnon Romano.

19

1 Pangayadi, hiyay Gobilnadol Pilato, impakwa na yay Apo Jesus.
Ket impalatiko naya. 2 Hilay huhundaloh met, nangwa hilan kawat a
madiwi. Ket dinyag la yan ba-mon kodona haka la ingkodona kana.
Boy pinabadowan laya po nin kadih obi a omen ha badon poon.
3 Pangayadi, hinumaley hilay huhundaloh. Ket piuman-uman la yan
inlungolungo, a wanla, "Yehey! Minged ye Poon lan Jujudio!" haka
laya tinikpa.
4 Hiyay Gobilnadol Pilato, nilumwah yayna man. Ket hinabi na
kanlan Jujudio, "Haanin, iadap ko yan uman kanyo ta-omen yo
matandaan a homain akon nakit a kahalanan na." 5 Ket in-ilwah na
yay Apo Jesus a nakakodonan diwi boy nakakepkep yaynan kadih obi.
Hinabi nan Gobilnadol Pilato kanla, "Bilewen yoya payna!"
6 Haanin, hilay mānguna a papadi boy hilay gowaldiya ha Timplo,
ha nakit la yay Apo Jesus, impapangha la, "Ipako ya ha kodoh! Ipako
ya ha kodoh!"
Noba hinabi nan Gobilnadol Pilato kanla, "Kowen yoya awod, ta
baala kawoynan mangipako kana ha kodoh, ta homain akon nakit a
kahalanan na."
7 Nakibat hilay Jujudio, "Ha bibilin min Jujudio, katapulan yan
matey, ta anhabiyen na a Anak yan Dioh."
8 Pamakange nan Gobilnadol Pilato nin hinabi la, lalo yan nal-
imowan. 9 Kaya-bay inloob na yayna man Gobilnadol Pilato ha
mayadet a baey na ye Apo Jesus. Ket tinepet naya, "Way-ihtew kan
peteg nangibat?" Noba hiyay Apo Jesus, ahe ya nakibat.
10 Kaya-bay tinepet na yayna man nin Gobilnadol Pilato ye Apo Jesus,
"Taket ta ahe moko ampakibatan? Kadihko ahe mo tanda a main akon
kapalyadiyan a mamalihway o mangipapako kammo ha kodoh."
11 Nakibat yaynay Apo Jesus, "Homain ka dayin madyag kangko, no
ahe na impaluboh Apo Dioh. Kaya-bay hiyay nangilakew kangko ihti
kammo, mamabyat ye kahalanan na dinan ha kahalanan mo."
12 Pamakange nan Gobilnadol Pilato yatew, inihip na a palihwayen
na yay Apo Jesus. Noba hilay Jujudio, ket impangha la, a wanla, "No
palihwayen moya yain a tao, aliwa na kan gayyem nin Emperador. Ta
ayaman a maghabi a poon ya, ket angkalabanen na yay Emperador."

13 Pamakange nan Gobilnadol Pilato ye an-ipapangha lan Jujudio, in-
ilwah na yay Apo Jesus haka ya nikno ha pamiknoan nin mānuhga a
anti ha Intabladon Dapah. Anhabtan Gabatha ha habin Hebreo. 14 Ha
magaynan miugto ha dihpidah nin Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah,
hinabi nan Gobilnadol Pilato kanlan Jujudio, "Yati ye poon yo!"
15 Noba impangha la, a wanla, "Pateyen ya! Pateyen ya! Ipako ya ha
kodoh!"
Tinepet na hilan Gobilnadol Pilato, "Labay yo nayi a ipapako koya
ha kodoh ye poon yo?"
Nakibat hilay mānguna a papadi, "Homain kayinan kanayon a poon,
no aliwan hiyay Emperador."
16 Ket hiyay Gobilnadol Pilato, inggawang na yayna kanla ye Apo
Jesus ta-omen laya ipako ha kodoh.

Hiyay Pangipako la kanan Apo Jesus ha Kodoh
(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

Hilay huhundaloh, kingwa la yay Apo Jesus. 17 Ket impabatay la
kana ye pagkodoh na papalwah ha banwa a palakew ha lugal a
anhabtan "Lugal nin Bungo." Anhabtan Golgotha ha habin Hebreo.
18 Panlumateng la ihtew, main met luway tulihan a kadlan nan Apo
Jesus a impako la ha timaghay kodoh. Hiyay magha, ha dapit wanan
na. Hiyay magha met, ha dapit odi na.
19 Impapako nan Gobilnadol Pilato ha kodoh ye impahulat na
a wanae, "JESUS A TAGA NAZARET, HIYAY POON LAN JUJUDIO."
20 Nakahulat ya yain ha habin Hebreo, Latin, boy Griego. Ket malabong
hilay Jujudion nakabaha nin yain, ta yain a lugal a nangipakoan la
kanan Apo Jesus, ket mahaley ya ha banwa. 21 Kaya-bay hinabi lan
mānguna a papadi kanan Gobilnadol Pilato, "Aliwa dayin 'POON LAN
JUJUDIO' ye impahulat mo, no aliwan wanae dayi, 'Hinabi nan yatin
tao a hiyabay ye Poon lan Jujudio.' "
22 Noba hinabi nan Gobilnadol Pilato, "Hiyay impahulat ko, yabaytew
ana."
23 Hilay huhundaloh, ha naipako la yayna ye Apo Jesus ha kodoh,
kingwa lay bado na a niloh-ok la kana. Ket pinikapat la haka la yan
pinaydakayan. Hiyay makadang a pan-lale a bado na, ket ahe layna
pinaydakayan, ta homain topi boy mamaghan tapih bengat.
24 Kaya-bay hinabi lan huhundaloh ha magha boy magha, "Ahe
tawoyna giniten yati, no aliwan paydawoan tawo tana no ayay
makakwa." Nalyadi yati ta-omen ya matupad ye naihulat a Habi nin
Dioh a wanae,
"Paydakayan la
boy paydawoan lay bado ko."*
Ket wanabay ye dinyag lan huhundaloh. 25 Ket ha haley nin kodoh
a nakapakoan nan Apo Jesus, ihtewbay hila met ampideng ye apat
a babayi: hiyay indo na, hiyay katongno nan indo na, hiyay Maria
a ahawa nan Cleopas, boy hiyay Maria a taga Magdala. 26 Ha nakit
na yan Apo Jesus ye indo na a ampideng ha haley nan mānumbong
na a an-adoen na, hinabi na kana, "Indang, hiyaynay pinagkaanak
mo." 27 Hinabi na met nin Apo Jesus kanan mānumbong na, "Hiyaynay

* **19:24** Kakanta 22:18.

pinagkaindo mo.” Ket paibat ana kananyatew, hiyay mānumbong na,
in-uli na yaynay pinagkaindo na, ta ihtewbay yayna kumonin.

Hiyay Pagkamatey nan Apo Jesus
(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

28 Tanda nan Apo Jesus a nayadi naynay kaganaan a impadyag nan
Apo Dioh kana. Kaya-bay hinabi na, “Angkaplangan ako.” Hinabi na
yatew ta-omen ya matupad ye naihulat a Habi nin Dioh.† 29 Haanin,
main met halaw ihtew a napno nin maahem a alak. Kaya-bay nangwa
hilan ihpongha a naidede ha maahem a alak. Ket inhipit la ha pamalat
a hangan isopo haka laya impepe ha bebey nan Apo Jesus. 30 Ha
natawayan nayna, hinabi na, “Nayadi ana.” Haanin, indeeng nan Apo
Jesus ye ō na. Ket naboytoan yaynan angeh.

Hiyay Panibhok ha Tagililan nan Apo Jesus

31 Biyelneh kananyatew, ket ahe la labay nin Jujudio a maleyan
ha kodoh ye babangkay angga ha Mangaamot nin Pagpainawa. Lalo
kananyatin Habado, ta nigena ha Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.
Kaya-bay hilay Jujudio, nakew hila kanan Gobilnadol Pilato. Ket
impakihabi la kana, “Apo Gobilnadol, ipabali moyna dayi ye loloy lan
tataon nakapako ha kodoh ta-omen hilaynan kadudumali matey boy
maialih hilayna ha kokodoh.” 32 Kaya-bay nakew hilay huhundaloh.
Ket binali lay loloy lan luwan lalaki a kapadiho nan Apo Jesus a
nakapako ha kodoh. 33 Noba ha hinaleyan la yay Apo Jesus, ta balian la
yayna met dayin loloy, nakit la a natey yayna. Kaya-bay ahe la yayna
binalian nin loloy, 34 no aliwan hiyay maghay hundaloh, tinibhok na
nin pika ye tagililan na ta-omen na mahigudo a natey yayna. Ket
tampol dinumawoy ye daya boy lanom.

35 Hiko yay Juan a nakakit nin yatin nangalyadi. Peteg a nakit ko,
ket paptegan ko yati kanyo a peteg ta-omen kawo met mamteg. 36 Ahe
laya binalian nin loloy ye Apo Jesus. Kaya-bay natupad ye naihulat
a Habi nin Dioh, “Agya magha a but-o na, ket homain bega mabali.”‡
37 Main po kanayon a naihulat a Habi nin Dioh a wanae, “Bilewen la
yay taon tinibhok la.”§

Hiyay Pangilbeng kanan Apo Jesus
(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

38 Pangayadi, hiyay Jose a taga Arimatea, inawok na kanan Gob-
ilnadol Pilato a hiyayna ye mangilbeng ha bangkay nan Apo Jesus.
Ket pinalubohan naya met. Kaya-bay nakew ya ha nakapakoan nan
Apo Jesus, ket kingwa nay bangkay na. Hiyay Jose, magha yan
mānumbong nan Apo Jesus. Noba ahe na labay a matandaan lan
tatao, ta angkalimo ya kanlan mānguna a Jujudio. 39 Nilamoan na
yan Nicodemo. Hiyay Nicodemo ye taon nakew kanan Apo Jesus ha
maghay madeglem ha angkabi-ay ya po ye Apo Jesus. Nangaget ya nin
maigit tatlompo a kilo nin pinayhale a luway kalahin pabango a mira
boy aloe. 40 Ket pinutot lay bangkay nan Apo Jesus nin matampa a tapih
dayon pabango, ta wanabay ye kaugalian lan Jujudio ha pangilbeng
la nin natey. 41 Ha lugal a pinangipakoan kanan Apo Jesus, main

† **19:28** Kakanta 69:21; 22:15. ‡ **19:36** Exodo 12:46; Bibilang 9:12; Kakanta 34:20. § **19:37** Zacarias 12:10.

pananeman. Boy main met bayon inyukib a pangilbengan ihtew a ahe
po bega nangilbengan. 42 Dihpidah anan Mangaamot nin Pagpainawa
kananyatew. Ket katapulan yaynan mailbeng ye bangkay nan Apo
Jesus. Ulita mahaley yan bengat ha nangipakoan la kana ye inyukib a
pangilbengan, ket ihtew la yayna in-ilbeng.

20

Ahe yay Apo Jesus ha Nangilbengan kana
(Mateo 28:1-8; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

1 Ha palbangon nin Dominggo boy maliliteh po, hiyay Maria a taga
Magdala, nakew ya ha nangilbengan kanan Apo Jesus. Ket nakit na
a naalih anay mayadet a dapah a inleneb ha ilwangan nin inyukib a
nangilbengan. 2 Kaya-bay nayew yan nakew kanlan Simon Pedro boy
mānumbong a an-adoen nan Apo Jesus. Ket hinabi na kanla, “Main
nangwa nin bangkay nan Apo ha nangilbengan kana. Ket ahe mi tanda
no way-ihtew laya inlakew.”
3 Kaya-bay hiyay Pedro boy hiyay mānumbong, nakew hilayna ha
nangilbengan. 4 Nayew hilan luwa, noba mapapadah yan nayew ye
mānumbong a an-adoen nan Apo Jesus dinan nan Pedro. Kaya-bay
hiya ye naunan niabot ha nangilbengan. 5 Ahe ya nilumoob, no aliwan
hinilip nay loob nin nangilbengan. Ket nakit nay tapih a pinamutot
kanan Apo Jesus. 6 Hiyay Pedro a anhumumbong kana, niabot yayna
met. Ket nilumoob ya ha nangilbengan. Ket nakit na yay tapih a
maputi 7 boy hiyay tapih a pinamutot nin ō nan Apo Jesus. Nalopi
ye pinamutot nin ō boy nailbo ha tapih a maputi. 8 Haanin, hiyay
mānumbong a naunan niabot ha nangilbengan, ket nilumoob yayna
met. Nakit na hila met yatew. Ket namteg ya a nabi-ay yan uman ye
Apo Jesus. 9 Agya anti yayna ha naihulat a Habi nin Dioh a katapulan
yan mabi-ay uman ye Apo Jesus, ket ahe la po ateed natalohan hatew.
10 Haanin, hilay luway mānumbong nan Apo Jesus, ket nuli hilayna.

Napakit yay Apo Jesus kanan Maria a taga Magdala
(Mateo 28:9-10; Marcos 16:9-11)

11 Noba hiyay Maria a taga Magdala, ket anti ya po a ampideng
a antumangih ha ilwah nin nangilbengan kanan Apo Jesus. Legan
antumangih ya, niyumoko yan nanilip ha loob nin nangilbengan.
12 Ket nakit na yay luway anghil nin Dioh a nakabado nin maputi boy
ampikno ha pinangipaid-an nin bangkay nan Apo Jesus. Hiyay magha,
anti ya ha dapit pinangipaowanan. Ket hiyay magha met, anti ya ha
dapit pinangipaaphayan.
13 Haanin, tinepet la yan luwan anghil, “Taket ta antumangih ka?”
Nakibat yay Maria, “Kingwa la yay bangkay nan Apo ko. Ket ahe ko
tanda no way-ihtew laya inlakew.”
14 Pangahabi na yatew, namalingay ya. Ket nakit na yay Apo Jesus a
ampideng. Noba ahe naya nabalayan a hiyay Apo Jesus manayti.
15 Tinepet na yan Apo Jesus, “Taket ta antumangih ka? Ayay
antapulen mo?”
Nabaan nan Maria a mānayhay yan tanaman ye taon nanepet kana.
Kaya-bay hinabi na, “Gayyem, no hika ye nangwa, habiyen moyna
kangko no way-ihtew moya inlakew, ta kowen ko yayna.”

16 Hinabi nan Apo Jesus, “Maria!”

Inumadap yay Maria kana. Ket hinabi na ha habin Hebreo, “Raboni!” Hiyay labay habiyen, “Maihtodo.”

17 Hinabi nan Apo Jesus, “Adi moko angkimpaan, ta ahe ako po nakaudong kanan Bapa ko. Makew ka tana kanlan pinagkakatongno ko, ta habiyen mo kanla a mag-udong akoyna ha langit kanan Bapa ko a Bapa yo met boy Apo kon Dioh a Apo Dioh yo met.” 18 Kaya-bay hiyay Maria a taga Magdala, nakew ya kanlan mānumbong nan Apo Jesus. Ket imbalita na kanla, “Nakit ko yay Apo!” Boy hinabi na met kanla ye hinabi nan Apo Jesus kana.

Napakit yay Apo Jesus kanlan Mānumbong na
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49)

19 Ha madeglem nin Dominggo, naytipon hilay mānumbong nan Apo Jesus. Nakaleneb ye ilwangan nin baey a ampaytitiponan la, ta angkalimo hila kanlan mānguna a Jujudio. Haanin, kapipikhaan, napakit yay Apo Jesus a ampideng ha pibunakan la. Ket hinabi na kanla, “Magkamain kawo dayin katanaan.” 20 Pangahabi na yatew, impakit na ye gagamet na boy tagililan na. Ket tubat ye aliket lan mānumbong na, ta nakit la yay Apo Jesus.

21 Haanin, hinabi nayna man Apo Jesus kanla, “Matanggap yo dayi ye katanaan. No way-omen na kon intubol Bapa kon Dioh a mangiadal nin Habi na, ket wanabay met a an-itubol katawo.” 22 Pangahabi na yatew, ineyepan na hila haka na hinabi kanla, “Tanggapen yoy Ihpiditon Dioh. 23 No patawaden yoy kahalanan nin maghay tao, ket patawaden na met Apo Dioh. Noba no ahe yoya patawaden ye kahalanan na, ket ahe na met patawaden Apo Dioh.”

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Tomas

24 Ha napakit yay Apo Jesus kanlan mānumbong na, ahe ya kanla ye Tomas a anhabtan Kambal a magha kanlan labinluwan mānumbong na. 25 Kaya-bay hinabi la kanan Tomas, “Nakit mi yay Apo.”

Nakibat yay Tomas, “Hi! Ahe ako mamteg anggan ahe ko makit boy maitoyhok ye tamudo ko ha nalbotan nin pako ha gagamet na boy makimpaan ye tagililan na a tinibhok.”

26 Pangalabah nin waloy mangaamot, naytipon hilayna man ye mānumbong na a lamo la yaynay Tomas. Kapipikhaan, ampideng yaynay Apo Jesus ha pibunakan la, agya po nakatulbek ye ilwangan nin baey a pinaytiponan la. Ket hinabi na kanla, “Matanggap yo dayi ye katanaan.”

27 Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus kanan Tomas, “Itoyhok moy tamudo mo ha nalbotan nin pako ha gagamet ko boy kimpaan moy tagililan kon tinibhok. Adi ka ampagluwaluwa. Mamteg kayna.”

28 Hinabi nan Tomas kana, “Apo ko boy Dioh ko!”

29 Hinabi nan Apo Jesus kana, “Ampamteg kayna nayi ulita nakit mo koyna? Minged yay taon ampamteg agya ahe nako po nakit.”

Hiyay Tikih nin Yatin Libdo

30 Malabong po ye kapagtakaan a dinyag nan Apo Jesus a nakit lan mānumbong na a ahe naihulat kananyatin libdo. 31 Noba hilatin nakahulat ihti, ket naihulat ta-omen yo pamtegan a hiyay Apo Jesus ye

Cristo a Māngiligtah boy Anak nan Apo Dioh. Ket no mamteg kawo kana, mabyayan kawon bi-ay a homain anggaan.

21

Napakit yay Apo Jesus kanlan Mānumbong na

1 Ha ahe nabuyot, hiyay Apo Jesus, napakit yayna man kanlan
mānumbong na ha gilid nin dagatdagatan nin Tiberias. Ket wanae ye
nalyadi. 2 Hiyay Simon Pedro, hiyay Tomas a anhabtan Kambal, hiyay
Natanael a taga badiyon Cana ha plobinhiyan Galilea, hilay luwan
aanak nan Zebedeo boy hilay luwa po a mānumbong nan Apo Jesus,
ket naylamo-lamo hila. 3 Hinabi nan Simon Pedro kanla, "Makew akon
manlapet nin malanghit."

Hinabi lan kalalamoan na, "Makilakew kayi met kammo." Kaya-bay
nanige hilaynan nilumugan ha bangka. Mikahumda hilan nanlapet.
Noba homain hilan nakwa. 4 Ha anhumila anay mangaamot, main
hilan nakit a ampideng ha gilid nin dagatdagatan. Noba ahe la tanda
a hiyay Apo Jesus yatew. 5 Haanin, tinepet na hila, "Gagayyem ko, main
kawo nayi nakwa?"

"Homain," wanla.

6 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Ikatkat yoy higay yo ha dapit wanan
nin bangka. Ket makakwa kawo." Kaya-bay ha ingkatkat lan peteg ye
higay la, ket maga laynan ahe maguloy uli ha kalabong nin malanghit
a nakwa la.

7 Haanin, hiyay mānumbong a an-adoen nan Apo Jesus, hinabi na
kanan Pedro, "Hiyabay yatew ye Apo!" Pamakange nan Pedro yatew,
kingwa nan in-ipteh ye bado na a linoh-ok na. Ket nagtaboy ya ha
lanom boy tinumangoy ya palakew ha gilid. 8 Noba hilay kanayon a
mānumbong na a anti ha bangka, ingguloy la met ye higay a napno nin
malanghit palakew ha gilid nin dagatdagatan, ta aliwa hilan mataang
ha gilid. Manga hiyamapo a mitodo bengat ye kataang la. 9 Ha niabot
hilayna ha gilid, nakit la ihtew ye nangaanon tinapay boy malanghit a
nakadangdang ha baya.

10 Hinabi nan Apo Jesus kanla, "Mangitaban kawo ihti nin malanghit
a nakwa yo."

11 Hiyay Simon Pedro, nilumampat ya ha bangka. Ket ingguloy na ha
gilid ye higay a napno nin mangayadet a malanghit. Hiyay kalabong
nin nakwa lan malanghit, ket magatoh boy limampo boy tatlo. Noba
agya wanabay kalabong ye nakwa la, ahe ya naginit ye higay la.
12 Hinabi na po Apo Jesus kanla, "Makew kawo ihti ta mamigat po."
Ket ayaman kanlan mānumbong, homain nagngaya a manepet kanan
Apo Jesus no aya ya, ta tanda layna a hiyabay ye Apo. 13 Kingwa nan
Apo Jesus ye tinapay boy malanghit haka na in-ibyay kanla.

14 Ket paibat ha nabi-ay yan uman ye Apo Jesus, ikatloyna yatin
pagpakit na kanlan mānumbong na.

Hiyay Apo Jesus boy hiyay Pedro

15 Pangayadi lan nangan, hinabi nan Apo Jesus kanan Simon Pedro,
"Simon a anak nan Juan, maiigit nayi ye pangado mo kangko dinan ha
pangado la?"

"Awo, Apo," wanan Pedro. "Tanda mo a an-adoen kata."

Hinabi nan Apo Jesus kana, “No wanabay awod, pakanen mo hilay
tutupa ko.”
16 Tinepet na yan uman Apo Jesus, “Simon a anak nan Juan, an-adoen
moko nayi?”
“Awo, Apo,” wana, “tanda mo a an-adoen kata.”
Hinabi nan Apo Jesus kana, “Hayhayen mo hilan manged ye tutupa
ko.” 17 Haanin, hiyay Apo Jesus, pinikatlo na yan tinepet ye Pedro,
“Simon a anak nan Juan, an-adoen moko nayi?”
Ket nilumele yay Pedro, ta nikatloynan ukdo a tinepet na yan Apo
Jesus no an-adoen naya. Haanin, hinabi nan Pedro, “Apo, tanda moy
kaganaan. Tanda mo met a an-adoen kata.”
Hinabi nan Apo Jesus kana, “Pakanen mo hilay tutupa ko.
18 Pakaleng-en mon manged ye habiyen ko kammo. Ha anak ka po,
ampagbado kan hadili mo boy ampakew ka ha agya way-ihtew a labay
mon lakwen. Noba lano ha matoa kayna, ipanat moy gamet mo. Ket
ihadya la kan kanayon boy kadten la kayna ha lugal a ahe mo labay
lakwen.” 19 Hinabi nan Apo Jesus yatew, ta man-ipatanda na no way-
omen yan matey ye Pedro ta-omen ya mapadangalan ye Apo Dioh.
Pangayadi, hinabi na kanan Pedro, “Kilakew ka kangko.”

Hiyay Mānumbong a An-adoen nan Apo Jesus

20 Haanin, namalingay yay Pedro. Ket nakit na yay mānumbong
a an-adoen nan Apo Jesus a anhumumbong kanla. Hiya ye nakailig
kanan Apo Jesus boy nanepet kana ha pandem la no aya ye mangiopit
kana. 21 Ha nakit na yan Pedro ye mānumbong, tinepet na yay Apo
Jesus, “Apo, hinya lagi ye malyadi kana?”
22 Nakibat yay Apo Jesus, “No labay kon angkabi-ay ya angga ha
mag-udong ako, homain kaynan pakibalabalaan. Manumbong kayna
tana kangko.” 23 Ulin yatew, nitayak anay balita a ahe ya matey yatew
a mānumbong. Noba ahe na hinabin Apo Jesus a ahe ya matey no
aliwan, “No labay kon angkabi-ay ya angga ha mag-udong ako, homain
kaynan pakibalabalaan.”
24 Hiko ye mānumbong a ampamapteg kanlan hilati boy hiko po ye
nanulat. Tanda lan kanayon a tatao a peteg ye anhabiyen ko.
25 Malabong po ye kanayon a dinyag nan Apo Jesus. No ihulat ko yan
kaganaan, ha ihip ko, ahe ya mihadang ye babe-luta a pangikunaan nin
lilibdon pinangihulatan.

DIDIYAG
lan apohtol nan Apo Jesus

1 An-adoen kon Teofilo, ha unan hulat ko kammo,* inhulat ko ye
tungkol ha didinyag nan Apo Jesus boy in-aadal na impaibat po ha una
yan nangiadal 2-3 angga ha mangaamot a nipatagay yayna ha langit.
Hatew, natey yay Apo Jesus ha kodoh, noba nabi-ay yan uman. Ket ha
loob nin apatapo a mangaamot, malabong a ukdo yan napakit kanlan
aapohtol na a pinili na bilang pamapteg a nabi-ay yan uman. Ket
in-adal na kanla ye tungkol ha panakop nan Apo Dioh boy binilinan
na hila makauli ha Ihpiditon Dioh. 4 Ha maghay mangaamot, legan
ampangan yay Apo Jesus a kalamo na hilay aapohtol na, binilinan na
hila, a wana, “Adi kawo po an-umalih ihti ha Jerusalem. Agaden yo
po ye Ihpiditon Dioh a impangako nan Bapa ko a itubol na kanyo a
omen ha hinabi koyna kanyo hatew. 5 Ta hiyay Juan a Māmawtihmo,
namawtihmo ya ha lanom. Noba ha ahe mabuyot, bawtihmowan na
kawon Apo Dioh ha Ihpidito na.”

Hiyay Pamakew nan Apo Jesus ha Langit

6 Minghan, ha naytipon hilan Apo Jesus boy aapohtol na, tinepet
laya, “Apo, hamboten mo hilayna nayi ye ampanakop kammi ta-omen
hikaynay mamoon ha Israel?”†
7 Nakibat yay Apo Jesus kanla, “Aliwaynan katapulan a matandaan
yo po no makano malyadi ye intaning nan Bapa kon Dioh makauli
ha kapalyadiyan na. 8 Noba lano ha lumateng yaynay Ihpiditon Dioh
kanyo, biyan na kawon kapalyadiyan. Ket hikawoynay māngipapteg
kanlan tatao nin tungkol kangko ihti ha banwan Jerusalem, ha
plobinhiyan Judea, ha plobinhiyan Samaria boy ha kaganaan a lulugal
ihti ha babe-luta.”
9 Pangahabi nan Apo Jesus yatew, ket nipatagay yayna ha langit.
Legan ambilewen laya, napahanipan yaynan owep. Ket ahe la
yaynan nakit. 10 Legan ampakabilewen la yan ampitagay ha langit,
kapipikhaan main luway anghil nin Dioh a nakabado nin maputi ye
ampideng ha haley la. 11 Ket hinabi lan aanghil kanla, “Hikawon taga
Galilea, taket ta ampideng kawo po a antumangal ha langit? Hiyay
Jesus a nakit yon nipatagay ha langit, mag-udong yan uman ihti ha
babe-luta. Ket no way-omen yan nipatagay, wanabay met ateed lano
ye pag-udong na ihti ha babe-luta.”

Hiyay Pamili lan Aapohtol nin Kahagili nan Judas Iscariote

12 Haanin, hilay aapohtol, nag-udong hilayna ha banwan Jerusalem
a ibat ha Mapantay nin Oolibo. Yatin mapantay, ket mangamaghay
kilomitodo ye kataang na ha Jerusalem. 13 Ha niabot hilayna ihtew,
nanik hila ha dapit tagay a hilid nin baey a angkunaan la. Hilay
nanik ihtew ket hiyay Pedro, Juan, Santiago, Andres, Felipe, Tomas,
Bartolome, Mateo, Santiago a anak nan Alfeo, Simon a kinumuntada ha

---

* **1:1** Hiyay libdo a anhabtan Lucas ye unan hulat na. † **1:6** Nibaan la a hagiliyan na hilaynan Apo Jesus ye Roromano a ampanakop kanla ta-omen hilaynay Israelita ye mamaala nin lugal la.

Roma hatew boy hiyay Judas a anak nin lumbo a Santiago. 14 Lanang
hilan ampaytipon ha pamakigwang, kalamo la hilay nangaanon babayi
boy hiyay Maria a indo nan Apo Jesus boy hilay lalakin katongno nan
Apo Jesus.
15 Ha maghay mangaamot, naytipon hilay magatoh boy luwampo a
māmteg nan Apo Jesus. Haanin, nideng yay Pedro boy hinabi na kanla,
16 "Kakatongno ko, katapulan a matupad ye naihulat a Habi nin Dioh
a impatanda nan Ihpiditon Dioh makauli kanan Poon David a tungkol
kanan Judas a nangibagnoh hatew kanlan nandakep kanan Apo Jesus.
17 Hiyay Judas, kapadiho miya met a pinili nan Apo Jesus a maghilbi
kana."
18 Hiyay maloke a dinyag nan Judas Iscariote, inlako na yay
Apo Jesus. Ket hiyay napaglakoan na ye pinanaliw nin luta. Ket
ihtewbay ya naampag a nipatalimbonek. Nilumtoh ye bitoka na. Ket
nangawahag ye pait na. 19 Ket hilay kaganaan a angkumonin ihtew
ha Jerusalem, natandaan lay nalyadi kanan Judas Iscariote. Kaya-bay
hiyay luta a kinamateyan na, ket pinangalanan la yan "Akeldama" ha
habi la. Hiyay labay habiyen, "Talon Daya."
20 Hinabi na po nin Pedro,
"Main naihulat a tungkol kanan Judas ha libdon Kakanta a wanae,
'Hiyay angkunaan na, paolayan yayna
boy homain anan malyadin kumonin ihtew.' "‡
"Nakahulat met ye wanae,
'Hiyay katungkolan na, maibyay ha kanayon a tao.' "§
21-22 Hinabi na po nin Pedro, "Kaya-bay haanin, katapulan tawoy
mamili nin kahagili nan Judas Iscariote a makilamo kammin
mamapteg a nabi-ay yan uman ye Apo Jesus. Hiyay pilien tawo, ket
katapulan a magha ya kanlan kalalamoan tawo ha kaganaan a panaon
a kalamo mi yay Apo Jesus paibat ha napabawtihmo ya kanan Juan
angga ha mangaamot a nipatagay ya ha langit." 23 Kaya-bay luway
laki ye namilian la. Hiyay magha, Jose Barsabas a anhabtan met
Justo. Ket hiyay magha met, hiyay Matias. 24 Ket nakigwang hila, a
wanla, "Apo, tanda moy anti ha puho nin kaganaan a tatao. Kaya-
bay ipatanda mo kammi no aya kanlan luwa ye pinili mo 25 a mag-
ilyadin apohtol mo a kahagili nan Judas Iscariote. Ta hiyay Judas,
ket tinalingkukolan na yaynay abala na bilang apohtol. Ket nakew
ya ha lugal a nakaitaladanan na." 26 Pangayadi lan nakigwang, nanyag
hilan pandaw-an. Ket hiyay ngalan nan Matias ye nadawo. Kaya-bay
hiyaynay naipahan kanlan labinmaghan apohtol nan Apo Jesus.

2

Hiyay Panlumateng nan Ihpiditon Dioh

1 Haanin, ha mangaamot ana nin pihta lan Jujudio a anhabtan
Pentecostes, hilay māmteg nan Apo Jesus, naytipon hilan kaganaan ha
maghan baey ha Jerusalem. 2 Kapipikhaan, main heneg a ibat ha langit
a manwawagehweh a ba-mon makhaw a angin. Ket hilay kaganaan
a anti ha loob nin baey, nange lay heneg. 3 Haanin, nakakit hilan
ba-mon delag apoy* a dinumpa ha ō nin balang magha kanla. 4 Ket

‡ **1:20** Kakanta 69:25. § **1:20** Kakanta 109:8. * **2:3** *delag apoy* ha Griego ket "dila nin apoy".

hilan kaganaan ihtew, naheb hilan Ihpiditon Dioh. Ket makauli ha kapalyadiyan na, hiyay balang magha kanla, naghabi hilan impahabi nan Ihpiditon Dioh kanla makauli ha lumbo a habi a ahe la naadal.
5 Kananyatew, main Jujudion mapanumbong ha Bibilin nan Apo Dioh a anti ha Jerusalem a nangibat ha hadihadi a nahyon ihti ha babe-luta. Ket aliwan padipadiho ye habi la. 6 Pamakange lay heneg, ket nilakew la hilan binilew ye naytitipon a māmteg. Nagtaka hila, ta nange la a hilay māmteg, ket ampaghabi hilan hahabi lan ampakange kanla. 7 Nagtaka hilan tubat boy hinabi la, “Hinyatin angkalyadi? Aliwa nayi a taga Galilea hilan kaganaan a ampaghabi? 8 Way-omen hila ampakahabi nin habi tawo? 9 Ihti kantawo, main taga Partia, main taga Media, main taga Elam, main taga Mesopotamia, main taga Judea, main taga Capadocia, main taga Ponto, main taga Asia. 10 Main taga Frigia, main taga Pamfilia, main taga Egipto, main taga lulugal ha Libya a mahaley ha Cirene, main angkumonin ha banwan Roma. 11 Main Jujudio boy aliwan Judio a napahumbong ha pamteg lan Jujudio. Main met taga Creta boy taga Arabia. Noba hilatin tatao a taga Galilea, ket angkange tawo a anhabiyen la ha habi tawo ye tungkol ha kapagtakaan a dinyag nan Apo Dioh!”
12 Nagtaka hilan tubat boy ahe la makwan ihipen ye angkalyadi. Haanin, napaytepet-tepet hila ha magha boy magha, a wanla, “Agi! Hinyay labay habiyen nin yati?” 13 Noba hilay kanayon kanla, an-ilungolungo la hilay māmteg, a wanla, “Hi! Nalahing hilan bengat hilayain.”

Hiyay Pangipatanda nan Pedro

14 Kaya-bay nideng yay Pedro boy hilay labinmaghay apohtol nan Apo Jesus ha adapan lan tatao. Ket makhaw nan hinabin Pedro, “Hikawon kapadiho kon Jujudio boy hikawon kaganaan a angkumonin ihti ha banwan Jerusalem, pakaleng-en yon manged ye habiyen ko, ta ipalinaw ko kanyo ye angkalyadi. 15 Aliwa kayin lahing a omen ha an-ihipen yo, ta tanda tawo a homain taon malahing ha wanabay kahanib.† 16 Yatin angkalyadi haanin, ket katupadan nin hinabi nan podopitan Joel hatew a wanae,
17 ‘Hinabi nan Apo Dioh, “Ha kalampuhan nin panaon, yati ye diyagen ko.
Itubol koy Ihpidito ko ha kaganaan a lalahi nin tao.
Hilay aanak yon laki boy babayi,
mangipatanda hilan hahabi ko.
Hilay babayontao, makakit hila nin leplep
a ipalelep ko kanla.
Hilay tutoan lalaki, manaynep hila met
nin ipataynep ko kanla.
18 Kananyatew a mangaamot, hiyay Ihpidito ko,
itubol ko yan peteg kanlan māghilbi kon laki boy babayi.
Ket ipatanda lay hahabi ko.
19 Mangipakit akon malabong a kapagtakaan bilang pagkakitan ha langit boy ha babe-luta
makauli ha daya, apoy boy makugpan anoh.

† **2:15** *kahanib* ha Griego ket “ikahiyam nin mahanib”. Hatew, hilay Jujudio, ahe hila minom nin alak ha mahanib.

20 Hiyay mangaamot, lumiteh ya.
Ket hiyay bowan, tumibya ya a ba-mon daya
bayo lumateng ye nakiduma boy tubat a kapagtakaan a mangaamot nan Apo a hiyay mangaamot nin panuhga na nin tatao.
21 Ket ayaman a makiiingalo kanan Apo,
ket miligtah ya ha kapaduhaan." ' "‡
22 Hinabi na po Pedro, "Hikawon kapadiho kon Israelita, leng-en
yoy habiyen ko! Hiyay Apo Jesus a taga Nazaret, intubol na yan
Apo Dioh kantawo. Ket pinaptegan na yan Apo Dioh makauli ha
makapalyadiyan a didiyag, kapagtakaan, boy pagkakitan a dinyag na
makauli kanan Apo Jesus. Tanda yo yati, ta yatin kaganaan, ket nalyadi
ihti kanyo. 23 Tanda naynan Apo Dioh hatew po a maigawang ya kanyo
ye Apo Jesus, ta yabayti ye monikala na. Impapatey yoya kanlan tataon
māgkahalanan a nangipako kana ha kodoh. 24 Noba hiyay Apo Dioh,
inligtah na yay Apo Jesus ha kapalyadiyan nin kamateyan boy bini-
ay na yan uman, ta ahe ya malyadin nikakaantin natey. 25 Ta yati ye
impahabi nan Apo Dioh kanan Poon David tungkol kanan Apo Jesus,
'Nakit ko yay Apo Dioh a lanang yan anti ha adapan ko.
Ulita anti yan lanang ha talig ko,
ahe ako malimo.
26 Kaya-bay angkaaliket ako boy ahe ko mabenbenan ye bebey ko a manggalang kanan Apo Dioh.
Ket agya matey man ye laman ko, angkahigudo ko a bi-ayen mo kon uman.
27 Ta tanda ko a ahe mo paolayan ye kalelwa ko a mikakaanti ha bito.
Boy ahe mo paolayan a bumata ye bangkay nin Homain Kahalanan a Māghilbi mo.§
28 Impatanda mo kangko ye dān a palakew ha bi-ay.
Ket ulita lanang katan kalamo, tubat ye aliket ko.' "*
29 Hinabi na po Pedro, "Hikawon kapadiho kon Jujudio, malinaw a
aliwan yay hadili nan Poon David ye andektan na ha hinabi na yatew.
Ta tanda tawo a natey yaynay Poon David. Ket agya haanin, tanda
tawo no way-ihtew yan nailbeng. 30 Hiyay Poon David, podopita ya.
Ket tanda na a impangako nan Apo Dioh kana a magha kanlan lahi na
ye mag-ilyadin poon a omen met ateed kana. 31 Hatew, tanda naynan
Poon David a bi-ayen na yan Apo Dioh ye Cristo a impangako nan
Apo Dioh. Kaya-bay hinabi nan Poon David, 'Ahe naya paolayan a
mikakaanti ha bito. Boy ahe naya paolayan a bumata ye laman na.'
32 Yatin Cristo, homain kanayon no aliwan hiyay Apo Jesus a bini-ay
nan uman Apo Dioh. Ket mapaptegan min kaganaan a nabi-ay yan
uman. 33 Ket hiyay Apo Dioh, intagay na yay Apo Jesus boy pinaikno
naya ha dapit wanan na. Boy in-ibyay na kana ye Ihpiditon Dioh a
impangako na kana a in-ibyay na met Apo Jesus kammi. Ket hiyay
kapalyadiyan na ye nakit boy nange yo kammi haanin. 34 Ta aliwan
hiyay Poon David ye intagay nan Apo Dioh ha langit. Noba hinabi nan
Poon David ye tungkol kanan Cristo,
'Hinabi nan Apo Dioh kanan Apo ko,
"Mikno ka ihti ha dapit wanan ko

‡ **2:21** Joel 2:28-32. § **2:27** *Homain Kahalanan a Māghilbi* ket hiyay Apo Jesus ye andektan.
* **2:28** Kakanta 16:8-11.

35 angga ha mapahuko ko hila kammo ye kakaaway mo.” ’
36 “Kaya-bay hikawo boy kaganaan a kakatongno kon Israelita,
katapulan yon matandaan a hiyay Apo Jesus a impapako yo ha kodoh,
ket hiyabay ye dinyag nan Apo Dioh a Apo tawo boy Cristo!”
37 Pamakange lan tatao yatew, ket natanggil ye puho la. Kaya-bay
hinabi la kanan Pedro boy kanlan kanayon a apohtol nan Apo Jesus,
“Kakatongno, hinya awod ye katapulan min diyagen?”
38 Nakibat yay Pedro kanla, “Hiyay balang magha kanyo, ket
katapulan a maghehe boy itgen yoynay panyag nin kahalanan. Boy
pabawtihmo kawo ha ngalan nan Apo Jesu Cristo ta-omen mapatawad
ye kakahalanan yo. Ket matanggap yoy Ihpiditon Dioh a digalo nan
Apo Dioh kanyo. 39 Ta yatin Ihpiditon Dioh ye impangako nan Apo
Dioh kanyo boy kanlan lalahi yo boy ha kaganaan a tataon anti ha
mangataang a lugal. Awo, impangako nan Apo tawon Dioh ye Ihpidito
na ha ayaman a taon hagyaten na a humaley kana.”
40 Malabong po ye pamapteg a hinabi nan Pedro. Boy inawok na
kanla, a wana, “Adi kawo ampakilamo kanlan mangaloke a tatao
haanin a panaon ta-omen kawo miligtah ha lumateng a pamaduha
nan Apo Dioh kanla.”
41 Haanin, malabong hilay tataon namteg ha hinabi nan Pedro.
Ket napabawtihmo hila. Kananyatew a mangaamot, mangatatlon
libo katao ye nipahan kanlan māmteg nan Apo Jesus. 42 Hilatin
tataon bayon namteg kanan Apo Jesus, ket popoh hilaynan ampakew
a manlenge nin an-iadal lan apohtol nan Apo Jesus boy ampaylamo-
lamo hila. Ampaytitipon hilan mangan nin tinapay† boy ampakigwang
kanan Apo Dioh.

Hiyay Pagbi-ay nin Māmteg

43 Makauli ha kapalyadiyan nan Apo Dioh, hilay aapohtol nan Apo
Jesus, ampakadyag hila nin malabong a kapagtakaan boy pagkakitan.
Kaya-bay hilay tatao a anti ihtew, nagbi-ay hila a main limo boy
panggalang kanan Apo Dioh. 44 Hilan kaganaan a māmteg nan Apo
Jesus, ket napaymamagha hila boy naytatag-op hila nin babandi la.
45 Inlako lay luta la boy bandi la. Ket hiyay napaglakoan la, indakay la
ha matapul nin balang magha. 46 Minamangaamot hilan ampaytipon
ha Timplo boy luboh ye kaaliketan lan ampayhahagyat mangan ha
baey nin balang magha. 47 Lanang hilan ampanggalang kanan Apo
Dioh. Ket nalabayan hilan kaganaan a tatao ihtew. Ket hiyay Apo
Dioh, minamangaamot nan an-ipahan kanla ye tataon an-iligtah na ha
kapaduhaan a homain anggaan.

3

Hiyay Pamaitaah nan Pedro ha taon Lumpo

1 Ha maghay mangaamot, ha odah nin alah tidih nin mahilem,
nakew yay Pedro boy Juan ha Timplo. Yabaytew ye odah nin
pamakigwang lan Jujudio. 2 Ihtew ha ilwangan ha alad nin Timplo,
main maghay lakin lumpo yaynan in-anak. Ket minamangaamot
la yan an-ilakew ihtew a makilimoh kanlan tataon anhumlep ha
ilwangan ha alad nin Timplo a anhabtan “Matampa a Ilwangan.” 3 Ha

† **2:42** Mangan hilan tinapay a ampangihipan nin pagkamatey nan Apo Jesus.

nakit na yan lumpo ye Pedro boy Juan a anhumlep ha ilwangan ha alad
nin Timplo, nakikwa yan limoh kanla. 4 Ket pinudek la yay lumpo boy
hinabi nan Pedro kana, “Bilewen mo kayi.” 5 Ket namilew yay lakin
lumpo kanla a ampangagad nin limoh.
6 Noba hinabi nan Pedro kana, “Homain akon pilak, noba main
akon maibyay kammo. Ha ngalan nan Apo Jesu Cristo a taga Nazaret,
mideng ka boy kumodang kayna.” 7 Ket ginemgeman nan Pedro ye
wanan a gamet nan lakin lumpo boy hinaglapan na yan nideng. Ket
tampol pinumah-ey ye bitih boy titiked nan lumpo. 8 Ket tampol
yaynan nideng boy nangodang-kodang. Pangayadi, nakilakew yayna
kanan Pedro boy Juan a hinumlep ha mahlang nin Timplo. Ket ihtew
ha mahlang, kinumodang-kodang yan an-umogtoogton ampanggalang
kanan Apo Dioh. 9 Hilay kaganaan a tatao ihtew, nakit la a
ampangodang-kodang yan ampanggalang kanan Apo Dioh. 10 Haanin,
nabalayan laya a hiya met manayti ye lakin lumpo a ampikno hatew a
ampakilimoh ha ilwangan ha alad nin Timplo a anhabtan “Matampa
a Ilwangan.” Ket nagtaka hilan tubat ha nalyadi kana.

Hiyay Pangiadal nan Pedro ha Balkon nan Solomon

11 Haanin, legan angkumodang yay Pedro boy Juan ha anhabtan
Balkon nan Solomon, antumkip ya kanla ye lakin lumpo a nitaah.
Ket hilay kaganaan a tatao a anti ihtew, nayew hilan hinumaley
kanlan Pedro, ta ampagtaka hila uli ha nalyadi kanan lakin lumpo
hatew. 12 Haanin, pamakakit nan Pedro kanlan tatao, hinabi na kanla,
“Kakatongno kon Israelita, taket ta ampagtakaan yo yatin nalyadi
boy taket ta ampudeken yo kayi? Nabaan yo nayi a napakodang mi
yatin laki makauli ha hadili min kapalyadiyan o uli ha panumbong
mi ha kalabayan nan Apo Dioh? Ahe! 13 Hiyay Apo Dioh a Dioh
lan nangaunan tutoa tawon Abraham, Isaac boy Jacob ye namaitaah
kana ta-omen ya mapadangalan ye Apo Jesus a Māghilbi na. Hiyabay
ye inggawang yo kanlan mānungkolan boy ingkahwil yo ha adapan
nan Gobilnadol Pilato, agya palihwayen na yayna dayi. 14 Ingkahwil
yo yay Matoynong a Maghilbi nan Apo Dioh a pinili na. Ket hiyay
inawok yon palihwayen nan Gobilnadol Pilato, hiyay māmatey nin
tao. 15 Impapatey yo yay Apo Jesus a ampangibatan nin bi-ay, noba
bini-ay na yan uman Apo Dioh. Ket mapaptegan mi a nabi-ay ya, ta
nakit miya. 16 Hiyay pamteg kanan Apo Jesus ye namitaah kananyatin
lakin lumpo a katatanda boy angkakit yo haanin. Nalyadi yati uli ha
pamteg kanan Apo Jesus.”
17 Hinabi na po nin Pedro, “Haanin, kakatongno ko, tanda ko a
hikawo boy hilay mānguna yo, ket nadyag yo yan impapatey ye Apo
Jesus, ta ahe yo tanda no aya ya. 18 Noba uli ha dinyag yo, natupad
ye nabuyot naynan impatanda Apo Dioh makauli kanlan popodopita
na a hiyay Cristo, ket katapulan yan magdiha nin tubat a pamaidap.
19 Kaya-bay maghehe kawoyna boy humaley kawoyna kanan Apo Dioh
ta-omen na kawo patawaden ha kakahalanan yo. 20 Ket no diyagen yoy
wanabay, magkamain kawon bayon kakhawan a ibat kanan Apo Dioh.
Ket itubol na yan uman lano ye Apo Jesus a Cristo a pinili na hatew
po a mangiligtah boy manakop kanyo. 21 Hiyay Apo Jesus, katapulan a
kumonin ya po ha langit angga ha lumateng ye panaon a bayowen
naynan Apo Dioh ye kaganaan a babagay. Yabay-in met ateed ye

impangako nan Apo Dioh hatew po makauli kanlan popodopita na
22 a omen ha hinabi nan Moises hatew, ‘Hiyay Apo yon Dioh, mamili
ya ha lahi yo nin maghan podopita a omen kangko. Ket katapulan
a humbongen yoy kaganaan a habiyen na kanyo. 23 Ayaman a ahe
manumbong ha habiyen nin yatew a podopita, maihyay ya kanlan
tatao nin Dioh boy apoen.’ ”*
24 Hinabi na po nin Pedro, “Hilay kaganaan a popodopita hatew
impaibat po kanan Samuel angga haanin, ket impatanda layna ye
tungkol ha angkalyadi haanin a panaon. 25 Hikitawo ye manawid
nin impangako nan Apo Dioh hatew makauli kanlan popodopita
boy kabilang kitawo met ha kahundoan a dinyag nan Apo Dioh
kanlan nangaunan tutoa tawo hatew. Ta hinabi nan Apo Dioh kanan
Abraham, ‘Makauli ha lahi mo, inged ko hilay kaganaan a nanahyon.’
26 Kaya-bay hiyay Apo Jesus ye pinili nan Apo Dioh a Māghilbi na. Ket
nuna na yan intubol kantawon Jujudio ta-omen na kitawo haglapan a
manalingkukol nin maloke a pagbi-ay.”

4

Hiyay Pedro boy Juan ha Adapan lan Jujudion Mānungkolan

1 Legan ampaghabi yay Pedro boy Juan kanlan tatao, nilumateng
hilay papadi, nangaanon Saduseo* boy hiyay kapitan lan gowaldiya
ha Timplo. 2 Ket tubat ye poot la kanlan Pedro boy Juan, ta an-iadal la
kanlan tatao a mabi-ay hilan uman ye nangamatey ulita nabi-ay yan
uman ye Apo Jesus. 3 Kaya-bay dinakep la yay Pedro boy Juan boy
litihen la hila po dayi, noba ulita andudumeglem yayna, impidiho la
hilaynan bengat. Ket ihtew hilaynan nahdaan. 4 Noba agya wanabay
man ye nalyadi kanla, malabong kanlan nakange nin in-adal nan
Pedro ye namteg kanan Apo Jesus. Kaya-bay napahanan ye bilang
lan lalakin namteg. Inumabot ya ha mangalimay libo.
5 Kabekahan, hilay mānguna, hilay tutoan Jujudio a mānungkolan
boy hilay mamaihtodo nin Bibilin nan Moises, naytitipon hila ha
banwan Jerusalem. 6 Kalamo la yay Anas a pinakapoon a padi boy
hiyay Caifas, Juan, Alejandro, boy hilay kanayon po a papaltido nan
pinakapoon a padi. 7 Impakwa la yay Pedro boy Juan. Ket tinepet la
hila, “Way-omen yo nadyag yati? Hinyan kapalyadiyan o ngalan ye
ginawi yo ha pamaitaah yo kanan lakin lumpo?”
8 Haanin, hiyay Pedro a naheb nin Ihpiditon Dioh, nakibat ya kanla,
“Anggalangen kon mānguna boy tutoan Jujudio a mānungkolan, 9 no
anlitihen yo kayi haanin tungkol ha manged a dinyag mi kananyatin
laki boy no way-omen yan nitaah, 10 katapulan yon matandaan boy
hilay kaganaan a kapadiho tawon Israelita a yatin laki a nitaah a anti
ihtin ampideng ha adapan yo, ket nitaah ya makauli ha kapalyadiyan
nan Apo Jesu Cristo a taga Nazaret. Hiyabay ye impapako yon pinatey
ha kodoh. Noba bini-ay na yan uman Apo Dioh. 11 Hiyay Apo Jesus ye
andektan a dapah ha naihulat a Habi nin Dioh,
‘Hiyay dapah a ingkahwil yon māmaideng nin baey,
hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey.’†

* **3:23** Deuteronomio 18:15,18,19. * **4:1** Hilay Saduseo, ahe hila ampamteg a mabi-ay yan uman ye taon natey. † **4:11** Kakanta 118:22.

12 Homain ayaman a makapiligtah kantawo ha kapaduhaan a homain
anggaan, no aliwan hiyay Apo Jesus bengat a intubol nan Apo Dioh
ihti ha babe-luta.”
13 Hilay mānungkolan, uli ha kakhawan nin nakem lan Pedro boy
Juan a maghabi, nagtaka hila, ta tanda la a tao hilan bengat a maaypa
boy ahe nag-adal. Noba nabalayan la hila a kalamo na hilan Apo
Jesus hatew. 14 Noba homain hilan mahabi laban kanla. Ta hiyay
lakin nitaah, anti ya ha adapan la a ampideng a katalig nan Pedro boy
Juan. 15 Kaya-bay hilay mānungkolan, pinalwah la hila po ye Pedro
boy Juan ha hilid a naytiponan la, ket naytongtong hila. 16 Hinabi
la ha magha boy magha, “Hinyay diyagen tawo kanlan hilatin luwa
katao? Agtawoynan maibudi a nakadyag hilan kapagtakaan, ta tanda
laynan kaganaan a tatao ihti ha Jerusalem. 17 Haanin, tantowan tawo
hilaynan ingat ta-omen layna itgen ye pangiadal la nin tungkol kanan
Jesus ta-omen yayna ahe mitayak ye balita tungkol ha nalyadi.”
18 Haanin, hilay mānungkolan, impadakit la yay Pedro boy Juan.
Ket imbilin la, “Adi kawoyna bega maghabi o mangiadal nin tungkol
kanan Jesus.”
19 Noba nakibat yay Pedro boy Juan, “Ihipen yo man no hinyay huhto
ha pamilew nan Apo Dioh. Humbongen mi kawo o hiyay Apo Dioh?
20 Ta no hikayin bengat, ahe malyadin ahe mi ipatanda ye tungkol ha
nakit boy nange mi kanan Apo Jesus.”
21-22 Noba hilay mānungkolan, lalo la hilayna ingat binawalan a
mangiadal. Labay la hila dayin paduhaan. Noba ahe la madyag,
ta angkalimo hila kanlan tatao. Ta hilay kaganaan a tatao, ket
ampanggalang hila kanan Apo Dioh uli ha kapagtakaan a nalyadi. Ta
hiyay taon nitaah, ket maigit yan apatapo a taon a lumpo. Kaya-bay
pinalihway la yaynay Pedro boy Juan.

Hiyay Pakigwang lan Māmteg

23 Ha napalihway hilaynan Pedro boy Juan, nag-udong hilayna
kanlan kakatongno la kanan Apo Jesus. Ket hinabi lay hinabi lan
mānguna a papadi boy tutoan Jujudio a mānungkolan. 24 Pamakange
lan māmteg yatew, napaymamagha hilan nakigwang kanan Apo Dioh,
a wanla, “Makapalyadiyan a Apo, hika ye namalhowa nin langit, luta,
dagat boy kaganaan a anti kanla. 25 Makauli ha Ihpidito mo, impahabi
mo kanan Poon David a toa mi a māghilbi mo ye wanae,
‘Hilay aliwan Judio, angkapoot hilan tubat.
Ket hilay Jujudio, ampangihip hilan manyag nin homain hilbi.
26 Ket hilay popoon boy mānungkolan ihti ha babe-luta,
naghadya boy naymamagha hilan makilaban kanan Apo Dioh boy
kanan Cristo a pinili na.’‡
27 Apo, natupad ana ye impahabi mo kanan Poon David hatew. Ta
ihti ha Jerusalem, hiyay Gobilnadol Herodes Antipas, hiyay Gobilnadol
Pilato, hilay Jujudio boy aliwan Judio, ket naymamagha hilan ihip a
mamatey kanan Māghilbi mo a hiyay Apo Jesus a pinili mo a Cristo.
28 Ket uli ha kapalyadiyan boy kalabayan mo, nadyag lay nabuyot
moynan monikala. 29 Ket haanin, Apo, bilewen mo! Antantowan
la kayi. Kaya-bay haglapan mo kayi a māghilbi mo ta-omen mi
maipahulong a homain limo ye pangipatanda min Habi mo. 30 Biyan

‡ **4:26** Kakanta 2:1-2.

mo kayin kapalyadiyan a mamaitaah nin hahakit lan tatao boy
makadyag nin kapagtakaan boy pagkakitan makauli ha ngalan nan
Māghilbi mo a pinili mo a hiyay Apo Jesus.”
31 Pangayadi lan nakigwang, naeyeg ye baey a ampaytiponan la. Ket
naheb hilan kaganaan nin Ihpiditon Dioh. Ket homain hilaynan limo
a nangiadal nin Habi nin Dioh.

Hiyay Payhaglap lan Māmteg

32 Haanin, hilay kaganaan a māmteg nan Apo Jesus, napaymamagha
hilan ihip boy nakem. Ahe hilayna ampay-iimot, ta hiyay bandi nin
magha, ket bandi laynan kaganaan. 33 Ket hilay aapohtol nan Apo
Jesus, main hilan kapalyadiyan a ampamapteg nin tungkol ha pagkabi-
ay nan uman Apo Jesus boy luboh ye kangedan nan Apo Dioh kanlan
kaganaan a ampamteg kanan Apo Jesus. 34 Homain ampagkakulang
kanlan māmteg, ta hilay main luta o main baey, inlako la. Ket hiyay
napaglakoan la, 35 in-ibyay la kanlan apohtol nan Apo Jesus. Ket hilay
aapohtol met, indakay la ye pilak a napaglakoan ha matapul nin balang
magha kanlan māmteg.
36 Wanabay met ateed ye dinyag nan Jose a lahi nan Levi a taga
alipoteh nin Cyprus. Hiyay Jose, pinangalanan la yan Bernabe nin
aapohtol a hiyay labay habiyen, “mamapakhaw nakem.” 37 Inlako nay
luta na. Ket hiyay napaglakoan na, in-ibyay na kanlan aapohtol.

5

Hiyay Ananias boy Safira

1 Main met miahawan naglako nin luta la. Hiyay ngalan nan laki,
Ananias, ket hiyay ahawa na, Safira. 2 Noba hiyay napaglakoan la,
binawahan nan Ananias ha kamatandaan nan ahawa na. Ket hiyay
napatla, inlakew nan Ananias kanlan aapohtol. Ket hinabi na kanla,
“Yati ye napaglakoan mi.” 3 Noba hinabi nan apohtol Pedro kana,
“Ananias, taket ta napatalingo ka kanan Satanas? Nagtago ka ha
Ihpiditon Dioh, ta binawahan moy napaglakoan yon luta yo. 4 Ha ahe
mo po nailako ye luta yo, aliwa nayi a hikay nagkonin? Ha nailako
moyna, aliwa nayi a konin mo met ateed ye napaglakoan mo? Taket
ta naihipan mo po ye magtago? Nagtago ka, aliwan ha tao, no aliwan
kanan Apo Dioh.”
5-6 Pamakange nan Ananias ye hinabi nan Pedro, napuang yan
natey. Haanin, hinaleyan la yan nangaanon bayontao ye bangkay nan
Ananias. Ket pinutot laya haka la yan inlakew in-ilbeng. Kaganaan a
tataon nakange nin nalyadi kanan Ananias, ket nalimowan hilan tubat.
7 Pangalabah nin tatloy odah, hiyay Safira a ahawa nan Ananias,
nilumateng ya met. Homain yan kamatandaan ha nalyadi kanan
Ananias. 8 Hinabi nan Pedro kanan Safira, “Kahihiyati nayi ye
napaglakoan yo nin luta yo?”
Nakibat yay Safira, “Awo, yabay-in bengat ye napaglakoan mi.”
9 Hinabi nan Pedro kana, “Taket ta napaykahundoan yon miahawa
a huboken ye Ihpiditon Dioh? Bilewen mo! Anti hilayna ha ilwangan
ye bayontao a nangilbeng kanan ahawa mo. Ket hapwaten laka met a
ilbeng.”

10 Ket kananyatew met ateed, napuang yan natey ye Safira ha adapan
nan Pedro. Ha nilumoob hilaynay bayontao, nakit la a natey yaynay
Safira. Kaya-bay hinapwat la yan in-ilwah. Ket in-ilbeng laya met ha
talig nan ahawa na. 11 Ket nalimowan hilan tubat ye kaganaan ha
pangkat nin māmteg boy hilay kaganaan a nakabalita.

Hiyay Malabong a Kapagtakaan a Nalyadi

12 Hilay aapohtol, malabong a pagkakitan boy kapagtakaan ye
didinyag la ha adapan lan tatao makauli ha kapalyadiyan nan Apo
Dioh. Ket hilay kaganaan a māmteg, lanang hilan ampaytipon ha
Balkon nan Solomon ha Timplo. 13 Hilay ahe ampamteg kanan Apo
Jesus, agya ambihaen la hilay māmteg, angkalimo hilan makitipon
kanla. 14 Wanabay man, anlumabong po ateed ye bilang lan lalaki
boy babayin ampamteg kanan Apo Jesus. 15 Ket uli ha kapagtakaan
a andiyagen lan apohtol nan Apo Jesus, hilay tatao ihtew, kingwa la
hilay ampaghakit. Ket inlakew la hila ha gilid nin dān. Impaida la hila
ha apay ta-omen ha pagdān nan Pedro, agya maaninowan na hilan
bengat, ket mitaah hila. 16 Main po malabong a tataon nilumateng
ha banwan Jerusalem a nangibat ha binabadiyo. Ampangilakew hilan
ampaghakit boy tataon hinelpan nin maloke a ihpidito. Ket nitaah
hilan kaganaan.

Hiyay Pangipaloke kanlan Aapohtol

17 Haanin, hiyay pinakapoon a padi boy hilay kalalamoan na a
kabilang ha pangkat nin Saduseo, ket angkaibeg hilan tubat kanlan
aapohtol nan Apo Jesus. 18 Kaya-bay impadakep la hila boy impa-
pidiho. 19 Noba ha madeglem, nilukatan nin anghil nan Apo ye
ilwangan nin pidihowan. Ket in-ilwah na hilay aapohtol. Hinabi na
kanla, 20 “Makew kawo ha Timplo boy ipatanda yo kanlan tatao ye
tungkol ha bayon bi-ay a an-ibyay nan Apo Dioh.” 21 Hinumbong lay
hinabi nin anghil. Kaya-bay ha mahda ana, nakew hilayna ha mahlang
nin Timplo. Ket inadalan la hilay tatao.

Haanin, hiyay pinakapoon a padi boy kalalamoan na, impadakit la
hilay tutoan Jujudio a mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio ta-
omen hila maytotongtong. Nangitubol hilan mangwa kanlan apohtol
a anti ha pidihowan. 22 Noba ha niabot hilayna ihtew, ahe hilaynay
apohtol. Kaya-bay nag-udong hila ha Panuhgaan lan Jujudio. Ket
imbalita la kanla, 23 “Ha niabot kayi ha pidihowan, nakit mi a
nakakandado po ye iilwangan. Ket hilay gowaldiya, anti hila ihtew
ha iilwangan. Noba ha nilukatan mi, homain kayinan nakit a tao ha
loob!” 24 Pamakange lan mānguna a papadi boy hiyay kapitan lan
gowaldiya ha Timplo ye hinabi la, nagtaka hila boy ahe la makwan
ihipen no hinyay nalyadi kanlan aapohtol.

25 Haanin, main maghay lakin nilumateng a nangibalita kanla,
“Manlenge kawo! Hilay tataon impapidiho yo, anti hilayna ha Timplo
a ampangiadal kanlan tatao.” 26 Ket hiyay kapitan boy hilay gowaldiya
na, tampol la hilan nilakew ye aapohtol ha Timplo. Ket dinakep la hilan
uman. Noba ahe la hila pinahakitan, ta angkalimo hila a taponen la
hilan dapah nin tatao.

27 Haanin, hiyay kapitan boy hilay gowaldiya, inlakew la hilay
aapohtol ha Panuhgaan lan Jujudio. Ket hiyay pinakapoon a padi,

hinabi na kanla, 28 “Impahehpet min imbilin kanyo a adi kawoyna
mangiadal nin tungkol kanan Jesus! Noba haanin, bilewen yoy dinyag
yo! Nitayak ana ha Jerusalem ye in-adal yo boy hikayi po ye ambadaan
yon namatey kanan Jesus!”
29 Nakibat yay Pedro boy kalalamoan na a aapohtol, “Hiyay Apo Dioh
ye katapulan min humbongen, aliwan tao. 30 Pinatey yo yay Apo Jesus
ha impapako yoya ha kodoh. Noba bini-ay na yan uman Apo Dioh a
anggalangen lan nangaunan tutoa tawo. 31 Indangal na yan Apo Dioh
ye Apo Jesus boy pinaikno naya ha dapit wanan na bilang Poon boy
Māngiligtah ta-omen hikitawon Jujudio, ket mabyayan nin panaon a
maghehe boy mapatawad ye kakahalanan tawo. 32 Mapaptegan mi
hilatin kaganaan a nalyadi kanan Apo Jesus. Ket aliwan bengat hikayi,
no aliwan ampaptegan na met Ihpiditon Dioh a in-ibyay nan Apo Dioh
ha kaganaan a ampanumbong kana.”
33 Pamakange lan tutoan Jujudio a mānungkolan ha Panuhgaan lan
Jujudio ye hinabi lan Pedro, napoot hilan tubat. Ket labay la hilan
pateyen. 34 Noba nideng yay Gamaliel a kalalamoan la a mānungkolan
ha Panuhgaan lan Jujudio. Magha yan Pariseo, maihtodo nin Bibilin
boy an-igalang ya nin kaganaan a tatao. Ket impailwah na hila
po dumali ye aapohtol. 35 Pamakailwah lan aapohtol, hinabi nan
Gamaliel kanlan kalalamoan na, “Hikawon kapadiho kon Israelita,
pakaihipen yo po a manged no hinyay diyagen yo kanlan hilatin tatao,
ta maka magkamali kawo. 36 Hatew, main taon nagngalan Teudas
a ampaglambong a makhaw yan poon boy main yan apat a gatoh
a mānumbong. Noba ha napatey ya, ket napaykatak-katak hilay
mānumbong na angga ha naahe hilayna. 37 Pangalabah yatew, ha
panaon anan pagpalihta nin tatao, main ana man tao a nagngalan
Judas a taga plobinhiyan Galilea. Nakahagyat yan mānumbong na ta-
omen lumaban ha gobilno. Noba ha napatey yayna, ket napaykatak-
katak hilay mānumbong na. 38 Kaya-bay hiyay mahabi ko kanyo, adi
tawo hilaynan pakibalabalaan boy paolayan tawo hilaynan bengat.
Ta no hiyay andiyagen la boy an-iadal la ket nangibat bengat ha tao,
makatak ya met ateed. 39 Noba no nangibat kanan Apo Dioh, ahe yo
hila mapatgen. Ket lumtaw kitawo po a angkalabanen tawo yay Apo
Dioh.” Kaya-bay hinumbong lay hinabi nan Gamaliel.
40 Impakwa la hilay aapohtol. Ket impalatiko la hila haka la hilan
binawalan a mangiadal uman nin tungkol kanan Apo Jesus. Pangayadi,
pinalihway la hilayna.
41 Haanin, inumalih hilaynay aapohtol ha Panuhgaan lan
Jujudio. Angkaaliket hila, ta impaluboh nan Apo Dioh a magdiha
hilan pamading-ey uli ha panumbong la kanan Apo Jesus.
42 Minamangaamot hilan ampakew ha Timplo boy pahulong ye
pamaeybaey lan pangiadal boy pangipatanda nin Manged a Balita a
hiyay Apo Jesus ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.

6

Hiyay Pamili nin Pitoy Lalakin Māmaala

1 Kananyatew a panaon, ha anlumabong hilaynay mānumbong
nan Apo Jesus, hilay Jujudion ampaghabin Griego, nagdiklamo hila
laban kanlan Jujudion ampaghabin Hebreo. Ta hilay babayin bawo

a ampaghabin Griego, angkapaolayan hilayna ha pangitayak nin
pamangan ha minamangaamot. 2 Kaya-bay hilay labinluway apohtol,
impadakit la hilay kaganaan a mānumbong. Ket hinabi la kanla,
“Aliwan manged a paolayan mi ye pangipatanda nin Habi nin Dioh
ta-omen bengat manguna ha pangitayak nin pamangan. 3 Kaya-bay
kakatongno, mamili kawon piton lalaki kanyo a ambihaen lan tatao,
naheb nin Ihpiditon Dioh boy madunong. Hilabay ye pabaalaen tawo
ha pangitayak nin pamangan. 4 Ket hikayi met, ikamihan mi ye panaon
mi ha pamakigwang boy pangipatanda nin Habi nin Dioh.”
5 Hilay kaganaan a māmteg ihtew, nalabayan lay hinabi lan apohtol.
Ket pinili la yay Esteban a maghay taon main maghen a pamteg boy
naheb nin Ihpiditon Dioh. Pinili laya met ye Felipe, Procoro, Nicanor,
Timon, Parmenas, boy hiyay Nicolas a taga Antioquia. Hiyay Nicolas,
aliwa yan Judio noba napahumbong ya ha pamteg lan Jujudio. 6 Ket
hilayatin napili a lalaki, in-adap la hila kanlan apohtol. Ket hilay
aapohtol, impalonto lay gagamet la kanla boy impakigwang la hila
bilang pagkakitan a binyanan la hilan katungkolan.
7 Kaya-bay hiyay Habi nin Dioh, ket nitayak ya ha kanayon a
lulugal. Ha banwan Jerusalem, anlumabong hilan anlumabong ye
mānumbong nan Apo Jesus boy malabong met kanlan papadi lan
Jujudio ye namteg kanan Apo Jesus.

Hiyay Pagkadakep nan Esteban

8 Haanin, hiyay Esteban, binyan na yan Apo Dioh nin kangedan boy
kapalyadiyan. Kaya-bay malabong a kapagtakaan boy pagkakitan ye
dinyag na ha adapan lan tatao. 9 Noba main tataon nakingatngat
kanan Esteban. Ibat hila ha pāytiponan lan Jujudio a anhabtan
Pangkat nin Tataon Pinalihway. Ket hilay kanayon kanla, taga Cirene,
taga Alejandria, taga Cilicia boy main po taga Asia. 10 Noba ahe
la yan mahambot ye Esteban, ta binyan na yan Ihpiditon Dioh nin
kadunongan.
11 Kaya-bay nangupa hilan ano kataon maghabin katagowan laban
kana, a wanla, “Nange mi yay Esteban a ampaghabin maloke laban
kanan Moises boy kanan Apo Dioh!”
12 Uli ha hinabi la, naatay hilan mapoot kanan Esteban ye tatao,
hilay tutoan Jujudio a mānungkolan boy hilay mamaihtodo nin Bibilin.
Ket dinakep la yan inlakew ye Esteban ha Panuhgaan lan Jujudio.
13 Haanin, nangiadap hilayna man nin nangaanon katao a maghabin
katagowan laban kanan Esteban. Hinabi la, “Yatin tao, lanang yan
ampaghabin maloke laban ha Timplo nan Apo Dioh boy laban ha
Bibilin a impahulat nan Apo Dioh kanan Moises. 14 Nange mi a hinabi
na a hiyay Timplo tawo, ket agwaten na kanon Jesus a taga Nazaret boy
umanen nay kaugalian a naiknaan tawo kanan Moises.” 15 Ket hilay
kaganaan a mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio, pinudek la yay
Esteban. Ket nakit la a hinumnag ye lupa na a ba-mon lupan maghan
anghil.

7

Hiyay Pangipalinaw nan Esteban

1 Haanin, hiyay pinakapoon a padi, tinepet na yay Esteban, “Peteg
laweh yatin anhabiyen la tungkol kammo?”

2 Nakibat yay Esteban, “Hikawon kakatongno ko boy tutoa ko,
leng-en yoy habiyen ko. Hatew, hiyay toa tawon Abraham, bayo
ya nakew ha banwan Haran, napakit ya kana ha Mesopotamia ye
makapalyadiyan a Dioh, 3 a wana, ‘Lakwanan moy lugal mo boy hilay
papaltido mo. Ket makew ka ha lugal a ipakit ko kammo.’* ”

4 “Kaya-bay inumalih yay Abraham ha lugal lan Caldeo, ket nakew
yan kinumonin ha banwan Haran. Ha natey yaynay bapa na, intubol
na yan Apo Dioh ihti ha lugal a angkunaan tawo haanin. 5 Kananyatew
a panaon, hiyay Abraham, agna ya po binyanan Apo Dioh nin agya
makandin pahen bengat nin luta. Noba impangako nan Apo Dioh kana
a yatin lugal ye ibyay na kana boy kanlan lalahi na, agya homain ya po
anak kananyatew. 6 Hinabi nan Apo Dioh kana, ‘Hilay lalahi mo, ket
kumonin hila lano ha kanayon a lugal. Ket maipoh hila lano ihtew boy
mapatiyatiyaan ha loob nin apat a gatoh a taon. 7 Noba hilay tataon
mangipoh kanla, ket paduhaan ko hila. Pangayadi, alihan la yatew a
lugal boy mag-udong hilayna ihtin lugal. Ket ihtibay la kon galangen.’
8 Ket bilang pagkakitan nin kahundoan nan Apo Dioh kanla, imbilin
na a katapulan tulien ye kaganaan a laki. Kaya-bay ha nianak yay
Isaac, tinuli na yan Abraham ha ikawalon mangaamot. Wanabay met
ateed ye dinyag nan Isaac kanan Jacob a anak na. Boy wanabay met ye
dinyag nan Jacob kanlan labinluwan aanak na a nangibatan nin lahi
tawon Jujudio.”

9-10 “Haanin, hiyay Jose a magha kanlan labinluwan lalakin aanak
nan Jacob, ket kinaibegan la yan kakatongno na. Inlako laya kanlan
tataon māgpanapulan. Ket inlakew laya ha Egipto. Ket ihtew yan
naipoh. Noba hiyay Jose, anlamoan na yan Apo Dioh boy hinaglapan
naya ha kaganaan a pamaidap a angkadihaan na. Binyanan naya po
Apo Dioh nin kadunongan. Kaya-bay kinaaliketan na yan Paraon a
Poon ha nahyon Egipto. Ket dinyag na yan mamaala ha Egipto boy ha
kaganaan a kabandiyan na.”

11 “Haanin, nagkamain nin bitil boy angkaidapan hilaynan tubat
ye tatao ha Egipto boy ha Canaan. Ket hilay pamilya nan Jacob a
nangaunan tutoa tawo, homain hilaynan mapangwaan nin pamangan.
12 Ha nabalitaan nan Jacob a malabong ye pamangan ha Egipto, intubol
na hilay aanak na a nangaunan tutoa tawo a manaliw nin pamangan
ihtew. Yati ye unan pamakew la ha Egipto. Noba ahe laya nabalayan
ye Jose a katongno la. 13 Ket ha ikalwan pamakew la ihtew, napabalay
yaynay Jose kanlan kakatongno na. Ket hiyay Poon Faraon, natandaan
na ye tungkol ha pamilya nan Jose. 14 Pangayadi, hiyay Jose, impadakit
na yay Jacob a bapa na, dayon papamilya na. Pitompo boy lima hilan
mitapamilya. 15 Kaya-bay hiyay Jacob boy pamilya na a nangaunan
tutoa tawo, nakew hilan kinumonin ha Egipto angga ha matey hila.
16 Ket hiyay babangkay la, in-uli la ihti ha lugal tawo. Ket in-ilbeng
laya ha Shekem ha pangilbengan a hinaliw nan toa tawon Abraham
hatew kanlan aanak nan Hamor.”

---

* **7:3** Genesis 12:1.

17 Hinabi na po nin Esteban, “Ket ha madanon na yaynan tupaden
Apo Dioh ye pangako na kanan Abraham, anlumabong hilan anlum-
abong ye nangaunan tutoa tawo ha Egipto. 18 Haanin, nahagiliyan ye
poon ha Egipto. Ket yatin bayon poon, homain yan kamatandaan nin
tungkol kanan Jose. 19 Ket yatin poon, tinalingo boy pinatiyatiyaan na
hilay nangaunan tutoa tawo. Boy pinilit na hilan itapon ye oongi la
ta-omen hila matey.”

20 “Ket kananyatew a panaon, in-anak yay Moises a kinaaliketan nan
Apo Dioh. Tatloy bowan la yan hinayhay nin tutoa na ha baey la.
21 Noba ha napilit hilaynan manlakwan kana, kingwa na yan babayin
anak nan Poon boy hinayhay na yan ba-mon hadili nan anak. 22 Napag-
adalan nan Moises ye kaganaan a kadunongan lan Egipsio. Ket nag-
ilyadi yan magaling ha paghabi boy ha panyag.”

23 Hinabi na po nin Esteban, “Ha magtaon yaynan apatapo ye Moises,
naihipan na hilan kewahan ye kapadiho nan Israelita. 24 Ha anti yayna
ihtew, nakit na yay maghan kapadiho nan Israelita a an-apiyen nin
maghan Egipsio. Nilakew na yan tinageman ye Israelita. Ket pinatey
na yay Egipsio bilang pangibae na kana. 25 Nabaan nan Moises a
mabalayan la yan kapadiho nan Israelita a hiyabay ye gawien nan Apo
Dioh a mamalihway kanla. Noba ahe la met natalohan. 26 Kabekahan,
nalatngan na hilan ampay-away ye luwan Israelita. Labay na hilan
paykahundoen. Kaya-bay hinabi na kanla, ‘Padiho kawon Israelita,
taket ta ampay-away kawo?’ 27 Noba hiyay taon ampangapi ha
kapadiho nan Israelita, intudon na yay Moises boy hinabi na, ‘Ayay
namyay kammo nin katulidan a manakop boy manuhga kammi?
28 Labay moko met nayi a pateyen a omen ha dinyag mo kanan Egipsio
naapon?’ 29 Pamakange nan Moises yatew, tinumakah ya. Ket nakew
ya ha lugal a anhabtan Midian. Kinumonin ya ihtew bilang dayohan.
Ket ihtew yaynan nangahawa boy nagkaanak nin luway laki.”

30 Hinabi na po nin Esteban, “Pangalabah nin apatapo a taon,
legan anti yay Moises ha wangwang ha haley nin Mapantay nin
Sinai, napakit ya kana ye maghay anghil ha mahipok a poon-kayon
andumlag. 31 Pamakakit nan Moises, nagtaka ya. Kaya-bay hinaleyan
na ta-omen na yan pakabilewen. Ha mahaley yayna, nange nay bihnga
nan Apo a ampaghabin wanae, 32 ‘Hikoy Dioh lan nangaunan tutoa
mon Abraham, Isaac, boy Jacob.’ Pamakange nan Moises, namigpig
ya uli ha tubat a limo na boy agna yaynan binilew. 33 Hinabi nan
Apo Dioh kana, ‘Alihen moy ihtiping mo, ta lugal ko ye antukdoan mo.
34 Angkakit ko ye pamaidap kanlan tatao ko ha Egipto boy angkange ko
met ye aleng-eng la. Kaya-bay inumaypa ako ta-omen ko hila iligtah.
Haanin, maghadya ka, ta itubol katan mag-udong ha Egipto.’ ”

35 Hinabi na po nin Esteban, “Hiyay Moises, ket hiya ye ingkahwil
lan kapadiho nan Israelita ha hinabi la, ‘Ayay namyay kammo nin
katulidan a manakop boy manuhga kammi?’ Noba agya wanabay
man, makauli ha haglap nin anghil nin Dioh a nakit na ha mahipok a
poon-kayon andumlag, ket hiyay Moises met ateed ye intubol nan Apo
Dioh a manakop boy mangiligtah kanlan Israelita. 36 Hiyay Moises
ye nangilwah kanlan Israelita ha Egipto. Malabong ye kapagtakaan
boy pagkakitan a dinyag na ha Egipto, ha Dagat a Matibya boy ha
wangwang a dinanan la ha loob nin apatapo a taon. 37 Hiyabay met

ateed ye naghabi kanlan kapadiho nan Israelita, ‘Hiyay Apo Dioh,
mamili ya ha lahi yo nin maghan podopita a omen kangko.’ 38 Ha
paytitipon lan nangaunan tutoa tawo ha wangwang, hiyay Moises met
ateed ye namietan kanlan tatao kanan anghil a nakitongtong kana
ihtew ha Mapantay nin Sinai. Hiyabay met ye nananggap nin Habi
nin Dioh a ampakaibyay bi-ay ta-omen na met ibyay kantawo.”
39 Hinabi na po nin Esteban, “Noba ha nagbuyot yay Moises ha
mapantay, ahe la yayna anhumbongen nin nangaunan tutoa tawo, no
aliwan ingkahwil la yayna boy labay la po ye mag-udong ha Egipto.
40 Kaya-bay legan anti yay Moises ha Mapantay nin Sinai, hinabi la
kanan Aaron, ‘Idiyagan mo kayin dioh a manguna kammi, ta ahe
mi tanda no hinyaynay nalyadi kananyatew a Moises a nangilwah
kammi ha Egipto.’ 41 Kaya-bay nanyag hilan diohdiohan a kadih
oybon baka. Pangayadi, nanapo hilan aayop. Ket hinagpaan laya boy
pinagpihtaan la yay dinyag nin hadili lan gagamet. 42 Ulin yatew,
tinalingkukolan na hilaynan Apo Dioh boy pinaolayan na hilaynan
manggalang ha mangaamot, bowan, boy bibitoen. Ket nalyadi ye
inhulat lan popodopita a wanae,
‘Hikawon Israelita, ha loob nin apatapo a taon
a anti kawo ha wangwang,
nangihagpa kawon nakahinadi a didigalo boy hinapo a ayop,
noba aliwan hiko ye hinagpaan yo.
43 Pikakaget yo ye toldan panggalangan kanan Molec a diohdiohan
boy hiyay kadih bitoen nan diohdiohan yon Refan.
Dinyag yo hilatew ta-omen yo hila galangen.
Kaya-bay itaboy katawo ha matataang po nin nahyon Babilonia.’
”†
44 Hinabi na po nin Esteban, “Hilay nangaunan tutoa tawo, ha anti
hila po ha wangwang, pikakaget lay Toldan Panggalangan a pagkakitan
a anti yay Apo Dioh kanla. Dinyag la yay Toldan Panggalangan a
omen ha imbilin nan Apo Dioh kanan Moises boy omen ha palano
a impakit na kana. 45 Ha natey yaynay Moises, hiyay Josue ye
kahagili na a manguna kanlan nangaunan tutoa tawo. Yatew a
Toldan Panggalangan, ket pikakaget la ha hakopen laynay lugal a
impangako nan Apo Dioh pangayadi na hilan intaboy Apo Dioh ye
tataon angkumonin ihti hatew. Ket nikakaanti ya ihti ye Toldan
Panggalangan angga ha panaon nin pamoon nan David. 46 Naaliket yay
Apo Dioh kanan David. Kaya-bay inawok nan David kana a palubohan
na dayin mangipaideng nin Timplo nan Apo Dioh ta-omen ihtew
hilayna manggalang kana ye kaganaan a lalahi nan Jacob. 47 Noba
agya naaliket yay Apo Dioh kanan David, ahe na yan pinalubohan, no
aliwan hiyay Solomon a anak na ye nangipaideng nin Timplo.”
48 “Agya wanabay man, hiyay Katatagayan a Dioh, ahe ya angku-
monin ha baey a dinyag nin tao. Ta wanae ye hinabi nan Apo Dioh
makauli ha podopita na,
49 ‘Ampikno akon ampanakop ha langit.
Ket hiyay babe-luta ye tukdoan nin bibitih ko.
Kaya-bay agya hinyaman a baey a diyagen yo, ket ahe ako
mihadang.

† **7:43** Amos 5:25-27.

Homain lugal a malyadi kon pagpainawaan.
50 Aliwa nayi a hikoy nanyag nin kaganaan a babagay?' "
51 Hinabi na po nin Esteban kanlan tatao ha Panuhgaan lan Jujudio,
"Peteg a mabyang ye ō yo! Ba-mo kawon aliwan Judio a ahe ampamteg
kanan Apo Dioh boy ahe yo labay leng-en ye habi na. Padiho kawon
bengat kanlan nangaunan tutoa yo, ta lanang yon angkuntadaen ye
Ihpiditon Dioh. 52 Ha kapanaonan lan nangaunan tutoa yo, homain
podopita a ahe la impaloke. Ket hilay nangipatanda nin tungkol ha
panlumateng nan 'Matoynong a Māghilbi,' pinatey la hila met. Ket
ha nilumateng yay Apo Jesus, hikawo ye nangiopit boy namatey kana.
53 Hikawo ye tataon nakatanggap nin Bibilin a in-ibyay nan Apo Dioh
makauli ha anghil na. Noba ahe yo met hinumbong."

Hiyay Panapon la nin Dapah kanan Esteban

54 Pamakange lan tutoan Jujudio a mānungkolan ha Panuhgaan
lan Jujudio ye hinabi nan Esteban, ket napoot hilan tubat kana boy
ampanginaet hilayna. 55 Noba hiyay Esteban a naheb nin Ihpiditon
Dioh, tinumangal ya ha langit. Ket nakit nay kahnagan nan Apo Dioh
boy nakit na yay Apo Jesus a ampideng ha dapit wanan nan Apo Dioh.
56 Ket hinabi na kanla, "Bilewen yo. Angkakit kon nalukatan ye langit
boy angkakit ko yay Apo Jesus a in-Anak nin Tao a ampideng ha dapit
wanan nan Apo Dioh."
57 Haanin, hilay tutoan Jujudio a mānungkolan ha Panuhgaan lan
Jujudio, nangha hila boy pinedengan lay talinga la, ta ahe la labay leng-
en ye anhabiyen nan Esteban. Ket nayngingidlan hilan nandawohong
kana. 58 Ket ingguloy la yan in-ilwah ha banwa haka laya tinatapon nin
dadapah. Ket hilay nanihtigoh nin katagowan, imbantak lay kepkep la
ha aphayan nin bayontao a nagngalan Saulo.
59 Legan antaponen la yan dapah ye Esteban, ampakigwang ya,
a wana, "Apo Jesus, tanggapen moy kalelwa ko." 60 Pangayadi,
nanalimukod ya boy nangha ya, a wana, "Apo, patawaden mo hila
ha kahalanan a andyagen la kangko." Ket pangahabi na yatew, natey
yayna.

8

1-2 Hiyay Esteban, in-ilbeng la yaynan tataon main limo kanan Apo
Dioh. Ket tubat ye pangandang la kana.

Hiyay Pangipaloke nan Saulo ha Pangkat lan Māmteg

Paibat kananyatew a mangaamot, nandugina ye tubat a pangipaloke
ha pangkat lan māmteg nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem. Kaya-
bay nangaitayak hilay māmteg ha kaganaan a lulugal ha plobinhiyan
Judea boy Samaria. Hilay aapohtol nan Apo Jesus bengat ye nabantak
ha Jerusalem. Hiyay Saulo, inumayon ya ha pamatey kanan Esteban.
3 Ket ampaghehpetan nan damaen ye pangkat lan māmteg. Kaya-
bay ampamaey-baey yan mandakep kanlan māmteg. Ket an-iguloy
na hilan ipapidiho, laki man o babayi.

Hiyay Pangipatanda nin Manged a Balita ha Samaria

4 Haanin, hilay māmteg a nangaitayak, ket impatanda lay Manged a
Balita tungkol kanan Apo Jesus ha agya way-ihtew a lulugal a nilakew
la. 5 Ket hiyay magha kanla a nagngalan Felipe, nilumuhan ya ha

maghay banwa ha Samaria. Ket impatanda nay tungkol kanan Cristo.
6 Ket hilay tatao ihtew, pamakange la nin hinabi nan Felipe boy
pamakakit la nin kapagtakaan a dinyag na, nanlenge hilan manged
kana. 7 Ta hilay mangaloke a ihpidito, ha pinaalih na hilan Felipe,
angkumolih hilan inumalih kanlan tatao. Malabong met ye lulumpo
boy pipilay a pinaitaah na. 8 Kaya-bay angkaaliket hilan tubat ye tatao
nin yatew a banwa.

9 Haanin, main met laki ihtew a nagngalan Simon. Nabuyot la
yaynan ampagtakaan nin taga Samaria, ta māghalimangka ya. An-
ilambong na a main yan kapalyadiyan. 10 Ket hilay kaganaan a tatao
nin yatew a banwa, maidap man o mabatnang, ket nanlenge hilan
manged kana. Hinabi la, “Yatin tao ye kapalyadiyan nin Dioh a
anhabtan Makhaw a Kapalyadiyan.” 11 Ket ulita nabuyot na hilaynan
pinagtaka ye tatao ha kagalingan nan maghalimangka, ket ampanlenge
hilan manged kana. 12 Noba ha impatanda nan Felipe kanla ye Manged
a Balita tungkol ha panakop nan Apo Dioh boy tungkol kanan Apo
Jesu Cristo, ket namteg hila boy napabawtihmo, lalaki man o babayi.
13 Agya hiyay Simon, namteg ya met kanan Apo Jesus. Napabawtihmo
ya boy nakilakew yayna kanan Felipe. Ampagtaka yan tubat ha
kapagtakaan boy pagkakitan a andiyagen nan Felipe.

14 Haanin, hilay aapohtol a anti ihtew ha Jerusalem, ha nabalitaan
la a tinanggap lan tatao ha Samaria ye Habi nin Dioh, intubol la yay
Pedro boy Juan ihtew. 15 Ha nilumateng hilayna ihtew, impakigwang
la hilay māmteg ta-omen laya met matanggap ye Ihpiditon Dioh. 16 Ta
agya nabawtihmowan hilayna ha ngalan nan Apo Jesus, ket ahe la po
natanggap ye Ihpiditon Dioh. 17 Ket ha impalonto lan Pedro boy Juan
ye gamet la kanlan māmteg, natanggap la ye Ihpiditon Dioh.

18 Nakit nan Simon a natanggap lay Ihpiditon Dioh makauli ha
pangipalonto lan aapohtol nin gagamet la ha ō lan tatao. Kaya-bay
an-iamlog nay pilak na kanlan Pedro boy Juan. 19 Boy hinabi na,
“Biyan yoko met nin wanabay a kapalyadiyan ta-omen agya ayaman
a pangipalontowan kon gamet ko, ket matanggap na met ye Ihpiditon
Dioh.”

20 Noba hinabi nan Pedro kana, “Mipalakew ka dayi ha kapaduhaan
a homain anggaan kalamban moy pilak mo! Ta nibaan mon mabyayan
kan kapalyadiyan nan Apo Dioh makauli ha an-iamlog mo. 21 Homain
kan pakibalabalaan ha andiyagen mi, ta madinat ye ihip mo ha
pamilew nan Apo Dioh. 22 Kaya-bay paghehean mo ye maloke a tikih
mo boy makigwang ka kanan Apo Dioh a patawaden naka dayi. 23 Ta
nakit ko a angkaibeg kan tubat boy ipoh na kan kahalanan.”

24 Ket hinabi nan Simon kanan Pedro boy Juan, “No malyadi,
ipakigwang yoko kanan Apo Dioh ta-omen ko ahe madihaan ye
hinyaman kanlan hilatew a hinabi yo.”

25 Pangayadi lan mamapteg nin tungkol kanan Apo Jesus boy
nangipatanda nin habi na, ket nag-udong hilayna ha Jerusalem. Ket
ha pag-udong la, impatanda la met ye Manged a Balita ha angkadanan
la a babadiyo nin Samaria.

Hiyay Pangipatanda nan Felipe nin tungkol kanan Apo Jesus ha maghay Mānungkolan a taga Etiopia

26 Ha maghay mangaamot, main maghay anghil nin Dioh ye napakit
kanan Felipe, a wana, “Makew kan tampol ha dapit abagatan.
Humbongen moy dān a palakew ha banwan Gaza paibat ha banwan
Jerusalem.” Yatin dān, ket ahe ana minga angkadanan haanin.
27-28 Kaya-bay hiyay Felipe, tampol yaynan nakew ha dān. Ket
natamulaw naya ihtew ye mānungkolan a taga Etiopia. Yatin laki,
ket matagay ye katungkolan na, ulita hiyabay ye māngihinop nin
kabatnangan nin Candace. Hiyay Candace ye reyna ha Etiopia. Yatin
mānungkolan, ket ibat ya ha Jerusalem a nanggalang kanan Apo Dioh
boy ampuli yayna a nakalugan nin kaliha. Ket legan angkumodang
yay kaliha na, ambahaen nay libdo a impahulat nan Apo Dioh kanan
podopita Isaias. 29 Haanin, hinabi nan Ihpiditon Dioh kanan Felipe,
“Kokaynan makiadaad kana.”

30 Kaya-bay hiyay Felipe, nayew yan nakiadaad ha kaliha. Ket
nange na yay mānungkolan a ampamaha nin libdo a impahulat kanan
podopitan Isaias. Ket tinepet na yan Felipe, “Angkatalohan mo laweh
ye ambahaen mo?”

31 Nakibat yay mānungkolan, “Ahe! Way-omen ko nayi matalohan
no homain met mangipalinaw kangko?” Haanin, hinagyat na yay
Felipe a lumugan. Ket pinaikno naya ha talig na. 32 Yati ye pahen
nin naihulat a Habi nin Dioh a ambahaen nan mānungkolan,

“Ba-mo yan tupa a an-ilakew ha panapoan
o oybon tupa a mal-em anan bengat
legan an-udogan laya.
33 Pinading-eyan laya boy aliwan matoynong ye in-uhga la kana.
Homain makaihabi nin tungkol ha lahi na,
ta pinatey laya.”*

34 Hinabi nan mānungkolan kanan Felipe, “Habiyen mo man kangko
no hinyay andektan nan podopitan Isaias, hiyay hadili na o kanayon a
tao?” 35 Kaya-bay impaibat kananyatin pahen nin naihulat a Habi nin
Dioh, impatanda nan Felipe kana ye Manged a Balita tungkol kanan
Apo Jesus. 36 Legan ampagpahulong hila, niabot hila ha lugal a main
lanom. Hinabi nan mānungkolan kanan Felipe, “Oh, main lanom!
Malyadi mo koynan bawtihmowan laweh?”

37 [Hinabi nan Felipe kana, “Malyadi katan bawtihmowan no luboh
ha puho mo yan ampamtegan ye Apo Jesus.”

Nakibat yay mānungkolan, “Awo, ampamteg ako a hiyay Apo Jesus
ye Anak nan Apo Dioh.”]

38 Haanin, hiyay mānungkolan, impaked nay kaliha na. Ket
tinumanghob hilan luwa ha lanom. Ket binawtihmowan na yan
Felipe. 39 Pangayadi na yan bawtihmowan, nilumakat hilayna. Ket
hiyay Felipe, tampol na yan kingwa nin Ihpiditon Dioh. Ket haanin,
hiyay mānungkolan, ahe na yaynan nakit ye Felipe, noba angkaaliket
yaynan ampuli. 40 Haanin, hiyay Felipe, kapipikhaan anti yayna ha
banwan Azoto! Ket impaibat ihtew, impatanda nay Manged a Balita
kanlan tatao ha kaganaan a babanwan angkadanan na angga ha
nakalateng ya ha banwan Cesarea.

---

* **8:33** Isaias 53:7-8.

9

Hiyay Pamayo nan Apo Jesus kanan Saulo

1 Haanin, hiyay Saulo, pahulong na hilan antantowan a pateyen
ye mānumbong nan Apo Jesus. Nakew ya po kanan pinakapoon a
padi 2 a nakikwan hulat a ipakit na ha pāytiponan lan Jujudio ha
banwan Damasco bilang pamapteg a main yan katulidan a mandakep
boy mangilakew ha Jerusalem nin ayaman a makit na ihtew a
ampanumbong nin adal nan Apo Jesus, laki man o babayi.
3 Haanin, hiyay Saulo boy kalalamoan na, nag-aligwat hilaynan
palakew ha banwan Damasco. Ket ha mahaley hilayna ihtew,
kapipikhaan, hinumnag ye palibot na nin ampakapulag a henag a ibat
ha langit. 4 Ket napuang ya ha luta boy nange nay bihnga a ampaghabi
kana nin wanae, “Saulo, Saulo! Taket ta an-ipaloke moko?”
5 “Aya ka, Apo?” wanan Saulo.
Nakibat yay Apo Jesus, “Hiko yay Jesus a an-ipaloke mo. 6 Mideng
ka boy makew ka ha banwa. Ket main taon maghabi kammo ihtew no
hinyay hukat mon diyagen.”
7 Hilay tataon kalamo nan Saulo, ampideng hilan napakal-em, ta
nange lay bihnga, noba homain hilan angkakit a ampaghabi. 8 Haanin,
nideng yay Saulo. Ket ha imukat nay mata na, ahe yayna makakit.
Kaya-bay inakay la yan kalalamoan na angga ha banwan Damasco.
9 Ket ha loob nin tatloy mangaamot, ahe yan makakit boy ahe ya met
nangan o ninom.
10 Ihtew ha banwan Damasco, main met maghay mānumbong nan
Apo Jesus a nagngalan Ananias. Ket makauli ha leplep, iningat na yan
Apo, “Ananias.”
“Apo, anti ko ihti,” wanan Ananias.
11 Hinabi nan Apo, “Makew ka ha baey nan Judas a anti ha dān a
anhabtan Matoynong. Tapulen mo yay taon nagngalan Saulo a taga
Tarso. Ampakigwang ya haanin. 12 Impakit koyna kana makauli ha
leplep a hinumlep ka ha angkunaan na boy impalonto moy gamet mo
kana ta-omen ya makakit uman.”
13 Noba hinabi nan Ananias, “Apo, malabong anay tataon nangibalita
kangko tungkol kananyain a tao boy hiyay tungkol ha mangaloke a
dinyag na kanlan pagtao mo ha banwan Jerusalem. 14 Ket anti yayna
haanin ihti ha Damasco a main katulidan a ibat kanlan mānguna a
papadi a mandakep nin ayaman a ampamteg kammo.”
15 Noba hinabi nan Apo Jesus kanan Ananias, “Kokayna, ta yatin tao
ye pinili ko a maghilbi kangko a mangipatanda nin tungkol kangko
kanlan aliwan Judio boy kanlan popoon la boy kanlan Israelita. 16 Boy
ipakit ko met kana ye kaganaan a pamaidap a katapulan nan dihaen
uli kangko.”
17 Kaya-bay hiyay Ananias, nilakew na yay Saulo ha baey a
ampagdagohan na. Ket ha panhumlep na, impalonto nay gamet na
kanan Saulo boy hinabi na kana, “Katongno kon Saulo, intubol na kon
Apo Jesus ihti kammo. Hiyabay ye napakit kammo ha dān ha palakew
ka ihti. Intubol nako ihti kammo ta-omen ka makakit uman boy maheb
nin Ihpiditon Dioh.” 18 Ket kapipikhaan, main naampag a ba-mon
hikhik nin malanghit a ibat ha mata nan Saulo. Ket nakakit yaynan

uman. Pangayadi, nideng boy napabawtihmo yayna. 19 Nangan ya, ket
kinumhaw yayna man.

Hiyay Pangiadal nan Saulo ha banwan Damasco

Hiyay Saulo, kinumonin ya po nin anoy mangaamot ha banwan
Damasco a lamo na hilay mānumbong nan Apo Jesus. 20 Nakew ya
ha pāpaytiponan lan Jujudio. Ket impatanda na a hiyay Apo Jesus ye
Anak nin Dioh. 21 Ampagtaka hilay kaganaan a tataon nakange kana,
a wanla, “Aliwa nayi a yatin tao ye ampangipaloke kanlan ampamteg
kanan Jesus ihtew ha banwan Jerusalem? Aliwa nayi a nakew ya ihti
ta-omen na hila dakpen ye ampamteg kanan Jesus boy ilakew na hilan
nakabalol kanlan mānguna a papadi?”
22 Noba lalo po kinumhaw ye nakem nan Saulo ha pangipatanda na.
Pinaptegan na a hiyay Apo Jesus ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.
Ket homain hilan maikuntada ye Jujudio a angkumonin ha banwan
Damasco ha an-ipatanda na.
23 Pangalabah nin makadang a panaon, hilay Jujudio, napaymam-
aghaan la yan pateyen ye Saulo. 24 Mangaamot boy madeglem la yan
an-iapa ye Saulo ha ilwangan nin banwa ta-omen laya pateyen. Noba
main nangihabi nin tikih lan Jujudio kanan Saulo. 25 Kaya-bay ha
maghay madeglem, hilay mānumbong nan Apo Jesus, ingkonin la yay
Saulo ha mayadet a bagyah haka laya inloyloy ha ilwangan nin padil
ha banwa.

Hiyay Saulo, Nakew ya ha banwan Jerusalem

26 Panlumateng nan Saulo ha banwan Jerusalem, labay na dayin
makilamo kanlan māmteg nan Apo Jesus ihtew. Noba angkalimo hila
kana, ta ahe la ampamtegan a mānumbong na yaynan Apo Jesus.
27 Noba hiyay Bernabe, inlamo na yay Saulo palakew kanlan apohtol.
Ket hinabi na kanla no way-omen yan napakit boy nakitongtong ye
Apo Jesus kana ha dān palakew ha banwan Damasco. Boy hinabi
na po nin Bernabe a hiyay Saulo, ket homain yan limo a nangiadal
nin tungkol kanan Apo Jesus ha banwan Damasco. 28 Kaya-bay paibat
kananyatew, ampagkalamo la yaynay Saulo boy homain yan limo a
nangipatanda nin tungkol kanan Apo Jesus kanlan kaganaan a tatao
ha banwan Jerusalem. 29 Nakitongtong boy nakingatngat ya po kanlan
Jujudion ampaghabin Griego. Noba napoot hila. Ket inihip la yan
pateyen. 30 Ha natandaan lan māmteg ye tikih lan Jujudio, intonda la
yay Saulo ha Cesarea. Ket paibat ihtew, pinauli la yayna ha Tarso.
31 Pangayadi yatew, matana ana ye pagbi-ay lan māmteg ha
kaganaan a hakop nin Judea, Galilea boy Samaria. Lalo anan
kinumhaw ye pamteg la boy nagbi-ay hilan main limo kanan Apo.
Pinakhaw nin Ihpiditon Dioh ye nakem la. Kaya-bay lalo hilaynan
nilumabong.

Hiyay Dinyag nan Pedro ha banwan Lida boy ha banwan Jope

32 Malabong a lulugal ye nilakew nan Pedro ha pangumewah na
kanlan pagtao nin Dioh. Ket ha pangumewah na ha banwan Lida,
33 nalatngan na yay maghay laki a nagngalan Eneas. Walon taon
yaynan lumpo. Ket pamidapida naynan bengat, ta ahe ya makaideng.
34 Hinabi nan Pedro kana, “Eneas, pinaitaah na kaynan Apo Jesu Cristo.
Mideng ka. Ket ihinop mo ye apay mo.” Ket tampol ya met nideng ye

Eneas. 35 Hilay kaganaan a tataon angkumonin ha banwan Lida boy
ha Patal Saron, ha nakit la yaynan ampakakodang ye Eneas, namteg
hila kanan Apo Jesus.
36 Haanin, ha banwan Jope, main maghay babayin mānumbong nan
Apo Jesus a nagngalan Tabita. Dorcas ye ngalan na ha habin Griego.
An-iuboh nay kakhawan na ha panyag na nin manged boy lanang yan
ampanaglap kanlan mangaidap. 37 Kananyatew, naghakit yay Dorcas.
Ket ingkamatey naya. Hiyay bangkay na, nilinihan laya boy inlakew
la yan imbudol ha dapit tagay a hilid nin baey. 38 Hiyay banwan Jope,
mahaley ya ha banwan Lida. Kaya-bay ha nabalitaan lan mānumbong
nan Apo Jesus a anti yay Pedro ha banwan Lida, nangitubol hilan
luway laki a makew maghabi kana nin wanae, “Pangiingalo mo.
Kilakew kan tampol kammi ha banwan Jope.” 39 Ket nakilakew ya
met ye Pedro kanla. Ha niabot hilayna ha banwan Jope, inlakew la
yay Pedro ha dapit tagay a hilid nin baey a nakaibudolan nin bangkay
nan Dorcas. Ket hilay bawon babayi a anti ihtew a ampangandang,
hinaleyan la yay Pedro boy impakit la kana ye babado a tinayi nan
Dorcas ha angkabi-ay ya po.
40 Haanin, hiyay Pedro, pinalwah na hilay tataon anti ihtew ha
loob nin hilid haka yan nanalimukod a nakigwang. Pangayadi nan
nakigwang, inumadap ya ha bangkay boy hinabi na, “Tabita, mimata
ka.” Ket nimata yay Dorcas. Pamakakit na kanan Pedro, nikno ya.
41 Haanin, hiyay Pedro, ginemgeman na yay gamet nan Dorcas. Ket
hinaglapan na yan mideng. Pangayadi, iningat na hilay bawon babayi
boy hilay kanayon po a māmteg a anti ihtew. Ket in-adap na yay
Dorcas kanla a angkabi-ay ana. 42 Yatin nalyadi, ket nipabalita kanlan
kaganaan a tatao ha banwan Jope. Kaya-bay malabong a tatao ye
namteg kanan Apo Jesus. 43 Hiyay Pedro, kinumonin ya po nin anoy
mangaamot ha banwan Jope ha baey nan Simon a māngoltin katat nin
ayop.

10

Hiyay Panagyat nan Cornelio kanan Pedro

1 Ha banwan Cesarea, main maghay laki a nagngalan Cornelio a
kapitan nin huhundaloh a Romano a anhabtan “Batalyon Italyano.”
2 Hiyay Cornelio, matoynong ya boy main yan limo kanan Apo Dioh,
lamo na hilay pamilya na. Aliwa yan Judio, noba ampanaglap ya
kanlan Jujudion mangaidap boy popoh yan ampakigwang kanan Apo
Dioh. 3 Ha maghay mangaamot, ha mangaalah tidih nin mahilem,
naleplepan na yay maghay anghil nin Dioh a hinumaley kana. Ket
hinabi na, “Cornelio!”
4 Angkalimo yan namudek kanan anghil ye Cornelio boy hinabi na,
“Hinyay labay mo, Apo?”
Nakibat yay anghil, “Lingnge nan Apo Dioh ye papakigwang mo boy
angkaaliket ya ha panaglap mo kanlan mangaidap. Kaya-bay ahe naka
niliwaan Apo Dioh. 5 Haanin met ateed, mangitubol kan nangaanon
lalakin mandakit kanan Simon a anhabtan Pedro ha banwan Jope.
6 Ampagdagoh ya ha baey nin maghay lakin nagngalan Simon a
māngoltin katat aayop. Ket hiyay baey na, anti ya ha ambay dagat.”
7 Haanin, hiyay Cornelio, ha inumalih yaynay anghil, hinagyat na hilay

luway ipoh na boy maghan hundaloh na a kalalabay nan itubol boy
kapadiho na a matoynong. 8 Hinabi na kanla ye kaganaan a nalyadi.
Pangayadi, intubol na hilayna ha banwan Jope.
9 Kabekahan, ha ngalingalinan ugto, hiyay Pedro, nanik ya ha babe
nin baey ta-omen ya makigwang ihtew. Ket hilay intubol nan Cornelio,
mahaley hilayna nin yatew a banwa. 10 Haanin, nabitlan yay Pedro boy
labay naynan mangan. Ket legan an-ihadya lay pamangan na, hiyay
Apo Dioh, main yan impaleplep kana. 11 Ket ha leplep na, nakit na
a ba-mon naglukat ye langit boy main an-umaypa ihti ha babe-luta a
mayadet a oweh a nagawotan ye apat a duyo na. 12 Ket kananyatew
a oweh, main kaganaan a kalahin aayop a bawal kantawon Jujudio a
kena. Main aayop a māngumodang, māndumakap boy mānlumpad.
13 Pangayadi, nakange yan bihnga a ampaghabin wanae, “Pedro,
mideng ka! Mangwa kan hapoen mo, ta kena mo.”
14 Noba nakibat yay Pedro, “Agko malyadin diyagen yain Apo, ta
nakakanoman, agko ampangna nin naibilang a madinat boy ahe
malyadin kena.”
15 Hinabi nayna man nin bihnga, “Adi mo an-ibilang a madinat ye
imbilang nan Apo Dioh a malinih.” 16 Nikatlo yan nalyadi. Pangayadi,
niguloy yan nipatagay ye oweh ha langit.
17 Haanin, legan an-ihipen nan Pedro ye labay habiyen nin nale-
plepan na, nilumateng hila met ye tataon intubol nan Cornelio.
Nanepet-tepet hila no way-ihtew ye baey nan Simon. Ket ha natandaan
layna, nakew hilan nideng ha ilwangan nin alad. 18 Nanepet hila,
“Ihtibay ya nayi ampagdagoh ye Simon a anhabtan Pedro?”
19 Ha an-ihipen na po Pedro ye labay habiyen nin leplep na, hinabi
nin Ihpiditon Dioh kana, “Bilewen mo. Main tatlon lalakin ampanapul
kammo. 20 Monaoy kan makilakew kanla. Adi ka ampagluwaluwa, ta
hiko ye nangitubol kanla ihti kammo.”
21 Kaya-bay nonaoy yay Pedro. Ket hinabi na kanla, “Hiko ye
antapulen yo. Hinyay labay yo kangko?”
22 Nakibat hila, “Intubol na kayin Cornelio. Magha yan kapitan nin
huhundalon Romano. Manged yan tao boy main yan limo kanan Apo
Dioh. Ambihaen la yan kaganaan a Jujudio. Hinabi nin anghil nin
Dioh kana a hagyaten na kan makew ha baey na ta-omen na mange ye
habiyen mo.” 23 Haanin, pinaloob na hilan Pedro boy ihtew na hilayna
pinatuloy kananyatew a madeglem.
Kabekahan, nakilakew yaynay Pedro kanla, lamo na hilay ano
kataon taga Jope a kakatongno kanan Apo Jesus. 24 Pangalabah nin
maghay mangaamot, niabot hilayna ha banwan Cesarea. Ampangagad
yay Cornelio boy papaltido na boy hilay gagayyem na a hinagyat na.
25 Ha anlumoob yaynay Pedro ha baey, hinagana na yan Cornelio. Ket
nanalimukod yan manggalang kana. 26 Noba pinaideng na yan Pedro,
a wana, “Mideng ka. Adi ka ampanggalang kangko, ta tao kon bengat
a omen kammo.”
27 Haanin, hiyay Pedro boy Cornelio, pahulong hilan ampaytongtong
legan anlumoob hila. Ha anti hilayna ha loob, nakit nan Pedro a
malabong hilay tataon naytipon. 28 Hinabi nan Pedro kanla, “Tanda
yoynabay met a bawal kammin Jujudio ye makilamo o kumewah ha
aliwan Judio. Noba impatanda na kangkon Apo Dioh a katapulan

ahe ko ibilang a madinat ye agya ayaman a tao. 29 Kaya-bay ha
impadakit yoko, ahe ako nagluwaluwan nakilakew. Haanin, labay kon
matandaan no taket ta impadakit yoko.”
30 Hinabi nan Cornelio, “Ikaapat anan mangaamot haanin, wanabay
met ateed ye odah a alah tidih nin mahilem. Legan ampakigwang ako
ihti ha baey ko, kapipikhaan, napakit ya ha adapan ko ye maghay lakin
ampideng a nakabadon ampakapulag. 31 Hinabi na kangko, ‘Cornelio,
lingnge nan Apo Dioh ye pakigwang mo boy hiyay panaglap mo kanlan
mangaidap a tatao, ket ahe na yan niliwaan. 32 Haanin met ateed,
mangitubol kan tatao ha Jope a mandakit kanan Simon a anhabtan
Pedro a ampagdagoh ha baey nan Simon a māngoltin katat aayop.
Ket hiyay baey nan Simon, anti ya ha ambay dagat.’ 33 Kaya-bay tampol
katan impadakit, ket halamat met ta nakilakew ka. Haanin, anti kayi
ihtin naytipon ha adapan nan Apo Dioh ta-omen kayin manlenge nin
impahabi na kammo.”

Hiyay Pangiadal nan Pedro

34 Haanin hinabi na met Pedro, “Tanda koyna haanin a homain yan
antupigan ye Apo Dioh. 35 Ket antanggapen na ye ayaman a main
limo kana boy ampanyag nin matoynong, agya hinyaman ye lahi na.
36 Tanda yoynabay met ye Manged a Balita a impatanda nan Apo Dioh
kammin Israelita a malyadi kitawon makikahundo kanan Apo Dioh
makauli kanan Apo Jesu Cristo a Apo nin kaganaan. 37 Tanda yo
met ye nalyadi ha kaganaan a lulugal lan Israelita. Nandugi yati ha
plobinhiyan Galilea pangayadi nin pangipatanda nan Juan nin tungkol
ha pagbawtihmo. 38 Tanda yo met no way-omen na yan pinili Apo Dioh
ye Apo Jesus. Ket in-ibyay na kanay Ihpidito na boy binyanan na yan
kapalyadiyan a manyag nin kapagtakaan. Kaya-bay ha pamakew nan
Apo Jesus ha malabong a lulugal, nanyag yan manged boy pinaitaah
na hilay kaganaan a ampahakitan nan Satanas, ta anti yay Apo Dioh
kana.”
39 Hinabi na po nin Pedro, “Hikayin aapohtol nan Apo Jesus ye
nakakit nin kaganaan a kapagtakaan a dinyag na ha Jerusalem boy
ha kanayon a lulugal min Jujudio. Impapako la yan pinatey ha kodoh
nin Jujudio. 40 Noba ha ikatlon mangaamot, bini-ay na yan Apo Dioh
boy napakit ya kammi. 41 Aliwa yan napakit ha kaganaan a tatao,
no aliwan kammi a alan nan pinili Apo Dioh a māmapteg na. Ta ha
nabi-ay yan uman, ket nakalamo mi yan nangan boy ninom. 42 Ket
binilinan na kayin mangipatanda nin Manged a Balita kanlan tatao
boy mamapteg a hiyabay ye pinili nan Apo Dioh a manuhga kanlan
angkabi-ay boy nangamatey. 43 Hiyay Apo Jesus ye andektan lan
kaganaan a popodopita ha impatanda la a hilay kaganaan a mamteg
kana, ket mapatawad ye kahalanan la makauli ha ngalan na.”

Nananggap hilan Ihpiditon Dioh ye Aliwan Judio

44 Legan ampaghabi ya po ye Pedro, hiyay Ihpiditon Dioh, ket
inumaypa ya kanlan kaganaan a ampanlenge kana. 45 Ket hilay
Jujudion taga Jope a ampamteg kanan Apo Jesus a lamo nan Pedro,
nagtaka hila, ta binyanan na hila met Apo Dioh nin Ihpiditon Dioh ye
aliwan Judio. 46 Natandaan la yatew, ta nange la a ampaghabi hilan

Cornelio nin nakahinadi a habi a ahe la naadal boy ampanggalang hila
kanan Apo Dioh.
Haanin, hinabi nan Pedro kanlan Jujudion māmteg, 47 “Natanggap
laynay Ihpiditon Dioh a omen met kantawo. Kaya-bay homain
anan makahaad a bawtihmowan hila.” 48 Haanin, imbilin nan Pedro
a bawtihmowan hila ha ngalan nan Apo Jesu Cristo. Pangayadi,
impakihabi lan tatao kanan Pedro a kumonin ya po kanla nin anoy
mangaamot.

11

Impalinaw nan Pedro ye Dinyag na

1 Hilay aapohtol boy kanayon po a kakatongno kanan Apo Jesus a
angkumonin ha plobinhiyan Judea, nabalitaan la a tinanggap layna
met aliwan Judio ye Habi nin Dioh a tungkol kanan Apo Jesus. 2 Kaya-
bay ha nag-udong yaynay Pedro ha banwan Jerusalem, dinlaw la yan
Jujudion māmteg, ta ha ihip la, ket katapulan hila po a matuli ye
aliwan Judio bayo hila malyadin makilamo ha pangkat lan Jujudion
māmteg. 3 Hinabi la kanan Pedro, “Taket ta hinumlep ka ha baey lan
aliwan Judio boy nakipangan ka po kanla?” 4 Kaya-bay impalinaw nan
Pedro kanla ye kaganaan a nalyadi kana.
5 Hinabi na, “Ha anti ko po ha banwan Jope a ampakigwang, main
yan impakit ye Apo Dioh kangko makauli ha leplep. Nakit ko ye
mayadet a oweh a an-umaypa paibat ha langit. Nagawotan ye apat
a duyo na. Ket in-aypa na ha talig ko. 6 Binilew ko yan manged. Ket
nakit ko ye nangaanon aayop a bawal kantawon Jujudio a kena. Main
maamo, mahilib, main māndumakap, boy main met mānlumpad.
7 Haanin, nange ko ye bihnga a naghabi kangko, ‘Pedro, mideng
ka. Mangwa kan hapoen mo, ta kena mo.’ 8 Noba hinabi ko, ‘Agko
malyadin diyagen yain Apo, ta nakakanoman, agko ampangna nin
naibilang a madinat boy ahe malyadin kena.’ 9 Haanin, nange koyna
man ye bihnga a angkaibat ha langit, a wana, ‘Adi mo an-ibilang a
madinat ye imbilang nan Apo Dioh a malinih.’ 10 Nikatlon ukdo a
nalyadi yatew bayo ya nipaudong ha langit ye oweh.”
11 “Kananyatew met ateed, ihtew ha baey a ampagdagohan ko,
main tatloy lakin nilumateng a naitubol manapul kangko a nangibat
ha banwan Cesarea. 12 Haanin, hinabi nin Ihpiditon Dioh kangko
a ahe ako ampagluwaluwan makilakew kanla, agya aliwa ko hilan
kapadihon Judio. Ket ha umalih kayina palakew ha baey nan Cornelio
ha Cesarea, nakilakew hila kammi hilatin anem a kakatongno tawo
a taga Jope. Ket hinumlep kayin kaganaan ha baey nan Cornelio ha
banwan Cesarea. 13 In-ihtolya nan Cornelio kammi a main napakit
kana a maghay anghil nin Dioh ha loob nin baey na a naghabin wanae,
‘Mangitubol ka ha Jope nin taon mandakit kanan Simon a anhabtan
Pedro. 14 Ta habiyen na kammo no way-omen ka miligtah boy hilay
pamilya mo.’ ”
15 Hinabi na po Pedro, “Ha nandugi akoynan maghabi, inumaypa ye
Ihpiditon Dioh kanla a omen met ateed ha pan-umaypa na kantawo
hatew. 16 Ket naihipan ko ye hinabi nan Apo Jesus a wanae, ‘Hiyay
Juan, namawtihmo ya ha lanom. Noba hikawo, bawtihmowan na
kawon Apo Dioh ha Ihpidito na.’ ” 17 Ket hinabi na po nin Pedro, “Hilay

aliwan Judio, binyanan na hilan Apo Dioh nin Ihpidito na a omen ha
in-ibyay na kantawon Jujudio a namteg kanan Apo Jesu Cristo. No
wanabay awod, aya ko nayi a manaad kanan Apo Dioh?”
18 Pamakange lan Jujudion māmteg nin hinabi nan Pedro, tinumgen
hilayna ha pandelaw kana. Ket inggalang la yay Apo Dioh, a wanla,
“No wanabay awod, hilay aliwan Judio, binyanan na hila met Apo Dioh
nin panaon a maghehe ta-omen hila met mabyayan nin bi-ay a homain
anggaan.”

Hilay Māmteg ha banwan Antioquia

19 Haanin, impaibat ha pinatey yay Esteban, nangaitayak hilaynay
māmteg nan Apo Jesus uli ha pangipaloke. Main nipalakew ha
plobinhiyan Fenicia, main nipalakew ha alipoteh nin Cyprus, boy
main nipalakew ha banwan Antioquia. Ket agya way-ihtew hila man
nipalakew, impatanda lay Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesus,
noba kanlan kapadiho lan Jujudion bengat. 20 Noba hilay kanayon a
māmteg a taga Cyprus boy taga Cirene, ha nakew hila ha banwan
Antioquia, impatanda la met kanlan Griego ye Manged a Balita a
tungkol kanan Apo Jesus. 21 Ket ha pangipatanda la, anti kanlay
kapalyadiyan nan Apo Dioh. Kaya-bay malabong hilay tataon namteg
boy napataya kanan Apo Jesus.
22 Haanin, hilay māmteg nan Apo Jesus ha banwan Jerusalem, ha
nabalitaan la yatew, intubol la yay Bernabe a makew ha banwan
Antioquia. 23-24 Pamiabot na ihtew, naaliket ya, ta nakit nay kangedan
a andiyagen nan Apo Dioh kanlan māmteg nan Apo Jesus ihtew. Hiyay
Bernabe, manged yan tao boy maghen ye pamteg na boy naheb yan
Ihpiditon Dioh. Binabalaan na hila a mag-ilyadi hila dayin luboh a
mapatayaan kanan Apo. Ket malabong a tatao ihtew ye namteg kanan
Apo Jesus.
25 Haanin, nakew yay Bernabe ha banwan Tarso ta-omen naya
tapulen ye Saulo. 26 Ha natapulan na yayna, inlamo na yan nag-
udong ha banwan Antioquia. Ket makataon hilan napaylamo-lamo
kanlan pangkat lan māmteg ihtew boy malabong a tatao ye inaadalan
la ihtewbay. Ket ha Antioquia, ihtew hilan nandugin nahabtan
“Cristiano” ye mānumbong nan Apo Jesus.
27 Kananyatew a panaon, legan anti yay Bernabe boy Saulo ha ban-
wan Antioquia, main nangaanon podopita ye nilumateng a nangibat
ha banwan Jerusalem. 28 Agabo ye ngalan nin magha kanla. Haanin,
makauli ha kapalyadiyan nan Ihpiditon Dioh, nideng yan namaltep a
magkamain nin tubat a bitil ha kaganaan a lulugal ihti ha babe-luta.
Nalyadi yati ha panaon nin panakop nan Emperador Claudio. 29 Kaya-
bay hilay mānumbong nan Apo Jesus ha Antioquia, napaykahundoan
la a balang magha kanlay mangipaatel nin haglap ha mababa lan ibyay
kanlan māmteg a angkumonin ha plobinhiyan Judea. 30 Ket impaatel
la kanan Bernabe boy Saulo ye haglap la ta-omen la met ibyay kanlan
mānguna nin pangkat lan māmteg ha banwan Jerusalem.

12

Hiyay Pangipaloke nan Poon Herodes Agripa kanlan Māmteg nan Apo Jesus

1 Kananyatew met ateed a panaon, ingkana naynan Poon Herodes
Agripa ye pangipaloke kanlan nangaanon kalalamoan nin pangkat lan
māmteg. 2 Impaputoh nay leey nan Santiago a katongno nan Juan.
3 Ket ha nakit na a ingkaaliket lan Jujudio ye dinyag na, impadakep
naya met ye Pedro. Nalyadi yati ha panaon nin Pihta nin Tinapay a
Homain Pamalbag. 4 Ket impapidiho naya boy pinabantayan naya nin
apat a pohton huhundaloh a maniapat a mayhuhublat tepe ikatlon
odah. Inihip nan Poon Herodes Agripa a litihen na yay Pedro ha
adapan lan tatao pangayadi nin Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah.
5 Kaya-bay anti ya po ye Pedro ha pidihowan. Noba hiyay pangkat lan
māmteg, luboh ye pangipakigwang la kana kanan Apo Dioh.

Hiyay Pangilwah nin Anghil kanan Pedro

6 Kananyatew a madeglem bayo mangaamot nin panlitih kanan
Pedro, angkatuloy yan nakabalol nin luway tanikala ha pietan nin
luway hundaloh. Main po huhundaloh a ampagbantay kana ha
ilwangan nin pidihowan. 7 Kapipikhaan, napakit ye maghay anghil
nin Dioh. Ket hinumnag ye loob nin pidihowan. Dinapikpik na yay
tagililan nan Pedro ta-omen ya mapokaw boy hinabi na kana, "Padah
mo! Mimata kayna!" Ket kapipikhaan, naalih ye tanikala ha gagamet
nan Pedro.
8 Haanin, hinabi nin anghil kana, "Mag-akeh kayna boy mag-
ihtiping." Ket wanabay ye dinyag nan Pedro.
Hinabi na po nin anghil, "Magkepkep ka boy humbongen moko."
9 Kaya-bay hinumumbong ya met ye Pedro kanan anghil papalwah
ha pidihowan. Ahe na tanda a peteg ye angkalyadi, ta angkabaan na
a leplep nan bengat. 10 Nilabhan lay una boy ikalwan pangkat lan
māgbantay. Pamiabot la ha ilwangan a bakal paugot ha banwa, bengat
yaynan naglukat a homain ampangemgem. Ket nilumwah hilayna.
Pangalabah la ha pihalapangan nin dān, kapipikhaan, naplak yay
anghil nin Dioh.
11 Ket ihtew na po natandaan Pedro a peteg manayti. Kaya-bay
hinabi na, "Ah! Tanda koyna a peteg a intubol nan Apo ye anghil na a
nangiligtah kangko ha kapalyadiyan nan Poon Herodes Agripa boy ha
labay lan Jujudio a diyagen kangko."
12 Ha natandaan nan Pedro a nakaligtah yayna, nakew ya ha baey
nan Maria a indo nan Juan a anhabtan Marcos. Malabong hilay tatao
a naytitipon ihtew boy ampakigwang. 13 Haanin, nanadoktok yay
Pedro ha ilwangan nin alad, a wana, "Apo! Apo!" Ket hiyay ipoh a
nagngalan Roda, nilumwah ya ha baey ta-omen na bilewen no ayay
ampanadoktok ha ilwangan nin alad.
14 Ha nabihngaan naya a hiyabay ye Pedro boy uli ha aliket na,
agnayna naihipan ilukat ye ilwangan, no aliwan tampol yaynan nayew
paloob ha baey. Ket hinabi na kanlan kaganaan a anti ihtew, "Hiyay
Pedro, anti yaynan ampideng ha ilwah nin ilwangan alad!"
15 "Hi! Angkaengew kayna laweh?" wanla kanan Roda.
Noba man-ipilit na, "Petegbay a anti yay Pedro ihtew."
Kaya-bay hinabi la kanan Roda, "Yeh, maka anghil nan Pedro yatew."
16 Noba hiyay Pedro, ampanadoktok ya po ateed. Kaya-bay nilukatan
lay ilwangan nin alad. Pamakakit la kanan Pedro, nagtaka hilan tubat.
17 Hininyahan na hilan pakal-em. Pangayadi, in-ihtolya na kanla no

way-omen na yan in-ilwah nin Apo ha pidihowan. Ket hinabi na kanla,
“Habiyen yo met kanan Santiago boy kanlan kanayon po a kakatongno
tawo kanan Apo Jesus ye nalyadi.” Pangayadi, inumalih yayna. Ket
nakew ya ha kanayon a lugal.
18 Ha pahanib ana, nagulo hilay huhundaloh a ampagbantay ha
pidihowan, ta ahe yaynay Pedro boy ahe la tanda no hinyay nalyadi
kana. 19 Ket hiyay Poon Herodes Agripa, impatapul na yay Pedro,
noba ahe la yan natapulan. Kaya-bay nilitih na hilay māgbantay, ket
impapatey na hila. Pangayadi, inumalih yay Poon Herodes Agripa ha
Judea, ket nakew ya ha banwan Cesarea. Ket kinumonin yayna ihtew.

Hiyay Pagkamatey nan Poon Herodes Agripa

20 Kananyatew a panaon, hiyay Poon Herodes Agripa, angkapoot yan
tubat kanlan taga banwan Tiro boy banwan Sidon. Ket ulita hilay
taga banwan Tiro boy banwan Sidon ket ibat ha angkahakopan nan
Poon Herodes Agripa ye pamangan la, napaymamagha hilan makew
makikahundo kana. Kaya-bay ginayyem laya po ye Blasto a mamaala
nin baey nan Poon Herodes Agripa, ta labay lay pahaglap kana a
makitongtong kanan Poon Herodes Agripa.
21 Ha naabot ye mangaamot a intipan nan Poon Herodes Agripa a
pangadap na kanlan taga Tiro boy taga Sidon, naghoot yan badon
poon. Ket nikno ya ha pamiknoan poon haka ya nagdihkolho. 22 Ket
impangha lan tatao, a wanla, “Magha yan dioh ye ampaghabi, aliwa
yan tao!” 23 Ket kananyatew met ateed, pinaduhaan yan anghil nan
Apo ye Poon Herodes Agripa, ta inam-am nay kadangalan nan Apo
Dioh. Inowel ye pait na, ket impatey na.
24 Kananyatew lalalo po nilumabong ye tataon nakange boy namteg
ha Habi nin Dioh.
25 Hiyay Bernabe boy Saulo, ha naiatel layna ye haglap kanlan
kakatongno ha Jerusalem, nag-udong hilayna ha banwan Antioquia.
Ket inlamo la yaynay Juan a anhabtan met Marcos.

13

Hiyay Pangitubol kanlan Bernabe boy Saulo

1 Ha pangkat lan māmteg ha banwan Antioquia, main popodopita
boy mamaihtodo. Hilabay ye Bernabe, Simeon a anhabtan Negro,*
Lucio a taga Cirene, Saulo boy Manaen a kadagaw nan Gobilnadol
Herodes Antipas hatew ha aanak hila po. 2 Ha maghay mangaamot,
legan ampanggalang hila kanan Apo boy ampagpaltan mangan, hinabi
nan Ihpiditon Dioh kanla, “Ilbo yo hilan Bernabe boy Saulo, ta main
akon labay ipadyag kanla.” 3 Pangayadi lan nagpaltan mangan boy
nakigwang, impalonto lay gamet la kanlan Bernabe boy Saulo, ket
intubol la hilayna.

Hiyay Saulo boy Bernabe ha alipoteh nin Cyprus

4 Kaya-bay hiyay Bernabe boy Saulo, uli ha bilin nan Ihpiditon
Dioh kanla, dinumoong hila ha banwan Seleucia. Ket paibat ihtew,
nilumugan hilan balko palakew ha alipoteh nin Cyprus. 5 Ha niabot

* **13:1** *Negro:* hiyay labay habiyen ket mangitit. Kadihko mangitit ye luti na.

hilayna ha banwan Salamina, impatanda lay Habi nin Dioh ha
pāytiponan lan Jujudio. Kalamo la yay Juan Marcos a kahaglap la.
6 Haanin, pinatepean lay lulugal nin alipoteh anggan nilumateng
hila ha banwan Pafos. Ket ihtew la yayna nakit ye maghan Judion
māghalimangka a ampagkonwadin podopita. Hiyay ngalan na ket
Bar-Jesus. 7 Gayyem na yan Gobilnadol Sergio Paulo a madunong
a tao. Haanin, hiyay Gobilnadol, impahagyat na hilan Bernabe boy
Saulo, ta labay nan mangean ye Habi nin Dioh. 8 Noba hinaad na
hilan māghalimangka a Elimas. Elimas ye ngalan nan Bar-Jesus
ha habin Griego. Dinyag na yatew, ta ahe na labay a mamteg yay
Gobilnadol kanan Apo Jesu Cristo. 9 Noba hiyay Saulo a anhabtan anan
Pablo, naheb yan Ihpiditon Dioh. Pinudek na yay Elimas boy hinabi,
10 “Hikan anak nan Satanas boy kaaway nin kaganaan a matoynong!
Pawa panguhit boy kalok-an ye andiyagen mo. Taket ta lanang mon
ambaliknoen ye kaptegan a ibat kanan Apo Dioh? 11 Haanin met ateed,
paduhaan na kan Apo Dioh. Pag-ilyadiyen na kan kapkap. Ket ahe
kayna makakit nin henag ha loob nin nangaanon mangaamot.”
Kananyatew met ateed, nilumiteh ye pamilew nan Elimas. Ket
ampangapkap yaynan ampanapul nin taon mangakay kana. 12 Ha
nakit nan Gobilnadol ye nalyadi kanan Elimas, namteg yayna, ta
nagtaka yan tubat ha adal tungkol kanan Apo Jesus.

Hiyay Pangiadal nan Pablo boy Bernabe ha banwan Antioquia ha plobinhiyan Pisidia

13 Haanin, hiyay Pablo boy kalalamoan na, inumalih hila ha banwan
Pafos. Nilumugan hila nin balko palakew ha Perga ha plobinhiyan
Pamfilia. Pamiabot la ihtew, hinumyay yay Juan Marcos, ket nag-
udong ya ha Jerusalem. 14 Ket hiyay Pablo boy Bernabe, naglaloh
hila ha banwan Antioquia ha plobinhiyan Pisidia. Ha Mangaamot
nin Pagpainawa, nakew hila ha pāytiponan lan Jujudio boy nikno
hila. 15 Haanin, main namaha nin anoy pahen nin Bibilin a impahulat
kanan Moises boy huhulat lan popodopita. Pangayadi nin pamaha,
hilay mānguna ha pāytiponan, nangitubol hilan mangihabi kanan
Pablo boy Bernabe nin wanae, “Kakatongno, no main kawon mahabi
a makapakhaw nin nakem lan tatao, ket habiyen yoyna.”
16 Kaya-bay nideng yay Pablo. Ket hininyahan na hilaynan pakal-em
boy hinabi na, “Hikawon kapadiho kon Jujudio boy hikawon aliwan
Judio a main limo kanan Apo Dioh, leng-en yoy habiyen ko! 17 Hiyay
Dioh a anggalangen tawon Israelita ye namili kanlan nangaunan tutoa
tawo. Hatew, ha angkumonin hila po ha nahyon Egipto a aliwa lan
lugal, ket pinalabong na hilan Apo Dioh. Boy makauli ha tubat a
kapalyadiyan na, hinaglapan na hilan inumalih ha nahyon Egipto.
18 Ha anti hila ha wangwang ha loob nin mangaapatapo a taon, pinag-
anohan na hilan Apo Dioh. 19 Ha nilumateng hilayna ha Canaan, inapo
nan Apo Dioh ye pitoy nahyon† ihtew. Ket in-ibyay na yatew a lugal
kanlan nangaunan tutoa tawo. 20 Nalyadi yatin kaganaan ha loob nin
apat a gatoh boy limampo a taon.”
“Pangayadi yatew, namili yay Apo Dioh nin tatao a manguna kanla
angga ha panaon nan podopitan Samuel. 21 Pangayadi, nakikwa hilan

† **13:19** Deuteronomio 7:1.

poon. Ket pinili na yan Apo Dioh ye Saul a anak nan Kis a ibat ha lahi
nan Benjamin. Ket hiyay Saul, namoon ya kanla ha loob nin apatapo
a taon. 22 Ket ha inalih na yan Apo Dioh ye Saul bilang poon, inhagili
na yay David. Hinabi nan Apo Dioh, ‘Nalabayan ko yay David a anak
nan Jesse, ta humbongen nay kaganaan a ibilin ko kana.’ ”

23 Hinabi na po nin Pablo kanlan tatao, “Nangibat ya ha lahi nan
Poon David ye Apo Jesus a Māngiligtah nin tatao. Hiyabay ye
impangako nan Apo Dioh kanlan nangaunan tutoa tawo. 24 Noba bayo
ya po mandugin mangiadal ye Apo Jesus, impatanda nan Juan kanlan
kaganaan a Israelita a katapulan a paghehean laynay kakahalanan la
boy pabawtihmo. 25 Ha madanon naynan mayadi nin Juan ye man-
ipadyag nan Apo Dioh kana, hinabi na kanlan tatao, ‘Kadihko, an-
ihipen yo a hiko ye an-agaden yo a impangako nan Apo Dioh. Aliwan
hiko, no aliwan hiyay angkahuyot kangko! Ket agya mangaget bengat
nin hapatoh na, ket ahe ako katanggap-tanggap.’ ”

26 Hinabi na po nin Pablo, “Kakatongno kon lahi nan Abraham boy
hikawon aliwan Judio a main limo kanan Apo Dioh, leng-en yo yatin
habiyen ko. Hikitawon kaganaan ye nangipatandaan nan Apo Dioh
nin Manged a Balita no way-omen kitawo miligtah ha kapaduhaan a
homain anggaan. 27 Noba hilay Jujudion angkumonin ha Jerusalem
boy hilay mānguna la, ahe la yan nabalayan a hiyay Apo Jesus ye
intubol nan Apo Dioh a mangiligtah kanla. Ahe la met natalohan ye
inhulat lan popodopita a ambahaen la ha balang pāytiponan la tepe
Mangaamot nin Pagpainawa. Noba ha inuhgaan la yan kamateyan
ye Apo Jesus, ket naitupad la ye inhulat lan popodopita. 28 Ket hilay
Jujudio, agya homain hilan nakit a hangkan nin pamateyan la kana,
inawok la po ateed kanan Gobilnadol Pilato a ipapatey na yay Apo
Jesus. 29 Ha naitupad layna ye kaganaan a nakahulat tungkol kana,
inlumbah laya ha kodoh haka la yan in-ilbeng. 30 Noba bini-ay na
yan uman Apo Dioh. 31 Ha nabi-ay yan uman ye Apo Jesus, napakit
yan malabong a ukdo kanlan napagkalamo na ha pamakew na ha
Jerusalem paibat ha Galilea. Ket haanin, hilabay ye māmapteg na
kanlan kapadiho tawon Israelita.”

32 “Kaya-bay anti kayi ihti haanin ta-omen mi ipatanda kanyo ye
Manged a Balita a impangako nan Apo Dioh kanlan nangaunan tutoa
tawo. 33 Ket haanin, intupad nayna kantawo a lalahi la, ta bini-ay na
yan uman ye Apo Jesus. Ta wanae ye nakahulat ha ikalwan Kakanta
a hinabi nan Apo Dioh kanan Apo Jesus,

‘Hika ye Anak ko.
Ket haanin, ipatanda ko a hikoy Bapa mo.’ ”‡

34 “Hatew, impangako nan Apo Dioh a hiyay Apo Jesus, bi-ayen na yan
uman boy ahe bumata ye laman na, a wana,

‘Hiyay kangedan a impangako ko kanan Poon David,
ket itupad ko kammo.’§

35 Hinabi na po ha kanayon a pahen,

‘Ahe mo ipaluboh a bumata ye laman nin Homain Kahalanan a
Māghilbi mo.’ ”*

‡ **13:33** Kakanta 2:7. § **13:34** Isaias 55:3. * **13:35** Kakanta 16:10.

36 “Aliwan hiyay Poon David ye andektan na, ta ha nayadi naynan
David ye impadyag nan Apo Dioh kana a maghilbi kanlan tatao
ha kapanaonan na, natey ya met. Ket nailbeng ya ha talig nin
nakailbengan lan nangaunan tutoa na. Ket binumata ye laman na.
37 Noba hiyay Apo Jesus, ha natey ya, bini-ay na yan uman Apo
Dioh boy ahe binumata ye laman na. 38-39 Kaya-bay kakatongno
ko, katapulan a matandaan yo a makauli ha dinyag nan Apo Jesus,
an-ipatanda mi kanyo a patawaden nan Apo Dioh ye kakahalanan
tawo. Ta ayaman a mamteg kanan Apo Jesus, ket an-ibilang na yan
matoynong Apo Dioh. Noba homain taon ibilang nan Apo Dioh a
matoynong makauli ha panumbong ha Bibilin a impahulat nan Apo
Dioh kanan Moises. 40 Kaya-bay mag-alla kawo ta-omen ahe malyadi
kanyo ye inhulat lan popodopita a hinabi nan Apo Dioh, a wanae,
41 ‘Hikawon mapangumih, leng-en yo.
Magtaka kawo ha diyagen ko. Noba matey kawo met ateed!
Ta main akon diyagen ha kapanaonan yo
a ahe yo pamtegan, agya main mangihabi kanyo.’ ”†
42 Haanin, ha papalwah hilaynan Pablo boy Bernabe ha pāytiponan
lan Jujudio, inawok lan tatao kanla a mag-udong hilan uman ha
dumondon a Mangaamot nin Pagpainawa ta-omen la ipahulong ye
pangipatanda la. 43 Pangayadi nin paytitipon la, inumalih hilaynan
Pablo boy Bernabe ihtew. Malabong a Jujudio boy aliwan Judio a
ampanumbong nin kaugalian lan Jujudio ye nakilakew kanla. Ket
hiyay Pablo boy Bernabe, binabalaan la hila a ipahulong lay pamataya
la ha kangedan nan Apo Dioh.
44 Ha dumondon a Mangaamot nin Pagpainawa, ngalingalinan
kaganaan a tatao ha banwa ye nakew manlenge nin Habi nin Dioh
ha pāytiponan lan Jujudio. 45 Ha nakit lan mānguna lan Jujudio a
malabong ye tataon nakitipon a manlenge kanlan Pablo boy Bernabe,
naibeg hilan tubat. Ket kinuntada la yay an-iadal nan Pablo boy
inlungolungo laya po.
46 Noba homain limo la hilan pinakibatan Pablo boy Bernabe, “Peteg
a katapulan a hikawo ye unan pakaipatandaan nin Habi nin Dioh.
Noba ulita ahe yoya tinanggap, inuhgaan yoynay hadili yo a ahe kawo
malyadin mananggap nin bi-ay a homain anggaan. Kaya-bay paibat
haanin, hilaynay aliwan Judio ye lakwen min pangipatandaan nin
Manged a Balita. 47 Ta wanae ye imbilin nan Apo Dioh kammi,
‘Dinyag katan tillag kanlan aliwan Judio
ta-omen makauli kammo, ket maibalita ye tungkol ha kaligtahan
ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta.’ ”
48 Hilay aliwan Judio, pamakange la yatew, naaliket hila boy
inggalang lay Habi nin Dioh. Ket hilay kaganaan a tinuga nan Apo
Dioh ha bi-ay a homain anggaan, namteg hila.
49 Kaya-bay nitayak ye Habi nin Dioh ha kaganaan a pahen nin yatew
a lugal. 50 Noba hilay mānguna lan Jujudio, inatay la hilan kumuntada
kanlan Pablo ye ambigbigen a babayi a mapanggalang kanan Apo Dioh
boy hilay lalakin mānguna ha banwa. Ket impaloke la yay Pablo boy
Bernabe haka la hila intaboy. 51 Kaya-bay hiyay dinyag lan Pablo,
ingkampag lay tuwapok nin bibitih la bilang pangipatanda kanla a

† **13:41** Habakuk 1:5.

maloke ye dinyag la. Ket hiyay Bernabe boy Pablo, nakew hilayna
ha banwan Iconio. 52 Hilay mānumbong nan Apo Jesus ha banwan
Antioquia, angkaaliket hilan tubat boy naheb hilan Ihpiditon Dioh.

14

Hiyay Pablo boy Bernabe ha banwan Iconio

1 Hiyay nalyadi ha banwan Antioquia, ket hiya met ateed ha banwan
Iconio. Nakew yay Pablo boy Bernabe ha pāytiponan lan Jujudio, ket
uli ha pangipatanda la, malabong a Jujudio boy Griego ye namteg
kanan Apo Jesus. 2 Noba hilay Jujudio a ahe ampamteg, inatay
la hilay kanayon a aliwan Judio ta-omen hila kumuntada kanlan
māmteg. 3 Kaya-bay nagbuyot yay Pablo boy Bernabe nin yatew a
banwa boy homain hilan limo a nangipatanda nin tungkol kanan Apo.
Ket pinaptegan na met Apo a peteg ye an-iadal lan Pablo tungkol
ha kangedan na, ta binyanan na hilan kapalyadiyan a manyag nin
pagkakitan boy kapagtakaan. 4 Hilay tatao ihtew ha banwan Iconio,
aliwan padipadiho ye ihip la. Main nakitupig kanlan Jujudio a ahe
ampamteg, hilay kanayon met kanan Pablo boy Bernabe.
5 Haanin, hilay Jujudio boy aliwan Judio boy mānguna la a
angkumuntada kanlan Pablo boy Bernabe, ket inihip la a ipaloke boy
tataponen la hila nin dapah. 6 Ha natandaan lan Pablo boy Bernabe
yatew, tampol hilan inumalih a palakew ha babanwa nin Listra boy
Derbe a hakop nin plobinhiyan Licaonia boy ha kanayon po a babadiyo
ha palibot nin yatew a banwa. 7 Ket impatanda la ihtew ye Manged a
Balita a tungkol kanan Apo Jesus.

Hiyay Pablo boy Bernabe ha banwan Listra

8 Haanin, ha banwan Listra, main maghay lakin ampikno a ahe yan
bega makakodang, ta lumpo yaynan in-anak. 9 Ket ampanlenge ya ha
an-ipatanda nan Pablo. Haanin, pinudek na yan Pablo. Ket nakit na a
main yan pamteg a mitaah ya. 10 Kaya-bay impakakhaw nan hinabi,
“Mideng ka!” Ket tampol yan nideng boy nangodang-kodang.
11 Pamakakit lan malabong a tatao ye dinyag nan Pablo, impangha
la ha habin Licaonia, a wanla, “Inumaypa hilay didioh ihti kantawo
ha kadih tao.” 12 Hiyay Bernabe, pinangalanan la yan Zeus a ngalan
nin magha kanlan andiohen la. Ket hiyay Pablo, ulita māngihabi ya,
pinangalanan la yan Hermes a ngalan nin andiohen la a māngihabi.
13 Hiyay timplo nan Zeus a andiohen lan tatao, ket anti ya ha ilwah
nin alad nin yatew a banwa. Ket ha nabalitaan nin padi nan Zeus
ye nalyadi, nangilakew ya ihtew ha ilwangan nin alad nin banwa nin
bobolog a baka a naonoan nin bulak. Ket labay na boy hilay tatao a
ihagpa yatew kanan Pablo boy Bernabe, ta an-ihipen la a hilan peteg
ye didioh la.
14 Noba ha natandaan nan Pablo boy Bernabe ye labay lan diyagen,
giniwak lay bado la boy nayew hilan nakew ha pibunakan lan tatao.
Ket impangha la, a wanla, 15 “Gagayyem, taket ta andiyagen yo yain?
Ket tao kayin bengat a omen kanyo. Nakew kayi ihti a mangipatanda
kanyo nin Manged a Balita ta-omen yoyna talingkukolan yatin homain
hilbi a diohdiohan boy humaley kawoyna ha peteg a Dioh a angkabi-
ay. Hiyabay ye namalhowa nin langit, luta, dagat boy kaganaan a anti

kanla. 16 Hatew, ampaolayan nan Apo Dioh ye kaganaan a nahyon a
manyag nin hadili lan kalabayan. 17 Agya wanabay man, lanang na
yan teed an-ipakit Apo Dioh ye pagkaDioh na makauli ha manganged
a andiyagen na. Ambiyan na kawon udan boy mahbol a pupol ha
panaon nin pamupol. Ampabhoyen na kawo boy ampaaliketen na
kawo." 18 Noba agya hinabi lan Pablo boy Bernabe yatew, naidapan
hilan teed a nanaad kanlan tatao a mangihagpa kanla.
19 Noba main nilumateng a nangaanon Jujudio a nangibat ha
babanwan Antioquia boy Iconio. Ket kinumbinyo la hilay tatao a
kumuntada kanan Pablo. Kaya-bay tinatapon la yan dapah. Ket ha
nabaan la a natey yayna, ingguloy la yaynan in-ilwah ha banwa.
20 Noba ha pinalibotan la yan mānumbong nan Apo Jesus, ket nimata
yan nideng boy nag-udong yayna ha banwa. Kabekahan, hiyay Pablo
boy Bernabe, inumalih hilan palakew ha banwan Derbe.

Hiyay Pag-udong nan Pablo boy Bernabe ha banwan Antioquia

21 Impatanda lan Pablo boy Bernabe ye Manged a Balita tungkol
kanan Apo Jesus ha banwan Derbe. Ket malabong ye nakumbinyo
la a manumbong kanan Apo Jesus. Pangayadi, nag-udong hilayna
man ha banwan Listra, Iconio boy Antioquia a hakop nin plobinhiyan
Pisidia. 22 Ket ha balang banwa a nilakew la, pinakhaw lay nakem lan
mānumbong nan Apo Jesus boy binabalaan la hilan magpahulong ha
pamteg la, ta katapulan a magdiha hilan malabong a kaidapan bayo
hilan maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh. 23 Hiyay Pablo boy
Bernabe, namili hilan mānguna ha balang pangkat lan māmteg nan
Apo Jesus. Nagpalta hilan mangan boy impakigwang la hilay napili
boy impataya la hila kanan Apo a ampamtegan la.
24 Haanin, hiyay Pablo boy Bernabe, nagdān hila ha plobinhiyan
Pisidia. Ket ha niabot hila ha plobinhiyan Pamfilia, 25 impatanda
lay Habi nin Dioh ha banwan Perga. Pangayadi, naglaloh hilayna ha
banwan Atalia. 26 Paibat ihtew, nagbalko hilan paudong ha banwan
Antioquia ha plobinhiyan Siria a ibatan la hatew. Ket ihtew la hilan
impakigwang nin māmteg hatew a inged nan Apo Dioh ye abala la a
kapiyadi la.
27 Pamiabot lan Pablo boy Bernabe ha banwan Antioquia, tinipon
la hilay māmteg nan Apo Jesus. Ket imbalita la kanla ye kaganaan
a dinyag nan Apo Dioh makauli kanla boy no way-omen hila namteg
kanan Apo Jesus ye aliwan Judio. 28 Ket ihtewbay hilan nagbuyot ye
Pablo boy Bernabe kalamo hilay mānumbong nan Apo Jesus.

15

Hiyay Paytitipon ha banwan Jerusalem

1 Ha anti ya po ye Pablo ha Antioquia, main nangaanon lakin
nilumateng ihtew a nangibat ha plobinhiyan Judea ye nangiadal
kanlan kakatongnon māmteg nan Apo Jesus nin wanae, "Katapulan
a magpatuli kawo a omen ha kaugalian a in-adal nan Moises ta-omen
kawo miligtah ha pamaduha nan Apo Dioh."
2 Ket ulita aliwan wanabay ye pamteg lan Pablo boy Bernabe,
inumamot ye payngangatngat la kanla. Kaya-bay hilay māmteg,
napaymamaghaan la a hiyay Pablo, Bernabe boy nangaanon māmteg

ha Antioquia, ket palakwen la hila ha banwan Jerusalem ta-omen la
paytotongtongan yatin gotgot ihtew kanlan aapohtol boy mānguna nin
pangkat lan māmteg.
3 Kaya-bay pinaaligwat la hilaynan Pablo boy Bernabe. Ket ha
pagdān la ha plobinhiyan Fenicia boy ha plobinhiyan Samaria,
imbalita la kanlan māmteg ihtew a malabong hilaynay aliwan Judio
ye ampamteg kanan Apo Jesus. Ket pamakange lan māmteg yatew,
naaliket hilan tubat. 4 Ha niabot hilaynan Pablo ha banwan Jerusalem,
tinanggap hilan pangkat lan māmteg boy mānguna la boy hilay
aapohtol. Ket imbalita nan Pablo boy Bernabe kanla ye kaganaan a
dinyag nan Apo Dioh makauli kanla. 5 Haanin, main anoy Papariseo
a ampamteg kanan Apo Jesus. Ket nideng hilan naghabi, “Katapulan
hilan matuli ye aliwan Judio a namteg kanan Apo Jesus boy babalaan
hila a manumbong ha Bibilin a impahulat kanan Moises.”
6 Kaya-bay naytitipon hilay aapohtol boy hilay mānguna nin pangkat
lan māmteg ta-omen la paytongtongan yatin gotgot. 7 Pangayadi
nin nabuyot a paytongtong la, nideng yay Pedro. Ket hinabi na,
“Kakatongno, tanda yoynabay met a hatew po, ket hikoy pinili nan
Apo Dioh kanyo a mangipatanda nin Manged a Balita kanlan aliwan
Judio ta-omen hila met mamteg kanan Apo Jesus. 8 Ket hiyay Apo
Dioh a nagtanda nin an-ihipen nin tao, pinaptegan na a antanggapen
na hila met ye aliwan Judio, ta in-ibyay na kanla ye Ihpidito na a
omen met ateed kantawo. 9 Homain kitawon nakaidumaan kanlan
aliwan Judio ha pamilew nan Apo Dioh, ta pinatawad na hila met ha
namteg hila kanan Apo Jesus. 10 Haanin, taket ta anhuboken yo yay
Apo Dioh? Taket ta ampiliten yo hilay aliwan Judio a manumbong
ha Bibilin a agya hilay nangaunan tutoa tawo boy hikitawo, ket ahe
tawo angkahumbong? 11 Ampamtegan tawo a naligtah kitawo makauli
ha kangedan nan Apo Jesus kantawo, ket wanabay met ateed kanlan
aliwan Judio.”
12 Pamakange la yatew, nilong-em hilan kaganaan. Ket nanlenge
hilayna ha an-ibalita nan Bernabe boy Pablo a tungkol ha kapagtakaan
boy pagkakitan a dinyag nan Apo Dioh kanlan aliwan Judio makauli
kanla. 13 Ha nayadi hilaynan naghabi ye Bernabe boy Pablo,
naghabi ya met ye Santiago, “Kakatongno ko, leng-en yoy habiyen ko.
14 Kapipiyadi nan impalinaw Simon Pedro ye unan panagyat nan Apo
Dioh kanlan aliwan Judio ta-omen hila met maibilang a pagtao na.
15 Wanae met ye impahulat nan Apo Dioh kanlan podopita,
16 ‘Mag-udong akon uman lano.
Ket ipahulong koy naputoh a panakop nan David.
Ipaideng ko yan uman paibat ha pagkadama na
17 ta-omen la kon tapulen nin kanayon a tatao a hilay aliwan Judio a
pinili kon pagkonin ko.
Hiko a Dioh ye ampaghabi nin yati.
18 Ket impatanda koyna yati hatew po.’ ”
19 Hinabi na po Santiago, “Kaya-bay no hikon bengat, ahe tawo
hilaynan paidapan ye aliwan Judio a anhumaley kanan Apo Dioh, 20 no
aliwan ihulat tawoyna ingat kanla a adi hila mangan nin inhagpa ha
diohdiohan, ta bilang yaynan madinat. Adi hila mamabayi o makilaki,
adi hila mangna nin daya o kena nin aayop a ahe napadaya. 21 Yati

ye Bibilin a impahulat kanan Moises a katapulan lan humbongen ta-omen la hila ahe kailoyan nin Jujudio. Ta paibat po ha unan panaon, ambahaen laynan Jujudio ha pāytiponan la yatin Bibilin tepe Mangaamot nin Pagpainawa boy an-iadal la yati ha balang banwa.”

Hiyay Hulat kanlan Aliwan Judio a Māmteg

22 Kaya-bay hilay aapohtol, hilay mānguna nin pangkat nin māmteg,
boy kaganaan a kabilang ha pangkat lan māmteg ha Jerusalem,
napaykahundoan lay mamili nin nangaanon lalaki ha pangkat la a
itubol la a pagkalamo nan Pablo boy Bernabe a makew ha banwan
Antioquia. Ket hiyay napili la, hiyay Judas a anhabtan Barsabas boy
hiyay Silas a ambihaen nin kapadiho la a māmteg. 23 Wanae ye anti
ha hulat a impakaget la kanla ha banwan Antioquia.

“Hikayin kakatongno yon aapohtol boy mānguna nin pangkat lan
māmteg ihti ha banwan Jerusalem, ampangumohta kayi kanyon ali-
wan Judio a kakatongno kanan Apo Jesus ihen ha banwan Antioquia,
ha plobinhiyan Siria, boy ha plobinhiyan Cilicia. 24 Natandaan mi a
main tatao a ibat ihti kammi ye nakew ihen kanyo a ampanyoot nin
ihip yo. Ahe mi hilan intubol a makew mangiadal kanyo. 25 Kaya-bay
naytitipon kayi. Ket napaymamaghaan min mamili nin nangaanon
lakin itubol a makew ihen kanyo a kalamo lan Bernabe boy Pablo a
an-adoen tawon kakatongno. 26 Hiyay Pablo boy Bernabe, ket ahe la
angkawaenen ye bi-ay la ha paghilbi la kanan Apo tawon Jesu Cristo.
27 Ket an-itubol mi hila met ye Judas boy Silas ta-omen la ipalinaw
kanyo ye inhulat mi. 28 Hiyay Ihpiditon Dioh ye nangipaihip kammi a
ahe mi ipatupad kanyo ye mabyat a bilin, no aliwan hilayatin bengat.
29 Adi kawo mangan nin inhagpa ha diohdiohan. Adi kawo mangna
nin daya o kena nin aayop a ahe napadaya. Adi kawo mamabayi o
makilaki. Manged a liklikan yo hilayati. Anggaynan bengat ihti ye
hulat mi kanyo.”

30 Haanin, hiyay Judas, Silas, Pablo, boy Bernabe a an-itubol la, ket
nanige hilayna. Ha niabot hilayna ha banwan Antioquia, tinipon la
hilay māmteg nan Apo Jesus. Ket inggawang lay hulat kanla. 31 Ha
nabaha laynay hulat, naaliket hilan tubat. 32 Hiyay Judas boy Silas,
ket podopita hila met. Malabong ye in-aadal la a nakapakhaw nin
nakem boy nakapapah-ey nin pamteg lan kakatongno. 33 Kinumonin
hila po ihtew nin anoy mangaamot. Ket ha ampag-aligwat hilaynan
mag-udong, hilay kakatongno kanan Apo Jesus ihtew, impakigwang la
hila a mag-ilyadin manged ye pangumodang la angga ha lumateng hila
ha Jerusalem kanlan nangitubol kanla. 34 [Noba hiyay Silas, ahe ya
nakilakew, ta nagbantak ya ihtew.] 35 Ket hiyay Pablo boy Bernabe,
kinumonin hila ha banwan Antioquia. Ket legan anti hila ihtew,
malabong met ye lamo la a ampangiadal boy ampangipatanda nin
Habi nin Dioh.

Hiyay Payngihyay nan Pablo boy Bernabe

36 Haanin, pangalabah nin anoy mangaamot, hinabi nan Pablo
kanan Bernabe, “Udongen ta hilan kewahan ye kakatongno ha baban-
wan nangipatandaan tawo nin Habi nin Dioh ta-omen ta matandaan

no way-omen hilayna.” 37 Inawo nan Bernabe, noba labay na yan ilamo
ye Juan a anhabtan Marcos. 38 Noba ahe na labay Pablo, ta ha anti
hila po ha plobinhiyan Pamfilia a ampangiadal nin Habi nin Dioh, ket
nilakwanan na hilan Juan Marcos. 39 Ket hiyay Pablo boy Bernabe,
inumamot ye payngatngat la. Ket napayngihyay hila. Hiyay Bernabe,
inlamo na yay Marcos. Ket nilumugan hila nin balko a palakew ha
alipoteh nin Cyprus. 40 Ket hiyay Pablo, pinili na yay Silas. Ket bayo
hila inumalih, impakigwang la hila po nin kakatongno kanan Apo Jesus
a haglapan na hila dayi ha kaganaan a lakwen la. 41 Nakew hilan Pablo
ha plobinhiyan Siria boy ha plobinhiyan Cilicia. Ket pinapah-ey lay
papangkat nin māmteg nan Apo Jesus nin yatew a lulugal.

16

Hiyay Pamakilakew nan Timoteo kanlan Pablo boy Silas

1 Haanin, hiyay Pablo boy Silas, nagpahulong hila ha banwan Derbe
angga ha banwan Listra a angkunaan nin maghay mānumbong nan
Apo Jesus a nagngalan Timoteo. Hiyay indo na, Judio ya boy māmteg
ya met. Noba hiyay bapa na ket Griego ya. 2 Hilay kakatongno kanan
Apo Jesus ha banwan Listra boy ha banwan Iconio, anhabiyen la a
manged yan tao ye Timoteo. 3 Labay nan Pablo a ilamo yay Timoteo.
Kaya-bay tinuli naya ta-omen hilan homain mahabi ye Jujudio a laban
kana. Ta tanda lan kaganaan a Jujudio a angkumonin ihtew a Griego
ye bapa nan Timoteo.* 4 Ket ha balang banwa a anlakwen la, an-
ipatanda la ye bibilin a napaykahundoan lan aapohtol boy mānguna
nin pangkat lan māmteg ha banwan Jerusalem boy imbilin la kanla
a katapulan la yan humbongen. 5 Kaya-bay hilay papangkat nin
māmteg, ket lalo anan pinumah-ey ye pamteg la. Ket minamangaamot
hilan anlumabong ye ampamteg kanan Apo Jesus.

Hiyay Leplep nan Pablo tungkol ha Troas

6 Haanin, hinaad na hilan Ihpiditon Dioh ye Pablo a mangiadal nin
Habi nin Dioh ha plobinhiyan Asia. Kaya-bay nakew hila ha lulugal a
hakop nin plobinhiyan Frigia boy plobinhiyan Galacia. 7 Ha niabot
hilayna ha anggaan nin plobinhiyan Misia, magpahulong hila dayi
ha plobinhiyan Bitinia. Noba ahe na hilan teed pinalubohan nin
Ihpidito nan Apo Jesus a makew ihtew. 8 Kaya-bay hiyay dinyag la,
nagdān hilayna ingat ha plobinhiyan Misia anggan nilumateng hila ha
banwan Troas. 9 Ha madeglem ana, impaleplep nan Apo Dioh kanan
Pablo ye maghay lakin taga Macedonia. Ket yatew a laki, ampideng
yan ampakiiingalo kana, a wana, “Makew ka ihti ha Macedonia ta-
omen mo kayi haglapan.” 10 Pangayadi nan naleplepan Pablo yatew,
hinabi na met kammi a kalalamoan na. Kaya-bay tampol kayinan† nag-
aligwat, ta ampamtegan mi a ampalakwen na kayin Apo Dioh ihtew
ta-omen mi ipatanda ye Manged a Balita kanlan tatao.

Hiyay Pamteg nan Lydia kanan Apo Jesus

11 Paibat ha banwan Troas, nagbalko kayi palakew ha alipoteh
nin Samotracia. Kabekahan, nagpahulong kayi ha banwan Neapolis.

---

* **16:3** Hilay Griego, ahe la antulien ye aanak la. † **16:10** Paibat ihti, hiyay Lucas ye kalamo nan Pablo. Kaya-bay anggawien naynay habin “kayi,” “mi,” o “kammi.”

12 Paibat ha banwan Neapolis, kinumodang kayinan palakew ha
banwan Filipos a pinakamayadet a banwa nin plobinhiyan Macedonia.
Malabong hilay taga Roma a angkumonin ha Filipos. Ket kinumonin
kayi po ihtew nin anoy mangaamot.
13 Ha naabot ye Mangaamot nin Pagpainawa, nilumwah kayi ha
banwa. Ket nakew kayi ha gilid kabatowan. Nabaan mi a main lugal
ihtew a pamakigwangan lan Jujudio. Ket nalatngan mi hila ihtew
ye babayin naytitipon. Kaya-bay nikno kayin nakitongtong kanla.
14 Magha kanlan ampanlenge kammi ket hiyay Lydia a taga banwan
Tiatira. Māglako yan mangatampa a tapih a kadih obi boy magha yan
ampanggalang kanan Apo Dioh. Legan ampanlenge ya ha an-iadal nan
Pablo, nilukatan nan Apo Dioh ye ihip na ta-omen na pamtegan ye an-
iadal na. 15 Ket napabawtihmo yay Lydia boy hilay kabaey na. Haanin,
hinagyat na kayi, a wana, “No an-ibilang yo kon peteg a māmteg nan
Apo Jesus, makew kawon makidagoh ha baey ko.” Ket mauplit yan
nanagyat kammi. Kaya-bay nakidagoh kayi ha baey na.

Hiyay Pagkapidiho lan Pablo boy Silas ha banwan Filipos

16 Ha maghay mangaamot, legan palakew kayi ha lugal a pamakig-
wangan, nakahagana kayin maghay balatang a ipoh. Ampakapaltep
ya uli ha maloke a ihpidito a anti kana. Ulin yati, malabong a pilak
ye angkatanggap lan amo na. 17 Yatew a balatang, ket pihuhumbong
na kayin ampangipangha nin wanae, “Hilatin tatao, ket māghilbi na
hilan Pinakamatagay a Dioh! An-ipatanda la kanyo no way-omen
kawo miligtah!” 18 Minamangaamot, wanabay ye andiyagen na kammi
anggan hinumawa yaynay Pablo. Kaya-bay nagbawit yan inumadap
kana. Ket hinabi na, “Hikan maloke a ihpidito, ha ngalan nan Apo
Jesu Cristo, umalih kayna kana!” Ket kananyatew met ateed, inumalih
yaynay maloke a ihpidito kana.
19 Ha nakit lan aamo nan balatang a ahe la yaynan mapagpilakan,
dinakep la yay Pablo boy Silas. Ket ingguloy la hilan inlakew ha plaha,
ta iadap la hila kanlan mānungkolan ha banwa. 20 Haanin, in-adap la
hila kanlan mānungkolan. Ket binadaan la hila, a wanla, “Hilatin
lalakin Judio, ket anggulowen lay banwa tawo. 21 Ta an-iadal lay
kaugalian la a laban ha bibilin tawon Romano. Ket ahe mi malyadin
tanggapen o humbongen.”
22 Haanin, hilay tatao ihtew, nakitagem hilan namahakit kanlan
Pablo boy Silas. Niloh-okan la hilan mānungkolan haka la hila
impapatok. 23 Pangayadi la hilan impapatok, ket impapidiho la hila boy
binilinan la yay gowaldiya, a wanla, “Pakabantayan mo hilan manged.”
24 Kaya-bay hiyay gowaldiya, impahlep na hilan Pablo boy Silas ha
pinakamaalale a hilid nin pidihowan haka na impangaw ye bibitih la.
25 Ha bunak anan madeglem, hiyay Pablo boy Silas, ampakigwang
hila boy ampagkantan panggalang kanan Apo Dioh. Ket hilay kanayon
a nakapidiho ihtew, ampanlenge hila met kanla. 26 Kapipikhaan,
nanlayon nin makhaw, ket naeyeg ye pidihowan. Ket tampol
nangalalabkat ye kaganaan a leneb nin pidihowan boy nangaalih ye
tatanikala nin kaganaan a nakapidiho. 27 Ket napokaw yay gowaldiya
nin pidihowan. Ha nakit na a nangalalabkat anay kaganaan a leneb,
nabaan na a nakatakah hilaynay pidiho. Kaya-bay binagot nay

kampilan na, ta magpakamatey yayna dayi. 28 Noba nangha yay Pablo,
a wana, “Adi ka magpakamatey, ta anti kayin kaganaan ihti.”
29 Haanin, hiyay gowaldiya, nakikwa yan kingki. Pangayadi,
nanandali yan nilumoob. Ket ampamigpig yan nanalimukod ha
adapan nan Pablo boy Silas. 30 Pangayadi, in-ilwah na yay Pablo boy
Silas. Ket tinepet na hila, “Gagayyem, hinyay katapulan kon diyagen
ta-omen ako miligtah ha pamaduha nan Apo Dioh?”
31 Nakibat yay Pablo boy Silas, “Mamteg ka kanan Apo Jesus, ket
miligtah ka boy hilay kabaey mo.” 32-34 Haanin, hiyay māgbantay,
inlakew na yay Pablo boy Silas ha baey na. Ket inuyahan nay huhugat
la boy pinakan na hila. Pangayadi, hiyay Pablo boy Silas, impatanda
lay Habi nin Dioh kana boy kanlan kaganaan a kabaey na. Ket
kananyatew met ateed a madeglem, napabawtihmo ya kalamo na
hilay kabaey na. Angkaaliket yan tubat boy hilay papamilya na, ta
ampamteg hilayna kanan Apo Dioh.
35 Ha pahanib ana, hilay mānungkolan nin banwa, nangitubol hilan
popolih a mangihabi kanan gowaldiya nin pidihowan, “Palihwayen mo
hilaynan Pablo boy Silas.” 36 Haanin, hiyay gowaldiya ha pidihowan,
hinabi na met kanan Pablo, “Hilay mānungkolan, hinabi la kangko a
palihwayen katawoyna. Kaya-bay malyadi kawoynan umalih a main
katanaan.”
37 Noba hinabi nan Pablo kanlan popolih, “Nilabag la ye bibilin
nin Roma, ta agya Romano kayi, ket impapatok la kayina ha adapan
lan tatao boy impapidiho agya ahe la kayi po nilitih. Ket haanin,
hiklito la kayin palihwayen. Aliwan huhto yain! Katapulan a
hilay mānungkolan mihmo ye makew ihtin mangipalwah kammi ha
pidihowan.”
38 Kaya-bay nag-udong hilay popolih kanlan mānungkolan. Ket
hinabi la kanla ye hinabi nan Pablo. Ket ha natandaan la a Romano
hila met manayti ye Pablo boy Silas, ket nalimowan hila.‡ 39 Hilatew a
mānungkolan, nakew hila ha pidihowan. Ket nakikwa hilan patawad
kanlan Pablo. In-ilwah la hila ha pidihowan, ket pinakitongtongan
la hila, “No malyadi dayi, umalih kawoyna ihti ha banwa mi.” 40 Ha
nakalwah hilaynan Pablo boy Silas ha pidihowan, nakew hila ha baey
nan Lydia. Nalatngan la hila ihtew ye kakatongno kanan Apo Jesus.
Ket pinakhaw lan Pablo ye pamteg la. Haanin, hiyay Pablo boy Silas,
inumalih hilayna nin yatew a banwa.

17

Hiyay Pangiadal nan Pablo ha banwan Tesalonica

1 Haanin, hiyay Pablo boy Silas, nagdān hila ha banwan Amfipolis
boy ha banwan Apolonia angga ha nakalateng hila ha banwan
Tesalonica. Main pāytiponan lan Jujudio ihtew. 2 Ha loob nin tatloy
dominggo, tepe Mangaamot nin Pagpainawa, ampakew yay Pablo ha
pāytiponan lan Jujudio, ta wanabay ye nakailmawan na. Nakingatngat
yay Pablo kanlan tatao makauli ha naihulat a Habi nin Dioh. 3 Boy
impalinaw boy pinaptegan na kanla a hiyay Cristo, katapulan yan

‡ **16:38** Milabag ha bibilin lan Romano no main Romano a mapaduhaan a homain po dalom. Hiyay gobilno lan Romano, ambantayen ye katulidan lan taga Roma. No idalom lan Pablo o Silas kanlan mānungkolan ihtew ha Roma, maahe ye obda lan nangipapidiho kanla.

magdiha nin pamaidap angga ha matey ya boy mabi-ay yan uman.
Hinabi nan Pablo, “Hiyay Apo Jesus a an-ipatanda ko kanyo, ket
hiyabay ye Cristo a impangako nan Apo Dioh.” 4 Hilay kanayon kanlan
Jujudion ampanlenge, ket namteg hila boy nakilamo kanan Pablo boy
Silas. Main met malabong a Griego a ampanggalang kanan Apo Dioh
boy malabong a babayin ambalayen ye namteg boy nakilamo kanla.
5 Noba hilay kanayon a Jujudio, naibeg hila kanan Pablo boy Silas.
Kaya-bay nandakit hilan tataon mapanggulo a pamipideng ha palaha
nin banwa. Ha malabong anay nadakit la, ingkana laynay manggulo
ha loob nin banwa. Ket dinawohong la yay baey nan Jason, ta
antapulen la yay Pablo boy Silas ta-omen la hila iadap kanlan tatao.
6 Noba ha ahe la hila makitan ye Pablo boy Silas, ingguloy-guloy la
hilan in-adap kanlan mānungkolan ha banwa ye Jason boy kanayon
po a kakatongno kanan Apo Jesus. An-ipapangha la, “Hilatin tatao,
ampanyag hilan kagulowan ha kaganaan a lugal a anlakwen la. Ket
anti hilayna haanin ha banwa tawo. 7 Ket hiyay Jason, pinadagoh
na hila ha baey na. Ket hilatin tatao, angkuntadaen lay bibilin nan
Emperador Cesar boy anhabiyen la a aliwan hiyay Emperador Cesar
ye peteg a poon, no aliwan hiyay taon nagngalan Jesus.” 8 Pamakange
lan tatao boy mānungkolan yatew, naygulogulo hilayna. 9 Ket haanin,
pinabayad la yay Jason boy hilay kanayon a kakatongno kanan Apo
Jesus haka la hila pinalihway.

Hiyay Pablo boy Bernabe ha banwan Berea

10 Kananyatew met ateed a madeglem, hilay kakatongno kanan Apo
Jesus, intubol la hilan Pablo boy Silas ha banwan Berea. Ha niabot
hilayna ihtew, nakew hila ha pāytiponan lan Jujudio. 11 Hilay Jujudio
a angkumonin ha Berea, mamaway ye ihip la dinan kanlan taga
banwan Tesalonica, ta kalalabay lay manlenge nin an-iadal lan Pablo.
Minamangaamot lan ambokitkiten ye naihulat a Habi nin Dioh ta-
omen la matandaan no peteg yay anhabiyen nan Pablo. 12 Kaya-bay
malabong kanla ihtew ye namteg kanan Apo Jesus. Malabong met a
Griego a pawa ambalayen a babayi boy lalaki ye namteg kanan Apo
Jesus.
13 Noba ha natandaan lan Jujudio ha Tesalonica a ampangipatanda
yay Pablo nin Habi nin Dioh ha banwan Berea, ket nakew hila met
ihtew ta-omen hila mangiatay nin tatao a manggulo. 14 Kaya-bay hilay
kakatongno kanan Apo Jesus, ginagah la yaynan intubol ye Pablo a
makew ha ambay dagat. Noba hiyay Silas boy Timoteo, nagbantak hila
ihtew ha banwan Berea. 15 Main ano kataon nangiatel kanan Pablo
angga ha banwan Atenas. Ha mag-udong hilayna ha Berea, imbilin
nan Pablo kanla a tampol la hilan pahumbongen kana ye Silas boy
Timoteo.

Hiyay Pangiadal nan Pablo ha banwan Atenas

16 Hiyay Pablo, legan an-agaden na hilan Silas boy Timoteo ihtew ha
banwan Atenas, nalele yan tubat, ta nakit na a malabong ye kalintatao
a andiohen lan tatao ihtew. 17 Kaya-bay nakew ya ha pāytiponan lan
Jujudio. Ket nakingatngat ya kanlan kapadiho na a Judio boy kanlan
aliwan Judio a ampanggalang kanan Apo Dioh. Minamangaamot
ya met a ampakew ha palaha boy ampakingatngat kanlan ayaman

a anti ihtew. 18 Main luway pangkat nin mamaihtodo ihtew a
ampakingatngat kanan Pablo. Hiyay maghay pangkat, anhabtan
Epicureo. Ket hiyay magha met, anhabtan Estoico. Hinabi nin
nangaano kanla, “Ayay anhabiyen na yain a kalawakaw?” Hinabi la
met nin kanayon, “Ampangipatanda ya laweh nin tungkol ha dioh lan
dadayohan?” Hinabi la yatew, ta an-ipatanda nan Pablo ye Manged a
Balita tungkol kanan Apo Jesus boy hiyay pagkabi-ay nan uman.
19 Haanin, hiyay Pablo, inlakew laya ha pāytiponan lan
mānungkolan a anhabtan Areopago. Ket hinabi la kana, “Labay
min matandaan ye bayon adal a an-iadal mo. 20 Babayo kammi
yain a anhabiyen mo. Kaya-bay labay min matandaan ye labay nan
habiyen.” 21 Hinabi la yatew, ta hilay taga Atenas boy hilay dadayohan
a angkumonin ihtew, homain hilaynan kanayon a andiyagen, no
aliwan paytongtongan boy manlenge nin tungkol ha bayon adal.
22 Kaya-bay hiyay Pablo, nideng ya ha adapan lan tatao ha Are-
opago. Ket hinabi na, “Hikawon taga Atenas, angkaimatonan ko a
makadioh kawo. 23 Ta ha nagpahyal ako ihti ha banwa yo, nakit ko
hilay anggalangen yo. Main ako po nakit a pangihagpaan a main
nakahulat a wanae, ‘Kanan Dioh a ahe tawo katatanda.’ Hiyay Dioh
a anggalangen yo a ahe yo po katatanda, ket hiyabay ye ipatanda ko
kanyo haanin.”
24 “Hiyabay ye Dioh a namalhowa nin babe-luta boy kaganaan a
babagay a anti kananyati. Hiyabay ye Apo nin langit boy luta. Kaya-
bay ahe ya angkumonin ha titimplo a dinyag nin tao. 25 Ahe na
katapulan ye haglap nin tao, ta hiyabay ye ampamyay kantawo nin
bi-ay, angeh, boy kaganaan a babagay a matapul tawo. 26 Pinalhowa
nan Apo Dioh ye maghay tao a pinangibatan nin kaganaan a lalahi
nin tatao boy intayak na hila ha kaganaan a lulugal ihti ha babe-
luta. Ingkonin nay anggaan nin lugal nin balang lahi boy intaning nay
panaon la. 27 Dinyag nan Apo Dioh yatew ta-omen tawo matandaan
a katapulan tawo ya. Maka tapulen tawo ket matuklahan tawo yan
peteg. Noba hiyay kaptegan, aliwa yan mataang ha balang magha
kantawo. 28 ‘Ta makauli ha kapalyadiyan na, ket angkabi-ay kitawo,
ampakatige boy anti kitawo ihti.’* Ket wanabay met ateed ye hinabi
lan anon māngalalla yo, a wanla, ‘Aanak na kitawon Apo Dioh.’ ”
29 Hinabi na po nin Pablo, “Haanin ta aanak na kitawon Apo Dioh,
adi tawon an-ihipen a hiyay Apo Dioh, ket kalintatao ya a yadi ha
balitok, mital, o dapah a dinyag makauli ha ihip boy kagalingan nin
tao. 30 Hatew, pinaolayan nan Apo Dioh ye ahe la pamalay nin tatao
kana. Noba haanin, an-ibilin na ha kaganaan a tatao ha balang lugal
a paghehean laynay kakahalanan la boy talingkukolan laynay panyag
la nin kalok-an. 31 Ta nangitaning yaynay Apo Dioh nin mangaamot
nin matoynong a panuhga na ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta
makauli kanan tao a pinili na. Ket pinaptegan na yati, ta bini-ay na
yan uman.”
32 Pamakange lan tatao ye tungkol ha pagkabi-ay uman nin nanga-
matey, kinailiyan la yan kanayon. Noba hilay kanayon, hinabi
la, “Labay min mangean ana man kammo ye tungkol kananyati.”

* **17:28** Hatew, main māgdanew a nanulat yati kanan Zeus. Hiyay Zeus ye pinakapoon nin didioh lan Griego hatew.

33 Pangayadi lan hinabi yatew, hiyay Pablo, inumalih yayna ha
ampaytiponan la. 34 Noba main nangaano kanla a laki ye namteg
kanan Apo Jesus boy nakitagem kanan Pablo. Magha kanla ye Dionisio
a kabilang ha pangkat lan anhabtan Areopago. Main met maghay
babayin nagngalan Damaris boy kanayon po.

18

Hiyay Pamakew nan Pablo ha banwan Corinto

1 Pangayadi, inumalih yaynay Pablo ihtew ha banwan Atenas. Ket
nakew ya ha banwan Corinto. 2 Ket ihtew naya nakitan ye Aquila a
maghay Judio a taga plobinhiyan Ponto, lamo na yay ahawa na a hiyay
Priscila. Ket kapipilateng lan bengat a nangibat ha Italia. Ta hiyay
Emperador Claudio, pinaalih na hilay kaganaan a Jujudio ha banwan
Roma. Ket hiyay Pablo, kinewahan na hilay miahawan Aquila boy
Priscila. 3 Ket ulita kapadiho na hilan mānyag nin tolda, nakidagoh ya
kanla boy nakilamo yayna kanla a manyag nin tolda. 4 Hiyay Pablo,
tepe Mangaamot nin Pagpainawa, ampakew ya ha pāytiponan lan
Jujudio ta-omen ya makingatngat kanlan Jujudio boy Griego. Ta labay
na hilan makumbinyo a mamteg kanan Apo Jesus.

5 Ha nilumateng yay Silas boy Timoteo a ibat ha plobinhiyan
Macedonia, ingkamihan naynan Pablo ye panaon na ha pangipatanda
nin Habi nin Dioh boy an-ipapteg na kanlan Jujudio a hiyay Apo
Jesus ye Cristo a impangako nan Apo Dioh. 6 Noba ha kinuntada boy
inlungolungo la yaynay Pablo, ingkampag nay tuwapok nin bado na
bilang babala laban kanla, a wana, “Kahalanan yoyna no paduhaan na
kawon Apo Dioh. Homain akoynan pakibatan kanyo kanan Apo Dioh.
Ket paibat haanin, hilaynay aliwan Judio ye lakwen kon adalan.”

7 Kaya-bay hiyay Pablo, inumalih yayna ha pāytiponan lan Jujudio.
Ket nakew yan nakidagoh ha baey nan Ticio Justo a katalig nin
pāytiponan lan Jujudio. Hiyay Ticio Justo, aliwa yan Judio, noba
ampanggalang ya kanan Apo Dioh. 8 Hiyay Crispo a mānguna nin
pāytiponan lan Jujudio, namteg ya kanan Apo Jesus dayon kabaey
na. Malabong po a taga banwan Corinto a nanlenge kanan Pablo ye
namteg boy napabawtihmo.

9 Ha maghay madeglem, napakit yay Apo Jesus kanan Pablo ha
leplep, a wana, “Adi ka angkalimo. Adi mo an-itgen ye pangiadal
mo. Ihulong mo ingat, 10 ta anti ko kammo. Malabong hilay tatao ko
ihtin banwa. Kaya-bay homain mamahakit kammo.” 11 Kaya-bay hiyay
Pablo, ha loob nin maghay taon boy anem a bowan a kinumonin ihtew,
nangiadal ya nin Habi nin Dioh kanlan tatao.

12 Noba ha hiyaynay Galion ye gobilnadol ha plobinhiyan Acaya,
hilay Jujudio, naymamaghaan la yan kinuntada ye Pablo. Ket dinakep
la yan inlakew ha panuhgaan nan Gobilnadol. 13 Binadaan laya, a
wanla, “Yatin tao, angkumbinyowen na hilay tatao a manggalang ha
Dioh ha papadan a labag ha bibilin mi.”

14 Maghabi ya dayi ye Pablo. Noba naunaan na yan Gobilnadol
Galion a naghabi kanlan Jujudio nin wanae, “No yatin gotgot a inhaley
yo kangko ket tungkol ha mabyat a kahalanan o panlabag ha bibilin,
manlenge ako kanyo. 15 Noba ulita gotgot yan bengat tungkol ha
hahabi boy ngangalan nin tatao boy ha bibilin yo, hikawoynay baala a

mangipatunong, ta ahe ko labay ye manuhga nin tungkol ha wanabay
bengat a babagay." 16 Ket pinaalih na hilayna ihtew ha panuhgaan.
17 Haanin, dinakep la yan tatao ye Sostenes a mānguna nin pāytiponan
lan Jujudio. Ket binogbog laya ha adapan nin panuhgaan. Noba
pamaolay naynan bengat Gobilnadol Galion.

Hiyay Pag-udong nan Pablo ha banwan Antioquia

18 Hiyay Pablo, kinumonin ya po ha banwan Corinto. Pangalabah nin
anoy mangaamot, nagpatanid yayna kanlan kakatongno kanan Apo
Jesus ihtew. Ket nakew yayna ha Cencrea kalamo na hilay miahawan
Priscila boy Aquila. Ket ha niabot hilayna ha banwan Cencrea,
nagpakohkoh yay Pablo, ta natupad na yaynay pangako na kanan
Apo Dioh. Pangayadi, nagbalko hilaynan palakew ha plobinhiyan
Siria. 19 Ha niabot hilayna ha banwan Efeso, hiyay Pablo, inalihan na
hilan Priscila boy Aquila. Ket nakew yan hinumlep ha pāytiponan lan
Jujudio. Ket nakingatngat ya kanlan Jujudio ihtew. 20 Haanin, inawok
la kanan Pablo a magbuyot ya po dayi ihtew kanla. Noba ahe na hila
inawo, 21 no aliwan nagpatanid ya tana kanla, a wana, "No ipaluboh
nan Apo Dioh, mag-udong ako lano." Haanin, hiyay Pablo, nagbalko
yan inumalih ha Efeso.

22 Pamiabot na ha banwan Cesarea, naglaloh yayna ha banwan
Jerusalem, ket kinewahan na ye pangkat lan māmteg ihtew. Pan-
gayadi, nagpahulong yayna ha banwan Antioquia ha plobinhiyan Siria.
23 Ahe ya nagbuyot ihtew. Inumalih ya. Ket niliwed nay lulugal ha
plobinhiyan Galacia boy Frigia a ibatan nayna hatew. Ket pinapah-ey
nay pamteg lan mānumbong nan Apo Jesus ihtew.

Hiyay Pangiadal nan Apolos ha Efeso

24 Main maghay Judion nagngalan Apolos ye nakew ha banwan
Efeso. Hiyay Apolos, nianak ya ha Alejandria. Ket magaling yan
maghabi boy malabong ye tinanda na ha naihulat a Habi nin Dioh.
25 Ta naadalan yan tungkol kanan Apo Jesus. Luboh ha nakem na
ye pangiadal na boy huhto ye an-iadal na tungkol kanan Apo Jesus.
Noba no tungkol ha bawtihmo, ket hiyay bawtihmo nan Juan bengat
ye tanda na. 26 Hiyay Apolos, nakew ya ha pāytiponan lan Jujudio. Ket
homain yan limo a nangiadal ihtew. Ha nange lan miahawan Priscila
boy Aquila ye pangiadal nan Apolos, hinagyat la yan makew ha baey
la. Ket impalinaw lan manged kana ye tungkol ha papadan nan Apo
Dioh.

27 Haanin, hiyay Apolos, labay nay makew ha plobinhiyan Acaya. Ket
hilay kakatongno kanan Apo Jesus ha Efeso, pinakhaw lay nakem na
boy nanulat hila kanlan mānumbong nan Apo Jesus ihtew a tanggapen
la yay Apolos ha panlumateng na. Ket ha nakalateng yayna ihtew,
malabong ye naihaglap na kanlan namteg makauli ha kangedan nan
Apo Dioh. 28 Ta hiyay Apolos, ket makpe yan nakingatngat kanlan
Jujudio ha adapan nin kalabongan. Pinaptegan na kanla makauli ha
naihulat a Habi nin Dioh a hiyay Apo Jesus ye Cristo a impangako nan
Apo Dioh.

19

Hiyay Pananggap lan Māmteg nin Ihpiditon Dioh

1 Legan anti yay Apolos ha banwan Corinto, hiyay Pablo, kinodang
nay mamapantay nin plobinhiyan Asia angga ha niabot ya ha banwan
Efeso. Ket main yan nalatngan ihtew a nangaanon mānumbong nan
Apo Jesus. 2 Ket tinepet na hilan Pablo, “Ha namteg kawo kanan Apo
Jesus, natanggap yo laweh ye Ihpiditon Dioh?”
Nakibat hila kana, “Yo, ahe! Ahe mi po nangean a main manaytin
Ihpiditon Dioh.”
3 Nanepet yayna man ye Pablo, “No wanabay awod, hinyan kalahin
bawtihmo ye natanggap yo?”
Hinabi la, “Hiyay pamawtihmo nan Juan.”
4 Haanin, hinabi nan Pablo, “Hiyay Juan, binawtihmowan na hilay
tataon naghehe nin kakahalanan la boy hinabi na po kanlan tatao a
katapulan la yan pamtegan ye lumateng a homain kanayon no aliwan
hiyay Apo Jesus.” 5 Pamakange la yati, napabawtihmo hila ha ngalan
nan Apo Jesus. 6 Ket ha impalonto nan Pablo ye gamet na ha ō la,
naheb hilan Ihpiditon Dioh. Ket naghabi hilan hadihadi a habi a ahe
la naadal boy an-ihabi lay impahabi nan Apo Dioh kanla. 7 Manga
labinluway lalaki hilan kaganaan.
8 Ha loob nin tatloy bowan, hiyay Pablo, ampakew ya ha pāytiponan
lan Jujudio. Homain yan limo a ampakingatngat kanla ta labay na
hilan makumbinyo a pahakop kanan Apo Dioh. 9 Noba hilay nangaano
kanla, pinabyang lay ō la boy ahe la pinamtegan. Ampaghabi hila po ha
adapan lan tatao nin pandama nin tungkol kanan Apo Jesus. Kaya-bay
inumalih yay Pablo ihtew, ket inlamo na hilay mānumbong nan Apo
Jesus. Ket minamangaamot na yan impahulong ye pangiadal na ha
pag-adalan nan Tirano. 10 Ha loob nin luway taon, lanang a wanabay
ye andiyagen na. Kaya-bay hilay kaganaan a tatao ha plobinhiyan Asia,
Judio man o Griego, ket nange lay tungkol kanan Apo Jesus.
11 Malabong a nakiduma a kapagtakaan ye dinyag nan Apo Dioh
ihtew makauli kanan Pablo. 12 Kaya-bay agya panyo o hinyaman
a tapih a nahagoy nan Pablo a kadten la kanlan ampaghakit, ket
ampitaah hila boy an-umalih hilay mangaloke a ihpidito a hinumlep
kanla.

Hilay Aanak nan Esceva

13 Haanin, main nangaanon Jujudion ampakew ihtew a ampamaalih
nin mangaloke a ihpidito kanlan tatao. Ket hinubok la yan ginawi ye
ngalan nan Apo Jesus, a wanla, “Ha ngalan nan Apo Jesus a an-ipatanda
nan Pablo, umalih kawo.” 14 Wanabay met ateed ye andiyagen lan
piton aanak nan Esceva a maghan mānguna a padi.
15 Noba ninghan ha ampamaalih hilan maloke a ihpidito, hinebatan
hilan maloke a ihpidito, “Katatanda ko yay Jesus boy katatanda koya
met ye Pablo. Noba aya kawo?” 16 Ket haanin, hiyay taon hinelpan
nin maloke a ihpidito, dinep-an na hila. Pinahakitan na hilan tubat
boy hinambot na hila. Homain hilan nadyag. Kaya-bay loh-ok boy
hugatan hilan nayew a nilumwah ha baey.
17 Yatin nalyadi, ket nabalitaan lan kaganaan a Jujudio boy Griego
a angkumonin ha banwan Efeso. Ket nalimowan hilan kaganaan boy
lalo laya po ginalang ye ngalan nan Apo Jesus. 18 Malabong kanlan
ampamteg kanan Apo Jesus ye hinumaley. Ket inhabi lay mangaloke
a didiyag la. 19 Malabong a māghalimangka ye nangihuko nin lilibdo

la a paghalimangka. Ket inulam la ha adapan nin malabong a tatao.
Ket ha kinowinta lay alaga nin inulam lan lilibdo, ket inumabot yan
limampo a libon palatan mital. 20 Uli ha nalyadi, nakit lan tatao a
main kapalyadiyan ye Habi nin Dioh. Kaya-bay nitayak ye Habi nin
Dioh boy lalalo hila po nilumabong ye māmteg nan Apo Jesus.

Hiyay Kagulowan ha banwan Efeso

21 Pangayadi hilatew a nangalyadi, inihip nan Pablo a muna ya po
kadān ha plobinhiyan Macedonia boy ha plobinhiyan Acaya bayo ya
makew ha banwan Jerusalem. Hinabi na, “Lano ha ibat akoyna ha
Jerusalem, katapulan akon makew ha banwan Roma.” 22 Haanin, hiyay
Timoteo boy hiyay Erasto a kahaglap nan Pablo, ket pinauna na hilayna
ha plobinhiyan Macedonia. Noba hiyay Pablo, nagbantak ya po ha
plobinhiyan Asia.
23 Kananyatew met ateed a panaon, nagkamain nin mayadet a
kagulowan ha banwan Efeso, ta hilay kanayon a tatao ihtew, ket ahe la
labay ye pangiadal lan māmteg nin tungkol kanan Apo Jesus. 24 Yatin
kagulowan, nandugi ya kanan lakin nagngalan Demetrio a māmanday
nin mangakandin timplo a yadi ha mital. Yatin mangakandin timplo,
ket kawangih nin timplo nan Artemis a andiohen la. Uli kanlan
hilati a andiyagen nan Demetrio, malabong a pilak ye ampaglakoan
na, kalamo lan māg-obda na. 25 Tinipon na hilay māg-obda na boy
hilay kanayon po a māmanday. Ket hinabi na kanla, “Kalalamoan
ko, tanda yo a malabong a pilak ye angkakwa tawo kananyatin
kapanapulan. 26 Nange boy nakit yoyna met ye andiyagen nan Pablo.
Ha pangiadal na, anhabiyen na a hilay andiohen a dinyag nin tao,
ket aliwa hilan peteg a dioh. Ket malabong hilaynay nakumbinyo
na a manalingkukol ha andiohen tawo. Ket aliwan bengat ihti ha
banwan Efeso, no aliwan ha kaganaan anan lulugal nin plobinhiyan
Asia. 27 Kaya-bay angkaampoling kitawoynan madama. Aliwan bengat
kapanapulan tawo ye maalihan hilbi, no aliwan agya hiyay timplo boy
hiyay andiohen tawon Artemis a anggalangen nin tatao ha plobinhiyan
Asia boy ha kaganaan a lulugal ihti ha babe-luta.”
28 Pamakange la yati nin tatao, ket napoot hilan tubat boy impangha
la, “Makapalyadiyan yay Artemis a anggalangen tawon taga Efeso.”
29 Ket nagkamain nin kagulowan ha banwan Efeso. Haanin, dinakep la
hilay kalamo nan Pablo a taga Macedonia a hiyay Gayo boy Aristarco
haka la hilan pinaytageman a inlakew ha palaha a pāytiponan nin
tatao. 30 Labay na dayin Pablo ye makew maghabi ihtew ha adapan
lan tatao. Noba hinaad la yan mānumbong nan Apo Jesus. 31 Agya
hilay nangaanon mānungkolan a gayyem nan Pablo nin yatew a
plobinhiya, ket nangitubol hilan mangihabi kana a ahe yayna makew
ha naytiponan lan tatao.
32 Haanin, hilay tatao, lalo hilayna ingat naygulogulo, ta aliwan
padipadiho ye an-ipangha la. Ket kalabongan kanla, ahe la tanda no
taket ta anti hila ihtew. 33 Hilay kanayon kanlan tatao ihtew, nabaan
la a hiyay Alejandro a maghay Judio ye hangkan nin kagulowan, ta
hiyabay ye impadolla lan Jujudio a mangipalinaw a homain hilan
pakibalabalaan kanan Pablo. Ket pinepe nan Alejandro hilay tatao,
ta maghabi yayna. 34 Noba ha nabalayan lan tataon naytitipon ihtew
a hiyay Alejandro, ket Judio ya met manayti, nayngingidlan hilan

nangha, a wanla, “Makapalyadiyan yay Diana a anggalangen min taga
Efeso!” Ket wanabay ye an-ipangha la ha loob nin luway odah.
35 Noba pangayadi nin luway odah, nilumateng ye mānungkolan
ha banwa. Ket pinakal-em na hilay tatao boy hinabi na, “Hikawon
kapadiho kon taga Efeso, tanda nin kaganaan a tao a hikitawon
taga Efeso ye māgbantay nin timplo nan madangal a Artemis boy
ha nahantowan a dapah a naampag paibat ha langit? 36 Ket
homain malyadin mangibudi kananyati. Kaya-bay pakatana kawo
boy adi kawon tampol angkapoot. 37 Hilatin luwa kataon inlakew
yo ihti, ket ahe laya met tinakawan ye timplo o inumih ye andiohen
tawo. 38 Haanin, no hiyay Demetrio boy hilay kalalamoan na a
māmanday, ket main hilan diklamo a laban ha agya ayaman, main
kitawon panalayhayan boy mānungkolan. Katapulan ihtewbay hila
magdalom. 39 Noba no main kawo po nin kanayon a diklamo,
katapulan a pakangeden ha panaon nin paytipon nin mānungkolan
ha banwa. 40 Uli kananyatin angkalyadi haanin, malyadi la kitawon
badaan Roromano nin panggulo. Ket homain kitawon maikatulidan
kananyatin kagulowan.” 41 Pangayadi nan naghabi ye mānungkolan,
pinauli na hilaynay tatao.

20

Hiyay Pamakew nan Pablo ha plobinhiyan Macedonia boy Grecia

1 Ha nilong-em anay kagulowan ha banwan Efeso, hiyay Pablo, im-
padakit na hilay mānumbong nan Apo Jesus. Ket pinakhaw nay nakem
la. Pangayadi nan nagpatanid, nakew ya ha plobinhiyan Macedonia.
2 Ket kaganaan a lulugal ihtew a nilakew na, malabong ye in-adal
na a pamakhaw nin nakem lan māmteg nan Apo Jesus. Pangayadi,
nagpahulong yayna ha plobinhiyan Grecia. 3 Ket kinumonin ya ihtew
nin tatloy bowan. Haanin, legan ampag-aligwat yan lumugan nin
balko a palakew ha Siria, natandaan na a an-ipanta la yan kapadiho
na a Jujudio. Kaya-bay inihip na a kumodang yaynan bengat a kadān
ha plobinhiyan Macedonia. 4 Nakilakew hila kana ye Sopater a taga
Berea a anak nan Pirro, hilan Aristarco boy Segundo a taga Tesalonica,
Gayo a taga Derbe, Timoteo a taga Listra, Tiquico boy Trofimo a taga
Asia. 5 Nauna hila kammi boy inagad la kayina ha Troas. 6 Ket ha
nayadi anay Pihtan Tinapay a Homain Pamalbag, inumalih kayina ha
Filipos. Ket nilumugan kayin balko palakew ha Troas. Ha ikaliman
mangaamot, nilumateng kayi ihtew. Ket kinumonin kayi po ihtew nin
pitoy mangaamot.

Hiyay Huyot a Pangumewah nan Pablo ha banwan Troas

7 Haanin, ha unan mangaamot nin maghay dominggo, naytitipon
kayin kaganaan a ampamteg kanan Apo Jesus ta mangan kayin tinapay
bilang pangihipan nin pagkamatey nan Apo Jesus. Ket hiyay Pablo,
ulita umalih ya ha kabekahan, nangiadal ya anggan bunak madeglem.
8 Ket hiyay hilid a naytitiponan mi ha dapit tagay nin baey, malabong
ye kingki ihtew. 9 Haanin, main met maghay bayontao a nagngalan
Eutico a ampikno ha panamulawan. Uli ha kakadang nin pangiadal
nan Pablo, hiyay Eutico, nanatonlo yan nipakatuloy nin maiplek. Ket
paibat ha ikatlon palapag, naampag yan nahahtog ha luta. Ket natey

yaynan hinapwat la. 10 Ket hiyay Pablo, nonaoy ya. Ket nilakew na yan
tinakeh. Hinabi na kanlan tatao, “Adi kawo angkahindak, ta angkabi-
ay ya.” 11 Nanik yan uman ye Pablo. Ket namih-ilbih-il yan tinapay
haka la kinan. Pangayadi, inhulong nay pangiadal na anggaynan
mahanib haka ya inumalih. 12 Ket hiyay Eutico, in-uli la yan angkabi-
ay ha baey na boy naaliket hilan tubat.

Hiyay Pamakew nan Pablo ha Mileto

13 Haanin, ulita hinabi nan Pablo kammi a makew kayi ha banwan
Ason, ket nagbalko kayinan palakew ha Ason. Ihtew kayi mapayn-
gingikit kanan Pablo, ta hinabi na kammi a kumodang yaynan bengat
palakew ihtew. 14 Ket ha napayngikit kayina ha Ason, nilumugan
yayna met ye Pablo ha balko a anluganan mi palakew ha banwan
Mitilene. 15 Paibat ha Mitilene, pahulong ye pagbalko mi palakew ha
Quio. Ket kabekahan, niabot kayi ha eteb nin alipoteh nin Quio. Ket
ha kabekahan, niabot kayi ha Samos. Ket pangalabah nin maghay
mangaamot, niabot kayi ha banwan Mileto. 16 Inihip nan Pablo ye
ahe kadān ha Efeso ta-omen ahe yayna maaba ha plobinhiyan Asia.
Magagah ya, ta labay na ye miabot ha Jerusalem bayo mangaamot nin
Pihtan Pentecostes.

Hiyay Pagpatanid nan Pablo kanlan Mānguna ha Pangkat nin Māmteg ha banwan Efeso

17 Haanin, ha anti kayina ha banwan Mileto, hiyay Pablo, nangitubol
yan mandakit kanlan mānguna nin pangkat lan māmteg ha banwan
Efeso, ta labay na hilan makikit kana ha banwan Mileto. 18 Ha
nilumateng hilayna, ket hinabi nan Pablo kanla, “Tanda yo no way-
omen ye pagbi-ay ko ha anti ko po kanyo paibat po ha una kon
nilumateng ihti ha plobinhiyan Asia. 19 Naghilbi ko kanan Apo Jesus
a main kaaypaan nakem boy panumangih. Malabong a papanubok
ye in-ikpe ko uli ha panangka la kangkon Jujudio. 20 Tanda yo met
a ha pangipatanda ko kanyo, ahe ako nagluwaluwa a mangipatanda
nin hinyaman a babagay a makahaglap kanyo. Nangiadal ako ha
adapan nin malabong a tatao boy ha babaey yo. 21 Binabalaan ko hilay
kapadiho kon Jujudio boy hilay Griego a katapulan lan paghehean ye
kakahalanan la, mag-udong hilayna kanan Apo Dioh boy mamteg hila
kanan Apo tawon Jesus.”

22 “Haanin, ulita yati ye bilin nin Ihpiditon Dioh kangko, makew ako
ha banwan Jerusalem. Ket ahe ko tanda no hinyay malyadi kangko
ihtew. 23 Hiyay tanda kon bengat, ha balang banwan lakwen ko, an-
ipatanda nin Ihpiditon Dioh kangko a mapidiho ko boy magdiha ako
nin pamaidap lano. 24 Noba ahe ko angkawaenen ye bi-ay ko. Ta hiyay
maalaga kangko, ket maiyadi ko ye impataya nan Apo Jesus kangko a
pangipatanda nin Manged a Balita a tungkol ha kangedan nan Apo
Dioh kantawo.”

25 “Hatew, ha impatanda koy tungkol ha panakop nan Apo Dioh
kanyo, nakilamo ako kanyon kaganaan. Noba haanin, tanda ko a
kananyatin pangumalih ko kanyo, ket ahe yo koyna makit uman.
26 Kaya-bay anhabiyen koyna kanyo haanin a no main man kanyo ye
ahe miligtah ha kapaduhaan a homain anggaan, ket homain akoynan

pakibatan kanan Apo Dioh. 27 Ta ahe ako nagluwaluwan nangipatanda
kanyo nin kaganaan a kalabayan nan Apo Dioh.”
28 “Ialla yo awod ye hadili yo boy hilay kaganaan a māmteg, ta pinili
na kawon Ihpiditon Dioh a mangalingay kanla. Kalingayen yo hilay
tatao ha pangkat nin māmteg nan Apo Dioh a timbeh na makauli
ha daya nin Anak na. 29 Tanda ko a ha pamikuyot ko, lumoob hila
ihti kanyoy tataon ba-mon mangatubag a ahontawon. Ket damaen lay
pangkat yo a māmteg nan Apo Jesus. 30 Main met lumtaw a ibat ha
pangkat yo a mangiadal nin katagowan ta-omen la kawo makumbinyo
a manumbong kanla. 31 Kaya-bay mag-alla kawo ta-omen la kawo
ahe matalingo. Ihipen yo a ha loob nin tatloy taon, mangaamot boy
madeglem akon ampakatangih a ampamabala kanyo.”
32 “Ket haanin, an-ipataya katawoyna kanan Apo Dioh boy ha habi na
tungkol ha kangedan na. Yatin habi na ye ampakapah-ey nin pamteg
yo boy ampakaibyay kanyo nin intaladan nan Apo Dioh a tawiden
nin kaganaan a pagtao na. 33 Ahe ko kinaibegan ye pilak o balitok o
bado nin agya ayaman a tao. 34 Tanda yoynabay met a naghipeg akon
nag-obda ta-omen kayin main pangwaan nin pagbi-ay min milalamo.
35 Ket ha pag-obda ko, impakit ko kanyo ye alimbawa nin mahipeg a
mag-obda ta-omen tawo hila mahaglapan ye mangaidap. Ihipen tawo
ye hinabi nan Apo Jesus a wanae, ‘Igit yan minged ye taon ampamyay
dinan ha taon ampananggap.’ ”
36 Pangahabi nan Pablo yatew, ket nanalimukod yan nakigwang a
kalamo la. 37 Haanin, hilan kaganaan, antumangih hilan nanakeh
kanan Pablo boy inumaan laya. 38 Malele hilan tubat, ta hinabi nan
Pablo kanla a ahe la yaynan makit uman. Pangayadi, in-atel la yayna
ha balko a luganan na.

21

Hiyay Pamakew nan Pablo ha banwan Jerusalem

1 Ha nakapatanid kayina kanlan mānguna nin pangkat lan māmteg
ha Efeso, ket nagbalko kayina angga ha alipoteh nin Cos. Kabekahan,
niabot kayi ha alipoteh nin Rodas. Ket paibat ha Rodas, nagpahulong
kayi ha banwan Patara. 2 Ha niabot kayi ihtew, nakit mi ye maghay
balko a palakew ha Fenicia. Tampol kayin nilumugan, ta umalih yayna.
3 Ha natamulaw mi ye alipoteh nin Cyprus, nagdān kayi ha dapit
wanan. Ket naglaloh kayina ha plobinhiyan Siria. Tinumanghad kayi
ha banwan Tiro, ta nangilumbah hilan kakalga ihtew. 4 Tinapul mi
hilay mānumbong nan Apo Jesus ihtew. Ket nakidagoh kayi kanla
nin pitoy mangaamot. Haanin, ulita impatanda nin Ihpiditon Dioh
kanla no hinyay malyadi kanan Pablo ha banwan Jerusalem, hinabi
la kana a ahe yayna makew ihtew. 5 Noba pangalabah nin maghay
dominggo, inumalih kayina ihtew. Ket nagpahulong kayina ha lakwen
mi. Ket hilay mānumbong nan Apo Jesus, hilay aahawa la boy aanak
la, intonda la kayi angga ha ilwah nin banwa. Panlumateng mi ha
ambay dagat, ket nanalimukod kayin nakigwang. 6 Pangayadi min
napatanid kanla, nilumugan kayinan balko. Ket nuli hilayna met.
7 Paibat ihtew ha banwan Tiro, nagpahulong kayin nagbalko
palakew ha Tolemaida. Pamiabot mi ihtew, nakikit kayi kanlan
kakatongno kanan Apo Jesus, ket nakidagoh kayi kanla nin maghay

madeglem boy maghay mangaamot. 8 Kabekahan, nakew kayina ha
Cesarea. Pamiabot mi ihtew, nakew kayin nakidagoh ha baey nan
Felipe a māngipatanda nin Manged a Balita. Ket hiyay Felipe, magha
ya kanlan pitoy lalaki a napili hatew ha banwan Jerusalem a nanaglap
kanlan aapohtol. 9 Main yan apat a anak a babalatang a pawa podopita
nin Dioh.
10 Pangalabah nin anoy mangaamot, nilumateng yay podopitan
nagngalan Agabo a ibat ha plobinhiyan Judea. 11 Ket hiyay Agabo,
nilakew na kayi boy kingwa nay akeh nan Pablo. Ket binalol nay hadili
nan bibitih boy gagamet haka na hinabi, “Hinabi nan Ihpiditon Dioh,
‘Wanae lano ye diyagen lan Jujudio ha Jerusalem kanan nagkonin nin
yatin akeh, ta balolen la yan igawang kanlan aliwan Judio.’ ”
12 Pamakange mi nin hinabi nan Agabo, hikayi boy hilay kaka-
tongnon angkumonin ihtew, impakiiingalo mi kanan Pablo a adi
yaynan makew ha banwan Jerusalem. 13 Noba hinabi nan Pablo
kammi, “Taket ta antumangih kawo? Ampakapeyen yo ye nakem ko.
Nakahadya akon mabalol boy agya po matey ha banwan Jerusalem
uli kanan Apo Jesus.” 14 Ulita ahe mi yaynan mahaad ye Pablo, hinabi
minan bengat, “Hiyay kalabayan nan Apo Dioh ye mitupad.”
15 Pangalabah nin anoy mangaamot, nag-aligwat kayinan makew ha
banwan Jerusalem. 16 Hilay ano kataon mānumbong nan Apo Jesus a
taga Cesarea, nakilakew hila kammi. Ket in-atel la kayi ha baey nan
Mnason ta ihtew kayi makidagoh. Hiyay Mnason, taga Cyprus ya boy
nabuyot yaynan māmteg nan Apo Jesus.

Hiyay Pangumewah nan Pablo kanan Santiago

17 Pamiabot mi ha banwan Jerusalem, angkaaliket hilan nananggap
kammi ye kakatongno kanan Apo Jesus. 18 Kabekahan, hiyay Pablo,
kalamo mi yan nakikit kanan Santiago. Ket anti hila met ihtew ye
kaganaan a mānguna nin pangkat lan māmteg ha banwan Jerusalem.
19 Ket hiyay Pablo, in-idlaw na hila boy impalinaw na ye kaganaan a
dinyag nan Apo Dioh kanlan aliwan Judio makauli ha abala na.
20 Pamakange la yatew, ket inggalang la yay Apo Dioh. Haanin,
hinabi la kanan Pablo, “Tanda mo, katongno, libo-libo hilaynay
Jujudion ampamteg kanan Apo Jesus. Ket hilan kaganaan, mahehpet
lan anhumbongen ye Bibilin a impahulat kanan Moises. 21 Ket
haanin, nabalitaan la a an-iadal mo kano kanlan kaganaan a Jujudion
angkumonin ha lulugal lan aliwan Judio a adi laynan humbongen ye
Bibilin a impahulat kanan Moises. Ket hinabi mo po kano a adi laynan
tulien ye aanak la o humbongen ye kaugalian tawon Jujudio. 22 Hinya
awod ye katapulan tawon diyagen haanin ta-omen la matandaan a
aliwan peteg ye nabalitaan la? Ta homain hapo a matandaan la a
nilumateng kayna ihti. 23 Kaya-bay diyagen moyna ingat ye habiyen mi
kammo. Main apat a lalaki ihti a nagpangako kanan Apo Dioh. 24 Ilamo
mo hila ha Timplo. Ket diyagen yoy panlinih a omen ha anti ha Bibilin
a impahulat kanan Moises. Hikayna met ye mamayad nin magahtoh
ha panlinih ta-omen hila makapaudog. Ha wanabay, matandaan lan
kaganaan a aliwan peteg ye nabalitaan la tungkol kammo. Ta makit
la a anhumbongen moy Bibilin nan Moises. 25 Ket hiyay tungkol met
kanlan aliwan Judio a ampamteg kanan Apo Jesus, nangipawit kayinan
hulat kanla tungkol ha napaykahundoan mi a adi hilan mangan nin

inhagpa ha diohdiohan o mangna nin daya, kena nin ayop a ahe
napadaya boy adi hila mamabayi o makilaki.”
26 Kaya-bay ha kabekahan, hiyay Pablo, inlamo na hilay apat a lalaki.
Ket intupad lay bilin tungkol ha panlinih nin hadili la. Pangayadi,
nakew yay Pablo ha Timplo ta-omen na ipatanda no makano mayadi ye
naitaning a panaon nin panlinih. Ta yatew ye panaon lan mangihagpa
nin titimaghan ayop ye apat a lalaki.

Hiyay Pandakep la kanan Pablo ha Mahlang nin Timplo

27 Haanin, ha madanon anan mayadi ye pitoy mangaamot a panlinih
lan Pablo, main anoy Jujudion taga plobinhiyan Asia ye nakakit kanan
Pablo ha mahlang nin Timplo. Inatay la hilay kaganaan a tatao
ha mahlang nin Timplo. Ket dinakep la yay Pablo. 28 Impangha
la, “Kakatongno min Israelita, haglapan yo kayi! Ta yatin tao ket
ampakew ya ha kaganaan a lulugal a ampangiadal nin laban kantawo
a aanak nan Israel boy laban ha Bibilin a impahulat kanan Moises.
Ampangiadal ya po nin laban ha Timplo nan Apo Dioh. Aliwan bengat
yain, andinatan na po yatin Timplo, ta nangiloob yan tataon aliwan
Judio!”* 29 Hinabi la a andinatan nan Pablo ye Timplo nan Apo Dioh, ta
nakit la yay Pablo hatew ha banwan Jerusalem a lamo na yay Trofimo
a taga Efeso. Ket nabaan layna a inloob naya ha Timplo.
30 Nagkagulo hilaynay kaganaan a tatao ha banwan Jerusalem. Ket
dinawohong lay Timplo ta-omen laya dakpen ye Pablo. Dinakep laya
haka la yan ingguloy ha ilwah nin alad nin Timplo. Ket tampol
la yan inleneb ye ilwangan nin alad. 31 Pateyen la yayna dayi ye
Pablo. Noba main nakew a naghumbong kanan poon lan huhundalon
Romano a angkagulo hilaynay tatao ha banwan Jerusalem. 32 Kaya-
bay hiyay poon lan huhundaloh, tampol yan nakew kanlan tataon
angkagulo, lamo na hilay kakapitan boy huhundaloh la. Pamakakit
lan tatao kanan poon lan huhundaloh boy huhundaloh na, ket in-itgen
lay pamogbog la kanan Pablo.
33 Haanin, hiyay poon lan huhundaloh, hinaleyan na yan impadakep
ye Pablo haka naya impabalol nin luway tanikala kanlan huhundaloh
na. Pangayadi, tinepet na hilay tatao, “Ayatin tao boy hinyay dinyag
na?” 34 Noba aliwan padipadiho ye an-ipangha la. Hiyay poon lan
huhundaloh, ahe naya angkatalohan ye angkalyadi. Kaya-bay imbilin
na kanlan huhundaloh na a ilakew la yay Pablo ha kampo. 35 Ha niabot
hilayna ha aydan nin kampo, hiyay Pablo, hinapwat la yan inloob nin
huhundaloh, ta tubat anay kagulowan. 36 Hilay tatao, ampanumbong
hilan ampangipangha nin wanae, “Pateyen ya!”

Hiyay Pangatulidan nan Pablo

37 Bayo yan mailoob ye Pablo ha kampo, hinabi na kanan poon lan
huhundaloh ha habin Griego, “Main ako dayin habiyen kammo no
malyadi.”
Nakibat yay poon lan huhundaloh, “Tanda mo met manayti ye
maghabin habin Griego! 38 Ah! No wanabay awod, aliwan hika ye
taga Egipton nangibagnoh nin panlumaban ha gobilno. Imbagnoh na

* **21:28** Hilay Jujudio, an-ihipen la a madinat hilay aliwan Judio. Kaya-bay an-ihipen la met a ahe hila malyadi humlep ha Timplo.

hilay apat a libon lalakin mangatubag a pawa main almah palakew ha
wangwang.”
39 Nakibat yay Pablo, “Magha kon Judion in-anak ha Tarso a
angkabalitaan a banwa nin plobinhiyan Cilicia. Haanin, awoken ko
kammo a palubohan mo kon maghabi kanlan tatao.”
40 Ket hiyay poon lan huhundaloh, pinalubohan na yay Pablo a
maghabi. Haanin, nideng yay Pablo ihtew ha tukad aydan nin kampo
haka na hila hininyahan ye tatao a pakal-em. Ha mal-em hilayna,
hiyay Pablo, naghabi ya ha habin Hebreo a habi lan Jujudio.

22

1 Hinabi na, “Hikawon tutoa boy kakatongno ko, leng-en yo po muna
yatin pangikatulidan kon hadili ko.” 2 Ket ha nange lan Jujudio a
ampaghabi yay Pablo ha habin Hebreo, lalo hilayna ingat nilong-em.
Haanin, inhulong nan Pablo ye paghabi na, 3 “Magha kon Judio a in-
anak ha banwan Tarso ha plobinhiyan Cilicia. Noba ihti kon nilumake
ha banwan Jerusalem. Ket hiyay Gamaliel ye maihtodo ko. Mahehpet
na kon inadalan nin tungkol ha Bibilin a anhumbongen lan nangaunan
tutoa tawo. Luboh ye nakem kon ampaghilbi kanan Apo Dioh a omen
met kanyo. 4 Hatew, impaloke boy impapatey ko hilay ampanumbong
ha papadan nan Apo Jesus. Dinakep boy impapidiho ko hila, laki
man o babayi. 5 Hiyay pinakapoon a padi boy kaganaan a tutoan
Jujudio a mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio ye makapipapteg a
ampaghabi kon kaptegan. Binyan lako po nin hulat a ibyay ko kanlan
kakatongnon Jujudio ha banwan Damasco. Ket makauli kananyatew a
hulat, malyadi ko hilan dakpen ye māmteg nan Apo Jesus boy ilakew
ihti ha Jerusalem ta-omen paduhaan.”

Impalinaw nan Pablo no Way-omen na yan Natandaan ye Apo Jesus

6 Hinabi nan Pablo, “Ha magaynan miugto boy mahaley akoyna
ha banwan Damasco, kapipikhaan, hinumnag nin ampakapulag ye
palibot ko uli ha tubat a henag a ibat ha langit. 7 Ket napuang ako ha
luta boy nakange akon bihnga a ampangingat kangko, ‘Saulo, Saulo,
taket ta an-ipaloke moko?’ 8 Ket nakibat ako, ‘Aya ka, Apo?’ ‘Hiko yay
Jesus a taga Nazaret a an-ipaloke mo’, wana. 9 Ket hilay kalalamoan
ko, nakit lay henag, noba ahe la nange ye bihnga a ampakitongtong
kangko. 10 Haanin, tinepet ko yayna man, ‘Hinya awod ye labay mon
diyagen ko, Apo?’ Nakibat yay Apo kangko, ‘Mideng ka boy makew
ka ha banwan Damasco. Ket main taon maghabi kammo ihtew nin
kaganaan a intaning kon diyagen mo.’ 11 Uli ha tubat a henag ha palibot
ko, ahe akoyna makakit. Kaya-bay inakay la koynan kalalamoan ko
angga ha banwan Damasco.”
12 “Ket ihtew, main lakin nagngalan Ananias. Main yan limo ha
Dioh boy ampanumbong ya ha Bibilin. Ket hilay kaganaan a Jujudio
a angkumonin ihtew, anhabiyen la a manged yan tao. 13 Haanin,
nakew ya kangko. Ket hinabi na, ‘Katongno kon Saulo, makakit kaynan
uman.’ Ket kananyatew met ateed, nakit ko yaynay Ananias. 14 Haanin,
hinabi nan Ananias kangko, ‘Hiyay Apo Dioh a Dioh lan nangaunan
tutoa tawo, ket pinili naka ta-omen mo matandaan ye kalabayan
na boy ta-omen mo makit boy mange ye bihnga nan Matoynong a
Māghilbi a hiyay Apo Jesus.’ 15 Dinyag nan Apo Dioh yain kammo, ta

hikayna ye mangipapteg ha kaganaan a tatao nin tungkol ha nakit boy
nange mo. 16 Ket haanin, hinya po ye an-agaden mo? Mideng kayna,
ta makew kaynan pabawtihmo boy makiiingalo kanan Apo ta-omen
kaynan mapatawad ha kakahalanan mo."

Hiyay Pangitubol kanan Pablo a Mangiadal kanlan Aliwan Judio

17 Haanin, nagpahulong yay Pablo ha paghabi na, "Pangayadi yatew,
nag-udong ako ha banwan Jerusalem. Ket nakew akon nakigwang ha
Timplo nan Apo Dioh. Ket ha ampakigwang ako, naleplepan ko 18 yay
Apo Jesus a ampaghabi kangkon wanae, 'Umalih kaynan tampol ihti ha
Jerusalem, ta ahe la tanggapen ye pamapteg mo nin tungkol kangko.'
19 Ket nakibat ako kana, 'Apo, kamatandaan lan tatao a pinatepean kon
nilakew hatew ye kaganaan a pāytiponan min Jujudio ta-omen ko hila
dakpen boy bogbogen ye ampamteg kammo. 20 Boy ha pinatey la yay
Esteban a māngipapteg mo, ket anti ko ihtew boy inumayon ako ha
pamatey la kana. Hiko po ye nagbantay nin babado lan namatey kana.'
21 Noba hinabi nan Apo kangko, 'Kokayna, ta itubol katan makew
mangipatanda nin Manged a Balita ha mataang a lugal lan aliwan
Judio.' "

22 Legan ampaghabi yay Pablo, ampanlenge hilay Jujudio kana. Noba
pamakange lay tungkol ha pamakew na kanlan aliwan Judio, ket
impangha la, "Pateyen yain a tao! Ahe yayna hukat mabi-ay ihti ha
babe-luta!"

23 Legan ampangha hila, an-iwewehweh lay kekepkep la boy
ampangihabol hilan tuwapok patagay. 24 Haanin, imbilin nan poon
lan huhundaloh kanlan huhundaloh na a ihlep la yay Pablo ha kampo
boy ipahiblad ta-omen na ihabi ye hangkan no taket ta wanabay ye
an-ipangha lan tatao kana. 25 Binalol la yay Pablo, ket ha hibladen la
yayna dayi, hinabi na kanan kapitan nin huhundaloh a ampideng ha
haley na, "Huhto nayi ha bibilin tawo a hibladen yoy maghay Romano,
agya ahe ya po nalitih?"

26 Pamakange nan kapitan yatew, nakew ya kanan poon lan
huhundaloh. Ket hinabi na kana, "Hinyatin man-ipadyag mo? Romano
ya met manayti yatew a tao!"

27 Kaya-bay hiyay poon lan huhundaloh, nakew ya kanan Pablo. Ket
tinepet naya, "Peteg nayi a magha kan Romano?"

"Awo," wanan Pablo.

28 Hinabi nan poon lan huhundaloh, "Hiko met, nag-ilyadin Romano,
ta malake ye alaga a imbayad ko."

Hinabi nan Pablo, "Noba hiko, paibat po ha in-anak ako, ket main
akoynan katulidan nin Romano."*

29 Haanin, hilay huhundaloh a manlitih dayi kanan Pablo, tampol
hilan tinumaang. Nalimowan ya met ye poon lan huhundaloh, ta
impabalol na yay Pablo, ket magha ya met manaytin Romano.†

Hiyay Pangiadap la kanan Pablo ha Panuhgaan lan Jujudio

---

* **22:28** Hiyay Pablo, Judio ye lahi na, noba main yan katulidan nin Romano. Ta hilay tutoa na, nagpahakop hila ha Roma. Kaya-bay nag-ilyadi hilan Romano. † **22:29** Labag ha bibilin lan Romano no mapaduhaan o mapidiho ye kapadiho lan Romano a ahe po nakadān ha panalayhayan.

30 Haanin, labay nan poon lan huhundaloh a matandaan no
hinyay bada lan Jujudio laban kanan Pablo. Kaya-bay ha kabeka-
han, impadakit na hilay mānguna a papadi boy hilay kaganaan a
mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio. Pangayadi, impaalih nay
balol nan Pablo haka naya in-adap kanla.

23

1 Ket hiyay Pablo, pinudek na hilay mānungkolan ha Panuhgaan lan
Jujudio haka na hinabi kanla, "Kakatongno ko, malinih ye kanakman
ko ha adapan nan Apo Dioh angga haanin." 2 Pamakange nan Ananias
a pinakapoon a padi ye hinabi nan Pablo, imbilin na kanlan tataon
ampideng ha haley nan Pablo a tikpaen laya.
3 Hinabi nan Pablo kanan Ananias, "Hikan ampagmamangedan,
tikpaen naka met nin Apo Dioh, ta ampikno ka ihen ta-omen moko
uhgaen makauli ha Bibilin, noba hika met ateed, ket anlabagen moy
Bibilin. Ta agya ahe mo po napaptegan a nagkahalanan ako, ket
impatikpa mo koyna."
4 Hinabi lan ampideng ha haley nan Pablo, "Taket ta ampaghabiyan
mo yan maloke ye pinakapoon a padi nan Apo Dioh?"
5 Nakibat yay Pablo kanla, "Kakatongno ko, ahe ko tanda a hiyabay
manayti ye pinakapoon a padi. Ta no tanda ko dayi, ket ahe koyna
dayi hinabi kana yatew, ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, 'Adi ka
ampaghabin maloke laban ha mānguna yo.' "*
6 Haanin, ha nabalayan nan Pablo a hilay kanayon kanlan
mānungkolan ha Panuhgaan lan Jujudio ket Saduseo boy hilay
kanayon met ket Pariseo, impakakhaw nan hinabi, "Kakatongno,
magha kon Pariseo boy Pariseo met ye bapa ko. Ket haanin, anti
ko ihtin naidalom ulita anhigudowen kon mabi-ay hilan uman ye
nangamatey."
7 Pangahabi nan Pablo yatew, hilay Papariseo boy Sasaduseo, na-
payngatngat hilayna. Ket nadakay hilay mānungkolan ha Panuhgaan.
8 Ta hilay Sasaduseo, ahe la ampamtegan a mabi-ay hilan uman ye
nangamatey boy ahe la met ampamtegan a main anghil boy main
ihpidito. Noba hilay Papariseo, ampamtegan la yatin kaganaan.
9 Kaya-bay lalo anan kinumhaw ye paybugkaw la. Ket nideng ye
ano kanlan Papariseo a maihtodo nin Bibilin. Ket impilit lan hinabi,
"Homain kayin nakit a kahalanan nin yatin tao. Maka peteg a
kinatongtong yan ihpidito o anghil," wanla.
10 Ha payngatngat la, lalo hilaynan napaykapoot. Ket haanin,
angkahindakan yaynay poon lan huhundaloh, ta maka paypapanatan
la yay Pablo. Kaya-bay hiyay dinyag na, impakwa na yay Pablo kanlan
huhundaloh na haka laya inloob ha kampo.
11 Ha madeglem ana, hiyay Apo Jesus, napakit yan ampideng ha
haley nan Pablo boy hinabi na kana, "Pakhawen moy nakem mo, ta
no way-omen mo pinaptegan ye tungkol kangko ihti ha Jerusalem, ket
wanabay met ateed ye katapulan mon diyagen ha banwan Roma."

Hiyay Tangka kanan Pablo

12-13 Kabekahan, maigit apatapo a lalakin Jujudio ye naytipon ta-
omen mangihip no way-omen la yan mapatey ye Pablo. Nanumpa

* **23:5** Exodo 22:28.

hila a ahe hila bega mangan o minom angga ha mapatey la yay
Pablo. 14 Haanin, nakew hilayna kanlan mānguna a papadi boy kanlan
tutoan Jujudio a mānungkolan. Ket hinabi la kanla, “Nanumpa kayi
a ahe kayi bega mangan nin agya hinyaman anggan mapatey mi yay
Pablo. 15 Kaya-bay haanin, hikawo boy hilay kaganaan a mānungkolan
ha Panuhgaan lan Jujudio, ket konwadi, awoken yo kanan poon lan
huhundaloh a ilakew na yan uman ye Pablo kanyo, ta labay yo yan
pakalitihen a manged. Noba bayo yan miabot ihti, ket pateyen mi
yayna ha dān.”
16 Noba hiyay tikih la, ket nange na met nin laki a angken nan Pablo
a anak nin katongno na a babayi. Ket yatin laki, nakew ya ha loob
nin kampo, ket naghumbong ya kanan Pablo. 17 Ket ha natandaan
nan Pablo yatew, nanagyat yan maghay kapitan nin huhundaloh. Ket
hinabi na, “Pangiingalo mo, Apo. Lamoan moya dayi yatin bayontao a
makew kanan poon lan huhundaloh, ta main yan ibalita kana.”
18 Kaya-bay hiyay bayontao, inlakew na yan kapitan kanan poon
lan huhundaloh. Pamiabot la kanan poon, hinabi nan kapitan kana,
“Hiyay Pablo a nakapidiho, nakihabi ya kangko a ilakew koya kammo
yatin bayontao, ta main ya kanon ibalita kammo.”
19 Haanin, hiyay poon lan huhundaloh, inakay na yay bayontao ha
homain ampakange a kanayon. Ket tinepet naya, “Hinyay ibalita mo
kangko?”
20 Hinabi nan bayontao, “Apo, pinaykahundoan lan Jujudio a awoken
laya kano kammo mabekah a ilakew mo yay Pablo ha Panuhgaan lan
Jujudio ta-omen la yan konwadi pakalitihen a manged. 21 Noba adi mo
hila ampamtegan, ta main maigit apatapo a kataon ampangiapa kana.
Nanumpa hilan ahe bega mangan o minom angga ha mapatey la yay
Pablo. Ket haanin, nakahadya hilayna, ta an-agaden laynan bengat ye
pamaluboh mo.”
22 Hinabi nan poon lan huhundaloh kanan bayontao, “Adi mo
anhabiyen ha agya ayaman a imbalita mo yati kangko.” Ket pinauli
na yaynay bayontao.

Hiyay Pangilakew la kanan Pablo kanan Gobilnadol Felix

23 Haanin, hiyay poon lan huhundaloh, impadakit na hilay luway
kapitan na. Ket hinabi na kanla, “Mangihadya kawon luwanggatoh a
huhundaloh yo, ta lano ha alah nuwebe nin madeglem, itubol katawo
ha Cesarea. Mangilamo kawo po nin pitompo a māngabayo boy
lowang gatoh a huhundaloh a main pika. 24 Mangihadya kawo met nin
kakabayo a hakayan nan Pablo ta-omen yoya maiabot a ahe napano
kanan Gobilnadol Felix.”
25 Nanulat yay poon lan huhundaloh kanan Gobilnadol Felix nin
wanae.

26 “Anggalangen kon Gobilnadol Felix, hikoy Claudio Lisias. Angku-
mohtaen kata. 27 Yatin taon impalakew ko kammo, ket dinakep la
yan kapadiho nan Jujudio. Ket pateyen la yayna dayi. Noba nilakew
mi yan inligtah lamo ko hilay huhundaloh ko, ta natandaan ko a
Romano ya. 28 Kaya-bay inlakew koya ha Panuhgaan lan Jujudio,
ta labay kon matandaan no hinyay bada la kana. 29 Ket ihtew ko
natandaan a hiyay bada la kana, tungkol bengat ha bibilin la. Noba

homain hilan bada a malyadi lan pamateyan kana o pakapidihowan
na. 30 Ket ha natandaan kon main Jujudion ampangiapa a mamatey
kana, tampol kon imbilin kanlan huhundaloh ko a ilakew laya
kammo. Hinabi ko met kanlan ampangidalom kana a makew hila
kammon mangidalom. Angga tana ihti ye mahabi ko kammo."

31 Haanin, hilay huhundaloh, hinumbong lay bilin nan poon la. Ket
kananyatew met ateed a madeglem, intonda la yay Pablo angga ha ban-
wan Antipatris. 32 Kabekahan, hilay angkumodang a huhundaloh, ket
nag-udong hilayna ha kampo. Noba hilay huhundaloh a māngabayo
boy hiyay Pablo, nagpahulong hilayna ha banwan Cesarea. 33 Ha
niabot hilayna ihtew, in-adap la yay Pablo kanan Gobilnadol boy in-
ibyay lay hulat kana.
34 Pangabaha nan Gobilnadol ye hulat, tinepet na yay Pablo, "Way-
ihtew ye lugal mo?"
Nakibat yay Pablo, "Taga Cilicia ko, Apo." Ha natandaan na a taga
Cilicia yay Pablo, 35 hinabi na kana, "Ha panlumateng lan mangidalom
kammo, ket pakaleng-en koy dalom la kammo."
Pangayadi, hiyay Gobilnadol, pinabantayan na yan manged ye Pablo
ihtew ha mayadet a baey a impadyag nan Poon Herodes.

24

Hiyay Pangidalom lan Jujudio kanan Pablo

1 Pangalabah nin limay mangaamot, hiyay Ananias a pinakapoon a
padi, nakew ya ha banwan Cesarea lamo na hilay nangaanon tutoan
Jujudio a mānungkolan boy maghan abogado a nagngalan Tertulo.
Inumadap hila kanan Gobilnadol Felix. Ket inlampat lay dalom la
laban kanan Pablo. 2 Impadakit la yay Pablo. Ket ha kaadap la yayna,
ingkana naynan Tertulo ye pangipalinaw na nin bada na laban kanan
Pablo, "Anggalangen min Gobilnadol Felix, ulita manged ye panakop
mo, nag-ilyadin matana ye lugal mi boy malabong ye binayo mo a
ingkanged nin lugal mi. 3 Kaya-bay agya way-ihtew kayi man boy
anggan makanoman, ambalayen min utang a manged a nakem kammo
boy luboh ye pahalamat mi kammo. 4 Ahe ko labay a maaba kan tubat.
Noba an-ipakihabi ko kammo a leng-en mo dayi ye matekbe a habiyen
mi kammo. 5 Yatin tao, ket natuklahan mi a hiyabay ye ampangubayan
nin kagulowan kanlan Jujudio ha kaganaan a lulugal a anlakwen na
boy hiyabay ye mānguna nin pangkat lan tataon anhabtan Nazareno.*
6 Agya hiyay Timplo nan Apo Dioh, ket labay nan dinatan, ta inloob na
hilay aliwan Judio ihtew. Kaya-bay dinakep miya. [Ket litihen miya
dayi makauli ha Bibilin mi, 7 noba nilumateng yay Claudio Lisias. Ket
pinakaaplat na yan kingwa ye Pablo kammi. 8 Ket hinabi na a ayaman
a ampamada laban kanan Pablo, katapulan yan makew kammo.] No
litihen mo yan manged yatin laki, matandaan mo a peteg ye kaganaan
a bada mi laban kana," wanan Tertulo. 9 Haanin, hilatew a Jujudio a
kalamo nan Tertulo, pinaptegan la met a pawa peteg ye kaganaan a
bada na.

Hiyay Pangatulidan nan Pablo ha Adapan nan Gobilnadol Felix

* **24:5** *Nazareno* ket tataon taga Nazaret.

10 Haanin, hininyahan na yan Gobilnadol a maghabi ya met ye
Pablo. Ket naghabi ya, a wana, “Anggalangen a Gobilnadol, tanda
ko a nabuyot kaynan uhgado kananyatin lugal. Kaya-bay angkaaliket
akon mangikatulidan nin hadili ko ha adapan mo. 11 Homain po
labinluway mangaamot ye nalabah paibat ha nilumateng ako ha
banwan Jerusalem ta-omen manggalang. Ket mapaptegan mon peteg
yain no pakatepeten mo. 12 Hilatin Jujudio, makanoman ahe lako
bega nakit a nakingatngat ha agya ayaman ha Timplo nan Apo Dioh
boy ahe lako bega nakit a nangigaygay nin tatao ta-omen manggulo
ha pāytiponan min Jujudio o ha agya way-ihtew man a lulugal nin
banwan Jerusalem. 13 Hilatin tatao, homain hilan mapaptegan kammo
ha bada la laban kangko. 14 Noba antanggapen ko a anggalangen ko
yay Apo Dioh lan nangaunan tutoa mi. Anggalangen koya makauli
ha panumbong ko ha in-adal nan Apo Jesus. Noba ha pamilew la,
aliwan huhto yatew. Noba ampamtegan ko met ye kaganaan a anti
ha Bibilin a impahulat kanan Moises boy hiyay kaganaan a impahulat
nan Apo Dioh hatew kanlan popodopita na. 15 Anhigudowen ko kanan
Apo Dioh a bi-ayen na hilan uman ye nangamatey, mangatoynong
man o mangaloke. Ket wanabay met ateed ye anhigudowen lan
hilatin Jujudio. 16 Kaya-bay ampaghehpetan ko a lanang a malinih
ye kanakman ko ha pamilew nan Apo Dioh boy kanlan tatao.”
17 “Pangalabah nin anoy taon a ahe ako ha banwan Jerusalem,
ket nag-udong ako ihtew ta-omen ako mangiatel nin haglap kanlan
mangaidap a kapadiho kon Jujudio boy ta-omen ako met mangihagpa
kanan Apo Dioh. 18 Ha nayadi koynan dinyag ye kaugalian min
panlinih boy ha ampangihagpa akoyna, kananyatew lako nalatngan
nin nangaanon Jujudio ha Timplo. Ket kananyatew, nangaanon bengat
ye tatao ihtew boy homain kagulowan. 19 Noba hilay Jujudion taga
Asia a nakakit kangko, hilabay dayi ye anti ihti a mangidalom kangko,
no main hilan nakit a malyadi lan ibada laban kangko. 20 Noba ulita
ahe hila, hilatin tataon anti ihti ye maghabi no hinyay nadyag kon
kahalanan a nakit la ha in-adap lako ha Panuhgaan lan Jujudio. 21 Ta
homain akon kanayon a hinabi ha adapan la no aliwan yay impangha
ko a wanae, ‘An-idalom yoko haanin a mangaamot ulita anhigudowen
ko a mabi-ay hilan uman ye nangamatey,’ ” wanan Pablo.
22 Haanin, malabong ye tinanda nan Gobilnadol Felix tungkol ha in-
aadal nan Apo Jesus. Kaya-bay in-itgen na po ye panlitih. Ket hinabi
na, “Uhgaan ko lano yatin dalom no lumateng yaynay Claudio Lisias.”
23 Pangayadi, imbilin nan Gobilnadol Felix ha kapitan nin huhundaloh,
“Bantayan yo yay Pablo. Noba ahe yoya an-igpitan a tubat. Paolayan
yo hilay gagayyem na a kumewah boy managlap kana.”

Hiyay Pablo ha adapan nan Gobilnadol Felix boy kanan Drusila

24 Pangayadi yatew, main yan nilakew ye Gobilnadol Felix. Pan-
galabah nin anoy mangaamot, nag-udong ya ha banwan Cesarea,
kalamo na yay Drusila a ahawa na a maghay Judio. Haanin, hiyay
Gobilnadol Felix, impadakit na yay Pablo, ta manlenge ya ha pangiadal
na tungkol ha pamteg kanan Apo Jesu Cristo. 25 Ket legan an-ipalinaw
nan Pablo kanla ye tungkol ha katoynongan boy pamenben nin hadili
boy hiyay tungkol ha panuhga na lanon Apo Dioh, nalimowan yay
Gobilnadol Felix. Ket hinabi na kanan Pablo, “Huhtoyna! No main

akon panaon lano, ket ipadakit katan uman." 26 Maheheg na yan an-
ipadakit a pagkatongtong Gobilnadol Felix ye Pablo, ta anhigudowen
na a bahokhokan na yan Pablo nin pilak.
27 Hiyay Gobilnadol Felix, pinaolayan na yay Pablo ha pidihowan,
ta labay na hilan mapaaliket ye Jujudio. Pangalabah nin luway taon,
nahagiliyan yay Felix bilang Gobilnadol. Ket hiyay naihagili kana,
hiyay Porcio Festo.

25

Hiyay Pangawok nan Pablo a hiyay Emperador Cesar ye Manlitih kana

1 Haanin, hiyay Festo a bayon gobilnadol, nilumateng ya ha plobin-
hiyan Judea ha banwan Cesarea. Pangalabah nin tatloy mangaamot,
nakew ya ha banwan Jerusalem. 2-3 Ha niabot ya ihtew, hilay mānguna
a papadi boy hilay māngunan Jujudio, nakikit hila kana. Ket hinabi lay
bada la laban kanan Pablo. Pangayadi, inawok la kanan Gobilnadol, a
wanla, "Apo, no malyadi dayi, ipaudong mo yay Pablo ha pidihowan
ihti ha banwan Jerusalem." Hinabi la yatew, ta labay la yan iapa a
pateyen ha dān.
4 Noba nakibat yay Gobilnadol Festo kanla, "Hiyay Pablo, anti ya po
ha pidihowan ha banwan Cesarea boy mag-udong akon tampol ihtew.
5 Kaya-bay ipakilakew yo hilayna ingat kangko ye mānungkolan yo.
Ket ihtew laya idalom kangko no main yan nadyag a maloke."
6 Haanin, hiyay Gobilnadol Festo, ket kinumonin ya po ha banwan
Jerusalem nin mangawalo o mapo a mangaamot bayo yan nag-udong
ha banwan Cesarea. Ket ha kabekahan, nikno yayna ha pamiknoan
nin mānuhga haka na yan impadakit ye Pablo. 7 Ha nilumoob
yaynay Pablo, pinalibotan la yan Jujudion mānungkolan a nangibat
ha banwan Jerusalem. Malabong ye mangabyat a imbada la laban
kana. Noba ahe la met napaptegan.
8 Haanin, hiyay Pablo, ket nangatulidan ya, "Homain akon dinyag
a kahalanan laban ha Bibilin min Jujudio o ha Timplo o laban kanan
Emperador Cesar."
9 Noba ulita labay nan Gobilnadol Festo a maaliket hilay Jujudio, ket
tinepet na yay Pablo, "Labay mo nayi ye makew ha banwan Jerusalem,
ta ihtewbay kataynan litihen?"
10 Nakibat yay Pablo, "Anti koyna ihtin ampideng ha Panuhgaan nan
Emperador Cesar. Ket katapulan a ihtibay akoynan malitih. Homain
akon dinyag a kahalanan kanlan kapadiho kon Jujudio. Kamatandaan
moynabay met yain. 11 No main akon nilabag ha Bibilin o dinyag a
malyadin pamateyan la kangko, ket tanggapen ko ye paduha ko. Noba
no aliwan peteg ye an-ibada la a laban kangko, ket agya ayaman a
ampanungkolan, ket homain hilan katulidan a mangigawang kangko
kanlan Jujudio. Kaya-bay man-ipilit ko a hiyay Emperador Cesar ye
manuhga kangko."
12 Haanin, hiyay Gobilnadol Festo, nakihabi ya kanlan kalalamoan
na. Pangayadi, hinabi na kanan Pablo, "Ulita hinabi mo a hiyay
Emperador Cesar ye manlitih kammo, ket ipaatel kata kana."

Hiyay Gobilnadol Festo, Impalakew na yay Pablo kanan Poon Agripa

13 Pangalabah nin anoy mangaamot, hiyay Poon Agripa boy hiyay
Bernice a katongno na, nilumateng hila ha banwan Cesarea, ta labay
la yan kewahan ye Gobilnadol Festo. 14 Legan anti hila ihtew nin
anoy mangaamot, hinabi nan Gobilnadol Festo kanan Poon Agripa
ye tungkol kanan Pablo, “Main maghay laki ihti ha pidihowan a
nagngalan Pablo a nalakwanan nan Gobilnadol Felix. 15 Ha anti ko ha
banwan Jerusalem, hilay mānguna a papadi boy hilay tutoan Jujudio
a mānungkolan, nagdalom hila kangko laban kana. Inawok la kangko
a paduhaan koya.”
16 “Noba hinabi ko kanla ye kaugalian lan Romano a ahe malyadin
paduhaan ye agya ayaman, no ahe na hila po napagkaadap ye
ampangidalom kana boy no ahe po nabyayan nin panaon a mangikat-
ulidan nin hadili na. 17 Kaya-bay nakilakew hila kangkon mag-udong
ihti ha Cesarea. Haanin, tampol ko hilan inadap. Ket ha kabekahan,
nikno ako ha Panuhgaan haka koya impadakit ye Pablo. 18 Nabaan
ko yan mabyat ye bada la laban kana. Noba ha napay-adap hilayna,
homain hila met mabyat a bada laban kana. 19 No aliwan tungkol
bengat ha pamteg lan Jujudio boy tungkol ha maghay laki a natey
ana a nagngalan Jesus, noba an-ipilit nan Pablo a angkabi-ay ya.
20 Ahe ko tanda no hinyay diyagen ko kananyatin dalom. Kaya-bay
tinepet ko yay Pablo nin wanae, ‘Labay mo nayi ye makew ha banwan
Jerusalem, ta ihtewbay katayna litihen?’ 21 Noba impilit nan Pablo a
hiyay Emperador Cesar ye manuhga kana. Kaya-bay pinabantayan
koya ha pidihowan anggan ahe ya maiatel kanan Emperador Cesar.”
22 Haanin, hinabi nan Poon Agripa kanan Gobilnadol Festo, “Labay
kon mange ye habiyen nin yain a tao.”
Hinabi nan Gobilnadol Festo, “Mabekah, mange moya.”
23 Kabekahan, hiyay Poon Agripa boy Bernice, nakabado hilan
matampa boy binanhagan la hilan tigtigan a nilumoob ha Panuhgaan.
Kalamo la yay Gobilnadol Festo boy hilay mānguna lan huhundaloh
boy hilay ambalayen a tatao ha banwan Cesarea. Ha nakaloob
hilaynan kaganaan, hiyay Gobilnadol Festo, ket impadakit na yay
Pablo. 24 Haanin, naghabi yay Gobilnadol Festo, “Anggalangen kon
Poon Agripa boy hikawon kaganaan a anti ihti haanin, yatin taon
angkakit yo, indalom laya kangkon kaganaan a Jujudion angkumonin
ha banwan Jerusalem boy hilay angkumonin ihti ha banwan Cesarea.
An-ipangha la a katapulan yan pateyen. 25 Noba ha tinepet ko yan
manged, homain akon nakit a malyadin pamateyan kana. Ket an-ipilit
nan Pablo a hiyay Emperador Cesar ye manuhga kana. Ket inawo
ko yan mipalakew kanan Emperador. 26 Noba homain akon maihulat
kanan Emperador a tungkol kana. Kaya-bay in-adap koya kanyon
kaganaan, lalo ana kammo, Poon Agripa, ta-omen pangayadi tawo yan
litihen, ket main akoynan maihulat kanan Emperador Cesar. 27 Ta
aliwan huhto a ipaatel ko yay maghay pidiho kanan Emperador Cesar,
no aliwan makinang ye bada laban kana.”

26

Hiyay Pangatulidan nan Pablo ha Adapan nan Poon Agripa

1 Haanin, hinabi nan Poon Agripa kanan Pablo, “Higi, ampalubohan
katan mangikatulidan nin hadili mo.” Kaya-bay naninyah yay Pablo a

maghabi yayna. 2 Hinabi nan Pablo, “Anggalangen kon Poon Agripa,
an-ibilang ko a minged ako, ta pinalubohan mo kon mideng ha adapan
mo a mangikatulidan nin hadili ko ha kaganaan a bada lan Jujudio
laban kangko. 3 Lalalo ana, ta kamatandaan mo ye kaganaan a
kaugalian min Jujudio boy hilay ahe mi angkapaytalohan. Kaya-bay
an-ipakiiingalo ko kammo a pag-anohan moko dayin leng-en.”

4 “Tanda lan Jujudio no way-omen ye pagbi-ay ko paibat po hatew
ha anak ako po ha banwan Tarso a nangianakan kangko boy ha
anti koyna ha banwan Jerusalem. 5 Kamatandaan layna hatew po
a magha kon Pariseo boy mapaptegan la no labay la. Ket hilay
Papariseo ye pinakaigpit kanlan Jujudio ha panupad nin bibilin mi.
6 Ket haanin, anti ko ihti ha Panuhgaan a angkalitih ulita angkahigudo
ko a tupaden nan Apo Dioh ye pangako na kanlan nangaunan tutoa mi
a bi-ayen na hilan uman ye nangamatey. 7 Yatin pangako met ateed
ye anhigudowen lan labinluway lalahi mi. Kaya-bay mangaamot boy
madeglem, anggalangen mi yay Apo Dioh. Ket haanin Poon Agripa, uli
met ateed kananyatew a anhigudowen ko, indalom la kon kapadiho
kon Jujudio. 8 Ket haanin, hikawon Jujudio, taket ta ahe yo yan
pamtegan a bi-ayen na hilan uman Apo Dioh ye nangamatey?”

9 “Agya hiko met hatew, nabaan kon katapulan kon diyagen ye
kaganaan a mababa ko a kuntadaen yay Jesus a taga Nazaret. 10 Ket
wanabay ye dinyag ko hatew ha Jerusalem. Makauli ha katulidan a in-
ibyay la kangkon mānguna a papadi, malabong a pagtao nin Dioh ye
impapidiho ko. Ket ha uhgaan la hilan kamateyan, nakitupig ako met
kanlan nanuhga. 11 Ha balang pāytiponan lan Jujudio, ampaduhaan
ko hilay māmteg nan Apo Jesus boy ampiliten ko hilan maghabi nin
maloke laban kanan Apo Jesus. Ket uli ha tubat a poot ko kanla,
nilakew ko hilan impaloke, agya hilay anti ha mataang a lulugal.”

12 “Yain ye hangkan a nakew ako ha banwan Damasco a pikakaget
koy hulat a ibat kanlan mānguna a papadi bilang pagkakitan a main
akon katulidan a mandakep kanlan māmteg nan Apo Jesus ihtew.
13 Poon Agripa, legan angkumodang kayi palakew ha Damasco, ha
magaynan miugto, nakakit akon ampakapulag a henag paibat ha langit
a maiigit po ha henag nin mangaamot. Ket angkuminlab ye palibot mi.
14 Ket napuang kayin kaganaan boy nakange akon bihnga a ampaghabi
kangko ha habin Hebreo a wanae, ‘Saulo, Saulo, taket ta an-ipaloke
moko? Yain a andiyagen mo, ket hika met ateed ye angkahakitan.
Ba-mo kan ampanalbeng nin nilahayan a kayo.’ 15 Ket tinepet koya,
‘Aya ka, Apo?’ Nakibat yay Apo kangko, ‘Hiko yay Jesus a an-ipaloke
mo. 16 Ket haanin, mideng ka. Napakit ako kammo, ta pinili katan
māghilbi ko. Ipatanda mo kanlan kanayon ye tungkol ha pagpakit
ko kammo haanin boy hilay ipakit ko po lano kammo. 17 Iligtah kata
kanlan kapadiho mon Jujudio boy kanlan aliwan Judio a pangitubolan
ko kammo. 18 Itubol kata kanla ta-omen mo hila haglapan a makabalay
nin kaptegan. Boy itaang mo hila ha kalitehan nin kapalyadiyan nan
Satanas. Ket ilakew mo hilayna ha kahnagan nin kapalyadiyan nan
Apo Dioh. Ket makauli ha pamteg la kangko, patawaden na hilaynan
Apo Dioh ha kakahalanan la boy maibilang hilayna kanlan pagtao na.’
”

19 Hinabi na po Pablo, “Kaya-bay Poon Agripa, hiyay dinyag ko,
hinumbong koy hinabi nan Apo Jesus ha leplep ko a ibat ha langit.
20 Hiyay una kon dinyag, impatanda koya ha banwan Damasco. Pan-
gayadi, impatanda koya met ha banwan Jerusalem boy ha kaganaan
a lulugal nin plobinhiyan Judea. Wanabay met kanlan aliwan Judio.
Wanae ye impatanda ko kanla, ‘Paghehean yoynay kakahalanan yo
boy humaley kawoyna kanan Apo Dioh. Ket ipakit yo ha didiyag
yo a naghehe kawoyna.’ 21 Ket uli ha pangipatanda ko, dinakep la
kon kapadiho kon Jujudio ha anti ko ha mahlang nin Timplo. Ket
pateyen la koyna dayi. 22 Noba anhaglapan na kon Apo Dioh paibat
hatew angga haanin. Kaya-bay haanin, anti ko ihti a ampideng boy
ampamapteg nin tungkol kana ha kaganaan a tatao, mangatagay man o
mangaaypa. Ket homain akon kanayon a anhabiyen no aliwan bengat
hiyay impahulat kanlan popodopita boy kanan Moises hatew a malyadi
lano 23 a hiyay Cristo a impangako nan Apo Dioh, ket katapulan a
magdiha nin pamaidap boy matey. Ket hiyabay ye unan mabi-ay uman
kanlan nangamatey ta-omen na ipatanda kanlan Jujudio boy aliwan
Judio ye balita a ba-mon henag a mamahnag kanla a malyadi hilan
miligtah ha paduha nin kakahalanan la.”
24 Legan ampaghabi ya po ye Pablo nin pangikatulidan nan hadili na,
impangha nan Gobilnadol Festo, a wana, “Angkaengew kayna, Pablo!
Uli ha tubat a tinanda mo, nadama anay utek mo.”
25 Noba nakibat yay Pablo kana, “Anggalangen a Festo, ahe ako
angkaengew. Matino ye ihip ko boy peteg ye anhabiyen ko. 26 Ahe
ako angkalimo a maghabi kanan Poon Agripa, ta angkahigudo kon
tanda nan kaganaan yatin babagay. Ta hilatin nangalyadi ket aliwan
hiklito. 27 Poon Agripa, ampamtegan mo nayi ye impahabi nan Apo
Dioh kanlan popodopita? Tanda ko a ampamtegan mo.”
28 Hinabi nan Poon Agripa, “Nabaan mo nayi a mapadah mo kon
makumbinyo a mag-ilyadin Cristiano?”
29 Nakibat yay Pablo, “Mapadah man o ahe, an-ipakigwang ko kanan
Apo Dioh a aliwan bengat hika dayi no aliwan agya hilan kaganaan a
anti ihtin ampanlenge kangko haanin, ket mag-ilyadin māmteg nan
Apo Jesus a omen kangko. Noba ahe ko labay a mapidiho kawo a
omen kangko.”
30 Pangayadi nan naghabi ye Pablo, hiyay Poon Agripa, Bernice, boy
hiyay Gobilnadol boy hilay kanayon po a anti ihtew, nideng hilan
kaganaan. 31 Ket ha anti hilayna ha ilwah, hinabi la ha magha boy
magha, “Yatin tao, homain yan dinyag a malyadin pamateyan kana o
pakaipidihowan na.”
32 Haanin, hinabi nan Poon Agripa kanan Gobilnadol Festo, “No ahe
naya dayi inawok a ilakew kanan Emperador Cesar ye dalom laban
kana, malyadi yayna dayin palihwayen.”

27

Hiyay Pangilakew kanan Pablo ha banwan Roma

1 Haanin, napaykahundoan lan Gobilnadol a palakwen la kayinan
magbalko ha Italia. Impabaala la yay Pablo boy kanayon po a pidiho
kanan Julio a maghay kapitan nin pangkat nin huhundalon Romano a
anhabtan “Batalyon nan Emperador.” 2 Ihtew ha Cesarea, main balko

a naibat ha banwan Adramitio a palakew ana ha pangipatanghadan
nin balko ha plobinhiyan Asia. Ket nilumugan kayi kananyain a balko
kalamo mi yay Aristarco a taga Tesalonica ha plobinhiyan Macedonia.
3 Kabekahan, nitanghad kayi ha banwan Sidon. Hiyay Kapitan
Julio, maanoh ya kanan Pablo. Pinalubohan naya a magpahyal
kanlan gagayyem na ihtew ta-omen la yan mahaglapan ha matapul
na. 4 Paibat ha Sidon, nagpahulong kayin nagbalko, noba angkadupag
kayin angin. Kaya-bay ginumilid kayi ha alipoteh nin Cyprus ta-omen
mi yan maliklikan ye angkadupag min angin. 5 Nagdān kayi ha eteb
nin plobinhiyan Cilicia boy plobinhiyan Pamfilia. Ket nitanghad kayi
ha banwan Mira nin plobinhiyan Licia. 6 Haanin, hiyay Kapitan Julio,
nakakit ya ihtew nin maghay balko a naibat ha banwan Alejandria a
palakew ha Italia. Ket inlugan na kayin Julio kananyatew a balko.
7 Papakana ye balko a niluganan mi. Nagbuyot yan anoy mangaamot
boy peteg a naidapan kayi anggan mieteb kayi ha banwan Cinido. Ket
ulita angkadupag mi ye makhaw a angin, ahe kayi makapahulong ha
lakwen mi. Kaya-bay hiyay dinyag mi, nakew kayin napahalimbeng ha
alipoteh nin Creta. Ket nagdān kayi ha eteb nin Salmon. 8 Nangaling
kayi noba naidapan kayi met ateed angga ha niabot kayi ha lugal a
anhabtan “Manged a Pāngipatanghadan” ha haley nin banwan Lasea.
9 Nagbuyot kayi ihtew. Ket ulita nalabah anay Mangaamot
nin Pagpaltan mangan, ket mahangil anay pagpahulong nin balko,
ta mangayadet anay dawyon. Kaya-bay hinabi nan Pablo kanla,
10 “Kakatongno ko, angkatanam ko a no ipilit tawoy humulong, ket
aliwan bengat balko boy kakalga ye mipaloke, agya hikitawo.” 11 Noba
hiyay Kapitan Julio, ahe na yan pinamtegan ye Pablo no aliwan
hiyay kapitan nin balko boy hiyay nagkonin nin balko. 12 Haanin,
ulita aliwan manged a pangipatanghadan nin balko ihtew ha panaon
nin lay-ep, hinabi lan kalabongan, “Magpahulong kitawo anggan
maabot tawoy lugal a anhabtan Fenix ha plobinhiyan Creta. Ihtewbay
kitawoynan mamalabah nin panaon lay-ep, ta aliwan dupag angin.”

Hiyay Makhaw a Angin boy Mangayadet a Dawyon ha Dagat

13 Ha angkukumapey anay angin a ampangibat ha abagatan, hinabi
lan kalalamoan mi, “Malyadi kitawoynan magpahulong.” Kaya-bay
inlampat lay pāmaked nin balko. Ket nangaling kayi ha alipoteh nin
Creta. 14 Noba ha ahe mabuyot, main dawohag a nangibat ha alipoteh
nin Creta. 15 Ket uli ha dawohag, ahe yayna makapahulong ye balko
a anluganan mi. Kaya-bay pinaolayan minan bengat a miluyon kayin
angin. 16 Haanin, ha mahaley kayina ha makandin alipoteh a anhabtan
Cauda, ket napahalimbeng kayi ihtew. Main makandin bangka a
angguloyen nin balko a anluganan mi. Ket agya angkaidapan kayi,
nailampat miya. 17 Ha nailampat mi yayna, mailet la yan inggawot ha
balko ta-omen ya ahe mihyay. Ket haanin, uli ha limo la a mitanghad
ye balko ha kalanghian nin lugal Libya, ket in-aypa laynay layag boy
pinaolayan la yaynay balko a ampiluyon ha angin. 18 Nagpahulong ye
makhaw a agoot. Kaya-bay ha kabekahan, dinugiyan laynan iampag
ha dagat ye kakalga nin balko. 19 Ket ha dumondon a mangaamot, agya
hiyay kakahangkapan nin balko, ket intatapon layna met ha dagat.
20 Nangaanon mangaamot a ahe mi nakit ye hila' nin mangaamot boy

bibitoen boy homain tegen ye makhaw a agoot. Kaya-bay ahe mina
an-ihipen a makaligtah kayi po.
21 Haanin, ulita anoy nan mangaamot a ahe hila bega nangan ye
tatao, ket hinabi nan Pablo kanla, “Kalalamoan ko, no nanlenge kawo
dayi ha hinabi ko kanyo a ahe kitawo po umalih ha alipoteh nin Creta,
ahe tawo dayi nadihaan yatin kaidapan boy ahe hila dayi nangahayang
ye aalganah tawo. 22 Agya wanabay man, pakhawen yoy nakem yo,
ta homain man matey kantawo, no aliwan hiyay anluganan tawon
balko bengat ye madama. 23 Tanda ko yati, ta nadeglem, napakit
yan ampideng ha haley ko ye maghay anghil nan Apo Dioh, a Dioh
a anggalangen ko boy ampaghilbiyan. 24 Hinabi na kangko, ‘Pablo, adi
ka angkalimo, ta katapulan kan umadap kanan Emperador Cesar. Ket
uli ha pangingalo nan Apo Dioh, iligtah na hila met ye kaganaan a
kalalamoan mo ihti ha balko.’ 25 Kaya-bay pakhawen yoy nakem yo, ta
ampamtegan ko a diyagen nan Apo Dioh ye impahabi na kanan anghil
kangko. 26 Noba mipatanghad kitawo ha maghay alipoteh.”
27 Pangalabah nin labin-apat a mangaamot boy madeglem min
ampiluyon-luyon ha angin ha bunak nin Dagat Mediteraneo, ha
magaynan bunak madeglem, natanam lan tripolanti nin balko a
mahaley kayina ha gilid dagat. 28 Kaya-bay hinukad la no way-omen ya
po kaalale ye lanom. Ket natandaan la a tatlompo boy pitoy mitodoy
kaalale na. Ha ahe nabuyot, hinukad la yayna man. Ket natandaan
la a luwampo boy pitoy mitodo po ye kaalale nin lanom. 29 Uli ha
limo lan mipalakew ha kadapahan ye balko, ket in-ampag lay apat a
pāmaked ha dapit golotan nin balko. Ket impakigwang la a humda
ana dayi. 30 Ket hilay tripolanti, labay la dayin alihan ye balko. Kaya-
bay in-aypa la ha lanom ye makandin bangka, ta iampag la konwadi ye
pāmaked ha dapit adapan nin balko. 31 Noba hinabi nan Pablo kanan
Kapitan Julio boy kanlan huhundaloh, “Hilatin tripolanti, no umalih
hila ha balko, ket ahe kawo miligtah.” 32 Kaya-bay hiyay dinapat lan
huhundaloh, pinutoh lay yubil nin makandin bangka. Ket pinaolayan
la yaynan angkailuyon-luyon nin dawyon.
33 Ha anhuhumda ana, hiyay Pablo, ket pinilit na hilan mangan, a
wana, “Labin-apat anan mangaamot a ahe kawo nangan ha pangagad
yon panumgen nin agoot. 34 Kaya-bay an-ipakihabi ko kanyo a mangan
kawoyna ta-omen kawo kumhaw. Adi kawo angkahindak, ta homain
man matey kantawo.” 35 Pangahabi nan Pablo yatew, nangwa yan
tinapay. Ket pinahalamatan naya kanan Apo Dioh ha adapan la. Binih-
ilbih-il naya. Ket nangan ya. 36 Uli ha hinabi nan Pablo, kinumhaw
ye nakem la. Ket nangan hilaynan kaganaan. 37 Hikayin kaganaan a
anti ihtew ha bangka ket luwanggatoh boy pitompo boy anem. 38 Ha
nabhoy hilayna, intapon la ha dagat ye kakalgan tidigo ta-omen ya
makumpangan ye balko.

Hiyay Pagkaagwat nin Balko

39 Ha mahanibhanib ana, nakatamulaw hilan gilid dagat a
kalanghian. Noba ahe la tanda no hinyatew a lugal. Ket napayma-
maghaan la a ihtew laya ipatanghad ye balko. 40 Haanin, pinutoh lay
gawot pāmaked balko, ket nilakwanan la yayna ha dagat. Linoat la
met ye gawot nin pangibawit nin balko haka la intagay ye layag ha

adapan nin balko ta-omen ya mailuyon nin angin a palakew ha gilid.
41 Noba nipatanghad ye balko ha maababe a pahen. Ket nitanek ya
ha kalanghian. Haanin, hiyay dapit golotan, ket naagwat ha katitiplah
nin mangayadet a dawyon.
42 Inihip lan huhundaloh a pateyen la hilay pidiho ta-omen homain
makatangoy a tumakah. 43 Noba hinaad na hilan Kapitan Julio, ta
ahe na labay a matey yay Pablo. Ket haanin, pinataboy na hilay
kaganaan a nagtanda tumangoy, ta mauna hilayna ha gilid. 44 Ket
hilay ahe nagtanda, hinabi na kanla, “Tumkip kawo tana ha tatabla o
kanayon a nangalabkat a pahen nin balko.” Ket ha wanabay a dinyag
mi, nitakdang kayin kaganaan ha gilid a homain natey.

28

Hiyay Pablo ha alipoteh nin Malta

1 Ha nakatakdang boy ligtah kayina, natandaan mi a yatew a
alipoteh, ket anhabtan Malta. 2 Hilay tataon angkumonin ihtew,
manged ye pananggap la kammin kaganaan. Ulita panaon lay-ep
boy ampangudan, namaketket hilan imodowan mi. 3 Ket hiyay Pablo,
nangwa yan kakayo a impalob na. Uli ha amot nin apoy, nilumwah ye
maghay makapi. Ket tinuka boy binelbelan na yay gamet nan Pablo.
4 Pamakakit lan tatao ihtew ye nakabitin a bikat ha gamet nan Pablo,
ket hinabi la, “Yatin tao, peteg a māmatey yan tao, ta agya nakaligtah
ya ha dagat, ket ahe na impaluboh nin dioh a anhabtan Ohtihya a
mabi-ay ya.” 5 Noba ingkampag na yay bikat ha apoy. Ket ahe ya
napano ye Pablo. 6 Haanin, hilay tatao, an-agaden la yan mabaya' ye
Pablo o mapuang yan matey. Noba ha kabuyotan nin pangagad la,
ahe ya napano ye Pablo boy ahe ya natey. Kaya-bay nauman ye ihip
la tungkol kanan Pablo, a wanla, “Magha yan dioh!”
7 Haanin, ha haley nin lugal a an-imodowan mi, main luta ihtew
a konin nan nagngalan Publio. Hiyabay ye mānguna nin yatew
a alipoteh. Manged ye pananggap na kammi boy angkaaliket yan
namadagoh kammi. Ket kinumonin kayi kana ha loob nin tatloy
mangaamot. 8 Kananyatew hiyay bapa nan Publio, ket ampida ya,
ta angkahalot ya boy ampagtataka' ya po. Haanin, hiyay Pablo,
nilakew na yan impakigwang haka naya impalonto ye gamet na kanan
ampaghakit. Ket nitaah yayna. 9 Uli ha nalyadi, napaylateng-lateng
hilay kanayon po a ampaghakit nin yatew a alipoteh. Ket pinaitaah na
hila met ateed Pablo. 10 Binyanan la kayin malabong a didigalo. Ket
ha umalih kayina, binyanan la kayi po nin matapul mi ha pagbiyahi
mi.

Hiyay Panlumateng nan Pablo ha Roma

11 Pangalabah nin tatloy bowan a pangumonin mi ha alipoteh nin
Malta, nilumugan kayi ha maghay balko a namalabah ihtew nin
panaon lay-ep. Ket yatin balko, ibat ya ha Alejandria. Ha adapan
nin balko, main kalintatao nin kambal a andiohen lan taga Alejandria.
12 Paibat ha Malta, nagbalko kayin palakew ha banwan Siracusa. Ket
tatloy mangaamot mi ihtew. 13 Paibat ihtew, nagpahulong kayi anggan
niabot kayi ha banwan Regio. Kabekahan, main angin a angkaibat
ha abagatan. Ket ha ikalwan mangaamot, niabot kayina ha banwan

Puteoli. 14 Nakakit kayi ihtew nin anon kakatongno kanan Apo Jesus.
Ket inawok la kayin kumonin ihtew nin pitoy mangaamot. Pangayadi,
nakew kayina ha banwan Roma. 15 Ket ha nabalitaan lan kakatongno
kanan Apo Jesus ha Roma a anti kayina ha dān a palakew ihtew,
hinagana la kayi. Hilay kanayon kanla, ket hinagana la kayi ha lugal
a anhabtan Foro de Apio.* Hilay kanayon met kanla, hinagana la kayi
ha lugal a anhabtan Tres Tabernas. Hiyay Pablo, ha nakit na hilay
ampamteg kanan Apo Jesus, nagpahalamat ya kanan Apo Dioh boy
kinumhaw ye nakem na.

Niabot yay Pablo ha banwan Roma

16 Ha niabot kayina ha banwan Roma, hiyay Pablo, ket pinalubohan
la yan mambukod ha maghay baey a bantayan nin maghay hundaloh.
17 Pangalabah nin tatloy mangaamot, hiyay Pablo, impadakit na hilay
mānguna lan Jujudion anti ha Roma. Ha napaytipon hilayna, hinabi na
kanla, “Kakatongno ko, agya man homain akon nadyag a laban kanlan
kapadiho tawon Judio o ha kaugalian lan nangaunan tutoa tawo,
ket dinakep lako ha banwan Jerusalem boy inggawang lako kanlan
mānungkolan a Roromano. 18 Ha nayadi la kon nilitih nin Roromano,
labay la koyna dayin palihwayen, ta homain hilan nakit a dinyag kon
malyadi lan pamateyan kangko. 19 Noba hilay kapadiho tawon Jujudio,
ahe la labay a mapalihway ako. Kaya-bay napilit akon ihaley kanan
Emperador Cesar ye dalom la kangko, agya homain akon maidiklamo
a laban kanlan kapadiho tawon Jujudio. 20 Kaya-bay impadakit katawo
ta-omen ko mahabi kanyo, ta nakabalol akon tanikala uli ha pamteg
ko ha anhigudowen lan aanak nan Israel.”
21 Haanin, hinabi lan Jujudio kanan Pablo, “Homain kayin natanggap
a hulat tungkol kammo a naibat ha plobinhiyan Judea boy homain hila
met imbalita o inhumbong kammi laban kammo. 22 Noba labay min
teed mangean ye habiyen mo, ta tanda min agya way-ihtew a lugal,
hilay tatao, ampaghabi hilan laban kanyon ampamteg kanan Jesus.”
23 Haanin, intipan lay mangaamot a paytipon lan uman. Ket
ha naabot anay mangaamot a intipan la, malabong ye nakew ha
angkunaan nan Pablo. Ket paibat ha mahanib anggan madeglem,
pinaptegan nan Pablo kanla ye tungkol ha panakop nan Apo Dioh.
Impalinaw na po kanla ye tungkol kanan Apo Jesus makauli ha Bibilin
a impahulat kanan Moises boy ha impahulat kanlan popodopita ta-
omen na hilan makumbinyo a mamteg kanan Apo Jesus. 24 Hilay
kanayon kanlan anti ihtew, namteg hila ha hinabi nan Pablo. Noba
hilay kanayon, ahe hila namteg. 25 Ket ulita ahe hila napaykahundo,
nuli hilayna. Noba bayo hila inumalih, hinabi nan Pablo kanla,
“Petegbay ye impahabi nin Ihpiditon Dioh kanan podopitan Isaias
kanlan nangaunan tutoa tawo a tungkol kanyo. 26 Ta wanae ye
impahabi na,

‘Makew ka kanlan hilatin tatao, ta habiyen mo kanla a
agya po man manlenge hilan manlenge, ahe hila makataloh.
Agya po man mamilew hilan mamilew, ahe hila makabalay.
27 Mabyang ye ō la.
Hinakeban lay talinga la

* **28:15** *Foro de Apio* o Palingkin Apio.

boy in-ipleng lay mata la.
No aliwa dayin wanabay, ket makakit ye mata la,
boy makange ye talinga la,
ket makataloh hilayna.
Ha wanabay, mag-udong hilayna kangko,
ket paitaahen ko hila.' "†
28 Hinabi na po Pablo, "Labay ko po a ipatanda kanyo a hiyay Habi
nin Dioh a tungkol ha kaligtahan, ket naipatanda ana kanlan aliwan
Judio. Ket leng-en laya." 29 [Pangahabi na yatew, ket inumalih hilaynan
ampayngangatngat ye kapadiho nan Jujudio.]
30 Ha loob nin luway taon, hiyay Pablo, kinumonin ya ihtew
ha banwan Roma ha baey a an-abangan na. Angkaaliket yan
ampananggap ha agya ayaman a taon ampakew kumewah kana. 31 Ket
homain yan limo a nangipatanda kanla nin tungkol ha panakop nan
Apo Dioh boy tungkol kanan Apo Jesu Cristo boy homain ampakahaad
kana.

† **28:27** Isaias 6:9-10.

Hiyay Hulat nan Pablo kanlan
TAGA ROMA

1 Hiko yay Pablo a māghilbi nan Apo Cristo Jesus. Dinyag na kon Apo
Dioh a pag-apohtol na boy pinili nako a mangipatanda nin Manged a
Balita na.* 2 Yatin Manged a Balita, ket impangako nan Apo Dioh hatew
po makauli kanlan popodopita na boy anti yayna yati ha naihulat a
Habi nin Dioh.† 3-4 Yatin Manged a Balita ket tungkol kanan Anak
na a hiyay Apo tawon Jesu Cristo. In-anak yan tao ha lahi nan Poon
David. Ket ha nabi-ay yan uman, napaptegan makauli ha Ihpiditon
Dioh a hiyabay ye makapalyadiyan a Anak nin Dioh. 5 Makauli met
kanan Apo Jesu Cristo, natanggap mi ye kangedan nan Apo Dioh a
mag-ilyadin apohtol a mangipatanda nin tungkol kanan Apo Jesus
kanlan aliwan Judio ta-omen hila mamteg boy manumbong kana. Ket
migalang ye ngalan na. 6 Ket agya hikawon māmteg ihen ha banwan
Roma, kabilang kawo met kanlan nahagyat a manumbong kanan Apo
Jesu Cristo.
7 Nanulat ako kanyo ihen ha Roma a an-adoen nan Apo Dioh a
hinagyat na a mag-ilyadin pagtao na.
Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Bapa
tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Hangkan nin Pangumewah nan Pablo ha banwan Roma

8 Una ha kaganaan, an-ipahalamatan katawo kanan Apo Dioh
makauli kanan Apo Jesu Cristo, ta angkabalitaan yaynay pamteg
yo ha kaganaan a lulugal ihti ha babe-luta. 9 Hiyay Apo Dioh ye
makapipapteg a lanang katawon an-ipakigwang kana. Hiyabay ye
luboh kon ampaghilbiyan makauli ha pangipatanda kon Manged a
Balita a tungkol ha Anak na. 10 Lanang ko met an-awoken kana a
no kalabayan na, ket kewahan katawo. 11 Angkahabekan katawoynan
makit ta-omen katawo madakayan nin kangedan nan Apo Dioh a
an-ibyay na makauli ha Ihpidito na. 12 Hiyay labay kon habiyen,
mapaypapakhaw kitawon pamteg ha magha boy magha.
13 Kakatongno, labay ko dayin matandaan yo a malabong anan
ukdo a inihip ko a kewahan katawo ta-omen ako main makumbinyo
a mamteg boy manumbong kanan Apo Jesus a omen ha dinyag ko
kanlan kanayon a aliwan Judio. Noba angga haanin, ket angkaaba ako.
14 Ta katungkolan kon ipatanda ye Manged a Balita kanlan nakaadal o
ahe, kanlan mangadunong o mumo. 15 Kaya-bay haanin, angkahabek
akoynan mangipatanda nin Manged a Balita ihen kanyo ha Roma.

Hiyay Kapalyadiyan nin Manged a Balita

16 Ahe ko an-ikading-ey a ipatanda ye Manged a Balita a tungkol
kanan Apo Jesus, ta hiyay Manged a Balita ye kapalyadiyan nan Apo
Dioh ta-omen hila miligtah ha kapaduhaan ye kaganaan a ampamteg
kanan Apo Jesus, una kanlan Jujudio, pangayadi kanlan aliwan Judio.

---

* **1:1** Hiyay labay nan habiyen nin Manged a Balita ket hiyay pangiligtah nan Apo Dioh makauli kanan Apo Jesus. † **1:2** Hiyay labay habiyen, hiyay Alan a Tipan.

17 Ta makauli ha Manged a Balita, ket matandaan tawo no way-
omen na kitawon ibilang a matoynong Apo Dioh. Maibilang kitawon
matoynong makauli ha pamteg kana. Ta wanae ye naihulat a Habi nin
Dioh, “Hiyay taon maibilang a matoynong makauli ha pamteg na, ket
mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.‡”§

Hiyay tungkol kanlan Tataon Ahe Ampamalay kanan Apo Dioh

18 Ta hiyay Apo Dioh a anti ha langit, an-ipatanda nay poot na
kanlan tataon ahe ampamalay kana boy ampanyag nin kalok-an. Ta
uli ha kalok-an la, angkahag-el hilay tataon malabay makatanda nin
kaptegan tungkol kanan Apo Dioh. 19 Kaya-bay paduhaan na hilan
Apo Dioh, ulita makinang ana kanla ye kaptegan tungkol kanan Apo
Dioh, ta impatanda nayna kanla. 20 Ahe ya angkakit ye Apo Dioh.
Noba paibat po hatew ha pinalhowa na ye kaganaan a babagay ihti ha
babe-luta, hiyay pagkaDioh na boy homain anggaan a kapalyadiyan
na, ket angkakit ya ha kaganaan a pinalhowa na. Kaya-bay ahe
na maihangkan nin tao a ahe na tanda ye Apo Dioh. 21 Ta agya
tanda la bayna a hiyay Apo Dioh ye namalhowa nin kaganaan, ket
ahe laya po ateed ginalang o pinahalamatan bilang Apo Dioh, no
aliwan hiyay homain hilbin babagay ye inihip la boy naheb nin
kalitehan ye mutaw a pangihip la. 22 Ampaggaling-galingan hila,
noba homain hila met tinanda! 23 Aliwan hiyay Apo Dioh a homain
kamateyan ye anggalangen la, no aliwan hilay libulton mamanok, ayop
a mangumodang o mandumakap, o taon main kamateyan.
24 Kaya-bay pinaolayan na hilaynan Apo Dioh a manyag nin
mangadinat a kalabayan nin puho la. Ha wanabay, papandamog
laynan bengat ha magha boy magha. 25 Ta agya tanda laynay kaptegan
a tungkol kanan Apo Dioh, ket ahe laya po ateed ampaghilbiyan boy
ahe laya anggalangen, no aliwan hilay babagay a pinalhowa nan
Apo Dioh ye ampaghilbiyan boy anggalangen la. Hiyay Apo Dioh a
Namalhowa nin kaganaan ye katapulan tawon galangen makanoman.
Amin!
26 Ulita ahe laya anggalangen ye Apo Dioh, ket pinaolayan na hilayna
a manyag nin makakading-ey a kalabayan nin laman la. Ta agya
hilay babayi, ket ahe layna labay ye makitakeh ha lalaki, no aliwan ha
kapadiho lan babayi a omen ha paylamo nin miahawa. 27 Ket wanabay
met ateed kanlan lalaki. Ahe layna labay ye makitakeh ha babayi
no aliwan ha kapadiho lan laki a omen ha paylamo nin miahawa.
Andyagen lay ampakailoy ha kapadiho lan laki. Ket uli ha kadamogan
la, angkapaduhaan hilayna ha kaeteban nin maloke a didiyag la.
28 Ulita ahe laya bay labay balayen ye Apo Dioh, pinaolayan na
hilayna ha mangaloke a ihip la boy manyag nin ahe la dayi diyagen.
29 Hilain a tatao, ket naheb anan kalok-an ye ihip la. Ta ampangakokoh
hila, ampangaibeg, ampamatey, ampakiaway, ampanago, ampangihip
nin maloke ha kapadiho lan tao, ampangikamikami, 30 ampandama
nin kanayon, ampangahulog kanan Apo Dioh, ampaglambong, am-
pagmayadet, ampaggaling-galingan, mapangihip nin diyagen la a
nakahinadi a kalok-an, ahe hila ampanumbong kanlan tutoa la,
31 ampagmutaw-mutawan, ampangiopit, homain hilan pangado ha

‡ **1:17** *bi-ay a homain anggaan.*Malyadi met labay habiyen, bayon bi-ay o bayon pangugali.
§ **1:17** Habakuk 2:4.

pamilya, boy homain hilan pangingalo. 32 Tanda la baynay bilin nan
Apo Dioh a mihyay kana makanoman ye ampanyag nin wanabay.
Noba andiyagen la po ateed boy angkaaliket hila po no makit la hilay
kanayon a ampanyag met nin wanabay.

2

Hiyay Panuhga nan Apo Dioh

1 No uhgaan yoy kapadiho yon tao, noba andiyagen yo met ye omen
ha andiyagen la, ket inuhgaan yoyna met ye hadili yo. Kaya-bay
homain hapo a paduhaan na kawon Apo Dioh uli ha kahalanan yo.
2 Tanda tawo a matoynong ye panuhga nan Apo Dioh kanlan tataon
ampanyag nin maloke. 3 Noba aya kawo ta-omen manuhga kanlan
kanayon a ampanyag nin maloke, ket andiyagen yo met ye maloke
a andiyagen la? Nabaan yo nayi a maliklikan yoy panuhga nan Apo
Dioh? 4 Andyagen yo nayi a homain hilbi ye tubat a kangedan na,
kaanohan, boy pagpahinhiya na kanyo? Ahe yo nayi tanda a hiyay
kangedan nan Apo Dioh ye ampangiugot kanyon maghehe? 5 Noba
ulita mabyang ye puho yo boy agyo labay maghehe, lalo yo yaynan
ampapooten ye Apo Dioh. Kaya-bay mamabyat ye ipaduha na kanyo
ha mangaamot nin matoynong a panuhga na. 6 Ta ibyay na ha balang
magha ye kaeteban nin didinyag na.* 7 Ayaman a ampagpahulong ha
panyag nin manged, ta ampakaapehen na a padangalan na yan Apo
Dioh boy mabi-ay yan makanoman, ket biyan na yan bi-ay a homain
anggaan. 8 Noba kanlan tataon hadili lan ikanged bengat ye an-ihipen
la boy ahe ampanumbong ha kaptegan no aliwan ha kalok-an, ket
tubat ye poot boy hulog nan Apo Dioh kanla. 9 Ta hilay kaganaan a
ampanyag nin maloke, ket paidapan na hilan Apo Dioh anggaynan
mayoot hilan tubat, lalo hilaynay Jujudio. 10 Noba hilay kaganaan
a tataon ampanyag nin manged, ket padayawan boy padangalan na
hilan Apo Dioh boy biyan na hilan katanaan, lalalo hilaynay Jujudio.
11 Ta ahe ya ampangiduma.
12 Hilay aliwan Judion ampagkahalanan a homain kamatandaan
ha Bibilin a impahulat kanan Moises, ket mipalakew hilan teed ha
kapaduhaan a homain anggaan agya po ahe la tanda ye Bibilin.
Noba hilay Jujudion ampagkahalanan agya tanda laynay Bibilin nan
Moises, ket hiyay Bibilin ye gawien nan Apo Dioh ha panuhga kanla.
13 Ta aliwan hilay panlenge-lenge bengat nin Bibilin ye ibilang na
a matoynong Apo Dioh, no aliwan hilay ampanumbong. 14-15 Main
aliwan Judion ahe po nakange nin tungkol ha Bibilin a impahulat
kanan Moises. Noba agya ahe la po nange, ket andiyagen laynay
an-ipadyag nan Apo Dioh ha Bibilin. Kaya-bay angkakit ha didiyag
la a antina ha puho la ye Bibilin. Ampaptegan yati nin ihip la ta
no minghan, ampakayootan lay dinyag la. Noba no minghan, an-
ikatulidan na met a huhtoy dinyag la. 16 Ket wanabay ye malyadi ha
maabot ye mangaamot a uhgaan na hilan Apo Dioh makauli kanan Apo
Jesus ye hiklito a anti ha puho nin tao. Wanabay ye anti ha Manged a
Balita a an-ipatanda ko.

Hilay Jujudio a Ahe Ampanumbong ha Bibilin

* **2:6** Kakanta 62:12; Kahabiyan 24:12.

17 Ket hikawon Jujudio, anhabiyen yo, “Judio kayi boy hikayi ye
nakaibyayan nin Bibilin.” Boy an-ipagmayadet yo po, “Yeh! Katatanda
mi yay Apo Dioh!”
18 Anhabiyen yo, “Tanda mi ye kalabayan nan Apo Dioh boy tanda
mi met no hinyay manged a didiyag, ta naiadal ana kammi ye Bibilin.”
19 Ha ihip yo, hikawo ye mangakay kanlan kapkap ha kaptegan boy
hikawo ye pinagkakingki lan anti ha kalitehan.
20 Anhabiyen yo po, “Tanda mi po a hikayi ye pagkamaihtodo lan
aliwan Judio a mumutaw boy homain po tinanda, ta anti kammi ye
Bibilin a ampakaibyay nin genap a tinanda boy kaptegan.”
21 Noba hiyay tepet ko kanyon Jujudio a ampangiadal kanlan
kanayon, “Way-omen kawo mangiadal kanlan kanayon, ket hadili yo
po man, ket ahe yo maadalan?”
An-ibabala yo, “Adi kawo manakaw,” noba andiyagen yo met!
22 Anhabiyen yo, “Adi kawo ampamabayi o ampakilaki,” noba
andiyagen yo met. Angkahulogan yoy diohdiohan lan aliwan Judio,
noba taket man awod ta antakawan yoy timplo la? 23 An-ilambong
yo, “Anti kammi ye Bibilin nan Apo Dioh,” noba ulita ahe yo met
anhumbongen, an-ipading-ey yo yay Apo Dioh. 24 Kaya-bay wanae ye
naihulat a Habi nin Dioh, “Hilay aliwan Judio, ket ampaghabi hilan
laban ha ngalan nan Apo Dioh uli ha maloke a andiyagen yon Jujudio.”†
25 Hikawon kapadiho kon Jujudio, ampamtegan yo a pagtao na
kawon Apo Dioh uli ha pagkatuli yo. Peteg a main pakinabang yatew
no anhumbongen yoy Bibilin. Noba no anlabagen yoy Bibilin, ket
padiho kawoyna met kanlan aliwan Judio a ahe natuli. 26 Hilay aliwan
Judio, agya ahe hila natuli, noba no anhumbongen lay Bibilin nan Apo
Dioh, ibilang na hilan natuli Apo Dioh.‡ 27 Hilay aliwan Judio a ahe
natuli noba anhumbongen lay Bibilin nan Apo Dioh, ket hilabay ye
manuhga kanyon Jujudio agya po man natuli kawo noba anlabagen
yo met ye Bibilin.
28 Ta hiyay peteg a Judio, ket aliwan bengat ta Judioy lahi na o natuli,
29 no aliwan ulita nabayo ye bi-ay na makauli ha haglap nin Ihpiditon
Dioh, aliwan makauli ha panumbong nin Bibilin. Hiyay wanabay a
tao, agya po man ahe yan padangalan nin tao, ket padangalan na yan
Apo Dioh.

3

1 Haanin, maka wanae ye an-ihipen yo, “Hinya awod ye pakinabang
nin pagkaJudio? Hinyay hilbi nin pagkatuli lan Jujudio?”
2 No wanabay ye an-ihipen yo, wanae met ye mahabi ko, “Malabong
pa! Hiyay una, hilay Jujudio ye nangipatayaan nan Apo Dioh nin
nakahulat a hahabi na.”
3 Noba ulita main nangaano kanla ye ahe mapatayaan, maka an-
ihipen yo a talingkukolan nan Apo Dioh ye papangako na. 4 Aliwan
wanabay! Ta agya po man matago ye kaganaan a tatao, ket
mapatayaan yan teed ye Apo Dioh. Ta wanae ye nakahulat a hinabi
nan David kanan Apo Dioh,
“Apo, angkapaptegan a mapatayaan ka makauli ha hahabi mo.

† **2:24** Isaias 52:5. ‡ **2:26** Hatew hilay Jujudio, ampagpatuli hila bilang pagkakitan a tatao na hilan Apo Dioh (Genesis 17:9-14).

Ta agya hinyaman ye ibada la kammo, ket ampanambot ka.”*
5 Haanin, maka main ampaghabin wanae, “Main met manaytin
ikanged ye kalok-an tawo, ta ulin yain, makinang a makit ye
katoynongan nan Apo Dioh. Kaya-bay aliwan matoynong a paduhaan
na kitawo, kali?” 6 Aliwan wanabay, ta no ahe na hilan uhgaan ye
Jujudio ket ahe na hila met awod malyadin uhgaan ye tatao ihti ha
babe-luta.
7 Maka main po maghabi nin wanae, “No makauli ha katagowan
ko, ket lalo anan matandaan a mapatayaan ye Apo Dioh boy lalo
ya po midangal, taket man ta paduhaan nako po bilang maghan
māgkahalanan?”
8 No wanabay ye ihip tawo, ba-moynan anhabiyen tawo, “Higi!
Papanyag tawoynan mangaloke ta-omen lalo po makit ye kangedan
nan Apo Dioh! Kali?” Wanabay ye anhabiyen lan ampandama kammi
a an-iadal ko kano. Hilain a tatao, hukat bengat a paduhaan na hilan
Apo Dioh.

Māgkahalanan ye Kaganaan a Tatao

9 Maka main po maghabi nin wanae, “Mamanged kitawo kanlan
aliwan Judio.” No wanabay ye ampibaan yo, wanae met ye mahabi
ko, “Aliwan wanabay, ta naipalinaw koyna kanyo a Judio man o ahe,
ket padiho hilan māgkahalanan.” 10 Ta wanae ye naihulat a Habi nin
Dioh,
“Homain bega matoynong a tao ha pamilew nan Apo Dioh, agya
maghan bengat.
11 Homain ampakataloh nin tungkol kanan Apo Dioh.
Boy homain met ampanapul kana.
12 Hilay kaganaan a tatao, ket tinumalingkukol kanan Apo Dioh.
Ket hilan kaganaan, nag-ilyadi hilan homain hilbi,
ta homain anan bega ampanyag nin manged, agya maghan
bengat.†
13 Hiyay bebey la, ba-mon kabata nin nabenga a bito.
Pawa panalingo ye anhabiyen la.‡
Boy ba-mon dita' nin makapi' ye anlumwah ha bebey la.§
14 Naheb nin panuboy boy ampakahakit a hahabi ye bebey la.*
15 Mataloh kanlay mamatey nin tao.
16 Agya way-ihtew ye lakwen la, kadamaan boy kalelean ye an-ibantak
la.
17 Boy ahe la tanda ye manged a pamakilamo kanlan kapadihon tao.†
18 Homain hilan limo kanan Apo Dioh.”‡
19 Haanin, tanda tawoyna a hilay Jujudio a hakop nin Bibilin, hilabay
ye andektan nin Bibilin ta-omen homain hilaynan maikatulidan kana.
Ta kaganaan a tatao, Judio man o ahe, ket makibat lano kanan
Apo Dioh. 20 Ta homain taon maibilang a matoynong ha pamilew
nan Apo Dioh makauli ha panumbong nin Bibilin. Ta hiyay Bibilin,
pakatandaan bengat a māgkahalanan ye tao.
21 Noba haanin, impatanda naynan Apo Dioh no way-omen na yan
ibilang a matoynong ye tao. Aliwan makauli ha panumbong nin

* **3:4** Kakanta 51:4. † **3:12** Kakanta 14:1-3; 53:1-2. ‡ **3:13** Kakanta 5:9. § **3:13** Kakanta 140:3. * **3:14** Kakanta 10:7. † **3:17** Isaias 59:7-9. ‡ **3:18** Kakanta 36:1.

Bibilin. Ket ampaptegan yati nin Bibilin boy huhulat lan popodopita.
22 Ibilang na hilan matoynong Apo Dioh ye kaganaan a mamteg kanan
Apo Jesu Cristo. Homain yan antupigan, 23 ta kaganaan a tatao, Judio
man o ahe, ket nagkahalanan boy ahe la naabot ye matoynong a pagbi-
ay a labay nan Apo Dioh. 24 Uli ha kangedan na kantawo, imbilang
na kitawon matoynong makauli kanan Apo Cristo Jesus a nambeh
kantawo. 25 Intubol na yan Apo Dioh ye Apo Jesus ihti ha babe-luta
ta-omen na ihagpa ye hadili na. Ket makauli ha daya na a tinumulo
ha natey ya ha kodoh, mapatawad ye kakahalanan nin kaganaan a
ampamteg kana. Dinyag nan Apo Dioh yatew ta-omen na ipakit a
matoynong ya. Ta ha nalabah a panaon, pinaolayan nay kahalanan la,
26 ta mapahinhiya ya. Noba haanin, uli ha dinyag nan Apo Jesus, an-
ipakit na a matoynong ya, ta an-ibilang naynan matoynong ye ayaman
a ampamteg kanan Apo Jesus.
27 Kaya-bay homain kitawon maipagmayadet, ta imbilang na kita-
won matoynong Apo Dioh makauli ha pamteg tawo kanan Apo Jesus,
aliwan makauli ha panumbong nin Bibilin. 28 Ta makinang ana
kantawo a an-ibilang na yan Apo Dioh a matoynong ye tao makaulin
bengat ha pamteg na kanan Apo Jesus, aliwan makauli ha panumbong
na nin Bibilin. 29 Hiyay Apo Dioh ket aliwan bengat Dioh nin Jujudio,
no aliwan Dioh laya met nin aliwan Judio, ta Dioh ya nin kaganaan.
30 Ta mamaghan bengat ye Dioh nin Judio boy aliwan Judio. Padiho
na hilan ibilang a matoynong uli ha pamteg la kanan Apo Jesu Cristo.
31 Maka main ampangihip nin wanae, “Uli ha pamteg kanan Apo Jesus,
homain anan hilbi ye Bibilin.” Noba aliwan wanabay, no aliwan lalo
tawoynan ingat diyagen ye man-ipadyag nin Bibilin.

4

Hiyay Abraham, Naibilang yan Matoynong makauli ha Pamteg

1 Haanin, ihipen tawo ya man ye Abraham a unan toa tawo no
way-omen yan naibilang a matoynong ha pamilew nan Apo Dioh.
2 No naibilang yan matoynong makauli ha manganged a didiyag
na, malyadi na yan ipagmayadet. Noba ahe na yan malyadin
maipagmayadet kanan Apo Dioh. 3 Ta hiyay naihulat a Habi nin Dioh,
wanae ya, “Namteg yay Abraham kanan Apo Dioh. Kaya-bay imbilang
na yan matoynong Apo Dioh.”*
4 Alimbawa, hiyay antanggapen nin taon mag-obda, ahe yan
maibilang a digalo, no aliwan upa. 5 Noba tanda tawo a hiyay taon
ahe ampag-obda, hiyay matanggap na, digalo, aliwan upa. Wanabay
met ha taon māgkahalanan. Hiyay pangibilang nan Apo Dioh kana a
matoynong uli ha pamteg na, ket digalo met, aliwan uli ha didiyag na.
6 Ket hinabi na met nin Poon David hatew a minged ye taon an-ibilang
nan Apo Dioh a matoynong aliwan uli ha didiyag na, 7 a wana,

“Minged yay taon napatawad anay panlabag na boy niliwaan nin Dioh
ye kakahalanan na.

8 Minged yay taon imbilang na yaynan homain kahalanan Apo Dioh.”†
9 Yatin kangedan a kapatawadan nin kahalanan, ket madihaan lan
natuli a hilay Jujudio, boy agya po man kanlan ahe natuli a hilay

* **4:3** Genesis 15:6. † **4:8** Kakanta 31:1-2.

aliwan Judio. Ta tanda tawoynabay met yatin nakahulat, “Namteg yay
Abraham kanan Apo Dioh. Kaya-bay imbilang na yan matoynong.”‡
10 Ha imbilang na yan Apo Dioh a matoynong ye Abraham, ahe ya
po natuli. 11 Nuna ya po a namteg bayo natuli. Ket ha natuli yaynay
Abraham, yabaytew ye pagkakitan a matoynong yayna uli ha pamteg
na. Kaya-bay hiya ye pinagkabapa lan kaganaan a ahe natuli a
ampamteg kanan Apo Jesus, ta uli ha pamteg la, ket imbilang na hila
met matoynong Apo Dioh. 12 Ket hiyay Abraham a unan toa tawo, hiya
met ateed ye pinagkabapa lan natuli a hilay Jujudio. Hiyabay ye bapa
la a aliwan bengat ulita natuli hila a omen kana, no aliwan namteg
hila met a omen kanan Abraham a namteg kanan Apo Dioh bayo ya
po natuli.

Hiyay Pangako nan Apo Dioh kanan Abraham

13 Impangako nan Apo Dioh hatew kanan Abraham boy ha lalahi
na lano a tawiden la ye babe-luta. Impangako na kanan Abraham
yatew, aliwan ulita anhumbongen nay Bibilin, no aliwan ulita imbilang
na yan Apo Dioh a matoynong uli ha pamteg na. 14 Ta no hilay
ampanumbong bengat nin Bibilin ye mānawid nin impangako nan
Apo Dioh, homain yaynan kalakwan ye pamteg boy homain ana met
hilbi ye pangako na. 15 Ta hiyay Bibilin ye hangkan nin pangapoot nan
Apo Dioh kanlan ahe ampanumbong nin yati. Ta no homain Bibilin,
homain met malabag nin tao.

16 Kaya-bay hilay kaganaan a lalahi nan Abraham, no mamteg
hila met kanan Apo Dioh, homain hapo a matanggap lan luboh
ye kangedan a impangako na. Ta hiyabay ye pinagkabapa tawon
kaganaan a ampamteg, aliwan bengat kanlan hakop nin Bibilin a
hilay Jujudio, no aliwan agya met hilay aliwan Judio. 17 Ta wanae
ye naihulat a Habi nin Dioh, “Dinyag katan bapa nin malabong a
nanahyon.”§ Kaya-bay hiyabay ye bapa tawo ha adapan nan Apo
Dioh a ampamtegan na, hiyay Dioh a ampami-ay nin nangamatey boy
ampamalhowa nin babagay a ahe po napalhowa hatew.

18 Hiyay Abraham, agya ahe ya magkaanak ta toatoaen yayna,
ampamtegan nan teed ye pangako nan Apo Dioh a mag-ilyadi yan bapa
nin malabong a nanahyon. Ta wanae ye hinabi nan Apo Dioh kana,
“No way-omen kalabong ye bibitoen ha langit, ket wanabay hila met
kalabong ye lalahi mo.”* 19 Hiyay Abraham, agya tanda na a toatoaen
yayna, ta magatoh anay taon na hatew boy tanda na met a baug yay
Sara a ahawa na, ket ahe ya bega kinumapey ye pamteg na. 20 Boy
ahe ya nagluwaluwa a tupaden nan Apo Dioh ye impangako na kana,
no aliwan lalo ana ingat kinumhaw ye pamteg na. Ket nanggalang ya
kanan Apo Dioh, 21 ta angkahigudo nan peteg Abraham a tupaden nan
Apo Dioh ye pangako na. 22 Kaya-bay uli ha pamteg na, imbilang na
yan matoynong Apo Dioh. 23 Noba hiyay habi a wanae, “imbilang na
yan matoynong Apo Dioh,” aliwan bengat yay Abraham ye andektan
na, 24 no aliwan agya hikitawo met, ta ampamteg kitawo met kanan
Apo Dioh a nami-ay uman kanan Apo tawon Jesu Cristo. 25 Intubol
na yan Apo Dioh ye Apo Jesu Cristo a matey bilang kabayadan nin

‡ **4:9** Genesis 15:6. § **4:17** Genesis 17:5. * **4:18** Genesis 15:5.

kakahalanan tawo boy bini-ay na yan uman ta-omen kitawo maibilang
a matoynong ha pamilew nan Apo Dioh.

5

Hiyay Dawa nin Pagkaitoynong

1 Kaya-bay ulita naibilang kitawoynan matoynong makauli ha
pamteg tawo kanan Apo Jesu Cristo, ket nipaykahundo kitawoyna
kanan Apo Dioh. 2 Ta makauli kanan Apo Jesus boy ha pamteg
tawo kana, angkadihaan tawoyna ye kangedan nan Apo Dioh. Boy
angkaaliket kitawo, ta main kitawoynan kahigudowan a milamo ha
kadangalan na. 3 Aliwan bengat yain. Angkaaliket kitawo met ha
angkadihaan tawon kaidapan, ta tanda tawo a ampakaibyay yan
pangikpe. 4 Boy tanda tawo met a hiyay pangikpe, ket ampakaibyay
yan manged a pangugali. Ket no manged yay pangugali tawo, main
kitawon kahigudowan a tupaden nan Apo Dioh ye impangako na. 5 Ket
ahe kitawo milawan nin yatin kahigudowan tawo, ta luboh naynan
impadiha Apo Dioh ye pangado na kantawo makauli ha Ihpiditon Dioh
a in-ibyay na kantawo.

6 Ta ahe tawo mababa a iligtah ye hadili tawo ha kapaduhaan. Ket
ha panaon a intaning nan Apo Dioh, natey yay Apo Jesus ha ikanged
tawon māgkahalanan. 7 Maidap makakit nin taon nakahadya a matey
ha ikaligtah nin taon matoynong. Kadihko ha manged a tao, main,
noba ahe ko angkahigudo. 8 Noba hiyay Apo Dioh, nakiduma ya, ta ha
māgkahalanan kitawo po, pinaptegan nayna ye pangado na kantawo
makauli ha pangitubol na kanan Cristo a matey ha ikanged tawo.
9 Haanin, ulita imbilang na kitawoynan matoynong Apo Dioh makauli
ha daya nan Apo Jesu Cristo a tinumulo ha natey ya, lalalo tawoynan
angkahigudo a miligtah kitawo ha poot nan Apo Dioh makauli kanan
Cristo. 10 Hatew, kaaway na kitawon Apo Dioh. Noba makauli ha
pagkamatey nan Apo Jesus a Anak na, naikahundo kitawo kana. Ket
haanin, ta nabi-ay yan uman ye Apo Jesu Cristo, lalalo tawoynan
angkahigudo a miligtah kitawo ha kapaduhaan. 11 Aliwan bengat yain.
Mag-aliket kitawo po kanan Apo Dioh, ta makauli kanan Apo tawon
Jesu Cristo, naikahundo kitawoyna kana.

Hiyay Adan boy hiyay Apo Jesu Cristo

12 Hiyay Apo Dioh, main yan bilin kanan Adan. Noba nilabag
nan Adan ye bilin. Ket uli ha panlabag nan Adan, nagkamain nin
kahalanan ihti ha babe-luta. Ket uli ha kahalanan, nagkamain met nin
kamateyan. Kaya-bay matey ye kaganaan a tatao, ta nagkahalanan
hilan kaganaan. 13 Hatew, bayo na po in-ibyay Apo Dioh ye Bibilin
kanan Moises, ampagkahalanan hilaynay tatao ihti ha babe-luta. Noba
ahe na po imbilang Apo Dioh a kahalanan yatew, ta homain po Bibilin.
14 Agya wanabay man, kaganaan a tatao paibat kanan Adan angga
kanan Moises, ket nangamatey hila, agya ahe hila nagkahalanan nin
omen ha kahalanan nan Adan a panlabag nin bilin nan Apo Dioh.

Hiyay dinyag nan Adan, malabong ye naibyay na ha kaganaan a
tatao. Hiyay dinyag nan Apo Jesus, malabong met ye naibyay na
ha kaganaan a tatao. 15 Noba hiyay dinyag nan Apo Jesus, lumbo
ya ha dinyag nan Adan. Ta uli ha panlabag nan Adan ha bilin nan

Apo Dioh, nagkamain nin kamateyan ye malabong a tatao. Noba
makauli kanan Apo Jesu Cristo, anhumbol ye kangedan boy digalo nan
Apo Dioh kanlan kalabongan a tatao. 16 Boy lumbo met ye naibyay
nin digalo nan Apo Dioh dinan ha panlabag nan Adan. Ta hiyay
panlabag na, nakaibyay yan kapaduhaan. Noba hiyay digalo a in-
ibyay nan Apo Dioh, agya malabong ye kakahalanan, nakaibyay yan
kapatawadan. 17 Makauli ha panlabag nan Adan, kaganaan a tatao ket
matey. Noba makauli ha dinyag nan Apo Jesu Cristo, hilay kaganaan a
tataon nananggap nin anhumbol a kangedan boy digalo nan Apo Dioh
a pangibilang nan matoynong kanla, ket magbi-ay hilan manambot ha
kahalanan boy kamateyan.
18 Hiyay panlabag nin maghay tao a hiyay Adan, ket nakaibyay
yan kapaduhaan ha kaganaan. Noba hiyay matoynong a dinyag nin
maghay tao a hiyay Apo Jesus, ket nakaibyay yan kapatawadan boy
bayon bi-ay ha kaganaan. 19 Ta no malabong hilay imbilang nan Apo
Dioh a māgkahalanan makauli ha panlabag nan Adan, malabong hila
met ye ibilang na a matoynong makauli ha panumbong nan Apo Jesus
nin kalabayan nan Apo Dioh.
20 In-ibyay nan Apo Dioh kanlan tatao ye Bibilin ta-omen la
matandaan no way-omen kalabong ye kahalanan la. Noba agya
anlumabong ye kakahalanan lan tatao, ket lalalo ana met anlumabong
ye kangedan nan Apo Dioh. 21 Hiyay kahalanan a anti ha kaganaan a
tatao, ket nakaibyay yan kamateyan. Noba makauli ha kangedan nan
Apo Dioh, hilay ampakimamagha kanan Apo tawon Jesu Cristo, ket
imbilang na hilaynan matoynong ta-omen hila mabyayan nin bi-ay a
homain anggaan.

6

Hiyay Bayon Bi-ay kanan Cristo

1 Haanin, maka ulinan hinabi ko yatew, ket habiyen yo met ye
wanae, “Higi awod! Magpahulong kitawon manyag nin kahalanan
ta-omen ya po lalo lumabong ye kangedan nan Apo Dioh kantawo.”
2 Noba aliwan wanabay, ta homain ana kantawo ye kapalyadiyan nin
kahalanan! Way-omen kitawo po pahulong a manyag nin kahalanan?
3 Tanda yo a ha nabawtihmowan kitawoyna kanan Apo Jesus, nailabon
kitawo ha kamateyan na. 4 Kaya-bay ha nabawtihmowan kitawo,
bilang kitawoynan natey boy nailbeng a kalamo nan Cristo. Ket no
way-omen a nabi-ay yan uman ye Apo Jesus makauli ha makhaw a
kapalyadiyan nan Bapa tawon Dioh, magbi-ay kitawoyna met ha bayon
bi-ay.
5 Ta no nailabon kitawo ha pagkamatey nan Cristo, homain hapo a
mabi-ay kitawo met uman a omen ha pagkabi-ay nan uman. 6 Tanda
tawoyna a hiyay alan a pangugali tawo, ket nailabon yayna kanan
Cristo a naipako ha kodoh ta-omen matey ye kalabayan nin laman
tawo. Ket ahe kitawoynan ipoh nin kahalanan. 7 Ta hiyay taon natey
ana, ket ahe yayna magkahalanan. 8 Haanin, ulita natey kitawon
kalamo nan Cristo, ampamtegan tawo a mabi-ay kitawo met uman a
omen kana. 9 Ta tanda tawo a hiyay Cristo, ket nabi-ay yan uman boy
ahe yayna matey. Homain anan kapalyadiyan ye kamateyan kana.
10 Ha natey ya, impipinghan nay kapatawadan nin kakahalanan nin

kaganaan a tatao. Noba haanin, angkabi-ay yayna ha ikadangal nan
Apo Dioh. 11 Kaya-bay haanin, ulita ampakimamagha kawoyna kanan
Apo Cristo Jesus, ibilang yo a natey kawoyna tungkol ha panyag nin
kahalanan, noba ampagbi-ay kawo ta-omen maghilbi kanan Apo Dioh.
12 Adi yoynan ipaluboh a mipaem ha kahalanan ye laman yon main
kamateyan ta-omen yo ahe mahumbong ye mangaloke a kalabayan
na. 13 Boy adi yoyna met anggawien ye agya hinyaman a pahen nin
laman yo a manyag nin kahalanan, no aliwan bilang taon natey ana a
nabyayan nin bayon bi-ay, ipagawi yoynan luboh kanan Apo Dioh ye
laman yo a manyag nin matoynong. 14 Ta ahe na kawoynan ipoh nin
kahalanan boy ahe na kawoynan hakop nin Bibilin, no aliwan hakop
kawoynan kangedan nan Apo Dioh.

Ipoh nin Katoynongan

15 Haanin, maka main ampangihip kanyo nin wanae, “Ulita ahe
na kitawoynan hakop nin Bibilin, no aliwan hakop na kitawoy-
nan kangedan nan Apo Dioh, malihway kitawoynan manyag nin
kahalanan, kali?” Aliwan wanabay! 16 Ahe yo nayi tanda a no
pahakop kawo ha agya hinyaman, ket ipoh na kawon napahakopan
yo? No pahakop kawo ha kahalanan, ket ipoh na kawon kahalanan a
mangiugot kanyo ha pagkaihyay makanoman kanan Apo Dioh. Noba
no pahakop kawo kanan Apo Dioh, ipoh na kawo met Apo Dioh
a mangiugot kanyo ha matoynong a pagbi-ay. 17 Hatew, ipoh na
kawon kahalanan. Noba haanin, halamat kanan Apo Dioh, ta luboh
ha puho yoynan anhumbongen ye kaptegan a naiadal ana kanyo.
18 Napalihway kawoyna paibat ha kapalyadiyan nin kahalanan. Ket
haanin, ipoh na kawoynan katoynongan.
19 Gawien kon alimbawa ye tungkol ha ipoh ta-omen yo mataloh
matalohan ye labay kon habiyen. Hatew, impahakop yoy hadili yo
bilang ipoh ha panyag nin kadinatan boy kalok-an. Noba haanin,
ipahakop yoynay hadili yo bilang ipoh nin katoynongan ta-omen kawo
magbi-ay a homain kahalanan.
20 Ha ipoh na kawo po nin kahalanan, ket homain kawon ihip a
manyag nin matoynong. 21 Ket hinyay pakinabang yo ha alan yon
pagbi-ay? An-ikading-ey yoyna haanin ye didinyag yo hatew, kali?
Boy hiyay kalakwan lan hilatew ket pagkaihyay makanoman kanan
Apo Dioh. 22 Noba haanin, napalihway kawoyna ha kapalyadiyan nin
kahalanan boy ipoh na kawoynan Apo Dioh. Ket hiyay kalakwan nin
yati, ampagbi-ay kawoyna a homain kahalanan. Hiyay kalakwan met
nin ampagbi-ay a homain kahalanan ket bi-ay a homain anggaan. 23 Ta
hiyay katumbae nin kahalanan ket pagkaihyay makanoman kanan
Apo Dioh. Noba bi-ay a homain anggaan ye an-idigalo nan Apo Dioh
kanlan ampakimamagha kanan Cristo Jesus a Apo tawo.

7

Homain yaynan Kapalyadiyan ye Bibilin

1 Hikawon kakatongno ko, homain hapo a tanda yoynay Bibilin
a impahulat kanan Moises. Tanda yo bayna a legan angkabi-ay ye
maghay tao, ket hakop ya nin Bibilin. 2 Alimbawa, hiyay anti ha
Bibilin tungkol ha miahawa, legan angkabi-ay ya po ye ahawa nan

babayi, ket hakop na yan ahawa na. Noba no matey yaynay ahawa na,
ket malihway yaynay babayi ha bibilin tungkol ha miahawa. Kaya-
bay malyadi yaynan makiahawan uman ha kanayon a laki. 3 Haanin,
no makiahawa ya ha kanayon a laki legan angkabi-ay ya po ye
ahawa na, ket ampagkahalanan yayna nin pamakilaki. Noba no natey
yaynay ahawa na, malihway yaynay babayi ha bibilin nin tungkol ha
miahawa. Ket no makiahawa yan uman, ahe yaynan magkahalanan
nin pamakilaki.
4 Wanabay met ye labay kon habiyen, kakatongno ko. Ha
nailabon kawo ha pagkamatey nan Cristo, napalihway kawoyna ha
kapalyadiyan nin Bibilin. Ket haanin, konin na kawoynan Apo Jesu
Cristo a nabi-ay uman ta-omen kitawo manyag nin manganged a
ikadangal nan Apo Dioh. 5 Ha ampagbi-ay kitawo po ha kalabayan
nin laman tawo, hiyay mangaloke a tanam a ampanakop nin laman
tawo, ket nilumalo ya po uli ha Bibilin. Kaya-bay ampanyag kitawo nin
mangaloke a mangiugot kantawo ha pagkaihyay makanoman kanan
Apo Dioh. 6 Noba haanin, ulita nailabon kitawoyna kanan Cristo ha
pagkamatey na, napalihway kitawoyna ha kapalyadiyan nin Bibilin a
anhumbongen tawo. Kaya-bay haanin, ampaghilbi kitawoyna kanan
Apo Dioh ha bayon bi-ay makauli ha Ihpidito na, aliwan makauli ha
panumbong nin Bibilin.

Hiyay Bibilin boy hiyay Kahalanan

7 Maka main ampangihip nin wanae, “Maloke manayti ye Bibilin, ta
ampakaibyay yan kahalanan.”* Ah, aliwan wanabay! Ta no homain
Bibilin, ahe ko dayin natandaan no hinyay kahalanan. Alimbawa, no
ahe na hinabi ha Bibilin, “Adi ka ampangakokoh”, ahe ko met dayi
natandaan a kahalanan manayti ye pangakokoh. 8 Noba uli ha Bibilin,
natandaan ko a anti kangkoy kaganaan a kalahin pangakokoh. Ta no
homain Bibilin, ket homain kitawo met pagkahalananan. 9 Hatew,
ampagbi-ay akon homain tinanda nin tungkol ha kahalanan. Noba
ha natandaan koyna ye Bibilin, natandaan ko a ampagkahalanan ako
met manayti boy nauhgaan akoyna nin homain anggaan a pagkaihyay
kanan Apo Dioh. 10 Natandaan ko po a hiyay Bibilin a nabaan kon
ampakaibyay kangko nin bi-ay a homain anggaan, ket pagkaihyay
makanoman kanan Apo Dioh met manayti ye naibyay kangko. 11 Kaya-
bay natalingo ko, ta ahe ko hila angkahumbong ye kaganaan a bibilin.
Ket nauhgaan akoyna nin homain anggaan a pagkaihyay kanan Apo
Dioh. 12 Agya wanabay man, hiyay Bibilin, ket ibat ya kanan Apo Dioh.
Boy hiyay balang anhabiyen nin Bibilin ket matoynong, manged boy
ibat ya kana.
13 Maka main ampangihip nin wanae, “Ah, hiyay labay habiyen
awod, hiyay manged a Bibilin nan Apo Dioh ye ampakaihyay kangko
kana makanoman!” Ahe! Hiyay kakahalanan ko ye ampakaihyay
kangko kana. Ta makauli ha manged a Bibilin nan Apo Dioh,
nauhgaan akon pagkaihyay makanoman kana. Kaya-bay uli ha Bibilin,
natandaan ko no way-omen ya kaloke ye kahalanan.

Hiyay Luwa a Kahahaad nin Tao

---

* **7:7** Exodo 20:17; Deuteronomio 5:21.

14 Tanda tawo a hiyay Bibilin, ket ibat ya ha Ihpiditon Dioh. Noba tao
kon bengat a ipoh nin kahalanan. 15 Ahe ko angkatalohan ye hadili ko.
Ta ahe ko angkadyag ye manganged a labay kon diyagen, no aliwan
hilay mangaloke a ahe ko labay diyagen ye angkadyag ko. 16 Haanin, ta
natandaan ko a hilay mangaloke a ahe ko labay diyagen ye angkadyag
ko, ambalayen ko a manged ye Bibilin. 17 Kaya-bay aliwan hiko ye
peteg a ampanyag nin maloke, no aliwan hiyay kalabayan nin laman
ko a magkahalanan. 18 Tanda ko a homain manged ha laman ko. Ta
agya labay koy manyag nin manged, ket ahe koya angkadyag. 19 Ta
hiyay angkadyag ko ket aliwan hiyay manged a labay ko, no aliwan
hilay mangaloke a ahe ko labay diyagen. 20 Haanin awod, no andiyagen
ko ye mangaloke a ahe ko labay diyagen, aliwaynan hiko ye ampanyag,
no aliwan hiyay kalabayan nin laman ko a magkahalanan.
21 Kaya-bay yabayti ye natuklahan ko tungkol ha hadili ko. No labay
koy manyag nin manged, anlumetlet ya met ye kalok-an a anti kangko.
22 Ha puho ko, angkaaliketan koy Bibilin nan Apo Dioh. 23 Noba main
lumbo a kapalyadiyan a ampamatige ha laman ko a kumuntada ha
ihip ko. Yati ye kapalyadiyan nin kahalanan a anti ha laman ko.
24 Koynan kakalunoh ye kahahaad ko! Hiyay kalabayan nin laman
ko ye ampangilakew kangko ha pagkaihyay makanoman kanan Apo
Dioh. Aya lagi ye makapiligtah kangko? 25 Halamat kanan Apo Dioh.
Hiyabay ye mangiligtah kangko makauli kanan Jesu Cristo a Apo tawo!
Wanae awod ye kahahaad ko. Hiyay ihip ko, ipoh yan Bibilin
nan Apo Dioh. Noba hiyay laman ko, ipoh yan kapalyadiyan nin
kahalanan.

8

Hiyay Pagbi-ay makauli ha Ihpiditon Dioh

1 Kaya-bay haanin, hilay ampakimamagha kanan Apo Cristo Jesus,
ket ahe na hilaynan uhgaan a mapaduhaan Apo Dioh. 2 Ta makauli
ha pamakimamagha tawo kanan Apo Cristo Jesus, ket napalih-
way kitawoyna ha kapalyadiyan nin kahalanan boy ha pagkaihyay
makanoman kanan Apo Dioh makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon
Dioh a ampamyay bi-ay. 3 Hiyay Bibilin, ahe ya ampakaalih nin
kapalyadiyan nin kahalanan ha bi-ay tawo, uli ha kakapeyan nin
laman tawo, no aliwan hiyay Apo Dioh ye nangalih nin kapalyadiyan
nin kahalanan makauli ha pangitubol na nin hadili nan Anak a in-
anak a omen ha taon māgkahalanan bilang hagpa kana ta-omen na
alihen ye kakahalanan nin tao. Wanabay na yan inalih Apo Dioh ye
kapalyadiyan nin kahalanan kantawo. 4 Dinyag nan Apo Dioh yatew
ta-omen matupad ye an-ipadyag nin Bibilin kantawon aliwaynan
ampagbi-ay ha kalabayan nin laman tawo, no aliwan ampagbi-ay ana
ha kalabayan nan Ihpiditon Dioh.
5 Ta hilay tataon ampagbi-ay ha kalabayan nin laman, homain
hilaynan kanayon a an-ihipen, no aliwan hiyay kalabayan nin laman
la. Noba hilay tataon ampagbi-ay ha Ihpiditon Dioh, homain hilaynan
kanayon a an-ihipen, no aliwan hiyay kalabayan nin Ihpiditon Dioh.
6 Hiyay kalakwan nin panumbong ha kalabayan nin laman ket
pagkaihyay makanoman kanan Apo Dioh. Noba hiyay kalakwan
nin panumbong ha Ihpiditon Dioh ket katanaan boy bi-ay a homain

anggaan. 7 Ta ayaman a ampanumbong ha kalabayan nin laman,
ket kahulog na yan Apo Dioh. Ahe na bega labay a humbongen ye
Bibilin nan Apo Dioh boy ahe na mababa a humbongen. 8 Kaya-bay
hilay tataon ampagbi-ay ha kalabayan nin laman la, ket ahe laya bega
mapaaliket ye Apo Dioh.

9 Noba hikawo, ahe kawoyna ampagbi-ay ha kalabayan nin laman
yo, no aliwan ampagbi-ay kawoyna ha kalabayan nin Ihpiditon Dioh,
ta anti yayna kanyoy Ihpiditon Dioh. No hiyay maghay tao ket ahe
ya kana ye Ihpidito nan Cristo, ahe na yan taon Cristo. 10 Haanin, ta
anti yaynay Cristo kanyo, agya matey yay laman yo uli ha kahalanan,
hiyay Ihpiditon Dioh, ket biyan na kawon bi-ay a homain anggaan, ta
imbilang na kawoynan matoynong Apo Dioh. 11 Ket ulita nikakaanti
yayna kanyo ye Ihpiditon Dioh a nami-ay uman kanan Cristo, hiya met
ateed ye mami-ay uman nin laman yon matey makauli ha Ihpidito na
a mikakaantina kanyo.

12 Kaya-bay kakatongno ko, katapulan a magbi-ay kitawoyna ha
kalabayan nin Ihpiditon Dioh, aliwan ha kalabayan nin laman tawo.
13 Ta no ampagbi-ay kawo ha kalabayan nin laman tawo, mihyay
kawo kanan Apo Dioh. Noba no itgen yoynay panyag nin kalabayan
nin laman makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh, ket mabi-
ay kawo makanoman. 14 Ta hilay kaganaan a tataon an-ibagnoh nin
Ihpiditon Dioh, ket aanak na hilaynan Apo Dioh. 15 Ta hiyay in-ibyay
nan Apo Dioh kanyo, aliwan maghay ihpidito a manyag ana man
kanyon angkalimo, no aliwan Ihpidito na a nanyag kanyon aanak na.
Kaya-bay haanin, makauli ha Ihpiditon Dioh, malyadi tawo yaynan
ingaten “Bapa” ye Apo Dioh. 16 Hiyay Ihpiditon Dioh boy ihpidito
tawo ket padihon ampamapteg a aanak na kitawoynan Apo Dioh.
17 Ulita aanak na kitawoyna, makipanawid kitawo met kanan Cristo
nin kaganaan a intaladan nan Apo Dioh. Noba katapulan a magdiha
kitawo nin kaidapan a omen kanan Cristo hatew ta-omen kitawo met
lano mapadangalan a kalamo na.

Hiyay Mamanged a Bi-ay lano

18 No hikon bengat, hilatin kaidapan a angkadihaan tawo haanin,
homain bali kangko no ihipen ko ye kadangalan a ibyay nan Apo Dioh
kantawo lano. 19 Ta hilay kaganaan a pinalhowa na, ket angkahabek
hilaynan ampangagad nin pangipatanda nan Apo Dioh nin aanak na.
20 Ta hilay kaganaan a palhowa na, ket ahe la naabot ye kahahaad
a labay nan Apo Dioh kanla. Nalyadi yati, aliwan ulita yabayti ye
kalabayan la, no aliwan kalabayan nan Apo Dioh. Agya wanabay man,
main po ateed kahigudowan a 21 hilay kaganaan a pinalhowa na, ket
palihwayen na hila ha kapalyadiyan nin kamateyan boy pagkabata.
Ket ilamo na hila kanlan aanak na ha manged a kahahaad la. 22 Tanda
tawo a paibat hatew angga haanin, hilay kaganaan a pinalhowa na,
ket ampangaleng-eng hila uli ha tubat a kaidapan a omen ha maghay
babayin anlamlaman. 23 Aliwan bengat hilain. Ta agya hikitawo met
a nananggap nin Ihpiditon Dioh a bilang unan digalo nan Apo Dioh,
ket ampangaleng-eng kitawo met legan an-agaden tawo ye pamayo
na nin laman tawo boy hiyay pangipatanda nan Apo Dioh a aanak
na kitawo. 24 Paibat ha naligtah kitawoyna, yati ye anhigudowen

tawo.* Noba no hiyay anhigudowen tawo ket antina kantawo, ahe ana
anhigudowen, ta antinabay kantawo. 25 Noba no hiyay anhigudowen
tawo ket homain po, mag-anoh kitawon mangagad.
26 Wanabay met ha kakapeyan tawo. Anhaglapan na kitawon
Ihpiditon Dioh, ta ahe tawo tanda no hinyay huhton ipakigwang kanan
Apo Dioh. Noba hiyay Ihpiditon Dioh, ket an-ipakihabi na kitawo
kanan Apo Dioh makauli ha pangialeng-eng na nin ahe tawo tanda
a habiyen. 27 Ket hiyay Apo Dioh a ampakabokitkit nin anti ha ihip
nin tao, tanda na met ye an-ihipen nin Ihpidito na. Ta hiyay Ihpiditon
Dioh, an-ipakikwaan na hilay pagtao nin Dioh ha kalabayan nan Apo
Dioh.
28 Boy tanda tawo a hiyay Apo Dioh, ket papalyadiyen nay kaganaan
ha ikanged lan ampangado kana a hinagyat na a pagtao na uli ha
kalabayan na. 29 Ta hatew po, hiyay Apo Dioh ket tanda na hilaynan
alan no aya hilay pagtao na boy tinuga na hilayna a mag-ilyadin omen
kanan Anak na a hiyay Apo Jesus. Ha wanabay, hiyay Apo Jesus ye
pinagkapunganay nin malabong a mikakatongno. 30 Ket hilay tinuga
nan Apo Dioh hatew po, hinagyat na hila a mag-ilyadin aanak na.
Ket hilay hinagyat na, imbilang na hilaynan matoynong. Ket hilay
imbilang na a matoynong, binyanan na hilan kadangalan.

Hiyay Pangado nin Dioh a An-ipakit na makauli kanan Apo Jesu Cristo

31 Kaya-bay no pakaihipen tawon manged hilatin didinyag nan Apo
Dioh kantawo, mahabi tawo a ulita hiyay Apo Dioh ket antupigan na
kitawo, homain bega makahambot kantawo. 32 Hiyay Apo Dioh, ket
ahe naya inhiblet ye hadili nan Anak, no aliwan in-ibyay na yan matey
ha ikanged tawo. Kaya-bay homain hapo a ibyay na met kantawo ye
kaganaan. 33 Homain anan mamada kantawon pinili nan Apo Dioh,
ta hiyaynabay met Apo Dioh ye nangibilang kantawo a matoynong.
34 Homain ana met manuhga kantawo a mapaduhaan, ta hiyaynay
Apo Jesu Cristo ye napaduhaan nin kamateyan bilang kahagili tawo.
Aliwan bengat yain, nabi-ay ya po uman boy anti yayna ha dapit
wanan nan Apo Dioh boy an-ipakihabi na kitawo kana. 35 Homain
anan makapihyay kantawo ha pangado nan Cristo, agya kagulowan,
kaidapan, pangipaloke, bitil, kaloh-okan, kahangilan, agya kamateyan.
36 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Uli kammo, lanang la kayin antangkaen. Ba-mo kayin tupan
hapoen."†
37 Noba agya po man wanabay ye angkalyadi kantawo, homain
hapo a luboh kitawon manambot makauli ha haglap nan Cristo a
ampangado kantawo. 38-39 Ta angkahigudo tawo a homain anan bega
makapihyay kantawo ha pangado nan Apo Dioh, agya kamateyan
man o bi-ay, hilay aanghil man o maloke a ihpidito, hilay angkalyadi
haanin o hilay malyadi lano, hilay main kapalyadiyan o hilay anti ha
katatagayan o hilay anti ha lale-luta, o agya hinyaman ha kaganaan
a pinalhowa. Homain hinyaman ye makapihyay kantawo ha pangado
nan Apo Dioh a an-ipakit na makauli kanan Cristo Jesus a Apo tawo.

---

* **8:24** *Paibat ha naligtah kitawoyna, yati ye anhigudowen tawo.* Malyadi met a hiyay labay habiyen ket "Uli yatin kahigudowan, ligtah kitawoyna." † **8:36** Kakanta 44:22.

9

Hiyay Apo Dioh boy hilay Israelita

1 Pakaihipen yon manged yatin habiyen ko kanyo bilang nakima-
magha kanan Cristo. Ahe ako ampanago. Ampaptegan nin Ihpiditon
Dioh ha ihip ko a peteg yatin habiyen ko. 2 Angkalele akon tubat boy
lanang angkahindak, 3 uli kanlan kakatongno a kapadiho kon Jujudio
a ahe ampamteg kanan Apo Jesus. No malyadi dayi, hikoyna tana ye
tuboyan nan Apo Dioh boy maihyay kanan Cristo, dapot tana miligtah
hila. 4 Hila ye kapadiho kon Israelita a imbilang nan Apo Dioh a
aanak na boy impakit na kanla ye kahnagan na. Nanyag ya po nin
kahundoan kanla boy binyan na hilan Bibilin. Inadalan na hilan peteg
a panggalang boy malabong ye impangako na kanla. 5 Hiyay Abraham,
Isaac boy Jacob, ket hilabay ye nangaunan tutoa la. Ket ha nianak yay
Cristo, in-anak yan lahi la. Ket hiyay Cristo a Dioh a makapalyadiyan
ha kaganaan, katapulan a galangen yan makanoman! Amin.

6 Agya kalabongan kanlan lalahi nan Israel ket ahe namteg kanan
Apo Jesus, aliwan labay habiyen a ahe natupad ye pangako nan Apo
Dioh. Ta aliwan kaganaan a lahi nan Israel ket naibilang kanlan pinili
nan Apo Dioh. 7 Boy aliwa met kaganaan a nangibat kanan Abraham
ket naibilang a lalahi nan Abraham. Ta wanae ye hinabi nan Apo Dioh
kanan Abraham, “Hilay lalahi nan Isaac bengat ye maibilang a lalahi
mo.”* 8 Hiyay labay habiyen, aliwan kaganaan a aanak nan Abraham
ket naibilang a aanak nin Dioh, no aliwan hilay nianak bengat makauli
ha pangako nan Apo Dioh kana. 9 Ta wanae ye impangako nan Apo
Dioh kanan Abraham, “Lano ha pag-udong ko, ha wanabay met ateed
a panaon, ket main yaynan anak a laki ye Sara a ahawa mo.”†

10 Aliwan bengat yatew. Ta wanabay met ye nalyadi kanlan kambal
a aanak nan Rebeka kanan Isaac a toa mi. An-ipakit nan Apo Dioh a
aliwan kaganaan a lahi nan Abraham ket imbilang nin Dioh a aanak
na. 11-12 Ta bayo hila po mianak ye kambal boy bayo hila po makadyag
nin manged o maloke, hinabi naynan Apo Dioh kanan Rebeka, “Hiyay
makaagat, paghilbiyan na yay makaydeng‡.”§ Nuna naynan hinabin
Apo Dioh yatew bayo hila po nakadyag nin manged o maloke ta-omen
mapaptegan a makauli bengat ha monikala nan Apo Dioh ye pamili
na nin makaydeng, aliwan uli ha manged a didiyag na. 13 Ta wanae
ye naihulat a Habi nin Dioh, “Hiyay Jacob a makaydeng, ket inado ko.
Noba hiyay Esau a makaagat, ket kinahulog ko.”*

14 Uli kananyatew, maka habiyen layna met nin kanayon, “Aliwan
matoynong ye pamili nan Apo Dioh.” Yo, aliwan wanabay! 15 Ta hinabi
nan Apo Dioh kanan Moises,

“Ingalowan ko hilay labay kon ingalowan.
Kalunohan ko hilay labay kon kalunohan.”†

16 Kaya-bay makinang a hiyay pamili nan Apo Dioh, ket uli ha ingalo
na, aliwan uli ha kalabayan o manganged a didiyag nin tao. 17 Ta
wanae ye nakahulat a hinabi nan Apo Dioh kanan poon nin Egipto,
“Dinyag katan poon ta-omen ko maipakit ye kapalyadiyan ko boy

---

* **9:7** Genesis 21:12. † **9:9** Genesis 18:10; 18:14. ‡ **9:11-12** *makaydeng:* ha kaugalian lan Jujudio, hiyay makaydeng ye maghilbi ha makaagat. § **9:11-12** Genesis 25:23. * **9:13** Malakias 1:2-3. † **9:15** Exodo 33:19.

maipatanda ye ngalan ko ha kaganaan a tatao ha babe-luta makauli
ha diyagen kon laban kammo.”‡ 18 Kaya-bay angkaingalowan na hilan
Apo Dioh ye labay nan ingalowan. Ket ampabyangen na met ye ō lan
labay nan pabyangen.

Hiyay Poot boy Ingalo nan Apo Dioh

19 Maka an-ihipen met nin nangaano kanyo, “No wanabay, taket
man awod ta ampakahalananen nan Apo Dioh ye tatao? Ket homain
met makahaad nin kalabayan na.” 20 No wanabay ye an-ihipen
yo, aya kan magngaya a magdiklamo kanan Apo Dioh? Tao kan
bengat a pinalhowa na. Malyadi nayi a habiyen nan pinalhowa
kanan namalhowa kana, “Taket ta pinalhowa mo kon wanae?§” 21 Ta
hiyay mandamili nin koden, main yan katulidan a manyag nin luway
kalahin koden ha maghay kaakop a pita. Hiyay maghay koden,
nakataladan yan panghangaili. Ket hiyay magha met, magawi yan
minamangaamot.
22 Wanabay met ateed kanan Apo Dioh, ta main yan katulidan
a manyag nin hinyaman a labay na. Main yan katulidan a
mangipatanam nin poot na boy mangipakit nin kapalyadiyan na
kanlan māgkahalanan a nakataning anan mapaduhaan. Noba agya
nakataning hilaynan mapaduhaan, ket ampagpahinhiyaan boy ampag-
anohan na hila po ateed Apo Dioh. 23 Dinyag na yatew ta-omen na
ipakit ye tubat a kangedan na kanlan tataon angkaingalowan na a
intaladan na hatew po a padangalan na. 24 Ket kabilang kitawoyna
kanlan Jujudio boy aliwan Judio a hinagyat na a pagtao na. 25 Ta wanae
ye impahabi na kanan podopita Hosea,
“Hilay aliwa kon tao hatew, habtan ko hilaynan ‘tatao ko’.
Boy hilay tataon ahe ko an-adoen hatew, ket habtan ko hilaynan
‘an-adoen ko’.”*
26 Boy “ihtewbay a lugal ye nangihabiyan nan Apo Dioh, ‘Aliwa
katawon tatao.’
Ket ihtewbay met ateed a lugal ye pangihabiyan na kanla, ‘aanak
na hilan Apo Dioh a angkabi-ay.’ ”†
27 Ket hiyay tungkol met kanlan Israelita, hinabi nan podopita Isaias,
“Hilay lalahi nan Israel, agya po man omen hila kalabong nin langhi
ha dagat,
ket makakandin bengat ye miligtah kanla.
28 Ta tampol boy genap nan yadien Apo Dioh ye pamaduha na
kanlan tatao ha babe-luta.”‡
29 Hinabi na met Isaias,
“Hiyay Apo a Makapalyadiyan,
no homain yan impatla kanlan lalahi tawo,
ket ahe kitawoyna met dayi haanin
a omen ha babanwan Sodoma boy Gomorra a inapo na hatew.”§

Hiyay Israel boy hiyay Manged a Balita

30 Yati ye labay kon habiyen. Hilay aliwan Judio, agya ahe la pinag-
apehan ye pag-ilyadin matoynong ha pamilew nan Apo Dioh, ket
imbilang na hilan teed matoynong Apo Dioh uli ha pamteg la kanan

‡ **9:17** Exodo 9:16. § **9:20** Isaias 29:16; 45:9. * **9:25** Hosea 2:23. † **9:26** Hosea 1:10.
‡ **9:28** Isaias 10:22,23. § **9:29** Isaias 1:9.

Apo Jesus. 31 Noba hilay Jujudio, agya pinag-apehan lay maibilang
a matoynong ha pamilew nan Apo Dioh makauli ha panumbong nin
Bibilin, ket nilawan hila. Kaya-bay ahe na hila imbilang a matoynong.
32 Taket ta nilawan hila? Ta inapeh lay maibilang a matoynong makauli
ha hadili lan didiyag, aliwan makauli ha pamteg. Nitubkok hila ha
dapah a ampakapitubkokan. 33 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh
a tungkol kanan Cristo,

"Bilewen yo! Mangikonin akon dapah ha Zion a ampakapitubkokan lan tatao.
Magha yan mayadet a dapah a ampakapilukoban la.
Noba hilay ampamteg kana, ket ahe hila mipading-ey."*

10

1 Kakatongno ko, hiyay labay ko boy an-ipakigwang ko kanan Apo
Dioh, ket miligtah hila dayi ye kapadiho kon Jujudio. 2 Ampaptegan
ko a maapeh la yan labay paaliketen ye Apo Dioh. Noba ahe la tanda
ye peteg a pamaaliket kanan Apo Dioh. 3 Ta ahe la tanda no way-
omen ye pangitoynong nan Apo Dioh ha tao boy nanyag hilan hadili
lan papadan. Kaya-bay ahe la hinumbong ye papadan nan Apo Dioh
ta-omen maibilang a matoynong ye tao. 4 Ta hiyay Apo Jesu Cristo,
naignap nayna ye tikih nin Bibilin ta-omen hilay kaganaan a tataon
mamteg kana, ket ibilang na hilan matoynong Apo Dioh.

Hiyay Kaligtahan nin Kaganaan

5 Wanae ye inhulat nan Moises tungkol ha taon an-ibilang nan Apo
Dioh a matoynong makauli ha Bibilin, "Hiyay taon ampanumbong
nin kaganaan a bibilin, ket mabyayan yan bi-ay a homain anggaan."*
6 Noba hiyay taon an-ibilang nan Apo Dioh a matoynong makauli ha
pamteg na, wanae ye anhabiyen na, "Adi moyna an-ihipen a katapulan
main makew ha langit"† a mangwa kanan Cristo boy ipatanda na
kammo ye papadan no way-omen ka maibilang a matoynong. 7 Boy
"adi moyna met an-ihipen a katapulan main makew ha bito"‡ a
mangwa kanan Cristo. 8 Ta wanae ye nakahulat tungkol ha taon
imbilang nan Apo Dioh a matoynong,

"Hiyay Habi nin Dioh, anti yayna kanyo.
Anti ya ha puho yo boy ampihabet yo yayna ha bebey yo."§

Ket yatin Habi nin Dioh, homain kanayon no aliwan hiyay habi a
tungkol ha pamteg a an-ipatanda mi. 9 No ipatanda mo ha adapan nin
tatao a hiyay Apo Jesus ye Apo boy pamtegan mon luboh a bini-ay na
yan uman Apo Dioh, ket miligtah ka ha pamaduha nan Apo Dioh. 10 Ta
hiyay taon ampamteg nin luboh ha puho na kanan Apo Jesus, ibilang
na yan matoynong Apo Dioh. Boy no ipatanda na ha adapan lan tatao
a hiyay Apo Jesus ye Apo, ket miligtah ya. 11 Ta yati ye naihulat a
Habi nin Dioh, "Ayaman a ampamteg kana, ket ahe ya mipading-ey."*
12 Homain nakaidumaan ye Judio ha aliwan Judio. Ta mamagha ye Apo
nin kaganaan boy ambiyan na hilan mahbol a kangedan ye kaganaan

---

* **9:33** Isaias 8:14; 28:16. * **10:5** Levitico 18:5. † **10:6** Deuteronomio 30:13. ‡ **10:7** Deuteronomio 30:13. § **10:8** Deuteronomio 30:12-14. * **10:11** Isaias 28:16.

a ampakiiingalo kana. 13 Ta hiyay naihulat a Habi nin Dioh, ket wanae
ya, “Ayaman a makiiingalo kanan Apo, ket miligtah ya.”†
14 Noba way-omen hila makiingalo kana no ahe laya met ampamte-
gan? Boy way-omen hila mamteg kana no ahe la met nangean ye
tungkol kana? Boy way-omen la mangean ye tungkol kana no homain
met mangipatanda kanla? 15 Boy way-omen hila met mangipatanda
no ahe hila met naitubol? Wanae ye naihulat a Habi nin Dioh
tungkol kanlan naitubol, “Koynan kanged a bilewen ye panlumateng
lan mangipatanda nin manged a balita.”‡ 16 Noba aliwan kaganaan a
nakange nin Manged a Balita ket namteg. Ta hatew po, hinabi naynan
podopita Isaias, “Apo, makandin bengat ye namteg ha in-adal mi.”§
17 Kaya-bay mamteg yan bengat ye tao no mange nay Manged a
Balita a tungkol kanan Apo Jesu Cristo. Ket mange na yan bengat no
main mangipatanda kana. 18 Noba maka main ampangihip nin wanae,
“Peteg ya lagi a hilay Israelita ket ahe la po nangean ye Manged a Balita
a tungkol kanan Cristo?” Aliwan peteg yatew! Nange layna! Ta wanae
ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Niabot ana ha kaganaan a lulugal ye balita
boy nitayak ana ha kaganaan a lugal ihti ha babe-luta.”*
19 Noba maka main ampangihip nin wanae, “Hilay Israelita, ahe la
po lagi natalohan ye Manged a Balita a tungkol kanan Cristo?” Hiyay
wangko, natalohan layna. Noba ahe la binalay, ta hinabi naynan Apo
Dioh kanla,
“Paimonen katawo kanlan aliwan Judio.
Boy papooten katawo makauli kanlan tataon anhabtan yon
mumutaw.”†
20 Boy makpe na met hinabin Isaias ye Habi nin Dioh tungkol kanlan
aliwan Judio,
“Natuklahan la kon ahe ampanapul kangko.
Boy impatanda koy hadili ko kanlan ahe ampanepet tungkol
kangko.”‡
21 Noba wanae met ye naihulat a Habi nin Dioh tungkol kanlan
Israelita,
“Nabuyot akoynan ampanagyat boy ampangagad kanlan tataon ahe
ampanumbong
boy mangabyang ye ō la.”§

11

Hiyay Ingalo nan Apo Dioh kanlan Israelita

1 Haanin, maka main ampangihip nin wanae, “Hilay Israelita a tatao
nan Apo Dioh, ingkahwil na hilayna nayi?” Aliwan wanabay! Tanda
ko, ta Israelita ko met. Ibat ako ha lahi nan Benjamin a lahi na met
Abraham. 2 Hiyay Apo Dioh, ahe na hila ingkahwil ye tataon pinili
nayna hatew po. Tanda yoynabay met ye naihulat a Habi nin Dioh
a diklamo nan Elias kanan Apo Dioh laban kanlan Israelita. 3 Hinabi
nan Elias, “Apo, pinatey la hilay popodopita mo boy inagwat la po ye
pangihagpaan nin idigalo kammo. Ket hikoynan bengat ye napatla boy

† **10:13** Joel 2:32. ‡ **10:15** Isaias 52:7. § **10:16** Isaias 53:1. * **10:18** Kakanta 19:4.
† **10:19** Deuteronomio 32:21. ‡ **10:20** Isaias 65:1. § **10:21** Isaias 65:2.

labay lako po a pateyen.”* 4 Noba wanae met ye hinabi nan Apo Dioh
kanan Elias, “Main ako po piton libon katao a ahe nanggalang kanan
Baal.”† 5 Wanabay met haanin a panaon, ta main po nangaano kanlan
Israelita ye pinili nan Apo Dioh uli ha kangedan na. 6 Hiyay pagkapili
la ket uli ha kangedan nan Apo Dioh, aliwan uli ha manged a didiyag
la. Ta no uli ha manged a didiyag la ye pagkapili la, ahe anan malyadin
habiyen a uli ha kangedan nan Apo Dioh.
7 No wanabay awod, hilay Israelita, agya inapeh lan tubat a ibilang
na hilan matoynong Apo Dioh, ahe lan teed naabot. Hilay tataon pinili
nan Apo Dioh bengat ye naibilang a matoynong. Noba hilay kanayon,
pinabyang nay ō la, 8 ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Binanel na hilan Apo Dioh.
Ket angga haanin, ba-mo hilan kapkap boy teek ha kaptegan.”‡
9 Ha nangawok yay David kanan Apo Dioh nin tungkol kanla,
tinuboyan na hila, a wana,
“Apo, hiyay poniyan la dayi ye pakakalotan la boy pakapikolbotan la.
Yabayti dayi ye pakapitubkokan la boy pakaduhaan la.
10 Mag-ilyadi hila dayin kapkap ta-omen hila ahe makakit
boy mag-ilyadi hila dayin kayo-ko uli ha kaidapan legan angkabi-
ay hila.”§
11 Maka main ampangihip nin wanae, “Hilay Jujudio, nitubkok hila,
ta ahe hila namteg kanan Cristo. Kaya-bay mihyay hilayna kanan Apo
Dioh makanoman.” Aliwan wanabay! No aliwan uli ha panlabag la,
ket hilaynay aliwan Judio ye naligtah ta-omen hila maibeg ye Jujudio.
12 Hiyay panlabag lan Jujudio, ket nakaibyay yan kangedan kanlan
aliwan Judio, ta nabyayan hilan panaon a mamteg kanan Apo Jesus.
Noba no mamteg hilaynan kaganaan ye Jujudio kanan Apo Jesus,
mayayadet po lano a kangedan ye maibyay kanla.

Hiyay Kaligtahan lan Aliwan Judio

13 Haanin, yati met ye habiyen ko kanyon aliwan Judio. Hiyay
Apo Dioh, dinyag na kon apohtol a mangipatanda kanyo. Ket an-
ikadangal ko yatin katungkolan ko 14 ta-omen ko hila paibegen ye
kapadiho kon Jujudio. Ket mamteg hilay nangaano kanla boy miligtah.
15 Hiyay pangikahwil nan Apo Dioh kanlan Jujudio ye nag-ilyadin dān
a maikahundo kana ye kanayon a tatao ihti ha babe-luta. Kaya-bay
no mamteg hilaynay Jujudio kana boy tanggapen na hilayna met Apo
Dioh, ba-mo hilan nangamatey a bini-ay nan uman.
16 Hilay Jujudio, mailalayi hila ha tapok a nagameh. No hiyay kabih-
il nin nagameh* a nunan naihagpa kanan Apo Dioh† ket konin nan
Apo Dioh, wanabay yayna met ye namih-ilan.‡ No hiyay yamot§ nin
poon-kayo ket konin nan Apo Dioh, wanabay yayna met ye hahanga*

---

* **11:3** 1 Poon 19:10; 19:14. † **11:4** *Baal* ye diohdiohan lan Cananaeo. 1 Poon 19:18 ‡ **11:8** Deuteronomio 29:4; Isaias 29:10. § **11:10** Kakanta 69:22-23. * **11:16** *kabih-il nin nagameh:* hiyay labay habiyen, hilay Jujudio a ampamteg kanan Apo Jesus. † **11:16** *nunan naihagpa kanan Apo Dioh.* Kaganaan a unan dawa o unan anak nin agya hinyaman ket konin nan Apo Dioh, ket katapulan a maihagpa ya kana bayo ya malyadin kanen ye kanayon dadawa o gawien ye dumondon a aanak. ‡ **11:16** *namih-ilan:* hiyay labay habiyen, hilay kanayon a Jujudio a ahe ampamteg kanan Apo Jesus. § **11:16** *yamot:* hiyay labay habiyen, hilay unan tutoa lan Jujudio. * **11:16** *hahanga na:* hiyay labay habiyen, hilay kaganaan a ampamteg kanan Apo Jesus, Judio man boy aliwan Judio.

na. 17 Hilay Jujudio haanin, ket nailalayi hilan hahanga nin maghan
poon-kayon olibo. Noba main kanla ye ba-mon hangan nangalaphing,
ta ahe hila namteg. Ket hikawon aliwan Judio, nailalayi kawo met ha
hahanga nin olibon tawon a naihuglong ha poon-kayon olibo a bilang
kahagili nin nangalaphing a hahanga. Ket haanin, ampakinabang
kawoyna nin kangedan nan Apo Dioh. 18 Noba hikawon aliwan
Judio, adi yo an-ilambong a mamanged kawo dinan kanlan Jujudion
nangalaphing. Ta aliwan hikawo ye ampami-ay nin yamot, no aliwan
hiyay yamot ye ampami-ay kanyo.
19 Maka main kanyoy ampangihip nin wanae, “Kaya-bay nalaphing
hila ta-omen kayi met maihuglong.” 20 Petegbay a nangalaphing hila,
ta ahe hila namteg kanan Apo Jesus. Ket hikawon aliwan Judio ye
naihagili, ulita namteg kawo kanan Apo Jesus. Kaya-bay adi kawo
ampaglambong, no aliwan malimo kawo. 21 Ta no nilaphing nan Apo
Dioh ye kaptegan a hahanga ulita ahe hila namteg kana, hikawo po
lagi? 22 Ihtibay tawo ya makit ye kangedan boy kaigpitan nan Apo
Dioh. Maigpit ya kanlan ampagkahalanan. Noba manged ya kanyo,
dapot tana pahulong kawon pataya ha kangedan na. Ta no ahe, ket
laphingen na kawo met. 23 Noba no hilay Jujudio ket mamteg hilayna
kanan Apo Jesus, ihuglong na hilan uman Apo Dioh, ta hiyay Apo
Dioh, ket mababa na hilan ihuglong uman. 24 Ta no hikawon aliwan
Judio a nailalayi ha hanga nin olibon tawon, ket naihuglong na kawo
ha intanem a kayon olibo, matataloh na hilan ihuglong Apo Dioh ye
Jujudio a nailalayi ha hangan kaptegan.

Hiyay Apo Dioh a Mapangingalo ha Kaganaan

25 Hikawon kakatongno kon aliwan Judio, labay kon matandaan yo
yatin monikala nan Apo Dioh a ahe na impatanda hatew. Maka an-
ihipen yo a mamanged kawo dinan lan Jujudio. Noba agya main
nangaanon Jujudio a mangabyang ye ō la, ket main anggaan ye ahe
la pamteg kanan Apo Jesus. Angga yan bengat lano ha mignap ye
bilang lan aliwan Judio a mamteg kanan Apo Jesus. 26 No mignap ana,
miligtah hilay kaganaan a Israelita. Ta wanae ye naihulat a Habi nin
Dioh,
“Mangibat ya lano ha lugal a Zion ye Māngiligtah.
Alihen nay kalok-an lan lalahi nan Jacob.
27 Wanae ye pangako ko kanlan Israelita
lano ha patawaden ko hilayna ha kakahalanan la.”†
28 Ulita ahe la tinanggap Jujudio ye Manged a Balita a tungkol kanan
Apo Jesus, kinahulog na hilan Apo Dioh. Ket hikawon aliwan Judio
ye ninged. Noba ulita hilay Jujudio ye pinili nan Apo Dioh, an-adoen
na hila po ateed uli ha pangako na kanlan nangaunan tutoa la. 29 Ta
hiyay pamili na kanla boy hilay didigalo na kanla, ket ahe angkauman.
30 Hatew hikawon aliwan Judio, ha ahe kawo po ampanumbong kanan
Apo Dioh, ket iningalowan na kawo uli ha ahe la panumbong Jujudio
kana. 31 Wanabay met ateed lano kanlan Jujudio. Haanin, ahe hila
ampanumbong kanan Apo Dioh. Noba ingalowan na hila met ateed
a omen ha dinyag na kanyo. 32 Ta hiyay Apo Dioh, pinaolayan nay

† **11:27** Isaias 59:20; 59:21; Isaias 27:9; Jeremias 31:33; 31:34

kaganaan a tatao a maipoh nin kahalanan ta-omen na maipatanam
kanla ye ingalo na.

Hiyay Panggalang kanan Apo Dioh

33 Koynan kahbol ye kabatnangan nan Apo Dioh! Koynan kaldeg ye
kadunongan boy tinanda na!
Ahe makwan ihipen ye monikala boy papadan na.
34 Ta homain nagtanda nin ihip nan Apo Dioh.
Homain met malyadin mamabala kana.‡
35 Ayay nakaibyay kanan Apo nin hinyaman
a katapulan nan bayadan?§
36 Ta kaganaan ket ibat kana, makauli kana, boy ha ikadangal na.
Kaya-bay galangen yay Apo Dioh makanoman! Amin.

12

Hiyay Bayon Bi-ay kanan Cristo

1 Kaya-bay kakatongno ko, uli ha ingalo nan Apo Dioh kantawo,
an-ipahehpet ko kanyo a ibyay yon luboh ye hadili yo kana bilang
hagpa a homain pakaumihan boy makapaaliket kana. Ta yabayti ye
peteg a panggalang kana. 2 Adi yo antuwaden ye didiyag lan ahe
ampanumbong kanan Apo Dioh, no aliwan palubohan yon lanang a
bayowen nan Apo Dioh ye ihip yo ta-omen yo matandaan ye kalabayan
na, no hinyay manged, genap boy makapaaliket kana.
3 Uli ha kangedan nan Apo Dioh kangko, ambabalaan katawo. Adi
yo an-ihipen ye hadili yo nin igit ha peteg a kahahaad yo, no aliwan
pakaihipen yon manged ye peteg a binaba a in-ibyay nan Apo Dioh ha
balang magha kanyo uli ha pamteg yo kana. 4 Malabong ye pahen
nin laman tawo. Noba aliwan padiho ye pakagawian nin balang
pahen. 5 Wanabay met kantawo a pinagkalaman nan Cristo. Ta agya
malabong kitawo a omen ha papahen nin laman, mamagha kitawon
pinagkalaman nan Cristo boy napay-aep kitawo ha balang magha. 6 Uli
ha kangedan nan Apo Dioh, binyanan na ye balang magha kantawo
nin nakahinadi a binaba. Haanin, no hiyay binaba nin magha ket
pangihabin Habi nin Dioh, mangihabi ya ha kaeteban nin pamteg na
kanan Apo Dioh. 7 No paghilbi ha kapadihon tao, maghilbi ya. No
pangiadal, mangiadal ya. 8 No pamabala, mamabala yan manged. No
pamyay, ket mamyay yan luboh. No panguna, maghipeg yan manguna.
Ket no panaglap kanlan ampakatapul nin haglap, managlap yan main
aliket.
9 May-adoado kawo nin luboh. Kahulogan yoy kalok-an boy pawa
manganged ye diyagen yo. 10 May-adoado kawo bilang mikakatongno
kanan Cristo boy bihaen yo hilay kanayon nin igit ha pamiha la kanyo.
11 Adi kawo ampaghado, no aliwan pakahipeg kawon maghilbi kanan
Apo Dioh. 12 Ulita main kawon kahigudowan kanan Apo Dioh, mag-
aliket kawo. Teehen yoy kaidapan boy lanang kawon makigwang.
13 Haglapan yo hilay pagtao nan Apo Dioh a angkaidapan. Padagohen
yo hilay homain pagdagohan. 14 Ipakigwang yo hilay ampangipaloke
kanyo a inged na hilan Apo Dioh. Adi yo hila antuboyan. 15 Makialiket
kawo kanlan angkaaliket boy makilele kawo met kanlan angkalele.

‡ **11:34** Isaias 40:13. § **11:35** Job 41:11.

16 Magbi-ay kawon main paymamagha. Adi kawo ampaglambong,
no aliwan makigayyem kawo kanlan mangaidap boy adi kawo
ampaggaling-galingan.
17 No main mangipaloke kanyo, adi yoya ambaeen. Pakakwaen yon
diyagen ye manged ha pamilew nin kaganaan a tatao. 18 Diyagen yoy
kaganaan a mababa yo a magbi-ay a main manged a pamakilamo ha
kaganaan a tatao. 19 An-adoen kon kakatongno, adi kawo ampamae,
no aliwan ipataya yoyna kanan Apo Dioh. Ta wanae ye naihulat a Habi
nin Dioh, “Hikoy mamae, hikoy mamaduha.”* 20 Adi kawo ampamae,
no aliwan diyagen yo hilayatin nakahulat a wanae,
“No angkabitil yay kaaway mo, pakanen moya.
Ket no angkaplangan, painomen moya.
Ta no wanabay ye diyagen mo, mading-eyan ya ha hadili na.”†
21 Adi kawo ampahambot ha maloke, no aliwan hamboten yoy maloke
makauli ha panyag yon manganged.

13

Hiyay Pagpahakop kanlan Mānungkolan

1 Pahakop kawon kaganaan kanlan mānungkolan yo. Ta hiyay
Apo Dioh ye namyay nin katungkolan la boy hiyabay ye nangipaikno
kanla. 2 Kaya-bay ayaman a angkumuntada kanlan mānungkolan,
ket angkuntadaen na yayna ye impaikno nan Apo Dioh. Ket uli
ha panguntada na, paduhaan na yan Apo Dioh. 3 Hilay ampanyag
nin manged, homain hilan ikalimo kanlan mānungkolan. Hilay
ampanyag bengat nin maloke ye main ikalimo. Kaya-bay no labay yo
a homain kawon ikalimo kanlan mānungkolan, diyagen yoy manged,
ket dangalen la kawo. 4 Ta hiyay mānungkolan, ket māghilbi na
yan Apo Dioh ha ikanged yo. Noba no ampanyag kawon maloke,
malimo kawo ulita main yan kapalyadiyan a mamaduha. Boy hiyabay
ye māghilbi nan Apo Dioh a mamaduha kanlan ampanyag nin
mangaloke. 5 Kaya-bay pahakop kawo kanla, aliwan bengat ta-omen
yo maliklikan ye paduha, no aliwan ulita tanda yo a yain ye huhton
diyagen.
6 Yabay-in ye hangkan a ampamayad kitawon bowih kanlan
mānungkolan, ta hilay mānungkolan, ket māghilbi na hilan Apo Dioh
boy antupaden lay katungkolan la. 7 Bayadan yoy agya hinyaman a
utang yo. Bayadan yoy bowih yo kanlan māningil nin bowih, bihaen
yoy hukat yon bihaen boy padangalan yoy katapulan yon padangalan.

Hiyay Katapulan Diyagen ha Kapadihon Tao

8 Adi kawon nikakaantin nakautang, powidan bengat ha utang ha
manged a nakem a mangado ha balang magha. Ta hiyay ampangado
nin kapadiho nan tao, ket antupaden nay Bibilin nan Apo Dioh.
9 Hilatin bibilin a “Adi ka mamabayi o makilaki,” “Adi ka mamatey,”
“Adi ka manakaw,” boy “Adi ka ampangakokoh”* boy hilay kanayon po
a bibilin, ket naimamagha ya ha mamaghan bilin a wanae, “Adoen moy
kapadiho mo a omen ha pangado mo nin hadili mo.”† 10 Hiyay taon

* **12:19** Deuteronomio 32:35. † **12:20** Kahabiyan 25:21; 25:22. Ha Griego ket “ampangipalonto kan baya ha ō na.”
* **13:9** Exodo 20:13-15,17; Deuteronomio 5:17-19; 5:21. † **13:9** Levitico 19:18.

ampangado, ket ahe ya ampanyag nin maloke ha kapadiho na. Kaya-
bay no an-adoen tawoy kapadiho tawon tao, ket antupaden tawoyna
met ye kaganaan a bibilin.
11 Katapulan mapay-adoado kawo, ta tanda yo a madanon anay
panlumateng nan Apo Jesus. Kaya-bay mimukat kawoyna! Ta
madadanon anay odah nin pangiligtah nan Apo Jesus dinan hatew
ha una kitawon namteg. 12 Ta hatew, ba-mo kitawon anti ha
madeglem, noba haanin, palbangon ana. Kaya-bay itgen tawoynay
panyag nin kalok-an a omen ha andiyagen lan tataon ampagbi-ay ha
kalitehan. Ket ihadya tawoynay hadili tawo ha panyag nin manged a
ba-mon ampangihoot nin kalahag a gawien ha kahnagan. 13 Magbi-
ay kitawoynan madangal a omen ha pagbi-ay lan tataon anti ha
kahnagan. Adi kitawoyna maghayaghag nin tubat, adi kitawoyna
maglahing boy liklikan tawoynay kadamogan, kaotoyan, pay-away boy
pangimon. 14 No aliwan, tuwaden tawoy pangugali nan Apo Jesu Cristo
boy adi tawoynan anhumbongen ye kalabayan nin laman tawo.

14

Hiyay tungkol ha Panuhga ha Katongno

1 Hilay kakatongno yon makapey ye pamteg la, ket tanggapen yo hila
boy adi kawo ampakingatngat kanla tungkol ha babagay a lumbo ye
kaihipan la kanyo. 2 Alimbawa, main maghay katongnon ampamteg
a malyadi nan kanen ye agya hinyaman a pamangan. Noba hiyay
katongnon makapey ye pamteg, ket agayep bengat ye angkena na,
ta ampamtegan na a bawal ye mangna nin kena. 3 Hiyay taon
ampamteg a malyadi nan kanen ye agya hinyaman a pamangan, ahe
naya dayi umihen ye taon ampangna nin agayep bengat. Ket hiyay
taon ampangna nin agayep bengat, adi naya met dayi uhgaan ye taon
ampangan nin agya hinyaman, ta padiho na hilan tinanggap Apo Dioh.
4 Taket, aya ka nayi a manuhga kanan ipoh nin kanayon? Hiyay amo
na bengat ye malyadin mangihabi no huhto o ahe ye andiyagen nin
ipoh na. Wanabay met ateed ha maghay māmteg. Hiyay Apo Jesus
bengat a amo na ye malyadin mangihabi no huhto o ahe ye andiyagen
na. Ket peteg a madyag nay huhto, ulita hiyay Apo Jesus met ateed ye
managlap kana.
5 Main taon maaalaga kana ye maghay mangaamot dinan ha
kanayon a mangaamot. Main met taon ampangihip a padipadihon
bengat ye kaganaan a mangaamot. Katapulan bengat a higudowen
nin balang magha ye an-ihipen na tungkol kanlan hilati. 6 Hiyay
taon ampamaalaga nin magha dinan ha kanayon a mangaamot, ket
ampaalagaan naya ha ikadangal nan Apo. Wanabay met kanan
taon ampangan nin agya hinyaman a pamangan. Ampangan ya
ha ikadangal nan Apo, ta ampahalamatan na yay Apo Dioh uli
ha pamangan na. Hiyay taon ampangan nin agayep bengat, ket
ampangan ya met ha ikadangal nan Apo, ta ampahalamatan na met
ateed kanan Apo Dioh. 7 Ta homain kantawon angkabi-ay o matey
ha hadilin kalabayan. 8 Haanin, legan angkabi-ay kitawo, magbi-
ay kitawo awod ha ikadangal nan Apo Dioh. Ket no matey kitawo,
matey kitawo ha ikadangal nan Apo Dioh. Kaya-bay angkabi-ay
kitawo man o matey, ket konin na kitawon Apo Dioh. 9 Ta natey

boy nabi-ay yan uman ye Cristo ta-omen hiyabay ye Apo nin angkabi-
ay boy nangamatey. 10 Kaya-bay adi kawo manuhga o mangumih
nin katongno yo kanan Cristo. Ta umadap kitawo lanon kaganaan
ha panuhgaan nan Apo Dioh. 11 Ta wanae ye naihulat a Habi nin
Dioh, “Hiko a Dioh ye ampagpangako a hiyay balang magha, ket
manalimukod ya ha adapan ko boy balayen lako a Dioh.”* 12 Kaya-bay
hiyay balang magha, ket pakibatan na kanan Apo Dioh ye kaganaan a
dinyag na.
13 Haanin, ulita hiyay Apo Dioh ye manuhga nin kaganaan, adi
kitawo ampay-uhga, no aliwan liklikan tawoynay manyag nin pagka-
halananan nin katongno tawo. 14 Ulita nakimamagha koyna kanan
Apo Jesus, tanda ko boy angkahigudo ko a homain pamangan a bawal
kanen.† Noba no main taon ampangihip a madinat boy ahe malyadin
kanen ye maghay kalahin pamangan, ket mamanged no ahe na yaynan
kanen. 15 No makapalapok nin pamteg nan katongno mo kanan
Cristo ye pangan mo, ket aliwaynan pangado ye an-ipakit mo kana.
Adi mo andamaen ye pamteg nan katongno mo kanan Cristo ulin
bengat ha pamangan, ta natey yay Cristo uli met kana. 16 Adi mo
andiyagen ye hinyaman, agya po man manged ha ihip mo, no maloke
met ha pamilew nin katongno mo ha pamteg boy yatew ye hangkan
a paghabiyan naka nin maloke. 17 Ta hiyay panakop nan Apo Dioh
ket aliwan tungkol ha pamangan o inomen, no aliwan tungkol ha
katoynongan, katanaan boy kaaliketan a an-ibyay nan Ihpiditon Dioh.
18 Ta hiyay wanabay a paghilbi kanan Cristo, ket ampakapaaliket ya
kanan Apo Dioh boy andangalen nin tatao.
19 Kaya-bay pakikwanan tawoy magbi-ay a main manged a pa-
makilamo boy makapapah-ey nin pamteg ha magha boy magha.
20 Adi mo andamaen ye pamteg nin kanayon a tao, ulin bengat ha
pamangan. Ta agya malyadin kanen ye kaganaan a pamangan, noba
no pagkahalananan la met nin kanayon, ket aliwan manged a kanen
mo. 21 Mamanged po no adi kayna mangna nin kena o minom nin
alak o manyag nin hinyaman, no pagkahalananan na yan katongno
mo kanan Cristo. 22 Kaya-bay hinyaman ye ihip mo tungkol kanlan
hilati, katapulan a hikaynan bengat boy hiyay Apo Dioh ye makatanda.
Minged yay taon ahe angkayoot ha panyag na nin ampamtegan na
a manged. 23 Noba ayaman a ampagluwaluwa ha kinan na, ket
nagkahalanan yayna kanan Apo Dioh, ta ahe ya napatayaan ha pamteg
na. Ta hinyaman a panlabag ha pamteg tawo ket kahalanan.

15

Hiyay Pagbi-ay a Makapaaliket kanlan Kanayon

1 Hikitawon mangakhaw ye pamteg, katapulan a anohan tawo hilan
haglapan ye kakatongno yon mangakapey ye pamteg la. Aliwan bengat
hadili tawon ikaaliket ye ihipen tawo. 2 No aliwan, ihipen tawo met
ye ikaaliket lan kakatongno tawo ta-omen met kumhaw ye pamteg la.
3 Ta hiyay Cristo, aliwan ikaaliket na ye inihip na, no aliwan hiyay
ikaaliket nin kanayon. Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,

* **14:11** Isaias 45:23. † **14:14** Hilay Jujudio, main hilan bibilin tungkol ha pamangan a malyadin kanen boy ahe malyadin kanen.

“Hiyay panonghak lan tatao kammo, ket hikoy natonghak.”*
4 Ta kaganaan a naihulat a Habi nin Dioh, ket naihulat ya ta-omen
kitawo maadalan boy mag-ilyadi kitawon mapah-ey boy makhaw
ye nakem. Ket ha wanabay, magkamain kitawon kahigudowan ha
papangako nan Apo Dioh.
5 Hiyay Apo Dioh a ampamyay nin kakhawan boy kakpean, ket
haglapan na kawo dayin magbi-ay a main paymamagha bilang
mānumbong nan Apo Cristo Jesus. 6 Ha wanabay, mapaymamagha
kawon manggalang kanan Apo Dioh a Dioh boy Bapa nan Apo tawon
Jesu Cristo.

Hiyay Manged a Balita a Naiadal kanlan Jujudio

7 Kaya-bay no way-omen ye pananggap nan Cristo kanyo, wanabay
met dayi ye pananggap yo ha balang magha ta-omen ya migalang ye
Apo Dioh. 8 Pakaihipen yo a naghilbi yay Cristo kanlan Jujudio ta-omen
na paptegan a mapatayaan yay Apo Dioh ha papangako na kanlan
nangaunan tutoa la.† 9 Boy hilay aliwan Judio, ket manggalang hila
met kanan Apo Dioh uli ha ingalo na kanla. Ta wanae ye naihulat a
Habi nin Dioh,
“Apo Dioh, galangen kata legan anti ko kanlan aliwan Judio
boy kantaen koy panggalang ha ngalan mo.”‡
10 Ket wanae po ye naihulat,
“Hikawon aliwan Judio, makialiket kawo kanlan pinili nan Apo Dioh.”§
11 Boy naihulat po ye wanae,
“Hikawon aliwan Judio boy hikawon kaganaan a tatao,
galangen yo yay Apo Dioh.”*
12 Ket hinabi na met podopita Isaias,
“Main lumateng a ibat ha lahi nan Jesse
a mamoon kanlan aliwan Judio.
Ket hiyabay ye kahigudowan la a miligtah.”†
13 Hiyay Apo Dioh a ampamyay kantawo nin kahigudowan, ket biyan
na kawo nin luboh a kaaliketan boy katanaan uli ha pamteg yo kana
ta-omen ya po umando ye kahigudowan yo makauli ha kapalyadiyan
nin Ihpidito na.

Hiyay Hangkan nin Panulat nan Pablo

14 Kakatongno, tanda ko a naheb kawon kangedan, genap ye
tinanda yo tungkol ha pamteg kanan Apo Jesus boy madunong kawon
mamabala ha balang magha. 15 Agya wanabay man, makhaw ye
nakem kon nanulat kanyo nin tungkol ha katapulan kon ipaihip uman
kanyo. Ta uli ha kangedan nan Apo Dioh, 16 dinyag na kon māghilbi
nan Apo Cristo Jesus, bilang padi kanlan aliwan Judio. An-ipatanda ko
kanla ye Manged a Balita nan Apo Dioh ta-omen hila mag-ilyadin omen
ha hagpa a makapaaliket boy nakataladan kana makauli ha Ihpidito
na. 17 Kaya-bay ulita ampakimamagha koyna kanan Apo Cristo Jesus,
an-ipagmayadet koy paghilbi ko kanan Apo Dioh. 18 Homain akon
kanayon a habiyen no aliwan hiyay didinyag nan Cristo ha ginawi

---

* **15:3** Kakanta 69:9. † **15:8** Impangako nan Apo Dioh kanlan nangaunan tutoa la a lumateng ya lano ye Māngiligtah. ‡ **15:9** 2 Samuel 22:50; Kakanta 18:49. § **15:10** Deuteronomio 32:43. * **15:11** Kakanta 117:1. † **15:12** Isaias 11:10.

nako a mangumbinyo kanlan aliwan Judio a manumbong kanan Apo
Jesus makauli ha hahabi boy didiyag ko, 19 makauli ha pagkakitan
boy kapagtakaan, boy makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh.
Kaya-bay paibat ha Jerusalem angga ha Ilirico, impatanda koy Manged
a Balita a tungkol kanan Cristo. 20 Ket homain akoynan kanayon a
labay diyagen no aliwan ipatanda ko ye Manged a Balita ha lulugal a
homain po nagtanda nin tungkol kanan Apo Jesu Cristo, aliwan kanlan
nagtanda ana ta-omen aliwa kon ba-mon ampangipaideng nin baey ha
pundahyon nin kanayon. 21 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Hilay ahe po napatandaan nin tungkol kana, ket matandaan laya.
Ket hilay ahe po bega nakange nin tungkol kana, matalohan layna
met."‡

Inihip nan Pablo ye Kumewah ha banwan Roma

22 Kaya-bay malabong a ukdo kon naaba a makew ihen kanyo, uli
ha pangipatanda ko nin Manged a Balita ha kaganaan a lulugal ihti.
23 Noba haanin, ta nayadi koynay pangipatanda ko ha kaganaan a
lulugal ihti boy ulita anoy taon anan labay kon kumewah kanyo,
24 maka mayngingikit kitawoyna. Ta an-ihipen koy kadān kanyo lano
ha makew ako ha Espanya. Ket kumonin ako ihen nin nangaanon
mangaamot. Ket tanda ko a agya ahe ako magbuyot ihen kanyo,
maaliket ako lano ha payngingikit tawo. Labay ko met a mahaglapan
yoko ha matapul ko ha pamakew ko ha Espanya. 25 Noba haanin,
makew ako po ha banwan Jerusalem, ta iatel ko po ye haglap kanlan
pagtao nan Apo Dioh ihtew. 26 Ta hilay kakatongno ha Macedonia boy
Acaya, ket angkaaliket hilan namyay nin haglap kanlan mangaidap a
pagtao nan Apo Dioh ha Jerusalem. 27 Angkaaliket hilan namyay nin
haglap la kanlan Jujudio. Hiyay kaptegan, hukat bengat, ta main hilan
utang a manged a nakem kanlan Jujudion kakatongno ha Jerusalem.
Ta nadakayan hila nin naihpiditowan a kangedan nin Manged a Balita.
Kaya-bay katapulan la met ye managlap kanlan Jujudio makauli ha
babagay. 28 Pangayadi kon maiatel yatin haglap kanlan kakatongno ha
Jerusalem, danan katawo ihen bayo ko maglaloh ha Espanya. 29 Tanda
ko a ha pamakew ko kanyo, ket luboh na kitawon inged nin Apo Jesu
Cristo.
30 Kaya-bay kakatongno, uli ha pamakimamagha tawo kanan Apo
Jesu Cristo boy pangado a in-ibyay nin Ihpiditon Dioh kantawo,
an-ipakihabi ko kanyo a haglapan yoko dayi makauli ha luboh a
pangipakigwang yo kangko kanan Apo Dioh. 31 Ipakigwang yo a
maligtahan ko hila dayi ye ahe ampamteg kanan Apo Jesus ha
plobinhiyan Judea. Boy ipakigwang yo met a hilay pagtao nan Apo
Dioh ha Jerusalem, ket maaliket la dayin tanggapen ye kaget kon
haglap kanla. 32 Ipakigwang yo yain ta-omen no kalabayan nan
Apo Dioh, mahayaghag akon lumateng kanyo boy makapagpainawa
ko ihen kanyo. 33 Hiyay Apo Dioh a ampangibatan nin katanaan,
mikakaanti ya dayi kanyo. Amin.

16

Hiyay Pangumohta

‡ **15:21** Isaias 52:15.

1 Haanin, labay ko yan ipatanda kanyo ye katongno tawon Febe.
Māghilbi ya ha pangkat lan māmteg ha banwan Cencrea. 2 An-
ipakihabi ko kanyo a tanggapen yoya dayi bilang katongno tawo kanan
Apo Jesus, ta wanabay ye huhton diyagen kanlan pagtao nan Apo Dioh.
Haglapan yoya ha agya hinyaman a matapul na, ta mapanaglap ya ha
malabong a tao. Ket magha koyna kanla.
3 Ikumohta yoko kanlan Priscila boy Aquila a kapadiho kon māghilbi
nan Apo Cristo Jesus. 4 Ahe la kinawaen ye bi-ay la uli kangko.
Kaya-bay mayadet ye utang kon manged a nakem kanla. Aliwan
hikon bengat ye ampahalamat, no aliwan agya hilay kaganaan a
pangkat lan māmteg a aliwan Judio.
5 Boy ikumohta yoko met ha pangkat lan māmteg a ampaytipon ha
baey lan Priscila boy Aquila.
Ikumohta yoko met kanan Epenetus a an-adoen kon gayyem.
Hiyabay ye naunan namteg kanan Cristo ha plobinhiyan Asia.
6 Boy ikumohta yoko met kanan Maria a mahipeg a naghilbi kanyo.
7 Ikumohta yoko met kanan Andronicus boy Junia a kapadiho kon
Judio boy nakalamo kon napidiho. Nuna hila po kangko a namteg
kanan Apo Jesus boy katatanda la hilaynan aapohtol.
8 Boy ikumohta yoko met kanan Ampliatos a an-adoen kon gayyem
kanan Apo.
9 Ikumohta yoko met kanan Urbanus a kapadiho tawon māghilbi
nan Cristo. Wanabay met kanan Stakis a an-adoen kon gayyem.
10 Ikumohta yoko met kanan Apeles a maghan napaptegan anan
mapatayaan a māghilbi nan Cristo.
Ikumohta yoko met ha pamilya nan Aristobulus.
11 Ikumohta yoko po kanan Herodion a kapadiho kon Judio
boy kanlan kakatongno kanan Apo ha pamilya nan Narcisus.
12 Wanabay met kanlan Trifena boy Trifosa, a mangahipeg a
māghilbi nan Apo
boy kanan Persis a an-adoen kon gayyem. Mahipeg yan naghilbi
kanan Apo Jesus.
13 Boy ikumohta yoko met kanan Rufus a manged a māghilbi nan
Apo. Wanabay met kanan indo na a pinagkaindo koyna met.
14 Boy ikumohta yoko met kanan Asincrito, Flegon, Hermes, Pa-
trobas, Hermas boy kanlan kakatongnon kalamo la.
15 Boy ikumohta yoko met kanlan Filologos, Julia, Nereus boy hiyay
katongno na a babayi. Wanabay met kanan Olimpas boy hilay
kaganaan a pagtao nin Dioh a kalalamoan la.
16 Maykukumohta kawo ha balang magha ta-omen makit a ampay-
aado kawo ha magha boy magha.
Hilay kaganaan a pangkat nin māmteg nan Apo Jesu Cristo ihti, ket
angkumohtaen la kawo met ihen.
17 Kakatongno, mag-alla kawo kanlan tataon ampangubayan nin
payngingihyay boy panalingkukol ha pamteg uli ha pangiadal la nin
lumbo a adal a laban ha tinanggap yoyna. Liklikan yo hilay wanabay
a tatao. 18 Ta aliwan hiyay Apo tawon Jesu Cristo ye ampaghilbiyan
la, no aliwan hiyay hadili lan kalabayan. Antalingowen la hilay tataon
kulang ye tinanda nin tungkol kanan Cristo makauli ha manganged
a hahabi boy makapaaliket a panongtong. 19 Tanda nin kaganaan a

mapatayaan kawon ampanumbong kanan Apo. Kaya-bay angkaaliket
ako kanyo. Labay kon mag-ilyadi kawo dayin homain tinanda nin
tungkol ha panyag nin maloke, noba madunong ha panyag nin
manged.
20 Hiyay Apo Dioh a ampamyay nin katanaan, madanon na yaynan
ipahambot kanyo ye Satanas.
Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo tawon Jesu Cristo.
21 Angkumohtaen na kawon Timoteo a kapadiho kon māghilbi nan
Apo, boy angkumohtaen la kawo met Lucio, Jason boy Sosipater a
kapadiho kon Judio.
22 Hiko yay Tertius a ampakimamagha kanan Apo Jesus. Ket hiko ye
nangihulat nin hilatin hahabi nan Pablo. Angkumohtaen katawo met.
23 Angkumohtaen na kawo met Gaius a namadagoh kangko ha baey
na a ampaytiponan nin pangkat lan māmteg.
Boy angkumohtaen na kawo met Erasto a māngihinop nin pilak nin
banwa. Boy hiyay Quartus a katongno tawo, ket angkumohtaen na
kawo met. 24 [Inged na kawon kaganaan Apo tawon Jesu Cristo. Amin.]
25 Kaya-bay galangen tawo yay Apo Dioh a ampamah-ey nin pamteg
yo makauli ha Manged a Balita a impatanda koyna kanyo. Yatin
Manged a Balita a tungkol kanan Cristo, ahe na impatanda ha nabuyot
a panaon. 26 Noba haanin, ulita imbilin nan Apo Dioh a homain
kamateyan, naipatanda yayna ha kaganaan a nanahyon ye Manged
a Balita makauli ha inhulat lan popodopita ta-omen hila mamteg boy
manumbong kana. 27 Galangen tawo yay mamaghan Dioh a nagtanda
nin kaganaan. Galangen tawo yan makanoman makauli kanan Apo
Jesu Cristo! Amin.

Hiyay Unan Hulat nan Pablo kanlan taga CORINTO

1 Hiko yay Pablo a dinyag nan Apo Dioh a pag-apohtol nan Apo
Cristo Jesus makauli ha kalabayan nan Apo Dioh. Hikayin Sostenes
a katongno tawo kanan Apo ye nangibatan nin yatin hulat 2 kanyon
pangkat nin māmteg nan Apo Dioh ihen ha banwan Corinto a pinili
na a pagtao na uli ha pamakimamagha yo kanan Cristo. Hinagyat
na kawon Apo Dioh a manumbong ha kalabayan na kalamo hilay
kaganaan a ampamteg kanan Apo Jesu Cristo ha kaganaan a lulugal.
Hiyabay ye Apo tawon kaganaan.
3 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Apo
Dioh a Bapa tawo boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Kangedan a ibat kanan Apo Jesu Cristo

4 Lanang katawon an-ipahalamatan kanan Apo Dioh, uli ha
kangedan a in-ibyay na kanyo makauli kanan Apo Jesus. 5 Ta uli ha
pamakimamagha yo kana, in-inged na kawon Apo Dioh ha kaganaan a
omen ha paghabi boy pagkataloh. 6 Uli kananyati, napaptegan kanyo a
hiyay in-adal mi kanyo tungkol kanan Cristo, ket peteg ya. 7 Kaya-bay
legan angkahabek kawon ampangagad nin pag-udong nan Apo tawon
Jesu Cristo, anti yayna kanyo ye kaganaan a binaba a katapulan yo a
in-ibyay nan Ihpiditon Dioh. 8 Papah-eyen nan Apo Dioh ye pamteg
yo angga ha kalampuhan ta-omen kawo homain pakaumihan lano ha
mangaamot nin pag-udong nan Apo tawon Jesu Cristo. 9 Mapatayaan
yay Apo Dioh a nanagyat kanyo a makimamagha kanan Anak na a
hiyay Jesu Cristo a Apo tawo.

Hiyay Paypapangkat-pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus

10 Kakatongno ko, bilang apohtol nan Apo tawon Jesu Cristo,
an-ipakiiingalo ko kanyo a itgen yoynay paypapangkat, no aliwan
maymamagha kawoyna ha ihip boy tikih. 11 Kakatongno ko, nahabi
ko yati, ta main ibat ha baey nan Cloe a nangibalita kangko a ampay-
away-away kawo kano. 12 Yati ye labay kon habiyen. Main kanoy
nangaano kanyo ye ampaghabin, “Kanan Pablo ko.” Noba hilay
kanayon met kano, anhabiyen la, “Kanan Apolos ako.” Main met
ampaghabin, “Kanan Pedro ko.” Ket hilay kanayon po, “Kanan Cristo
ko”.
13 Taket, angkadakay ya nayi ye Cristo? Taket, hiyay Pablo nayi ye
naipako ha kodoh uli kanyo? Nabawtihmowan kawo nayi ha ngalan
nan Pablo?
14 Ampahalamat ako, ta homain akon binawtihmowan kanyo, no
aliwan hilan Crispo boy Gayo bengat. 15 Kaya-bay homain kanyo ye
malyadin maghabi a nabawtihmowan kawo ha ngalan ko. 16 Awo
manayti! Binawtihmowan koya po ye Estefanas boy pamilya na. Noba
homain akoynan maihipan a binawtihmowan kon kanayon, no aliwan
hilan bengat. 17 Ta ahe nako intubol Apo Jesus a mamawtihmo, no
aliwan mangipatanda nin Manged a Balita. Ket hiyay pangipatanda
ko, aliwan makauli ha kadunongan nin tao ta-omen ya ahe maalih ye
kapalyadiyan nin pagkamatey nan Cristo ha kodoh.

Hiyay Cristo ye Kapalyadiyan boy Kadunongan nan Apo Dioh

18 Ta hiyay adal a tungkol ha pagkamatey nan Apo Jesu Cristo ha
kodoh, ket kamutawan kanlan tataon ampipalakew ha kapaduhaan a
homain anggaan. Noba kantawon an-iligtah na, ket kapalyadiyan nan
Apo Dioh. 19 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Damaen koy kadunongan lan mangadunong
boy diyagen kon homain hilbi ye kagalingan lan mangagaling."*
20 Hinya awod ye hilbi lan mangadunong, hilay mamaihtodo nin
Bibilin boy hilay mangahidi a makingatngat kananyatin panaon?
Aliwa nayi a hiyay ampibaan lan kadunongan nin tataon ahe am-
panumbong kanan Apo Dioh, ket an-ipakit nan Apo Dioh a kamutawan
bengat?
21 Ta uli ha kadunongan nan Apo Dioh, ket ahe na impaluboh
a mabalayan laya nin tataon ahe ampanumbong kana makauli ha
kadunongan la. No aliwan, hiyay kalabayan nan Apo Dioh, ket iligtah
na hilay tataon ampamteg kana makauli ha Manged a Balita a an-
ipatanda mi a anhabiyen lan kanayon a kamutawan. 22 Hilay Jujudio,
an-awokan la yan kapagtakaan bilang pagkakitan a peteg ye nange la.
Ket hilay Griego, kadunongan met ye an-apehen la. 23 Noba hikayi,
hiyay pagkapako nan Cristo ha kodoh ye an-ipatanda mi. Ket yati
ye ampakapitubkokan lan Jujudio boy kamutawan met kanlan aliwan
Judio. 24 Noba kanlan tataon hinagyat nan Apo Dioh a pagtao na, Judio
man o Griego, tanda la a hiyay Cristo ye kadunongan boy kapalyadiyan
na a mangiligtah nin tao. 25 Ta hiyay pagkamatey nan Cristo ha
kodoh a ampibaan nin tao a kamutawan nin Dioh, ket umiigit ya ha
pinakamanged a kadunongan nin tao boy hiyay ampibaan nin tao a
kakapeyan nin Dioh, ket umiigit ya ha pinakamakhaw a kakhawan nin
tao.
26 Kakatongno ko, ihipen yoy kahahaad yo hatew bayo na kawo
hinagyat Apo Dioh a pagtao na. Ha pamilew lan tataon ahe ampanum-
bong kana, nangaanon bengat kanyo ye madunong o makapalyadiyan
o ibat ha pamilya a antangalen lan tatao, kali? 27 Noba hiyay Apo
Dioh, pinili na hilay mutaw ha pamilew lan ahe ampanumbong kana
ta-omen na hila pading-eyan ye tataon madunong. Boy pinili na hila po
Apo Dioh ye mangakapey ha pamilew lan tataon ahe ampanumbong
kana ta-omen na hila pading-eyan ye mangakhaw. 28 Pinili na hila
met Apo Dioh ye tataon an-ibilang la a mangaaypa nin tataon ahe
ampanumbong kana, hilay angkaumih, boy hilay an-ibilang la a
homain hilbi ta-omen na alihan hilbi ye an-ibilang la a maalaga nin
kalabongan. 29 Kaya-bay homain taon malyadin magmayadet kanan
Apo Dioh. 30 Ta uli ha dinyag nan Apo Dioh, naimamagha kitawo kanan
Apo Cristo Jesus. Ket hiyabay ye dinyag nan Apo Dioh a kadunongan
tawo. Boy makauli ha dinyag nan Apo Jesus, ket imbilang na kitawon
Apo Dioh a matoynong, dinyag na kitawon pagtao na boy timbeh na
kitawo ha kakahalanan. 31 Kaya-bay hukat tawon diyagen ye omen ha
naihulat a Habi nin Dioh,
"Ayaman a malabay magmayadet, ket hiyay dinyag nan Apo Dioh
bengat ye ipagmayadet na."†

* **1:19** Isaias 29:14. † **1:31** Jeremias 9:24.

2

Hiyay tungkol ha Pagkapako nan Apo Jesus ha Kodoh

1 Kakatongno ko, ha nakew akon nangipatanda kanyo nin hikliton
monikala nan Apo Dioh, ket ahe koya impatanda makauli ha man-
galdeg a hahabi o kadunongan. 2 Ta inihip koyna a legan anti ko kanyo,
homain akon kanayon a ipatanda, no aliwan hiyay tungkol kanan
Apo Jesu Cristo bengat boy hiyay pagkapako na ha kodoh. 3 Makapey
boy ampamigpig ako ha limo a umadap kanyo. 4 Ket ha paghabi boy
pangipatanda ko kanyo, ahe ako nanggawi nin mangaumeg a hahabi
boy kadunongan nin tao ta-omen katawo makumbinyo, no aliwan
hiyay Ihpiditon Dioh makauli ha panggawi na nin kapalyadiyan na,
pinaptegan na kanyo a peteg ye anhabiyen ko. 5 Kaya-bay hiyay
pamteg yo kanan Cristo, ket aliwan uli ha kadunongan nin tao, no
aliwan uli ha kapalyadiyan nan Apo Dioh.

Hiyay Kadunongan a ibat ha Ihpiditon Dioh

6 Noba no anti kayi kanlan mangatoayna ha pamteg, ampaghabi
kayi met nin kadunongan, noba aliwan kadunongan nin taon ahe
ampanumbong kanan Apo Dioh o kadunongan lan ampamoon ihti ha
babe-luta a nakataning anan maanam ye kapalyadiyan la. 7 Hiyay
kadunongan a anhabiyen mi, ket hiyay monikala nan Apo Dioh a ahe
na impatanda hatew, noba intaladan naya ha ikadangal tawo bayo
na po palhowaen ye babe-luta. 8 Yatin kadunongan, ahe la natalohan
ampamoon ihti ha babe-luta. Ta no natalohan la, ahe la yayna dayi
impako ha kodoh ye madangal a Apo. 9 Noba ahe la natalohan, ta
wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Homain po nakakit, homain nakange,
boy homain nakaihip
nin intaladan nin Dioh kanlan ampangado kana."*
10 Noba impatanda nan Apo Dioh kantawo ye kadunongan na makauli
ha Ihpidito na. Ta hiyay Ihpiditon Dioh ye nagtanda nin kaganaan,
agya hiyay mangaldeg a ihip nan Apo Dioh. 11 Ta homain nagtanda nin
ihip nin tao, no aliwan hiyay hadili nan ihpidito. Wanabay met kanan
Apo Dioh. Homain met nagtanda nin ihip na, no aliwan hiyay Ihpidito
na. 12 Hiyay natanggap tawo ket Ihpiditon Dioh, aliwan ihip nin taon
ahe ampanumbong kanan Apo Dioh ta-omen tawo ya matandaan ye
kaganaan a in-ibyay nan Apo Dioh kantawo.
13 Hiyay pangipatanda mi, ket aliwan makauli ha kadunongan nin
tao, no aliwan makauli ha hahabin ibat ha Ihpiditon Dioh. Hilatin
kaptegan a ibat ha Ihpiditon Dioh ye an-ipalinaw mi kanlan tataon
anti kanlay Ihpiditon Dioh. 14 Noba hiyay taon ahe ya kanay Ihpiditon
Dioh, ket ahe na labay tanggapen ye kaptegan a ibat ha Ihpiditon Dioh,
ta kamumoan yati kana. Boy ahe naya angkatalohan, ta yatin kaptegan
ket matalohan bengat makauli ha haglap nin Ihpiditon Dioh. 15 Hiyay
taon anti kanay Ihpiditon Dioh, ambokitkiten na hilayatin kaganaan.
Noba hiyay taon ahe kanay Ihpiditon Dioh, ahe na yan angkabokitkit
ye ihip nin taon anti kanay Ihpiditon Dioh. 16 Ta wanae ye naihulat a
Habi nin Dioh,
"Homain nagtanda nin ihip nan Apo

* **2:9** Isaias 64:4.

ta-omen mamabala kana."†
Noba hikitawo, anti yayna kantawoy Ihpiditon Dioh. Kaya-bay ampangihip kitawoyna nin omen ha pangihip nan Cristo.

3

Hilay Māghilbi nan Apo Dioh

1 Kakatongno, ha anti ko po ihen kanyo, ahe ako naghabi kanyo nin omen ha paghabi ko kanlan tataon anti kanlay Ihpiditon Dioh, no aliwan omen ha paghabi ko kanlan tataon aanak po ha pamteg kanan Cristo boy ampagbi-ay po ha kalabayan nin laman. 2 Hilay in-aadal ko kanyo ket hilay mataloh bengat a matalohan, ta ahe yo po angkatalohan ye mangaldeg a aadal. Ba-mo katawon ampainomen nin gatah bengat, ta ahe yo po mababa a gatgaten ye mangabyang a pamangan. Awo, petegbay angga haanin, ahe yo po mababa! 3 Ta ampagbi-ay kawo po ha kalabayan nin laman yo. Ket ulita ampaykaibeg boy ampay-away-away kawo po, ket yabay-in yay ampakapipapteg a ampagbi-ay kawo po ha kalabayan nin laman yo. Ampagbi-ay kawo po a omen kanlan ahe ampamteg. 4 Ta no anhabiyen nin magha, "Kanan Pablo ko" boy anhabiyen met nin kanayon, "Kanan Apolos ako," aliwa nayi a kapadiho yo hila po ye ahe ampamteg?

5 Taket, aya kayi nayi? Padiho kayin bengat a māghilbi nan Apo Dioh boy ginawi na kayi ta-omen kawo mamteg kanan Apo Jesus. Ket hiyay balang magha kammi, andiyagen min bengat ye an-ipadyag nan Apo. 6 Hiko ye nangipatanda nin Habi nin Dioh kanyo a ba-mon nangitanem nin bini. Pangayadi, hiyay Apolos met ye nanayhay a ba-mon namohboh nin tanaman. Noba hiyay Apo Dioh ye namatubo. 7 Aliwan hilay ampananem o ampanayhay ye maalaga, no aliwan hiyay Apo Dioh a ampamatubo. 8 Hiyay ampananem boy ampanayhay ket padihon māghilbi. Ket hiyay balang magha kanla, makatanggap yan plimyo ha kaeteban nin pagbannog la. 9 Māghilbi na kayin bengat Apo Dioh. Ket hikawo, nailalayi ha pananeman a impatalon nan Apo Dioh kammi. Boy nailalayi kawo po ha baey a hiyay Apo Dioh ye ampamaideng.

10 Ket makauli ha kangedan nan Apo Dioh a in-ibyay na kangko, hikoy nangikonin nin pundahyon nin pamteg yo a omen ha pangikonin nin magaling a māg-alowagi nin pundahyon nin baey. Ket lumbo met a tao ye mamaideng nin baey ha ingkonin kon pundahyon. Noba katapulan a maalla ye balang mamaideng. 11 Ta homain anan kanayon a malyadin pundahyon nin bi-ay, no aliwan hiyay pundahyon a naikonin ana a hiyay Apo Jesu Cristo. 12 Malabong hilay ampangipaideng ha pundahyon. Main ampanggawi nin balitok, mital, o mangaalaga a dadapah. Hilay kanayon met, ampanggawi nin kayo, nayangon ilamon o dayami. 13 Noba lano ha maabot ye mangaamot nin panuhga nan Apo Dioh, huboken nay didinyag nin balang magha a paghilbi kana a omen ha balitok a ipadan ha apoy. Ket ihtewbay lano matandaan no way-omen kapah-ey ye paideng nin balang magha. 14 No hiyay paideng ha pundahyon, ket ahe ya naulam, makatanggap yan plimyo ye nangipaideng. 15 Noba no maulam ya ye paideng na, ket homain yan matanggap a plimyo. Agya wanabay man, miligtah ya

† **2:16** Isaias 40:13.

met ateed. Noba ba-mo yan maghay taon nakaligtah ha ulam a homain
yan bega nailigtah a aalganah na.
16 Tanda yo a pinagkatimplo na kawon Apo Dioh boy angkumonin
ya kanyo ye Ihpiditon Dioh. 17 Ayaman a mandama nin Timplo nan
Apo Dioh, ket paduhaan naya. Ta hiyay Timplo na, ket hiyabay bengat
ye nagkonin. Ket yain a Timplo, homain kanayon no aliwan hikawon
māmteg na.
18 Adi yo anlokowen ye hadili yo. Ayaman a ampangibaan nin
hadili na a madunong ya ha pamilew lan tataon ahe ampanumbong
kanan Apo Dioh, ket mamanged po a ibilang nay hadili na a mutaw
ta-omen ya mag-ilyadin madunong ha pamilew nan Apo Dioh. 19 Ta
hiyay kadunongan lan tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh ket
kamutawan kana, ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Angkaloten hila nin Dioh ye mangadunong ha kakuhitan la."*
20 Yati po ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Tanda nan Apo Dioh a homain hilbi ye an-ihipen lan mangadunong."†
21 Kaya-bay adi na an-ilambong nin ayaman a mānumbong na yan
ayaman, ta in-ibyay nan Apo Dioh ye kaganaan ha ikanged yo. 22 Hiko,
hiyay Apolos boy hiyay Pedro, hikayin kaganaan ket in-ibyay nan Apo
Dioh ha ikanged yo. Agya po ye babe-luta, hiyay bi-ay o kamateyan,
hiyay kapelhan o hiyay maadapan, yatin kaganaan ket an-ibyay nan
Apo Dioh ha ikanged yo. 23 Ket hikawo, konin na kawon Cristo. Ket
hiyay Cristo, konin naya met Apo Dioh.

4

Hilay Apohtol nan Apo Jesus

1 Kaya-bay hikayin Apolos, katapulan a ibilang yo kayin māghilbi
nan Cristo boy pinatayaan nan Apo Dioh a mangipatanda nin monikala
na a ahe na impatanda hatew. 2 Ket bilang nangipatayaan na,
katapulan a mapatayaan kayi. 3 Aliwan maalaga kangko no hinyay
an-ihipen yo o nin ayaman a tao tungkol kangko. Ta hiko man, agko
ampaalagaan ye hadili kon ihip. 4 Ta no hikon bengat, ha ihip ko,
homain akon nadyag a maloke. Noba aliwan labay habiyen a homain
akon bega dinyag a maloke. Ta hiyay Apo Dioh bengat ye mangihabi
no manged o ahe ye dinyag ko. 5 Kaya-bay adi kawoyna ampanuhga.
Ta lano ha panlumateng nan Apo Jesus, hiyabay ye manuhga. Ha
panlumateng na, ibagwa nay kaganaan a hiklito boy hiyay tikih nin
balang magha. Ket kananyain a panaon, tanggapen nin balang magha
ye padangal nan Apo Dioh ha kaeteban nin dinyag na.
6 Kakatongno, ha pamabala ko kanyo, ginawi ko yay Apolos boy
hadili ko ta-omen yo matandaan ye labay habiyen nin yatin kahabiyan,
"Adi yo an-igitan ye anhabiyen nin naihulat a Habi nin Dioh." Ha
wanabay, adi yoya lano maitagay ye magha makauli ha pangiaypa ha
kanayon. 7 Ta ayay namalyadi kanyo a maiigit kanlan kanayon? Aliwa
nayi a hilay kaganaan a anti kanyo, ket ibat kanan Apo Dioh? Taket
man awod ta an-ilambong yo a ba-mon aliwan ibat kanan Apo Dioh?
8 Ah, genap kawoyna manayti ha pamteg yo! Antina manayti kanyoy
kaganaan a binaba a an-ibyay nin Ihpiditon Dioh kanlan māmteg na!

* **3:19** Job 5:13. † **3:20** Kakanta 94:11.

Popoon kawoyna awod boy ahe yo kayina katapulan, kali? Awo ta
dayin ta ampamoon kawoyna ta-omen kayi met makipamoon kanyo.
9 Noba hiyay wangko ket aliwan wanabay, no aliwan ba-mon hikayin
aapohtol ye dinyag nan Apo Dioh a pinakamaaypa ha kaganaan a tatao.
Ba-mo kayin tataon nauhgaan a matey a an-ilakew lan huhundaloh ha
palaha a maipabuya ha kaganaan a tatao boy ha kaganaan a anghil.
10 Uli ha pangipatanda mi nin tungkol kanan Cristo ket an-ihipen lan
tatao a mutaw kayi. Noba hikawo, an-ihipen yo a mangadunong kawo
ulita ampakimamagha kawoyna kanan Cristo. Mangakapey kayi, noba
hikawo, an-ihipen yo a mangakhaw kawo. An-umihen la kayin tatao,
noba andangalen la kawo. 11 Ket anggayna haanin, maheheg kayin
angkabitlan, angkaplangan, yoyonggit ye bado mi, angkapahakitan la
kayin tatao, boy homain kayin kunaan. 12 Man-igaod mi ye mag-obda
ta-omen kayin bengat main pagbi-ay. No antonghaken la kayin tatao,
ket an-inged mi hila. No an-ipaloke la kayin tatao, ket an-ikpe mi. 13 No
andamaen la kayin tatao, maanoh kayin makibat kanla. Ket anggayna
haanin, an-ibilang la kayin homain hilbi a ba-mon akat ha babe-luta.
14 Inhulat ko yati aliwan ta-omen katawo pading-eyan no aliwan
labay katawon bengat itoynong, ta an-adoen katawo a ba-mon hadili
kon anak. 15 Malabong hilay ampangalingay kanyo ha pamteg yo
kanan Cristo. Noba agya mapo a libo ye māngalingay yo, ket
mamagha yan bengat ye bapa yo ha pamteg. Ket hiko yatew, ta hiko
ye unan nangipatanda kanyo nin Manged a Balita a tungkol kanan
Cristo. 16 Kaya-bay an-awoken ko kanyo a tuwaden yoko. 17 Haanin,
intubol koya kanyo ye Timoteo a an-adoen kon anak ha pamteg boy
mapatayaan kanan Apo. Intubol koya kanyo ta-omen na ipaihip kanyo
no way-omen ako ampagbi-ay bilang mānumbong nan Cristo. Hiyay
ipaihip na kanyo, ket hiya met ateed ye an-iadal ko ha pangkat lan
māmteg ha kaganaan a lulugal a anlakwen ko.
18 Main anan nangaano kanyo ye malambong, ta nabaan la a ahe
akoynan mag-udong ihen. 19 Noba no kalabayan nan Apo, ha ahe
mabuyot, kewahan katawo. Ket bilewen ko man no peteg a main hilan
kapalyadiyan a ibat kanan Apo Dioh o ampaglambong hilan bengat.
20 Ta no hakop na kitawon Apo Dioh, ket makit ye kapalyadiyan na ha
didiyag tawo a aliwan bengat ha habi tawo. 21 Haanin, hinyay labay
yo? Lumateng ako a angkapoot kanyo o main kaanohan boy pangado
kanyo?

5

Kapaduhaan nin Kahalanan

1 Haanin, nabalitaan ko a main magha kanyo ye ampamabayi. Ket
hiyay pangindoen na po ye anlalayen na. Agya po hilay ahe ampamteg
ket ahe la andiyagen ye wanabay. 2 Noba agya wanabay man, ket
malambong kawon teed! Malele kawoyna dayi, ta magha kanyo ye
ampanyag nin wanabay a kalok-an. In-ihyay yo yayna dayi ha pangkat
yo. 3-4 Haanin, agya ahe ako kanyo, ba-mon anti ko kanyo. Ket makauli
ha kapalyadiyan a in-ibyay nan Apo Jesus kangko, inuhgaan ko yaynan
mapaduhaan. Kaya-bay no ampaytipon kawo, ihipen yo a anti ko
kanyo. Ket makauli ha kapalyadiyan nan Apo tawon Jesus, 5 ipaolay yo
yayna kanan Satanas yain a tao ta-omen na yan damaen ye laman na,

noba maalih kana ye kalabayan nin laman na. Ha wanabay, maghehe
ya boy miligtah ya ha mangaamot nin pag-udong nan Apo Jesus.
6 Aliwan manged a ampagmayadet kawo, noba ampaolayan yo met
a mapagkalamo ha pangkat yo ye maghay taon madamog. Mamanged
a ihyay yo yayna ta-omen na kawo ahe mapaditan. Ahe yo nayi tanda
ye kahabiyan a wanae, “hiyay makandin pamalbag, ket mapalbag nay
maghay gameh a tapok”? 7 Kaya-bay katapulan a ihyay yo yayna ha
pangkat yo a omen ha andiyagen lan Jujudio a pangalih nin pamalbag
ha loob nin baey la bayo Pihtan Pangihipan nin Pangiligtah. Ha
wanabay, mag-ilyadi kawoyna lanon pawa malinih a omen ha bayon
gameh a tapok a homain pamalbag. Wanabay kitawoyna kalinih
haanin ha pamilew nan Apo Dioh, ta ampamteg kitawoyna kanan
Cristo. Hiyabay ye ba-mon oybon tupa a naihagpa ha anhabtan Pihtan
Pangihipan nin Pangiligtah ta-omen na ilabah Apo Dioh kantawo ye
pamaduha na uli ha kakahalanan tawo. 8 Kaya-bay hayaghagan tawo
yatin pihta makauli ha pangalih nin kalok-an boy kakahalanan ha bi-
ay tawo a omen ha pangalih lan Jujudio nin pamalbag nin tapok ha
baey la. Ket magbi-ay kitawoyna ha kaptegan boy malinih ha pamilew
nan Apo Dioh.
9 Hinabi koyna ha hulat ko kanyo hatew, “Adi kawo ampakilamo
kanlan tataon ampamabayi o ampakilaki.” 10 Aliwan hilay tataon ahe
ampanumbong kanan Apo Dioh a hilay ampamabayi o ampakilaki,
maakokoh, mānakaw o hilay ampanggalang ha diohdiohan ye an-
dektan ko. Ta katapulan a lakwanan yoy babe-luta ta-omen yo hila
maliklikan. 11 Hiyay labay kon habiyen, adi kawo ampakilamo kanlan
ampaghabin ampamteg hila kanan Apo Jesus, noba ampamabayi
o ampakilaki hila met, maakokoh, ampanggalang ha diohdiohan,
māngumih, māglahing, o mānakaw. Agya po man makidungon
mangan bengat kanla, ket adi yo bega andiyagen. 12-13 Ahe tawo hila
hukat a uhgaan ye ahe ampamteg kanan Apo Jesus. Hiyaynay Apo
Dioh ye manuhga kanla. Noba kanlan kakatongno tawo ha pamteg
a ampagkahalanan, hikitawoy hukat a manuhga kanla, ta wanae ye
naihulat a Habi nin Dioh, “Paalihen yo yay taon maloke ha pangkat
yo.”*

6

Hiyay Pangidalom nin Kapadihon Māmteg

1 No hiyay magha kanyo ket main yan gotgot kanan katongno na
kanan Apo Jesus, taket ta an-ilakew naya ha panuhgaan, ha adapan
lan ahe ampanumbong kanan Apo Jesus? Ilakew na yayna ingat
kanlan kapadiho yon māmteg nan Apo Jesus. 2 Ahe yo nayi tanda
a ha pag-udong nan Apo Jesus, ket hilay pagtao nin Dioh ye manuhga
kanlan ahe ampanumbong kanan Apo Dioh? No hikawoy manuhga
kanla, taket awod ta ahe yo mababa a ipatunong ye wanabay kakandin
gotgot yo? 3 Ahe yo nayi tanda a hikitawoy manuhga kanlan aanghil?
No mababa tawo hilan uhgaan, lalalo tawon mababa a ipatunong
ye gotgot tawo ha minamangaamot. 4 Haanin, taket man awod ta
an-ilakew yon an-ipapatunong kanlan ahe ampamteg ye gotgot yo?
Managyat kawon kapadiho yon māmteg a mangipatunong. Ta agya

* **5:12-13** Deuteronomio 17:7.

hilay main makandin binaba ha pangkat yo, ket mababa la yan
ipatunong. 5 Mading-ey kawo dayi! Homain ana nayi madunong kanyo
a mangipatunong nin gotgot yon mikatongno kanan Apo? 6 Taket ta
an-ilakew yo po ha panuhgaan, ha adapan lan ahe ampamteg kanan
Apo?
7 Hiyay paydalom yo ye pagkakitan a hinambot na kawoynan Sa-
tanas. Teehen yoyna dayin bengat ye pamaloke la kanyo nin katongno
yo ha pamteg boy paolayan yoynay panguhit la kanyo. 8 Noba lumbo
met ye andiyagen yo, ta hikawoynabay met ye ampamaloke boy
ampanguhit, ket hilay kakatongno yo po ha pamteg ye ampanyagan
yon wanabay. 9 Ahe yo nayi tanda a hilay ampanyag nin mangaloke,
ket ahe hila maibilang kanlan anhakopen nin Dioh? Kaya-bay adi
kawo patalingo. Ta hilay ampandamog, ampanggalang ha diohdiohan,
hilay ampakilaki o ampamabayi, hilay ampangahawan kapadiho
nan laki o kapadiho nan babayi, 10 hilay mānakaw, maakokoh,
māglahing, māngumih boy tulihan, ket ahe hila maibilang kanlan
tataon anhakopen nan Apo Dioh. 11 Wanabay ye nangaano kanyo
hatew. Noba haanin, nalinihan kawoyna ha kakahalanan yo. Dinyag
na kawoynan Apo Dioh a pagtao na boy imbilang na kawoyna met
a matoynong uli ha pamakimamagha yo kanan Apo Jesu Cristo boy
makauli ha Ihpidito nan Apo tawon Dioh.

Hiyay Panggawi nin Laman ha Ikadangal nan Apo Dioh

12 Main ampaghabin "Malyadi tawon diyagen ye agya hinyaman."
Huhto yain! Noba wanae met ye mahabi ko, "Aliwan kaganaan ket
ikanged tawo." Kaya-bay agya malyadi tawon diyagen ye hinyaman,
agtawo paipoh ha agya hinyaman.
13 Anhabiyen la met kanayon, "Hiyay pamangan, ket nakataladan
ha bitoka, ta hiyay bitoka tawo, ket katapulan nay pamangan." Huhto
yain! Noba lumateng lanoy panaon a padiho na hilan damaen Apo
Dioh. Hiyay laman, ahe yan napalhowa a pandamog, no aliwan
paghilbi kanan Apo. Ket hiyay Apo ye ampanayhay nin laman.
14 Hiyay Apo Dioh, bini-ay na yan uman ye Apo Jesu Cristo makauli
ha kapalyadiyan na. Ket wanabay kitawo met lano.
15 Ahe yo nayi tanda a hiyay lalaman tawon māmteg ket pahen nin
pinagkalaman nan Cristo? Yabay-in ye hangkan no taket ta ahe tawo
yan bega malyadin gawien ye laman tawo ha pamakilalay ha babayin
babayadan. 16 Ta no lalayen na yan laki ye babayin babayadan,
ket nag-ilyadi hilaynan mamaghan laman. Ta wanae ye naihulat a
Habi nin Dioh, "Hilay luwa, mag-ilyadi hilaynan mamaghan laman."*
17 Noba hiyay ampakimamagha kanan Apo, naimamagha yayna met
ha Ihpidito na.
18 Kaya-bay liklikan yoy pandamog, ta hilay kanayon a kahalanan a
andiyagen nin tao, ket powida yay laman. Noba hiyay ampandamog,
ket ampagkahalanan ya laban ha hadili nan laman. 19 Ahe yo nayi
tanda a hiyay laman yo ye pinagkatimplo nin Ihpiditon Dioh a anti
kanyo a in-ibyay nan Apo Dioh kanyo? No wanabay awod, hiyay laman
yo ket aliwa yoynan konin, no aliwan konin nan Apo Dioh, 20 ta timbeh

* **6:16** Genesis 2:24.

na kawo ha mayadet a alaga makauli ha pagkamatey nan Cristo ha
kodoh. Kaya-bay gawien yoy laman yo ha ikadangal nin Dioh.

7

Hiyay tungkol ha Pamakiahawa

1 Haanin, wanae ye mahabi ko tungkol ha inhulat yo. Antepeten yo
no mamanged ha maghay laki ye ahe bega makilalay ha babayi, kali?
2 Yati ye pakibat ko kanyo. Ulita malabong ye ampakilalay nin aliwa
nan ahawa, hiyay balang laki, hiyay ahawa naynan bengat ye lalayen
na. Wanabay met kanlan babayi. 3 Ket hiyay ahawan laki, katapulan a
ibyay nay matapul nin tanam nin laman nan ahawa na. Wanabay met
kanan ahawan babayi ha ahawa na. 4 Hiyay babayi, hiyaynay ahawa
na ye main katulidan ha laman na. Wanabay met kanan laki. Hiyaynay
ahawa na met ye main katulidan ha laman na. 5 Adi yo an-ihiblet ye
laman yo ha magha boy magha bilang miahawa. Powidan bengat,
no naytongtongan yo a iagad yo po muna ha makandin panaon ye
paylalay yo ta-omen yo maimamagha ye hadili yo ha pamakigwang yo.
Noba pangayadi, maylalay kawoyna ta-omen na kawo ahe matukhon
Satanas ulita ahe kawoyna ampakaikpe.
6 Hilayatin hinabi ko ket pamaluboh bengat, aliwan bilin. 7 Labay
ko dayin hikawon kaganaan, ket matuwad yoko a homain ahawa.
Noba aliwan padipadiho ye binaba a an-ibyay nan Apo Dioh ha balang
magha kantawo. Hilay kanayon, binyan na hilan binaba a magbi-ay a
homain ahawa. Ket hilay kanayon met, main ahawa.
8 Haanin, yati met ye mahabi ko kanlan homain po ahawa boy
kanlan babawo. Mamanged po no tuwaden yoko a homain ahawa.
9 Noba no ahe yo mabenben ye tanam nin laman yo, mamanged po no
makiahawa kawoyna dinan ha magkahalanan kawo ulita ahe yoyna
angkabenbenan ye tanam nin laman yo.
10 Hikawon main anan ahawa, yati ye bilin a ibat kanan Apo, aliwan
ibat kangko. Hiyay babayi, adi yayna makihyay kanan ahawa na.
11 Noba no makihyay ya, katapulan mikakaanti yan homain ahawa
o mapaykahundo hilayna ingat a mapaylamo uman. Ket hiyay laki
met, adi naya an-ihyay ye ahawa na.
12 Yabayti met ye mahabi ko kanlan kanayon. Yatin habiyen ko
haanin, aliwan hiyay Apo ye naghabi, no aliwan ihip ko yati. No hiyay
ahawa nin maghay lakin māmteg, ket aliwa yan māmteg noba labay
nay mikakaanti kana, hiyay laki, ahe naya hukat ihyay ye ahawa na.
13 No hiyay babayi met a māmteg, ket nakiahawa nin aliwan māmteg
ket labay nan laki ye mikakaanti kana, hiyay babayi, ahe naya hukat
ihyay ye ahawa na. 14 Ta uli ha pamteg nan babayi, antanggapen nan
Apo Dioh ye paylamo lan miahawa. Ket hiyay babayin ahe ampamteg,
uli ha pamteg nan ahawa na, antanggapen na met ye paylamo lan
miahawa. Ta no ahe, agya hilay aanak la, ket ahe na hila met
tanggapen Apo Dioh. Noba hiyay kaptegan, antanggapen na hila met
Apo Dioh.
15 Noba no labaynay makihyay ye ahawa a aliwan māmteg, ket
paolayan na yaynan makihyay. Ha wanabay, malihway yaynay
ahawan māmteg. Ta hinagyat na kitawon Apo Dioh a magbi-ay a
main paykahundo. 16 Hikan babayin māmteg, tatanda mo nayi, maka

makauli kammo ket miligtah yay ahawa mo? Wanabay met kammon
lakin māmteg. Tatanda mo nayi, maka makauli kammo ket miligtah
yay ahawa mo?

Hiyay Pagbi-ay kanan Apo Dioh

17 Agya wanabay man, hiyay balang magha kanyo ket katapulan a
mikakaanti ha kahahaad na ha hinagyat na yan Apo Dioh a pagtao
na boy pahulong a magbi-ay ha nanagyatan nan Apo kana. Yati ye
an-ibilin ko ha kaganaan a pangkat lan māmteg. 18 Alimbawa, no
hiyay maghay laki, ket tuli ya ha hinagyat na yan Apo Dioh a pagtao
na, wanabay yayna tana. Ket no ahe ya po met natuli, ahe nayna
katapulan a patuli. 19 Ta aliwan maalaga no natuli o ahe ye maghay
laki. Hiyay maalaga ket hiyay panumbong na ha bibilin nin Dioh.
20 Kaya-bay hiyay balang magha, ket katapulan a mikakaanti ya ha
kahahaad na ha hinagyat na yan Apo Dioh a pagtao na. 21 No ipoh ka
ha hinagyat na kan Apo Dioh a pagtao na, adi ka angkayoot. Noba no
main kan madyag ta-omen ka mapalihway, diyagen moyna. 22 Ta hiyay
maghay ipoh ha hinagyat na yan Apo Jesus a pagtao na, ket malihway
yayna ha pamilew na. Ket hiyay aliwan ipoh ha hinagyat na yan Cristo
a pagtao na, ket ipoh na yaynan Cristo. 23 Timbeh na kawon Apo Dioh
nin mayadet a alaga makauli ha pagkamatey nan Cristo ha kodoh. Adi
kawoyna paipoh ha tao. 24 Kaya-bay kakatongno, hiyay balang magha
kanyo, katapulan a mikakaanti ha kahahaad na ha hinagyat na yan
Apo Dioh a pagtao na.

Hiyay tungkol kanlan Babalatang boy kanlan Bawon Babayi

25 Haanin, hiyay tungkol met kanlan babalatang, homain akon ma-
habi a bilin nan Apo Dioh. Noba bilang taon mapatayaan uli ha ingalo
nan Apo Dioh, wanae ye mahabi ko. 26 Uli ha kaidapan kananyatin
panaon, mamanged po a wanabay yo tana a ahe makiahawa. 27 No
main kaynan ahawa, adi kaynan ampakihyay. Ket no homain ka po
ahawa, adi mo yaynan ihipen ye mangahawa. 28 Noba no makiahawa
ka man, aliwan kahalanan. Ket hiyay maghay balatang, no makiahawa
ya, ahe ya magkahalanan. Noba hilay main anan ahawa, ket magdiha
hilan kaidapan. Yabayti yay labay kon maliklikan yo.

29 Kakatongno, hiyay labay kon habiyen, ket matekbe anan bengat
ye napatla a panaon tawo ihti ha babe-luta. Kaya-bay hilay main
anan ahawa, katapulan a paghilbiyan la yan luboh ye Apo a ba-mon
homain hilan ahawa. 30 Hilay antumangih, magbi-ay hila a ba-mon
ahe antumangih. Hilay angkaaliket a ba-mon ahe hila angkaaliket.
Hilay ampanaliw a ba-mon aliwa lan konin ye hinaliw la. 31 Boy hilay
ampanggawi nin babagay ihti ha babe-luta, ahe la dayi ibuton ye ihip
la kanlan hilain a babagay. Ta kaganaan a babagay ihti ha babe-luta
ket maanam.

32 Labay ko dayin homain kawon pakayootan ha bi-ay yo. Ta hiyay
lakin homain ahawa, ampaghipegan nay panyag na nin abala na
kanan Apo, no way-omen na yan mapaaliket ye Apo. 33 Noba hiyay
lakin main ahawa, ampaghipegan nay babagay ihti ha babe-luta, no
way-omen na yan mapaaliket ye ahawa na. 34 Ulin yati, angkadakay ye
ihip na. Noba hilay babalatang boy hilay bawon babayi, hiyay paghilbi
la kanan Apo ye ampaghipegan la, ta labay lan luboh a italadan ye

hadili la ha paghilbi kana. Noba hiyay babayin main anan ahawa,
hilay babagay ihti ha babe-luta ye ampaghipegan na, no way-omen
naya po mapaaliket ye ahawa na.
35 Anhabiyen ko yati ha ikanged yo. Ahe katawo ambawalan a
magkahal. Labay kon bengat a mapatunong ye bi-ay yo ta-omen yo
yan luboh a mapaghilbiyan ye Apo.
36 Haanin, hiyay tungkol met ha maykabaang, no ha ihip nan laki
ket agnayna angkabenbenan ye tanam na kanan kabaang na, kaya-bay
angkaihipan na a mamanged po no magkahal hilayna, ket magkahal
hilayna. Aliwan kahalanan yain. 37 Noba no luboh ha ihip nan laki
ye ahe magkahal a ahe yan bengat angkapilit ta angkabenben nay
tanam na, ket manged yain. 38 Kaya-bay manged no magkahal ya.
Noba mamanged po ye homain ahawa.
39 Hiyay babayi, legan angkabi-ay ya po ye ahawa na, ket nakah-
el ya kana. Noba no matey yaynay ahawa na, malyadi yayna man
makiahawa ha ayaman a lalaki a labay na, dapot tana ha maghan
māmteg nan Apo Jesus. 40 Ha ihip ko, mahahayaghag ya no agyayna
makiahawan uman. Ket ha ihip ko, wanabay met ye anhabiyen nan
Ihpiditon Dioh a anti kangko.

8

Hiyay tungkol ha Pamangan a Naihagpa ha Diohdiohan

1 Haanin, hiyay tungkol met ha pamangan a naihagpa kanlan
diohdiohan no malyadi tawon kanen o ahe, anhabiyen yo, “Hikitawon
kaganaan ket main tinanda.” Peteg yain. Noba wanae met ye mahabi
ko. Hiyay tinanda ye ampakapalambong ha tao. Noba hiyay pangado
ye ampakapapah-ey ha magha boy magha. 2 Ayaman a ampangibaan a
malabong anay tinanda na, ket kulang po ateed ye tinanda na. 3 Noba
hiyay ampangado kanan Apo Dioh, ket katatanda na yan Apo Dioh.
4 Kaya-bay no hiyay tungkol ha pamangan a naihagpa ha diohdiohan,
tanda tawoyna a “hilatin diohdiohan ket aliwan peteg a dioh.” Ta tanda
tawoynabay met a “mamagha yan bengat ye Dioh.” 5 Anhabiyen lan
kanayon a main didioh ha langit boy ha babe-luta boy malabong hilay
angkahabtan a didioh boy aapo. 6 Noba kantawo, mamaghan bengat ye
Dioh tawo. Hiyabay ye Bapa a namalhowa nin kaganaan boy angkabi-
ay kitawo ta-omen maghilbi kana. Boy mamaghan bengat ye Apo,
hiyabay ye Apo Jesu Cristo. Ket napalhowa ye kaganaan makauli kana
boy angkabi-ay kitawo makauli kana.
7 Noba main nangaanon māmteg ye ahe nagtanda nin kaptegan
tungkol ha diohdiohan. Hilay nangaano kanla, ket nikakaanti po ha
ihip la ye tungkol ha diohdiohan. Kaya-bay angga haanin, no mangan
hilan pamangan a naihagpa ha diohdiohan, ha ihip la ket kalamo
hilayna ha panggalang ha diohdiohan. Ulin yatin ihip la, nabaan la
a nagkahalanan hilayna.
8 Noba hiyay kaptegan, aliwan pamangan ye makapihaley kantawo
kanan Apo Dioh. No kanen tawo man o ahe, aliwan yati ye
makapiuman kantawo ha pamilew nan Apo Dioh.
9 Noba mag-alla kitawo met. Maka no hiyay kalihwayan tawon
mangan nin hinyaman ket pagkahalananan nin taon nikakaanti ha
ihip na ye tungkol ha diohdiohan. 10 Alimbawa, tanda moyna a hiyay

diohdiohan ket aliwa yan peteg a dioh. No makew ka ha loob nin
timplon diohdiohan boy mangan nin naihagpa ha diohdiohan, ket
makit na kan katongno mo a nikakaanti ha ihip na ye tungkol ha
diohdiohan, maoy-oy yan mangan nin naihagpa ha diohdiohan agya
maloke ha ihip na, kali? No wanabay ye malyadi, nagkahalanan yayna.
11 Uli ha "tinanda" mo, mipalakew ya lano ha kapaduhaan ye katongno
mon nakbeh met ha pagkamatey nan Cristo ha kodoh. 12 Ha wanabay
a dinyag mo, nagkahalanan kayna kanan katongno mo ha pamteg, ta
naoy-oy mo yan manyag nin kahalanan kana ha ihip na. Ulin yain,
nagkahalanan kayna met kanan Cristo. 13 Kaya-bay no hiyay kena a
kena ko ye pagkahalananan nin katongno ko, ahe koyna kena ta-omen
ya ahe magkahalanan.

9

Hiyay Katulidan boy Katungkolan nin maghan Apohtol

1 Haanin, malihway ako, kali? Magha koynan apohtol, kali? Hiyay
Apo tawon Jesu Cristo ye napakit kangko, kali? Uli ha paghilbi ko
kana, ket nag-ilyadi kawon māmteg, kali? 2 Agya po man ahe lako
ambalayen a apohtol nin kanayon, ket angkahigudo kon ambalayen
yoko, ta hiyay pamakimamagha yo kanan Apo Jesus ye pamapteg a
apohtol na kon Apo Jesus.
3 Haanin, yati ye pakibat ko kanlan tataon ahe ampamalay kangko
a apohtol na kon Apo. 4 Bilang aapohtol, main kayin katulidan a
mananggap nin pamangan boy inomen kanlan an-adalan mi, kali?
5 Alimbawa, main akon ahawa ket ampamteg ya met. Main akon
katulidan a mangilamo kana a omen ha andiyagen lan kakatongno
nan Apo Jesus, Pedro boy kanlan kanayon po a aapohtol, kali? 6 Maka
habiyen la met nin kanayon a hikayin bengat Bernabe ye katapulan a
mag-obdan ikabi-ay mi. Noba ahe malyadi, kali?
7 Homain hundaloh a gahtohan nay paghilbi na. Homain met
mānanem a ahe ampakinabang nin dawan tanem na. Boy homain
met ampagpahtol nin kambing a ahe ya ampakinabang nin gatah
kakambing na.
8 Hiyay anhabiyen ko, ket aliwan bengat ihip nin tao, no aliwan,
yabay-in ya met ye anti ha Bibilin. 9 Ta wanae ye bilin a impahulat
kanan Moises, "Adi moya ambohalan ye baka legan an-ipanggiek
moya."* Baka nayi ye andektan nan Apo Dioh? 10 Ahe! Hikitawo
ye andektan na, ta naihulat yatew uli kantawo. Ta nailalayi kayi ha
ampangadado boy ha ampanggiek a ampanigudo nin dakay na ha
apit. 11 Haanin, ulita hikayi ye nananem nin naihpiditowan a bini
kanyo a hiyay Manged a Balita a tungkol kanan Cristo, mabyat anan
tubat nayi no mangibat kanyo ye pagbi-ay mi? 12 No hilay kanayon a
ampangipatanda kanyo nin Manged a Balita, ket main hilan katulidan
a mangibat kanyo ye pagbi-ay la, ket lalalo ana kammi. Noba ahe
miya ginawi yain a katulidan, no aliwan tineeh mi ye kaganaan ta-
omen homain makahaad ha pagkaitayak nin Manged a Balita a tungkol
kanan Cristo. 13 Kamatandaan yoynabay met a hilay ampaghilbi ha
Timplo, ket ibat met ateed ha Timplo ye pamangan la. Wanabay met
ateed kanlan ampaghilbi ha pangihagpaan nin idigalo. Angkadakayan

* **9:9** Deuteronomio 25:4.

hila met ha inhagpa. 14 Wanabay hila met ye ampangipatanda nin
Manged a Balita. Imbilin nan Apo Dioh a hukat hilan mananggap nin
ikabi-ay la kanlan ampangipatandaan la.
15 Noba homain akon bega ginawi kanlan hilain a katulidan. Boy
ahe ko inhulat yati ta-omen yo kon biyan nin ikabi-ay ko. Kalalabay
ko po ye matey dinan ha maalih ya kangko ye maipagmayadet ko a
pangipatanda ko nin Manged a Balita a homain upa.
16 Noba ahe malyadin ipagmayadet ye pangipatanda kon Manged
a Balita, ta yati ye katungkolan ko. Kaya-bay kakaingalo ko no ahe
koya ipatanda ye Manged a Balita. 17 No kalabayan kon bengat ye
pangipatanda ko, main akon anhigudowen a upa. Noba andiyagen
kon bengat yati bilang panupad ko ha katungkolan a impataya nan
Apo Dioh kangko. 18 Hinya awod ye upa ko? Hiyay upa ko, hiyay
pangipatanda ko nin Manged a Balita a homain bayad boy hiyay agko
panggawi nin katulidan ko ha pangipatanda ko nin yati.
19 Agya malihway ako boy aliwan ipoh nin ayaman, napaipoh
ako ha kaganaan ta-omen ako makakumbinyo nin malalabong po a
tatao a mamteg kanan Cristo. 20 No anti ko kanlan kapadiho kon
Jujudio, ket ampagbi-ay ako met a omen ha Judio ta-omen ko hila
makumbinyo a mamteg kanan Cristo. Agya ahe ako hakop nin bibilin
lan Jujudio, anhumbongen ko hilayati ta-omen ko hila makumbinyo.
21 No anti ko met kanlan aliwan Judio a ahe ampanumbong ha
bibilin lan Jujudio, ahe ko met anhumbongen yatew ta-omen ko hila
makumbinyo a mamteg kanan Cristo. Noba aliwan labay habiyen a
agkoyna anhumbongen ye Bibilin nan Apo Dioh, ta hiyay kaptegan,
anhumbongen koy bibilin nan Cristo. 22 No anti ko kanlan mangakapey
ha pamteg, ket ampakilakwan ko hila ta-omen ko hila mapapah-ey
ha pamteg la kanan Cristo. Ampakilakwan ko ye kaganaan a tatao
ta-omen ha agya hinyaman a papadan, ket miligtah hilay nangaano
kanla. 23 Andiyagen ko yatin kaganaan ta-omen mitayak ye Manged a
Balita boy madakayan ako met nin kangedan nin Manged a Balita.
24 Ha panumbong tawo kanan Apo Dioh, ket mailalayi kitawo kanlan
māmakilumba nin pamayew a mayew hilan kaganaan ye makilumba,
noba mamaghan bengat ye makatanggap nin plimyo. Kaya-bay
pakaapehen yon matanggap ye plimyo yo. 25 Hilay kaganaan a
māmakilumba, ket ampag-ilmaw hilan manged ta-omen la matanggap
ye plimyo a ahe magbuyot. Wanabay met kantawo. Ampag-ilmaw
kitawon manged ha panumbong kanan Apo Dioh ta-omen tawo ya
matanggap ye plimyo a mikakaanti makanoman. 26 Kaya-bay ha
panumbong ko kanan Apo Dioh a nailalayi ha pamayew, ket ahe
ako ampayew a homain an-ugoten. Ket no mailalayi ako ha maghan
māmakidihmog, tepe dihmog ko, ket aliwan angin ye andihmogen
ko, no aliwan hiyay kalaban ko. 27 Ampaidapan ko ye laman ko
boy ampakabenbenen ta-omen ko ahe mahumbong ye mangaloke
a kalabayan na. Ta no ahe ko benbenen, maka pangayadi kon
maipatanda ye Manged a Balita kanlan kanayon, ket hiko po ye ahe
makatanggap nin plimyo a ibat kanan Apo Dioh.

10

Hiyay Babala tungkol ha Panggalang ha Diohdiohan

1 Kakatongno ko, labay kon ipaihip kanyo ye nangalyadi hatew kan-
lan nangaunan tutoa tawo ha kalamo la yay Moises. Ha angkumodang
hila, ket inameyan hilan kaganaan nin owep a ampangibagnoh kanla
boy nilumipay hilan kaganaan ha Dagat a Matibya.* 2 Ket makauli
ha owep boy ha dagat, nabawtihmowan hilan kaganaan bilang
mānumbong nan Moises. 3 Nangan hilan kaganaan nin mamaghan
kalahin pamangan a ibat kanan Apo Dioh.† 4 Boy ninom hilan lanom
a pinadawoy nan Apo Dioh a ibat ha mamaghay dapah. Ket yatew
a dapah, hiyabay ye Cristo a ampakilamo kanla a ampamyay nin
katapulan la.‡ 5 Noba agya wanabay man, ahe ya naaliket ye Apo Dioh
ha kalabongan kanla. Kaya-bay nagkaibatak-batak ha wangwang ye
babangkay la.

6 Yatew a nangalyadi kanla ket bilang tanto kantawo haanin ta-
omen tawo ahe malabayan ye mangaloke a omen ha didinyag la
hatew boy 7 adi kitawo manggalang ha diohdiohan a omen ha dinyag
la. Ta wanae ye naihulat, “Hilay tatao, nagpihta hila, nangan boy
ninom hila boy tinumalek hilan nanggalang ha diohdiohan.”§ 8 Adi
kawo ampaydadamog a omen ha dinyag la. Ta uli ha paydamog
nin nangaano kanla, ha maghay mangaamot bengat, ket luwampo
boy tatloy libo ye nangamatey kanla.* 9 Adi yoya anhuboken ye
Cristo a omen ha dinyag la. Ta uli ha panubok nin nangaano kanla
kanan Apo Dioh, ket tinuka hila nin bibikat a impatey la. 10 Adi
yoya ampaytatalabotoban ye Apo a omen ha dinyag la. Ta uli ha
paytatalabotob nin nangaano kanla, ket pinatey na hilan anghil nin
Dioh.†

11 Nangalyadi yatew kanla bilang adal kanlan kanayon boy naihulat
bilang tanto kantawon angkabi-ay kananyatin huyot a panaon.

12 Kaya-bay ayaman a ampangihip a mapah-ey yayna ha pamteg na,
ket mag-alla ya, ta maka maoy-oy ya met a magkahalanan. 13 Balang
tukho a angkadihaan mo, ket nadihaan la met nin kanayon. Agya
wanabay man, hiyay Apo Dioh, ket mapatayaan ya ha pangako na boy
ahe na kitawo paolayan a matukho nin ahe tawon mababa a labanan.
Kaya-bay no lumateng ye tukho kanyo, ket manyag yay Apo Dioh nin
papadan ta-omen yo maliklikan.

Hiyay Pangihipan nin Pagkamatey nan Apo Jesu Cristo

14 Kaya-bay an-adoen kon kakatongno, adi kawo ampanggalang ha
diohdiohan. 15 Tanda ko a ampakataloh kawo. Kaya-bay pakaihipen
yon manged ye anhabiyen ko. 16 Tepe ampaytipon kitawo bilang
pangihipan nin kamateyan nan Cristo, main kitawon inomen a
ampahalamatan kanan Apo Dioh a mangimamagha kantawo ha daya
nan Cristo. Main kitawo met tinapay a binih-ilbih-il a angkanen
a mangimamagha kantawo ha laman nan Cristo. 17 Kaya-bay ulita
mamaghan tinapay bengat ye ampaybibih-ilan tawon kanen, agya
malabong kitawo, ket bilang kitawoynan mamaghan laman.

18 Ihipen yo hilay Israelita. Hilay ampangan nin inhagpa ha
pangihagpaan nin idigalo, ket kabilang hila kanlan ampangihagpa
kanan Apo Dioh. 19 Hinya awod ye labay kon habiyen? Peteg nayi

* **10:1** Exodo 13:21-22. † **10:3** Exodo 16:31-35. ‡ **10:4** Exodo 17:3-6. § **10:7** Exodo 32:6. * **10:8** Bibilang 25:1-9. † **10:10** Bibilang 16:41-49.

a hilay diohdiohan o hiyay pamangan a naihagpa kanla, ket main
ya nayi hilbi? 20 Homain! Ta hiyay kaptegan, hiyay pangihagpa lan
tatao ha diohdiohan, ket hilay mangaloke a ihpidito ye anhagpaan la,
aliwan hiyay Apo Dioh. Ket ahe ko labay a kabilang kawo kanlan
ampangihagpa kanlan mangaloke a ihpidito. 21 Ahe kawo malyadin
minom ha baho nan Apo bilang pamakidungo yo kana, ket pangayadi,
minom kawoyna man ha baho lan mangaloke a ihpidito bilang
pamakidungo yo kanla. Ahe kawo met malyadin makidungo kanan
Apo, ket pangayadi, makidungo kawoyna man kanlan mangaloke a
ihpidito. 22 Labay tawo nayi a mangimon yay Apo? Makapalyadiyan
kitawo nayi dinan na?

Hiyay Kalihwayan lan Māmteg

23 Anhabiyen lan kanayon, “Malyadi tawon diyagen ye hinyaman,”
noba aliwan kaganaan ket ikanged o makahaglap. 24 Aliwan bengat
hadili yon ikanged ye pakaapehen yo, no aliwan agya hiyay ikanged
la met nin kanayon.
25 Makna yoy hinyaman a kena a angkahaliw ha panaliwan. Adi
yoyna antepeten no naihagpa ya ha diohdiohan o ahe ta-omen kawo
ahe mayoot. 26 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Hiyay babe-luta
boy kaganaan a anti ihti, ket konin nan Apo Dioh.”‡
27 No kumbidaen na kawon ahe ampamteg a mangan ha baey na
ket labay yoy makew, kanen yo ye hinyaman a iapag la kanyo. Adi
yoyna antepeten no naihagpa ya ha diohdiohan o ahe ta-omen kawo
ahe mayoot. 28 Noba no main maghabi kanyo, “Naihagpa yain ha
diohdiohan,” ket adi yoyna kanen, uli kanan naghabi kanyo ta-omen
homain mayoot. 29 Aliwan hika ye labay kon habiyen a ahe mayoot,
no aliwan hiyay naghabi kammo.
Maka habiyen la met nin kanayon, “Taket ta mahaad ye kalihwayan
ko ulin bengat ha an-ihipen nin kanayon a tao? 30 Pinahalamatan koya
met kanan Apo Dioh ye kinan ko, taket ta andelawen lako po?”
31 Yati ye pakibat ko. No mangan o minom kawo man, o hinyaman
ye diyagen yo, ket diyagen yo ha ikadangal nan Apo Dioh. 32 Adi kawo
dayi manyag nin hinyaman a pagkahalananan lan Jujudio o aliwan
Judio o pangkat lan māmteg nan Apo Dioh. 33 No aliwan tuwaden
yoko. Ta hiyay ampakikwanan ko, ket aliwan hiyay ikanged ko, no
aliwan hiyay ikanged nin kaganaan ta-omen hila miligtah.

11

1 Tuwaden yoko awod a omen ha panuwad ko kanan Apo Cristo.

Hiyay tungkol ha Pagtulong ha Panggalang kanan Apo Dioh

2 Andangalen katawo, ta lanang yo kon angkaihipan boy anhumbon-
gen yo hilay in-aadal ko. 3 Haanin, labay kon matandaan yo a hiyay
Cristo ye pinagkaō nin balang laki. Ket hiyay laki met ye pinagkaō nin
babayi. Ket hiyay pinagkaō na met nin Cristo, ket hiyay Apo Dioh. 4 No
nakatulong yay maghay laki a ampakigwang o ampangihabi nin Habi
nin Dioh, ket impading-ey na yaynay Cristo a pinagkaō na, ta ba-mon
aliwaynan hiyay Cristo ye pinagkaō na. 5 No hiyay babayi, ket ahe
ya nakatulong a ampakigwang o ampangihabi nin Habi nin Dioh, ket

‡ **10:26** Kakanta 24:1.

impading-ey na yaynay laki a pinagkaō na, ta ba-mo yaynan kohkoh.
6 No ahe na labay ye magtulong, magpakohkoh ya tana. Haanin, no
makakading-ey ha maghay babayi ye magpakohkoh, magtulong ya
awod.*
7 Ahe anan katapulan a magtulong yay laki, ta hiyabay ye kadan-
galan nan Apo Dioh boy napalhowa yan omen ha wangih na. Noba
hiyay babayi, kadangalan na yan laki. 8 Ta hiyay naunan laki,
ket ahe ya nangibat ha babayi, no aliwan hiyay naunan babayi ye
nangibat ha laki. 9 Ta ahe ya met napalhowa ye laki a pagkalamo nan
babayi, no aliwan hiyay babayi ye napalhowa a pagkalamo nan laki.
10 Uli kananyati boy uli kanlan aanghil, hiyay babayi ket katapulan a
magtulong ya bilang pagkakitan a main ampanakop kana.
11 Noba kanlan ampakimamagha kanan Apo Jesus, hiyay babayi, ket
katapulan na yay laki. Wanabay ya met ye laki, katapulan na yay
babayi. 12 Nangibat ya man ye naunan babayi kanan laki. Paibat
ana hatew, hilay kaganaan a lalaki, ket in-anak nin babayi. Noba ibat
kanan Apo Dioh ye kaganaan.
13 Hikawoynay maghabi no huhto o ahe a ahe yan nakatulong ye
maghan babayi legan ampakigwang ya kanan Apo Dioh ha paytipon
lan māmteg. 14 Aliwa nayi a paibat ana hatew, ket kaugalian anan
matekbe ye labok nin laki? Kaya-bay makakading-ey ye laki no
makadang ye labok na. 15 Noba kadangalan nin babayi ye makadang
a labok, ta in-ibyay nan Apo Dioh kana a pinagkatulong na. 16 Noba
no main man malabay makingatngat nin tungkol kananyati, homain
kayinan mahabi a kanayon a kaugalian mi. Ket wanabay met ateed ye
andiyagen nin kaganaan a pangkat nin māmteg nan Apo Dioh.

Hiyay Pandem nan Apo
(Mateo 26:1-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

17 Noba hiyay babagay a habiyen ko kanyo haanin, ket ahe
katawoyna madangal. Ta hiyay paytipon yo a ikanged yo dayi, ket
ingkaloke yo met manayti. 18 Muna-muna, nabalitaan ko a tepe
maytipon kawo bilang māmteg nan Apo, ket naypapangkat kawo. Ket
kadihko, pamtegan ko yain. 19 Peteg a katapulan a malyadi yain ta-
omen matandaan no aya kanyo ye peteg a māmteg. 20 Ha paytipon
yo bilang pangihipan nin pandem nan Apo, ket aliwan hiyay pandem
nan Apo ye angkadyag yo. 21 Ta no mangan kawo, ahe kawoyna
ampay-agad boy ahe yo hila po andakayan ye kakatongno yo. Kaya-bay
hiyay angkalyadi, hilay kanayon, nangabhoy ana. Hilay kanayon met,
angkabitil po. Ket hilay kanayon met, nalahing ana. 22 Agi! Homain
kawo nayi babaey a panganan boy pinoman yo? Taket ta an-umihen
yoy pangkat lan māmteg nan Apo Dioh boy ampading-eyan yo hilay
mangaidap? Hinya awod ye labay yon diyagen ko kanyo? Dangalen
katawo nayi? Ahe ya bega malyadi yain!
23 Yati ye adal a natanggap ko kanan Apo, ket in-adal koyna met
kanyo. Kananyatew a madeglem a iopit yay Apo Jesus, ket nangwa
yan tinapay. 24 Ha nayadi nan pinahalamatan kanan Apo Dioh, ket
binih-ilbih-il na boy hinabi na, “Yatin tinapay ye pinagkalaman ko
a an-ihagpa ko ha ikanged yo. Diyagen yo yati bilang pangihipan

* **11:6** Hatew, hiyay pagtulong nin babayi ket aliwan bengat ulita malay-ep, no aliwan pagkakitan no hinya yan pamilya.

kangko.” 25 Pangayadi lan nangan, kingwa na met ye bahon alak.
Ket hinabi na kanla, “Yatin alak ye pinagkadaya ko a mamapteg nin
bayon kahundoan nan Apo Dioh ha tao. Tepe minom kawo nin yati,
diyagen yo bilang pangihipan kangko.” 26 Ta tepe mangan kawo nin
yatin tinapay boy minom nin yatin inomen, ket man-ipatanda yo ye
pagkamatey nan Apo Jesus angga ha mag-udong ya.
27 Kaya-bay ayaman a mangan nin yatin tinapay o minom nin yatin
inomen a main aliwan huhton ihip, ket ampagkahalanan yayna kanan
Apo Jesus, ta an-umihen nay laman boy daya na. 28 Kaya-bay balang
tao, katapulan a pakabokitkiten na po munan manged ye hadili na,
bayo ya mangan nin yatin tinapay boy minom nin yatin inomen. 29 Ta
ayaman a mangan nin yatin tinapay boy minom nin yatin inomen
a ahe ampamaalaga nin laman nan Cristo, ket nangan yayna boy
ninom nin ikaduha na. 30 Kaya-bay malabong kanyo ye makapey boy
ampaghakit. Ket hilay nangaano kanyo, natey ana.
31 Noba no pakabokitkiten tawo po munan manged ye hadili tawo,
ket ahe na kitawo paduhaan Apo Dioh. 32 Noba no paduhaan na
kitawon Apo Dioh, an-itoynong na kitawon bengat ta-omen kitawo ahe
mailamo a mapaduhaan kanlan tataon ahe ampanumbong kana.
33 Kaya-bay kakatongno ko, no maytitipon kawon mangan ha pan-
dem nan Apo, may-aagad kawo. 34 Ket no main mabitil kanyo, mangan
ya po muna ha baey na ta-omen ya ahe mag-ilyadin pakaduhaan yo
ye paytitipon yo. Hiyay tungkol met ha kanayon a gotgot a inhulat yo,
ket ipatunong koyna lano ha panlumateng ko ihen.

12

Hilay Binaba a An-ibyay nin Ihpiditon Dioh

1 Haanin kakatongno, hiyay tungkol met ha binaba a an-ibyay
nin Ihpiditon Dioh, labay kon matandaan yoy kaptegan tungkol
kananyati. 2 Hatew ha ahe kawo po namteg kanan Apo, natalingo
kawon nanggalang ha diohdiohan a ahe met ampakahabi. 3 Kaya-bay
labay kon matandaan yo a no an-ibagnoh na yan Ihpiditon Dioh ye
maghay tao, ahe na malyadin habiyen, “Humpaen yay Jesus.” Boy
no ahe ya an-ibagnoh nin Ihpiditon Dioh ye maghay tao, ahe na met
malyadin habiyen, “Hiyay Jesus ye Apo!”
4 Nakahinadi ye binaba a an-ibyay nin Ihpiditon Dioh, noba
mamaghan bengat a Ihpidito ye ampamyay. 5 Nakahinadi ye papadan
ha paghilbi, noba mamagha ya met ateed a Apo ye ampaghilbiyan.
6 Nakahinadi met ye an-ipadyag nan Apo Dioh. Noba hiya met ateed
ye ampamyay nin binaba ha balang magha a manyag nin yatew.
7 Hiyay balang maghan māmteg, ket ambiyan na hilan Ihpiditon
Dioh nin binaba ha ikanged nin kaganaan. 8 Hiyay magha, ambiyan
nan Ihpiditon Dioh nin binaba a mangihabi nin habin kadunongan.
Ket hiyay magha met, binaba a mangihabi nin tinanda a an-ipaihip nin
Ihpiditon Dioh. 9 Ket hiya met ateed a Ihpidito ye ampamyay kanlan
kanayon nin mayadet a pamteg kanan Apo Dioh. Ket kanlan kanayon
met, kapalyadiyan a mamaitaah kanlan ampaghakit. 10 Hilay kanayon
po, ambiyan na met nin kapalyadiyan a manyag nin kapagtakaan.
Ket hilay kanayon, binaba a mangihabi nin Habi nin Dioh. Ket hilay
kanayon po, binaba a makatanda no hiyay anhabiyen nin maghay

tao, ket ibat yan peteg ha Ihpiditon Dioh o ahe. Boy hilay kanayon po, binaba a maghabi nin lumbo a habi a ahe la naadal. Ket hilay kanayon met, binaba a mangipalinaw nin yatew a hahabi. 11 Noba mamagha met ateed a Ihpiditon Dioh ye namyay nin hilati. Ket an-ibyay na kanlan balang magha ye labay nan ibyay.

Mamaghan Laman noba Malabong ye Pahen

12 Hiyay laman nin tao ket malabong a pahen, noba mamaghan bengat a laman. Wanabay met ateed kantawon māmteg a pinagkala-man nan Cristo. Malabong a māmteg noba bilang mamaghan laman. 13 Ta hikitawon kaganaan, Judio man o ahe, ipoh man o ahe, ket nabawtihmowan ta-omen kitawo mag-ilyadin mamaghan laman makauli ha mamaghan Ihpidito. Ket hiya met ateed a Ihpidito ye in-ibyay kantawon kaganaan.

14 Ta hiyay laman, aliwan bengat mamaghan pahen no aliwan malabong. 15 Haanin, no habiyen nin bitih, “Hi! Aliwa akon gamet, kaya-bay aliwa na kon pahen nin laman,” peteg laweh a aliwa yan pahen nin laman? 16 No habiyen na met nin talinga, “Hi! Aliwa kon mata, kaya-bay aliwa kon pahen nin laman,” peteg laweh a aliwa yan pahen nin laman? 17 No matan bengat ye laman, ahe ya makange, kali? Boy no talingan bengat ye laman, ahe ya makadaep, kali? 18 Noba hiyay Apo Dioh, pinalhowa nay laman tawo a main nakahinadi a pahen. Ket impohto na hila ha labay nan pangipohtowan. 19 Ta no hiyay matiboen laman ket nadyag yan mamaghay pahen, ket ahe ya mahabtan a laman, kali? 20 Hiyay kaptegan, malabong a pahen ye laman, noba mamaghan teed a laman.

21 No wanabay awod, ahe malyadin habiyen nin mata ha gamet, “Ahe kata katapulan.” Ahe met malyadin habiyen nin ō ha bitih, “Ahe kata katapulan.” 22 No aliwan, hilay papahen nin laman a ba-mon makapey, ket hila po manayti ye katapulan tawo. 23 Aliwa nayi a hilay papahen nin laman a angkabaan tawon aliwan minga maalaga, ket anhayhayen tawo yan manged? Ket hilay papahen a ahe malyadin ipakit, ket antagpenan tawo, kali? 24 Noba hilay papahen a malyadin ipakit, ket aliwaynan katapulan a tagpenan. Ha dinyag nan Apo Dioh ye laman tawo, binyanan na hilan igit a kadangalan ye papahen a angkabaan tawon aliwan minga madangal 25 ta-omen homain paypapangkat, no aliwan mapaymahakit ha magha boy magha. 26 Kaya-bay no angkahakitan ye maghay pahen nin laman, ket angkahakitan met ye kaganaan a papahen. Ket no mapadangalan ye maghay pahen, ket angkaaliket met ye kaganaan a papahen.

27 Hikawon kaganaan ket mamaghan pinagkalaman nan Cristo. Ket hiyay balang magha kanyo, papahen nin pinagkalaman na. 28 Ket kananyatin pangkat lan māmteg, namili yay Apo Dioh nin maghilbi ha balang magha. Hiyay una, aapohtol. Hiyay ikalwa, podopita. Hiyay ikatlo, māngiadal. Binyan na hila met ye kanayon nin binaba a manyag nin kapagtakaan, mamaitaah nin ampaghakit, managlap, mamaala boy maghabi nin lumbo a habi a ahe la naadal.

29 Aliwan kaganaan ket apohtol, māngihabin impahabi nin Dioh o māngiadal. Aliwan kaganaan ket binyanan nan binaba a manyag nin kapagtakaan, 30 o mamaitaah nin ampaghakit, maghabi nin lumbo

a habi a ahe na naadal o mangipataloh nin yatin habi. 31 Kaya-bay
pakakwaen yon matanggap ye maaalaga po a binaba a an-ibyay nin
Ihpiditon Dioh. Ket haanin, ipatanda koya kanyo ye pinakamaalaga
ha kaganaan.

13

Hiyay Pangado

1 Agya po man ampakahabi ko nin nakahinadi a habi lan tatao boy
habi lan aanghil, no homain ako met pangado, ba-mo koynan bengat
batingting a ampakabakling o palayi a mahneg. 2 Agya po man main
akon binaba a mangihabi nin impahabi nin Dioh boy pagkataloh ha
kaganaan a monikala nin Dioh a ahe na po impatanda, boy anti man
kangko ye kaganaan a tinanda boy no main ako man mayadet a pamteg
ta-omen koya maipalakew ye mamapantay, noba no homain ako met
pangado, ket homain akon hilbi. 3 Ket no an-ibyay ko man ye kaganaan
a babandi ko kanlan mangaidap boy ihagpa ko man ye laman ko ta-
omen ulamen, noba no homain ako met pangado, homain akon bega
pakinabang.
4 Hiyay taon ampangado, ket mapagteeh ya boy maanoh, ahe
ya angkaibeg, ahe ya malambong o matanghit. 5 Mapamiha ya,
aliwan bengat ye hadili nan ikanged ye an-ihipen na, ahe yan
mapangapoot boy ahe yan ampangitanem nin hakit nakem. 6 Ahe
na angkaaliketan ye mangaloke a didiyag, no aliwan hiyay kaptegan
bengat ye angkaaliketan na. 7 Hiyay taon ampangado ket mapangikpe,
mapamataya, main kahigudowan ha kaganaan, boy mapagteehan nay
kaganaan.
8 Main anggaan ye pangihabi nin impahabi nin Dioh. Main anggaan
ye paghabi nin lumbo a habi a ahe naadal. Main anggaan ye pangihabi
nin tinanda. Noba homain yan anggaan ye pangado. 9 Ahe po genap
ye tinanda tawo boy hiyay binaba tawon mangihabi nin impahabi nin
Dioh. 10 Noba lano ha genap anay kaganaan, ket maanam anay aliwan
genap.
11 Ha anak ako po, hiyay paghabi ko, pangihip ko boy hiyay
pagkataloh ko, ket omen ha anak. Noba ha matoa koyna, inalih
koynay ugali anak. 12 Haanin a panaon, hiyay pagkatanda tawo
kanan Apo Dioh, ket ba-mon makolapon anino a angkakit ha halamin,
noba maabot lano a makit tawo yan adap-adapan. Makandin bengat
ye tinanda ko haanin. Noba maabot met lano a matandaan ko ye
kaganaan a omen ha pagkatanda nan Apo Dioh kangko.
13 Haanin, hilayatin tatlo ye mikakaanti, hiyay pamteg, kahigudowan
boy pangado. Noba hiyay pangado ye pinakamaalaga.

14

Hiyay tungkol ha Binaba a An-ibyay nin Ihpiditon Dioh

1 Kaya-bay paghehpetan yon adoen ye kapadiho yon tao. Boy
pakakwaen yoy mabyayan nin hilatin binaba a an-ibyay nin Ihpiditon
Dioh, lalo ana ye pangihabi nin an-ipahabi nin Dioh. 2 Ta hiyay
ampakahabi nin lumbo a habi a ahe na naadal, ket ampakitongtong
ya kanan Apo Dioh, aliwan ha tao. Homain ampakataloh kana, ta
makauli ha haglap nin Ihpiditon Dioh, anhabiyen nay monikala nan

Apo Dioh a ahe na po impatanda. 3 Noba hiyay ampangihabi nin an-
ipahabi nin Dioh, ket angkatongtongen na hilay tatao ta-omen pumah-
ey ye pamteg la, kumhaw ye nakem la boy maliwaliwa hila. 4 Hiyay
ampakahabi nin lumbo a habi a ahe na naadal, ket hiyay hadili nan
pamteg ye ampapah-eyen na. Noba hiyay ampangihabi nin an-ipahabi
nin Dioh, ket hiyay pamteg nin pangkat lan māmteg ye ampapah-eyen
na.
5 Labay ko met dayi a makapaghabi kawon kaganaan nin lumbo a
habi a ahe yo naadal. Noba kalalabay ko po a ihabi yoy an-ipahabi
nin Dioh. Ta maaalaga po ye pangihabin ipahabi nin Dioh dinan ha
paghabi nin lumbo a habi a ahe naadal, powidan bengat no main
mangipataloh nin labay nan habiyen ta-omen ya makapapah-ey nin
pamteg nin pangkat lan māmteg.
6 Alimbawa, no makew ako ihen kanyo, ket katongtongen katawo
nin lumbo a habi a ahe yo naadal, homain kawon pakinabang, kali?
Makinabang kawon bengat no hiyay impakit nan Apo Dioh kangko o
tinanda tungkol kana o an-ipahabi na kanyo o hiyay adal na ye ipataloh
ko kanyo.
7 Agya po man panigtigan a omen ha plawta boy alpa, no aliwan
malinaw ye tono a antigtigen, way-omen matandaan no hinyay kanta
ye antigtigen? 8 Boy no main ampamatnoy nin tamboyok kanlan
huhundaloh, noba ahe la matalohan ye labay habiyen nin tonoy,
ayay maghadya a makilaban? 9 Wanabay met ateed kanyo. No
angkatongtongen yo hilay kanayon ha habin ahe la naadal, way-
omen la matandaan ye anhabiyen yo? Ba-mo kawoynan bengat
ampakitongtong ha lowang. 10 Malabong ye hahabi ihti ha babe-luta.
Ket hiyay balang magha, main yan katalohan. 11 Noba no ahe ko
angkatalohan ye habi nin katongtong ko, ket ahe kayi mapaykataloh
a ba-mo kayinan dadayohan a ahe ampaykataloh. 12 Ket ulita
angkahabek kawon makatanggap nin binaba a an-ibyay nin Ihpiditon
Dioh, pakakwaen yoy umando ha binaba a ampakapah-ey nin pamteg
nin pangkat lan māmteg nan Apo Jesus.
13 Kaya-bay hiyay taon ampakahabi nin lumbo a habi a ahe na
naadal, ket katapulan a ipakigwang na a mabyayan ya met nin binaba
a mangipataloh nin anhabiyen na. 14 No ampakigwang ako ha lumbo
a habi a ahe ko naadal, hiyay ihpidito ko ye ampakigwang, noba
ahe ko angkatalohan ye anhabiyen ko. 15 No wanabay awod, hiyay
diyagen ko, makigwang ako makauli ha Ihpiditon Dioh a nangipahabi
nin lumbo a habi boy makigwang ako met ha habi a angkatalohan
ko. Magkanta ko met makauli ha Ihpiditon Dioh a nangipakanta ha
lumbo a habi boy magkanta ako met ha habi a angkatalohan ko. 16 Ta
no ampagpahalamat ka kanan Apo Dioh makauli ha Ihpiditon Dioh
a nangipahabi nin lumbo a habi, way-omen la habiyen nin kanayon
a “Amin,” no ahe la met angkatalohan ye anhabiyen mo? 17 Agya
po man manged yay pahalamat mo kanan Apo Dioh, no ahe ya met
angkatalohan, ket ahe ya makapapah-ey nin pamteg lan kanayon a
ampakange.
18 Ampahalamat ako kanan Apo Dioh, ta ampakahabi kon lumbo a
habi nin umiigit kanyon kaganaan. 19 Noba ha paytipon nin pangkat
lan māmteg nan Apo Jesus, kalalabay ko po a liliman bengat a habet

ye mahabi ko a angkatalohan la ta-omen ko hila maadalan dinan ha
libo-libon habi ye mahabi ko a ahe la met angkatalohan.
20 Kakatongno, no tungkol kanlan hilati, adi kawo ampangihip a
omen ha pangihip nin anak, no aliwan mangihip kawon omen ha anak
a homain tinanda nin tungkol ha kalok-an. Noba ha pagkataloh, ihip
ana dayin matoa. 21 Wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Katongtongen ko hilatin tatao makauli ha lumbo a hahabi lan
dadayohan,
noba ahe la kon teed leng-en."*
22 No wanabay awod, hiyay paghabi ha lumbo a habi, ket magha yan
pagkakitan kanlan ahe ampamteg, aliwa kanlan māmteg. Noba hiyay
pangihabi nin impahabi nin Dioh, ket pagkakitan kanlan māmteg,
aliwa kanlan ahe ampamteg.
23 Kaya-bay no ampaytipon kawon kaganaan a māmteg, ket am-
paghabi kawon kaganaan nin lumbo a habi a ahe yo naadal, ket no
main lumateng a ahe ampamteg o homain tinanda nin tungkol ha
binaba a an-ibyay nin Ihpiditon Dioh, mibaan la a angkaengew kawo,
kali? 24 Noba no ampangihabi kawon kaganaan nin impahabi nin
Dioh, ket no main lumateng a ahe ampamteg o homain tinanda nin
tungkol ha binaba a an-ibyay nin Ihpiditon Dioh, mabalayan na a
māgkahalanan ya. Ket makauli ha nange na kanyo, matandaan na
a mapaduhaan ya. 25 Agya hiyay hiklito na, ket miboknak ya. Ulin
kananyatin nange na, manalimukod yan maghehe boy manggalang
kanan Apo Dioh boy habiyen na, "Hiyay Apo Dioh, peteg yan anti
kanyo!"

Hiyay Matunong a Panggalang

26 Haanin kakatongno, yati ye labay kon habiyen. No maytitipon
kawo, ket main dayin diyagen ye balang magha kanyo. Main
magkanta, main mangiadal, main mangipatanda nin impaihip nan
Apo Dioh, main maghabi nin lumbo a habi a ahe naadal, boy main met
ampangipataloh. Diyagen yo yatin kaganaan ha ikapah-ey nin pamteg
yo. 27 No main maghabi nin lumbo a habi a ahe naadal, huhtoyna
ye luwa o tatlo katao a mayhuhublat a maghabi. Noba katapulan a
main mangipataloh nin anhabiyen la. 28 Ket no homain mangipataloh,
pakal-em yaynan bengat ha paytipon yon māmteg boy katongtongen
na yaynan bengat ye Apo Dioh a bubukod na.
29 No main yan binyanan ye Apo Dioh kanyo nin habi na, palubohan
yon bengat ye luwa o tatlo kataon mangihabi. Ket hilay kanayon
met, ket pakaihipen lan manged no ibat ya ha Ihpiditon Dioh ye
anhabiyen la o ahe. 30 Haanin, no hiyay magha kanlan ampanlenge,
ket binyanan nan Apo Dioh nin habi na kananyatew met ateed, hiyay
ampaghabi, itgen na po ye paghabi na. 31 Ta hiyay balang magha
kanyo ket malyadin mayhuhublat a mangihabi nin impahabi nin Dioh
ta-omen hila makaadal ye kaganaan boy mapapah-ey ye pamteg lan
ampanlenge. 32 Ket hilay mangihabin impahabi nin Dioh, malyadin
mayhuhublat hila ulita main hilan pamenben ha hadili la. 33-34 Ta
hiyay Apo Dioh, ket Dioh yan katanaan, aliwan kagulowan.

---

* **14:21** Isaias 28:11-12.

Hilay babayi ihen kanyo, katapulan a pakal-em hila ha paytitipon yo
a omen ha andiyagen lan babayi ha kaganaan a pangkat lan māmteg
nan Apo Jesus. Ahe hila napalubohan a maghabi, no aliwan pahakop
hila a omen ha naihulat ha Bibilin. 35 No main hilan labay matandaan,
manepet hilaynan bengat kanlan ahawa la ha pamiabot la ha baey la,
ta makakading-ey a mahneg ye babayi ha paytitipon nin pangkat lan
māmteg nan Apo Jesus.
36 Ampibaan yo nayi a hikawo ye nandugiyan nin Habi nin Dioh? O
ampibaan yo po a hikawon bengat ye nakatanggap nin yati? 37 No an-
ihipen nin magha kanyo a magha yan māngihabin impahabi nin Dioh
o nakatanggap yan binaba a an-ibyay nin Ihpiditon Dioh, katapulan a
balayen na a yatin hulat ko kanyo, ket bilin nan Apo. 38 Noba no main
taon ahe mamalay nin yatin hulat ko, adi yoya met ambalayen.
39 Kaya-bay kakatongno ko, pakakwaen yoy mangihabin impahabi
nin Dioh boy adi yo met an-ibawal ye maghabin lumbo a habi a
ahe naadal. 40 Noba diyagen yoy kaganaan ha matunong boy huhton
papadan.

15

Hiyay Pagkabi-ay nan Uman Apo Jesu Cristo

1 Kakatongno ko, labay koyna man ipaihip kanyo ye impatanda kon
Manged a Balita kanyo a tinanggap yo met boy ampamtegan yoyna.
2 Yabayti ye mangiligtah kanyo, no pahulong kawon mikakaanti ha
impatanda ko. Noba no ahe, homain hilbi ye pamteg yo.
3 Ta hiyay tinanggap ko a pinakamaalaga a adal a impatanda ko
kanyo hatew, ket wanae ya. Hiyay Apo Jesu Cristo, ket natey ya uli
ha kakahalanan tawo a omen ha naihulat a Habi nin Dioh. 4 In-
ilbeng ya, nabi-ay yan uman ha ikatlon mangaamot a omen met ha
naihulat a Habi nin Dioh, 5 boy napakit ya kanan Pedro. Pangayadi,
napakit ya met kanlan labinluwan aapohtol na. 6 Pangayadi, napakit
ya po kanlan maigit limanggatoh a māmteg na a naytitipon. Ket
angga haanin, malabong po kanla ye angkabi-ay, noba natey hilaynay
nangaano kanla. 7 Boy napakit ya met kanan Santiago boy pangayadi,
napakit yayna met kanlan kaganaan a aapohtol na.
8 Ket hiko ye kahuyot-huyotan a nagpakitan na. Ket kananyatew
a odah, ba-mo kon ongi a nianak ha aliwa nan panaon. 9 Hiko
ye pinakamaaypa kanlan aapohtol. Boy ha ihip ko, ahe ako dayi
katanggap-tanggap a mahabtan apohtol, ta impaloke ko hilay pangkat
nin māmteg nan Apo Dioh hatew. 10 Noba uli ha kangedan nan Apo
Dioh, dinyag na kon apohtol. Ket ahe ya met nahayang ye kangedan
na kangko, ta maiigit ye pagbannog ko dinan kanlan kaganaan a
apohtol. Noba nadyag ko yatew, aliwan makauli ha hadili kon binaba,
no aliwan uli ha kangedan nan Apo a anti kangko. 11 Kaya-bay hiko
man o hilay kanayon ye ampangipatanda kanyo, padihon bengat ye
an-ipatanda mi boy hiya met ateed ye pinamtegan yo.

Hiyay Pagkabi-ay Uman nin Nangamatey

12 Impatanda mina kanyo a nabi-ay yan uman ye Cristo. Taket ta
main kanyo ye ampaghabi a ahe hila mabi-ay uman ye nangamatey?
13 No peteg a ahe hila mabi-ay uman ye nangamatey, ahe ya met awod

nabi-ay uman ye Cristo. 14 Ket no ahe ya nabi-ay uman ye Cristo,
homain hilbi ye pangipatanda mi boy homain met hilbi ye pamteg
yo. 15 Aliwan bengat yain. Lumtaw kayi po a matago a māmapteg
nin tungkol kanan Apo Dioh, ta impapteg mi a bini-ay na yan uman ye
Cristo. No peteg a ahe hila mabi-ay uman ye nangamatey, mag-ilyadi
yan aliwan peteg ye impapteg mi a bini-ay na yan uman ye Cristo.
16 Ta no ahe hila mabi-ay uman ye nangamatey, ahe ya met awod
nabi-ay uman ye Cristo. 17 Ket no ahe yan nabi-ay uman ye Cristo,
homain hilbi ye pamteg yo boy ahe po napatawad ye kakahalanan yo.
18 Ket no ahe yan nabi-ay uman ye Cristo, hiyay labay habiyen, hilay
māmteg nan Cristo a natey ana, ket nipalakew hila ha kapaduhaan a
homain anggaan. 19 No hiyay kahigudowan tawon māmteg nan Cristo
ket anggan bengat kananyatin bi-ay, hikitawoyna ye pinakaiingalo ha
kaganaan a tatao.

20 Noba hiyay kaptegan, hiyay Apo Jesu Cristo ye unan nabi-ay uman
bilang pagkakitan a mabi-ay hila met uman ye nangamatey. 21 Ta
makauli ha maghay tao a hiyay Adan, ket nagkamain nin kamateyan
ha babe-luta. Ket makauli met ha maghay tao a hiyay Cristo, ket mabi-
ay hila met uman ye nangamatey. 22 Ta no way-omen a matey ye
kaganaan a tatao ulita naimamagha hila kanan Adan, ket mabi-ay hila
met uman ye kaganaan a ampakimamagha kanan Cristo. 23 Noba
hiyay balang magha, ket main yan naitaning a panaon a mabi-ay
uman. Hiyay una, hiyay Cristo. Pangayadi, ha pag-udong na ihti ha
babe-luta, hilay māmteg na met ye mabi-ay uman. 24 Ket lano ha
hamboten nan Cristo ye kaganaan a mānakop boy main kapalyadiyan,
ket ibyay nayna ye panakop na kanan Bapa na a Dioh. Ket yabaytew
yaynay kalampuhan nin babe-luta. 25 Ta hiyay Cristo, ket katapulan a
mamoon ya angga ha mahambot na ye kaganaan a kaaway na. 26 Hiyay
pinakahuyot a kaaway na a hamboten na, ket hiyay kamateyan.
27 Wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Impahakop nan Apo Dioh
kanan Cristo ye kaganaan.”* Noba aliwan labay habiyen a kalamo
yay Apo Dioh ha habet a “kaganaan,” ta hiyabay ye nangipahakop nin
kaganaan kanan Cristo. 28 Lano ha hakop naynan kaganaan Cristo, ket
pahakop yayna met kanan Bapa na a nangipahakop kana nin kaganaan
ta-omen yayna manakop ye Apo Dioh ha kaganaan.

29 Main tataon ampabawtihmo uli kanlan nangamatey. Hinya awod
ye hilbi nin andiyagen la no ahe hila mabi-ay uman ye nangamatey?

30 Ahe kayi angkahindak agya lanang kayin angkaampoling matey,
ta tanda mi a mabi-ay hilan uman ye nangamatey. 31 Kakatongno,
no way-omen a peteg a an-ipagmayadet katawo uli kanan Cristo
Jesus a Apo tawo, wanabay met a peteg a minamangaamot akon
angkaaampoling matey. 32 Ihti ha banwan Efeso, pinaidapan la kon
tataon angkumuntada kangko, ta ba-mo hilan matubag a aayop. Ket
no homain pagkabi-ay uman ye nangamatey, hinya awod ye hilbi nin
pagteeh ko? No ahe hila mabi-ay uman ye nangamatey, mamanged po
a humbongen tawoyna ingat yatin kahabiyan a wanae, “Mangan boy
minom kitawoyna, ta maka matey kitawoyna mabekah.”†

---

* **15:27** Kakanta 8:6. † **15:32** Isaias 22:13.

33 Adi kawo dayin patalingo ha wanabay a kahabiyan, ta tanda
yoynabay met ye labay habiyen nin yatin kahabiyan, “Hiyay maloke
a kalamo ye ampakadama nin manganged a pangugali.” 34 Pakatino
kawoyna awod boy itgen yoynay panyag nin kakahalanan. Hinabi ko
yati ta-omen kawo mading-ey ha hadili yo, ulita main nangaano kanyo
ye aliwan huhto ye pagkatanda la tungkol kanan Apo Dioh.

Hiyay Kalahi nin Laman a Mabi-ay Uman

35 Noba maka main met manepet nin wanae, “Way-omen hila nayi
mabi-ay uman ye nangamatey? Way-omen lagi ye kalahi nin laman la
lano?” 36 Agi! Kamutawan yain a tepet! Aliwa nayi a no mananem
kawon lahi', ket ikutkot yoya po muna a omen ha pangilbeng nin
natey? Ket no tumubo yaynay lahi', nabi-ay yaynan uman. 37 No
mananem ka, aliwan mayadet a tanaman ye itanem mo, no aliwan
hiyay itanem mo, lahi' nin tidigo o hinyaman a lahi'. 38 Noba hinyaman
a labay nan Apo Dioh a mag-ilyadin kadih nin lahi' a tumubo, wanabay
tana. Ket hiyay balang kalahin lahi', no tumubo yayna, main yaynan
hadilin kadih.
39 Wanabay met ateed ye laman. Aliwan kaganaan a laman ket
padipadiho. Lumbo ye laman nin tao, ayop, manokmanok boy
malanghit. 40 Main laman a pambabe-luta boy main met laman a
panlangit. Noba hiyay katampa nin laman a panlangit, ket nakiduma
ya ha katampa nin laman a pambabe-luta. 41 Lumbo ye henag nin
mangaamot, lumbo ye henag nin bowan, boy lumbo met ye henag nin
bitoen. Agya hilay bibitoen, nakiduma ye henag nin balang magha.
42 Wanabay ya met lano ha mabi-ay uman ye nangamatey. Hiyay
laman a nailbeng, ket bumata ya. Noba hiyay laman a nabi-ay
uman, ahe yayna bumata makanoman. 43 Hiyay laman a nailbeng ket
madawa boy makapey. Noba lano ha mabi-ay yan uman, matampa
yayna boy makhaw. 44 Hiyay laman a nailbeng ket laman a pambabe-
luta. Noba lano ha mabi-ay yan uman, ket laman yaynan panlangit.
Ta no main laman a pambabe-luta, main met laman a panlangit.
45 Wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, “Hiyay unan tao a pinalhowa
a hiyay Adan, ket binyan na yan bi-ay.”‡ Noba hiyay huyot a Adan a
hiyay Cristo ye ampamyay bi-ay a homain anggaan. 46 Noba aliwan
laman a panlangit ye nauna, no aliwan hiyay laman a pambabe-luta,
pangayadi, laman anan panlangit. 47 Hiyay unan tao a hiyay Adan,
ket ibat ya ha luta. Noba hiyay huyot a tao a hiyay Apo Jesu Cristo,
ket ibat ya ha langit. 48 No way-omen ye laman nan Adan a ibat ha
luta, wanabay ya met ye laman nin kaganaan a anti ha babe-luta. Ket
no way-omen ye laman nan Apo Jesus a ibat ha langit, wanabay ya
met lanoy laman nin kaganaan a anti ha langit. 49 Ket no way-omen
kitawon omen kanan Adan a ibat ha luta, maabot lanoy panaon a omen
kitawoyna met kanan Cristo a ibat ha langit.
50 Kakatongno, yati ye labay kon habiyen. Hiyay laman tawo a ibat
ha luta, ket ahe ya malyadin mailamo ha panakopan nan Apo Dioh.
Ta yatin laman a bumata, ket ahe ya malyadin manawid nin bi-ay a
homain anggaan.
51-52 Haanin, leng-en yoy habiyen ko, ta main akon ipatanda kanyo
a ahe po naipatanda! Aliwan hikitawon kaganaan ket matey. Noba

‡ **15:45** Genesis 2:7.

ha panlumateng nan Apo Jesus, ha kapadah nin pangumolap mata
a kadlan nin panumnoy nin huyot a tamboyok, hiyay laman tawon
kaganaan, ket mahagiliyan ya. Ta ha panumnoy nin huyot a tamboyok,
hilay nangamatey, ket mabi-ay hilan uman boy mabyayan hila met
nin bayon laman a ahe ana bumata. Wanabay met kanlan angkabi-ay.
Mabyayan hila met nin bayon laman. 53 Ta yatin laman tawo a matey
boy bumata, ket mahagiliyan ya nin laman a ahe ana matey boy ahe
ana bumata. 54 Ket lano ha mahagiliyan yaynay laman tawon matey
boy bumata nin laman a ahe anan matey boy bumata, matupad yaynay
naihulat a Habi nin Dioh, a wanae,
“Nahambot yaynay kamateyan. Genap anay panambot!§
55 Way-ihtew yaynay panambot nin kamateyan?
Way-ihtew yaynay kapalyadiyan na?”*
56 Main yan kapalyadiyan ye kamateyan kantawo uli ha kahalanan.
Boy main met kapalyadiyan ye kahalanan kantawo uli ha Bibilin.
57 Noba halamat kanan Apo Dioh, ta binyan na kitawon panambot ha
kahalanan boy kamateyan makauli kanan Apo tawon Jesu Cristo.
58 Kaya-bay an-adoen kon kakatongno, pakapah-ey kawo boy adi
kawo angkumapey ha pamteg yo. Lanang kawon pakahipeg ha
paghilbi kanan Apo Jesus, ta tanda yobayna a ahe mahayang ye
pagbannog yo ha paghilbi yo kanan Apo Jesus.

16

Hiyay Haglap kanlan Kakatongno ha Pamteg

1 Haanin, hiyay tungkol ha panipon nin ihaglap kanlan māmteg nan
Apo Jesus ha banwan Jerusalem, diyagen yoy omen ha impadyag ko ha
papangkat lan māmteg ha Galacia. 2 Tepe mangaamot nin Dominggo,
hiyay balang magha kanyo, ket mangilbo yaynan alaga ha mababa
nan ibyay ha tapul na. Tiponen yoya ta-omen lano ha makew akoyna
kanyo, ket naitaladan yayna. 3 Ket ha panlumateng ko ihen, ipakaget
koyna met kanlan mapili yo a kakatongnon mangiatel nin haglap yo ye
hulat ko a pamalayan la kanla nin kakatongnon māmteg ha Jerusalem.
4 Ket no katapulan a makew ako, makilakew hila kangko.

Hiyay Pangumewah nan Pablo

5 Hiyay ihip ko, kewahan katawo lano ihen ha Corinto lano ibat
akoyna ha Macedonia, ta labay ko po ye magdān ihtew. 6 Ta maka
magbuyot ako ihen kanyo o ihen akoynan mamalabah nin panaon
lay-ep ta-omen yoko mahaglapan ha katapulan ko lano ha dumondon
a pamakew ko ha agya way-ihtew man a lakwen ko. 7 Ahe ko labay a
danan katawon bengat. Labay koy magbuyot ha talig yo, no ipaluboh
nan Apo.
8 Noba haanin, ihti ko po ha banwan Efeso angga ha Pihtan
Pentecostes, 9 ta agya malabong hilay angkumuntada kangko ihti,
malabong hila met ye malabay manlenge nin Manged a Balita a an-
ipatanda ko.
10 Lano ha lumateng yaynay Timoteo ihen, tanggapen yo yan luboh
ha puho yo ta-omen ya tumana ye ihip na, ta kapadiho ko yan
ampaghilbi kanan Apo Dioh. 11 Adi yoya anyamo-yamoen, no aliwan

§ **15:54** Isaias 25:8. * **15:55** Hosea 13:14.

haglapan yo yayna ingat ta-omen ya matana ha pag-udong na kangko.
Ta an-agaden koya a kalamo hilay kakatongno ha pamteg.
12 Haanin, hiyay tungkol met kanan katongno tawon Apolos, maheh-
pet ko yan kinatongtong a kumewah ya ihen kanyo, kalamo na hilay
kanayon a kakatongno kanan Apo. Noba ahe na po labay kano ye
makew ihen haanin, ta lanoynan bengat no main yan panaon.

Hiyay Huyot a Bilin nan Pablo

13 Mag-alla kawo boy pakapah-ey kawo ha pamteg yo. Pakakpe boy
pakakhaw kawo. 14 Boy hinyaman a diyagen yo, diyagen yon main
pangado.
15 Kakatongno, tanda yo a hiyay Estefanas boy pamilya na ye nunan
namteg kanan Apo Jesus ha plobinhiyan Acaya. Boy inluboh lay
paghilbi la kanlan pagtao nan Apo Dioh. Kaya-bay an-ipakihabi ko
kanyo 16 a pahakop kawo kanla boy kanlan ayaman a kapadiho la a
mahipeg a ampaghilbi kanan Apo.
17 Ha nilumateng yay Estefanas, Fortunato boy Acaico a ibat ihen
ha Corinto, angkaaliket ako, ta andiyagen lay ahe yo madyag ulita
mataang kawo ihti kangko. 18 Pinaaliket lako. Ket wanabay met dayi
ye diyagen la kanyo ha pamuli la. Pabliyen yo hilay tataon omen kanla.
19 Angkumohtaen la kawon papangkat lan māmteg ha plobinhiyan
Asia. Mahehpet la kawon angkumohtaen nin Aquila boy Priscila boy
hilay māmteg a ampaytipon ha baey la, ulita kapadiho la kawon
ampakimamagha kanan Apo Jesus. 20 Boy angkumohtaen la kawo met
nin kaganaan a kakatongno kanan Apo ihti ha Efeso.
Bilang mikakatongno kanan Cristo, mayngingidlaw kawon main
pangado.
21 Yatin huyot a pangumohta kanyo, mihmon hikon Pablo ye nanulat
nin yati.
22 Paduhaan na dayin Apo Dioh ye ayaman a ahe ampangado kanan
Apo.
Apo, mag-udong kayna!
23 Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Jesus.
24 An-adoen katawon kaganaan a kakatongno kanan Apo Cristo
Jesus.

Hiyay Ikalwan Hulat nan Pablo kanlan taga CORINTO

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Apo Cristo Jesus makauli ha
kalabayan nan Apo Dioh. Lamo ko yay Timoteo a katongno tawo kanan
Cristo.
Nanulat ako kanyon pangkat nin māmteg nan Apo Jesus ha Corinto
boy kanlan kaganaan a pagtao nin Dioh ha plobinhiyan Acaya.
2 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Bapa
tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Pahalamat nan Pablo kanan Apo Dioh

3 Galangen tawo yay Dioh boy Bapa nan Apo tawon Jesu Cristo.
Hiyabay ye Bapa a mapangingalo boy Dioh a lanang a ampamakhaw
nin nakem tawo. 4 Ampakhawen nay nakem tawo ha kaganaan a
ampakayootan tawo ta-omen makauli ha pamakhaw na kantawo, ket
mapapakhaw tawo hila met ye kanayon ha kaganaan a pakayootan
la. 5 Ta no way-omen ye panlumabong nin angkadihaan tawo a idap
uli ha pamakimamagha tawo kanan Cristo, ket wanabay met ateed
ye panlumabong nin pamakhaw nan Apo Dioh nin nakem tawo uli
ha pamakimamagha tawo kanan Apo Jesu Cristo. 6 Kaya-bay hiyay
pamaidap lan kanayon kammi, ket ha ikakhaw nin nakem yo boy
ikaligtah yo. Ket hiyay pamakhaw nan Apo Dioh nin nakem mi, ket ha
ikakhaw met nin nakem yo ta-omen yo maikpe ye pamaidap a omen
ha angkadihaan mi. 7 Kaya-bay mapah-ey ye kahigudowan mi a an-
ihulong yoy pamteg yo kanan Cristo, ta tanda mi a no magdiha kawo
man nin pamaidap a omen kammi, ket pakhawen na met Apo Dioh ye
nakem yo a omen ha pamakhaw na kammi.
8 Kakatongno, labay min matandaan yo ye kayootan a nadihaan mi
ha anti kayi po ha plobinhiyan Asia. Tubat a pamaidap ye nadihaan
mi ihtew. Nibaan mi a agmina mikpe boy agmina an-ihipen a mabi-
ay kayi po. 9 Hiyay pagkatanam mi, nauhgaan kayinan matey. Noba
nalyadin kaganaan yatew ta-omen mi maadal ye ahe pataya ha hadili
mi, no aliwan kanan Apo Dioh a ampami-ay uman kanlan nangamatey.
10 Inligtah na kayin Apo Dioh kananyatew a homain hapon kamateyan
boy pahulong na kayin an-iligtah. Boy angkahigudo mi a iligtah na kayi
po lano, 11 makauli ha pangipakigwang yo bilang haglap yo kammi.
Ha wanabay, malabong lano ye magpahalamat kanan Apo Dioh, uli
ha kangedan a an-ibyay na kammi bilang hebat na ha pakigwang nin
kalabongan.

Hiyay Panguman nan Pablo nin Tikih na

12 Yati ye an-ipagmayadet mi. Nagbi-ay kayin matoynong boy
homain kayin an-itayo ha pamakilamo mi ha kaganaan a tao, lalalo
ana kanyo. Boy ampaptegan nin Ihpiditon Dioh ha ihip mi a peteg
yatin an-ipagmayadet mi. Nadyag mi yatew makauli ha kangedan nan
Apo Dioh, aliwan ha kadunongan nin tao. 13-14 Ta hiyay an-ihulat min
bengat kanyo ket hiyay mabaha boy matalohan yo. Agya ahe yo kayi
po minga matalohan haanin, angkahigudo ko a lano ha pag-udong nan

Apo Jesus, luboh yo kayin matalohan ket maipagmayadet yo kayi boy
maipagmayadet mi kawo met.
15-16 Ulita angkahigudo ko a matalohan yoko, inihip ko a kewahan
katawo. Ket ha pag-udong ko, danan katawoyna man ta-omen kawo
mikalwan makinabang kangko boy mahaglapan yoko ha pamakew ko
lano ha Judea. 17 Wanabay ye ihip ko hatew. Haanin ta nauman, hiyay
labay habiyen nayi, pauman-uman ye ihip ko? Kapadiho la koyna nayi
nin tataon ahe ampamteg a awo yaynan awo, noba ahe met manayti?
18 Yo! Aliwa kayin wanabay. Ta no way-omen yan mapatayaan
ye Apo Dioh, wanabay kayi met ha hahabi mi. 19 Ta hiyay Apo Jesu
Cristo a Anak nin Dioh a impatanda min Silas boy Timoteo kanyo,
ket mapatayaan ya ha hahabi na boy homain hapo a tupaden nay
papangako na. 20 Ta agya way-omen kalabong ye pangako nan Apo
Dioh, ket tupaden nan kaganaan makauli kanan Cristo. Kaya-bay
makauli kana mahabi tawo ye “Amin” ta-omen ya midangal ye Apo
Dioh. 21 Hiyay Apo Dioh ye ampamah-ey kantawo ha pamakimamagha
tawo kanan Cristo. Boy hiyabay ye namili kantawo ta-omen maghilbi
kana. 22 Minalkaan na kitawo nin pagkakitan bilang pagkonin na.
Dinyag na yati makauli ha pangikonin na nin Ihpiditon Dioh ha puho
tawo. Ket hiyay Ihpiditon Dioh ye pamapteg a matanggap tawo ye
kaganaan a impangako na.
23 Haanin, hiyay hangkan nin ahe ko pamakew uman kanyo ihen ha
Corinto, ket ahe kon bengat labay a mahakitan ye nakem yo. Tanda
nan Apo Dioh yain. 24 Ahe mi labay a mapahalumbangan mi kawo ha
pamteg yo, ta mapah-ey kawoyna ha pamteg yo. Labay min bengat a
mapayhaglap kitawo ta-omen kawo maaliket.

2

1 Inihip ko a agkatawo po kewahan ihen, ta ahe ko labay a
mapahingo katawoyna man. 2 Angkaaliket ako no angkakit kon
angkaaliket kawo. Noba no mapalele katawo, hinya po ye hangkan a
maaliket ako? 3 Kaya-bay ahe ako nagdān uman kanyo ihen hatew ha
pamiibat ko ha Macedonia, no aliwan nanulat ako tana kanyo ta-omen
ha lumateng ako ihen, ket ahe lako mapalele nin tataon mamaaliket
dayi kangko. Ta tanda ko a no angkaaliket ako, ket maaliket kawo
met. 4 Ta ha nanulat ako, angkayoot ako boy tubat ye kalelean ko.
Ket nipatangih ako. Noba ahe ko inihip a paleleen katawo, no aliwan
labay kon bengat a matandaan yo no way-omen kayadet ye pangado
ko kanyo.

Hiyay Pamatawad ha Nagkahalanan

5 Haanin, tungkol met kanan taon nagkahalanan boy nakapalele
kangko hatew, kadihko aliwan hikon bengat ye napalele na, no aliwan
mapalyadin hikawon kaganaan. Hinabi kon mapalyadin hikawon
kaganaan, ta ahe ko labay mapilaloan ye maghabi. 6 Huhtoynay
pamaduha nin kalabongan kanyo kana. 7 Kaya-bay patawaden yo
yayna boy pakhawen yoynay nakem na. Ta no mapalele yo yan tubat,
ket maka mipaloke ya. 8 An-ipakiiingalo ko kanyo a ipakit yo kana a
an-adoen yoya po. 9 Hiyay hangkan nin panulat ko kanyo hatew, ket
labay kon matandaan no anhumbongen yo ye kaganaan a imbilin ko
kanyo. 10 Ayaman a pinatawad yo, ket pinatawad koyna met. Ket no

main man katapulan patawaden, pinatawad ko yayna ha adapan nan
Apo Jesu Cristo, uli kanyo. 11 Katapulan tawoy mamatawad ta-omen
na kitawo ahe matalingo boy hamboten Satanas. Ta tanda tawoynabay
met ye papadan na, kali?

Hiyay Pablo ha banwan Troas

12 Hatew, nakew ako ha Troas ta-omen ko ipatanda ye Manged a
Balita tungkol kanan Cristo. Ket ha anti koyna ihtew, natandaan ko a
binyan na kon Apo Dioh nin kalihwayan a mangipatanda nin Manged
a Balita kanlan tatao boy intaladan na hilaynan manlenge. 13 Noba
nahindak ako, ta ahe ko yan nakitan ye katongno tawon Tito. Kaya-bay
napatanid ako kanla. Ket naglaloh akoyna ha plobinhiyan Macedonia.

Panambot makauli kanan Cristo

14 Noba halamat kanan Apo Dioh, ta bilang hinambot nan Cristo
ket lanang na kitawon an-ibagnoh a an-ipabuya ha kaganaan a
tatao. Andiyagen na yati, ta ampakimamagha kitawo kanan Cristo.
Ket agya way-ihtew kayi makew, anggawien na kayin Apo Dioh ha
pangipatanda nin tungkol kanan Cristo kanlan tatao. Ket hiyay an-
ipatanda mi, ba-mo yan bawo nin pabango. 15 Ta ba-mo kayin
mabangon hagpa nan Cristo kanan Apo Dioh. Ket angkadaep lan
tataon ampiligtah boy tataon ampipalakew ha kapaduhaan a homain
anggaan. 16 Ket kanlan ampipaloke, ba-mo kayin bawo a ampakapatey.
Noba kanlan ampiligtah, ba-mo kayin pabangon ampakaibyay nin
bi-ay. Ket no ihipen tawo yati, homain makababa nin yatin abala
a pangipatanda nin Manged a Balita. 17 Aliwa kayin omen kanlan
kalabongan a an-ipagpanapulan lay Habi nin Dioh, no aliwan māghilbi
na kayin Cristo boy intubol nan Apo Dioh. Luboh ha puho min an-iadal
ye hahabi na.

3

Hilay Māghilbi ha Bayon Kahundoan

1 Maka nabaan yoyna man a an-idangal mi ye hadili mi. Ahe! Ta
aliwa kayin omen kanlan kanayon a katapulan po ye hulat pamapteg
tungkol kanla ta-omen yo hila tanggapen, pangayadi makikwa hila
kanyo nin hulat pamapteg ta-omen la hila met tanggapen ha kanayon a
lugal. 2 Ahe mina katapulan yain, ta hikawoynabay met ye pamapteg a
nakahulat ha puho mi. Ta hiyay pagkabayo nin bi-ay yo, ket ba-mo yan
hulat a angkakit boy angkabaha nin kaganaan. 3 Makinang a hikawoy
pinagkahulat nan Cristo a impahulat na kammi. Aliwa yan naihulat
makauli ha tinta, no aliwan makauli ha Ihpiditon Dioh a angkabi-ay.
Aliwa yan naihulat ha madampiyak a dapah a omen ha in-ibyay nan
Apo Dioh kanan Moises hatew, no aliwan ha puho nin tao.

4 Nahabi mi hilatew a andiyagen nan Apo Dioh kanyo ulita ampataya
kayi kana makauli kanan Cristo. 5 Ta no hikayin bengat, homain kayin
binaba a manyag nin angkalyadi kanyo. Ta hiyay binaba mi, ket ibat
ya kanan Apo Dioh. 6 Hiyay Apo Dioh met ateed ye namyay kammi
nin binaba a mag-ilyadin māghilbi na a mangipatanda nin bayon
kahundoan na kanlan tatao. Yatin bayon kahundoan, ket nakiduma
ya ha nakahulat a Bibilin, ta makauli ya ha Ihpiditon Dioh. Ta hiyay

Bibilin, ket ampakaibyay yan kamateyan kanlan manlabag. Noba
hiyay Ihpidito, ket ampamyay yan bi-ay a homain anggaan.
7 Hatew ha in-ibyay nan Apo Dioh kanan Moises ye Bibilin ha alan
a kahundoan a nakadokit ha madampiyak a dapah, ampakapulag ye
kahnagan nin lupa na. Kaya-bay ahe la yan mapudek nin Israelita,
agya inoino yan angkaanam ye henag. Haanin, no nangipakit yay
Apo Dioh nin kapalyadiyan ha Bibilin a ampakaibyay kamateyan,
8 ket maiigit po ye kapalyadiyan a an-ipakit na ha bayon kahundoan
na makauli ha Ihpiditon Dioh. 9 Ta no impakit nan Apo Dioh ye
kapalyadiyan na ha Bibilin a ampakaibyay nin kamateyan, ket lalalo
na yaynan ipakit ye kapalyadiyan na haanin ha bayon kahundoan na
a ampangitoynong nin tao ha pamilew na. 10 Ta hilatew a Bibilin,
ket homain yaynan kapalyadiyan ulita maiigit po ye kapalyadiyan nin
bayon kahundoan nan Apo Dioh. 11 Ta no impakit nan Apo Dioh ye
kapalyadiyan na ha Bibilin a main anggaan, ket lalalo na yaynan ipakit
ye kapalyadiyan na haanin ha bayon kahundoan na a mikakaanti
makanoman.
12 Ulita main kitawoynan kahigudowan a hiyay bayon kahundoan a
mikakaanti makanoman, makhaw ye nakem min mangipatanda nin
Habi nin Dioh. 13 Aliwa kayin omen kanan Moises a nanalimbeng
nin lupa na ta-omen laya ahe makit nin Israelita ye pagkaanam
nin kahnagan ha lupa na. 14 Noba hiyay kaptegan, hilay Israelita,
mabyang ye ō la angga haanin. Ba-mon nahalimbengan ye ihip
la. Ta agya ambahaen lay alan a kahundoan, ket ahe la po ateed
angkatalohan. Ahe po naalih ye nakahalimbeng, ta maalih yan bengat
yati makauli ha pamakimamagha kanan Apo Jesu Cristo. 15 Awo!
Peteg yain, ta impaibat hatew anggayna haanin, ha pamaha la nin
Bibilin a impahulat kanan Moises, ket ahe laya po angkatalohan, ta
nahalimbengan ya po ye ihip la. 16 Noba ayaman a humaley kanan
Apo, ket makataloh yayna, ta maalih yaynay nakahalimbeng ha ihip
na. 17 Ket hiyay hinabi ko a Apo, hiyabay ye Ihpiditon Dioh. Ket no anti
yay Ihpiditon Dioh ha maghay tao, malihway yayna ha kapalyadiyan
nin Bibilin a impahulat kanan Moises. 18 Ket hikitawon kaganaan a
makataloh ana, ta ahe yaynay nakahalimbeng ha ihip tawo, makit
yayna ha bi-ay tawo ye kapalyadiyan nan Apo a hiyay Ihpiditon Dioh.
Ket pahulong na kitawon ambayowen anggan mag-ilyadi kitawon
omen kanan Apo Jesus.

4

Hiyay Naihpiditowan a Kabatnangan ha Koden

1 Uli ha ingalo nan Apo Dioh, pinili na kayin mangipatanda nin
bayon kahundoan na. Kaya-bay ahe yan angkumapey ye nakem mi
ha pangipatanda. 2 Anliklikan mi ye hiklito boy makakading-ey a
didiyag. Agkayi ampanalingo boy adi mi met an-itiko ye Habi nin
Dioh, no aliwan pawa kaptegan ye an-ipatanda mi boy homain kayin
intayo ta-omen makit lan tatao a malinih ye kanakman mi, ket tanda
nan Apo Dioh yatew. 3 Noba no main tataon ahe la angkatalohan ye
Manged a Balita a an-ipatanda mi, hilabay ye tataon ampipalakew ha
kapaduhaan a homain anggaan. 4 Ahe hila ampamteg, ta hiyay Satanas

a ampanakop ihti ha babe-luta, ket hinalimbengan na ye ihip la ta-
omen la ahe makit ye kahnagan nin Manged a Balita a tungkol ha
kapalyadiyan nan Apo Jesus a pakakitan kanan Apo Dioh. 5 Aliwan
hadili mi ye an-ipatanda mi, no aliwan hiyay Apo Jesu Cristo a Apo
nin kaganaan. Ket hikayi ye māghilbi yo uli kana. 6 Ta hiyay Apo Dioh
a naghabin "Magkamain nin henag ha kalitehan" ha pinalhowa na ye
langit boy babe-luta, ket hiya met ateed ye namahnag nin ihip mi ta-
omen mi matalohan ye kapalyadiyan na a angkakit kanan Apo Jesu
Cristo.
7 Noba hikayin binyanan na nin yatin kabatnangan a hiyay Manged
a Balita, ket ba-mo kayin malapok a koden a nangikunaan nan Apo
Dioh nin kabatnangan ta-omen matandaan a yatin homain kapadiho
a kapalyadiyan a anti kammi ket ibat kanan Apo Dioh, aliwa min
hadili. 8 Ha pangiadal mi, angkapaidapan kayi ha kaganaan a papadan,
noba ahe kayi angkahambot. No minghan, angkayoot kayi, noba ahe
kayi angkaalihan nin kahigudowan. 9 Malabong hilay ampangipaloke
kammi, noba ahe na kayi ampaolayan Apo Dioh. No minghan,
ampatiyatiyaan la kayi anggan mabatang, noba ahe kayi angkaluod a
matey. 10 Maheheg kayin angkaampoling matey a omen ha nalyadi
kanan Apo Jesus ta-omen makit kammi ye pagbi-ay na. 11 Legan
angkabi-ay kayi po ihti ha babe-luta, maheheg kayin angkaampoling
matey uli ha panumbong mi kanan Apo Jesus ta-omen makit ye pagbi-
ay na ha laman min main kamateyan. 12 Kaya-bay malyadi min
ikamatey ye pangipatanda mi nin tungkol kana. Noba yati met ye
ampakaibyay kanyo nin bi-ay a homain anggaan.
13 Wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, "Ampamteg ako. Kaya-
bay naghabi ko."* Ampamteg kayi met kanan Apo Dioh. Kaya-bay
anhabiyen mi met ye Manged a Balita. 14 Ta tanda mi a hiyay Apo
Dioh a nami-ay uman kanan Apo Jesus, ket hiya met ateed ye mami-
ay kammi uli ha pamakimamagha mi kanan Apo Jesus boy wanabay
met ateed kanyo. Ket kowen na kitawon kaganaan ta-omen na kitawo
mapagkatalig. 15 Ta hiyay kaganaan a pangikpe min pamaidap ket ha
ikanged yo ta-omen legan anlumabong ye tataon ampananggap nin
kangedan nin Manged a Balita, anlumabong met ye magpahalamat
kanan Apo Dioh, ket midangal ya.
16 Kaya-bay ahe yan angkumapey ye nakem mi. Ket agya
angkukumapey anay laman mi, pahulong ya met a angkumhaw ye
nakem mi ha minamangaamot. 17 Ta hiyay kaidapan a angkadihaan
mi haanin ket main anggaan boy aliwan tubat a mabyat no ihipen
mi ye homain anggaan boy homain kapadihon kangedan a intaladan
nan Apo Dioh kammi. 18 Kaya-bay ahe mi ampaalagaan ye babagay
a angkakit ihti ha babe-luta, no aliwan hilay ahe angkakit. Ta hilay
babagay a angkakit ket main anggaan, noba hilay ahe angkakit ket
homain yan anggaan.

5

1 Yatin laman tawon pambabe-luta a madama, ket ba-mo yan baey
a ampagdagohan tawo legan anti kitawo po ihti ha babe-luta. Noba
tanda tawo a main laman a panlangit a ahe ana matey makanoman

* **4:13** Kakanta 116:10.

a intaladan nan Apo Dioh kantawo. Yatin laman ket dinyag nin Dioh,
aliwan dinyag nin tao. 2 Ket legan anti kitawo po kananyatin laman
a panluta, an-iayeng-et tawoy habek tawon mananggap nin laman
a panlangit. 3 Ket lano ha matanggap tawoynay laman a panlangit,
main yaynan bayon laman a kunaan ye kalelwa tawo. 4 Legan anti
kitawo po kananyatin laman tawon angkadama, ket ampangaleng-
eng kitawo uli ha kaidapan. Aliwan ulita labay tawoynan lakwanan
yatin laman tawon pambabe-luta, no aliwan ulita labay tawoynan
matanggap ye bayon laman. Ha wanabay, mahagiliyan nin laman a
homain kamateyan ye laman tawon main kamateyan. 5 Hiyay Apo
Dioh met ateed ye nangitaladan kantawo a mananggap nin bayon
laman. Boy in-ibyay na kantawo ye Ihpidito na bilang pamapteg a
matanggap tawo yain.
6 Kaya-bay makhaw ye nakem mi agya tanda mina a legan anti
kitawo po kananyatin laman a panluta, ket ahe kitawo po ha
angkunaan nan Apo. 7 Ta ahe kitawo ampagbi-ay makauli ha angkakit
tawo, no aliwan makauli ha pamataya kanan Apo. 8 Kaya-bay makhaw
ye nakem mi. Kalalabay mi po a lakwanan yatin laman a panluta ta-
omen mi yayna mapagkatalig ye Apo ha angkunaan na. 9 Uli kananyati,
agya anti kayi man kananyatin laman o ha talig na, ampakaapehen
min mapaaliket yay Apo Dioh. 10 Ta hikitawon kaganaan ket umadap
lano ha panuhgaan nan Cristo ta-omen tanggapen nin balang magha
ye kaeteban nin didinyag na ha angkabi-ay ya po ihti ha babe-luta,
manged man o maloke.

Hiyay Pagkaikahundo tawo kanan Apo Dioh

11 Kaya-bay ulita main kayin limo kanan Apo Dioh, ampaghe-
petan min makumbinyo ye tatao a mamteg kana. Luboh na kayin
katatanda Apo Dioh. Ket anhigudowen ko a katatanda yo kayina met.
12 Anhabiyen mi yati kanyo, aliwan ulita an-idangal mi ye hadili mi,
no aliwan labay min bengat a main kawon maipagmayadet a tungkol
kammi. Ha wanabay, main kawon maipakibat kanlan tataon maalaga
kanlay kadih nin tao dinan ha anti ha puho na. 13 No angkaengew kayi
ha pamilew lan kanayon, homain bali, ta hiyay kaganaan a andiyagen
mi, ket ha ikadangal nan Apo Dioh. No matino kayi met, ket ha ikanged
yo. 14 Hiyay pangado nan Cristo ye ampamahipeg kammi a manyag nin
man-ipadyag na. Ta ampamtegan mi a natey yay Apo Jesus ha ikanged
nin kaganaan a tatao. Kaya-bay hikitawon kaganaan ket naibilang a
natey. 15 Natey ya ha ikanged nin kaganaan a tatao ta-omen hilay
kaganaan a angkabi-ay haanin, ket ahe hilayna magbi-ay ha hadili lan
ikanged, no aliwan ha ikadangal naynan Apo Jesus. Ta natey ya boy
nabi-ay yan uman ha ikanged la.
16 Kaya-bay paibat ana haanin, aliwaynan maalaga kammi ye kadih
nin tao. Hatew, wanabay ye pamalay mi kanan Cristo, noba haanin,
aliwaynan wanabay. 17 Kaya-bay ayaman a ampakimamagha kanan
Apo Jesu Cristo, ket bayo yaynan palhowa. Homain ana kana ye
nangalabah na, ta bayo yayna. 18 Yatin kaganaan ket diyag nan Apo
Dioh a nangikahundo kantawo ha hadili na makauli kanan Cristo. Ket
hikayi ye pinili na a mangipatanda kanlan tatao a maikahundo hilayna
kanan Apo Dioh. 19 Ket yabayti ye an-ipatanda mi. Hiyay Apo Dioh, ket
an-ikahundo na hilaynay tatao ha hadili na makauli kanan Cristo. Ket

antanggapen na hila agya ahe layna bayadan ye kakahalanan a dinyag
lan laban kana hatew. Ket hikayi ye pinatayaan na a mangipatanda
nin yati kanlan tatao.
20 Kaya-bay hikayin aapohtol ye pinagkabebey nan Apo Jesus.
Ket haanin, an-ipakihabi mi kanyo uli kanan Cristo, makikahundo
kawoyna kanan Apo Dioh. 21 Makanoman homain yan kahalanan
ye Apo Jesus. Noba uli kantawo, imbilang na yan Apo Dioh a
māgkahalanan ta-omen maibilang kitawon matoynong ha pamilew
na makauli ha pamakimamagha tawo kanan Cristo.

6

1 Bilang kahaglap nan Apo Dioh ha abala na, an-ipakihabi mi kanyo
a adi yo anhayangen ye kangedan nan Apo Dioh kanyo. 2 Ta hinabi
nan Apo Dioh,
“Ha panaon a intaning ko, lingnge katawo.
Boy ha mangaamot nin pangiligtah, hinaglapan katawo.”*
Leng-en yo yati! Haanin ana ye panaon a intaning na boy haanin met
ateed ye mangaamot nin pangiligtah na.
3 Ahe kayi ampanyag nin hinyaman a mag-ilyadin hangkan a
mitubkok hilay kanayon ha pamteg la ta-omen homain pakaumihan
ye paghilbi mi kanan Apo Dioh. 4 No aliwan ha kaganaan a andiyagen
mi, ket ampaptegan mi kanlan tatao a peteg ye paghilbi mi kanan
Apo Dioh. Anteehen mi ye hinyaman a kaidapan, pamahakit boy
pakayootan. 5 Minghan ampakadiha kayin angkabadog, angkapidiho
boy angkadawohong nin tatao a mapanggulo. Ampakadiha kayi po
nin tubat a pag-obda, pagpoyat boy bitil. 6 Ampaptegan mi met a
peteg ye paghilbi mi kanan Apo Dioh makauli ha malinih a pagbi-
ay mi, kadunongan, pagteeh boy manged a nakem. Ampaptegan mi
met makauli ha pangibagnoh nin Ihpiditon Dioh kammi, ha peteg a
pangado, 7 ha pawa peteg a hahabi, boy ha kapalyadiyan nan Apo
Dioh kammi. Hiyay matoynong a pagbi-ay mi ye pinagkakampilan
mi a panaya kanlan kakaaway mi boy pinagkakalahag a panalimbeng
mi. 8 Bilang māghilbi nan Apo Dioh, nadihaan mi ye pinadangalan boy
dinama la met nin kanayon. Nadihaan mi met ye ginalang boy inumih
la met nin kanayon. Pawa kaptegan ye anhabiyen mi, noba an-ibilang
la kayin matago. 9 Angkabalitaan kayi nin kaganaan, noba ahe kayi
angkabalayan. Angkaampoling kayin matey, noba angkabi-ay kayi po
angga haanin. Angkapaduhaan kayi, noba ahe kayi angkatey. 10 Agya
main ampamalele kammi, angkahayaghag kayin teed. Mangaidap
kayin bengat, noba malabong hilay inumando ha pamteg kanan Apo
makauli kammi. Homain kayin kabandiyan ihti ha babe-luta, noba
hiyay kaptegan, hikayi ye nagkonin nin kaganaan.
11 Hikawon taga Corinto, ha pamakitongtong mi kanyo, homain
kayin bega inhawoknip boy ampakaadoen mi kawo. 12 Luboh ye
pangado mi kanyo, noba aliwan luboh ye pangado yo kammi. 13 Ket
haanin, ampakitongtong ako kanyo a omen ha pamakitongtong nin
maghay bapa ha anak na. Adoen yo kayi a omen ha pangado mi kanyo.

Adi kawo Ampakimamagha kanlan Ahe Ampamteg

---

* **6:2** Isaias 49:8.

14 Adi kawo ampakimamagha kanlan ahe ampamteg kanan Apo
Dioh. Ta ahe malyadin paymamaghaen ye katoynongan boy kalok-
an. Boy ahe met malyadin paymamaghaen ye kahnagan boy kalitehan.
15 Ahe malyadin makimamagha ye Cristo kanan Satanas. Kaya-bay ahe
met malyadin makimamagha ha ihip lan ahe ampamteg ye māmteg.
16 Ahe malyadin maylamo ha mamaghay timplo ye diohdiohan boy Apo
Dioh. Ket hikitawo ye timplo nan Apo Dioh a angkabi-ay, ta wanae ye
hinabi na,
"Mikakaanti kon kumonin kanla.
Hikoy mag-ilyadin Dioh la,
ket hilayna met ye pagtao ko."†
17 "Kaya-bay pakataang kawo kanlan ahe ampamteg boy makilbo kawo
kanla.
Taangan yoy naibilang a madinat, ket tanggapen katawo."‡
18 "Hikoy mag-ilyadin Bapa yo,
ket hikawo met ye mag-ilyadin aanak ko,"
wanan Pinakamakapalyadiyan a Apo.§

7

1 An-adoen kon kakatongno, ulita impangako nan Apo Dioh a
tanggapen na kitawoyna, itgen tawoynay didiyag a ampakadinat nin
laman tawo boy ihip. Paghehpetan tawoynay magbi-ay a homain
kahalanan boy main limo kanan Apo Dioh.

Hiyay An-ikaaliket nan Pablo

2 Tanggapen yo kayi dayin luboh. Homain kayin bega dinyag a
maloke ha agya ayaman kanyo. Homain kayin bega intoglabo ha
kalok-an boy homain kayin bega pinaglanganan. 3 Ahe katawo an-
uhgaan. Ta hinabi koyna kanyo hatew a ampakaadoen mi kawo boy
nakahadya kayin matey o mabi-ay a lamo yo. 4 Mayadet ye pamataya
ko kanyo. An-ipagmayadet katawo. Luboh yon pinakhaw ye nakem ko.
Angkaaliket akon tubat kanyo agya malabong a pamaidap ye nadihaan
mi.
5 Ta hatew ha niabot kayi ha plobinhiyan Macedonia, ket ahe kayi
nakapainawa, ta hilay angkumuntada kammi, ket lanang la kayin
anggulowen. Ket ha nakem mi, angkahindak kayi. 6 Noba hiyay
Apo Dioh a ampamakhaw nin nakem lan angkalele, pinakhaw nay
nakem mi makauli ha panlumateng nan Tito. 7 Ket aliwan bengat
hiyay panlumateng na ye nakapakhaw kammi, no aliwan agya hiyay
imbalita na kammi a pamakhaw yo nin nakem na. Hinabi na po
ye pangaliyew yo kammi, hiyay pagkalele yo ha nalyadi boy hiyay
pangimahakit yo kangko. Kaya-bay lalo akoynan naaliket.
8-9 Ha una, ha nakit ko a napalale kawo, pinaghehean koy panulat ko
kanyo. Noba haanin, agya napalele na kawon hulat ko ha makandin
panaon, ket ahe ko yaynan ampaghehean. Angkaaliket akoyna, aliwan
ulita nalele kawo, no aliwan ulita hiyay kalelean yo ye nangiugot
kanyo ha paghehe. Nalele kawo nin omen ha paglele a labay nan
Apo Dioh a makit kanyo. Kaya-bay hiyay hulat ko, nakahaglap ya po
kanyo. 10 Ta hiyay paglele a labay nan Apo Dioh a makit kanyo, ket

† **6:16** Levitico 26:12; Ezekiel 37:27. ‡ **6:17** Isaias 52:11; Ezekiel 20:34; 20:41. § **6:18** 2 Samuel 7:14; 2 Samuel 7:8.

hiyay mangiugot kantawo ha paghehe ha kakahalanan ta-omen kitawo
miligtah. Ket hiyay wanabay a kalahin paglele, aliwaynan hukat
paghehean. Noba hiyay kalelean a homain paghehe ha kakahalanan a
omen ha kalelean lan tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh, ket
yabaytew ye makaihyay kanla kanan Apo Dioh makanoman.
11 Ihipen yoy naidawa kanyo nin paglele a labay nan makit Apo
Dioh kanyo! Kalalabay yoynay manyag nin huhto. Pinahehpet na
kawon mamapteg a homain kawon kahalanan tungkol ha hinabi ko
kanyo. Nahulog kawo ha nangalyadi kanyo. Nalimo kawo kanan Apo
Dioh. Angkahabekan yoynan maiudong ye alan tawon paygayyem.
Nagkamain kawon pangimahakit. Dinuha yoy nanyag nin kahalanan.
Ha kaganaan a papadan, pinaptegan yo a ahe kawo bega nakidaman
ha nalyadin kahalanan.
12 Kaya-bay agya nanulat ako kanyo, aliwan uli kanan nagkahalanan
o kanan nanyagan nan kahalanan, no aliwan ta-omen yo maipakit ha
adapan nan Apo Dioh no way-omen kawo mapatayaan kammi. 13 Ket
uli ha dinyag yo, napapakhaw yoy nakem mi. Aliwan bengat yatew, ta
ha nakit min mahayaghag yay Tito uli ha pamaaliket yo kana, ket lalo
kayinan naaliket ulita pinatana yoy ihip na.
14 Impagmayadet katawo kanan Tito, ket ahe ako met nipading-ey.
Ta no way-omen a napaptegan a peteg ye hinabi mi kanyo hatew,
napaptegan met ateed a peteg ye impagmayadet mi kanan Tito a
tungkol kanyo. 15 Ket tepe maihipan nan Tito ye pag-ilyadi yon
mapanumbong boy hiyay pananggap yo kana a main pamiha, ket
nilumalo ye pangado na kanyo. 16 Angkaaliket ako, ta luboh katawon
mapatayaan.

8

Hiyay Payhaglap lan Māmteg

1 Haanin kakatongno ko, labay kon matandaan yo ye kangedan nan
Apo Dioh ha bi-ay lan pangkat nin māmteg ha plobinhiyan Macedonia.
2 Ta agya ampagdiha hilan tubat a kaidapan, ket angkaaliket hilan
teed a mamyay nin luhbon haglap kanlan kanayon a māmteg.
3 Ampaptegan ko a luboh ha nakem la ye pamyay la. Ket aliwan
bengat ha mababa la ye pamyay la, no aliwan an-ilumpoh la po. 4 Ta
hilaynabay met ye pangooyaoy a nakitongtong kammi a palubohan
mi hilan mamyay nin haglap kanlan mangaidap a pagtao nin Dioh ha
Jerusalem. 5 Ket hiyay dinyag la, igit po ha an-ihipen mi a diyagen
la. Ta una lan impataya ye hadili la kanan Apo Dioh boy pangayadi,
kammi, ta tanda la a yatew ye kalabayan nan Apo Dioh.
6 Kaya-bay ulita hiyay Tito ye nangidugi nin panipon nin ihaglap
kanlan kakatongno ha Jerusalem, pinakitongtongan miya a hiyabay ye
mag-udong kanyo a managlap ha pangignap nin ihaglap yo. 7 Haanin,
ulita ampanguna kawo ha kaganaan a omen ha pamteg, ha pangiadal,
ha tinanda, ha kahipegan boy ha pangado kammi, ket manguna kawo
met dayi ha pamyay nin haglap.
8 Aliwan bilin yati, no aliwan anhabiyen kon bengat kanyo ye
pamyay nin haglap lan kanayon, ta no tuwaden yoy pamyay la, ket
mapaptegan met a peteg ye pangado yo. 9 Tanda yoynabay met ye
kangedan a dinyag nan Apo tawon Jesu Cristo. Ta agya mabatnang

ya ha langit, nagbi-ay yan maidap ihti ha babe-luta uli kanyo ta-omen
kawo bumatnang ha pamilew nan Apo Dioh makauli ha pag-idap na.
10 Kaya-bay yati ye mahabi ko kanyo. Mamanged no ihulong yoy
indugi yon panipon nin haglap. Ha nalabah a taon, hikawo ye naunan
nakaihip nin yati boy hikawo met ye naunan nanyag. 11 Haanin, iyadi
yo yati. No way-omen kawon kahipeg ha una, wanabay met dayi angga
ha maiyadi yoy indugi yo. Mamyay kawo ha mababa yo. 12 Ta no luboh
ha puho yo ye pamyay yo, ket tanggapen nan Apo Dioh ye mababa yon
ibyay. Ahe ya ampangagad a mamyay kawon ahe yo mababa.
13 Ahe ko anhabiyen a mamyay kawo ta-omen hila umando ye
kanayon ket hikawo met ye mag-idap. No aliwan anhabiyen ko yati ta-
omen kitawo mapaypadiho ha pagbi-ay. 14 Hikawo ye mainan haanin,
ket ampagkatapulan hila. Kaya-bay katapulan a haglapan yo hila
ha matapul la. Ket ha panaon a hikawo met ye ampagkatapulan
ket hilabay ye mainan, haglapan la kawo met ta-omen kitawo
mapaypadiho ha pagbi-ay. 15 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Hiyay nanipon nin malabong, ket ahe ya inumigit.
Ket hiyay nanipon met nin makandi, ket ahe ya nagkakulang.”*

Hiyay Pangitubol kanan Tito ha banwan Corinto

16 Ampahalamatan ko yay Apo Dioh, ta impatanam na kanan Tito
ye pangimahakit na kanyo a omen ha pangimahakit ko kanyo. 17 Ta
ahe nan bengat inawo Tito ye awok mi a makew ya kanyo, no aliwan
hiyaynabay met ye mahabek a makew kanyo. 18 Impakilakew miya
met kanan Tito ye magha kanlan kakatongno tawo a katatanda nin
kaganaan a pangkat nin māmteg uli ha pangipatanda na nin Manged
a Balita. 19 Aliwan bengat yain. Hiyabay met ye pinili lan papangkat
lan māmteg a makilakew kammin mangilakew nin haglap kanlan
ampagkatapulan a kakatongno tawo ha Jerusalem. Ket makauli ha
pangaget min haglap, midangal yay Apo boy maipakit mi a labay min
peteg ye makahaglap.
20 Intubol mi yan pagkalamo nan Tito, ta ahe mi labay a main
hilan mahabi ye kanayon tungkol ha pamaala mi nin yatin mayadet
a haglap. 21 Ta ampakikwanan mi a diyagen ye matoynong, aliwan
bengat ha pamilew nan Apo, no aliwan agya met ha pamilew nin tao.
22 Intubol miya po bilang pagkalamo la ye magha po a katongno tawo
ha pamteg. Napaptegan mi yan mapatayaan ha malabong a babagay.
Ket lalo yan hinumipeg a managlap haanin, ulita mayadet ye pamataya
na kanyo. 23 Ket tungkol met kanan Tito, hiyabay ye kalamo kon
ampanaglap kanyo. Ket hiyay tungkol met kanlan luwan kakatongno
a kalamo na, hilabay ye intubol lan papangkat nin māmteg bilang
pinagkalaman la boy ampagbi-ay hila ha ikadangal nan Apo Jesus.
24 Kaya-bay ipakit yoy pangado yo kanla ta-omen la mapaptegan a
peteg ye an-ipagmayadet mi a tungkol kanyo. Boy matandaan la met
yati nin kanayon a papangkat nin māmteg makauli kanla.

9

Hiyay Haglap kanlan Pagtao nin Dioh ha Jerusalem

* **8:15** Exodo 16:18.

1 Ahe koyna katapulan a ihulat po kanyo ye tungkol kananyatin
panaglap kanlan pagtao nin Dioh ha Jerusalem, 2 ta tanda ko met
a kalalabay yoy managlap. Impagmayadet koya pobay yati kanlan
taga Macedonia. Anhabiyen ko kanla a paibat po ha nalabah a taon,
hikawon taga Corinto ha plobinhiyan Acaya, ket nakahadya kawoynan
managlap. Ulin yatew a nange la, nakiwit ye puho la a mamyay
nin haglap. 3 Kaya-bay pinauna ko hilaynan Tito kanyo ta-omen ha
pamakew mi ihen, ket naitaladan anay haglap yo a omen ha an-
ipagmayadet ko kanlan taga Macedonia. Ha wanabay, ahe la mahabi a
homain hilbi ye pangipagmayadet ko tungkol kanyo. 4 Ta no lumateng
ako ihen a kalamo ko hilay nangaanoy taga Macedonia boy makit la a
ahe ya po naitaladan ye haglap yo, ket mipading-ey ako, agya hikawo
met. 5 Kaya-bay inihip kon paunaen ko hilaynan Tito ihen ta-omen
legan ahe ako po, ket maitaladan anay haglap a impangako yo. Ha
wanabay, mapaptegan a luboh ha nakem yoy pamyay yon haglap,
aliwan angkapilit bengat.
6 Pakaihipen yo yatin kahabiyan. Hiyay ampananem nin makandin
bini, makandi met ye pupolen na. Ket hiyay ampananem nin malabong
a bini, malabong met ye pupolen na. 7 Ket hiyay balang magha, katapu-
lan nan ihipen no anoy labay nan ibyay a ahe ampagluwaluwa boy ahe
angkapilit bengat, ta an-adoen na hilan Apo Dioh ye ampamyay a main
aliket. 8 Ket hiyay Apo Dioh, malyadi na kawon biyan nin umiigit po
ha matapul yo ta-omen lanang kawon ahe magkulang nin hinyaman a
bagay. Ha wanabay, lanang kawon makahaglap kanlan kanayon. 9 Ta
wanae ye naihulat a Habi nin Dioh tungkol ha taon matoynong,
“Luhbo yan ampamyay kanlan mangaidap.
Ket agya makanoman, hilay mangatoynong a didiyag la, ahe na
maliwaan Apo Dioh.”*
10 Hiyay Apo Dioh a ampamyay nin bini a itanem lan mānanem boy
ampamyay nin pamangan, ket hiya met ateed a Dioh ye mamakahbol
nin anti kanyo ta-omen kawoynan lalo makahaglap kanlan kanayon.
11 Pakahbolen na kanyo ye kaganaan a babagay ta-omen kawon lanang
a makahaglap. Ha wanabay, lalo po malabong ye magpahalamat
kanan Apo Dioh uli ha haglap yo a kadten mi kanla.
12 Ta uli ha pamyay yo nin haglap, aliwan bengat ye matapul lan
pagtao nin Dioh ha Jerusalem ye angkaibyay yo, no aliwan uli ha
pamyay yo, malalabong po ye magpahalamat kanan Apo Dioh. 13 Ta
hiyay pamyay yon haglap ye makapipapteg a anhumbongen yo ye
Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesu Cristo a ampamtegan yo.
Uli ha pamyay yo kanla boy kanlan kanayon a māmteg, padangalan
la yay Apo Dioh. 14 Boy luboh ha puho la kawon ipakigwang, uli ha
tubat a kangedan nan Apo Dioh a makit kanyo makauli ha luhbo yon
pamyay. 15 Pahalamat kitawo kanan Apo Dioh uli kanan Cristo a digalo
na kantawo a homain kapadiho.

10

Hiyay Pakibat nan Pablo kanlan Angkumuntada kana

1-2 Hiko yay Pablo a katatanda yoyna a anhabiyen lan kanayon a
matubag akon bengat ha hulat, noba maanoh met ha adap-adapan.

* **9:9** Kakanta 112:9.

An-ipakihabi ko kanyo a main kaanohan boy kaaypaan nakem a omen
kanan Cristo a ahe yoko dayin pilitin a mangipakit nin katubagan
ha panlumateng ko ihen kanyo. Ta nakahadya akon umadap kanlan
ampaghabi kanyo a ampagbi-ay kayin omen kanlan ahe ampamteg.
3 Agya angkabi-ay kayi ihti ha babe-luta, ahe kayi ampakilaban kanlan
angkumuntada kammi nin omen ha papadan nin pamakilaban lan ahe
ampamteg. 4 Ta hiyay pinagkaalmah mi ha pamakilaban ket aliwan
almah ihti ha babe-luta, no aliwan hiyay kapalyadiyan nan Apo Dioh.
Andamaen mi ye aliwan huhton pangatulidan a ba-mon maghen a alad
a ampanaad kanlan tatao a makabalay kanan Apo Dioh. 5 Andamaen
mi ye kaganaan a kalahin pamakingatngat boy pagmamatagay laban
ha pagkatanda kanan Apo Dioh. Boy an-itoynong mi ye mangatiko
a pangihip lan tatao boy an-adalan mi hilan manumbong ha bibilin
nan Apo Jesus. 6 Ket no genap anay panumbong yo ha bibilin na,
nakahadya kayinan mamaduha kanlan kaganaan a kalalamoan yo a
ahe ampanumbong.
7 Hiyay aliwan manged kanyo, hiyay kadih bengat nin tao ye
ambilewen yo. Pakaihipen yo yati. Ayaman a ampakahigudo a
ampakimamagha ya kanan Cristo, katapulan a ihipen na a ampaki-
mamagha kayi met kanan Cristo. 8 Ta agya ba-mon angkapilaloan
koy pangipagmayadet ko nin kapalyadiyan a in-ibyay nan Apo Dioh
kammi, ket ahe ako mading-ey. Ta yatin kapalyadiyan, ket anggawien
ko ha ikapah-ey nin pamteg yo, aliwan ikadama. 9 Anhabiyen ko
yati ta-omen yo ahe ihipen a anlilimowen katawo ha huhulat ko.
10 Ta anhabiyen lan kanayon, “Hiyay Pablo, makpe boy matubag yan
bengat ha hulat, noba ha adap-adapan makapey ya boy homain hilbi
ye anhabiyen na.” 11 Katapulan a matandaan lan hilain a tatao a no
hinyay anhabiyen mi ha hulat mi, ket wanabay met ateed lano ye
diyagen mi ha adap-adapan.
12 Ahe mi an-ibilang o an-ipadiho ye hadili mi kanlan kanayon a
ampangidangal nin hadili la. Koynay kamutawan la, ta an-ibilang lan
pawa huhto ye hinyaman a andiyagen la boy an-ipadiho lay hadili la
kanlan kalalamoan la. 13 Noba hikayi, ahe mi an-ipagmayadet ye aliwa
min abala, no aliwan hiyay abala a impataya nan Apo Dioh kammi,
kalamo yaynay abala mi kanyo. 14 No ahe kayi dayi niabot kanyo,
malyadi lan habiyen a tubat ye pagmayadet mi. Noba hiyay kaptegan,
hikayi ye nunan nilumateng a nangiabot kanyo nin Manged a Balita
a tungkol kanan Cristo. 15 Ahe mi angkapilaloan ye pagmayadet mi,
ta ahe mi an-am-amen ye pinagbannogan lan kanayon, no aliwan
anhigudowen mi a legan ampumah-ey ye pamteg yo, ket umway ya
met ye abala mi kanyo angga ha maabot mi ye anggaan a intaning
nan Apo Dioh kammi. 16 Ha wanabay, maipatanda mi met ye Manged
a Balita ha kanayon po a lulugal a ahe po nilakew, ta ahe mi labay a
maam-am ye pinagbannogan lan kanayon.
17 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Ayaman a malabay magmayadet, ket hiyay dinyag nan Apo bengat ye
ipagmayadet na.”*
18 Ta hiyay Apo Dioh, ket ahe na angkaaliketan ye taon ampangidan-
gal nin hadili na, no aliwan hiyay taon an-idangal na.

* **10:17** Jeremias 9:24.

11

Hiyay Pablo boy hilay Angkahabtan Mangagaling a Apohtol

1 Pag-anohan yoko dayi haanin no maghabi ko a ba-mon mutaw.
Pag-anohan yoy paghabi ko. 2 Ampangimon ako kanyo nin omen
ha pangimon nan Apo Dioh. Ta ba-mo kawon maghay balatang a
homain po diha boy impangako kon ipakahal ha maghay laki. Ket
yatin laki, homain kanayon no aliwan hiyay Apo Jesus. 3 Noba an-
ikahindak katawo, ta maka matalingo kawo a omen kanan Eva* a
natalingo nin bikat. Ket no wanabay ye malyadi, maanam ha puho
yo ye luboh a panumbong yo kanan Cristo. 4 Ta angkaaliket kawon
ampananggap nin ayaman a anlumateng a ampangiadal nin lumbo
a Jesus dinan ha in-adal mina kanyo. Boy antanggapen yo met
ye ihpidito a lumbo kanan Ihpiditon Dioh a tinanggap yoyna. Boy
antanggapen yoy manged a balita a lumbo ha impatanda mina kanyo.
5 Hiyay wangko met, agko mihuyot kanlan angkahabtan mangagal-
ing a apohtol. 6 Mapalyadin ahe ako magaling a maghabi, noba ahe ako
met ampagkakulang nin tinanda. Naipakit mi yati kanyo ha kaganaan
a pangiadal mi kanyo hatew.
7 Hatew, in-aypa koy hadili ko makauli ha homain bayad a pangi-
patanda kanyo nin Manged a Balita ta-omen kawo mitagay. Haanin,
maloke nayi ye dinyag ko? 8 Ba-mon tinakawan ko hilay kanayon
a pangkat nin māmteg, ta hilabay ye ampakikwaan kon matapul
ko hatew ta-omen katawon bengat mahaglapan. 9 Ket ha nagkulang
ye matapul ko legan anti ko kanyo, agko nakapabyat ha ayaman
kanyo, ta inatelan la kon kakatongnon taga Macedonia nin matapul
ko. Liniklikan koynay makapabyat kanyo. Ket yain anay lanang kon
diyagen. 10 No way-omen ko angkahigudo a anti kangkoy kaptegan
nan Cristo, wanabay ko met ateed angkahigudo a homain ayaman
a makapatgen nin pangipagmayadet ko ha kaganaan a lulugal yon
taga plobinhiyan Acaya a ahe ako bega nakikwan haglap kanyo bilang
kaeteban nin pangipatanda ko nin Manged a Balita kanyo. 11 Adi yo an-
ihipen a ahe katawoyna an-adoen ulita ahe ako nakikwa nin haglap
kanyo. Aliwan peteg yain. Ta tanda nan Apo Dioh a ampakaadoen
katawo!
12 Ket ipahulong ko ye ahe kon pamakikwan haglap kanyo ta-omen
hilay angkahabtan mangagaling a apohtol a ampakikwa nin haglap yo,
ket ahe la mahabi a ampaghilbi hilan omen ha paghilbi mi. 13 Ta hilain
a tatao, ket aliwan peteg a apohtol, mānalingo hila boy ampagkonwadi
hilan bengat a apohtol nan Cristo. 14 Aliwaynan pagtakaan yain, ta
agya hiyay Satanas, ket ampagkonwadi yan anghil nin Dioh. 15 Kaya-
bay ahe ana pagtakaan no hilay māghilbi nan Satanas, ket ampanyag
hila konwadi nin katoynongan. Noba lumateng lanoy panaon a
paduhaan na hilan Apo Dioh ha kaeteban nin mangaloke a didiyag
la.

Hilay Nangadihaan nan Pablo bilang Apohtol

16 Habiyen koyna man, adi yo an-ihipen a magha kon mutaw. Noba
no wanabay ye ihip yo kangko, tanggapen yo koynan bengat bilang

* **11:3** Hiyay Eva ye nunan babayi a pinalhowa nan Apo Dioh a nanlabag ha bilin ulita namteg ya ha katagowan nan Satanas.

mutaw ta-omen ako makapagmayadet makandi. 17 Yatin pagmayadet
ko ket aliwan ibat kanan Apo Dioh, no aliwan ibat kangko a ba-
mon mutaw. 18 Noba ulita malabong kanyo ye ampagmayadet a
omen ha andiyagen lan ahe ampamteg, magmayadet ako met pa.
19 Anhabiyen yon mangadunong kawo, noba piawoawo yo hila met ye
mumutaw! 20 Ta ampaolayan yo hilan ipohen la kawo, hamhaman nin
babandi, paglanganan, angkakandiyen o ampading-eyan. 21 Nabaan yo
a manged ye andiyagen la kanyo. Agya makakading-ey man a habiyen,
ket tanggapen min ahe mi mababa a diyagen yain a andiyagen la
kanyo!

No main hilan an-ipagmayadet, an-ipagmayadet ko met hilayati
agya po man ba-mo koynan mutaw uli ha anhabiyen ko! 22 An-
ipagmayadet la nayi a Judio hila? Ket agya hiko met. Anhabiyen
la nayi a Israelita hila? Agya hiko met. Anhabiyen la nayi a lahi
na hilan Abraham? Agya hiko met. 23 Māghilbi na hila nayi Apo
Cristo? Tanda ko a ba-mo koynan angkaengew a ampaghabi haanin,
noba mamanged akon māghilbi nan Cristo dinan la. Ta mahihipeg
ako dinan la, malalabong a ukdo ye pagkapidiho ko boy pagkahiblad
ko boy maheheg akon angkaampoling matey. 24 Ket nikalimaynan
ukdo a nadihaan koy manitatlompo boy hiyam a paniblad kangkon
kapadiho kon Jujudio. 25 Nikatlo la koynan ukdon binadog-badog nin
huhundalon Romano boy ninghan akoyna met tinatapon nin dapah
nin kapadiho kon Jujudio ta-omen lako pateyen.† Boy nikatlon ukdo
kon nadihaan a nilumdeg ye balko a anluganan ko. Boy ninghan
nikahilem boy nikahumda akon anlumpaw ha dagat.

26 Ha pamakew ko ha nakahinadi a lulugal, maheheg akon angka-
biliyan. Angkabiliyan ako ha panlumipay ko ha kabatowan. Angka-
biliyan ako kanlan tutulihan. Angkabiliyan ako kanlan kapadiho kon
Jujudio. Angkabiliyan ako kanlan aliwan Judio. Angkabiliyan ako
ha babanwa. Angkabiliyan ako ha wangwang. Angkabiliyan ako ha
dagat. Angkabiliyan ako kanlan ampagkonwadin kakatongno kanan
Cristo. 27 Ket nadihaan ko met ye tubat a kaidapan, bannog boy mahe-
heg akon homain pangatuloy. Nadihaan ko met ye naplangan, nabitlan
boy nadihaan ko met ye migeget ta homain maihoot. 28 Aliwan bengat
yain. Minamangaamot kon angkahindakan ye kahahaad nin kaganaan
a papangkat nin māmteg no way-omen hilayna. 29 No main kanlay
angkumapey, angkalele ako. Ket no main met kanlay matalingo a
magkahalanan, angkahakitan ye nakem ko.

30 Ahe ko labay ye magmayadet. Noba no katapulan, ipagmayadet
koy kakapeyan ko. 31 Hiyay Dioh boy Bapa nan Apo Jesus, tanda
na a ahe ako ampanago. Galangen ya makanoman. 32 Ha anti
ko po ha banwan Damasco, hiyay gobilnadol a hakop nan Poon
Aretas, nangikonin yan gowaldiya ha ilwangan nin banwa ta-omen
mandakep kangko no lumwah ako. 33 Noba ingkonin lako ha bagyah
nin kalamoan ko. Ket impohlot la kon inloyloy ha panamulawan ha
padil nin banwa. Kaya-bay nakatakah ako.

12

Hiyay Impatanda nan Apo Dioh kanan Pablo

† **11:25** Didiyag 14:19.

1 Angkapilit akon magmayadet, agya homain akon pakinabang ha
pagmayadet ko. Ket haanin, habiyen ko kanyoy impaleplep boy
impakit nan Apo kangko. 2 Hatew, labin-apat a taon anay nalabah,
ket nailakew ako ha ikatlon langit. Ampamteg akoyna kanan Apo
Jesus hatew. Ahe ko angkahigudo no leplep yatew o inlakew na kon
Apo Dioh ha langit. Hiyay Apo Dioh bengat ye nagtanda. 3 Habiyen
koyna man, nailakew ako ha langit. Ket hiyay Apo Dioh bengat ye
nagtanda no leplep yatew o peteg a nalyadi. 4 Nailakew ako ha langit
boy nakange ako ihtew nin ahe makwan ihabi boy ahe na an-ipaluboh
Apo Dioh a habiyen ko ha agya ayaman. 5 Malyadi kon ipagmayadet ye
nadihaan ko. Noba ahe ko ipagmayadet ye hadili ko, powidan bengat
ye kakapeyan ko. 6 Ket no magmayadet ako man, aliwa kon mutaw,
ta peteg ya met ye habiyen ko. Noba ahe ko diyagen yain, ta maka
mapatubatan lan kanayon ye mangihip nin tungkol kangko dinan ha
angkakit boy angkange la kangko.
7 Ket ulita ahe na labay Apo Dioh a mag-ilyadi kon mapagmayadet uli
ha kapagtakaan a naipakit kangko, ket impaluboh na a biyan na kon
Satanas nin hakit ha laman a mamaidap kangko ta-omen ako ahe mag-
ilyadin mapagmayadet. 8 Nikatlon ukdo kon impakigwang kanan Apo
a alihen na yatin hakit ha laman. 9 Noba hinabi nan Apo kangko, “Ahe
magkulang ye kangedan ko kammo. Ta no makapey ka, ket luboh yan
makit ye kapalyadiyan ko.” Kaya-bay maaliket ko yan an-ipagmayadet
ye kakapeyan ko ta-omen ya mikakaanti kangko ye kapalyadiyan nan
Cristo. 10 Kaya-bay maaliket ako no uli ha panumbong ko kanan Cristo,
makapey ako o an-umihen lako o ampaidapan lako o an-ipaloke lako
o ampagkakulang ako. Ta no makapey ako, ket ampakhawen nako.

Hiyay Pangimahakit nan Pablo kanlan taga Corinto

11 Uli ha pagmayadet ko, ba-mo koynan mutaw. Noba hikawoynabay
met ye namilit kangkon magmayadet, ta hikawo dayi ye mangidangal
kangko kanlan angkahabtan mangagaling a apohtol, noba ahe yo met
dinyag. Ta agya homain akon hilbi, ket ahe ako met mahuyot kanla.
12 Ha anti ko kanyo, ket tineeh koy kaidapan, boy pinaptegan ko
kanyo a peteg akon apohtol nan Apo Jesus makauli ha pagkakitan boy
kanayon po a kapagtakaan. 13 Boy no way-omen ye pangalingay ko
kanlan kanayon a papangkat nin māmteg, ket wanabay met ateed ye
pangalingay ko kanyo, powidan bengat ha ahe ko pamakikwa kanyo
nin haglap. Ket no kahalanan yati, ket patawaden yoko dayi!
14 Nakahadya akoynan kumewah ihen kanyo ha ikatlon ukdo. Ket
no way-omen akon ahe nakikwan haglap kanyo ha una, wanabay met
ateed haanin, ta aliwan hiyay kabandiyan yoy labay ko, no aliwan
hikawo. Ba-mo katawoynan aanak. Aliwan huhto a hiyay anak ye
manipon nin pilak a pamebe na kanlan tutoa na, no aliwan hilay
tutoa na ye katapulan a manipon nin pamebe kanan anak la. 15 Hiyay
kaptegan, an-ikaaliket kon iuboh kanyo ye kaganaan a anti kangko ha
ikanged yo, ket no katapulan, agya po bi-ay ko. Noba agya anlumalo
ye pangado ko kanyo, ket angkumandi ya met ye pangado yo kangko.
16 Kamatandaan yoynabay met a ahe ako nakapabyat kanyo. Noba
anhabiyen lan kanayon a mautek ako boy ampaglanganan katawon
bengat. 17 Tanda yo a ahe katawo pinaglanganan makauli kanlan
kakatongnon intubol ko kanyo, kali? 18 Kinatongtong ko yay Tito a

makew ihen kanyo boy intubol koya met a pagkalamo na yay maghay
katongno tawo kanan Cristo. Ha anti yay Tito kanyo, pinaglanganan
na kawo laweh? Ahe! Ta mamaghay ihip mi ha andiyagen mi boy
mamaghan bengat ye tikih mi kanyo.
19 Maka an-ihipen yo a paibat po hatew, ket homain kayinan
kanayon a andiyagen, no aliwan ampangikatulidan nin hadili mi. Ahe!
Ha adapan nan Apo Dioh boy bilang māghilbi nan Cristo, anhabiyen
mi kanyo, an-adoen min kakatongno, a kaganaan a andiyagen mi ket
ha ikapah-ey nin pamteg yo. 20 Angkahindak ako a lano kewahan
katawo, ket makit yoko a lumbo ana ha labay yon makit boy makit
katawo met a lumbo ana ha labay kon makit. Maka malatngan
katawon ampay-away-away, ampay-ibeg, ampaykapoot, ampambukod,
ampaydama, ampaykamikami, ampaylalambong boy ampaygulo-gulo.
21 Angkahindak ako, ta maka ha panlumateng ko ihen kanyo, ket
mading-eyan ako kanan Apo Dioh ha adapan yo uli ha panlabag yo. Ket
malelean ako, ta malabong po kanyo ye nagkahalanan hatew ket angga
haanin, ahe la po pinaghehean boy tinalingkukolan ye pamakilaki o
pamabayi boy kadamogan a andiyagen la.

13

Kapopohan a Babala boy Pangumohta

1 Yati ye kakatlo a makew akon kumewah kanyo. Hiyay naihulat
a Habi nin Dioh, wanae ya, “Hinyaman a pamada ket katapulan a
paptegan nin luwa o tatloy tihtigo.”* 2 Ha ikalwan pangumewah ko
kanyo, binabalaan ko hilaynay ampagkahalanan boy hilay kanayon po
a nagkahalanan a paduhaan ko ye kaganaan a ampanyag nin kalok-an.
Ket haanin, legan ahe ako po kanyo, habiyen koyna man ye imbabala
ko kanlan nagkahalanan. Ha pag-udong ko kanyo, ahe la maliklikan
ye pamaduha ko. 3 Diyagen ko yain, ta anhabiyen yo a katapulan
kon paptegan a hiyay Apo Jesus ye ampaghabi kanyo makauli kangko.
Kaya-bay maghadya kawo, ta ha panlumateng ko, matandaan yo a
ahe yan makapey ye Apo Jesus ha pangitoynong na kanyo, no aliwan
makapalyadiyan. 4 Ta agya ba-mon makapey yay Cristo ha impako la
yan pinatey ha kodoh, nakit ye kapalyadiyan nan Apo Dioh ha pagkabi-
ay nan uman. Wanabay kayi met haanin, ta ba-mon makapey kayi met
a omen kanan Cristo, noba makit yo lano ye kapalyadiyan nan Apo
Dioh ha diyagen mi kanyo.
5 Tepeten yo man ye hadili yo no peteg a ampamteg kawo kanan
Cristo. Ihipen yon manged ye hadili yo. No peteg a māmteg na kawon
Cristo, anti yay Cristo kanyo. Noba no ahe yay Cristo kanyo, ahe
kawon peteg a māmteg nan Cristo. 6 Ket no matandaan yo a peteg
na kawon māmteg Cristo, matandaan yo met a peteg na kayin apohtol
Cristo. 7 An-ipakigwang mi kawo kanan Apo Dioh a ahe kawo dayi
manyag nin hinyaman a maloke. Ahe mi an-ipakigwang ye wanabay
ta-omen la makit nin kanayon a tatao a anhumbongen yoy an-iadal
mi bilang pagkakitan a peteg kayin apohtol, no aliwan ta-omen pawa
manganged ye andiyagen yo, agya anhabiyen lan kanayon a aliwa
kayin peteg a apohtol nan Cristo. 8 Ta agya makanoman, ket ahe
kayi manyag nin laban ha kaptegan, no aliwan an-ipatanda mi ye

* **13:1** Deuteronomio 19:15.

kaptegan. 9 Angkaaliket kayi no makapey kayi, noba makhaw kawo
tana ha pamteg yo. Boy an-ipakigwang mi a mag-ilyadi kawon genap
ha pamilew nan Apo Dioh. 10 Kaya-bay an-ihulat ko yayna yati haanin
kanyo, legan ahe ako po kanyo ta-omen lano makew ako ihen, ket ahe
koyna katapulan ye mangipakit nin katubagan ha panggawi ko nin
kapalyadiyan a in-ibyay nan Apo kangko. Yatin kapalyadiyan ket in-
ibyay na kangko ha ikanged yo, aliwan ha ikadama yo.
11 Kakatongno ko, angga tana ihti. Patanid akoyna kanyo. Pakik-
wanan yoy mag-ilyadin genap ha pamilew nan Apo Dioh boy humbon-
gen yoy babala ko. Maymamagha kawon ihip boy magbi-ay kawon
main manged a pamakilamo. Ha wanabay, mikakaanti ya kanyo ye
Apo Dioh a ampangibatan nin ado boy katanaan.
12 Bilang mikakatongno kanan Cristo, mayngingidlaw kawon main
ado.
Ket angkumohtaen la kawon kaganaan a pagtao nin Dioh ihti.
13 Matanggap yo dayin kaganaan ye kangedan nan Apo Jesu Cristo
boy pangado nan Apo Dioh boy pamakimamagha nan Ihpiditon Dioh
kanyo.

Hiyay Hulat nan Pablo kanlan
TAGA GALACIA

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Apo Jesus. Aliwan tao ye namili
kangkon apohtol o nangitubol kangko, no aliwan hiyay Apo Jesu
Cristo boy Bapa a Dioh a nami-ay uman kana. 2 Nanulat ako
kanyon kaganaan a kakatongno ha papangkat nin māmteg ihen ha
plobinhiyan Galacia, ta labay mi kawon kumuhtaen, lamo ko hilay
kaganaan a kakatongno tawo ihti.
3 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Bapa
tawon Dioh boy kanan Apo tawon Jesu Cristo 4 a nangihagpa nin hadili
na ha kalabayan nan Bapa tawon Dioh uli ha kakahalanan tawo ta-
omen kitawo miligtah ha kalok-an a ampanakop ihti ha babe-luta.
5 Galangen tawo yay Apo Dioh makanoman! Amin.

Homain Kanayon a Manged a Balita

6 Ampagtaka ko kanyo. Taket ta mataloh yo yan tinalingkukolan
ye Apo Dioh a nanagyat kanyo makauli ha kangedan nan Cristo.
Ket haanin, ampanumbong kawoyna ha lumbo a manged a balita.
7 Noba aliwan peteg a manged a balita yain, ta homain kanayon a
Manged a Balita, no aliwan hiyay impatanda mina kanyo. Anhabiyen
ko yati, ta main ampanyoot kanyo boy ambabaliknoen lay Manged
a Balita a tungkol kanan Cristo. 8 Noba agya hikayi man o anghil a
ibat ha langit ye mangipatanda kanyo nin lumbo ha impatanda mina
kanyo a Manged a Balita, paduhaan naya dayin Apo Dioh. 9 Hinabi
mina yati kanyo hatew, noba habiyen koyna man haanin, “No main
mangipatanda nin manged a balita a lumbo ha tinanggap yoyna,
paduhaan naya dayin Apo Dioh.”
10 Maka an-ihipen yo a labay kon bengat a maaliket hilay tatao
kangko. Ahe! Ta hiyay labay ko, hiyay Apo Dioh ye maaliket
kangko. Ta no hilay tatao ye labay kon maaliket kangko, agna koynan
māghilbin Cristo.

Hiyay Pag-ilyadi nan apohtol Pablo

11 Kakatongno ko, labay ko a matandaan yo a hiyay Manged a Balita
a impatanda ko kanyo ket aliwan palbowat nin tao. 12 Ta ahe ko yan
tinanggap ha tao o in-adal nin tao kangko, no aliwan hiyay Apo Jesu
Cristo mihmo ye nangipatanda kangko.
13 Kamatandaan yoynabay met ye pagbi-ay ko hatew ha mahehpet
kon anhumbongen ye pamteg min Jujudio. Tubat kon impaloke ye
pangkat lan māmteg nan Apo Dioh boy pinakikwanan ko hila po a
apoen. 14 No hiyay tungkol met ha panumbong ha pamteg min Jujudio,
umiigit ako po kanlan katoa kon Jujudio boy luboh ye panumbong ko
ha kaugalian lan tutoa mi.
15 Noba makauli ha kangedan nan Apo Dioh, bayo ko po mianak, ket
tinuga na koyna ket haanin, hinagyat nako a maghilbi kana. 16 Ha
impatanda na yay Anak na kangko ta-omen koya met maipatanda
kanlan aliwan Judio, ahe akoyna napababala ha agya ayaman. 17 Ahe
ako nakew ha banwan Jerusalem ta-omen pababala kanlan naunan

aapohtol kangko, no aliwan nakew ako tana ha lugal a Arabia.
Pangayadi, nag-udong ako ha banwan Damasco.
18 Pangalabah nin tatlon taon, nakew ako ha banwan Jerusalem ta-
omen ako makikit kanan apohtol Pedro. Ket kinumonin ako kana ha
loob nin labinlimay mangaamot. 19 Legan anti ko ihtew, homain akon
nakit a kanayon a apohtol no aliwan hiyay Santiago bengat a katongno
nan Apo Jesus. 20 Tanda nan Apo Dioh a yatin an-ihulat ko kanyo ket
pawa kaptegan.
21 Pangayadi, nakew ako ha poplobinhiya nin Siria boy Cilicia.
22 Kananyatew a panaon, hilay pangkat lan māmteg nan Cristo ha
plobinhiyan Judea, ket ahe lako po katatanda. 23 Nabalitaan laynan
bengat a hiyay ampangipaloke kanla hatew, ket ampangipatanda
yayna haanin nin tungkol ha pamteg a ampakikwanan nan apoen
hatew. 24 Ulin yatew, inggalang la yay Apo Dioh ha dinyag na kangko.

2

Hiyay Pananggap kanan Pablo bilang Apohtol

1 Pangalabah nin labin-apat a taon, nakew akon uman ha Jerusalem.
Nilamoan na kon Bernabe boy inlamo koya met ye Tito. 2 Nakew ako
ihtew, ta impatanda nan Apo Dioh a katapulan koy mag-udong kanla.
Ket legan anti ko ihtew, bubukod koy nakitongtong kanlan mānguna
nin pangkat lan māmteg. Impalinaw ko kanla ye Manged a Balita
a an-ipatanda ko kanlan aliwan Judio. Dinyag ko yatew, ta ahe ko
labay a mahayang ye pagbannog kon nangipatanda nin Manged a
Balita ha nalabah anggayna haanin. 3 Ket hiyay Tito a kalamo ko,
agya ahe ya natuli bilang pagkakitan a nag-ilyadi yan Judio, ahe la
yayna pinilit a magpatuli. 4 Nadamit ha tongtongan ye pagpatuli, ulita
main nangaanon ampagkonwadi a katongno ha pamteg ye nakihale
kantawo a ahe tawo naedepan. Nakihale hila, ta labay lan alihen
ye kalihwayan tawo uli ha pamakimamagha tawo kanan Cristo ta-
omen la kitawo ipaipoh uman ha bibilin nin Jujudio. 5 Noba ahe kayi
bega inumayon ha labay la ta-omen pahulong a mikakaanti kanyo ye
kaptegan nin Manged a Balita.
6 Ket hilay ambalayen a mānguna lan māmteg ha Jerusalem, homain
hilaynan nipahan ha an-ipatanda ko. Aliwa met maalaga kangko no
aya hila, ta padipadiho kitawon kaganaan ha pamilew nan Apo Dioh.
7 No aliwan binalay la kon bilang maghan pinatayaan nan Apo Dioh
a mangipatanda nin Manged a Balita kanlan aliwan Judio a omen
ha pamataya na kanan Pedro a mangipatanda nin Manged a Balita
kanlan Jujudio. 8 Ta hiyay Apo Dioh a nangitubol kanan Pedro bilang
apohtol kanlan Jujudio, ket hiya met ateed ye nangitubol kangko bilang
apohtol kanlan aliwan Judio. 9 Ket hiyay Santiago, Pedro, boy Juan a
ambalayen a mānguna lan māmteg, ha natandaan la a impataya nan
Apo Dioh kangko yatin abala, tinanggap la kayin Bernabe a pagkalamo
la. Boy napaykahundoan mi a hikayin Bernabe ye mangipatanda nin
Manged a Balita kanlan aliwan Judio, ket hila met ye mangipatanda
kanlan Jujudio. 10 Hiyay awok lan bengat kammi, ket ahe mi hila
paolayan ye mangaidap a Jujudio. Ket yabay-in met ateed ye labay
kon diyagen.

Hiyay Pinaghabiyan na yan Pablo ye Pedro

11 Noba ha nakew yay Pedro ha banwan Antioquia, pinaghabiyan
ko yan adap-adapan. Hinabi ko kana a aliwan huhtoy dinyag
na. 12 Pinaghabiyan koya, ta bayo hila nilumateng ye nangaanon
laki a intubol nan Santiago, ampakidungo yay Pedro kanlan aliwan
Judio. Noba ha anti hilayna, tinumaang ya boy ahe yayna nakidungo
kanlan aliwan Judio. Ta angkalimo ya a maka umihen lan Jujudio
a nilumateng a ampangipilit a katapulan hilan magpatuli ye aliwan
Judio.* 13 Uli ha dinyag na, hilay kanayon po a kakatongnon Jujudio a
ampakidungo, ket nanuwad hilayna met ha pagkonwadi na. Ket agya
hiyay Bernabe, naatay yayna met.

14 Ha nakit kon aliwaynan ha kaptegan nin Manged a Balita ye
andiyagen la, hinabi ko kanan Pedro ha adapan nin kaganaan, "No
hika a maghan Judio ket ahe kaynan ampanumbong ha kaugalian nin
Jujudio, taket awod ta ampiliten mo hilay aliwan Judio a manumbong
ha kaugalian nin Jujudio?"

Hiyay Kaligtahan makauli ha Pamteg

15 Hikayin nianak a Judio, lumbo kayi kanlan aliwan Judio a
anhabtan lan kapadiho min Jujudio a "māgkahalanan," ta ahe la
tanda ye Bibilin. 16 Agya wanabay man, tanda mi met a hiyay tao ket
maibilang yan matoynong ha pamilew nan Apo Dioh makauli bengat
ha pamteg na kanan Apo Jesu Cristo, aliwan makauli ha panumbong
na nin Bibilin. Kaya-bay namteg kayi met kanan Cristo Jesus ta-omen
kayin maibilang a matoynong makauli ha pamteg kana. Ta homain
taon maibilang a matoynong makauli ha panumbong na nin Bibilin.

17 Haanin, ulita inapeh min maibilang a matoynong ha pamilew nan
Apo Dioh makauli ha pamteg kanan Apo Jesu Cristo, ket naibilang
kayin māgkahalanan ha pamilew lan Jujudio, ta tinalingkukolan mina
ye Bibilin. Hiyay labay habiyen nayi ket hiyay Cristo ye nangigaygay
kammi a magkahalanan? Ahe! 18 Ta no udongen koyna man ye
tinalingkukolan ko a panumbong ha Bibilin a nabaan kon makapiligtah
kangko hatew, noba ahe met manayti, ket magkahalanan akoyna man
kanan Apo Dioh. Mailalayi ya ha taon nandama nin baey, pangayadi
ipaideng na yan uman. 19 Ta makauli ha Bibilin a ahe ko mababa a
humbongen, natandaan ko a bilang natey akoyna boy nihyay kanan
Apo Dioh. Kaya-bay haanin, uli ha Bibilin, naibilang akoyna met a
natey ha Bibilin ta-omen akoyna magbi-ay a manumbong ha kalabayan
nan Apo Dioh. 20 Bilang nailamo ako kanan Cristo ha pagkamatey
na ha kodoh. Kaya-bay aliwaynan hiko, no aliwan hiyaynay Cristo
ye ampanguna ha bi-ay ko. Ket legan angkabi-ay ako, magbi-ay ako
makauli ha pamteg kanan Anak nin Dioh a nangado kangko boy
nangihagpa nin hadili na uli kangko. 21 Ahe ko malyadin ikahwil ye
kangedan nan Apo Dioh kangko. Ta no hiyay tao ket maibilang yan
matoynong makauli ha panumbong na nin Bibilin, homain hilbi ye
pagkamatey nan Cristo.

---

* **2:12** Hiyay kaugalian lan Jujudio, no makidungo hila kanlan aliwan Judio, madinat hilayna ha pamilew nan Apo Dioh.

3

Hiyay Bibilin o hiyay Pamteg kanan Cristo

1 Koyna met a kamumoan yon taga Galacia! Aya nayi ye nanalingo
kanyo, ta ampanumbong kawoynan kanayon a adal? Kakinang ye
pangipatanda ko kanyo nin tungkol ha pagkamatey nan Apo Jesu Cristo
ha kodoh. 2 Yati ye labay kon habiyen. Natanggap yo ye Ihpiditon Dioh
ulita pinamtegan yoy nange yon Manged a Balita a tungkol kanan Apo
Jesu Cristo, aliwan ulita hinumbong yoy Bibilin. 3 Petegbay a mumo
kawo! Nandugi kawon namteg makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon
Dioh. Noba haanin, labay yon ignap makauli ha hadili yon kakhawan.
4 Labay yo nayi a maalihan hilbi ye pagteeh yon malabong a kaidapan
uli ha pamteg yo? Kadihko ahe met, kali? 5 Hiyay Apo Dioh, in-ibyay
nay Ihpidito na kanyo boy ampanyag yan kapagtakaan kanyo. Haanin,
hiyay tepet ko, “Taket ta ampanyag yan kapagtakaan kanyo? Uli nayi
ta anhumbongen yoy Bibilin o ulita ampamtegan yoy Manged a Balita
tungkol kanan Apo Jesus a nange yo?”

6 Ihipen yo yay Abraham. Hiyay nakahulat, “Namteg yay Abraham
kanan Apo Dioh. Kaya-bay imbilang na yan matoynong Apo Dioh.”*
7 No wanabay awod, makinang a hilay ampamteg kanan Apo Dioh,
ket hilabay ye peteg a aanak nan Abraham, kali? 8 Ta hatew po,
wanae yayna ye naihulat a Habi nin Dioh. Hiyay Apo Dioh, ibilang
na hilan matoynong ye aliwan Judio makauli ha pamteg la kana. Ta
yati ye andektan nin Manged a Balita a impatanda nan Apo Dioh kanan
Abraham hatew a wanae, “Makauli kammo, inged ko hilay kaganaan
a nanahyon.”† 9 Hiyay Abraham, in-inged na yan Apo Dioh, ta namteg
ya kana. Kaya-bay inged na hila met ye kaganaan a ampamteg kanan
Apo Jesus.

10 Noba hilay kaganaan a ampangibaan a maibilang hilan ma-
toynong makauli ha panumbong la nin Bibilin, ket paduhaan na hilan
Apo Dioh. Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,

“Mapaduhaan ye ayaman a ahe ampanumbong nin kaganaan a
nakahulat ha libdo nin Bibilin.”‡

11 Makinang a homain taon maibilang a matoynong ha pamilew nan
Apo Dioh makauli ha panumbong na nin Bibilin. Ta wanae ya ye
nakahulat,

“Hiyay taon maibilang a matoynong makauli ha pamteg na, ket
mabyayan yan bi-ay a homain anggaan.”§

12 Hiyay pamteg, lumbo ya ha panumbong ha Bibilin. Ta wanae ye
naihulat a Habi nin Dioh,

“Hiyay taon ampanumbong nin kaganaan a bibilin, ket mabyayan yan
bi-ay a homain anggaan.”*

13 Mapaduhaan kitawo ulita ahe tawo mahumbong ye kaganaan
a bibilin. Noba timbeh na kitawon Apo Jesus ha kapaduhaan, ha
napaduhaan ya uli kantawo. Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,

“Mapaduhaan ye agya ayaman a maibitin ha poon-kayo.”†

---

* **3:6** Genesis 15:6; Roma 4:3; Santiago 2:23. † **3:8** Genesis 12:3; 18:18; 22:18. ‡ **3:10** Deuteronomio 27:26. § **3:11** Habakuk 2:4; Roma 1:17; Hebreo 10:38. * **3:12** Levitico 18:5; Roma 10:5. † **3:13** Deuteronomio 21:23.

14 Timbeh na kitawon Apo Jesus ta-omen hiyay kangedan a im-
pangako nan Apo Dioh kanan Abraham, ket matanggap la met nin
aliwan Judio. Boy makauli ha pamteg tawo kana, matanggap tawo ye
Ihpiditon Dioh a impangako na.

Hiyay Bibilin boy hiyay Pangako nin Dioh

15 Kakatongno, gawien kon alimbawa ye angkalyadi ha minan-
gaamot a pagbi-ay. No napilmaan ana ye maghay kahundoan,
ahe yayna malyadin alihan hilbi o pahanan ye napaykahundoan.
16 Wanabay met ha pangako nan Apo Dioh kanan Abraham boy ha
lahi na hatew. Ha nagpangako ya, ahe na hinabi, “ha lalahi mo” a
hiyay labay habiyen malabong, no aliwan, “ha lahi mo” a hiyay labay
habiyen, mamagha bengat, ket hiyabay ye Cristo. 17 Wanae ye labay
kon habiyen. Hatew, hiyay Apo Dioh, nanyag yan kahundoan kanan
Abraham, ket impangako na a tupaden na. Haanin, pangalabah nin
apat a gatoh boy tatlompo a taon, in-ibyay nan Apo Dioh kanan Moises
ye Bibilin. Noba yatin Bibilin, ket ahe naya malyadin alihan hilbi ye
pangako nan Apo Dioh kanan Abraham. 18 Ta no matanggap tawoy
kangedan na makauli ha panumbong nin Bibilin, ahe ana makauli ha
pangako. Noba in-ibyay nan Apo Dioh kanan Abraham ye kangedan a
tawid na bilang katupadan nin pangako na.

19 No wanabay awod, hinyay hilbi nin Bibilin? Naibyay ye Bibilin
ta-omen la matandaan nin tatao a māgkahalanan hila. Noba yatin
Bibilin, angga ya bengat lano ha lumateng yay lahi nan Abraham a
impangako nan Apo Dioh kana. Hiyay Apo Dioh, makauli ha anghil na,
in-ibyay nay Bibilin kanan Moises. Hiyay Moises ye māmietan kanan
Apo Dioh boy ha tao. 20 Noba aliwan wanabay ha pangako nan Apo
Dioh. Ta ha nagpangako ya kanan Abraham, ahe yaynan nanggawi
nin anghil o māmietan, no aliwan, hiyaynabay met.

21 Hiyay labay habiyen nayi, angkuntadaen nin Bibilin ye papangako
nan Apo Dioh? Ahe! Ta no main bilin a makaibyay nin bi-
ay, maibilang kitawoyna dayin matoynong makauli ha panumbong
kananyati. 22 Noba hiyay anti ha naihulat a Habi nin Dioh, kaganaan a
tatao ket bilang ipoh nin kahalanan. Kaya-bay hilay ampamteg bengat
kanan Apo Jesu Cristo ye makatanggap nin impangako nan Apo Dioh.

23 Bayo ya naipatanda ye tungkol ha pamteg kanan Apo Jesu Cristo,
ket bilang pidiho kitawoyna nin Bibilin. Ta nakapidiho kitawo ha
Bibilin angga ha naabot ye mangaamot a naipatanda ye kaligtahan
makauli ha pamteg kanan Cristo. 24 Hiyay Bibilin ket nailalayi ha
maghay ampangalingay nin anak, ta hiyabay ye ampangialla kantawo
angga ha nilumateng yay Cristo boy maibilang kitawon matoynong
ha pamilew nan Apo Dioh makauli ha pamteg kanan Cristo. 25 Noba
haanin, ta ampamteg kitawoyna kanan Apo Jesus, ket aliwaynan
Bibilin ye ampangalingay kantawo.

Hilay Aanak nin Dioh ha Pamteg

26 Hikawon kaganaan ket aanak na kawoynan Apo Dioh makauli
ha pamteg yo kanan Apo Cristo Jesus, 27 ta hilay kaganaan a
binawtihmowan uli ha pamakimamagha la kanan Cristo, ket ampagbi-
ay hilaynan omen kanan Cristo. 28 Kaya-bay Judio man o ahe, ipoh
man o ahe, laki man o babayi, ket padipadihoyna boy mamagha

kawoynan kaganaan uli ha pamakimamagha yo kanan Apo Cristo
Jesus. 29 Haanin, ulita pagtao na kawoynan Apo Jesus, lalahi na
kawoynan Abraham boy mānawid nin impangako nan Apo Dioh kana.

4

1 Wanae ye labay kon habiyen. Hiyay mānawid, legan anak ya
po, aliwa yan umiigit ha maghay ipoh, agya man hiyabay ana ye
nagkonin nin kaganaan. 2 Hakop naya po nin ampangalingay kana boy
ampanalima nin kabandiyan na anggan maabot ye panaon a intaning
nan bapa na.
3 Wanabay met ye kahahaad tawo hatew. Ba-mo kitawon aanak,
ta hakop na kitawo po nin papadan nin tao. 4 Noba ha naabot anay
intaning nan Apo Dioh a panaon, intubol na yay Anak na ihti ha
babe-luta. In-anak yan maghay babayi boy napahakop ya ha Bibilin a
impahulat kanan Moises. 5 Intubol naya ta-omen na kitawon tebhen
a hakop po nin Bibilin. Ha wanabay, ibilang na kitawon Apo Dioh a
aanak na. 6 Ket ulita aanak kawoynan Apo Dioh, intubol nay Ihpidito
nin Anak na ha puho tawo. Ket makauli kana, mahabtan tawo yaynan
“Bapa” ye Apo Dioh. 7 Kaya-bay haanin, aliwa kawoynan ipoh, no
aliwan aanak na kawoynan Apo Dioh. Ket ulita aanak na kawoyna,
mānawid kawoyna met nin impangako na.

Hiyay Pangimahakit nan Pablo kanlan taga Galacia

8 Ha ahe yoya po katatanda ye Apo Dioh, ipoh kawon diohdiohan.
9 Noba haanin, ulita katatanda yo yaynay Apo Dioh o mamanged a
habiyen a katatanda na kawoyna, taket ta ampag-udong kawoyna man
ha papadan nin tao a ahe makahaglap boy homain hilbi? Taket ta labay
yoyna man ye paipoh? 10 Ampibaan yo nayi a mapaaliket yo yay Apo
Dioh makauli ha pangihayaghag yo nin mangaamot, bowan, panaon
boy taon a omen ha andiyagen lan Jujudio? 11 Angkahindak ako, ta
maka mahayang bengat ye kaganaan a pagbannog ko kanyo.
12 Kakatongno ko, an-ipakiiingalo ko kanyo a tuwaden yoko dayi. Ta
hatew ha anti ko kanyo, agya Judio ko, nagbi-ay akon ba-mon aliwan
Judio uli kanyo. Manged ye pananggap yo kangko hatew. 13 Boy tanda
yoynabay met a no ahe ako nakew kanyo ta-omen magpaimunaw uli
ha hakit ko, ket ahe ko dayi naipatanda kanyo ye Manged a Balita a
tungkol kanan Apo Jesus. 14 Wanabay man, ahe yoko met inumih o
ingkahwil agya po man nag-ilyadin panubok kanyo ye pagkahakit ko,
no aliwan tinanggap yo kon omen ha maghay anghil nin Dioh o ba-mon
hikoyna ye Apo Cristo Jesus. 15 Tubat ye kaaliktan yo kangko hatew.
Noba hinyay nalyadi? Mapaptegan ko po a no malyadin bengat, agya
po mata yo, ket luowen yon ibyay kangko hatew uli ha pangado yo
kangko. 16 Noba haanin, an-ibilang yo koyna laweh a kaaway, uli ha
pangihabi ko kanyo nin kaptegan?
17 Hilay ampanalingo kanyo, ket ba-mo hilan ampangimahakit
kanyo, noba aliwan manged ye tikih la. Ta labay lan bengat a mitaang
kawo kangko ta-omen hilabay ana ye humbongen yo. 18 Aliwan maloke
ye mangimahakit, dapot tana manged ye tikih boy lanang, aliwan
bengat no anti ko ha talig yo. 19 An-adoen kon aanak, legan ahe po
makit a genap ha bi-ay yoy ugali nan Cristo, ket ampananam akon
ilab a omen ha babayin anlamlaman. 20 Labay koyna dayi ye makew

ihen kanyo ta-omen katawo makatongtong a manged, ta angkahindak
akoynan tubat uli kanyo.

Hiyay Nakailalayian nan Sara boy Agar

21 Haanin, hikawon malabay pahakop ha Bibilin, tepeten katawo
man! Angkatalohan yo lagi ye Bibilin? 22 Naihulat a Habi nin Dioh a
hiyay Abraham, main yan luwan anak a laki.* Hiyay magha, anak naya
ha ipoh a hiyay Hagar.† Ket hiyay magha met, anak naya met kanan
Sara‡ a babayin aliwan ipoh. 23 Hiyay anak na ha ipoh, ket nianak
ya makauli ha kalabayan nin tao. Noba hiyay anak na kanan ahawa
na, nianak ya bilang katupadan nin pangako nan Apo Dioh kana.
24-25 Hilatin luwan babayi ye nakailalayian nin luwan kahundoan.
Hiyay kahundoan a in-ibyay nan Apo Dioh kanan Moises hatew ha
Mapantay nin Sinai ihtew ha Arabia, ket yabayti ye nailalayi kanan
Hagar boy aanak na a pawa ipoh. Nakailalayian met ha Jerusalem
haanin, ta hilay tatao a angkumonin ihtew, ket naipoh hilan Bibilin.
26 Noba hiyay Jerusalem ha langit, ket malihway ya. Yabayti ye
nailalayi kanan Sara, ta aliwa yan ipoh. Ket hiyay Sara met ateed ye
pinagkaindo tawo, ta aliwa kitawon ipoh nin Bibilin. 27 Ta wanae ye
naihulat a Habi nin Dioh,
"Hikan babayi a baug,
mag-aliket ka boy ipangha moy aliket mo,
hika a ahe po nakadiha nin ilab nin panganak.
Ta malalabong po lanoy aanak mo
dinan kanan babayin main ahawa."§
28 Kakatongno ko, no way-omen a hiyay Isaac ket nianak ya makauli
ha pangako nan Apo Dioh, wanabay kitawo met a nag-ilyadin aanak
nin Dioh. 29 Hiyay Isaac a nianak makauli ha kapalyadiyan nin
Ihpiditon Dioh, ket impaloke na yan Ismael a nianak makauli ha
kalabayan nin tao. Wanabay kitawo met haanin, ta an-ipaloke la
kitawon tataon ampaipoh ha Bibilin. 30 Noba wanae ya ye naihulat
a Habi nin Dioh, "Paalihen mo yay babayin ipoh boy hiyay anak na, ta
hiyay anak na, ket ahe ya malyadin makipanawid kanan anak nan
babayin aliwan ipoh."* 31 Kaya-bay kakatongno ko, aliwa kitawon
aanak nan babayin ipoh, no aliwan aanak na kitawon babayin aliwan
ipoh.

5

Hiyay Kalihwayan lan Ampamteg kanan Apo Jesus

1 Pinalihway na kitawoynan Apo Jesus ta-omen kitawo magbi-ay a
malihway. Kaya-bay pakapah-ey kawo boy adi kawoyna paipoh uman
ha Bibilin. 2 Pakaleng-en yon manged yati! Hikon Pablo ye ampaghabi
kanyo a no patuli kawo uli ha pangapeh yon maibilang a matoynong
ha pamilew nan Apo Dioh, homain yaynan hilbi kanyo ye dinyag nan
Cristo. 3 Habiyen koyna man a ayaman a ampangapeh a maibilang
a matoynong makauli ha pagpatuli, ket katapulan a humbongen nay
kaganaan a Bibilin. 4 Hikawon ampangapeh a maibilang a matoynong

* **4:22** Genesis 16:15; 21:2-3. † **4:22** *Hagar* ket indo nan Ismael kanan Abraham. ‡ **4:22** *Sara* ket indo nan Isaac kanan Abraham. § **4:27** Isaias 54:1. * **4:30** Genesis 21:10.

ha pamilew nan Apo Dioh makauli ha panumbong nin Bibilin, ket
in-ihyay yoynay hadili yo kanan Cristo boy ampitaang kawoyna ha
kangedan nan Apo Dioh. 5 Noba hikayi, angkahigudo mi a maibilang
kayin matoynong makauli ha Ihpiditon Dioh uli ha pamteg mi kanan
Apo Jesus. 6 Ta kanlan nakimamaghayna kanan Apo Cristo Jesus, ket
aliwaynan maalaga no natuli o ahe ye maghay tao, no aliwan hiyay
maalaga tana ket hiyay pamteg a makit makauli ha pangado.
7 Manged ye panumbong yo kanan Cristo hatew! Noba aya lagi
ye namatgen kanyo ha pahulong yon panumbong ha kaptegan?
8 Angkahigudo ko a aliwan hiyay Apo Dioh ye namatgen kanyo,
ulita hiyaynabay met ye nanagyat kanyo a mamteg kanan Apo Jesus.
9 Pakaihipen yon manged! Hiyay aliwan huhton adal ket ba-mo yan
pamalbag. Agya makandin bengat, ket palbagen nay kaganaan a
ginameh a tapok. 10 Noba uli ha pamakimamagha tawo kanan Apo,
ampanigudo ko a adi kawo patalingo ha lumbo a ihip. Ket ayaman
yain a ampanyoot kanyo, duhaen na yan Apo Dioh.
11 Kakatongno ko, anhabiyen lan kanayon a an-ipatanda ko po a
katapulan ye patuli. No peteg yain, taket man awod ta an-ipaloke lako
po ateed nin kapadiho kon Jujudio? Boy no an-ipatanda ko a katapulan
ye patuli, ahe la koyna dayi ampag-inakitan ha pangipatanda ko nin
tungkol ha pagkamatey nan Apo Jesus ha kodoh. 12 Haanin, hilay
ampanyoot kanyo, ahe hilan bengat dayi patuli, no aliwan ipaputoh
layna ingat!
13 Kakatongno ko, hinagyat na kawon Apo Dioh a magbi-ay a
malihway. Noba yatin kalihwayan, adi yo dayi anggawien ha panyag
nin kalabayan nin laman yo, no aliwan gawien yoya ha paghilbi
ha magha boy magha uli ha ado. 14 Ta hilay kaganaan a Bibilin,
ket naimamaghayna ha bilin a wanae, “Adoen moy kapadiho mo
a omen ha pangado mo nin hadili mo.”* 15 Noba no pahulong
kawon mapaypahakit boy mapay-away a ba-mon matubag a ahon
ampaybakbak, maka madama yoy bi-ay nin balang magha. Kaya-bay
mag-alla kawo.

Hiyay Pagbi-ay makauli ha Ihpiditon Dioh

16 Wanae ye mahabi ko. Palubohan yo ye Ihpiditon Dioh a manguna
ha bi-ay yo. Ket maliklikan yoy panyag nin kalabayan nin laman
yo. 17 Ta hiyay kalabayan nin laman, ket lumbo ya ha kalabayan nin
Ihpiditon Dioh. Ket hiyay kalabayan nin Ihpiditon Dioh, lumbo ya
met ha kalabayan nin laman. Yatin luwa, lanang hilan ampaykuntada.
Kaya-bay ahe yo angkadyag ye labay yon diyagen. 18 Noba no hiyay
Ihpiditon Dioh ye ampangibagnoh kanyo, ahe na kawoynan hakop nin
Bibilin.
19 Mataloh a matandaan ye didiyag a kalabayan nin laman a
omen kanlan hilati: pamabayi o pamakilaki, kadamogan, ampakailoy
a pagbi-ay, 20 panggalang ha diohdiohan, pangkulam, pangahulog,
paytomhang, pangimon, pangapoot, pangakokoh, pamakiaway, pa-
makitupig, 21 pangaibeg, paglahing, palugad a paghayaghag boy
kanayon po a didiyag a omen kanlan hilati. Habiyen koyna man ye
babala ko kanyo hatew a hilay ampanyag nin wanabay, ket ahe hila
maibilang kanlan anhakopen nan Apo Dioh.

* **5:14** Levitico 19:18.

22-23 Noba no hiyay Ihpiditon Dioh ye ampanguna ha bi-ay tawo,
hilati ye makit ha bi-ay tawo: pangado, kaaliktan, katanaan, pag-
pahinhiya, kaanohan, kangedan, mapatayaan, kaaypaan nakem, boy
pamenben ha hadili. Homain bibilin a maikuntada kanlan hilati.
24 Hilay tataon ampakimamaghayna kanan Apo Cristo Jesus, ket bilang
laynan impako ha kodoh ye kaganaan a mangaloke a kalabayan nin
laman la a māgkahalanan. 25 Ket haanin, ulita hiyaynay Ihpiditon
Dioh ye ampanguna ha bi-ay tawo, pahulong tawo ya awod a
humbongen. 26 Adi kitawoyna ampaglambong, ampaypahakit ha
magha boy magha boy adi kitawoyna ampaykaibeg.

6

Hiyay Payhahaglap ha Kaidapan

1 Kakatongno ko, no main man kanyo ye magkahalanan, hilay an-
ibagnoh nin Ihpiditon Dioh, katapulan a haglapan la yan magpahulong
ha panumbong kanan Apo Jesu Cristo. Noba diyagen lan main
kaaypaan nakem boy mag-alla hila, ta maka matukho hila met.
2 Mayhahaglap kawo ha pakabyatan nin balang magha, ket ha
wanabay, mahumbong yo ye bilin nan Cristo. 3 No main man kanyon
ampangihip a umiigit ya kanlan kanayon, noba ahe met manayti, ket
anlokowen nan bengat ye hadili na. 4 Katapulan a pakaihipen nin
balang magha ye didiyag na. No maawong, mag-aliket ya. Noba
adi nayna dayin an-ihipen a magagaling ya kanlan kanayon. 5 Ta
pakibatan lano nin balang magha ye didiyag na.

6 Hilay an-adalan nin Habi nin Dioh, katapulan a haglapan boy
dakayan la hila met nin pagkangedan ye ampangiadal kanla.

7 Adi yo anlokowen ye hadili yo. Ta hiyay Apo Dioh, ahe ya
matalingo. Ta no hinyay intanem nin maghay tao, hiya met ateed
ye pupolen na. 8 Ta hiyay taon ampanumbong nin kalabayan nin
laman na, ket ba-mo yan ampananem nin kalok-an, ket mamupol ya
nin kapaduhaan a homain anggaan. Noba hiyay taon ampanumbong
nin kalabayan nin Ihpiditon Dioh, ket ba-mo yan ampananem nin
kangedan, ket mamupol ya met nin bi-ay a homain anggaan. 9 Kaya-
bay adi kitawo anhumawa a manyag nin manged. Ta no pahulong kita-
won manyag, maabot lano ye panaon a mamupol kitawon kangedan.
10 Kaya-bay tepe main kitawon panaon, papanyag tawoyna nin manged
ha kaganaan a tao, lalalo ana kanlan kakatongno tawo kanan Apo
Jesus.

Huyot a Babala boy Pangumohta

11 BILEWEN YO. MANGAYADET YE HULAT. HIKOBAY YE NANULAT
NIN YATI.

12 HILAY AMPAMILIT KANYON PATULI, LABAY LAN BENGAT A
MAPAALIKET LA HILAY KAPADIHO LAN JUJUDIO. ANDIYAGEN LA
YATEW, TA ANGKALIMO HILAN MIPALOKE NO IPATANDA LA A HIYAY
PAGKAMATEY NAN CRISTO HA KODOH YE MAKAPILIGTAH NIN TAO.
13 NOBA AGYA HILAY NATULI, KET AHE LA MET ANHUMBONGEN
YE KAGANAAN A BIBILIN. LABAY LAN BENGAT A PATULI KAWO
TA-OMEN LA MAILAMBONG KANLAN KAPADIHO LAN JUJUDIO A
ANHUMBONGEN YO YATIN BILIN TUNGKOL HA PAGPATULI.

14 NOBA HIKO, HOMAIN AKON MAILAMBONG, NO ALIWAN HIYAY
PAGKAMATEY NAN APO TAWON JESU CRISTO HA KODOH. TA ULI

HA PAGKAMATEY NA HA KODOH, HOMAIN YAYNAN ALAGA KANGKO
YE AMPABLIYEN LAN TATAON AHE AMPANUMBONG KANAN APO
DIOH BOY HOMAIN AKOYNA MET ALAGA KANLA. 15 ALIWAYNAN
MAALAGA NO NATULI O AHE. HIYAY MAALAGA, KET BINAYO NA
KITAWOYNAN APO DIOH. 16 HIKAWON KAGANAAN A PAGTAO NIN
DIOH BOY AMPAGBI-AYAN YE IN-ADAL KO, MIKAKAANTI DAYI KANYO
YE KATANAAN BOY PANGINGALO NAN APO DIOH.

17 KAYA-BAY PAIBAT HAANIN, AN-IPAKIIINGALO KO KANYO A ADI
YOYNA DAYI PAHANAN YE PAG-IDAP KO. HUHTOYNA DAYI YATIN
TITILI NIN LAMAN KO A MAKAPIPAPTEG A MAGHILBI NA KON APO
JESUS.

18 KAKATONGNO KO, MIKAKAANTI YA DAYI KANYON KAGANAAN
YE KANGEDAN NAN APO TAWON JESU CRISTO. AMIN.

Hiyay Hulat nan Pablo kanlan
TAGA EFESO

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Apo Cristo Jesus makauli ha
kalabayan nan Apo Dioh. Nanulat ako kanyon pagtao nan Apo Dioh a
mapatayaan a māmteg nan Apo Cristo Jesus ihen ha banwan Efeso.
2 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Bapa
tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.
3 Galangen tawo yay Apo Dioh a Dioh boy Bapa nan Apo tawon
Jesu Cristo. Uli ha pamakimamagha tawo kanan Cristo, ket in-ibyay
na kantawo ye kaganaan a pagkangedan a naihpiditowan a ibat ha
langit.
4 Bayo na po palhowaen Apo Dioh ye babe-luta, ket pinili na
kitawoyna a pagtao na makauli ha pamakimamagha tawo kanan Cristo
ta-omen kitawo mabi-ay a homain kahalanan boy homain pakaumihan
ha pamilew na. Uli ha ado nan Apo Dioh kantawo, 5 tinuga na
kitawoyna hatew po a aanak na makauli kanan Apo Jesu Cristo. Ta
yati ye kaaliktan boy kalabayan na 6 ta-omen tawo yan galangen uli
ha tubat a kangedan a in-ibyay na kantawo makauli kanan Anak na a
ampakaadoen na.
7-8 Timbeh na kitawon Cristo makauli ha daya na. Hiyay labay
habiyen, napatawad anay kakahalanan tawo. Dinyag na yatew
makauli ha pamyay na kantawo nin mahbol a kangedan na dayon
kaganaan a kadunongan boy pagkataloh. 9 Ket ha kalabayan
nan Apo Dioh, impatanda na kantawo ye monikala na a ahe na
impatanda hatew. Intupad na yatin monikala na makauli kanan
Cristo 10 pangaabot nin panaon a intaning na. Yati ye monikala na,
paymamaghaen na hilay kaganaan a anti ha langit boy ha babe-luta,
ket ipahakop na hila kanan Cristo.
11 Makauli ha pamakimamagha tawo kana, pinili na kitawoynan Apo
Dioh a pagtao na. Tinuga na kitawoyna, ta yabayti ye monikala na
hatew po, ta andiyagen nay kaganaan ha kalabayan na. 12 Dinyag nan
Apo Dioh yatew ta-omen hikitawon ampamteg ana kanan Cristo, ket
mag-ilyadin pakaigalangan na uli ha kadangalan na. 13 Ha nange yoy
kaptegan a hiyay Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesu Cristo
a mangiligtah kanyo, ket pinamtegan yo boy naimamagha kawoyna
kana. Ket in-ibyay nan Apo Dioh kanyo ye Ihpidito na a impangako
na hatew po bilang pagkakitan a pagtao na kawoyna. 14 Ket ulita in-
ibyay nan Apo Dioh ye Ihpidito na kantawo, angkahigudo tawoyna
a matanggap tawo ye impangako nan Apo Dioh kantawo angga ha
maignap ye kaligtahan tawo a pagtao na. Kaya-bay galangen yay Apo
Dioh uli ha kadangalan na!

Hiyay Pakigwang nan Pablo

15 Kaya-bay paibat ha nabalitaan koy tungkol ha pamteg yo kanan
Apo Jesu Cristo boy hiyay tungkol ha pangado yo kanlan kaganaan
a pagtao nin Dioh, 16 ket lanang katawoynan ampahalamatan kanan
Apo Dioh, tepe an-ipakigwang katawo kana. 17 An-ipakigwang ko
kanan Apo Dioh a makapalyadiyan a Bapa boy Dioh nan Apo tawon

Jesu Cristo a biyan na kawon kadunongan boy pagkataloh a ibat ha
Ihpidito na ta-omen lalo yoya po makatatanda. 18 Ampakikwaen ko po
a pahnagan na dayin Apo Dioh ye ihip yo ta-omen yoya matandaan ye
anhigudowen a nanagyatan na kantawo a hiyay mahbol boy manged
a tawiden lan pagtao na. 19-20 Ampakikwaen ko po a matandaan yo
dayi ye ahe makwan ihipen a kapalyadiyan na a anggawien na ha
panaglap na kantawo a ampamteg kana. Ket yatin kapalyadiyan, hiya
met ateed ye ginawi na a nami-ay uman kanan Cristo boy nangipaikno
kana ha dapit wanan na ha langit. 21 Ket hiyay Apo Jesu Cristo, maiigit
ya kanlan kaganaan a ihpiditon ampanakop, main kapalyadiyan boy
mānguna. Aliwan bengat haanin a panaon, no aliwan makanoman.
22 Impahakop naynan Apo Dioh ye kaganaan kanan Cristo, boy dinyag
na yan pinagkaō nin kaganaan ha ikanged nin papangkat lan māmteg
na 23 a pinagkalaman na. Hilay papangkat lan māmteg ket an-ignap
nan Cristo a ampangignap nin kaganaan.

2

Bini-ay na kitawon Uman Apo Dioh

1 Hatew, bilang kawon natey uli ha panlabag boy kakahalanan
yo. 2 Hiyay pagbi-ay yo hatew, ket omen met kanlan tataon ahe
ampanumbong kanan Apo Dioh boy napahakop kawo ha poon lan
mangaloke a ihpidito ha lowang. Hiyabay ye Satanas a ampanakop
kanlan tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh. 3 Wanabay
kitawon kaganaan hatew. Ampagbi-ay kitawo ha kalabayan nin laman
tawo boy anhumbongen tawoy mangaloke a ihip boy tanam nin laman
tawo. Ket uli kananyati, padipadiho na kitawon paduhaan Apo Dioh.
4 Noba uli ha tubat a ado boy mahbol a pangingalo nan Apo Dioh
kantawo, 5 bini-ay na kitawo a kalamo nan Cristo, agya naibilang
kitawon natey uli ha panlabag boy kakahalanan tawo. Kaya-bay
naligtah kitawo uli ha kangedan nan Apo Dioh. 6 Ket uli ha
pamakimamagha tawo kanan Cristo, bini-ay na kitawon Apo Dioh boy
pinaikno na kitawo ha talig nan Cristo ha langit 7 ta-omen lano ha
maabot ye panaon, maipakit nay homain kapadihon kahbolan nin
kangedan na uli ha pangingalo na kantawo makauli kanan Apo Cristo
Jesus. 8 Ta makauli ha kangedan nan Apo Dioh, ket naligtah kitawo
makauli ha pamteg tawo kanan Apo Jesus, aliwan makauli ha hadili
tawon didiyag, no aliwan digalo na yan Apo Dioh. 9 Aliwa ya uli ha
manganged a didiyag tawo. Kaya-bay ahe ya malyadin ilambong nin
ayaman. 10 Hiyay Apo Dioh, binayo na kitawo uli ha pamakimamagha
tawo kanan Cristo ta-omen manyag nin manged a nangitaladanan na
kantawo hatew po.

Hiyay Paymamagha lan Jujudio boy Aliwan Judio makauli kanan Cristo

11 Kaya-bay hikawon aliwan Judio, ihipen yoy kahahaad yo hatew.
Nianak kawon aliwan Judio boy an-umihen lan Jujudio ta aliwa kawon
omen kanla a natuli. Noba hiyay pagkatuli la, ket ha laman bengat boy
diyag nin tao. 12 Ihipen yo a hatew, ket ahe yoya po katatanda ye Cristo
boy ahe kawo po kabilang kanlan tatao nan Apo Dioh a hilay Israelita
boy ahe kawo po hakop nin kahundoan nin pangako nan Apo Dioh

kanlan Israelita. Hatew, ampagbi-ay kawon homain kahigudowan boy
ahe yoya po katatanda ye Apo Dioh. 13 Hatew, mataang kawo kanan
Apo Dioh. Noba haanin, uli ha pamakimamagha yo kanan Apo Cristo
Jesus, naihaley kawo kanan Apo Dioh makauli ha daya nan Cristo.
14 Ta hiyaynabay met a Cristo ye namaykahundo kantawo. Pinay-
mamagha nay Jujudio boy aliwan Judio. Ket makauli ha laman na a
naipako ha kodoh, inalih nay paykahulog ha magha boy magha a ba-
mon alad a ampangihyay kantawon Jujudio kanlan aliwan Judio. 15 Ha
pagkamatey nan Apo Jesus, inalihan nan hilbi ye Bibilin a impahulat
kanan Moises a anhumbongen lan Jujudio. Dinyag na yatew ta-omen
hilayna mag-ilyadin ba-mon mamaghan bayon laman ye Jujudio boy
aliwan Judio. Ket ha wanabay, mapaykahundo hilayna. 16 Boy yatin
mamaghan bayon laman a hilay Jujudio boy aliwan Judio, naikahundo
kanan Apo Dioh makauli ha pagkamatey nan Apo Jesus ha kodoh. Ulin
yati, homain hilaynan paykahulog ha magha boy magha.
17 Hiyay Apo Jesu Cristo, nakew ya ihti ha babe-luta. Ket impatanda
nay Manged a Balita nin paykahundo kanyon aliwan Judio a mataang
kanan Apo Dioh hatew. Impatanda na met kammin Jujudio a mahaley
kana. 18 Ta uli kanan Cristo, padipadiho kitawoynan makahaley kanan
Apo Dioh makauli ha mamaghan Ihpidito na.
19 Kaya-bay haanin, hikawon aliwan Judio, aliwa kawoynan daday-
ohan o taga lumbo a lugal, no aliwan kalugalan la kawoynan pagtao
nan Apo Dioh boy kabilang kawoyna met ha pamilya na. 20 Hikitawon
māmteg, ket nailalayi kitawo ha maghay baey a hilay aapohtol boy
popodopita ye pinagkatodek na. Ket hiyay pinagkapundahyon na met,
hiyay Apo Cristo Jesus. 21 Ket makauli kana, napay-aepaep kitawo a
ba-mon kakahangkapan nin baey, ket mag-ilyadi ya lanon Timplo nan
Apo Jesus. 22 Ket hikawon aliwan Judio, makauli ha paymamagha
yo kanan Cristo, maimamagha kawo met kanlan Jujudio a ba-mon
kakahangkapan nin yatin Timplo a angkunaan nan Apo Dioh makauli
ha Ihpidito na.

3

Hiyay Monikala nan Apo Dioh kanlan aliwan Judio

1 Ulin yatin dinyag nan Apo Dioh, hikon Pablo a napidiho uli ha
paghilbi kanan Apo Cristo Jesus ha ikanged yon aliwan Judio, ket
lanang katawon an-ipakigwang. 2 Tanda kon nabalitaan yoyna met a
impataya na kangkon Apo Dioh ye pangipatanda nin Manged a Balita
kanyo. 3 Ta hiyay monikala na a ahe na impatanda kanlan tatao hatew,
ket impatanda na kangko a omen ha hinabi koyna kananyatin hulat
ko. 4 Ha pamaha yo nin yatin hulat ko, matandaan yoy pagkataloh
ko ha monikala nan Apo Dioh tungkol kanan Cristo. 5 Yatin monikala
nan Apo Dioh, ket ahe na bega impatanda kanlan tatao hatew. Noba
haanin, makauli ha Ihpidito na, impatanda nayna kanlan aapohtol na
boy popodopita na.
6 Wanae ye monikala nan Apo Dioh. Makauli ha Manged a Balita a
tungkol kanan Apo Jesus, hilay aliwan Judio ket ipadiho na hilayna
kanlan Jujudio a manawid nin kangedan na. Ipadiho na hilaynan
pinagkalaman nan Cristo. Boy ipadiho na hilaynan mananggap nin
impangako na uli ha pamakimamagha la kanan Cristo Jesus.

7 Uli ha ingalo nan Apo Dioh boy makauli ha kapalyadiyan na, dinyag
na kon māghilbi na a mangipatanda nin Manged a Balita. 8 Agya po
man pinakamaaypa ako kanlan pagtao nan Apo Dioh, ket pinili nako
po ateed a mangipatanda kanyon aliwan Judio nin yatin ahe makwan
ihipen a kangedan nan Cristo 9 boy mangipalinaw ha kaganaan a
tatao no way-omen na yan itupad ye monikala na. Hiyay Apo Dioh
a namalhowa nin kaganaan, ahe na impatanda hatew ye monikala
na. 10 Noba haanin, an-ipalinaw koyna yati ta-omen makauli ha
pangkat lan māmteg na, ket maipatanda yayna kanlan māmoon boy
mānungkolan ha langit ye kadunongan nan Apo Dioh a ampipatnag
ha nakahinadi a papadan. 11 Yabayti ye monikala nan Apo Dioh hatew
bayo na po palhowaen ye babe-luta a intupad na makauli kanan Cristo
Jesus a Apo tawo. 12 Ket uli kanan Cristo boy makauli ha pamteg tawo
kana, ahe kitawoyna angkalimo a humaley kanan Apo Dioh boy ahe
angkahindak a umadap kana. 13 Kaya-bay an-awoken ko kanyo a ahe
yo dayi palubohan a kumapey ye nakem yo uli ha kaidapan a andihaen
ko ha ikanged yo, ta ikadangal yo man yati.

Hiyay Pangipakigwang nan Pablo kanlan taga Efeso

14 Kaya-bay tepe kon maihipan yatin monikala nan Bapa a Dioh
kantawo, ampanalimukod akon ampakigwang kana. 15 Hiyabay ye
Bapa lan kaganaan a anti ha langit boy hilay anti ha babe-luta a
imbilang na a pamilya na. 16 An-ipakigwang ko a pakhawen nin
Ihpidito na ye nakem yo makauli ha mahbol a kangedan na boy
kapalyadiyan na. 17 Boy mikakaanti ya dayi ye Cristo ha puho yo
makauli ha pamteg yo kana. Boy an-ipakigwang ko met a mag-ilyadi
kawon mapah-ey boy maghen ha pangado nan Apo 18 ta-omen hikawo
boy hilay kanayon a pagtao nin Dioh, ket matalohan yon luboh no way-
omen kaway, kakadang, katagay boy kaalale ye pangado nan Cristo
kantawo. 19 Boy madihaan yo dayi ye ahe makwan ihipen a pangado
nan Cristo ta-omen makit kanyo ye pangugali nan Apo Dioh.
20 Kaya-bay galangen tawo yay Apo Dioh, ta hiyan bengat ye
makadyag nin umiigit po ha hinyaman a malyadi tawon pakikwaen o
ihipen makauli ha kapalyadiyan na a ampagtige kantawo. 21 Galangen
tawo yay Apo Dioh makanoman uli ha kangedan na a makit ha pangkat
lan māmteg na boy kanan Cristo Jesus. Amin.

4

Hiyay Mamagha a Pinagkalaman nan Cristo

1 Bilang maghan pidiho uli ha paghilbi ko kanan Apo Jesus, an-
ipahehpet ko kanyo a magbi-ay kawon katanggap-tanggap kanan
Apo Dioh bilang tataon hinagyat na a pagtao na. 2 Magbi-ay
kawon mapagmakaaypa boy maanoh. Boy maypapahinhiya kawo ha
kakapeyan nin magha boy magha bilang pangipakit yo nin pangado
yo. 3 Pakaapehen yon mikakaanti kanyo ye paymamagha yo a ibat ha
Ihpiditon Dioh makauli ha manged a pamakilamo a ampangimamagha
kanyo. 4 Hikitawon māmteg, ket mamaghan pinagkalaman na boy
mamaghan Ihpiditon Dioh ye mikakaanti kantawo. Ket mamaghan
kahigudowan ye nanagyatan nan Apo Dioh kantawo. 5 Mamagha ya
ye Apo tawo a hiyay Apo Jesus, mamaghan pamteg boy mamaghan

bawtihmo. 6 Mamagha ye Dioh a Bapa nin kaganaan. Hiyabay ye
igit ha kaganaan, ampanyag ya ha kaganaan boy mikakaanti ya ha
kaganaan.
7 Noba agya mamagha kitawon laman, binyanan na met Cristo ye
balang magha kantawo nin nakahinadi a binaba ha kalabayan na.
8 Kaya-bay wanae yay naihulat a Habi nin Dioh,
"Ha nipatagay ya ha langit, kaget na hilay malabong a tataon hinambot
na,
ket main yan in-ibyay kanlan tatao na."*
9 Hinyay labay habiyen no "nipatagay ya ha langit"? Hiyay labay
habiyen, nuna yan inumaypa ihti ha babe-luta† bayo ya nipatagay
ha langit. 10 Ket hiyay Apo Jesus a inumaypa ihti ha babe-luta, hiya
met ateed ye nipatagay ha katatagayan a langit ta-omen ya anti ha
kaganaan.
11 Hilay kanayon, binyanan na hilan binaba bilang aapohtol. Ket
hilay kanayon met popodopita, māngipatanda nin Manged a Balita
kanlan ahe po ampamteg, papahtol boy māngiadal nin Habi nin Dioh.
12 Dinyag nan Apo Jesus yati ta-omen na hila italadan ye pagtao na
ha paghilbi kana ta-omen hila pumah-ey ye māmteg a pinagkalaman
na. 13 Ket ha wanabay, mapaymamagha kitawoyna ha pamteg boy
pagkatanda kanan Anak nin Dioh. Boy mag-ilyadi kitawon mapah-ey
ha pamteg anggan mag-ilyadin genap ye pangugali tawo a omen kanan
Apo Jesu Cristo.
14 Ket no genap kitawoyna, ahe kitawoyna omen ha anak a pabayo-
bayo ye ihip na boy mataloh makumbinyo ha lumbo a adal lan
tataon labay mangiugot kantawo ha kalok-an. 15 No aliwan maghabi
kitawo ha kaptegan a main ado ta-omen kitawo mag-ilyadin omen
kanan Cristo a pinagkaō tawo. 16 Ket makauli kana, hilay kaganaan
a pahen nin pinagkalaman na a hilay māmteg na, ket maymamagha
boy mayhuhuglong a omen ha payhuhuglong nin papahen nin laman
tawo makauli ha pipilpoan. Ket makauli ha maado a panumbong nin
balang magha ha man-ipadyag nan Cristo, lumake boy kumhaw ye
pinagkalaman nan Cristo.

Hiyay Bayon Bi-ay kanan Cristo

17 Uli ha katungkolan a in-ibyay nan Apo kangko, an-ipahehpet
ko kanyo a adi kawoynan magbi-ay a omen ha pagbi-ay lan ahe
ampamteg kanan Apo Dioh, ta homain hilbi ye an-ihipen la 18 boy
homain hilan pagkataloh. Ket uli ha kamutawan la boy kabyangan nin
ō, homain hilan bayon bi-ay a an-ibyay nan Apo Dioh kanlan pagtao na.
19 Homain hilaynan ding-ey. Kaya-bay nipaem hilayna ha kadamogan
boy lanang hilan angkahabek a manyag po nin kadinatan.
20 Noba hikawo, aliwan wanabay ye naadal yo tungkol kanan
Cristo. 21 Nange yoynay tungkol kanan Apo Jesus boy naadalan
kawoynan kaptegan a anti kana. 22 Kaya-bay lakwanan yoynay alan a
pangugali yo. Ta yabay-in ye ampakadama kanyo uli ha mapanalingon
kalabayan nin laman yo. 23 Palubohan yon bayowen nin Ihpiditon
Dioh ye ihip yo boy pangugali yo. 24 Ipakit yo a binayo na kawoynan

* **4:8** Kakanta 68:18. † **4:9** o lale-luta.

Apo Dioh boy main pangugali a omen kana a peteg a matoynong boy
homain kahalanan.
25 Kaya-bay adi kawoyna ampanago. Pawa anan bengat kapte-
gan ye habiyen yo ha balang magha, ulita mamagha kitawoyna a
pinagkalaman na.‡ 26 No mapoot kawo, liklikan yoy magkahalanan.
Adi yoyna dayin paolayan a madegleman ye poot yo.§ 27 Boy adi yoya
ampaolayan a magkamain yan dān ye Satanas a manukho kanyo.
28 Hiyay mānakaw, katapulan a tumgen yayna ha panakaw. Mag-
panapulan yayna tana nin madangal a kapanapulan ta-omen ya maka-
haglap kanlan mangaidap. 29 Adi kawoyna maghabin makapahakit, no
aliwan hiyay makahaglap, huhto boy manged kanlan ampakange.
30 Adi yoya ampaleleen ye Ihpiditon Dioh, ta hiyabay ye pagkakitan
a pagkonin na kawon Apo Dioh boy kahigudowan ha kaligtahan yo ha
maabot ye naitaning a panaon.
31 Alihen yoynay hahakit nakem, poot, pay-away, pagbugkaw,
paghabin makadama kanlan kanayon boy kaganaan a kalahin pan-
gahulog. 32 No aliwan mag-ilyadi kawon maanoh, mapanlunoh boy
mapaypatawad ha balang magha a omen ha pamatawad nan Apo Dioh
kanyo uli ha dinyag nan Apo Jesu Cristo.

5

Magbi-ay bilang taon Nahnagan

1 Haanin, ulita aanak na kawoynan Apo Dioh a an-adoen na, ket
tuwaden yoya. 2 Boy magbi-ay kawon main ado kanlan kanayon a
omen ha pangado nan Cristo kantawo makauli ha pangihagpa na nin
hadili na bilang digalo a mabango kanan Apo Dioh.
3 Ulita pagtao na kawoynan Apo Dioh, ket homain ana dayin
pakaidlawan kanyo a omen ha pamakilaki o pamabayi, kadamogan
o kaakokohan. 4 Boy adi yayna met mange kanyo ye madawa o
homain hilbin hahabi o madawan alolog. No aliwan mag-ilyadi
kawon mapahalamat kanan Apo Dioh. 5 Ta tanda yoyna met a ahe
yan maibilang kanlan anhakopen nan Cristo boy Apo Dioh ye taon
ampakilaki o ampamabayi, madamog ye pagbi-ay na o maakokoh. Ta
hiyay pangakokoh, ket naibilang yan panggalang ha diohdiohan.
6 Boy adi kawo patalingo ha ayaman a ampaghabin malyadi yo
hilan diyagen hilain. Ta hilatin mangaloke a didiyag ye hangkan
a paduhaan na hilan Apo Dioh ye tataon ahe ampanumbong kana.
7 Kaya-bay adi kawo ampakitupig kanlan hilain a tatao. 8 Hatew,
anti kawo ha kalitehan, noba haanin, anti kawoyna ha kahnagan, ta
pagtao na kawoynan Apo Cristo Jesus. Kaya-bay magbi-ay kawoyna
a omen kanlan tataon anti ha kahnagan. 9 Ta hiyay taon antina ha
kahnagan, ket pawa kangedan, katoynongan boy kaptegan ye makit
kana. 10 Pakitandaan yo no hinyay makapaaliket kanan Apo. 11 Adi
kawo ampakidaman ha homain hilbin andiyagen lan tataon anti ha
kalitehan, no aliwan ibagwa yoy mangaloke a didiyag la. 12 Ta agya
habiyen bengat ye hikliton andiyagen la ket makakading-ey. 13 Noba no
ibagwa yoy didiyag la, ket mahnagan hila boy matandaan la a maloke

‡ **4:25** Zacarias 8:16. § **4:26** Kakanta 4:4.

ye andiyagen la. 14 Ta angkapahnagan ye kaganaan a maabot nin
henag nin kaptegan. Kaya-bay angkahabi,
“Hikan angkatuloy, mimukat kayna.
Hikan natey, mimata ka,
ket pahnagan na kan Cristo.”
15 Kaya-bay pakahidi kawo ha pagbi-ay yo. Magbi-ay kawo dayi a
omen kanlan tataon mangadunong, aliwan omen kanlan mumutaw.
16 Gawien yoy panaon yo ha panyag nin manged, ta haanin a panaon,
malabong hilaynay tataon ampanyag nin maloke. 17 Kaya-bay adi
kawo pakamutaw, no aliwan pakaihipen yon manged no hinyay
kalabayan nan Apo Dioh.
18 Adi kawo ampaglahing, ta ampakadama yain nin bi-ay yo, no
aliwan palubohan yon maheb kawon Ihpiditon Dioh. 19 Ha paytipon
yo, magkanta kawo ha magha boy magha nin nakahinadi a kakantan
panggalang kanan Apo Dioh. Kantaan yo yay Apo nin luboh ha puho
yo. 20 Boy uli ha dinyag nan Apo tawon Jesu Cristo, lanang kawon
pahalamat kanan Bapa a Dioh uli ha kaganaan a babagay.

Hiyay Babala kanlan Miahawa

21 Magpahakop kawo ha magha boy magha bilang pamiha yo kanan
Cristo.
22 Hikawon babayi, pahakop kawo ha ahawa yo a omen ha
pagpahakop yo kanan Apo Jesu Cristo. 23 Ta hiyay laki ye pagkaō
nan ahawa na a omen met ateed kanan Cristo a pinagkaō nin pangkat
lan māmteg a pinagkalaman na. Boy hiyay Apo Jesus met ateed ye
Māngiligtah la. 24 Ket no way-omen ye pagpahakop nin pangkat lan
māmteg kanan Cristo, wanabay met dayi ye pagpahakop nan babayi
kanan ahawa na.
25 Hikawon lalaki, adoen yo met ye ahawa yo a omen ha pangado
nan Cristo ha pangkat nin māmteg na. Ta inhagpa nay bi-ay na uli
kanla 26 ta-omen hila mag-ilyadin malinih makauli ha Habi nin Dioh
a ba-mon nauyahan nin lanom. 27 Dinyag na yatew ta-omen na hila
maiadap ye pangkat lan māmteg ha hadili na a matampa, homain
batek o kolidet, homain kahalanan boy homain pakaumihan. 28 Kaya-
bay katapulan a adoen nan laki ye ahawa na a omen ha pangado
na ha hadili nan laman. Hiyay lakin ampangado nin ahawa na, ket
ampangado ya met nin hadili na. 29 Ta homain taon ampangahulog
nin hadili nan laman, no aliwan ampakanen boy anhayhayen naya a
omen ha panayhay nan Cristo ha pangkat lan māmteg na, 30 ta pahen
na kitawon laman na.
31 Hiyay naihulat a Habi nin Dioh, “Kaya-bay lakwanan nan laki ye
bapa boy indo na ta-omen hilayna mapaylamo a miahawa. Ket hilay
luwa, mag-ilyadi hilaynan mamaghan laman.”* 32 Kananyatin pahen
nin Habi nin Dioh, main kitawon maadal a maalaga boy maldeg a
kaptegan. Hiyay andektan nin yati ket hiyay tungkol kanan Cristo boy
hiyay pangkat lan māmteg na. 33 Kaya-bay hikawon lalaki, adoen yoy
ahawa yo a omen ha hadili yo. Ket hikawon babayi, bihaen yo met ye
ahawa yo.

---

* **5:31** Genesis 2:24.

6

Hiyay Adal kanlan Tutoa boy Aanak

1 Hikawon aanak, humbongen yoy tutoa yo uli kanan Apo, ta yabayti
ye huhton diyagen. 2 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh, "Bihaen
moy bapa boy indo mo." Ket yati ye unan bilin a main kalakhip a
pangako a wanae, 3 "No diyagen mo yain, ket minged ka boy kumadang
ye bi-ay mo."*

4 Hikawon babapa, adi kawo manyag nin ikahulog lan aanak yo.
No aliwan, ha pangalingay yo kanla, iilmaw boy iadal yo kanla ye
kalabayan nan Apo.

Hiyay Adal tungkol kanlan Iipoh boy Aamo

5 Hikawo met a iipoh, humbongen yon main pamiha, limo boy luboh
ha puho yo ye amo yo ihti ha babe-luta. Diyagen yo yati a ba-mon
hiyay Cristo ye ampaghilbiyan yo. 6 Diyagen yon manged ye abala yo,
angkakit la kawo man o ahe. Aliwan bengat ta labay yo hilan maaliket
kanyo, no aliwan ulita māghilbi na kawon Cristo boy andiyagen yon
luboh ha puho yo ye kalabayan nan Apo Dioh. 7 Maghilbi kawo kanla
a main aliket a ba-mon hiyay Apo ye ampaghilbiyan yo, aliwan tao.
8 Ta tanda yobayna a biyan na yan Apo nin plimyo ye balang magha
ha kaeteban nin manganged a didiyag na, ipoh man o ahe.

9 Ket hikawo met a aamo, diyagen yoy manged kanlan iipoh yo.
Adi yo hila anlilimowen, ta tanda yoynabay met a hikawo boy hilay
iipoh yo, ket mamaghan bengat ye Amo yo ha langit boy homain yan
antupigan.

Hilay Almah a In-ibyay nan Apo Dioh

10 Haanin, yati ye huyot a bilin ko kanyo. Pakapah-ey kawo ha
pamakimamagha yo kanan Apo makauli ha tubat a kapalyadiyan na.
11 Gawien yoy kaganaan a aalmah a in-ibyay nan Apo Dioh kanyo
ta-omen yo malabanan ye kaganaan a papadan nin panalingo nan
Satanas. 12 Ta aliwan tao ye kalaban tawo, no aliwan hilay anti ha
kalitehan a mānakop, mānungkolan boy mānguna lan mangaloke
a ihpidito boy hilay main kapalyadiyan a anti ha lowang. 13 Kaya-
bay gawien yoy kaganaan a aalmah a in-ibyay nan Apo Dioh ta-
omen lano lumateng ye kalok-an, ket mikakaanti kawon mapah-ey.
Ket pangayadi yon nakilaban, mapah-ey kawo po ateed a ampideng.
14 Kaya-bay pakapah-ey kawon lumaban. Iakeh yoy kaptegan boy
ihoot yoy katoynongan ha pagaw yo bilang kabal. 15 Boy ihapatoh
yoy pagkahadya yon mangipatanda nin Manged a Balita nin tungkol
ha katanaan a an-ibyay nan Apo Dioh. 16 Aliwan bengat yain. Gawien
yon pinagkakalahag ye pamteg yo ta-omen na kawo ahe madlahan
nin panukho nan Satanas a ba-mon yawo a andumlag. 17 Ihoot yon
bilang takoko ye kaligtahan yo boy gawien yoy Habi nin Dioh bilang
kampilan a in-ibyay nan Ihpidito na. 18 Makauli ha Ihpiditon Dioh,
lanang kawon makigwang kanan Apo Dioh. Ket ha pamakigwang yo,
gawien yoy kaganaan a kalahin pamakiiingalo boy pamakikwa kana.
Lanang kawo dayin nakahadya boy pahulong yo hilan ipakigwang ye
kaganaan a pagtao nin Dioh.

---

* **6:3** Exodo 20:12; Deuteronomio 5:16.

19 Boy ipakigwang yoko met a biyan nako dayin Apo Dioh nin huhton
habet ta-omen homain akon limo a mangipatanda nin Manged a Balita
tungkol kanan Apo Jesus a ahe na impatanda Apo Dioh hatew. 20 Ta
intubol na kon Apo Dioh a mangipatanda nin Manged a Balita, ket
hiyay pangipatanda ko ye hangkan nin pagkapidiho ko. Kaya-bay
ipakigwang yoko ta-omen homain akon limo a maipatanda a omen
ha hukat kon diyagen.

Hiyay Kalampuhan a Pangidlaw

21 Hiyay Tikico a an-adoen tawon katongno boy mapatayaan a
māghilbi nan Apo Jesus, hiyabay ye mangibalita kanyo nin kaganaan
a tungkol kangko ta-omen yo matandaan ye kahahaad ko boy hiyay
kaganaan a andiyagen ko. 22 Kaya-bay an-itubol koya ihen kanyo ta-
omen yo matandaan ye kahahaad mi boy ta-omen na met pakhawen
ye nakem yo.

23 Kakatongno ko, biyan na kawo dayin Apo Dioh boy Apo Jesu Cristo
nin katanaan, pangado boy pamteg. 24 Mikakaanti ya dayi ye kangedan
nan Apo Dioh kanlan kaganaan a mikakaantin ampangado kanan Apo
tawon Jesu Cristo.

Hiyay Hulat nan Pablo kanlan
TAGA FILIPOS

Hiyay Pangumohta nan Pablo

1 Hiko yay Pablo, lamo ko yay Timoteo a kapadiho kon māghilbi nan
Apo Cristo Jesus. Nanulat kayi kanyon pagtao nan Apo Cristo Jesus
ha banwan Filipos, kanyon māngalingay boy kanyon māghilbi lan
māmteg.
2 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Bapa
tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Pakigwang nan Pablo ha Ikanged lan taga Filipos

3 Tepe angkaihipan katawo, ket an-ipahalamatan katawo kanan Apo
Dioh. 4 Boy tepe an-ipakigwang katawon kaganaan, lanang akon
angkaaliket. 5 Ta paibat po ha namteg kawo anggayna haanin, ket
kahaglap katawoyna ha pangipatanda nin Manged a Balita. 6 Ket hiyay
manged a diyag a indugi nan Apo Dioh ha bi-ay yo, angkahigudo ko
a ipahulong na angga ha mignap ha pag-udong nan Apo Jesu Cristo
ihti ha babe-luta. 7 Kakatongno, huhton bengat a yati ye angkatanam
ko kanyon kaganaan, ta an-adoen katawo. Ta hatew ha an-ikatulidan
boy an-ipapteg koy Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus, lanang
yo kon anhaglapan. Ket anggayna haanin a anti ko ihti ha pidihowan,
pahulong yo kon anhaglapan uli ha kangedan nan Apo Dioh kantawo.
8 Tanda nan Apo Dioh a angkahabekan katawoynan makit, ta an-adoen
katawo nin omen ha pangado nan Apo Jesu Cristo kanyo.
9 An-ipakigwang ko kanan Apo Dioh a umalale dayi ye pay-ado yo
ha balang magha, dayon pagkataloh yo boy makinang a pagkatanda
no hinyay manged o maloke 10 ta-omen yo mapili ye pinakamanged a
diyagen yo. Ha wanabay, ha pag-udong nan Apo Jesus, ket malatngan
na kawon malinih boy homain pakaumihan ha pamilew na. 11 Boy
an-ipakigwang ko met kanan Apo Dioh a haglapan na kawon Apo Jesu
Cristo a magbi-ay a matoynong ta-omen ya midangal boy migalang ye
Apo Dioh.

Hiyay Aliket nan Pablo a Naipatanda ye tungkol kanan Apo Jesu Cristo

12 Haanin kakatongno, labay kon matandaan yo a hiyay pagkapidiho
ko, ket nakahaglap ya ha pagkaitayak nin Manged a Balita tungkol
kanan Apo Jesus. 13 Ta hilay kaganaan a huhundaloh a ampagbantay
ha baey nan Emperador Cesar boy hilay kaganaan a tatao ihti, ket
natandaan la a naipidiho ko uli ha pangiadal ko nin tungkol kanan
Apo Jesu Cristo. 14 Ket uli met ha pagkapidiho ko, kalabongan kanlan
kakatongno kanan Apo Jesus, ket lalo anan pinumah-ey ye pamteg la
boy kinumhaw ye nakem la a mangipatanda a homain limo nin Habi
nin Dioh.
15 Peteg a main nangaanon ampangipatanda nin tungkol kanan
Apo Jesu Cristo ulin bengat ha ibeg la boy labay lan bengat ipakit a
magagaling hila kangko. Noba hilay kanayon, luboh met ye nakem
lan ampangipatanda nin Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus.

16 Ampangipatanda hila uli ha pangado la kangko. Ta tanda la a
kalabayan nan Apo Dioh a mapidiho ko ta-omen ko ikatulidan ye
Manged a Balita kanlan tatao ihti ha pidihowan. 17 Noba hilay
kanayon, ampangipatanda hilan Manged a Balita, ta labay lan bengat
ye midangal. Aliwan manged ye tikih la, ta nabaan la a mapahanan
lay pag-idap ko ihti ha pidihowan. 18 Agya wanabay man, homain bali
kangko. Manged man o maloke ye tikih la, hiyay maalaga kangko,
ket naipatanda ye Manged a Balita tungkol kanan Cristo. Kaya-bay
angkaaliket ako. 19 Ta angkahigudo ko a makauli ha pamakigwang yo
boy ha haglap nan Ihpidito nan Apo Jesu Cristo, ket mapalihway ako.
20 Hiyay labay kon tubat a malyadi boy anhigudowen ko a malyadi
ha bi-ay ko, ket homain ikading-ey, no aliwan makhaw ye nakem kon
mangipatanda nin tungkol kanan Apo Jesu Cristo a omen hatew. Ha
wanabay, mapadangalan ko yay Apo Jesus ha bi-ay ko, agya ikamatey
ko man o mabi-ay. 21 Ta no hikon bengat, angkabi-ay ako ha ikadangal
nan Cristo. Ket matey ako man, mamanged kangko, ta mapagkatalig ko
yayna. 22 Ket no ikakadang na po Apo Dioh ye bi-ay ko, manged met, ta
malabong po ye madyag ko ha paghilbi ko kana. Kaya-bay haanin, no
papilien ako, ket ahe ko tanda no hinyay pilien ko. 23 Ket angkaidapan
akon mamili ha luwa. Labay koyna dayin matey ta-omen ko yayna
mapagkatalig ye Cristo, ta yati ye mamanged. 24 Noba mamanged
kanyo no angkabi-ay ako po. 25 Kaya-bay angkahigudo ko a ahe ako
po matey boy mapagkalamo yoko po ta-omen katawo mahaglapan a
pumah-ey ha pamteg yo kanan Apo Jesus boy mapaaliket katawo ha
pamteg yo. 26 Ket no anti koyna lano ha talig yo, galangen yo yay Apo
Cristo Jesus ulita in-udong nako kanyo.
27 Kaya-bay haanin, agya hinyay malyadi kantawo, pakaapehen yoy
magbi-ay nin omen ha natandaan yo ha Manged a Balita tungkol kanan
Apo Jesus. Ta no wanabay ye andiyagen yo, anti ko man kanyo o
ahe, mabalitaan ko a ampaymamagha kawon ampangikatulidan nin
Manged a Balita kanlan tatao ta-omen hila met mamteg. 28 Adi kawo
malimo kanlan ampanguntada kanyo. Ta no makit la a ahe kawo
angkalimo kanla, ket matandaan la a hilabay ye ipalakew nan Apo
Dioh ha kapaduhaan a homain anggaan, noba hikawo, iligtah na. 29 Ta
aliwan bengat katulidan a mamteg kanan Apo Jesus ye in-ibyay kanyo,
no aliwan agya met mangikpe nin pamaidap uli ha pamteg yo kana.
30 Ket haanin, ampagdiha kawoyna met nin pamaidap a omen ha
nadihaan ko hatew boy angkabalitaan yo a angkadihaan ko po angga
haanin.

2

Hiyay Pagmakaaypa nan Apo Jesu Cristo

1 Kakatongno, angkahigudo ko a makhaw anay nakem yo, ta am-
pakimamagha kawoyna kanan Cristo boy angkaaliket kawo, ta tanda
yoyna a an-adoen na kawo. Angkahigudo ko met a main kawoynan
paymamagha ha Ihpiditon Dioh boy main kawon pangalunoh boy
pangingalo ha balang magha. 2 Kaya-bay an-ipakihabi ko kanyo a
ignap yoy kaaliketan ko makauli ha paymamagha yon ihip, pangado,
nakem boy tikih. 3 Adi kawo ampanyag nin hinyaman ulita labay
yon bengat ye midangal o mitagay, no aliwan magmakaaypa kawo ha

magha boy magha boy ibilang yo hilan mamanged ye kanayon dinan
yo. 4 Aliwan bengat hadili yon ikanged ye ihipen yo, no aliwan ihipen
yo met dayi ye ikanged lan kanayon. 5 Katapulan a mangihip kawon
omen ha pangihip nan Apo Cristo Jesus:
6 Ta agya lanang anti kana ye pagkaDioh,
ket ahe na impilit ye katulidan na bilang Dioh,
7 no aliwan impaolay nay pagkaDioh na.
Ket ha nianak ya ihti ha babe-luta,
nagbi-ay yan ba-mon ipoh.
8 Nagmakaaypa ya
boy mapanumbong angga ha kamateyan,
agya ha pagkapako ha kodoh.
9 Kaya-bay hiyay dinyag nan Apo Dioh,
intagay na yan igit ha kaganaan
boy binyan na yan ngalan
a madadangal ha kaganaan a ngalan.
10 Dinyag nan Apo Dioh yati ta-omen hilay kaganaan a anti ha langit,
ha babe-luta boy hilay anti ha lale-luta,
ket manalimukod hilan manggalang kanan Apo Jesus.
11 Ket habiyen lan kaganaan a tatao, “Hiyay Apo Jesu Cristo ye Apo nin
kaganaan!”
Ket ha wanabay, migalang yay Bapa tawon Dioh.

Magbi-ay kawon Pinagkahenag nin Babe-luta

12 Kaya-bay hikawon an-adoen ko, hatew ha anti ko kanyo, ma-
panumbong kawo kanan Apo Dioh. Ket haanin a mataang akoyna
kanyo, lalo kawoyna dayin mapanumbong a main limo boy panggalang
kanan Apo Dioh ta-omen mignap ye kaligtahan yo. 13 Ta hiyay
Apo Dioh ye ampamyay nin pangalabay boy binaba a manyag nin
makapaaliket kana.
14 Diyagen yoy kaganaan a homain diklamo boy homain payhebat
15 ta-omen kawo makapagbi-ay a malinih ye kanakman boy homain
pakaumihan bilang aanak nan Apo Dioh legan anti kawo ha bunak
lan tataon mangatiko boy mapanyag nin mangaloke. Ket ha wanabay,
mag-ilyadi kawon ba-mon bibitoen a ampamahnag nin babe-luta,
16 legan an-ipatanda yo kanla ye Habi nin Dioh a ampakaibyay bi-ay
a homain anggaan. Ha wanabay, ha pag-udong nan Apo Jesu Cristo
ihti ha babe-luta, ket ahe ko mahabi a homain hilbi ye pagbannog ko
kanyo, no aliwan maipagmayadet katawo. 17 Hiyay pamteg yo kanan
Apo Jesus ket ba-mo yan hagpa kanan Apo Dioh. Ket no katapulan
mibuhboh ye daya ko ha kagnapan nin yain a hagpa, ket maaliket ako
boy makialiket ako po kanyo. 18 Kaya-bay agya hikawo, hukat kawon
mag-aliket boy makialiket kawo met kangko.

Hiyay Timoteo boy hiyay Epafrodito

19 Haanin, no ipaluboh nan Apo Jesus, ket itubol ko yay Timoteo ihen
kanyo ha ahe mabuyot ta-omen ha pag-udong na ihti, ket maaliket
ako, ta matandaan koynay kahahaad yo. 20 Homain anan kanayon
a omen kanan Timoteo ye main luboh a pangimahakit kanyo. 21 Ta
hilay kanayon a tatao, aliwan kalabayan nan Apo Jesu Cristo ye
an-ihipen la, no aliwan hiyay hadili lan kalabayan. 22 Noba tanda

yoyna met no way-omen ya napaptegan a mapatayaan yay Timoteo.
Tanda yo met a ba-mo kayin mitabapa ha panaglap na kangko ha
pangipatanda nin Manged a Balita. 23 Kaya-bay lano no matandaan
koynay malyadi kangko ihti ha pidihowan, ket itubol ko yay Timoteo
ihen kanyo. 24 Noba angkahigudo ko kanan Apo Jesus a madanon
akoynan makalakew ihen kanyo.
25 Haanin, naihip ko a katapulan ko yan paudongen kanyo ye
katongno tawon Epafrodito a intubol yon mangiatel nin haglap yo
kangko. Kapadiho ko yan māghilbi nan Apo Dioh boy māngikatulidan
nin Manged a Balita. 26 Angkaliyewan na kawoynan makit kaganaan
boy angkahindakan ya, ta nabalitaan yo kano a naghakit ya. 27 Peteg
a mabyat ye hakit na boy naampoling yan natey. Noba iningalowan
na yan Apo Dioh. Ket aliwan hiya bengat ye iningalowan nan Apo
Dioh, no aliwan agya hiko met. Ta no natey ya, ket maglele akon
tubat. 28 Kaya-bay angkagagah akoynan mamauli kana ihen kanyo, ta
no makit yo yan uman, humayaghag kawoyna boy kumumpang met
ye tanam ko. 29 Kaya-bay tanggapen yo yan main kaaliketan bilang
katongno kanan Apo Jesus. Ket bihaen yo hilay tataon main pangugali
a omen kana, 30 ta naampoling yan natey uli ha paghilbi na kanan Apo
Jesu Cristo. Ha intubol yo yan bilang kahagili yo a managlap kangko,
ket ahe na kinawaen ye bi-ay na.

3

Hiyay Peteg a Pag-ilyadin Matoynong

1 Haanin kakatongno, mag-aliket kawo, uli ha pamakimamagha yo
kanan Apo Jesus. Agko anhumawa a ihulat kanyon uman haanin ye
in-adal koyna kanyo hatew ta-omen yoyna man maihipan. Ta hilati ye
mangialla kanyo kanlan ampangiadal nin aliwan huhto.
2 Mag-alla kawo kanlan tataon mangatubag a ba-mon aho. Manga-
loke ye andiyagen la boy an-ipilit la a katapulan yoy patuli ta-omen
kawo miligtah. 3 Noba hiyay kaptegan, hikitawo ye peteg a natuli,
ta hikitawo ye ampanggalang kanan Apo Dioh makauli ha haglap
nin Ihpidito na boy an-ipagmayadet tawo ye dinyag nan Apo Cristo
Jesus boy ahe kitawo ampataya ha kaugalian o didiyag tawo ta-omen
kitawo miligtah. 4 Ket no tungkol ihen ye paytongtongan, main ako met
maipagmayadet. Ta no main maghabi a miligtah ya, ta anhumbongen
nay kaugalian nin Jujudio, ket lalalo akoyna. 5 Ta ha kinawalowan
akoynan nianak, ket impatuli la koyna nin tutoa ko. Aliwan bengat
yain. Peteg a Hebreo ko, ta Hebreo hilay tutoa ko. Peteg met a
Israelita ko, ta ibat ako ha lahi nan Benjamin. Ket hiyay tungkol met
ha panumbong nin Bibilin, mahehpet ye panumbong ko, ta magha kon
Pariseo hatew. 6 Ket no hiyay tungkol met ha kahehpet kon maghilbi
kanan Apo Dioh, impaloke ko ye pangkat lan māmteg. Ket no hiyay
tungkol met ha panumbong ha Bibilin, homain akon pakaumihan.
7 Hilatin babagay ye manged kangko hatew. Noba haanin, homain
anan hilbi kangko ulita labay ko yan matandaan luboh ye Cristo.
8-9 Awo, hiyay kaganaan a dinyag ko a nibaan kon makapaaliket kanan
Apo Dioh hatew, ket imbilang koynan homain hilbi boy akat uli ha
homain kapadihon kaalaga nin pagkatanda kanan Cristo Jesus a Apo
ko boy pamakimamagha kana. Aliwan makauli ha panumbong kon

Bibilin a in-ibyay nan Apo Dioh kanan Moises a imbilang na kon
matoynong Apo Dioh, no aliwan makauli ha pamteg ko kanan Apo
Jesus. 10 Haanin, hiyay ampakaapehen ko, ket matandaan ko yan
luboh ye Cristo, madihaan ye kapalyadiyan nin pagkabi-ay nan uman,
matanam ye tinanam nan kaidapan boy mag-ilyadin omen kana ha
pagkamatey na. 11 Ha wanabay, matey ako man, ket mabi-ay ako met
uman.

Magpahulong anggan Matanggap ye Plimyo

12 Ahe ko anhabiyen a naabot koyna yatin kaganaan. Ahe ko met
anhabiyen a genap akoyna. Noba ampakaapehen kon madyag ye
nanagyatan nan Apo Jesus kangko. 13-14 Kakatongno, ahe ko an-
ihipen a naabot koyna yatin kaganaan, no aliwan yati ye andiyagen
ko haanin. Anliwaan koynay nangalabah boy andiyagen koynay
kaganaan a mababa ko a malateng koy ampakaapehen ko. Ba-mo
kon māmayew a andiyagen nay kaganaan a mababa na a maabot
ye anggaan ta-omen na matanggap ye plimyo. Yatin plimyo a bi-ay
a homain anggaan ye nanagyatan nan Apo Dioh kangko ha langit
makauli kanan Apo Cristo Jesus.

15 Kaya-bay hikitawon mapah-ey anay pamteg, katapulan a wanabay
tana ye ihip tawo. Noba no aliwan wanabay ye ihip yo, ket ipatanda
nan Apo Dioh kanyo ye huhto. 16 Hiyay katapulan tawon bengat, ket
pahulong kitawon manumbong ha kaptegan a natandaan tawoyna.

17 Kakatongno, maymamagha kawon manuwad kangko boy tuwaden
yo hila met ye kanayon a ampagbi-ay nin omen kammi. 18 Ta maheheg
kon anhabiyen kanyo, ket haanin ampakatangih akon habiyen ana
man kanyo a malabong hilay tataon ampaghabin ampamteg hila kanan
Apo Jesus, noba angkuntadaen lay pagkamatey nan Cristo ha kodoh
makauli ha maloke a pagbi-ay la. 19 Hilayatew a tatao, ket mipalakew
hila ha kapaduhaan a homain anggaan, ta hiyay kalalabay nin laman la
ye ba-mon dioh la. An-ipagmayadet lay babagay a ikading-ey la dayi.
Pawa babagay ihti ha babe-luta ye an-ihipen la. 20 Noba hikitawo,
aliwan wanabay, ta hiyay peteg a lugal tawo, ket ihtew ha langit.
Ket mahabek tawo yan an-agaden ibat ihtew ye Māngiligtah tawo a
hiyay Apo Jesu Cristo. 21 Ket ha pag-udong na, manakop yan kaganaan
makauli ha kapalyadiyan na. Ket makauli met ha kapalyadiyan na,
yatin laman tawo a makapey boy matey, bayowen na yan omen ha
laman na a panlangit.

4

Pamabala

1 Kaya-bay kakatongno, pahulong kawon pakapah-ey ha pamteg yo
kanan Apo Jesus. An-adoen boy angkaliyewan katawo, ta hikawoy
kaaliketan boy kadangalan ko kanan Apo Dioh.

2 Hikawon kakatongno ko a Euodia boy Sintique, an-ipakiiingalo ko
kanyo a mapaykahundo kawoyna, ta mikatongno kawo man kanan
Apo Jesus. 3 An-ipakihabi ko met kammo, katongno ko, a luboh kon
mapatayaan a haglapan mo hilayatin luwan babayi, ta kalamo ko hilan
nangitayak nin Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesus. Kalamo la
hilan nanaglap kangko ye Clemente boy hilay kanayon po a kapadiho
kon māghilbi nan Apo Jesus. Hiyay ngalan la, ket nakahulat ana ha

libdo a nakaihulatan nin ngalan lan mabyayan nin bi-ay a homain
anggaan.
4 Lanang kawon mag-aliket uli ha pamakimamagha yo kanan Apo
Jesus. Awo! Habiyen koyna man, “Mag-aliket kawo.”
5 Ipakit yo ha kaganaan a tatao ye kangedan nin nakem yo, ta hiyay
Apo Jesus, ket madanon yaynan lumateng. 6 Adi yo angkahindakan ye
hinyaman, no aliwan ipakigwang yo boy awoken yon main pahalamat
kanan Apo Dioh. 7 Ket no wanabay ye diyagen yo, biyan na kawon Apo
Dioh nin katanaan ha puho boy ihip yo a ahe la bega makwan ihipen
nin tatao. Ket yatin katanaan ye mangialla kanyo ta-omen kawo ahe
mahindak, ta ampakimamagha kawo kanan Apo Jesu Cristo.
8 Haanin kakatongno, bayo ko iyadi yatin hulat ko, main ako po
habiyen kanyo. Lanang yon ihipen ye manganged boy magalang, hiyay
peteg, madangal, matoynong, malinih, matampa, boy pakaidangalan.
9 Hiyay kaganaan a naadal, natanggap, nange, boy nakit yo kangko,
ket diyagen yo. Ket ha wanabay, hiyay Apo Dioh a ampamyay nin
katanaan, mikakaanti ya kanyo.

Hiyay Pahalamat nan Pablo ha Haglap la

10 Tubat ye kaaliketan ko boy ampahalamat ako kanan Apo Jesus,
ta pangalabah nin nabuyot a panaon, ket impakit yoyna man ye
pangimahakit yo kangko. Tanda ko a ahe yo kon naliwaan, noba
homain kawon bengat magawi a managlap kangko. 11-12 Ahe ako
ampagdiklamo a ampagkakulang ako, ta tanda koynay mapda ha
hinyaman a kahahaad ko. Ta tanda koy magbi-ay ha kaidapan
o kaandoan. Tanda koynay mapda ha hinyaman a kahahaad,
angkabitlan man o angkabhoy, ampagkakulang man o ahe. 13 Ket
hinyaman a madihaan ko, mababa kon kaganaan, ta hiyay Apo Jesu
Cristo ye ampamakhaw kangko. 14 Agya wanabay man, ket manged ye
dinyag yo, ta hinaglapan yoko ha naidapan ako.
15 Hikawon taga Filipos, tanda yoynabay met a hatew ha babayo yo
po nangean ye Manged a Balita, ket hikawon bengat a pangkat nin
māmteg ye nanaglap kangko ha inumalih ako ha Macedonia ta-omen
ko met ipatanda ye Manged a Balita kanlan kanayon a omen ha dinyag
ko kanyo. 16 Agya ha anti koyna ha Tesalonica, ket nikanon ukdo
yo kon pinawitan nin haglap yo ha angkaidapan ako. 17 Anhabiyen
ko yati, aliwan ulita labay koyna man ye makatanggap nin haglap
yo, no aliwan labay kon bengat a malalabong po dayi ye plimyo a
matanggap yo kanan Apo Dioh uli ha panaglap yo kangko. 18 Ket
haanin, uli ha haglap yo kangkon impawit yo kanan Epafrodito, ket
antinan kaganaan ye matapul ko boy igit po. Ket hiyay haglap yo,
ba-mo yan pabangon hagpa kanan Apo Dioh a katanggap-tanggap
boy makapaaliket kana. 19 Ket hiyay Apo kon Dioh, ibyay nay
kaganaan a matapul yo ibat ha kabatnangan na a ahe angkauboh, ta
ampakimamagha kawo kanan Apo Cristo Jesus. 20 Galangen tawo yay
Bapa boy Dioh tawo makanoman! Amin.

Hiyay Huyot a Pangumohta

21 Ikumohta yoko kanlan kaganaan a pagtao nin Dioh ihen a
ampakimamagha kanan Apo Cristo Jesus. Angkumohtaen la kawo
met nin kalalamoan ko ihti a kakatongno tawo kanan Apo Jesus.

22 Angkumohtaen la kawo met nin kaganaan a pagtao nin Dioh ihti,
lalalo hilaynay ampaghilbi ha baey nan Emperador Cesar.
23 Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Jesu Cristo.

Hiyay Hulat nan Pablo kanlan
TAGA COLOSAS

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Apo Cristo Jesus makauli ha
kalabayan nan Apo Dioh. Kalamo ko yay Timoteo a katongno tawo.
2 Nanulat kayi kanyo a pagtao nin Dioh boy mapatayaan a kaka-
tongno kanan Cristo ihen ha Colosas.
Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Bapa
tawon Dioh.

Hiyay Pangipakigwang nan Pablo kanlan taga Colosas

3 Tepe an-ipakigwang mi kawo, lanang mi kawon an-ipahalamatan
kanan Apo Dioh a Bapa nan Apo tawon Jesu Cristo. 4 Ampahalamat
kayi, ta nabalitaan mi a ampamteg kawo kanan Apo Cristo Jesus
boy an-adoen yo hilay kaganaan a pagtao nin Dioh. 5 Wanabay ye
andiyagen yo, ta main kawon anhigudowen a intaladan nan Apo Dioh
ihtew ha langit. Nagkamain kawo nin yatin kahigudowan ha nange yo
ye kaptegan a hiyay Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesus. 6 Yatin
Manged a Balita, ket ampitayak yayna boy pahulong yan ampamayo
nin bi-ay lan tatao ha kaganaan a lulugal ihti ha babe-luta a omen ha
nalyadi kanyo paibat ha nange boy natalohan yoy kaptegan tungkol
ha kangedan nan Apo Dioh. 7 Natandaan yo yatin Manged a Balita
kanan Epafras a intubol mi kanyo. Magha yan mapatayaan boy an-
adoen tawon katongno boy kalamo mi yan ampaghilbi kanan Cristo.
8 Imbalita na kammi ye tungkol ha pangado yo kanlan pagtao nan Apo
Dioh makauli ha Ihpiditon Dioh.
9 Kaya-bay paibat ana ha nabalitaan mi ye tungkol kanyo, lanang
mi kawoynan an-ipakigwang. An-awoken mi kanan Apo Dioh a biyan
na kawo dayin kadunongan boy pagkataloh a ibat kanan Ihpidito na
ta-omen yon luboh a matandaan ye kalabayan nan Apo Dioh. 10 Ha
wanabay, magbi-ay kawoynan katanggap-tanggap kanan Apo bilang
pagtao na, makapaaliket kana, ampanyag nin pawa kangedan boy an-
umway ye pagkatanda tungkol kanan Apo Dioh. 11 An-ipakigwang
mi met a pakhawen na kawo dayin Apo Dioh makauli ha nakiduma
a kapalyadiyan na ta-omen yo maikpe a main kaaliketan ye agya
hinyaman a madihaan yo. 12 Boy lanang kawon magpahalamat kanan
Bapa a Dioh, ta dinyag na kawon makipanawid nin tawiden lan pagtao
na a anti ha kahnagan. 13 Ta inligtah na kitawo ha kapalyadiyan
nin kalitehan, ket inlakew na kitawo ha panakopan nan Apo Jesus
a ampakaadoen na a Anak na. 14 Ket makauli kanan Anak na,
timbeh na kitawo. Hiyay labay habiyen, pinatawad na kitawoyna ha
kakahalanan tawo.

Hiyay Kadangal nan Apo Jesu Cristo

15 Hiyay Cristo ye pakakitan kanan Apo Dioh a ahe angkakit. Bayo
po napalhowa ye hinyaman, hiyay Apo Jesus, anti yaynan alan boy
hiyabay ye main kapalyadiyan ha kaganaan a napalhowa. 16 Makauli
kanan Cristo, napalhowa ye kaganaan a anti ha langit boy ihti ha
babe-luta, hilay angkakit boy ahe angkakit a omen kanlan nakahinadi
a ihpidito a mānakop boy main kapalyadiyan. Pinalhowa na hilan

Cristo ta-omen hila manggalang kana. 17 Hiyay Cristo, bayo po
napalhowa ye hinyaman a babagay, ket anti yayna boy makauli kana,
nikakaantin malimpeh ye kaganaan. 18 Hiyay Cristo ye pagkaō nin
pangkat lan māmteg a pinagkalaman na. Hiyabay ye pinandugiyan
boy naunan nabi-ay uman kanlan nangamatey ta-omen mag-ilyadin
pinakamatagay ha kaganaan. 19 Ta kalabayan nan Apo Dioh a
mikakaantin luboh ye pagkaDioh na kanan Cristo. 20 Ket makauli ha
daya nan Apo Jesus ha natey ya ha kodoh, ingkahundo na hilaynan Apo
Dioh ha hadili na ye kaganaan a anti ha langit boy anti ha babe-luta.
21 Hatew, mataang kawo kanan Apo Dioh boy kaaway na kawo
uli ha kaloke nin ihip boy didiyag yo. 22 Noba haanin, makauli
ha pagkamatey nan Apo Jesus, ingkahundo na kawon Apo Dioh
ha hadili na ta-omen na kawoynan ibilang a homain kahalanan,
malinih boy homain pakaumihan ha pamilew na. 23 Noba katapulan
a mikakaanti kawon mapatayaan boy maghen ha pamteg yo. Adi yo
ampaolayan a maalih kanyo ye kahigudowan yo ha Manged a Balita
a nange yo hatew. Ket yatin Manged a Balita, naipatanda ana ha
kaganaan a lulugal ihti ha babe-luta. Ket hikon Pablo ye nag-ilyadin
māngipatanda nin yati.

Hiyay Paghilbi nan Pablo

24 Haanin, angkaaliket ako ha angkadihaan kon kaidapan ha ikanged
yo. Ta yatin kaidapan ye kahuglong nin kaidapan a nadihaan nan
Cristo ha ikanged nin pangkat lan māmteg a pinagkalaman na. 25 Ket
pinili na kon Apo Dioh a māghilbi nin pangkat lan māmteg ta-omen
ko maipatanda kanyo ye monikala na. 26 Yatin monikala nan Apo Dioh,
ket ahe yan naipatanda kanlan nangaunan tutoa hatew. Noba haanin,
impatanda nayna kantawon pagtao na. 27 Ta labay nan Apo Dioh a
ipatanda ye manged boy kapagtakaan a monikala na ha kaganaan a
tatao. Yati ye monikala na, hiyay Cristo ket mikakaanti yayna kanyo.
Boy hiyabay ye kahigudowan a madihaan tawo ye kangedan na ha
talig nan Apo Dioh ha langit.
28 Kaya-bay an-ipatanda mi yay Apo Jesus ha kaganaan a tatao. An-
adalan boy ambabalaan mi ye balang magha makauli ha kadunongan
a in-ibyay nan Apo Dioh kammi. Ha wanabay, maiadap mi kanan Apo
Dioh ye balang magha a genap ha pamakimamagha na kanan Apo
Jesus. 29 Kaya-bay an-iuboh koy kinhawan ko ha pangipatanda nin
Manged a Balita ha kaganaan, makauli ha kapalyadiyan nan Cristo a
ampamakhaw kangko.

2

1 Labay kon matandaan yo a an-iuboh koy kinhawan ko ha ikanged
yo. Wanabay met kanlan taga Laodicea boy ha kaganaan a ahe po
nakakit kangko nin adap-adapan. 2 Ta labay kon kumhaw ye nakem
nin balang magha boy mapaymamagha uli ha ado. Ha wanabay, luboh
yon matandaan boy matalohan ye monikala nan Apo Dioh a hiyay
Cristo. 3 Ta hiyay Cristo ye ampangibatan nin kaganaan a kadunongan
boy tinanda.
4 Anhabiyen ko yati kanyo ta-omen kawo ahe matalingo makauli ha
mangaumeg a hahabi. 5 Ta agya po man ahe ako ihen kanyo, ket anti

kawon anti ha ihip ko. Boy angkaaliket ako ha nabalitaan ko a manged
ye paylamo yo boy maghen ye pamteg yo kanan Cristo.

Kalihwayan makauli kanan Apo Jesu Cristo

6 Haanin, ulita tinanggap yo yaynan Apo yo ye Cristo Jesus, pahulong
kawoynan magbi-ay ha kalabayan na. 7 Labay ko a hiyay pamteg yo
ket umalale kana a omen ha maalale a tubat a yamot nin poon-kayo
boy mag-ilyadin maghen a omen ha maghen a pundahyon. Pakapah-
ey kawo ha pamteg yo makauli ha kaptegan a naiadal ana kanyo boy
lanang kawon pahalamat kanan Apo Dioh.
8 Mag-alla kawo kanlan ampangiadal nin homain hilbi boy am-
pakatalingon aadal ta-omen la kawo ahe mapahumbong. Ta aliwan
aadal a ibat kanan Cristo ye an-iadal la, no aliwan naiknaan a
aadal boy papadan nin tao a palbowat bengat. 9 Kaya-bay adi kawo
patalingo, ta ha in-anak yay Apo Jesus ihti ha babe-luta, anti ya kana
ye luboh a pagkaDioh nan Apo Dioh. 10 Ket uli ha pamakimamagha
yo kanan Apo Jesus, nag-ilyadi kawon genap kana. Hiyay Apo Jesus ye
ampanakop nin kaganaan a mānakop boy main kapalyadiyan.
11 Uli ha pamakimamagha yo kanan Cristo, ket natuli kawo, aliwan
ha laman, no aliwan makauli ha pangalih na nin kalabayan nin laman
yo. Yati ye pagkatuli a ibat kanan Cristo. 12 Ha nabawtihmowan
kawo, bilang nailamo kawoyna kanan Cristo a nailbeng. Boy bilang
nabi-ay kawo met a kalamo na, ta ampamtegan yoy kapalyadiyan
nan Apo Dioh a nami-ay kanan Apo Jesus. 13 Uli ha kakahalanan yo
boy panumbong yo ha mangaloke a kalabayan nin laman yo hatew,
bilang kawon natey. Noba haanin, bilang bini-ay na kawon Apo
Dioh a kalamo nan Cristo. Pinatawad na kitawoyna ha kaganaan
a kakahalanan tawo. 14 Ta ha naipako yay Apo Jesus ha kodoh,
inalih naynan Apo Dioh ye nakalihta a kakahalanan tawo a ahe tawo
mababa a bayadan. 15 Ket makauli ha pagkapako nan Apo Jesus ha
kodoh, hinambot na hilaynay mānakop boy main kapalyadiyan. Boy
impapading-ey na hila ha adapan nin kaganaan.
16 Kaya-bay adi yo hila ampamtegan ye ampangihabi kanyo no
hinyay ahe yo malyadin kanen o inomen o no hinyay hukat yon diya-
gen tepe kapihtaan, kahayaghagan nin bayon bowan o Mangaamot
nin Pagpainawa. 17 Ta hilatin kaganaan a bibilin, ket pagkakitan
bengat a main lumateng. Noba hiyay Cristo ye katupadan nin hilati.
18 Main ampagkonwadin maaypa boy ampangioplit a katapulan hilan
galangen ye aanghil. Anhabiyen la a yabaytew ye naleplepan la.
An-ilambong la yatew, noba homain hilbi, ta hadili lan ihip bengat
yatew. Adi yo ampamtegan ye anhabiyen la ta-omen kawo ahe
maipowida kanlan mananggap nin plimyo a impangako nan Apo Dioh.
19 Ahe hilayna ampahakop kanan Apo Jesus a pinagkaō tawon māmteg
na. Hiyabay ye ampangimamagha, ampanayhay, boy ampamalake
kantawo a pinagkalaman na ha kalabayan nan Apo Dioh.
20 Ha natey yay Cristo, bilang natey kawoyna met boy napalihway
kawoyna ha papadan nin tao. Noba taket ta anhumbongen yo po ye
papadan a wanae, 21 “Adi mo angkadtanan yati. Adi mo antawayan
yatew. Adi mo angkimpaan yain”? 22 Ta hiyay kaptegan, hilatew ket
papadan bengat nin tao tungkol ha babagay a angkauboh no kanen
o inomen. Kaya-bay adi yo anhumbongen. 23 Hilatin papadan ket

ba-mon peteg a ibat ha kadunongan. Ta anhabiyen la a maghipeg maghimba, magmakaaypa boy mamahakit nin laman. Noba hiyay kaptegan, homain yan maihaglap ha pamenben nin kalabayan nin laman.

3

1 Haanin, ulita bilang kawoynan nabi-ay uman a kalamo nan Cristo, ibuton yoy ihip yo ha anti ha langit, ta ihtewbay ya ampikno ye Cristo ha dapit wanan nan Apo Dioh. 2 Ibuton yoy ihip yo ihtew, aliwan ha babagay a anti ihti ha babe-luta. 3 Ta natey kawoyna ha alan yon pangugali. Ket hiyay bayon bi-ay yoyna haanin, ket antina kanan Cristo boy ahe na po impakit Apo Dioh. 4 Hiyay Cristo a ampangibatan nin bayon bi-ay yo, lano ha magpakit yayna ihti ha babe-luta, ket makit kawo met a main kadangalan a kalamo na.

Hiyay Alan boy Bayon Bi-ay

5 Kaya-bay ikahwil yoynay kalabayan nin laman yo a omen ha pa-makilaki o pamabayi, kadamogan, kaotoyan, mangaloke a kalabayan boy pangakokoh, ta naibilang yan panggalang ha diohdiohan. 6 Ket hilay tataon ampanyag nin wanabay, paduhaan na hilan Apo Dioh. 7 Wanabay kawon ampagbi-ay hatew. 8 Noba haanin, ikahwil yoyna ha bi-ay yo ye pangapoot, pangahulog, hakit nakem, pandama nin kapadihon tao, boy paghabin habin mangadinat. 9 Boy adi kawoyna met ampaytago, ta inalih yoynay alan yon pangugali a main mangaloke a didiyag. 10 Ket haanin, ipakit yoynay bayon pangugali a pahulong nan ambayowen Apo Dioh anggaynan mag-ilyadin omen kana. Ha wanabay, lalo yoya po makatatanda ye Apo Dioh. 11 Kananyatin bayon bi-ay, aliwaynan maalaga no Judio ka man o ahe, natuli o ahe, dayohan ka man o ahe, taon lale ka man o ahe, ipoh ka man o ahe. Ta hiyaynay Cristo bengat ye maalaga ha kaganaan boy anti kantawon kaganaan.

12 Haanin, ulita pinili na kawon Apo Dioh a pagtao na boy an-adoen na, katapulan awod a lanang kawon mapangingalo, maanoh, mapagmakaaypa, mapahinhiya boy mapagteeh. 13 No main kawon hakit nakem ha magha boy magha, mapaypahinhiya kawo boy mapaypatawad, ta hiyay Apo, pinatawad na kawo met. 14 Hiyay pinakamaalaga kanlan hilati, mapay-ado kawo ta-omen mignap ye paymamagha yo. 15 Hiyay katanaan yo ha magha boy magha a nangibat kanan Cristo ye hukat mikakaanti ha puho yo, ta yabayti ye nanagyatan nan Apo Dioh kanyo bilang mamaghan pinagkalaman na. Boy lanang kawon magpahalamat kana.

16 Itanem yo dayin manged ha puho yo ye in-adal nan Cristo. Mapay-adal boy mapaybabala kawo makauli ha kadunongan a ibat kanan Apo Dioh. Magkanta kawon nakahinadi a kakantan panggalang kanan Apo Dioh. Ket ha pagkanta yo, magkanta kawon pahalamat kana. 17 Ket hinyaman a andiyagen yo, ha habi man o didiyag, ket diyagen yo yan ikadangal nan Apo Jesus boy pahalamat kawo kanan Bapa a Dioh makauli kanan Apo Jesus.

Bibilin ha Mitapamilya

18 Hikawon babayi, pahakop kawo ha ahawa yo, ta yabay-in yay huhton diyagen nin taon ampakimamagha kanan Apo.

19 Hikawon lalaki, adoen yoy ahawa yo boy adi yo hila anhama-
hamaen.
20 Hikawon aanak, humbongen yon lanang ye tutoa yo, ta yabay-in
ye makapaaliket kanan Apo.
21 Hikawon tutoa, adi yo ampahakitan ye nakem lan aanak yo ta-
omen ahe kumapey ye nakem la.
22 Hikawon iipoh, humbongen yoy hinyaman a bibilin lan aamo yo.
Mag-obda kawo aliwan bengat no ambilewen la kawon aamo yo ta
labay yo hilan maaliket kanyo, no aliwan agya po man ahe la kawo
ambilewen. Humbongen yo hilan luboh ha puho yo boy main limo
kanan Apo Dioh. 23 Hinyaman a andiyagen yo, diyagen yo yan luboh a
ba-mon hiyay Apo Jesus ye ampaghilbiyan yo, aliwan tao. 24 Ta hiyay
Apo Jesus ye peteg a amo yo boy tanda yo a biyan na kawo lanon tawid
bilang plimyo yo. 25 Noba paduhaan nan Apo Dioh ha kaeteban nin
dinyag la ye ayaman a manyag nin maloke. Ta hiyay Apo Dioh, homain
yan antupigan.

4

1 Hikawo met a aamo, diyagen yoy matoynong boy manged kanlan
iipoh yo. Ihipen yo a main kawo met Amo ha langit.

Bibilin ha Kaganaan a Māmteg

2 Adi kawo anhumawa a makigwang. Ket ha pamakigwang yo,
ibuton yoy ihip yo kanan Apo Dioh boy pahalamat kawo kana. 3 Boy
ipakigwang yo met a manyag yay Apo Dioh nin papadan ta-omen mi
maipatanda ye monikala na a tungkol kanan Cristo a ahe na impatanda
hatew. Ket yatin pangipatanda min monikala na ye hangkan a
naipidiho ko. 4 Ipakigwang yo met a makinang dayi ye pangiadal ko
nin Habi nin Dioh, ta yabay-in ye hukat kon diyagen.
5 Pakahidi kawo ha pamakilamo yo kanlan ahe ampamteg kanan
Apo Jesus. Boy legan anti kawo kanla, pakakwaen yo a maipatanda
kanla ye tungkol kanan Apo Jesus. 6 Ket no ampakitongtong kawo
kanla, pakakwaen yon mangaumeg ye paghabi yo kanla ta-omen hila
manlenge kanyo. Boy tanda yo met dayi no way-omen kawo makibat
ha agya ayaman a manepet kanyo.

Hilay Kalampuhan a Pangumohta

7 Hiyay Tikico a an-adoen tawon katongno, ibalita na kanyo ye
tungkol kangko. Mapatayaan ya boy kalamo mi yan māghilbi nan Apo
Jesus. 8 Kaya-bay an-itubol koya ihen kanyo ta-omen yo matandaan ye
kahahaad mi boy pakhawen nay nakem yo. 9 Kalamo na yay Onesimo
a an-adoen tawo boy mapatayaan a katongno tawo a kalugalan yo.
Makew hila ihen ta-omen la ibalita kanyo ye kaganaan a angkalyadi
ihtibay.
10 Hiyay Aristarco a lamo kon nakapidiho, angkumohtaen na kawo.
Angkumohtaen na kawo met Marcos a kahinhin nan Bernabe. Imbilin
koyna kanyo hatew a no lumateng ya ihen kanyo ye Marcos, tanggapen
yo yan luboh. 11 Angkumohtaen na kawo met Jesus a anhabtan Justo.
Hiyay Aristarco, Marcos, boy Justo, hilabaytin bengat ye kalamo kon
Judio ihti a ampangiadal nin tungkol ha panakop nan Apo Dioh. Ket
pinakhaw lay nakem ko.

12 Angkumohtaen na kawo met nin kalugalan yon Epafras a māghilbi
na met nin Apo Cristo Jesus. Lanang na kawon an-ipakigwang nin
luboh a papah-eyen nan Apo Dioh ye pamteg yo boy mignap ye
panumbong yo ha kalabayan na. 13 Ket mapaptegan ko a mahipeg
yan ampanyag nin ikanged yo boy ikanged la met nin taga Laodicea
boy taga Hierapolis. 14 Angkumohtaen la kawo met nin Demas boy
hiyay doktol Lucas a an-adoen tawon katongno.
15 Ikumohta yoko met kanlan kakatongno tawo ha Laodicea. Ikumo-
hta yoko met kanan Nimfa boy ha pangkat lan māmteg nan Apo Jesus
a ampaytipon ha baey na. 16 Pangayadi yon mabaha yatin hulat ko
kanyo, ipawit yo met kanlan māmteg nan Apo Jesus ihtew ha banwan
Laodicea ta-omen la met mabaha. Hiyay hulat ko kanla, ipakwa yo met
ateed, ta bahaen yo. 17 Boy pakihabi yo met kanan Arquipo a iyadi nay
impadyag nan Apo kana.
18 Hikoy Pablo ye nanulat nin hilatin huyot a pahen boy pangumohta.
Adi yoko met dayi anliwaan a nakapidiho boy lanang yo kon
ipakigwang.
Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Dioh.

Hiyay Unan Hulat nan Pablo kanlan
TAGA TESALONICA

1 Hiko yay Pablo, lamo ko yay Silas boy Timoteo.
Nanulat kayi kanyon pangkat nin māmteg nan Bapa tawon Dioh boy
Apo Jesu Cristo ihen ha banwan Tesalonica.
Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Bapa
tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Pagbi-ay boy Pamteg lan taga Tesalonica

2 Kakatongno, lanang mi kawon an-ipahalamatan kanan Apo
Dioh boy lanang mi kawo met an-ipakigwang kanan Apo Dioh.
3 Ampahalamat kayi kanan Bapa tawon Dioh, ta lanang min angkai-
hipan ye manganged a didiyag yo uli ha pamteg yo. Angkaihipan mi
po ye kahipegan yon ampanaglap kanlan kakatongnon māmteg ulita
an-adoen yo hila. Angkaihipan mi met ye pagteeh yon kaidapan, ulita
anhigudowen yo a mag-udong yay Apo Jesus.
4 Kakatongno min an-adoen nan Apo Dioh, ampahalamat kayi met
kana, ta tanda mi a pinili na kawon pagtao na. 5 Tanda mi yatew,
ta ha impatanda mi kanyo ye Manged a Balita tungkol kanan Apo
Jesus, ket aliwan ha hahabin bengat, no aliwan ha kapalyadiyan nin
Ihpiditon Dioh boy angkahigudo min peteg ye impatanda mi. Boy nakit
yoynabay met no way-omen kayin nagbi-ay ha anti kayi kanyo boy
tanda yo a dinyag min kaganaan yatew ha ikanged yo. 6 Tanda mi
a pinili na kawon Apo Dioh, ta paibat ha tinanggap yo ye Habi na,
tinuwad yoynay pagbi-ay mi boy hiyay pagbi-ay nan Apo Jesus. Ta agya
ampagdiha kawon tubat a pamaidap, ket tinanggap yon teed a main
kaaliketan a ibat ha Ihpiditon Dioh. 7 Kaya-bay hikawon māmteg nan
Apo Jesus ha banwan Tesalonica ye nag-ilyadin manged a panuwadan
lan kaganaan a māmteg nan Apo Jesus ihen ha plobinhiyan Macedonia
boy Acaya. 8 Ta uli kanyo, nitayak ye Manged a Balita tungkol kanan
Apo Jesus. Boy angkabalitaan yayna met ye mapah-ey a pamteg yo
kanan Apo Dioh, aliwan bengat ha plobinhiyan Macedonia boy Acaya,
no aliwan ha kaganaan a lulugal. Kaya-bay ahe mina hukat habiyen
kanlan kanayon a tatao ye tungkol ha pamteg yo. 9 Ta hilaynabay met
mihmo ye ampangibalita nin manged a pananggap yo kammi. An-
ibalita la met ye panalingkukol yo ha panggalang ha diohdiohan ta-
omen kawoyna maghilbi ha angkabi-ay boy peteg a Dioh. 10 Anhabiyen
la po ye pangagad yo ha pag-udong nan Anak na a mangibat ha langit
a homain kanayon no aliwan hiyay Apo Jesus a bini-ay nan uman.
Hiyabay ye mangiligtah kantawo ha lumateng a kapaduhaan.

2

Hiyay Pangipatanda nan Pablo ha Tesalonica

1 Kakatongno, tanda yoynabay met a ahe nahayang ye pamakew
mi ihen kanyo. 2 Tanda yo met ye pamaidap boy pamapading-ey
a nadihaan mi ha Filipos bayo kayi nilumateng kanyo. Wanabay
met ye nalyadi kammi ihen ha banwa yo. Noba agya malabong ye

ampakahaad kammi, binyan na kayin Apo Dioh nin kakhawan nakem
a mangipatanda kanyo nin Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus.
3 Ta hiyay pangipatanda mi kanyo, ket peteg boy homain kayin ihip a
maloke o manalingo kanyo. 4 No aliwan ha kalabayan nan Apo Dioh,
impataya na kammi ye pangipatanda nin Manged a Balita. Andiyagen
mi yatew aliwan ta-omen hila maaliket ye tatao kammi, no aliwan
hiyay Apo Dioh a nagtanda nin anti ha puho mi. 5 Tanda nan Apo
Dioh boy tanda yoynabay met a ahe mi kawo kinumbinyo makauli ha
manganged a habi. Boy ahe kayi nagkonwadin gayyem yo ta-omen
mi kawo paglanganan. 6 Ahe mi met an-agaden a dangalen yo kayi o
dangalen la kayin kanayon, 7 agya main kayin katulidan a mananggap
nin yatew bilang apohtol nan Apo Jesus, no aliwan kinalingay mi
kawon omen ha pangalingay nin indo kanan anak na. 8 Uli ha pangado
mi kanyo, aliwan bengat Manged a Balita a ibat kanan Apo Dioh ye
in-ibyay mi kanyo, no aliwan inluboh mi ye mababa mi ha panaglap
mi kanyo, ta ampabliyen mi kawon peteg. 9 Kakatongno, tanda ko
a angkaihipan yo po a legan anti kayi kanyo a ampangipatanda nin
Manged a Balita a ibat kanan Apo Dioh, mangaamot boy madeglem
kayin nag-obda nin ikabi-ay mi ta-omen kayi ahe makapabyat kanyo.

10 Nakit yo boy tanda nan Apo Dioh a hiyay pamakilamo mi kanyon
māmteg nan Apo Jesus, ket homain kahalanan, matoynong boy
homain pakaumihan. 11 Tanda yo po a imbilang mi kawon hadili min
anak. 12 Pinakhaw mi ye nakem yo, binabalaan boy angkumbinyowen
mi kawon magbi-ay a makapaaliket kanan Apo Dioh. Hiyabay ye
nanagyat kanyo a maibilang kanlan anhakopen na boy mapagkalamo
ha homain kapadihon kadangalan na.

13 Lanang kayin ampagpahalamat kanan Apo Dioh, ta ha tinanggap
yoy in-adal mi kanyo, ket pinamtegan yo a Habi nin Dioh, aliwan habi
nin tao. Ket hiyay Habi na ye pahulong a ampamayo nin bi-ay yo a
ampamteg kana. 14 Kakatongno, hiyay angkalyadi kanyo haanin, ket
omen met ateed ha nalyadi kanlan pangkat nin māmteg nan Apo Dioh
ha plobinhiyan Judea. Hilay nangipaloke kanla uli ha pamteg la kanan
Apo Jesus, ket kapadiho la met ateed a Judio. Wanabay met ateed
kanyo, ta hilay nangipaloke kanyo, ket kalahi yo met ateed. 15 Hilay
Jujudio ye namatey kanan Apo Jesus boy kanlan popodopita hatew.
Ket hila met ateed ye nangitaboy kammi haanin. Ampapooten la yay
Apo Dioh boy angkalabanen la hilay kaganaan a tatao. 16 Ampangiadal
kayi kanlan aliwan Judio ta-omen hila miligtah ha kapaduhaan. Noba
anhaaden la kayin Jujudio. Ha wanabay a andiyagen la, pinahanan lay
kakahalanan la anggaynan napapoot la yan tubat ye Apo Dioh kanla.
Kaya-bay ha ahe mabuyot, paduhaan na hilayna!

Labay nan Pablo ye Kumewah ha Tesalonica

17 Kakatongno, angkahabekan mi kawoyna man a makit agya ahe
kayi po nabuyot a ibat ihen. Nayngingihyay kitawo, noba anti kawon
anti ha ihip mi. 18 Kaya-bay labay-labay mina ye mag-udong ihen.
Ket lalo ana kangko. Malabong anan ukdo a inihip mi ye kumewah
kanyo, noba angkahaad na kayin Satanas. 19 Labay mi kawoynan
makit uman, ta hikawo ye kaaliktan mi, ta angkahigudo mi a ihulong
yoy pamteg yo. Ket ha pag-udong nan Apo tawon Jesu Cristo, hikawo ye

maipagmayadet mi ha adapan na. 20 Awo, hikawoy peteg a kadangalan
boy kaaliketan mi.

3

1 Kaya-bay ulita ahe mina mateeh ye liyew mi kanyo, naihip mi
a mamanged no magbantak kayina ha banwan Atenas. 2 Ket hiyay
Timoteo a katongno tawo boy kalamo min ampaghilbi kanan Apo
Dioh ha pangipatanda nin Manged a Balita a tungkol kanan Apo Jesu
Cristo, intubol mi yan makew ihen kanyo a mamapah-ey nin pamteg
yo boy mamakhaw nin nakem yo 3 ta-omen homain kumapey kanyo
ha pamteg uli ha angkadihaan yo a pangipaloke. Ta tanda yoynabay
met a katapulan tawon magdiha nin pangipaloke. 4 Hatew po, hinabi
mina kanyo a homain hapo a magdiha kitawon pangipaloke. Ket tanda
yoynabay met a peteg yain, ta angkadihaan yoyna haanin. 5 Kaya-bay
ha ahe koyna mateeh ye liyew ko, intubol ko yay Timoteo ihen kanyo
ta-omen ko matandaan ye kahahaad nin pamteg yo. Ta angkahindak
ako a maka natalingo na kawoynan Satanas. Ket no wanabay ye
malyadi, mahayang bengat ye pagbannog mi ha pangipatanda mi
kanyo.
6 Noba haanin, nilumateng yayna kammi ye Timoteo a ibat kanyo.
Ket manged ye imbalita na kammi tungkol ha pamteg boy pangado yo.
Anhabiyen na met a lanang yo kayin angkaihipan boy angkaliyewan
yo kayi a omen met ateed ha pangaliyew mi kanyo. 7 Kaya-bay agya
ampagdiha kayin kaidapan boy pangipaloke, kinumhaw ye nakem mi
uli ha nabalitaan mi a tungkol ha pamteg yo. 8 Kinumhaw ye nakem
mi, ta nikakaanti yan mapah-ey ye pamteg yo kanan Apo.
9 Mayadet a tubat ye pahalamat mi kanan Apo Dioh uli ha kaaliketan
mi uli kanyo ha pamilew na. 10 Mangaamot boy madeglem, luboh min
an-ipakigwang kanan Apo Dioh a mayngingikit kitawon uman ta-omen
mi kawo maadalan. Ha wanabay, mapahanan po ye kakulangan nin
pamteg yo.
11 An-ipakigwang mi kanan Apo Dioh a Bapa tawo boy kanan
Apo tawon Jesus a alihen na ye ampakahaad kammi ta-omen kayi
makalakew ihen. 12 Boy pahanan na dayin Apo ye pangado yo ta-omen
lalo kawon mapay-ado ha magha boy magha boy kanlan kaganaan a
tatao a omen met ateed ha pangado mi kanyo. 13 An-ipakigwang mi po
kanan Apo Dioh a haglapan na kawo ta-omen mikakaantin makhaw
ye nakem yo angga ha pag-udong nan Apo tawon Jesus ihti ha babe-
luta a kalamo na hilay kaganaan a pinili na. Ha wanabay, mag-ilyadi
kawon malinih boy homain pakaumihan ha pamilew na.

4

Hiyay Bi-ay a Makapaaliket kanan Apo Dioh

1 Kakatongno, natandaan yoyna kammi no way-omen ye magbi-ay
a makapaaliket kanan Apo Dioh. Ket wanabay ya met ye andiyagen
yo. Ket haanin, ha ngalan nan Apo Jesus, an-ipakiiingalo mi kanyo a
pahanan yo po ye manyag nin makapaaliket kana. 2 Ta tanda yoynabay
met ye bibilin nan Apo Jesus a in-adal mina kanyo. 3 Labay nan
Apo Dioh a magbi-ay a homain kahalanan. Kaya-bay liklikan yoynay
panyag nin kadamogan. 4 Hiyay balang magha kanyo, katapulan a

tanda nay makilamo a main kalinihan boy kadangalan ha hadili nan
ahawa. 5 Adi yo anhumbongen ye kalabayan nin laman yo a omen
ha andiyagen lan tataon ahe nagtanda nin Dioh. 6 Adi kawo manyag
nin maloke o paglanganan hilay kakatongno yo, ta paduhaan na hilan
Apo Dioh ye ayaman a ampanyag nin wanabay a omen ha hinabi boy
imbabala mina kanyo hatew. 7 Hinagyat na kitawon Apo Dioh a magbi-
ay a homain kahalanan, aliwan ha kadamogan. 8 Kaya-bay ayaman a
ahe manumbong kananyatin bilin, ket aliwa ha tao ya nanlabag, no
aliwan kanan Apo Dioh a ampamyay kantawon Ihpidito na.

9 Haanin, hiyay tungkol ha pay-ado yon mikakatongno kanan
Apo Jesus, ket ahe katawoyna katapulan paihipan, ta inadalan na
kawoynan Apo Dioh a mapay-ado kawo ha magha boy magha. 10 Ket
peteg met a an-adoen yo ye kaganaan a kakatongno yo ihen ha
plobinhiyan Macedonia. Agya wanabay man, an-ipakiiingalo mi kanyo
a lalo yo hila po adoen. 11 Paghehpetan yoy magbi-ay a matana. Adi yo
ampakibalabalaan ye andiyagen nin kanayon a tao. Mag-obda kawo
ha ikabi-ay yo a omen ha imbilin mina kanyo hatew. 12 Adi kawo
pangaagad nin ikabi-ay yo kanlan kanayon. Ha wanabay, dangalen la
kawo lanon ahe ampamteg kanan Apo Dioh.

Hiyay Pag-udong nan Apo Jesus

13 Kakatongno ko, labay min matandaan yo ye malyadi lano kanlan
māmteg a nangamatey ana ta-omen kawo ahe malele a omen kanlan
kanayon a tatao a homain kahigudowan ha bi-ay a homain anggaan.
14 Ta hikitawo, ampamtegan tawo a natey yay Apo Jesus boy bini-ay
na yan uman Apo Dioh. Kaya-bay ampamtegan tawo met a bi-ayen na
hila met Apo Dioh ye namteg kanan Apo Jesus a nangamatey ana. Ket
ilamo na hila kanan Apo Jesus.

15 Yati ye in-adal nan Apo Jesus a anhabiyen mi kanyo. Ha
mangaamot nin pag-udong na, hikitawon angkabi-ay po, ket ahe
miuna kanlan nangamatey a managana kana. 16 Kananyatew a
mangaamot, hiyay Apo Jesus mihmo ket umaypa ihti ha babe-luta
paibat ha langit kadlan nin makhaw a bihnga a bilin. Mange met
ye bihnga nin poon anghil boy tonoy nin tamboyok nan Apo Dioh.
Hilay nangamatey a ampamteg kanan Apo Jesu Cristo, ket bi-ayen na
hila po muna. 17 Pangayadi, hikitawon nabantak ihti ha babe-luta a
angkabi-ay po kananyatew a panaon, ket oblak kitawon mipatagay
a maimamagha kanla ha owep a managana kanan Apo Jesus ha
lowang. Ket mapagkalamo tawo yaynay Apo makanoman. 18 Kaya-bay
kakatongno, mapaypapakhaw kawon nakem makauli kanlan hilatin
aadal.

5

Hiyay Paghadya ha Pag-udong nan Apo Jesus

1 Kakatongno, ahe mina katapulan ihulat no makano ye odah o
panaon nin pag-udong nan Apo Jesus. 2 Ta tanda yoynabay met a ha
mangaamot nin pag-udong na, ket ba-mon panlumateng nin mānakaw
ha madeglem. 3 Kananyatew a panaon, habiyen lan tatao, “Manged
haanin, ta matana boy homain kalimowan.” Noba maoblakan hilan

madama a omen ha pagkaoblak nin ilab panlamlam nin babayin
manganak. Ket ahe la maliklikan yatew.
4 Noba hikawon kakatongno kanan Apo Jesus, ahe kawoyna
ampagbi-ay ha kalitehan. Kaya-bay ahe kawoyna maoblakan ha pag-
udong nan Apo Jesus a omen ha panlumateng nin mānakaw. 5 Ta
ampagbi-ay kawoynan kaganaan ha kahnagan o mangaamot, aliwan
ha kalitehan o madeglem. 6 Kaya-bay adi kitawo dayi mag-ilyadin
omen kanlan angkatuloy, ta ahe la tanda no hinyay angkalyadi ha
palibot la, no aliwan pakahidi kitawo boy mag-ilyadin mapamenben.
7 Ta hiyay taon ampagbi-ay ha kalitehan, ket nailalayi ya ha taon
angkatuloy ha madeglem a ahe na tanda ye angkalyadi ha palibot.
Boy nailalayi ya met ha taon nalahing ha madeglem a ahe na
angkabenbenan ye hadili na. 8 Noba ulita ampagbi-ay kitawoyna ha
kahnagan, pakabenbenen tawoy hadili tawo. Agtawo talingkukolan
ye pamteg boy pangado kanan Apo Dioh, ta yain ye pinagkakabal
tawo. Ket hiyay kahigudowan tawo a iligtah na kitawon Apo Dioh
ye pinagkatakoko tawo. 9 Ta ahe na kitawo pinili Apo Dioh ta-omen na
paduhaan, no aliwan ta-omen iligtah makauli kanan Apo Jesu Cristo.
10 Hiyay Apo Jesu Cristo, natey ya bilang kahagili tawo ta-omen agya
angkabi-ay kitawo po man o natey ana ha pag-udong na ihti ha babe-
luta, ket mabi-ay kitawo a kalamo na. 11 Kaya-bay haanin, ipahulong
yoy mapaypapakhaw nin nakem boy mapaypah-ey kawon pamteg ha
magha boy magha a omen ha andiyagen yoyna.

Kalampuhan a Bilin boy Pangumohta

12 Haanin kakatongno, yati ye awok mi kanyo. Bihaen yo hilay
ampagbannog kanyo a pinili nan Apo Dioh a manguna boy mamabala
kanyo. 13 Bihaen yo hilan luboh boy pakaadoen, ta ampaghilbiyan la
kawo ha ikanged yo. Magbi-ay kawon main manged a pamakilamo ha
magha boy magha.
14 Kakatongno, an-ipakihabi mi kanyo a paghabiyan yo hilan
maghipeg ye mangahado. Papakhawen yo hilay mangakapey ye
nakem na, haglapan yo hilay mangakapey ha pamteg, boy mapay-
pahinhiya ha magha boy magha. 15 Hilay ampanyag nin kalok-an
kanyo, adi yo hila ambaeen, no aliwan ipahulong yoy manyag nin
manged ha magha boy magha boy ha kaganaan a tao.
16 Mag-aliket kawon lanang. 17 Makigwang kawon lanang.
18 Hinyaman ye angkalyadi ha bi-ay yo, magpahalamat kawo kanan
Apo Dioh, ta yati ye labay na a makit kanyon ampakimamagha kanan
Apo Jesu Cristo.
19 Adi yo patgenen ye Ihpiditon Dioh ha andiyagen na kanyo 20 boy
adi yo an-umihen ye an-ipahabi nan Ihpiditon Dioh, 21 no aliwan
pakabokitkiten yon kaganaan ta-omen yo matandaan no ibat ya kanan
Apo Dioh o ahe. Hiyay ibat kanan Apo Dioh, itanem yo ha puho yo.
22 Boy liklikan yoy kaganaan a kalahin kalok-an.
23 An-ipakigwang mi kanan Apo Dioh a ampamyay nin katanaan a
pakalinihan nan luboh ye bi-ay yo, ha ihpidito, kalelwa boy laman yo
ta-omen ha pag-udong nan Apo tawon Jesu Cristo, ket homain kawon
pakaumihan ha pamilew na. 24 Mapatayaan yay Apo Dioh a nanagyat
kanyo. Ket diyagen na hilatin kaganaan.

25 Kakatongno, ipakigwang yo kayi met.
26 Idlaw yo hilan main pangado ye kaganaan a māmteg ihen.
27 Kakatongno, ha ngalan nan Apo Jesus, an-ibilin ko kanyo a ibaha yo yatin hulat kanlan kaganaan a kakatongno kanan Apo Jesus ihen.
28 Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo tawon Jesu Cristo.

Hiyay Ikalwan Hulat nan Pablo kanlan
TAGA TESALONICA

1 Hiko yay Pablo, lamo ko yay Silas boy Timoteo.
Nanulat kayi kanyon kakatongno a pangkat nin māmteg ha banwan
Tesalonica a ampakimamagha kanan Bapa tawon Dioh boy Apo Jesu
Cristo.
2 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Bapa
tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.
3 Kakatongno kanan Apo Jesus, lanang mi kawon an-ipahalamatan
kanan Apo Dioh. Huhton bengat a ipahalamatan mi kawo, ta pahulong
a ampumah-ey ye pamteg yo kanan Apo Jesus boy anlumalo ya met
ye pay-ado yo ha balang magha. 4 Kaya-bay an-ipagmayadet mi kawo
kanlan papangkat lan māmteg nan Apo Dioh. An-ipagmayadet mi po
kanla ye pagteeh yo boy pagpahulong yo ha pamteg yo, agya po man
ampagdiha kawon pangipaloke boy kaidapan.

Hiyay Panuhga nan Apo Dioh

5 Ket hilatew ye pagkakitan a matoynong ye panuhga nan Apo
Dioh ha kaganaan a tatao. Ta hiyay pangikpe yon pamaidap uli ha
pamteg yo kanan Apo Dioh ye pamapteg a maibilang kawoyna kanlan
anhakopen na. 6 Matoynong yay Apo Dioh. Kaya-bay homain hapo
a paidapan na hilay namaidap kanyo. 7 Ket hikawo a ampaidapan
la, kalamo mi kawon biyan na nin kaimunawan. Diyagen nan Apo
Dioh yatew ha mangaamot nin pag-udong nan Apo Jesus ibat ha langit,
kalamo na hilay makapalyadiyan a aanghil na boy manliyabliyab a
apoy. 8 Ket paduhaan na hilay tataon ahe ampamalay kanan Apo
Dioh boy hilay ahe ampanumbong ha Manged a Balita a tungkol kanan
Apo tawon Jesus. 9 Paduhaan na hilan homain anggaan a pagkadama
boy mihyay hilayna kanan Apo Dioh boy ahe la makit makanoman ye
madangal a kapalyadiyan na. 10 Hilatin kaganaan, ket matupad lano ha
mangaamot nin pag-udong nan Apo Jesus. Kananyatew a mangaamot,
hilay pinili nan Apo Dioh a pagtao na, ket galangen boy padangalan la
yay Apo Jesus. Kabilang kawo kanlan manggalang kana, ta pinamtegan
yo ye impatanda mi kanyo.
11 Kaya-bay lanang mi kawon an-ipakigwang kanan Apo Dioh a
haglapan na kawon magbi-ay a makapaaliket kana bilang tataon
hinagyat na a pagtao na. An-ipakigwang mi po a makauli ha
kapalyadiyan na, ket haglapan na kawo ta-omen yo madyag ye
kaganaan a manged a labay yon diyagen uli ha pamteg yo kana. 12 Ha
wanabay, mapadangalan yay Apo Jesus ha bi-ay yo. Ket agya hikawo,
padangalan na kawo met makauli ha kangedan nan Apo tawon Dioh
boy Apo Jesu Cristo.

2

Hiyay Panlumtaw nin taon Ampanguntada nin Bibilin nan Apo Dioh

1 Haanin kakatongno, hiyay tungkol met ha pag-udong nan Apo
Jesus boy hiyay pagkaitipon tawo kana, an-ipakihabi mi kanyo a 2 adi
kawo mayoot o mahindak no mabalitaan yo a nag-udong yaynay Apo

Jesus. Adi yo ampamtegan agya anhabiyen la a wanabay ye hinabi
nin Ihpidito kanla o nabalitaan la kammi o wanabay ye nabaha la ha
hulat a ibat kano kammi. 3 Adi kawo patalingo kanla ha hinyaman
a papadan. Ta hiyay Apo Jesu Cristo, ket ahe ya po mag-udong ihti
ha babe-luta anggan ahe po nalyadi ye panlumaban nin tatao kanan
Apo Dioh boy anggan ahe ya po lumtaw ye ampanguntada nin Bibilin
nan Apo Dioh a nakataladan ana ha kapaduhaan a homain anggaan.
4 Hiyay ampanguntada nin Bibilin nan Apo Dioh, itagay na lanoy hadili
na boy kalabanen na hilay kaganaan a andiyohen o anggalangen nin
tao. Ket humlep yan mikno ha Timplo haka na habiyen a hiyabay ye
Dioh.
5 Ahe yo nayi angkaihipan a hinabi koyna kanyo hilayati, ha anti ko
po ihen kanyo? 6 Ahe ya po nilumtaw ye ampanguntada nin Bibilin
nan Apo Dioh, ulita main ampakabenben kana. Ket tanda yoynabay
met a no maabot ye naitaning a panaon, lumtaw yayna. 7 Noba
agya ahe ya po nilumtaw ye ampanguntada nin Bibilin nan Apo Dioh,
hiklito yaynan ampagtige ye kapalyadiyan na haanin ihti ha babe-luta.
Mikakaanti yan hiklito angga ha maalih ye ampakabenben kana. 8 Ket
no maalih anay ampakabenben kana, lumtaw yaynay ampanguntada
nin Bibilin nan Apo Dioh. Noba lano ha pag-udong nan Apo Jesus,
damaen nay ampanguntada makauli ha kahnagan na. Pateyen naya
makaulin bengat ha pagtol na.
9 Lano ha lumtaw yaynay ampanguntada nin Bibilin nan Apo
Dioh, main yan kapalyadiyan nan Satanas a manyag nin hadihadi a
kapagtakaan boy pagkakitan a ampakatalingo. 10 Gawien na lanoy
kaganaan a kalahin panalingo kanlan mipalakew ha kapaduhaan
a homain anggaan. Mapaduhaan hila, ta ahe la pinaalagaan boy
tinanggap ye kaptegan nin Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus
a makapiligtah kanla. 11 Kaya-bay paolayan na hilaynan Apo Dioh ha
tubat a pagkatalingo la ta-omen hilayna mamteg ha katagowan. 12 Ha
wanabay, mapaduhaan hilay kaganaan a ahe namteg ha kaptegan, ta
kinalalabay lay manyag nin maloke.

Hilay Pinili a Miligtah

13 Kakatongno a an-adoen nan Apo, huhton bengat a lanang mi
kawon an-ipahalamatan kanan Apo Dioh, ta bayo na po pinalhowa ye
babe-luta, ket pinili na kawoyna a miligtah makauli ha Ihpiditon Dioh a
ampanlinih nin puho yo makauli ha pamteg yo ha kaptegan. 14 Hilatin
kaganaan ye nanagyatan nan Apo Dioh kanyo ha impatanda mi kanyo
ye Manged a Balita ta-omen kawo madakayan nin kadangalan nan
Apo tawon Jesu Cristo. 15 Kaya-bay kakatongno, pakapah-ey kawo ha
pamteg yo boy itanem yo ha puho yo ye kaptegan a in-adal boy inhulat
mi kanyo.
16-17 Haanin, liwaliwaen boy pakhawen na kawo dayin Apo tawon
Jesu Cristo boy Bapa tawon Dioh. An-adoen na kitawo boy hiyabay
ye namyay kantawo nin homain anggaan a liwaliwa boy mapah-ey a
kahigudowan uli ha kangedan na. Pakhawen na dayi ye nakem yo
ta-omen pawa manged ye anhabiyen boy andiyagen yo.

3

Hiyay Pangipakigwang kanlan Pablo

1 Haanin kakatongno, hiyay kahuyotan a labay kon awoken kanyo,
ket ipakigwang yo kayi dayi ta-omen ya mapadah a mitayak ye Habi
nan Apo. Boy ipakigwang yo met a tanggapen la a main galang nin
tatao ye Habi na a omen ha pananggap yo. 2 Ipakigwang yo kayi po a
iligtah na kayin Apo kanlan mangaloke boy māgkahalanan a tatao, ta
aliwan kaganaan a tao ket ampamteg kanan Apo Jesus. 3 Noba agya
wanabay, mapatayaan yay Apo. Ket biyan na kawon kinhawan boy
ialla na kawo kanan Satanas. 4 Uli kanan Apo, angkahigudo mi a
andiyagen yo boy pahulong yon diyagen ye bibilin mi kanyo. 5 An-
ipakigwang mi met kanan Apo Jesus a haglapan na kawo ta-omen
makit ha bi-ay yo ye pangado nan Apo Dioh boy pagteeh nin kaidapan
a omen ha pagteeh nan Apo Jesu Cristo.

Babala kanlan Mangahado

6 Haanin kakatongno, ha ngalan nan Apo tawon Jesu Cristo, an-
ibilin mi kanyo a taangan yo hilay kakatongno a mahado boy ahe
ampanumbong ha in-adal mi. 7 Ta tanda yoynabay met a katapulan
yo kayin tuwaden. Ta ha anti kayi kanyo, ket ahe kayi mahado. 8 Ta
ahe kayi nangan nin ahe mi binayadan, no aliwan mangaamot boy
madeglem kayin nag-obda ta-omen kayi ahe makapabyat ha ayaman
kanyo. 9 Ket agya po main kayin katulidan a makikwa kanyo, ahe kayi
nakikwa ta-omen hikayi ye mag-ilyadin panuwadan yo. 10 Ta ha anti
kayi po ihen kanyo, ket pihahabi mina kanyo, “Ayaman a taon ahe
malabay mag-obda, ket adi yoya ampakanen.”
11 An-ipaihip mi yati kanyo, ta nabalitaan mi a mahado hilay
kanayon kanyo. Homain hilan kanayon a andiyagen, no aliwan
ampakibalabala ha andiyagen lan kanayon. 12 Kaya-bay ha ngalan nan
Apo Jesu Cristo, ambilinan mi hilain a tatao a mag-obda hila boy ahe
hilayna ampakibalabala ha bi-ay lan kanayon.
13 Kakatongno, adi kawo dayin anhumawa a manyag nin manged.
14 Ket no main kanyoy ahe na labay ye manumbong ha bilin
kananyatin hulat mi, ket pakatandaan yoya. Ket taangan yo yayna
ta-omen ya mipading-ey. 15 Noba adi yoya an-ibilang a kaaway, no
aliwan babalaan yoya bilang katongno.

Hiyay Pagpatanid nan Pablo kanlan taga Tesalonica

16 An-ipakigwang mi kanan Apo Jesu Cristo a ampamyay nin
katanaan kanlan pagtao na a biyan na kawo dayin katanaan ha
kaganaan a panaon boy ha agya hinyaman a angkadihaan yo. Boy
mikakaanti ya dayi kanyon kaganaan.
17 Peteg a hikoy Pablo ye nanulat kanyo. Yati ye pamalayan ha
kaganaan a hulat ko. Wanabay akon manulat.
18 Mikakaanti ya dayi kanyon kaganaan ye kangedan nan Apo tawon
Jesu Cristo.

Hiyay Unan Hulat nan Pablo kanan TIMOTEO

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Cristo Jesus uli ha bilin nan Apo Dioh
a Māngiligtah tawo boy Apo Cristo Jesus a kahigudowan tawo.
2 Nanulat ako kammo, Timoteo a anak ko ha pamteg kanan Apo
Jesus. Matanggap mo dayi ye kangedan, ingalo boy katanaan a ibat
kanan Bapa tawon Dioh boy Apo tawon Jesu Cristo.

Babala tungkol ha Aliwan Huhton Adal

3 Timoteo, kumonin ka po ihen ha banwan Efeso a omen ha impaki-
habi ko kammo bayo ko nakew ha Macedonia. Ta main nangaanon
māmteg ihen ye ampangiadal nin aliwan peteg. Impakihabi ko
hatew kammo a patgenen mo hila. 4 Habiyen mo met kanla a adi la
anhayangen ye panaon la ha homain hilbin iihtolya boy ha pamokitkit
no aya hilay nangaunan tutoa la, ta yabaytew ye pangubayan nin
payngatngat. Boy ahe ya makahaglap ha pamakatanda tawo nin
kalabayan nan Apo Dioh, ta matandaan tawon bengat makauli ha
pamteg. 5 Hiyay tikih nin yatin bilin ko ket mapay-ado hila. Ket
madyag lan bengat yatew no malinih ye puho boy kanakman la boy no
luboh ye pamteg la. 6 Ta main anan nangaanon nanalingkukol kanlan
hilati. Ket imbaling laynay ihip la ha homain hilbin payngatngat.
7 Labay lay mag-ilyadin maihtodo nin Bibilin a impahulat nan Apo
Dioh kanan Moises. Noba ahe la met angkatalohan ye anhabiyen la,
agya an-ipilit la a peteg ye an-iadal la.
8 Tanda tawo a manged ye Bibilin dapot tana gawien ya ha huhton
papadan. 9 Tanda tawoynabay met a hilay Bibilin, ket naibyay ya
aliwan uli kanlan matoynong, no aliwan uli kanlan ampanlabag boy
kanlan ahe ampahakop kanlan mānungkolan, kanlan ahe ampamalay
kanan Apo Dioh boy kanlan māgkahalanan, kanlan ahe malabay nin
tungkol kanan Apo Dioh boy kanlan homain pamiha kanan Apo Dioh,
kanlan ampamatey nin tutoa la boy kanlan māmatey nin tao, 10 kanlan
ampakilaki o ampamabayi, kanlan ampakilalay ha kapadiho la a laki,
kanlan māngapyol, kanlan māngatago boy kanlan ampanihtigoh nin
katagowan boy ayaman a ampanguntada nin huhton adal. 11 Ket yatin
huhton adal, ibat ya ha Manged a Balita a impataya na kangkon Apo
Dioh a manged boy madangal.

Pahalamat ha Pangingalo nan Apo Dioh

12 Ampahalamat ako kanan Cristo Jesus a Apo tawo a namyay
kangkon kinhawan a maghilbi kana. Pinili na kon maghilbi kana ulita
imbilang na kon mapatayaan, 13 agya naghabi kon mangaloke laban
kana hatew. Aliwan bengat yatew, ta impaloke ko hila po ye ampamteg
kana boy pinahakitan ko hila po. Noba iningalowan nako, ta nadyag ko
yatew ha ahe ako po namteg kana boy nabaan ko a huhto ye andiyagen
ko. 14 Ket luhbo ye kangedan nan Apo tawon Cristo Jesus kangko boy
binyanan na ko met nin pamteg boy pangado a omen ha an-ibyay na
kanlan kaganaan a ampakimamagha kana.

15 Peteg yatin kahabiyan a katapulan a tanggapen boy pamtegan nin
kaganaan a tao, “Nakew yay Apo Jesus ihti ha babe-luta ta-omen na
hila iligtah ye māgkahalanan.” Ket hikoynay pinakamaloke kanlan
māgkahalanan. 16 Noba iningalowan na kon Apo Dioh ta-omen na
maipakit Apo Jesu Cristo ye kaanohan na kanlan māgkahalanan.
Hikoy pinakamaloke a māgkahalanan. Ket hiyay pamatawad na
kangko ye alimbawa ha ayaman a mamteg kanan Apo Jesus a biyan
na hilan bi-ay a homain anggaan. 17 Galangen boy dangalen ya
makanoman ye mamaghay Apo Dioh, ta hiyabay ye Poon a homain
anggaan, homain kamateyan, boy ahe angkakit. Amin.
18 Timoteo a anak ko ha pamteg, hiyay an-ibilin ko kammo haanin
ket omen met ateed ha impatanda lan mānguna hatew a impahabi
nan Apo Dioh kanla a tungkol kammo. Pakaihipen mo ye hinabi
la ta-omen kumhaw ye nakem mo a mangikatulidan nin kaptegan
kanlan angkumuntada. 19 Ipahulong moy pamteg mo boy manged
a kanakman, ta main tataon ahe ampanumbong nin manged a
kanakman la. Ket uli kananyati, nadama ye pamteg la a omen ha balko
a naagwat. 20 Wanabay ye nalyadi kanan Hymenius boy Alejandro.
Kaya-bay impabaala ko hilayna kanan Satanas ta-omen hila maadalan
a ahe maghabin laban kanan Apo Dioh.

2

Hiyay Bilin tungkol ha Pamakigwang

1 Una ha kaganaan, an-ipakihabi ko kanyo a ipakigwang yo hila
a main pahalamat kanan Apo Dioh ye kaganaan a tatao. Boy
awoken yo kana a inged boy haglapan na hila ha matapul la.
2 Ipakigwang yo hilay popoon boy hilay kaganaan a mānungkolan ta-
omen kitawo makapagbi-ay a matana boy mal-em, ampanumbong ha
kalabayan nan Apo Dioh boy main galang kanlan kapadihon tao. 3 Ta
wanabay a pakigwang ye manged boy makapaaliket kanan Apo Dioh
a Māngiligtah tawo. 4 Ta labay na a miligtah ye kaganaan a tatao
boy matandaan lay kaptegan. 5 Ta mamaghan bengat ye Dioh boy
mamagha yay māmietan ha tao kanan Apo Dioh a homain kanayon,
no aliwan hiyay Apo Jesu Cristo a nianak a tao. 6 In-ibyay nay bi-ay na
a pambeh ha kaganaan a tatao ha paduha nin kahalanan la. Ket yati
ye pamapteg a labay nan Apo Dioh a miligtah ye kaganaan a tatao. Ket
impatanda na yati ha naitaning a panaon. 7 Yati ye hangkan a pinili
nako a apohtol, māngipatanda boy māngiadal nin tungkol ha pamteg
boy kaptegan kanlan aliwan Judio. Peteg ye anhabiyen ko. Ahe ako
ampagtago.
8 Kaya-bay ha kaganaan a paytitipon lan māmteg, labay ko a hilay
lalaki, makigwang hilan nakatagay ye gamet la, malinih ye ihip,
homain poot, boy homain ihip a makingatngat.
9 Labay ko met a hilay babayi, ket mahyon boy madangal ye hoot
la. Liklikan lay tubat a paggani nin labok la o paghoot la nin aalahah
o mangablin bado. 10 No aliwan magpakit hila dayin manganged a
didiyag, ta wanabay ye katapulan a makit ha babayin ampaghabin
ampamteg hila kanan Apo Dioh. 11 Ket no main ampangiadal, hilay
babayi, pakal-em hilaynan manlenge boy luboh hilan pahakop. 12 Ahe
ko palubohan a hilay babayi ye mangiadal o manguna kanlan lalaki.

Katapulan a pakal-em hilan bengat. 13 Ta nauna yan napalhowa ye
Adan dinan kanan Eva 14 boy aliwan hiyay Adan ye natalingo nan
Satanas, no aliwan hiyay Eva ye natalingo boy nanlabag nin bilin
nan Apo Dioh. 15 Agya wanabay man, hilay babayi, miligtah hila ha
panganak, dapot tana magpahulong hila ha pamteg, pangado, pagbi-ay
a homain kahalanan, boy manged a pangugali.*

3

Hilay Mānguna nin Pangkat lan Māmteg

1 Peteg yatin kahabiyan, "Ayaman a malabay mangalingay nin
pangkat lan māmteg, ket manged ye labay nan diyagen." 2 Katapulan
a hiyay māngalingay, ket homain yan pakaumihan, mamaghay ahawa
na, tanda nay huhton diyagen, mapamenben nin hadili na, ambihaen
la yan tatao, mapananggap yan hangaili, boy tanda nay mangiadal.
3 Aliwa yan māglahing, aliwa yan matubag no aliwan maanoh ya, ahe
yan ampakiaway boy ahe yan lupan pilak. 4 Katapulan met a manged
yan manguna nin hadili nan pamilya, ambihaen boy anhumbongen
la yan aanak na. 5 Ta no ahe na tanda ye manguna nin pamilya
na, way-omen yan manguna nin pangkat lan māmteg nan Apo Jesus?
6 Katapulan met a aliwa yan bayon māmteg nan Apo Jesus. Ta maka
mag-ilyadi yan malambong, ket paduhaan na yan Apo Dioh a omen
ha dinyag na kanan Satanas. 7 Katapulan met a ambihaen la yan ahe
ampamteg kanan Apo Jesus ta-omen yan homain pakaumihan boy ahe
na yan makalot Satanas.

Hilay Māghilbi kanlan Māmteg

8 Hilay māghilbi kanlan māmteg, katapulan met a madangal boy
mapatayaan ha hahabi la, aliwa hilan māglahing boy aliwa hilan
lupan pilak. 9 Katapulan a allaan la a main malinih a kanakman ye
kaptegan a impatanda nan Apo Dioh tungkol ha pamteg kanan Apo
Jesus. 10 Huboken mo hila po bayo mo hila pilien. Ket no mapaptegan
a homain hilan pakaumihan, ket diyagen mo hilaynan māghilbi.
11 Katapulan met a madangal ye ahawa la, ahe ampandama nin
kanayon, angkabenbenan lay hadili la boy mapatayaan ha kaganaan.
12 Hilay māghilbi kanlan māmteg, katapulan maghan bengat ye
ahawa la boy tanda lay manguna nin papamilya la. 13 Ta no manged
ye paghilbi la, dangalen la hilan tatao boy makpe hilan mangihabi nin
tungkol ha pamteg la kanan Apo Cristo Jesus.

Hiyay Tikih nin Panulat nan Pablo kanan Timoteo

14-15 Agya anhigudowen ko a makalakew ako ihen ha ahe mabuyot,
ket inhulat kon teed yatin bibilin kammo ta-omen no maaba ako man,
ket tanda moyna no hinyay huhton pangugali lan māmteg bilang
pamilya nan Apo Dioh. Hikitawon māmteg nan Apo Jesus ye pagtao
nan Apo Dioh a angkabi-ay. Nailalayi kitawo ha mapah-ey a tudek
nin baey, ta hikitawo ye pinatayaan nan Apo Dioh a mangikatulidan
nin kaptegan a tungkol kanan Apo Jesus ta-omen ahe mabayo nin
hinyaman. 16 Peteg a kapagtakaan ye kaptegan nin pamteg tawo:
Ta hiyay Apo Jesus, nianak yan tao.

---

* **2:15** *hilay babayi, miligtah hila ha panganak.* Ha habin Griego, malyadi met wanae "hilay babayi, miligtah hila makauli ha panganak."

Pinaptegan na yan Ihpiditon Dioh a matoynong ya.
Nakit la yan aanghil,
boy naipatanda ya ha agya way-ihtew man a lugal.
Pinamtegan yan malabong a tatao ihti ha babe-luta,
boy nailakew ya ha langit.

4

Hiyay Ampanalingon Maihtodo

1 Makinang ye anhabiyen nan Ihpiditon Dioh, a wanae, “Ha huyot a
mangaamot, talingkukolan lan kanayon ye pamteg la kanan Apo Dioh
boy humbongen la lanoy mapanalingo a adal a impaihip nin maloke
a ihpidito kanla.” 2 Ahe layna tanda ye nakaidumaan nin maloke ha
manged a omen ha laman a nabanel a ahe yayna ampakatanam. 3 An-
ibawal lay pangahawa boy an-ibawal lay nangaanon kalahin makan.
An-ibawal la hilatin makan agya pinalhowa nan Apo Dioh hilati ta-
omen la yan kanen a pahalamatan lan ampamteg boy nagtanda nin
kaptegan. 4 Ta hiyay kaganaan a pinalhowa nan Apo Dioh, ket
pawa manged boy homain malyadin ipwida no tanggapen tawon
pahalamatan. 5 Ta hilatin kaganaan ket nalinihan anan Habi nin Dioh
boy pakigwang tawo.

Hiyay Manged a Māghilbi nan Apo Jesus

6 No iadal mo hilatin babagay kanlan kakatongno, mag-ilyadi kan
manged a māghilbi nan Apo Cristo Jesus. Ket ha pangiadal mo kanla,
angkaadalan mo met ye hadili mo makauli ha kaptegan nin pamteg
mo boy manged a adal a anhumbongen mo. 7 Adi mo anhayangen
ye panaon mo ha iihtolya a palbowat boy homain pamiha kanan Apo
Dioh, no aliwan ilmaw moy hadili mo ha panumbong ha kalabayan
nan Apo Dioh. 8 Ta main kitawo man manged a pakinabang ha
pangilmaw nin laman. Noba mamanged ye pakinabang ha pangilmaw
tawon hadili tawo a manumbong ha kalabayan nan Apo Dioh, ta main
pakinabang aliwan bengat kananyatin bi-ay, no aliwan anggayna ha
bi-ay a homain anggaan.
9 Peteg yatin kahabiyan boy katapulan pamtegan boy tanggapen nin
kaganaan. 10 Yati ye hangkan a ampaghipeg kitawo boy ampag-anohan
tawo ye mangiadal kanlan tatao, ta main kitawon kahigudowan kanan
Apo Dioh a angkabi-ay a Māngiligtah nin kaganaan a tatao, lalalo ana
kanlan ampamteg kana.
11 Hilatin kaganaan, iadal boy ibilin mo kanlan tatao ihen a
humbongen la. 12 Pakikwanan mo tana a mag-ilyadi kan manged a
panuwadan lan māmteg ha paghabi, pangugali, pangado, pamteg boy
malinih a pagbi-ay ta-omen homain mangumih kammo agya anak ka
po.
13 Legan ahe ako po ihen, gawien moy panaon mo ha pangibaha nin
Habi nin Dioh kanlan tatao, ha pangumbinyo kanla a humbongen la
boy ha pangiadal.
14 Gawien moy binaba a in-ibyay nin Ihpiditon Dioh kammo, adi
mo ampaolayan. Natanggap mo yatew ha impalonto lan mānguna ye
gagamet la kammo boy impatanda lay impahabi nan Apo Dioh kanla
tungkol kammo.

15 Ipipinghan moy hadili mo ha panyag kanlan hilati ta-omen la
makit nin kaganaan a an-umnged ye paghilbi mo kanan Apo Dioh.
16 Mag-alla ka ha pagbi-ay mo boy ha pangiadal mo. Pahulong mon
diyagen hilatin kaganaan ta-omen ka miligtah boy hilay ampanlenge
kammo.

5

Hiyay Katungkolan kanlan Māmteg

1 Hilay lalakin matutoa kammo, ket adi mo hilan ampaghabiyan nin
mahakit, no aliwan katongtongen mo hilan ba-mon bapa mo. Ket
hilay lalakin makakaydeng po kammo, ibilang mo hilan kakatongno
mo. 2 Ket hilay babayi met a matutoa kammo, ket ibilang mo hilan
hadili mon indo. Ket hilay babayin makakaydeng kammo, ket adi
mo hilan ampangihipan nin aliwan manged, no aliwan ibilang mo
hilaynan kakatongno mo.

3 Hilay bawon babayi a homain paltido a managlap kanla, bihaen
yo hila makauli ha panaglap kanla. 4 Noba no main yan anak o apo,
habiyen mo kanla, “Kalingayen boy haglapan yoya.” Ha wanabay,
maipakit lay panumbong la kanan Apo Dioh boy bilang panumbae
la nin utang lan manged a nakem kanlan tutoa la, ta hilati ye
makapaaliket kanan Apo Dioh. 5 Hiyay bawon babayin homain paltido
a managlap kana boy ampambukod yaynan ampagbi-ay, ket hiyay
Apo Dioh tana ye ampatayaan na. Mangaamot boy madeglem yan
ampakigwang boy ampakikwan haglap kanan Apo Dioh. 6 Noba hiyay
bawon babayi a pihuhumbong nay kalabayan nin laman na, ket natey
yayna ha pamilew nan Apo Dioh, agya angkabi-ay ya po. 7 Iadal mo
yatin bibilin kanlan kakatongno ta-omen homain mahabi a maloke
laban kanla. 8 Ayaman a ahe ampangalingay nin paltido na, lalo ana
ha hadili nan pamilya, ket antalingkukolan na yaynay pamteg na boy
maloloke ya po kanlan ahe ampamteg kanan Apo Dioh.

9 Hilay ilamo mo ha lihtaan nin bawon babayi a haglapan, ket
hilay nagtaon nin anemapo patagay boy napatayaan ya kanan ahawa
na 10 boy katatanda lan kanayon ha panyag lan manged a omen
ha manged a pangalingay nin aanak la, pagpadagoh ha baey la,
paghilbi kanlan pagtao nin Dioh, panaglap kanlan ampagkatapulan
boy pangibuton lan hadili la ha panyag nin manged.

11 Noba hilay bawon babayi a maaypa ha anemapo, adi mo hilayna
ilamo ha lihtaan lan bawon babayi a haglapan. Ta no ahe layna
angkabenbenan ye tanam lan makiahawan uman, ket mapaolayan
laynay paghilbi la kanan Cristo. 12 Boy no makiahawa hilan uman,
ket magkahalanan hilayna, ta ahe la tinupad ye pangako la kanan
Apo Jesu Cristo a hiyan bengat ye paghilbiyan la. 13 Adi mo hila
ilamo ha lihtaan nin bawon babayi a haglapan, ta mag-ilyadi hila po a
mahado boy hayangen lay panaon la ha pangaalloba. Aliwan bengat
yain. Mag-ilyadi hila po mapangikamikami boy mamakibalabala boy
mapangitongtong nin babagay a ahe la dayi itongtong. 14 Kaya-bay no
hikon bengat, mamanged po a makiahawa hilaynan uman ye bawon
babayi a kaanak-anakan po, magkamain nin anak boy kalingayen
lay hadili lan pamilya. Ha wanabay, hilay angkumuntada kantawo,
ket homain hilan mahabi a laban kantawo. 15 Anhabiyen ko yati, ta

main anan nangaanon bawon babayi ye tinumalingkukol ha pamteg
la kanan Apo Jesus. Ket ampanumbong hilayna kanan Satanas.
16 Ayaman a babayin māmteg nan Apo Jesus a main paltidon bawon
babayi, katapulan a hiyabay ye managlap kana. Ha wanabay, ahe ya
mapabyatan ye pangkat lan māmteg nan Apo Jesus a manayhay kana.
Boy mahaglapan la hilay kanayon a bawon babayin homain paltido a
managlap kanla.
17 Hilay mānguna nin pangkat lan māmteg a manged ye paghilbi la,
dangalen yo hila boy haglapan yo hila ha matapul la, lalo ana kanlan
mangahipeg a ampangipatanda boy ampangiadal nin Habi nin Dioh.
18 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Adi moya ambohalan ye baka legan an-ipanggiek moya."*
Boy wanae po,
"Hilay māg-obda, katapulan hilan maupaan."†
19 Adi mo an-ibabano ye bada ha maghay mānguna nin pangkat lan
māmteg no homain pamapteg nin luwa o tatloy tihtigo.
20 Ket ayaman a ampagkahalanan, paghabiyan moya ha adapan lan
kaganaan a māmteg ta-omen hila malimo a manuwad kana.
21 Timoteo, ha adapan nan Apo Dioh boy Apo Cristo Jesus boy kanlan
aanghil a pinili na, an-ibilin ko kammo a humbongen mo hilatin bibilin
ko boy adi ka ampanupig nin ayaman.
22 An-ibilin ko met a adi ka anggumagah ha pamili mo boy
pangipalonto mon gamet mo kanlan tataon mabyayan nin katungkolan
a mānguna lan māmteg. Ta no main yan kahalanan, ket midaman
ka ha kahalanan na. Pakakwaen mon mikakaanti kan malinih ha
pamilew nan Apo Dioh.
23-25 Hiyay tungkol ha pamili mon mānguna lan māmteg, ihipen
mo yati. Main tataon bayo hilan mauhgaan, ket ampibagwa yaynay
kahalanan la. Noba hilay kanayon, matandaan yayna lano ye
kahalanan la ha kalinghuyotan. Wanabay met ha taon ampanyag nin
manged. Main manged a didiyag a tampol matandaan boy main met
a aliwan tampol matandaan, noba matandaan ya met ateed lano.
Timoteo, nabalitaan ko a maheheg a anhumakit ye dungoh mo.
Kaya-bay aliwan bengat lanom ye inomen mo no aliwan titikandin alak
met, ta makahaglap ya ha dungoh mo boy kanayon po a angkatanam
mo.

6

1 Hilay iipoh a ampamteg kanan Apo Jesus, katapulan a bihaen la
hilan luboh ye aamo la ta-omen hilan homain mahabi ye tatao laban
kanan Apo Dioh o ha an-iadal tawo. 2 Ket no māmteg hila met ye aamo
la, adi la an-ihipen, "Aliwaynan maalaga a bihaen ko ye amo ko, ulita
mikatongno kayina met ha pamteg." Aliwan wanabay! No aliwan, lalo
layna ingat pakangeden ye paghilbi la, ta padiho hilaynan māmteg a
an-adoen nan Apo Dioh.

Hiyay Aliwan Huhton Adal boy hiyay Pangado ha Pilak

Hilati ye iadal mo kanla a katapulan lan humbongen. 3 No main
mangiadal nin lumbo a adal boy aliwan padiho ha kaptegan a adal nan
Apo tawon Jesu Cristo boy tungkol ha panumbong ha kalabayan nan

* **5:18** Deuteronomio 25:4. † **5:18** Lucas 10:7.

Apo Dioh, 4 ket malambong yain a tao boy homain yan tinanda. Labay
nan bengat ye makingatngat tungkol ha labay habiyen nin hahabi. Ket
hiyay kalalakwan na, paykaibeg, pay-away, pandama, pamada, 5 boy
homain anggaan a gotgot. Ta yain ye ugali lan tataon mangatiko ye
ihip boy homain tinanda ha kaptegan. An-ihipen la a bumatnang hila
makauli ha pangiadal la nin tungkol kanan Apo Dioh.
6 Noba hiyay taon ampanumbong ha kalabayan nan Apo Dioh boy
angkapda ha bi-ay na, ket peteg a mabatnang ya ha pamilew nan Apo
Dioh. 7 Ta hiyay kaptegan, ha nianak kitawo, ket homain kitawon
kinaget ihti ha babe-luta. Boy lano ha matey kitawo, homain kitawo
met makaget. 8 Kaya-bay no main kitawoynan makan boy maihoot, ket
mapda kitawoyna dayi. 9 Noba ayaman a taon malabay bumatnang,
ket mikolbot ya ha tukho a maghan kalot a mapandama boy homain
hilbin kalabayan nin laman a makapiugot kana ha kapaduhaan a
homain anggaan. 10 Ta hiyay pangado ha pilak ye ampangubayan nin
kaganaan a kalahin kalok-an. Hilay nangaanon tatao, uli ha pangado
la ha pilak, ket tinumalingkukol hilayna ha pamteg la boy ampagdiha
hilan malabong a kalelean ha bi-ay la.

Kalampuhan a Bibilin nan Pablo kanan Timoteo

11 Noba hika, Timoteo, bilang māghilbi nan Apo Dioh, liklikan mo
hilayain. Pakikwanan moy magbi-ay a matoynong boy manumbong
ha kalabayan nan Apo Dioh, pakapah-ey ha pamteg boy pangado.
Pakikwanan mo met ye magbi-ay a mapangikpe boy maanoh kanlan
kanayon. 12 Ikatulidan mon manged ye pamteg mo. Ha wanabay,
mabyayan ka nin bi-ay a homain anggaan, ta yabay-in ye nanagyatan
nan Apo Dioh kammo ha impatanda moy pamteg mo kana ha adapan
nin malabong a tihtigo.
13 Haanin, ha adapan nan Apo Dioh a ampamyay nin bi-ay ha
kaganaan boy ha adapan nan Apo Cristo Jesus a naghabin kaptegan
ha adapan nan Gobilnadol Poncio Pilato hatew, ket wanae ye bilin
ko kammo. 14 Humbongen mon manged ye imbilin kammo ta-omen
homain mahabi laban kammo. Diyagen mon kaganaan yati angga ha
pag-udong nan Apo tawon Jesu Cristo ihti ha babe-luta. 15 Ket mag-
udong ya ha panaon a intaning nan Apo Dioh a anti kanay kaganaan
a kangedan. Hiyay Apo Dioh ye mamaghay Poon a makapalyadiyan
ha kaganaan. Makapalyadiyan ya ha kaganaan a mānguna boy ha
kaganaan a mānungkolan. 16 Hiyan bengat ye homain kamateyan boy
angkumonin ha kahnagan a homain makahaley. Homain nakakit kana
o malyadin makakit kana. Anti kana ye kadangalan boy kapalyadiyan
a homain anggaan. Amin.
17 Hilay mangabatnang ihti ha babe-luta, habiyen mo kanla a adi
hila ampagmayadet boy adi hila pataya ha kabatnangan la a mataloh
maahe, no aliwan pataya hila kanan Apo Dioh a ampamyay nin
kaganaan a an-ikaaliket tawo. 18 Bilinan mo hilan manyag nin
manged, pakalabongen lay manganged a didiyag la, mag-ilyadi hilan
mapanaglap boy mapamyay kanlan kanayon. 19 Ket no wanabay ye
diyagen la, makatipon hila nin kabatnangan a ahe maanam ha langit
boy magkamain hilan kaptegan a bi-ay.
20 Timoteo, allaan moy aadal a naipataya kammo. Liklikan moy
paytongtong a homain pamiha kanan Apo Dioh boy payngatngat a

nibaan lan kanayon a kadunongan, noba ampanguntada ha an-iadal
tawo. 21 Anhabiyen lan kanayon a anti kanlay kadunongan, noba
ulita aliwan huhto yatew a kadunongan la, nitaang hilayna ha peteg a
pamteg kanan Apo Jesus.
Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Dioh.

Hiyay Ikalwan Hulat nan Pablo kanan TIMOTEO

1 Hiko yay Pablo a apohtol nan Apo Cristo Jesus makauli ha
kalabayan nan Apo Dioh. Intubol na kon Apo Dioh a mangipatanda
nin tungkol ha bi-ay a impangako na a matanggap tawo makauli ha
pamakimamagha kanan Apo Jesu Cristo.
2 An-adoen kon Timoteo a anak ko ha pamteg kanan Apo Jesus,
matanggap mo dayi ye kangedan, ingalo, boy katanaan a ibat kanan
Bapa tawon Dioh boy Cristo Jesus a Apo tawo.

Hiyay Pahalamat nan Pablo boy hiyay Pamakhaw Nakem nan Timoteo

3 Ampahalamat ako kanan Apo Dioh a ampaghilbiyan kon main
malinih a kanakman a omen ha paghilbi lan unan tutoa ko hatew.
An-ipahalamatan kata kana tepe maihipan kata ha pamakigwang
ko mangaamot boy madeglem. 4 Angkaihipan ko a ha inumalih
ako ihen kammo, ket tinumangih ka. Kaya-bay haanin, angkaliyew
akoynan tubat a mapayngikit kitan uman ta-omen mignap ye aliket ko.
5 Angkaihipan ko met ye luboh mon pamteg a omen ha pamteg nan
baing mon Loida boy hiyay indo mon Eunice a nunan namteg kanan
Apo Jesus. Ket haanin, angkahigudo kon wanabay met ateed ye pamteg
mo. 6 Kaya-bay an-ipaihip ko kammo a lalo moya po paghipegan a
gawien ye binaba a in-ibyay nan Apo Dioh kammo a tinanggap mo ha
impakigwang kata a impalonto koy gagamet ko kammo. 7 Gawien moy
binaba a in-ibyay na, ta hiyay Ihpiditon Dioh a in-ibyay na kantawo,
ket ahe ya mamyay kantawo nin pangalimo no aliwan kapalyadiyan,
pangado boy pamenben ha hadili.
8 Kaya-bay adi ka angkading-ey a mangipapteg nin tungkol kanan
Apo tawon Jesus boy adi moko an-ikading-ey a napidiho uli ha pangi-
patanda ko nin tungkol kana. No aliwan makauli ha kapalyadiyan
nan Apo Dioh, makipagdiha ka nin kaidapan uli ha pangipatanda
nin Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus. 9 Hiyay Apo Dioh ye
nangiligtah boy nanagyat kantawo a mag-ilyadin pagtao na aliwan uli
ha manganged a didiyag tawo, no aliwan uli ha hadili nan kalabayan
boy kangedan. Ta ha ahe na po pinalhowan Apo Dioh ye babe-
luta, ket inihip naynan ipakit kantawo ye kangedan na makauli ha
diyagen nan Apo Jesus. 10 Noba haanin, impakit nayna kantawo ye
kangedan na makauli ha panlumateng nan Cristo Jesus a Māngiligtah
tawo. Hinambot nay kapalyadiyan nin kamateyan boy impatanda na
kantawo a no mamteg kitawo ha Manged a Balita tungkol kanan Apo
Jesus, ket mabyayan kitawon bi-ay a homain anggaan. 11 Ket pinili na
kon Apo Dioh a māngipatanda, apohtol boy māngiadal nin Manged
a Balita. 12 Ket yain ye hangkan a ampagdiha akon kaidapan ihti ha
pidihowan. Noba agya wanabay man, ket ahe ko an-ikading-ey ulita
katatanda ko yay ampamtegan ko. Ket angkahigudo kon maialla nay
impataya ko kana angga ha mangaamot nin pag-udong na.
13 Hiyay manged a adal a nange mo kangko ye humbongen mon
iadal. Ket ha pangiadal mo, magpahulong ka ha pamteg kanan Apo

Jesus boy ha pangado kanlan tatao uli ha pamakimamagha mo kanan
Apo Jesu Cristo. 14 Makauli ha haglap nin Ihpiditon Dioh a anti
kantawo, allaan mon manged ye adal a impataya ko kammo ta-omen
ya ahe mauman.
15 Tanda moynabay met a tinalingkukolan la koynan kalabongan a
kakatongno ha plobinhiyan Asia, agya hilan Figelo boy Hermogenes.
16-17 Noba ingalowan naya dayin Apo Dioh ye Onesiforo boy pamilya
na. Ta hiyay Onesiforo, ha nilumateng ya ihti ha Roma, ahe nako
tinggenan a tinapul angga ha nakitan nako. Maheheg na kon
ampakhawen boy ahe nako ingkading-ey agya napidiho ko. 18 Ket
tanda moynabay met no way-omen na kon hinaglapan ha anti ko po
ihen ha Efeso. Kaya-bay haanin, ingalowan naya dayin Apo Dioh ha
mangaamot a manuhga yaynay Apo Jesu Cristo.

2

Hiyay Manged a Hundaloh nan Apo Jesu Cristo

1 Kaya-bay anak kon Timoteo, pakapah-ey ka makauli ha haglap nan
Apo Jesu Cristo. 2 Ket hilay aadal a nange mo kangko ha adapan lan
kalabongan a tatao, iadal mo met kanlan tataon mapatayaan a main
binaba a mangiadal kanlan kanayon.
3 Ikpe moy kaidapan a angkadihaan tawo uli ha pamteg tawo kanan
Apo Cristo Jesus. Mangikpe ka a omen ha pangikpe nin maghay
mapatayaan a hundaloh. 4 Hiyay maghay hundaloh, ket ahe ya
malyadin makibalabala ha andiyagen lan aliwan hundaloh, no aliwan
ampaghehpetan nan mapaaliket ye matatagay kana. 5 Wanabay met a
mag-ilyadi kan omen ha māgdagaw. Ahe ya makatanggap nin plimyo
no ahe na humbongen ye bibilin tungkol ha pagdagaw. 6 Mag-ilyadi
ka met a omen ha mahipeg a mānanaman. Katapulan a hiyabay ye
munan makinabangan ha pupol nin intanem na. 7 Pakaihipen mon
manged ye anhabiyen ko kammo. Ket hilatin kaganaan, ipataloh nan
Apo Dioh kammo.
8 Pakaihipen mo yay Apo Jesu Cristo a ibat ha lahi nan Poon David
boy bini-ay nan uman Apo Dioh. Hiyabay ye Manged a Balita a an-
ipatanda ko. 9 Ket uli ha pangipatanda ko nin tungkol kana, ampagdiha
akon pamaidap anggaynan binalol lako a omen ha maghay tulihan.
Noba agya wanabay man, hiyay Habi nin Dioh ket ampitayak ya
met ateed, ta ahe ya mabalol. 10 Kaya-bay anteehen koy kaganaan
a kaidapan ha ikanged lan pinili nan Apo Dioh ta-omen la met
matanggap ye kaligtahan a ibat kanan Apo Cristo Jesus boy bi-ay
a homain anggaan a mapagkalamo nan Apo Dioh. 11 Peteg yatin
kahabiyan,
“No nailamo kitawo kanan Cristo ha natey ya,
ket mabi-ay kitawo met a kalamo na.
12 No magteeh kitawon pamaidap a omen kana,
mamoon kitawo met a lamo na.
No ibudi tawo ya,
ket ibudi na kitawo met.
13 Agya aliwa kitawo man mapatayaan kana,
ket mapatayaan yan teed,
ta ahe na malyadin ibudi ye hadili na.”

Hiyay Mapatayaan a Māghilbi nan Apo Jesus

14 Hilatin hinabi ko, ipaihip mo kanlan tataon an-adalan mo. Babal-
aan mo hila ha ngalan nan Apo Dioh a liklikan laynay payngatngat nin
tungkol ha labay habiyen nin hahabi. Ta homain hilbi yatew kanlan
ampanlenge, no aliwan ikadama la. 15 Paghehpetan moy magbi-
ay a makapaaliket kanan Apo Dioh boy mapatayaan a ampangiadal
nin kaptegan a omen ha maghay māg-obda a homain an-ikading-
ey ha andiyagen na. 16 Liklikan moy tongtongan a homain hilbi
boy homain pamiha kanan Apo Dioh, ta hilay ampaytongtong nin
wanabay, ket lalo hilaynan ampitaang kanan Apo Dioh. 17 Hiyay
aadal la, ket ba-mo yan hakit a tampol ampitayak boy ampakadama
nin matiboen laman. Ket hiyay Himeneo boy Felito, kabilang hila
kanlan ampangiadal nin wanabay. 18 Tinumaang hilayna ha kaptegan,
ta anhabiyen la a nabi-ay hilaynan uman ye nangamatey. Ket ha
wanabay, anggulowen lay pamteg lan kanayon. 19 Agya wanabay man,
hiyay peteg a adal a ibat kanan Apo Dioh, ket mikakaantin maghen
a pondahyon boy main nakahulat a wanae, “Tanda nan Apo Dioh no
aya hilay tatao na.”* Nakahulat met ye wanae, “Ayaman a ampaghabin
ampakimamaghayna kanan Apo Jesus, ket katapulan tumgen yayna ha
panyag nin kalok-an.”

20 Ha maghay baey a mayadet, main nakahinadi a kakahangkapan.
Main yadi ha balitok, ha mital, kayo boy ha pita. Hilay mangablin
kakahangkapan a omen ha yadi ha balitok o mital, ket magawi ha
maalaga a okahyon. Hiyay mamoda a omen ha yadi ha kayo o pita,
ket magawi ya ha minamangaamot. 21 Hiyay taon tinumgen ana ha
panyag nin kalok-an, mailalayi ya ha kahangkapan a nalinihan boy
magawi ha mangaalaga a okahyon. Ta yatew a tao, ket nalinihan
yayna, nakataladan yaynan gawien nan Apo Dioh boy nakahadya
yayna ha panyag nin manganged. 22 Kaya-bay liklikan moy mangaloke
a kalabayan nin laman nin bayontubo. Pakakwaen moy magbi-ay
a matoynong, mapatayaan, mapangado boy matana a kalamo lan
kapadiho mon main malinih a kanakman a ampakigwang kanan Apo
Dioh. 23 Liklikan moy kamutawan boy homain hilbin payngatngat,
ta tanda mo a yain ye ampangubayan nin pay-away. 24 Hiyay
māghilbi nan Apo Dioh, katapulan a ahe yan mamakiaway, no aliwan
maanoh ya ha kaganaan, manged yan mangiadal boy mapagteeh ya.
25 Katapulan a maanoh yan mangitoynong kanlan angkumuntada nin
an-iadal na. Pahimbalang, biyan na hilan Apo Dioh nin panaon a
maghehe boy matandaan ye kaptegan. 26 Ha wanabay, mahnagan ye
ihip la, ket makabuhan hila ha kalot nan Satanas a nangipoh kanla a
manyag nin kalabayan na.

3

Hiyay Kaidapan ha Huyot a Mangaamot

1 Timoteo, labay kon matandaan mo yati. Bayo kalampuhan nin
babe-luta, ket magkamain nin tubat a kaidapan. 2 Ta hilay tatao,
hadili laynan bengat ye ampaalagaan la, lupan pilak, mapagmayadet,
matanghit, mapangumih, ahe ampanumbong kanlan tutoa la, homain
pahalamat, boy ahe ampanggalang kanan Apo Dioh. 3 Hilatin tatao,

* **2:19** Bibilang 16:5.

ket homain pangado, homain pamatawad, mapandama, homain
pamenben ha hadili, matubag, boy kahulog lay manged. 4 Aliwan
bengat yain, ta mapangiopit hila po, dawohdoh, mapagmatagay,
kalalabay la po a humbongen ye kalabayan laman la dinan yay Apo
Dioh. 5 Ampagkonwadi hilan māmteg nan Apo Dioh, noba ahe ya
met makit ye kapalyadiyan nin pamteg ha bi-ay la. Liklikan mo hilay
tataon wanabay. 6 Main nangaano kanla ye konwadi makigayyem ta-
omen hila makaloob ha babaey lan babayin mataloh matalingo nin
an-iadal la. Ta hilatin babayi, ket nitanek hilayna ha kahalanan boy
ipoh hilaynan kalabayan nin laman la. 7 Lanang hilan ampanlenge
nin hadihadi a adal, noba nakanoman ahe la met angkatalohan ye
kaptegan. 8 Hilatin lalaki a ampanalingo kanla, ket angkuntadaen lay
kaptegan a omen ha panguntada lan Janes boy Jambres kanan Moises
hatew. Matiko ye ihip la boy hiyay anhabiyen la a pamteg la ket aliwan
peteg. 9 Noba ahe mipahulong ye andiyagen la. Ta matandaan la met
ateed lano nin kaganaan a tatao ye kamutawan la a omen ha nalyadi
kanlan Janes boy Jambres hatew.

Hiyay Bilin nan Pablo kanan Timoteo

10 Noba hika Timoteo, tanda moynay kaganaan a in-adal ko, ugali
ko boy no hinyay labay kon diyagen ha bi-ay ko. Tanda moyna
met no way-omen ye pamteg ko, pagpahinhiya ko, pangado ko, boy
pagteeh ko. 11 Tanda mo met ye nadihaan ko ha anti ko po ha
banwan Antioquia, banwan Iconio boy ha banwan Listra. Impaloke
la kon tatao ihtew boy pinaidapan lako. Noba inligtah na kon Apo
kanlan kaganaan. 12 Hiyay kaptegan, kaganaan a malabay magbi-ay
a matoynong bilang mānumbong nan Apo Cristo Jesus, ket magdiha
hilan pangipaloke. 13 Ket hilay tataon mangaloke boy mānalingo, lalo
hila po magpakaloke, ta legan antalingowen la hilay kanayon, ket
angkatalingo hila met. 14 Noba hika, magpahulong ka ha naadal mo
boy pinamtegan mo, ta katatanda mo hilay nangiadal kammo. 15 Paibat
ha anak ka po, natandaan moynay naihulat a Habi nin Dioh. Ket yati
ye makaibyay nin kadunongan a mangiugot kammo ha kaligtahan
makauli ha pamteg kanan Apo Jesus. 16 Hilay kaganaan a naihulat
a Habi nin Dioh, ket naihulat ya makauli ha kapalyadiyan nan Apo
Dioh. Ket magawi ya ha pangiadal nin kaptegan, pangidlaw kanlan
ampanyag nin aliwan huhto, boy pangilmaw ha pagbi-ay a matoynong
17 ta-omen hikitawon māghilbi nan Apo Dioh, ket lanang a nakahadya
ha panyag nin manged.

4

1 Timoteo, tanda moynabay met a ha pag-udong nan Apo Jesus ihti
ha babe-luta, ket manakop yan kaganaan boy manuhga yan kaganaan
a tatao, natey man o angkabi-ay. Kaya-bay Timoteo, ha ngalan nan
Apo Dioh boy Apo Cristo Jesus, ambilinan kata a 2 lanang ka dayin
nakahadya a mangipatanda nin Habi nin Dioh ha hinyaman a odah.
Ha pangipatanda mo, ipatunong moy aliwan huhton adal, paghabiyan
mo hilay ampanyag nin aliwan manged boy pakhawen moy nakem
boy pamteg la. Ket iadal mo yatin kaganaan a main kaanohan kanla.
3 Ta lumateng ye panaon a hilay tatao, ket ahe hilayna manlenge nin
peteg a adal, no aliwan manapul hilaynan bengat nin mamaihtodo

a mangiadal nin labay lan leng-en ta-omen la mahumbong ye hadili
lan kalabayan. 4 Ahe hilayna manlenge nin peteg a adal, no aliwan ha
iihtolya a palbowat bengat. 5 Noba hika, katapulan a mapamenben kan
hadili mo ha kaganaan a odah. Pagteehan moy kaidapan a lumateng
kammo. Ipatanda moy Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus
kanlan ahe po ampamteg. Diyagen moy man-ipadyag nan Apo Dioh
kammo bilang paghilbi mo kana.

6 Ta madanon akoynan matey a ba-mon maghan hagpa a an-ihagpa
ana. 7 Ba-mo kon maghay māmakilumba, ket inyadi koy pamakilumba
ko o maghay māmakidihmog, ket inyadi koy pamakidihmog ko. Hiyay
labay habiyen, dinyag koy kaganaan a mababa ko ha paghilbi ko
kanan Apo Dioh boy impahulong koy pamteg ko kana. Inyadi koy
kaganaan a impadyag na kangko. 8 Ket haanin, ulita nakit na yan Apo
Dioh ye matoynong a pagbi-ay ko, main yaynan intaladan kangkon
plimyo a kodona. Ket hiyay Apo Jesus a matoynong a mānuhga ye
mamyay kangko. Ikodona naya kangko ha Mangaamot nin Panuhga
na. Aliwan bengat hiko ye mabyayan, no aliwan agya hilay kaganaan
a angkahabek nin pag-udong na.

Kalampuhan a Bilin nan Pablo

9 Pakakwaen moy tampol makalakew ihti kangko. 10 Ta hiyay
Demas, nilakwanan na koyna. Nag-udong ya ha banwan Tesalonica,
ta mamabli kana ye babagay ihti ha babe-luta. Hiyay Cresente, nakew
ya met ha plobinhiyan Galacia. Ket hiyay Tito, nakew ya met ha
plobinhiyan Dalmacia. 11 Hiyay Lucas tanay lamo ko. Kaya-bay no
makew ka ihti, ilamo mo yay Marcos, ta malabong ye maihaglap na
ha paghilbi ko kanan Apo Jesus. 12 Ket hiyay Tiquico, intubol ko yan
makew ha banwan Efeso. 13 Ha pamakew mo ihti, kadten mo yay
kepkep kon imbantak ko kanan Carpo ha Troas. Kadten mo met ye
nakehkeh a kahulatan ko, lalo hilaynay yadi ha katat ayop.

14 Hiyay Alejandro a māmanday tanho, tubat a kalok-an ye dinyag
na kangko. Ket hiyay Apo Dioh tanan bengat ye baala a mamaduha
kana. 15 Mag-alla ka kana, ta tubat ye panguntada na ha an-iadal tawo.

16 Ha una la kon in-adap ha panuhgaan, ket homain nakilakew
kangko, no aliwan nilakwanan la kon kaganaan. Ket patawaden na
hila dayin Apo Dioh. 17 Agya wanabay man, ahe nako pinaolayan Apo
Dioh. Pinakhaw nay nakem kon mangipatanda nin Manged a Balita
kanlan kaganaan a aliwan Judio ta-omen la met mange. Boy inligtah
na kon Apo Dioh ha kamateyan. 18 Ket angkahigudo kon iligtah nako po
ha kaganaan a pakalokean angga lano ha ilakew nako ha panakopan
na ha langit. Galangen yay Apo Dioh makanoman. Amin.

Hilay Pangumohta

19 Haanin, ikumohta moko kanlan miahawan Priscila boy Aquila boy
ha pamilya nan Onesiforo. 20 Hiyay Erasto, nagbantak ya ha banwan
Corinto. Hiyay Trofimo, ket imbantak koya ha banwan Mileto, ta
ampaghakit ya. 21 Pakakwaen moy makalakew ihti bayo maabot ye
bowan nin pangalay-ep.

Angkumohtaen la kan Eubulo, Pudente, Lino, Claudia boy hilay
kaganaan a kakatongno tawo ihtibay.

22 Mikakaanti ya dayi ye Apo kammo. Mikakaanti ya dayi kanyo ye
kangedan nan Apo Dioh.

Hiyay Hulat nan Pablo kanan TITO

1 Hiko yay Pablo a māghilbi nan Apo Dioh boy apohtol nan Apo Jesu
Cristo. Intubol na kon Apo Dioh ta-omen ko paghenen ye pamteg lan
pinili na boy ipataloh kanla ye kaptegan tungkol ha panumbong nin
kalabayan na. 2 Yatin pamteg boy pagkataloh ye ampakaibyay kantawo
nin kahigudowan a biyan na kitawon bi-ay a homain anggaan. Yatin
bi-ay a homain anggaan ye impangako nan Apo Dioh bayo na po
palhowaen ye babe-luta. Ket ahe ya ampanago. 3 Ket haanin ana ye
panaon a intaning nan Apo Dioh a maipatanda ye Habi na tungkol
ha bi-ay a homain anggaan. Ket hiyay Apo Dioh a Māngiligtah tawo,
makauli ha bilin na, pinatayaan nako a mangipatanda nin yati.
4 Angkumohtaen kata Tito a anak ko ha mamaghay pamteg.
Matanggap mo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Bapa
tawon Dioh boy Apo Cristo Jesus a Māngiligtah tawo.

Hiyay Abala nan Tito ha alipoteh nin Creta

5 Tito, nilakwanan kata ha Creta ta-omen mo patunongen ye babagay
a ahe ko napatunong hatew boy mamili ka nin mānguna kanlan
papangkat lan māmteg ha balang banwa a omen ha imbilin ko kammo
hatew. 6 Hilay pilien mo, ket hilay homain pakaumihan boy maghan
bengat ye ahawa. Hilay aanak la, ket katapulan a ampamteg hila
met kanan Apo Dioh, ahe hila mahabin magulo o mabyang ye ō la.
7 Hiyay māngalingay lan pangkat nin māmteg, bilang pinatayaan
nan Apo Dioh ha abala na, katapulan a homain yan pakaumihan.
Katapulan a aliwa yan malambong, aliwa yan tampol angkapoot,
aliwa yan māglahing, aliwa yan matubag boy aliwa yan lupan
pilak, 8 no aliwan mapananggap nin hangaili, kalalabay nay manyag
nin manged, mapamenben nin hadili na, matoynong, ampagbi-ay a
homain kahalanan, boy tanda nay huhton diyagen. 9 Katapulan a
pagbi-ayan na ye peteg a adal a naadal na ta-omen na met maiadal
kanlan kanayon boy maitoynong hilay angkumuntada kananyati.
10 Ta malabong hilay tataon angkumuntada nin yatin adal. Antalin-
gowen la hilay kanayon makauli ha pangiadal la nin homain hilbi.
Lalo hilaynay ampangipilit a patuli hilay māmteg.* 11 Katapulan a
patgenen mo ye pangiadal la, ta anggulowen lay papamilya makauli
ha pangiadal la nin ahe la dayi iadal. Andyagen la yati ta-omen la hilan
mapagpilakan. 12 Main maghay taga Creta a an-ibilang la a podopita ye
naghabi, “Hilay taga Creta, pawa mangatago, mangahado, mangahiba,
boy mangatubag a ba-mon ayop.” 13 Peteg ye hinabi na. Kaya-bay
paghabiyan mo hilan manged ta-omen hila mag-ilyadin mapah-ey
ha pamteg la 14 boy ahe layna an-ibabano ye iihtolya lan Jujudio a
palbowat bengat o bibilin a palbowat bengat nin tataon nanalingkukol
ha kaptegan.

---

* **1:10** Hilatin tataon angkumuntada ket Jujudio. Ampamteg hilayna kanan Apo Jesus, noba an-iadal la a kaganaan a māmteg, katapulan a magpatuli hila a omen ha anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises.

15 Kanlan tataon main malinih a ihip, malinih ana ye kaganaan
a babagay. Noba hilay tataon main madinat a ihip boy ahe
ampamteg, homain malinih kanla, ta madinat ye kanakman boy ihip
la. 16 Anhabiyen la a katatanda la yay Apo Dioh, noba ahe ya met
makit ha didiyag la. Ampakailoy hila, ahe mapanumbong, boy ahe la
mababa ye manyag nin hinyaman a manged.

2

Hiyay Genap boy Peteg a Adal

1 Noba hika Tito, hiyay katapulan mon iadal ket hiyay peteg a adal.
2 Hilay tutoan laki, babalaan mo hilan mag-ilyadin mapamenben
nin hadili, madangal, tanda lay huhton diyagen, mapah-ey ha pamteg,
mapangado boy mapagteeh.
3 Ket hilay tutoan babayi met, babalaan mo hilan magbi-ay a
matoynong bilang māmteg nan Apo Dioh. Adi hila ampandama boy
adi hila māglahing, no aliwan mangiadal hilan kangedan 4 ta-omen
la hila maadalan ye makakaydeng a babayi a adoen lay ahawa la
boy aanak la. 5 Adalan la hilan mag-ilyadin mapamenben nin hadili,
magbi-ay a malinih, mahipeg ha baey la, maanoh boy mapanumbong
ha ahawa la ta-omen hilan homain mahabi ye kanayon laban ha Habi
nin Dioh a an-iadal tawo.
6 Hilay bayontubo a laki, babalaan mo hila met a mag-ilyadi hilan
mapamenben nin hadili.
7 Hika, Tito, ha kaganaan a babagay, mag-ilyadi kan panuwadan
kanlan kanayon ha panyag nin manged. Ha pangiadal mo, ipakit mo a
manged ye tikih mo boy luboh ha puho. 8 Pakahigudowen mo a pawa
kaptegan ye iadal mo kanla boy homain pakaumihan. Ha wanabay,
mading-eyan hilay angkumuntada kantawo, ta homain hilan mahabin
maloke laban kantawo.
9 Hilay iipoh,* babalaan mo hilan mag-ilyadin mapanumbong kanlan
aamo la ta-omen hila maaliket ye aamo la. Ahe hila dayi mapamakibat
10 boy ahe la takawan ye aamo la, no aliwan ipakit la a luboh hilan
mapatayaan. Ha wanabay, maipakit la ha kaganaan a andiyagen la ye
kangedan nin an-iadal tawo tungkol kanan Apo Dioh a Māngiligtah
tawo.
11 Ta hiyay Apo Dioh, ket impakit na ye kangedan na a ampakaibyay
nin kaligtahan ha kaganaan a tatao. 12 Yatin kangedan na ye
ampamabala kantawo a talingkukolan tawoynay didiyag a homain
pamiha kanan Apo Dioh boy hiyay kalabayan nin laman tawo. Ha
wanabay, magbi-ay kitawo ihti ha babe-luta a mapamenben nin
hadili, matoynong, boy mapanumbong ha kalabayan nan Apo Dioh
13 legan an-agaden tawo a main kahigudowan ye makapaaliket a
mangaamot a hiyay pag-udong na. Kananyatew a mangaamot, makit
tawo ye kahnagan nan Apo Jesu Cristo a madangal tawon Dioh boy
Māngiligtah. 14 Hiyay Apo Jesus, in-ibyay nay hadili na uli kantawo
ta-omen na kitawo tebhen ha kaganaan a kalok-an boy linihan na
kitawo ha kakahalanan ta-omen mag-ilyadin pagtao na a nakataladan
a manyag nin manged.

---

* **2:9** Hatew ha Israel, hilay ipoh, homain hilan katulidan a umalih boy aliwan paltido ye amo la.

15 Hilatin pangugali ye iadal mo kanlan kakatongno ihen. Babalaan
mo hilan manumbong boy paghabiyan mo hilay ampanguntada, ta
main kan wanabay a katulidan. Ket adi mo an-ipaluboh a luyoen la
kan ayaman.

3

Hiyay Huhton Pangugali nin Māmteg nan Apo Jesus

1 Ipaihip mo kanlan māmteg a pahakop boy manumbong hila kanlan
mānungkolan. Boy katapulan a lanang hilan nakahadya a manyag nin
manged. 2 Habiyen mo po kanla a adi hila ampaghabin maloke laban
ha agya ayaman boy adi hila ampakiaway, no aliwan mag-ilyadi hilan
maanoh boy mapagmakaaypa ha kaganaan a tatao.

3 Ta agya hikitawo met hatew, ket kulang kitawo ha pagkataloh ha
kaptegan, ahe mapanumbong, mataloh kitawon naoy-oy ha kalok-an
boy inipoh nin kaganaan a kalahin kadamogan boy hadilin kalabayan.
Ampagbi-ay kitawo ha kalok-an boy paykaibeg. Kinahulog la kitawon
kanayon. Ket kinahulog tawo hila met. 4 Noba ha naipatanda kantawo
ye kangedan boy pangado nin Dioh a Māngiligtah tawo, 5 ket inligtah
na kitawo ha paduha uli ha kahalanan tawo. Inligtah na kitawo aliwan
uli ha manganged a didiyag tawo, no aliwan uli ha ingalo na kantawo
makauli ha Ihpiditon Dioh a nanlinih boy namyay nin bayon bi-ay
kantawo. 6 Hiyay Apo Dioh, in-ibyay nan luboh ye Ihpidito na kantawo
makauli kanan Apo Jesu Cristo a Māngiligtah tawo. 7 Dinyag na yatew
ta-omen na kitawo maibilang a matoynong makauli ha kangedan na
boy matanggap tawo ye anhigudowen tawo a bi-ay a homain anggaan.
8 Yatin adal ket peteg boy mapatayaan. Kaya-bay labay ko a luboh mon
iadal hilati kanlan māmteg nan Apo Dioh ihen ta-omen hila maghipeg
a manyag nin manged. Manged hilatin aadal boy makahaglap ha
kaganaan a tatao. 9 Noba liklikan moy pamakingatngat a homain hilbi
boy liklikan moy pamokitkit no aya hilay nangaunan tutoa yo boy
liklikan mo met ye pamakingatngat tungkol ha Bibilin a impahulat
kanan Moises. Ta homain yan hilbi boy ahe ya makahaglap kanyo.
10 Ket no main taon ampandama nin paymamagha yo, paghabiyan
moya. Ket no mikalwa moynan paghabiyan noba ahe ya po tumgen,
ikahwil mo yayna. 11 Ta tanda moynabay met a hiyay taon wanabay,
ket māgkahalanan boy nitaang yayna ha kaptegan. Hiyay kahalanan
na ye ampangipapteg a katapulan yaynan paduhaan.

Kalampuhan a Bilin

12 Palakwen koya ihen ye Artemas o hiyay Tiquico. Ket no lumateng
ya ihen ye agya aya kanla, pakakwaen mo kon lakwen ha Nicopolis,
ta an-ihipen ko a ihtewbay ko palabahen ye panaon nin pangalay-ep.
13 Pag-aligwat nan Zenas a abogado boy hiyay Apolos, ibyay mo kanla
ye angga ha mababa mon ihaglap kanla. Pakahigudowen mo a ahe hila
magkulang nin matapul la ha pangumodang la. 14 Hilay kakatongno
tawo kanan Apo Jesus, adalan mo hilan maghipeg a manyag nin
manged ta-omen hila makahaglap kanlan ampagkatapulan. Ta no
wanabay ye diyagen la, ket ampagbi-ay hilan mahilbi.

15 Angkumohtaen la kan kaganaan a lamo ko ihti. Ket ikumohta mo
kayi met kanlan kaganaan a kakatongno tawo ha pamteg a ampangado
kammi.

Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Dioh.

Hiyay Hulat nan Pablo kanan FILEMON

1 Hiko yay Pablo a nakapidiho uli ha pangiadal ko nin tungkol kanan
Apo Cristo Jesus. Kalamo ko yay Timoteo a katongno tawo kanan
Apo Jesus. Ampangumohta kayi kammo, Filemon, a an-adoen mi boy
kalamo min māghilbi nan Apo Dioh. 2 Angkumohtaen miya met ye
Apia a katongno tawo kanan Apo Jesus boy kanan Arquipo a kapadiho
min homain limon ampangiadal nin tungkol kanan Apo Jesu Cristo boy
wanabay met kanlan māmteg a ampaytipon ha baey mo.
3 Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Bapa
tawon Dioh boy Apo Jesu Cristo.

Hiyay Pangado boy Pamteg nan Filemon

4 Filemon, tepe an-ipakigwang kata kanan Apo kon Dioh, an-
ipahalamatan kata kana, 5 uli ha nabalitaan ko a pamteg mo kanan
Apo Jesus boy pangado mo ha kaganaan a pagtao nin Dioh. 6 An-
ipakigwang ko kanan Apo Dioh a ihulong moy manged a nakem mo ha
kaganaan a māmteg ta-omen umway ye pagkataloh mo ha kaganaan
a kangedan a in-ibyay nan Apo Dioh kantawo uli ha pamakimamagha
tawo kanan Apo Jesu Cristo. 7 An-adoen kon katongno, peteg a
angkaaliket ako boy kinumhaw ye nakem ko uli ha pangado mo kanlan
pagtao nin Dioh, ta pinakhaw moy nakem la.

Hiyay Awok nan Pablo kanan Filemon tungkol kanan Onesimo

8 Haanin, bilang apohtol nan Cristo, main akon katulidan a
mangibilin kammo nin hukat mon diyagen. 9 Noba ulita an-adoen
kata, ket ahe kataynan bilinan, no aliwan makiingalo koynan bengat
kammo. Kaya-bay bilang maghan matutoa kammo boy naipidiho uli
ha pangiadal ko nin tungkol kanan Apo Jesu Cristo, 10 ampakiiingalo
ko kammo uli kanan Onesimo. Imbilang ko yan anak ko ha pamteg, ta
ha anti ko ihti ha pidihowan, ket namteg ya kanan Apo Jesu Cristo.
11 Hatew, homain kan pakinabang kana, ta tinumakah ya. Noba
haanin, luwa kitayna a makinabang kana.*
12 Ampaudongen koya kammo ye an-adoen kon Onesimo. 13 Labay
koya po dayin kumonin ihti ta-omen ha panaglap na kangko, ba-mon
hikaynay ampanaglap kangko legan anti ko ihti ha pidihowan uli ha
pangiadal kon Manged a Balita. 14 Noba ahe ko yan labay diyagen a
homain kan pamaluboh ta-omen kan ahe angkapilit bengat, no aliwan
luboh ha nakem mo ye panaglap mo kangko.
15 Ta maka naihyay ya kammo nin makandin panaon ye Onesimo
ta-omen ha pag-udong na, ket mapagkalamo mo yayna makanoman.
16 Hatew, hiyay Onesimo, ipoh mo yan bengat. Noba haanin, aliwa mo
yaynan bengat ipoh, no aliwan katongno mo yayna met kanan Apo
Jesus. An-adoen koya. Noba lalalo dayi ye pangado mo kana, ta ipoh
mo yayna, ket katongno moya po kanan Apo.

---

* **1:11** *Onesimo:* hiyay labay habiyen nin ngalan Onesimo ket “mapakinabangan.”

17 Kaya-bay no an-ibilang mo kon kapadiho mon māghilbi nan
Apo Jesus, ket tanggapen moya awod ye Onesimo a ba-mon hikoy
antanggapen mo. 18 Ket no nagkahalanan ya man kammo o nakautang,
hikoynay hingilen mo. 19 *Hiko baynan mihmon Pablo ye nanulat nin*
yati. Ket hikoyna met ye mamayad nin hinyaman a nautang na kammo.
Filemon, ahe ko anhabiyen kammo a utang moya kangkoy pagkatanda
mo kanan Apo Jesus. 20 Kaya-bay katongno ko, uli kanan Apo, diyagen
mo dayi ye awok ko kammo tungkol kanan Onesimo. Paaliketen moko
dayi bilang katongno mo kanan Apo Jesu Cristo.
21 Nanulat ako kammo, ta angkahigudo kon diyagen moy awok ko
kammo boy tanda ko a igit po ye diyagen mo. 22 Main ako po manaytin
labay kammo. No malyadi, italadanan mo kon kunaan ihen. Ta
anhigudowen ko a makaudong ako ihen kanyo ulita an-ipakigwang
yoko.

Kalampuhan a Pangumohta

23 Kumohta ka met kano wanan Epafras a kalamo kon nakapidiho
ihti uli ha pangiadal na nin tungkol kanan Apo Cristo Jesus. 24 Hiyay
Marcos, hiyay Aristarco, hiyay Demas, boy hiyay Lucas a kalalamoan
kon māngiadal, ket angkumohtaen laka met.
25 Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Jesu Cristo.

Hiyay Hulat kanlan
HEBREO

Hiyay Paghabi nan Apo Dioh makauli ha Anak na

1 Hatew, hiyay Apo Dioh, malabong a ukdo yan naghabi ha
nakahinadi a papadan kanlan nangaunan tutoa tawo makauli kanlan
popodopita na. 2 Noba kanlan hilatin kalampuhan a mangaamot,
naghabi ya kantawo makauli kanan Anak na. Impapalhowa nan Apo
Dioh kana ye babe-luta boy pinili na yan manawid nin kaganaan. 3 Ket
makit kana ye kahnagan nan Apo Dioh boy hiyay pagkaDioh nan Apo
Dioh, ket wanabay met ateed kana. Ket hiyabay ye ampangalingay
ha kaganaan makauli ha makapalyadiyan a habi na. Ket pangayadi
na kitawon nilinihan ha kakahalanan, nag-udong yayna ha langit boy
nikno yayna ha dapit wanan* nan Makapalyadiyan a Dioh.
4 Kaya-bay hiyay Anak nin Dioh, nag-ilyadi yan matatagay kanlan
aanghil. Wanabay met a matatagay ye impangalan nan Bapa a Dioh
kana dinan ha ngangalan lan aanghil na. 5 Ta hiyay Apo Dioh, ket ahe
na bega hinabi ha ayaman a anghil na,
“Hika ye Anak ko.
Ket haanin, ipatanda ko a hikoy Bapa mo.”†
Boy aliwan hilay aanghil na ye andektan nin hinabi na,
“Hikoy mag-ilyadin Bapa mo,
ket hika ye Anak ko.”‡
6 Ket ha itubol na yaynan Apo Dioh ye bugtong a Anak na ihti ha
babe-luta, hinabi na,
“Hikawon kaganaan a anghil ko, galangen yo yay Anak ko.”§
7 Boy main yan hinabi ye Apo Dioh a tungkol kanlan aanghil na, a
wanae,
“Hilay anghil ko a māghilbi ko,
ket mapalyadi ko hilan angin o apoy.”*
8 Noba yati ye hinabi nan Bapa a Dioh kanan Anak na,
“Hika a Dioh ye mamoon makanoman.
Ket matoynong ye pamoon mo.
9 Ampabliyen moy matoynong a didiyag,
noba kahulog moy maloke a didiyag.
Kaya-bay hiko a Dioh mo,
pinili katan paaliketen nin igit po kanlan kalalamoan mo.”†
10 Boy main ya po hinabi kanan Anak na a wanae,
“Ha pandugi nin kaganaan, hika Apo ye namalhowa nin babe-luta.
Ket makauli ha kapalyadiyan mo, pinalhowa mo ye kaganaan a
anti ha langit.
11 Maanam man hilatin kaganaan, noba mikakaanti ka makanoman.
Umalan man yatin kaganaan a omen ha bado.
12 Itopi mo man hilatin kaganaan a omen ha maghay kepkep

---

* **1:3** *dapit wanan* ye pohto nin kapalyadiyan, kadangalan, boy katungkolan. † **1:5** Kakanta 2:7. ‡ **1:5** 2 Samuel 7:14; 1 Cronica 17:13. § **1:6** Deuteronomio 32:43. * **1:7** Kakanta 104:4. † **1:9** Kakanta 45:6-7.

boy hagiliyan a omen ha bado.
Noba ahe ka angkauman.
Boy mikakaanti kan angkabi-ay makanoman.”‡
13 Ket agya makanoman, ahe na bega hinabin Apo Dioh ha agya
ayaman kanlan aanghil na ye hinabi na kanan Anak na, a wanae,
“Mikno ka ha dapit wanan ko
angga ha mapahuko ko hila kammo ye kakaaway mo.”§
14 No wanabay awod, hinya hilay aanghil nin Dioh? Hilay anghil nin
Dioh, ket ihpiditon māghilbi na bengat boy hilabay ye an-itubol na a
managlap kanlan tataon iligtah na.

2

Hiyay tungkol ha Panhumyay ha Kaptegan

1 Ulita umiigit yay Apo Jesus ha kaganaan, katapulan a lanang
tawon ihipen ye nange tawo ta-omen kitawo ahe mitaang ha kaptegan.
2 Pakaihipen yo yati. Hatew, hiyay Bibilin nan Apo Dioh, impaibyay
na kanlan aanghil na kanan Moises. Ket napaptegan a peteg ya yati
boy ayaman a nanlabag o ahe nanumbong kanlan hilatin bibilin, ket
napaduhaan ya ha kaeteban nin kahalanan na. 3 Lalo ana kantawo.
No ahe tawo an-ibabano ye homain kapadihon kaligtahan a ibat kanan
Apo Dioh, ket ahe tawo maliklikan ye kapaduhaan. Hiyay Apo Jesus ye
unan nangibalita nin yatin kaligtahan. Ket pinaptegan la met tataon
nakange kana. 4 Ket hiyay Apo Dioh, pinaptegan na met makauli
ha pagkakitan boy hadihadi a kapagtakaan. Boy pinaptegan na po
makauli ha malabong a binaba a in-ibyay nan Ihpiditon Dioh kanlan
labay nan biyan.

Nagkamain nin Kaligtahan makauli kanan Apo Jesus

5 Ket haanin, tungkol met ha bayon babe-luta a lumateng, ahe na
impabaala Apo Dioh kanlan aanghil na, no aliwan impabaala na
kanlan tatao. 6 Ta wanae ye anhabiyen nin maghay pahen nin naihulat
a Habi nin Dioh,
“Apo, hinya hilay tatao, ta angkaihipan mo hila?
Hinya hila nayi, ta angkalingayen mo hila?
7 Ta ha makandin panaon, ket dinyag mo hilan maaaypa kanlan
aanghil mo.
Noba pinadangalan mo hila a omen ha poon.
8 Boy impahakop moynay kaganaan ha kapalyadiyan la.”*
Yatin hinabi ha naihulat a Habi nin Dioh a impahakop nan Apo
Dioh kanlan tatao ye kaganaan a babagay, hiyay labay habiyen, ket
lumateng lanoy mangaamot a homain bagay a ahe na ipahakop ha tao.
Noba ahe tawo ya po makit haanin a naipahakop ha tao ye kaganaan a
babagay. 9 Noba tanda tawo a hiyay Apo Jesus, ha anti ya ihti ha babe-
luta, ha makandin panaon, dinyag na yan Apo Dioh a maaypa kanlan
aanghil na ta-omen na madihaan ye matey. Natey ya ha ikanged nin
kaganaan a tatao makauli ha kangedan nan Apo Dioh. Ket haanin,
binyan na yan galang boy kadangalan uli ha pagteeh na nin pamaidap
anggan kamateyan.

‡ **1:12** Kakanta 102:25-27. § **1:13** Kakanta 110:1. * **2:8** Kakanta 8:4-6.

10 Kaya-bay hiyay Apo Dioh a namalhowa nin kaganaan a babagay
bilang pagkonin na, ket huhton bengat a pinalubohan na yan
mapaidapan ye Apo Jesus ta-omen ya mag-ilyadin genap a pangibatan
nin kaligtahan tawo. Dinyag nan Apo Dioh yatew ta-omen na hila
maibilang kanlan anhakopen na ha langit ye malabong a aanak na.
11 Ta hikitawon nalinihan ha kakahalanan boy hiyay Apo Jesus a
ampanlinih kantawo, ket mamaghay Bapa tawo. Kaya-bay ahe na an-
ikading-ey Apo Jesus a habtan na kitawon kakatongno. 12 Yati ye hinabi
nan Apo Jesus kanan Bapa na,
"Bapa a Dioh, ipatanda ko kanlan kakatongno ko no aya ka.
Ha bunak lan tataon ampanggalang kammo, magkanta ko nin
panggalang."†
13 Hinabi na po Apo Jesus,
"Pataya ako kanan Apo Dioh."‡
Ket hinabi na po,
"Anti ko ihti a kalamo lan aanak nan Apo Dioh a impataya na kangko."§
14 Hiyay andektan nin aanak nin Dioh, ket hikitawon tatao. Kaya-
bay hiyay Apo Jesus, ket in-anak yan tao a omen met kantawo a main
daya boy laman ta-omen makauli ha pagkamatey na, ket luboh na yan
mahambot ye Satanas a ampangibatan nin kamateyan. 15 Ha wanabay,
napalihway kitawoyna ha kapalyadiyan nin limo, ta hatew, ampagbi-
ay kitawon angkalimo ha kamateyan. 16 Ulin yati, makinang a aliwan
hilay aanghil ye anhaglapan nan Apo Jesus, no aliwan hikitawon lalahi
nan Abraham. 17 Kaya-bay katapulan a mianak yan tao a omen kanlan
kakatongno na ta-omen na kitawo mahaglapan. Ket ha wanabay, mag-
ilyadi yan pinakapoon tawon padi a mapangingalo boy mapatayaan.
Ket bilang pinakapoon tawon padi, hiyabay ye māmietan kantawo
kanan Apo Dioh. Inhagpa nay hadili na bilang pambeh ta-omen
hiyabay anay mapaduhaan, ket mapatawad ye kakahalanan tawo.
18 Ulita nangikpe yan pamaidap ye Apo Jesus uli ha tukho, mahaglapan
na hila met ye ampagdiha nin tukho.

3

Hiyay Apo Jesus, Madadangal ya po kanan Moises

1 Kaya-bay hikitawon mikakatongno ha pamteg a hinagyat nan Apo
Dioh a mapagkalamo na ha panakopan na ha langit, pakaihipen tawo
yay Apo Jesus. Pinamtegan tawo ya a hiyabay ye intubol nan Apo Dioh
boy hiyabay ye pinakapoon a padi a māmietan kantawo kanan Apo
Dioh. 2 Mapatayaan ya kanan Apo Dioh a nangitubol kana a omen
met kanan Moises a mapatayaan ha pamaala na kanlan kaganaan a
kabilang ha pamilya nin Dioh. 3 Noba an-ibilang na yan Apo Dioh ye
Apo Jesus a madadangal po kanan Moises. No ilalayi tawo ha panyag
nin baey, hiyay Apo Jesus ye mamaideng ket hiyay Moises ye pahen
nin baey. Ket madadangal yay mamaideng dinan ha an-ipaideng na.
4 Ta tanda tawo a no main baey, main met nanyag nin baey. Ket hiyay
Apo Dioh ye nanyag nin kaganaan. 5 Hatew hiyay Moises, mapatayaan
ya ha pamaala na kanlan tataon kabilang ha pamilya nin Dioh. Noba
māghilbi na yan bengat Apo Dioh. Ket hilay didinyag na, bilang

† **2:12** Kakanta 22:22. ‡ **2:13** Isaias 8:17. § **2:13** Isaias 8:18.

pagkakitan bengat nin ipatanda nan Apo Dioh lano. 6 Noba hiyay Apo
Jesu Cristo, aliwa yan māghilbi, ta Anak yan Dioh boy mapatayaan
a māmaala nin pamilya nin Dioh. Ket haanin, kabilang kitawoyna
kanlan pamilya nin Dioh, dapot tana mikakaanti kitawon mapah-ey
ha pamteg boy ahe tawo ya ikading-ey ye an-agaden tawon diyagen
nan Apo Dioh kantawo lano.
7 Kaya-bay manlenge kitawo ha anhabiyen nan Ihpiditon Dioh, a
wana,
"No mange yo a ampaghabi kanyoy Apo Dioh, pakaleng-en yoya.
8 Adi yo ampabyangen ye ō yo
a omen ha dinyag lan nangaunan tutoa yo hatew.
Ta ha anti hila ha wangwang, ahe hila nanumbong kanan Apo Dioh
boy hinubok lay kaanohan na."
9 Hinabi na po Apo Dioh,
"Agya nakit laynabay ye kapagtakaan a didinyag ko ha loob nin
apatapo a taon,
ket hinubok lay kaanohan ko.
10 Kaya-bay tubat ye poot ko kanlan hilatew a nangaunan tutoa boy
hinabi ko,
'Lanang hilan antumaang kangko
boy ahe la labay a humbongen ye an-ibilin ko kanla.'
11 Kaya-bay uli ha poot ko kanla, impangako ko ha hadili ko a
ahe hila bega miabot ha kapainawaan a intaladan ko kanla."*
12 Kaya-bay kakatongno, mag-alla kawo ta-omen homain kanyoy
mag-ilyadin maloke boy ahe ana mamteg, ket mitaang kawo kanan
Apo Dioh a angkabi-ay. 13 Hiyay diyagen yo, minamangaamot kawon
maypapakhawan nin pamteg legan main po panaon ta-omen kawo
ahe matalingo a magkahalanan a mamabyang nin ō yo. 14 Ta no
paibat po ha namteg kitawo angga ha kalampuhan, ket mikakaanti
kitawon mapah-ey ha pamteg kanan Cristo, mapagkalamo tawo yan
makanoman. 15 Ihipen tawon uman ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Haanin, no mange yo a ampaghabi yay Apo Dioh kanyo, pakaleng-en
yoya.
Adi yo ampabyangen ye ō yo
a omen ha dinyag lan nangaunan tutoa yo hatew a ahe nanum-
bong kanan Apo Dioh."†
16 Ket haanin, aya hilay nakange kanan Apo Dioh, noba ahe
nanumbong kana? Aliwa nayi a hilay tataon in-ilwah nan Moises ha
nahyon Egipto? 17 Ket aya hilay kinapootan nan Apo Dioh ha loob nin
apatapo a taon? Aliwa nayi a hilay nagkahalanan boy nangamatey ha
wangwang? 18 Boy aya hilay nagpangakoan nan Apo Dioh nin hadili na
a ahe bega miabot ha lugal nin kapainawaan? Aliwa nayi a hilay tatao
a ahe ampanumbong kana? 19 Kaya-bay makinang a ahe hila niabot
ha kapainawaan a intaladan nan Apo Dioh, ta ahe la yan pinamtegan.

4

1 Agya wanabay man ye nalyadi kanlan nangaunan tutoa tawo,
nikakaanti yan teed ye kapainawaan a impangako nan Apo Dioh.
Kaya-bay mag-alla kitawo, ta maka main kanyo ye ahe miabot ha

* **3:11** Kakanta 95:7-11. † **3:15** Kakanta 95:7-8.

kapainawaan na. 2 Ta padiho kitawoyna kanlan nangaunan tutoa tawo
a nakange nin Manged a Balita a tungkol kananyatin kapainawaan.
Noba ahe ya nakahaglap kanla ye nange la, ta ahe la pinamtegan.
3 Hikitawon māmteg nan Apo Dioh bengat ye miabot ha kapainawaan
na. Noba hiyay tungkol kanlan ahe ampamteg kana, hinabi nan Apo
Dioh,
"Uli ha poot ko kanla, impangako ko ha hadili ko a
ahe hila bega miabot ha kapainawaan a intaladan ko kanla."*
Hinabi nan Apo Dioh yain, agya nakataladan yaynay kapainawaan
kanla paibat po ha pinalhowa nay babe-luta. 4 Tanda tawo yain ta
yati ye naihulat a Habi nin Dioh tungkol ha ikapiton mangaamot,
"Ha ikapiton mangaamot, nagpainawa yay Apo Dioh ha pamalhowa
na."†
5 Noba ihipen tawo man uman ye naihulat a Habi nin Dioh a tungkol
kanlan Israelita,
"Ahe hila bega miabot ha kapainawaan a intaladan ko kanla."
6 Hilay nakange nin yatin manged a balita hatew tungkol ha
impangako nin Dioh, makinang a ahe hila miabot ha kapainawaan na
ulita ahe hila nanumbong kana. Noba agya wanabay man, nikakaanti
yan teed ye pangako nan Apo Dioh boy main miabot ha kapainawaan
na a intaladan na. 7 Kaya-bay ha pangalabah nin malabong a taon,
nangitaning yayna man ye Apo Dioh nin magha po a mangaamot ta-
omen kitawo miabot ha kapainawaan na. Yati ye labay habiyen nin
hinabi na a "haanin" ha hinabi nan Apo Dioh makauli kanan David,
"Haanin, no mange yo a ampaghabi yay Apo Dioh kanyo, pakaleng-en
yoya.
Adi yo ampabyangen ye ō yo."‡
8 Tanda tawoynabay met a naiabot na hilan Josue ye Israelita ha
Canaan a lugal nin kapainawaan la hatew. Noba aliwa po yain ye
kaptegan a lugal nin kapainawaan a an-agaden tawo, ulita nangitaning
yayna man ye Apo Dioh nin magha po a mangaamot nin pamainawa.
9 Kaya-bay bilang pagtao nin Dioh, angkahigudo tawo a main kitawon
kapainawaan a intaladan nan Apo Dioh a omen ha pagpainawa na
ha ikapiton mangaamot. 10 Ta ayaman a miabot ha kapainawaan nan
Apo Dioh, ket magpainawa ya met ha andiyagen na a omen kanan
Apo Dioh a nagpainawa pangayadi nin pamalhowa na nin kaganaan.
11 Kaya-bay pakaapehen tawon miabot ha kapainawaan na. Adi tawo
hila antuwaden ye tatao hatew a ahe nanumbong kanan Apo Dioh.
Maka ahe kitawo met miabot ha kapainawaan na.
12 Ta hiyay Habi nin Dioh ket angkabi-ay boy makapalyadiyan ya.
Ket ba-mo yan matadem a tubat a omen ha kampilan a mitaligmang
ye tadem na a malyadin panigpah nin pipilpoan boy utek nin bobot-o,
ta antupohen nay puho nin tao boy an-ibagwa nay pinakamaldeg a
ihip na boy hiyay ampakaapehen na. 13 Homain bega maitayo kanan
Apo Dioh, ta angkakit boy tanda nay kaganaan. Ket makibat kitawo
lano kana.

Hiyay Apo Jesus ye Pinakapoon a Padi

---

* **4:3** Kakanta 95:11. † **4:4** Genesis 2:2. ‡ **4:7** Kakanta 95:7-8.

14 Kaya-bay pakapah-ey kitawo ha pamteg, ta main kitawon madan-
gal a pinakapoon a padi a nakew ha langit a homain kanayon, no
aliwan hiyay Apo Jesus a Anak nin Dioh. 15 Tanda nan pinakapoon
tawon padi ye kaganaan a kakapeyan tawo. Ket angkaingalowan
na kitawo, ta kaganaan a tukho§ a angkadihaan tawo, nadihaan na
met, noba ahe ya bega nagkahalanan. 16 Ket ulita main kitawoynan
pinakapoon a padi, ha panaon nin pagkatapulan tawo, adi kitawoyna
ampagluwaluwa a humaley kanan Apo Dioh, ta ingalowan boy
haglapan na kitawo.

5

1 Hatew, hiyay pinakapoon a padi a māmietan ha tao kanan Apo
Dioh, ket napili ya kanlan kapadiho nan tao. Katungkolan nay
mangihagpa kanan Apo Dioh nin didigalo boy hagpa lan tatao ha
pangihagpaan ta-omen mapatawad ye kakahalanan la. 2 Ulita hiyay
pinakapoon a padi, ket tao ya a main ya met kakapeyan, maanoh ya
kanlan tataon ampakadyag nin maloke boy kanlan ahe nagtanda a
maloke ye andiyagen la. 3 Uli ha kakapeyan na, katapulan na met ye
mangihagpa uli ha kakahalanan na, aliwan bengat ha kakahalanan
nin tatao.
4 Agya ayaman a tao, ahe na malyadin diyagen ye hadili na a
pinakapoon a padi. Ta hiyay Apo Dioh bengat ye ampamili ha wanabay
a katungkolan a omen ha pamili na kanan Aaron hatew. 5 Wanabay
met kanan Cristo, aliwan hiyabay ye namadangal boy namili nin hadili
na a mag-ilyadin pinakapoon a padi, no aliwan hiyay Apo Dioh. Ta
hinabi nan Apo Dioh kana,
“Hika ye Anak ko.
Ket haanin, ipatanda ko a hikoy Bapa mo.”*
6 Boy hinabi na po Apo Dioh ha kanayon a pahen nin kahulatan,
“Hikaynay padi makanoman
a omen ha pagkapadi nan Melkizedek.”†
7 Ha anti ya po ihti ha babe-luta ye Apo Jesus, in-aleng-eng
nay nakigwang boy nakiiingalo kanan Apo Dioh a hiyan bengat ye
makapiligtah kana ha kamateyan. Ket lingnge na met Apo Dioh ye
pakigwang na ulita luboh yan nagmakaaypa boy mapanumbong ha
kalabayan nan Apo Dioh. 8 Noba agya Anak yan Dioh, natandaan nay
peteg a panumbong makauli ha pangikpe na nin kaidapan. 9 Ulin yatin
panumbong na, dinyag na yan Apo Dioh a genap boy pangibatan nin
homain anggaan a kaligtahan lan kaganaan a ampanumbong kana.
10 Ta tinuga na yan Apo Dioh a mag-ilyadin pinakapoon a padi a omen
met ateed ha pagkapadi nan Melkizedek.‡

Babala kanlan Manalingkukol kanan Apo Dioh

11 Malabong po dayi ye habiyen ko kanyo a tungkol ha pagkapadi
nan Apo Jesus. Noba maidap yan ipataloh kanyo, ulita kinumapey
anay pagkataloh yo. 12 Māngiadal kawoyna dayi, ta nabuyot kawoyna
ha pamteg. Noba angga haanin, katapulan a iadal po kanyo ye unan
aadal a tungkol ha Habi nin Dioh a naiadal ana kanyo hatew. Ba-mo
kawon ongi a gatah po ye pamangan na, ta ahe yo po magatgat ye

§ **4:15** *tukho* o papanubok. * **5:5** Kakanta 2:7. † **5:6** Kakanta 110:4. ‡ **5:10** Genesis 14:18-20.

mabyang a pamangan a nakailalayian nin mangaldeg a adal. 13 Hilay
ampagbi-ay ha gatah, oongi hila po. Hiyay labay habiyen, ahe la po
naadal no hinyay matoynong o maloke. 14 Noba hilay ampagbi-ay nin
mabyang a pamangan, main yaynan ihip. Hiyay labay habiyen, uli ha
pangilmaw, angkatalohan laynay mangaldeg a aadal boy tanda layna
no hinyay manged o maloke.

6

1 Kaya-bay lakwanan tawoynay unan adal tungkol kanan Cristo, ket
magpahulong kitawoyna ha mangaldeg a adal ta-omen kitawo pumah-
ey ha pamteg. Adi kitawoyna pag-udong-udong ha unan adal tungkol
ha paghehe boy panalingkukol ha didiyag a homain hilbi boy tungkol
ha pamteg kanan Apo Dioh, 2 ha aadal tungkol ha pamawtihmo,
pangipalonto nin gamet ha ō, pagkabi-ay uman nin nangamatey boy
no way-omen ya lano ye tao ha homain anggaan pangayadi na yan
uhgaen Apo Dioh. 3 Kaya-bay no ipaluboh nan Apo Dioh, magpahulong
kitawoyna ingat ha mangaldeg a adal.
4 Ta hilay nanalingkukol ha pamteg la kanan Apo Jesus, ahe
tawo hilayna makumbinyo a maghehe ta-omen hila mag-udong kana.
Natandaan layna ye kaptegan hatew, nadihaan laynay kangedan a di-
galo nan Apo Dioh, boy natanggap layna ye Ihpiditon Dioh. 5 Nadihaan
laynay kangedan a ibat ha Habi nin Dioh boy natanam layna ye
kapalyadiyan nan Apo Dioh a ipakit na ha huyot a mangaamot. 6 Ket
haanin, no talingkukolan la ye pamteg la kanan Apo Jesus, ahe hilayna
makumbinyo a maghehe boy miudong kana, ta ba-moynan an-ipako
la yayna man ha kodoh ye Anak nin Dioh boy an-ipapading-ey laya ha
adapan lan tatao.
7 Hikitawon tatao, nailalayi kitawo ha luta a talon. Hiyay luta a
maheheg maudanan boy tuboan nin tatanaman a pakinabangan nin
māgtalon, ket inged na yan Apo Dioh. 8 Noba no ilamon boy didiwi
bengat ye antumubo nin yatew a luta, ket homain yan hilbi. Kaya-bay
ihumpa na yan Apo Dioh boy maulam ya.
9 An-adoen kon kakatongno, agya wanabay man ye anhabiyen
ko, aliwa kawon omen kanla, ta angkahigudo ko a mamanged ye
kahahaad yo bilang nananggap nin kaligtahan. 10 Matoynong yay Apo
Dioh boy ahe na maliwaan ye manganged a didiyag yo boy hiyay
impakit yo a pangado yo kana makauli ha pahulong yon panaglap
kanlan pagtao nin Dioh. 11 Kakatongno, labay ko dayi a ipahulong
yoy kahipegan yo angga ha kapopohan ta-omen yo matanggap ye
anhigudowen yo. 12 Anhabiyen ko yati ta-omen kawo maghipeg boy
tuwaden yo hilay tatao a makauli ha pamteg la kanan Apo Dioh boy
pahulong lan pangikpe, ampananggap hilaynan impangako na.

Peteg ye Pangako nan Apo Dioh

13 Ihipen yo yay Abraham. Ha nagpangako yay Apo Dioh kana,
ahe ya nanggawi nin kanayon a ngalan a pamaghen nin pangako na,
no aliwan ginawi nay hadili nan ngalan, ulita homain umiigit kana.
14 Wanae ye hinabi nan Apo Dioh kanan Abraham, “An-ipangako kon
inged kata boy diyagen kon malabong ye lalahi mo.”* 15 Ket ulita

* **6:14** Genesis 22:16-17.

nagteeh yan nangagad ye Abraham, natanggap nay impangako nan
Apo Dioh kana.
16 Tanda tawo a no hiyay maghay tao, ket labay na a mapapaghen
ye pangako na, manggawi yan ngalan nin umiigit kana. Ha wanabay,
homain hilaynan payngatngatan. 17 Wanabay met ateed ye dinyag
nan Apo Dioh hatew. Ta ha nagpangako yay Apo Dioh, pinaghen
nay pangako na makauli ha panggawi na nin ngalan na ta-omen naya
ipakit kanlan tataon nagpangakoan na a ahe naya bega umanen ye
pangako na. 18 Ket hilatin luwa a hiyay pangako na boy pamapaghen
na, peteg a ahe mauman, ta ahe yan bega ampagtago ye Apo
Dioh. Kaya-bay hikitawon tinumkip kana, main kitawon maghen
a kahigudowan, legan an-agaden tawoy impangako na. 19 Yatin
kahigudowan tawo kanan Apo Dioh ye ampamakhaw nin nakem tawo
a ba-mon nakatakip ha mayadet a dapah. Ket yatin kahigudowan
tawo, itupoh na kitawo ha tabing nin Timplo boy iabot na kitawo
ha Pinakanahantowan a Hilid nin Timplo ha langit a angkunaan
nan Apo Dioh. 20 Nauna yaynan hinumlep ye Apo Jesus ihtew ta-
omen ya mamietan kantawo kanan Apo Dioh, ta hiyabay ye nag-
ilyadin pinakapoon tawon padi makanoman a omen ha pagkapadi nan
Melkizedek.

7

Hiyay Melkizedek a Padi hatew

1 Hiyay Melkizedek, poon ya hatew ha banwan Salem ha panaon
nan Abraham. Boy padi ya a ampaghilbi ha Katatagayan a Dioh. Ha
maghay mangaamot, nakilaban yay Abraham ha nangaanon popoon,
ket nanambot ya. Ha ampuli yayna, hinagana na yan Melkizedek. Ket
hinabi na kanan Abraham, “Inged na kan Apo Dioh.”* 2 Ket in-ibyay
nan Abraham kana ye ikamapo nin kaganaan a nahamham na kanlan
kaaway na. Hiyay labay habiyen nin ngalan a Melkizedek, “Poon nin
Katoynongan.” Ket ulita poon ya ha Salem a hiyay labay habiyen
“katanaan,” anhabtan yan “Poon nin Katanaan.” 3 Homain naihulat
tungkol kanlan bapa o indo na, agya kanlan nangaunan tutoa na. Boy
homain met naihulat tungkol ha pangianak kana boy pagkamatey na.
Homain met anggaan ye pagkapadi na a omen kanan Anak nin Dioh.
4 Ihipen tawo man no way-omen ya kadangal ye Melkizedek! Agya
hiyay Abraham a unan tutoa tawo, ket namyay ya kana nin ikamapo
nin kaganaan a nahamham na kanlan kaaway na. 5 Hiyay anti
ha Bibilin a impahulat kanan Moises, hilay papadi a lahi nan Levi
ye mananggap nin ikamapo nin babandi nin kapadiho la a Jujudio,
agya padipadiho hilan ibat kanan Abraham. 6 Noba agya ahe ya
nangibat ha lahi nan Levi ye Melkizedek, ket nananggap yan ikamapo
a ibat kanan Abraham. Boy hiyabay met ye naghabi kanan Abraham,
“Inged na kan Apo Dioh,” agya hiyay Abraham ye taon pinangakoan
nan Apo Dioh. 7 Ket kamatandaan tawoynabay met a madadangal
yay taon nanginged dinan ha in-inged. 8 Tanda tawo met a hilay
papadi a lahi nan Levi a ampananggap nin ikamapo, ket tao hilan
bengat a main kamateyan. Noba hiyay Melkizedek a nananggap nin
ikamapo a ibat kanan Abraham, ket ampaptegan nin naihulat a Habi

* **7:1** Genesis 14:19.

nin Dioh a homain anggaan ye pagkapadi na, ta homain naihulat
tungkol ha kamateyan na. 9 Boy agya hiyay Levi ye toa lan papadi
a ampananggap nin ikamapo a dakay, ba-mon namyay yayna met
nin ikamapo kanan Melkizedek makauli kanan Abraham. 10 Ta ha
hinagana na yan Melkizedek ye Abraham, hiyay Levi, anti yayna ha
laman nan Abraham a toa na.
11 Tanda tawo po a hiyay tungkol ha pagpadi nin lalahi nan Levi ket
nakailig ha Bibilin a in-ibyay nan Apo Dioh kanlan Jujudio. Haanin,
no hiyay andiyagen lan hilatin papadi ket ampakapag-ilyadin genap
ha tao ha pamilew nan Apo Dioh, ahe ana katapulan ye lumbo a
padi. Noba natandaan tawo a ahe yan ampakapag-ilyadin genap ha
tao. Kaya-bay katapulan a main bayon padi a omen ha pagkapadi nan
Melkizedek a lumbo ye pagkapadi na kanan Aaron. 12 Ket no nauman
ye tungkol ha pagpadi, katapulan met awod a mauman ye Bibilin.
13-14 Hiyay Apo tawon Jesu Cristo ye andektan a padi a kahagili lan
papadi a lalahi nan Levi. Nakiduma ye pagkapadi na, ta ibat ya ha lahi
nan Juda, aliwan ha lahi nan Levi. Ket agya nakanoman, homain po
naghilbi bilang padi a ibat ha lahi nan Juda. Ta ha hinabi nan Moises
no aya yay mag-ilyadin padi a maghilbi ha pangihagpaan, ket homain
yan hinabi a lahi nan Juda, no aliwan hiyay lahi nan Levi bengat.

Hiyay Padi a omen kanan Melkizedek

15 Lalo anan kinuminang a nahagiliyan hilaynay papadi a lalahi
nan Levi, ta main anan lumbo a padi haanin. Hiyabay ye Apo
Jesus boy padiho ye pagkapadi na kanan Melkizedek. 16 Hiyay Apo
Jesus, nag-ilyadi yan padi uli ha makapalyadiyan a bi-ay na a homain
anggaan, aliwan makauli ha Bibilin tungkol ha lahi na. 17 Ta wanae ye
anhabiyen nin naihulat a Habi nin Dioh tungkol kana,
“Hika ye padi makanoman
a omen ha pagkapadi nan Melkizedek.”†
18 Kaya-bay hinagiliyan nan Apo Dioh ye alan a bibilin tungkol ha
pagpadi, ta makapey ya boy homain hilbi. 19 Ta homain bega nag-
ilyadin genap ha pamilew nan Apo Dioh makauli ha panumbong ha
Bibilin. Noba haanin, main anan mamanged a papadan. Ket makauli
kananyati, makahaley kitawoyna kana.
20 Mamanged yatin papadan, ta hinumpaan na yan Apo Dioh. Ha
dinyag na yan Apo Dioh a padi ye lalahi nan Levi, ahe na yan
hinumpaan. 21 Noba ha dinyag na yan padi ye Apo Jesus, hinumpaan
naya, a wana,
“Hiko ye Apo Dioh a ampanumpa.
Hika ye padi makanoman.
Ket ahe yaynan mauman ye ihip ko.”‡
22 Kaya-bay hiyay Apo Jesus ye kahigudowan tawo a tupaden nan Apo
Dioh ye mamanged a kahundoan na kanlan tatao na.
23 Malabong hilay papadi hatew, ulita no matey yay magha, humagili
ye magha ta-omen magpahulong ye paghilbi la bilang padi. 24 Noba
hiyay Apo Jesus, ket homain yan kamateyan. Kaya-bay homain
anggaan ye pagkapadi na. 25 Kaya-bay miligtah na hilan genap ye

† **7:17** Kakanta 110:4. ‡ **7:21** Kakanta 110:4.

ayaman a taon humaley kanan Apo Dioh makauli kana, ulita angkabi-
ay ya makanoman a ampamietan kantawo kanan Apo Dioh.
26 Kaya-bay hiyay Apo Jesus bengat ye pinakapoon a padi a katapulan
tawo. Ta homain yan kahalanan, homain pakaumihan, homain
kalok-an kana, aliwa yan padiho kanlan tataon māgkahalanan boy
pinadangalan na yan Apo Dioh nin maiigit po kanlan kaganaan
a anti ha langit. 27 Nakiduma yay Apo Jesus kanlan kanayon a
pinakapoon a padi a katapulan lay mangihagpa ha minamangaamot
uli ha kakahalanan la ket pangayadi, mangihagpa hila met uli ha
kakahalanan lan tatao. Noba hiyay Apo Jesus, impipinghan nan
inhagpa ye hadili nan bi-ay ta-omen mapatawad ye kakahalanan nin
kaganaan a tatao. 28 Ta hiyay anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises,
hiyay mapili a pinakapoon a padi ket taon bengat a main kakapeyan.
Noba pangalabah nin yatew a panaon, nanumpa yay Apo Dioh, a wana,
“Hiyay Anak koyna haanin ye dinyag kon pinakapoon a padi, ket genap
yan makanoman.”

8

Hiyay Apo Jesus ye Pinakapoon a Padi

1 Yati ye labay habiyen nin anhabiyen ko kanyo. Peteg a main
kitawoynan pinakapoon a padi a nakaikno ha dapit wanan nin
pamiknoan nan Makapalyadiyan a Dioh ha langit. 2 Ket bilang
pinakapoon a padi, ampaghilbi ya ha kaptegan a panggalangan a
dinyag nan Apo Dioh, aliwan dinyag nin tao.
3 Ihti ha babe-luta, hiyay balang pinakapoon a padi, ket napili ya
ta-omen mangihagpa nin didigalo boy kanayon po a hagpa lan tatao.
Kaya-bay hiyay pinakapoon a padi tawo ha langit, ket katapulan a
main ya met ihagpa kanan Apo Dioh. 4 Ket no anti ya po ihti ha babe-
luta, ahe ya malyadin padi, ta main anan papadi a ampangihagpa nin
didigalo a omen ha anti ha Bibilin. 5 Hiyay paghilbi lan papadi, ket
pagkakitan bengat nin angkalyadi ha langit. Ta ha ipaideng nan Moises
ye Toldan Panggalangan, ket mahehpet nan imbilin Apo Dioh kana,
“Katapulan a humbongen moy kaganaan a impakit ko kammo hatew
ha mapantay no way-omen mo yan diyagen ye Toldan Panggalangan.”*
6 Noba hiyay paghilbi nan Apo Jesus bilang pinakapoon a padi, ket
mamanged ya dinan ha paghilbi lan nangaunan papadi ihti ha babe-
luta. Ta ha bayon kahundoan, hiyay Apo Jesus ye ampamietan ha tao
kanan Apo Dioh. Ket yatin bayon kahundoan, mamanged ya dinan ha
alan, ta nakailig ya ha mamanged po a papangako nan Apo Dioh.
7 No hiyay alan a kahundoan ket homain yan kulang, ahe yayna dayi
katapulan ye bayon kahundoan. 8 Noba nakit nan Apo Dioh ye kulang
lan tataon ampanumbong ha nunan kahundoan. Kaya-bay hinabi na,
“Lumateng lanoy mangaamot
a manyag akon bayon kahundoan kanlan lalahi nan Israel boy
Juda.
9 Yatin bayon kahundoan, aliwan padiho ha alan a kahundoan
a dinyag ko hatew kanlan nangaunan tutoa la
a in-ilwah ko ha nahyon Egipto.
Ahe la hinumbong ye unan kahundoan ko kanla.

* **8:5** Exodo 25:40.

Kaya-bay pinaolayan ko hila.”
10 Hinabi na po Apo Dioh,
“Lano maabot ye panaon,
yabayti ye diyagen kon bayon kahundoan ha lalahi lan Israel.
Hiyay bibilin ko, itanem ko ha ihip
boy puho la.
Hikoyna ye Dioh la
ket hilabay ana met ye tatao ko.
11 Ahe layna katapulan a mapay-aadal
o habiyen kanlan kakatongno la, ‘Kakatongno, katapulan a balayen yo a hiyay Apo ye Dioh.’
Ta kananyatew a panaon,
balayen la kon kaganaan a tao, matagay man o ahe.
12 Ta patawaden koyna ye kalok-an la
boy liwaan koynay kakahalanan la.”†
13 Ha hinabi nan Apo Dioh a main anan bayon kahundoan, makinang a inalihan na yaynan hilbi ye alan a kahundoan. Ket hinyaman a alan ana boy homain anan hilbi, ha ahe mabuyot, maanam ya.

9

Hiyay Panggalang ihti ha Babe-luta boy ha Langit

1 Ha unan kahundoan, main bibilin tungkol ha huhton panggalang boy main met Toldan Panggalangan kanan Apo Dioh a dinyag nin tao. 2 Yatin Toldan Panggalangan, ket luway hilid na boy tabing ye pietan la. Hiyay dapit dongla ket anhabtan yan “Nahantowan a Hilid.” Anti ya ihtew ye kingki a manipitoy delag boy lamihaan a pangikunaan nin tinapay a an-ihagpa kanan Apo Dioh. 3 Hiyay ikalwan hilid ha likol nin tabing ket anhabtan “Pinakanahantowan a Hilid.” 4 Anti ya ihtew ye pangihagpaan a pangulaman nin insenso boy anti ya met ihtew ye lakaha nin kahundoan. Hiyay pangihagpaan boy lakaha ket padiho hilan napakalopkopan nin balitok. Ha loob nin lakaha nin kahundoan, anti ya ihtew ye koden a balitok a nakaikunaan nin pamangan a anhabtan “manna”* boy hiyay teken nan Aaron a nagboong boy hiyay luway madampiyak a dapah a nakaidokitan nin Bibilin nan Apo Dioh. 5 Ha babe nin lakaha, main luway kadih anghil nin Dioh a yadi ha balitok. Hiyay kadih anghil ye pagkakitan a anti ya ihtew ye Apo Dioh. Naameyan nin papakpak la ye hakeb lakaha a pangiwahikan nan pinakapoon a padi nin daya ayop ta-omen mapatawad ye kakahalanan lan tatao. Noba ahe ko po maipalinaw yatin kaganaan haanin.

6 Wanabay ye pagkatunong nin Toldan Panggalangan. Hilay papadi, minamangaamot hilan anhumlep ha dapit dongla a hilid ta-omen la diyagen ye katungkolan la. 7 Noba ha Pinakanahantowan a Hilid, hiyay pinakapoon a padi bengat ye malyadin humlep ihtew, ket minghan yan bengat ha loob nin maghay taon. Ket tepe humlep ihtew, ampangaget yan daya nin ayop bilang hagpa uli ha kakahalanan na boy ha kahalanan lan tatao a ahe la tinatala. 8 Legan anti ya

† **8:12** Jeremias 31:31-34. * **9:4** Hatew, ha anti hilay Israelita ha wangwang, minamangaamot na hilan ambiyan Apo Dioh nin pamangan a anhabtan “manna”.

po ye Toldan Panggalangan, makauli kanlan hilatin bibilin, ket an-
ipakit nin Ihpiditon Dioh a ahe hila malyadin humlep ye tatao ha
Pinakanahantowan a Hilid. 9 Hilatin kaganaan ket ampangipakit
bengat kantawo haanin a hilay didigalo boy kanayon po a hahagpa
kanan Apo Dioh, ket ahe ya makaalih nin kahalanan a ampakayootan
lan tataon ampanggalang kana. 10 Hilatin bibilin ket tungkol bengat
ha laman, no hinyay malyadin kanen o inomen boy no way-omen ye
huhton panguyah nin hinyaman. Hilatew a bibilin ket tungkol bengat
ha babagay a katapulan humbongen angga ha panaon a hagiliyan na
yaynan Apo Dioh nin bayo.
11 Noba haanin, nilumateng yaynay Apo Jesu Cristo a pinakapoon
tawon padi. Ket makauli kana, angkadihaan tawoy kangedan na uli
ha bayon papadan. Ket bilang pinakapoon a padi, hinumlep yayna ha
langit a mamanged boy genap a Panggalangan a aliwan dinyag nin tao
boy ahe ya ihti ha babe-luta. 12 Ket ha hinumlep yay Apo Jesus ihtew,
aliwan daya nin kambing o oybon baka ye inhagpa na, no aliwan
hadili nan daya. Ninghan yan bengat hinumlep ha Pinakanahantowan
a Hilid. Ket makauli ha daya na, timbeh na kitawo ha kapaduhaan uli
ha kakahalanan tawo ta-omen kitawo miligtah makanoman. 13 Hiyay
anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises, no hiyay maghay tao ket
naibilang yan madinat, ahe ya malyadin manggalang kanan Apo Dioh.
Noba no mawahikan yayna nin daya nin kambing boy bolog a baka
boy tubog nin naulam a dumalaga a baka, ket maibilang yaynan
malinih. 14 Ket no ampakalinih yay daya nin ayop, lalalo yayna
ingat ye daya nan Apo Jesu Cristo. Ta angkaalih nay pagkayoot nin
ihip uli ha mangaloke a didiyag tawo ta-omen kitawoyna malihway a
maghilbi kanan Apo Dioh a angkabi-ay. Ta makauli ha Ihpiditon Dioh a
homain anggaan, hiyay Apo Jesus, inhagpa nay hadili na bilang hagpa
a homain kaumihan kanan Apo Dioh.
15 Kaya-bay ha bayon kahundoan, hiyay Apo Jesu Cristo ye ampami-
etan ha tao kanan Apo Dioh. Ta uli ha pagkamatey na, timbeh na hilay
tatao ha kakahalanan a nadyag la ha anti hila po ha unan kahundoan.
Kaya-bay haanin, hilay kaganaan a hinagyat nan Apo Dioh a pagtao
na, ket matanggap lay homain anggaan a kangedan a impangako na.
16 Tanda tawoynabay met a no main kahulatan tungkol ha tawid,
katapulan a main pagkakitan a natey yaynay nanyag nin kahulatan ta-
omen maipatupad ye nakahulat. 17 Ta ahe maipatupad ye nakahulat
no angkabi-ay ya po ye nanulat. 18 Kaya-bay agya ha unan kahundoan,
katapulan a main met daya nin ayop a pagkakitan nin pagkamatey
nin ayop ta-omen ya magkamain nin hilbi. 19 Kaya-bay pangayadi
nan impatanda nan Moises ye balang bilin kanlan tatao, nangwa yan
daya nin oybon baka boy kambing a hinalean nin lanom. Pangayadi,
indede na ha daya ye labok nin tupa a kinadihan matibya a nakagawot
ha hanga nin isopo haka na hila winahikan ye tatao boy hiyay
nakakehkeh a nakaihulatan nin Bibilin. 20 Legan anwahikan na hila,
anhabiyen na kanla, “Yatin daya ye pamaghen ha kahundoan a an-
ipatupad nan Apo Dioh kanyo.”† 21 Ket winahikan na met nin daya
ye Toldan Panggalangan boy kaganaan a kakahangkapan a angkagawi
ha panggalang. 22 Ta hiyay anti ha Bibilin a impahulat kanan Moises,

† **9:20** Exodo 24:4-8.

magaynan kaganaan ket katapulan a malinihan nin daya. Ket no
homain maibuhboh a daya bilang hagpa kanan Apo Dioh, homain met
kapatawadan ye kakahalanan lan tatao.
23 Kaya-bay hiyay Toldan Panggalangan boy kaganaan a kakahangka-
pan a anti ihtew a pagkakitan bengat nin babagay a anti ha langit,
ket katapulan a malinihan nin daya nin ayop. Noba hilay babagay
a anti ha langit, katapulan a malinihan nin mamanged po a hagpa
dinan ha daya nin ayop. 24 Ta hiyay Cristo, ahe ya hinumlep ha
maghay Panggalangan ihti ha babe-luta a dinyag nin tao, no aliwan
ha kaptegan a Panggalangan ha langit. Ket haanin, an-ipakitongtong
na kitawo kanan Apo Dioh. 25 Ket hiyay panumlep na ihtew, aliwan
piuman-uman a omen ha andiyagen nin pinakapoon a padi hatew a
tinaon a anhumlep ha Pinakanahantowan a Hilid nin Panggalangan
boy ampangaget yan daya nin ayop bilang hagpa. Ta hiyay Cristo,
ninghan na yan bengat inhagpa ye hadili na, ket ahe nayna uman-
umanen. 26 Ulita no katapulan na yan uman-umanen, malabong a
ukdo ya dayin natey ye Apo Jesus paibat ha napalhowa ye babe-luta.
Noba haanin a kalampuhan nin panaon, ninghan yan bengat a nakew
ihti ha babe-luta ta-omen na ipipinghan a alihen ye kakahalanan
tawo makauli ha pangihagpa na nin hadili na. 27 Naitaning ha tao
a katapulan yan matey minghan, ket pangayadi, uhgaen na yan Apo
Dioh. 28 Wanabay met ateed kanan Cristo. Natey yan ninghan ha
inhagpa nay hadili na ta-omen na alihen ye kakahalanan nin tao.
Ket mag-udong yan uman ihti ha babe-luta, aliwan ta-omen matey
yayna man uli ha kahalanan, no aliwan mangiligtah yayna nin tataon
ampangagad kana.

10

1 Hiyay Bibilin a impahulat kanan Moises, ket aliwa po kaptegan,
no aliwan pagkakitan bengat nin manganged a babagay a nilumateng
makauli kanan Apo Jesus. Kaya-bay hiyay hagpa lan tataon anhumaley
boy ampanggalang kanan Apo Dioh, ket ahe ya bega makapitoynong
kanla agya po man tinaon hilan ampangihagpa a omen ha anhabiyen
nin Bibilin. 2 Ta no hiyay hagpa la, ket makalinih ya dayin kahalanan,
ahe hilayna dayi angkayoot uli ha kakahalanan la boy ahe layna
dayi katapulan ye mangihagpa po uman. 3 Noba hiyay hagpa lan
tinaon, ket ahe ya makaalih nin kakahalanan, no aliwan yabay-in ye
ampangipaihip kanla nin kakahalanan la ha nangalabah a panaon.
4 Ta hiyay daya nin bulog a baka boy kambing, ket ahe ya bega
makaalih nin kahalanan.
5 Kaya-bay ha nilumateng yay Apo Jesu Cristo ihti ha babe-luta,
hinabi na kanan Bapa na a Dioh,
“Ahe mo labay ye hahagpa boy didigalo lan tatao.
Kaya-bay binyan mo kon laman ta-omen ko ihagpa kammo.
6 Ahe ka naaliket ha hahagpa a aayop a inulam
boy kanayon po a hagpa uli ha kakahalanan.
7 Kaya-bay hinabi ko kammo, ‘Bapa kon Dioh, anti ko ihti ta-omen ko
tupaden ye kalabayan mo
a omen ha nakahulat tungkol kangko.’ ”*

* **10:7** Kakanta 40:6-8.

8 Ihipen tawo man ye hinabi nan Apo Jesus. Hiyay una, “Ahe na
nalabayan Apo Dioh boy ahe na naaliketan ye hahagpa, didigalo,
aayop a inulam boy kanayon po a hagpa lan tatao uli ha kahalanan
la.” Hinabi na yatew agya po man yabaytew ye man-ipatupad nin
Bibilin. 9 Pangayadi, hinabi na kanan Bapa na, “Anti ko ihti ta-omen
ko tupaden ye kalabayan mo.” Kaya-bay inalihan nan hilbin Apo Dioh
ye alan a pangihagpa. Ket inhagili nay bayo a hiyay pangihagpa
nan Cristo. 10 Haanin, ta hinumbong nan Apo Jesus ye kalabayan
nan Apo Dioh, nalinihan kitawoyna ha kakahalanan tawo makauli ha
pangipipinghan nan pangihagpa nin hadili na.
11 Hilay papadi, minamangaamot hilan ampaghilbi boy paumanuman hilan ampangihagpa nin hahagpa a ahe bega makaalih nin
kahalanan. 12 Noba hiyay Apo Jesu Cristo, ket ninghan na yan bengat
inhagpa ye hadili nan laman uli ha kakahalanan tawo. Ket huhtoyna
yain makanoman. Pangayadi yatew, nikno yayna ha dapit wanan
nan Apo Dioh. 13 Ket haanin, an-agaden naynan bengat ye panaon
a hilay kakaaway na, ket pahukoen na hilaynan Apo Dioh kana. 14 Ta
makauli ha ninghan nan pangihagpa nin hadili nan Cristo, hilay tataon
nalinihan na ha kakahalanan, ket dinyag na hilan genap makanoman.
15 Hiyay Ihpiditon Dioh, ampaptegan na met yati, ta yati ye hinabi
na,
16 “Lano maabot ye panaon,
yabayti ye diyagen kon bayon kahundoan kanlan tatao ko.
Hiyay bibilin ko, itanem ko ha puho
boy ha ihip la.”†
17 Hinabi na po Apo,
“Hiyay kakahalanan la boy kaganaan a didinyag lan mangaloke,
ket liwaan koyna.”‡
18 Kaya-bay ulita pinatawad naynan Apo Dioh ye kakahalanan tawo,
ahe tawoynan katapulan ye mangihagpa uli ha kahalanan tawo.

Hiyay tungkol ha Panumaley kanan Apo Dioh

19 Kaya-bay kakatongno ko, uli ha daya nan Apo Jesus, malihway
kitawoynan humlep ha Timplo a angkunaan nan Apo Dioh. 20 Ta
makauli ha pangihagpa nan Apo Jesus nin hadili nan laman, inlukat
nayna kantawo ye bayon dān a tumupoh ha tabing ta-omen kitawo
makahaley kanan Apo Dioh. 21 Ket ulita main kitawoynan madangal
a pinakapoon a padi a ampamaala nin pamilya nan Apo Dioh,
22 humaley kitawoyna kana a main puho a malinih boy main mapah-ey
a pamteg kana, ta nalinihan nin daya naynan Apo Jesus ye kanakman
tawo boy ba-mon nauyahan ye laman tawo nin malinih a lanom.
23 Pakapaghen kitawo ha anhigudowen tawo boy adi kitawoyna
ampagluwaluwa, ta mapatayaan yay Apo Dioh ha papangako na
kantawo. 24 Pakikwanan tawon mapokaw ye balang magha a may-
adoado boy manyag nin manged. 25 Adi kitawo anhumawa a makitipon
a omen kanlan kanayon a māmteg a ahe ana ampakitipon, no aliwan
maypapakhawan kitawon nakem, lalo ana haanin, ta madanon anay
pag-udong nan Apo Jesus.

---

† **10:16** Jeremias 31:33. ‡ **10:17** Jeremias 31:34.

26 Ta no tatalaen tawo po ye manyag nin kahalanan pangayadi
tawon natandaan ye kaptegan a tungkol kanan Apo Jesus, homain
anan maihagpa kanan Apo Dioh ha ikapatawad nin kakahalanan tawo,
27 no aliwan hiyay nakataladan kanlan kakaaway nan Apo Dioh a
hiyay manliyabliyab a apoy boy hiyay ampakalilimo a panuhga na
ye ampangagad kantawo. 28 Hatew, ayaman a nanlabag nin Bibilin
a impahulat kanan Moises a napaptegan nin luwa o tatlo katao, ket
ampateyen la yan homain ingalo. 29 Haanin, no mabyat ye paduha
ha taon nanlabag nin Bibilin, lalalo anan mabyat ye paduha ha taon
mangumih kanan Anak nin Dioh. Ta dinyag na yan homain hilbi ye
daya nan Apo Jesus a nanlinih nin kakahalanan na boy namaghen nin
kahundoan nan Apo Dioh. Aliwan bengat yain, inumih naya po ye
Ihpiditon Dioh a ampamyay kantawon kangedan nin Dioh. 30 Homain
hapo a mamabyat ye paduha na, ta katatanda tawo yay Apo Dioh
a naghabin, “Hikoy mamae, hikoy mamaduha.”§ Boy hinabi na po,
“Uhgaan nan Apo hilay tatao na.”* 31 Ampakalilimo ye malyadi ha
taon paduhaan nan Apo Dioh a angkabi-ay.
32 Ihipen yoy nalabah a mangaamot ha babayo yoya po natandaan
ye kaptegan a tungkol kanan Apo Jesus. Nakadiha kawon tubat a
pamaidap, noba in-ikpe yo boy ahe kawo hinumuko. 33 Minghan an-
umihen boy ampahakitan la kawo ha adapan nin malabong a tatao.
Minghan met an-imahakit yo hilay tataon ampagdiha nin wanabay
a papanubok. 34 Ta angkalunohan yo hila met ye kakatongno yon
nakapidiho. Ket agya angkahamham ye babandi yo, ampagteehan yo
a main aliket, ta tanda yo a main mamanged a nakataladan kanyo a
ahe maanam makanoman.
35 Kaya-bay pahulong kawon pakapah-ey ha pamteg kanan Apo Dioh,
ta biyan na kawon mayadet a plimyo. 36 Katapulan kawon mangikpe
ta-omen yoya mahumbong ye kalabayan nan Apo Dioh boy matanggap
yoy impangako na. 37 Ta wanae ye nakahulat a hinabi nin Dioh,
“Hiyay an-agaden yo, ket madanon yaynan lumateng.
Ahe yaynan mabuyot.”
38 Hinabi na po Apo Dioh,
“Hiyay taon an-ibilang kon matoynong,
ket magbi-ay ya makauli ha pamteg na.
Noba no talingkukolan nako,
ahe akoyna lano maaliket kana.”†
39 Noba ahe kitawo omen kanlan tataon ampanalingkukol kanan Apo
Dioh boy mipalakew ha kapaduhaan a homain anggaan, no aliwan
kabilang kitawo kanlan tataon ampamteg boy miligtah.

11

Hiyay Pamteg kanan Apo Dioh

1 Hiyay pamteg ket hiyay kahigudowan tawo kanan Apo Dioh a
matanggap tawo hilay an-agaden tawon babagay a ahe angkakit. 2 Ta
uli ha pamteg lan nangaunan tutoa tawo, kinaaliketan na hilan Apo
Dioh. 3 Ket uli met ha pamteg tawo, natalohan tawo a pinalhowa

§ **10:30** Deuteronomio 32:35. * **10:30** Deuteronomio 32:36; Kakanta 135:14. † **10:38** Habakuk 2:3-4.

nan Apo Dioh ye babe-luta makauli ha Habi na. Kaya-bay kaganaan a
babagay a angkakit haanin, ket napalhowa yan ibat ha ahe angkakit.

4 Hiyay Abel, uli ha pamteg na kanan Apo Dioh, nangihagpa ya kana
nin mamanged dinan ha inhagpa nan kaka na a Cain.* Ket uli ha
pamteg na, imbilang na yan matoynong Apo Dioh, ta tinanggap na ye
hagpa na. Kaya-bay agya natey yaynay Abel, main kitawo po maadal
kana makauli ha pamteg na kanan Apo Dioh.

5 Hiyay Enoc, uli ha pamteg na, kingwa na yan Apo Dioh ha langit
a ahe nakadiha nin kamateyan. Ahe yayna nakit ihti ha babe-luta,
ta kingwa na yaynan Apo Dioh. Bayo naya kingwa, angkaaliketan na
yayna.† 6 Noba hiyay taon homain pamteg, ahe naya bega mapaaliket
ye Apo Dioh. Ta ayaman a malabay a humaley kana, katapulan
a mamteg ya a main Dioh boy ambiyan na hilan plimyo ye tataon
ampanapul kana.

7 Hiyay Noe, uli ha pamteg na, pinamtegan nay babala nan Apo Dioh
tungkol ha lumateng a mayadet a lanab agya ahe na po nakit. Kaya-
bay hinumbong nay bilin nan Apo Dioh a manyag yan daong ta-omen
hila miligtah a mitapamilya. Ket uli ha pamteg na, imbilang na yan
matoynong Apo Dioh ye Noe. Noba hilay kanayon a tatao, nauhgaan
hila, ta ahe hila ampamteg kanan Apo Dioh.‡

8 Hiyay Abraham, uli met ha pamteg na, hinumbong na yay Apo
Dioh ha hinabi na kana a alihan nay lugal na, ket makew ha lugal
a impangako na kana. Inalihan nay lugal na agya ahe na tanda
no way-ihtew yatew a lugal a lakwen na.§ 9 Uli met ha pamteg
na, kinumonin yan bilang dayohan ha luta a impangako nan Apo
Dioh kana. Kinumonin ya ihtew agya tolda bengat ye angkunaan na.
Wanabay met ateed ye kinunaan nan Isaac a anak na boy Jacob a
apo na a nagpangakoan na met Apo Dioh nin impangako na kanan
Abraham. 10 Nagteeh yay Abraham, ulita hiyay an-agaden na ket
maghan banwa ha langit a mikakaanti makanoman boy hiyaynabay
met Apo Dioh ye nagmonikala boy nanyag.

11 Uli ha pamteg, agya matoa yaynay Abraham boy baug yay Sara
a ahawa na, nagkaanak hilan teed, ta ampamtegan na a mapatayaan
yay Apo Dioh ha pangako na a magkaanak ya.* 12 Kaya-bay hiyay
Abraham, agya ahe yayna makapabuktot ta matoayna, ket nangibat
kana ye lalahi a omen ha bibitoen ha langit boy lalanghi ha gilid dagat
ye kalabong.

13 Hilatin kaganaan a tao, ket nangamatey hilan ampamteg kanan
Apo Dioh. Agya ahe la natanggap ye impangako na ha angkabi-ay hila
po, angkahigudo la a matanggap la ye an-agaden la ha lumateng a
panaon a ba-mon angkatamulaw layna. Ket imbilang lay hadili la a
dadayohan hilan bengat ihti ha babe-luta. 14 Hilay tataon wanabay
ye ihip la, ket an-ipakit la a angkahabek hilan magkamain nin hadilin
lugal. 15 No hiyay lugal a nangibatan lay an-ihipen la, ket malyadi
hila po dayin mag-udong. 16 Noba aliwan yatew ye angkahabekan la,

---

* **11:4** Genesis 4:1-16. † **11:5** Genesis 5:24. ‡ **11:7** Genesis 6:9-8:22. § **11:8** Genesis 12:1-4. * **11:11** Genesis 18:11-14; 21:1-2.

no aliwan hiyay mamanged a banwa ha langit. Kaya-bay ahe na an-
ikading-ey Apo Dioh a habtan la yan Dioh la, ta intaladanan na hila
nin maghan banwa ha langit.

17 Uli ha pamteg nan Abraham, ha hinubok na yan Apo Dioh,†
tinupad nay bilin a ihagpa na yay Isaac kana, agya bugtong na yan
bengat a anak boy agya impangako nan Apo Dioh kana, 18 "Hilay lalahi
nan Isaac bengat ye maibilang a lalahi mo."‡ 19 Ta ampamtegan na a no
matey yay Isaac, bi-ayen na yan uman Apo Dioh. Ket ba-mon wanabay
ye nalyadi, ta bilang naiudong yay Isaac kana ibat ha kamateyan.

20 Hiyay Isaac, uli ha pamteg na, impakigwang na yay Jacob boy
Esau, a wana, "Apo, inged mo hila."§

21 Hiyay Jacob, uli met ha pamteg na, bayo yan natey, in-inged na
hilay aapo na kanan Jose boy nakahalked ya ha teken na a nanggalang
kanan Apo Dioh.*

22 Hiyay Jose, uli met ha pamteg na, ha madanon yaynan matey, hin-
abi na kanlan kapadiho na a Israelita, "Lumateng lano ye mangaamot
a umalih kawo ihti ha Egipto, ket lano no umalih kawoyna, kadten yoy
bobot-o ko."†

23 Hilay tutoa nan Moises, uli ha pamteg la, ahe hila nalimon
nanlabag ha bilin nan poon ha Egipto a katapulan a pateyen ye oongi
a laki. Ta ha nianak yay Moises, intayo laya ha loob nin tatloy bowan
ta-omen laya ahe mapatey nin huhundaloh nan poon, ta nakit la a
matampa yan laki.‡

24 Hiyay Moises, uli ha pamteg na, ha bayontao yayna, ahe na
labay ye maibilang a anak nan prinsesa, agya po man binebe naya.
25 Kinalalabay na po ye magdiha nin kaidapan a andihaen lan tatao nin
Dioh dinan ha magpakapda ha kadudumali a kaaliketan a maibyay nin
kahalanan. 26 Kinalalabay na po ye maumih uli ha pamteg na kanan
Māngiligtah a lumateng dinan ha mapagkonin nay kabandiyan nin
Egipto. Ta lanang nan an-ihipen ye plimyo a ibat kanan Apo Dioh a
matanggap na lano ha lumateng a panaon.

27 Uli ha pamteg nan Moises, inumalih ya ha Egipto boy ahe ya
nalimon mapoot ya kanay poon. Tineeh nay kaidapan ha lugal a
nilakew na, ta ba-mon angkakit na yay Apo Dioh a ahe angkakit. 28 Uli
met ha pamteg na, ha pinaudong na yan Apo Dioh ha Egipto, hinabi na
kanlan Israelita, "Wanae ye bilin nan Apo Dioh ta-omen hila miligtah
ye pupunganay a anak yo. Polanitan yon daya nin tupa ye iilwangan
nin baey yo ta-omen na hila labhan nin anghil nin Dioh lano pateyen
na hilaynay kaganaan a pupunganay ihti ha Egipto."

29 Hilay Israelita, uli ha pamteg la, ha inalihan laynay Egipto,
mamalan luta ye dinanan la ha panlumipay la ha Dagat a Matibya.
Noba hilay huhundaloh nin Egipto, ha angkamaten la hilay Israelita,
ket nangaalimeh hila.§

30 Uli met ha pamteg lan Israelita, pangayadi lan niliwed nin piton
mangaamot ye banwan Jerico, nayegma ye matagay a lingling a
namalibot.

---

† **11:17** Genesis 22:1-14. ‡ **11:18** Genesis 21:12. § **11:20** Genesis 27:1-40. * **11:21** Genesis 48:1-20. † **11:22** Genesis 50:24-25. ‡ **11:23** Exodo 2:1-10. § **11:29** Exodo 14:1-31.

31 Hiyay Rahab a maghan babayin babayadan, uli ha pamteg na,
hinaglapan na hilay Israelitan ihpiya. Kaya-bay ahe ya nidaman a
natey kanlan kabanwa na a ahe ampamteg kanan Apo Dioh.*

32 Malabong po dayi ye malyadi kon ialimbawa kanyo, noba kulang
ye panaon no titimaghaen ko po a habiyen kanyo ye tungkol ha
dinyag nan Gideon, Barak, Samson, Jefta, David, Samuel, boy hilay
kanayon po a popodopita. 33 Uli ha pamteg la kanan Apo Dioh,
nahakop lay malabong a panakopan, namaala hilan main katoynongan
boy natanggap lay impangako nan Apo Dioh kanla. Uli ha pamteg
la, ahe la hila pinano nin liyon. 34 Ket ha inhapog la hila ha
manlalagablab a apoy, ahe hila naulam boy ha pateyen la hilayna
dayi makauli ha kampilan, naligtah hila. Hilay kanayon kanla ket
mangakapey, noba pinakhaw na hilan Apo Dioh. Hilay kanayon, nag-
ilyadin mapah-ey ha pamakilaban la boy hilay kanayon, nanambot boy
napaalih la hilay dadayohan a huhundaloh. 35 Main met nangaanon
babayi a uli ha pamteg la kanan Apo Dioh, ket bini-ay na yan uman
ye aanak la. Hilay kanayon met a ampamteg kanan Apo Dioh,
napatiyatiyaan hilan anggan matey. Kinalalabay la po ye matey dinan
ha mapalihway dapot tana talingkukolan lay pamteg la. Ta tanda la
a agya matey hila, lumateng lano ye mangaamot a bi-ayen na hilan
uman Apo Dioh ha mamanged a bi-ay. 36 Hilay kanayon met uli ha
pamteg la, nagdiha hilan pangumih boy paniblad. Hilay kanayon po,
binalol la hilan tanikala boy impidiho. 37 Hilay kanayon, tinatapon
la hilan dadapah anggaynan matey. Hilay kanayon met, nilagadi
la hilan ginitna ye laman la. Main hila met pinatey makauli ha
kampilan. Hilay nangaano kanla, ket nagbado hilaynan bengat nin
katat tupa o kambing. Nagdiha hilan tubat a kaidapan, pangipaloke
boy pamatiyatiya. 38 Nagbalangbalang hila ha wangwang boy ha
mamapantay. Kinumonin hila ha yoyokib boy duduwat. Noba hiyay
kaptegan, aliwa hilan katanggap-tanggap ye tatao ihti ha babe-luta a
mapagkalamo la.

39 Hilan kaganaan ket kinaaliketan nan Apo Dioh uli ha pamteg la
kana. Noba ahe la natanggap ye impangako nan Apo Dioh kanla ha
angkabi-ay hila. 40 Ta main yan mamanged a monikala ye Apo Dioh
kantawo. Labay na kitawon mayngingidlan a pag-ilyadiyen genap.

12

Hiyay Pangitoynong nan Bapa a Dioh kanlan Aanak na

1 Ba-mo kitawoynan napalibotan nin malabong a nuna kantawon
namapteg nin pamteg la kanan Apo Dioh. Kaya-bay alihen tawoynay
kaganaan a ampakabenben kantawo ha pagpahulong ha panumbong
kanan Apo Dioh, lalo ana ye kahalanan a ampakabalol kantawo.
Mangikpe kitawo boy pakikwanan tawon madyag ye kalabayan nan
Apo Dioh a man-ipadyag na kantawo a omen ha ampakilumba a
mahehpet nan ampakikwanan a miuna ya ha anggaan. 2 Ket ha
pamayew tawo, ibuton tawoy pamilew tawo kanan Apo Jesus a
ampangubayan boy ampakaignap nin pamteg tawo. In-ikpe nay

* **11:31** Josue 2:1-22; 6:22-25.

pamaidap ha pagkapako na ha kodoh boy ahe na ingkading-ey, ta an-
ihipen na ye kaaliketan na ha langit. Ket haanin, anti yaynabay a
ampikno ha dapit wanan nin pamiknoan nan Apo Dioh ha langit.
3 Pakaihipen yon lanang ye pangikpe nan Apo Jesus nin pamaidap
lan tataon māgkahalanan ta-omen ya ahe kumapey ye nakem yo boy
ahe kawo humuko.
4 Hiyay kaptegan, ha pamakilaban yo ha kahalanan, homain po
pinatey kanyo. 5 Maka naliwaan yoyna ye habi nan Apo Dioh a
makapakhaw nin nakem yo a hiyay pangingat na kanyo a aanak na.
Hinabi na,
"Anak ko, adi mo andiyagen a homain hilbi ye pangitoynong nan Apo
kammo
boy adi mo an-ipaluboh a kumapey ye nakem mo no am-
paghabiyan naka.
6 Ta an-itoynong na hilan Apo ye an-adoen na
boy ampaduhaan na hilay imbilang na a aanak na."*
7 Kaya-bay teehen yoy kaidapan bilang pangitoynong nan Apo Dioh
kanyo, ta an-ibilang na kawon aanak na. Main nayi anak a ahe na
an-itoynong nin bapa na? 8 Kaya-bay no ahe na kawon an-itoynong
Apo Dioh a omen ha andiyagen na ha kaganaan a aanak na, hiyay
labay habiyen, ahe na kawon anak, no aliwan anak kawon kanayon.
9 An-itoynong la kitawon bapa tawo ihti ha babe-luta. Ket ulin yatew,
ambihaen tawo hila. Kaya-bay lalalo kitawoynan pahakop kanan Bapa
tawon Dioh ha langit boy paitoynong kana ta-omen kitawo mabi-ay
makanoman. 10 Ta ha loob nin makandin panaon, hilay babapa tawo
ihti ha babe-luta, an-itoynong la kitawo anggan bengat ha angkaihipan
la a ikanged tawo. Noba no hiyay Apo Dioh ye mangitoynong kantawo,
homain hapo a ikanged tawo ta-omen kitawo magbi-ay a homain
kahalanan a omen kana a homain kahalanan. 11 Legan an-itoynong na
kitawo, ahe kitawo angkaaliket, no aliwan angkalele. Noba pangayadi
yatew, makaibyay ya kantawo nin katanaan uli ha matoynong a pagbi-
ay.

Hiyay Pamabala boy hiyay Pamakhaw Nakem

12 Kaya-bay kakatongno, pakhawen yoy nakem yo boy pakapah-ey
kawo, ta ba-mon angkukumapey yaynay gamet yo boy ampamigpig
anay totool yo uli ha kaidapan a angkadihaan yo. 13 Magbi-ay
kawon matoynong ta-omen ya ahe kumapey ye pamteg yo, no aliwan
kumhaw.
14 Pakakwaen yoy magbi-ay a manged ye pamakilamo yo ha ka-
ganaan a tatao boy magbi-ay kawo a homain kahalanan, ta no ahe, ahe
yoya makit. 15 Pakahigudowen yo a homain kanyo ye tumalingkukol
ha kangedan nan Apo Dioh. Adi yo ampaolayan a hamboten na
kawon hakit nakem a makaibyay nin kagulowan boy makapidaman
kanlan kanayon. 16 Pakahigudowen yon homain agya magha kanyoy
mandamog o ahe mamalay kanan Apo Dioh a omen kanan Esau, ta
inhagili na ye katulidan na bilang punganay ha maghay pangan.†
17 Kamatandaan yoynabay met a pangayadi yatew, ket inawok nan
Esau kanan bapa na ye panginged a naitaladan ha punganay. Noba

* **12:6** Kahabiyan 3:11-12. † **12:16** Genesis 25:27-34.

pinokto na yan bapa na agya way-omen ye pamakitongtong na boy
panumangih na, ta ahe nayna miuman ye dinyag na.‡
18 Ha hinumaley kitawo kanan Apo Dioh, aliwan padiho ha panu-
maley lan Israelita ha Mapantay nin Sinai. Ta hiyay hinaleyan la ket
maghay mapantay a ahe la malyadin tukdoan. Yatin mapantay, ket
main yan apoy a manliyabliyab, main ampakalilimon kalitehan boy
tubat a makhaw a angin. 19 Nakange hilan tonoy tamboyok boy bihnga
a ampaghabi. Ket pamakange la nin bihnga, nakiiingalo hila a adi
yayna maghabi kanla.§ 20 Nahabi la yatew, ta ahe la maikpe yatin
bilin, “Ayaman a tumukdo kananyatin mapantay, agya man ayop, ket
katapulan a tataponen yan dapah anggan matey.”* 21 Ampakalilimon
peteg ye nakit la ihtew! Kaya-bay agya hiyay Moises, ket hinabi na,
“Ampamigpig ako ha limo.”†
22 Noba hiyay hinaleyan tawo ket Mapantay nin Zion a hiyay
banwa nin Dioh a angkabi-ay. Yatin banwa ket Jerusalem a anti
ha langit. Main libo-libon anghil a ampaghayaghag a ampaytipon
ihtew. 23 Hinumaley kitawo ha pangkat lan māmteg a naibilang
a punganay nin Dioh a nakahulat ye ngangalan la ihtew ha langit.
Hinumaley kitawo kanan Apo Dioh a manuhga nin kaganaan a tatao
boy kanlan kalelwa lan tataon imbilang na a matoynong a dinyag nan
genap. 24 Hinumaley kitawo kanan Apo Jesus a ampamietan kantawo
kanan Apo Dioh ha bayon kahundoan. Hiyay daya na a nibuhboh ye
pamapteg a napatawad anay kakahalanan tawo. Mamanged yati dinan
ha daya nan Abel a ampakikwa nin pamae.
25 Kaya-bay leng-en tawo awod ye anhabiyen nan Apo Dioh kantawo.
No hilay tatao hatew a ahe nanlenge kanan Moises ha impatanda na
ye Bibilin nan Apo Dioh ihtew ha mapantay ket ahe la naliklikan
ye paduha, lalalo ana kantawo. Ahe tawo maliklikan ye paduha no
ahe tawo leng-en ye anhabiyen nin nangibat ha langit. 26 Naeyeg ye
babe-luta hatew ha naghabi yay Apo Dioh ihtew ha mapantay. Ket
haanin, impangako na, “Minghan ko po eyegen ye babe-luta, dayon
anan langit!”‡ 27 Hiyay habet a “Minghan ko po,” ket pakatandaan a
alihen nan Apo Dioh ye pinalhowa na a mayegyeg ta-omen hilay ahe
mayegyeg bengat ye mapatla.
28 Kaya-bay pahalamat kitawo kanan Apo Dioh, ta kabilang kitawo
kanlan anti ha panakopan na a ahe mayegyeg. Galangen tawo ya ha
papadan a makapaaliket kana boy main limo boy pamiha, 29 ta no
mamaduha yay Apo tawon Dioh, ket ba-mo yan apoy a makahipet.§

13

Hiyay Paghilbin Makapaaliket kanan Apo Dioh

1 Pahulong kawon may-ado bilang mikakatongno kanan Apo Jesu
Cristo. 2 Adi yo anliwaan ye mamadagoh kanlan dadayohan, ta main
tatao hatew a namadagoh, ket ahe la tanda a aanghil met manayti ye
pinadagoh la. 3 Adi yo hila anliwaan ye kakatongno yon nakapidiho a

‡ **12:17** Genesis 27:1-41. § **12:19** Exodo 19:16-19; 20:18-19. * **12:20** Exodo 19:12-13.
† **12:21** Deuteronomio 9:19. ‡ **12:26** Hagai 2:6. § **12:29** Deuteronomio 4:24.

ba-mon hikawoy nakapidiho. Adi yo hila anliwaan ye kakatongno yon
angkapatiyatiyaan a ba-mon hikawoy angkapatiyatiyaan.
4 Hiyay pamakiahawa, ket katapulan a bihaen boy mag-ilyadi kawo
dayin mapatayaan ha magha boy magha, ta paduhaan na hilan Apo
Dioh ye ampakilaki o ampamabayi boy hilay ampandamog. 5 Liklikan
yoy maglupan pilak. Mapda kawoyna ha anti kanyo, ta hinabi nan Apo
Dioh,
“Ahe katawo bega lakwanan o paolayan.”*
6 Kaya-bay makhaw ye nakem tawon maghabi,
“Hiyay Apo ye ampanaglap kangko.
Ahe ako malimo
ha hinyaman a diyagen nin tao kangko.”†
7 Kakatongno, ihipen yo hilay ampanguna kanyo a unan nangi-
patanda kanyo nin Habi nin Dioh. Ihipen yo no way-omen hila nagbi-
ay boy namteg kanan Apo Dioh angga ha pagkamatey la. Tuwaden yo
ye pamteg la. 8 Hiyay Apo Jesu Cristo, ket ahe ya angkauman. Ta no
aya ya hatew, ket wanabay ya met ateed haanin boy makanoman.
9 Kaya-bay adi kawo ampaoy-oy ha aadal a lumbo ha adal a
pinamtegan yoyna. Mamanged po a pakapah-ey kitawoyna ingat ha
pamteg tawo makauli ha kangedan nan Apo Dioh dinan ha homain
pakinabang a panumbong nin bibilin tungkol ha pamangan. 10 Main
anan naihagpa uli kantawo a hiyay Apo Jesus. Noba hilay papadi a
ampaghilbi ha pangihagpaan, ket homain hilan katulidan a makidakay
nin kangedan na kantawon māmteg na.
11 Ta hiyay pinakapoon a padi, ket ampangihagpa yan daya nin
ayop ha Pinakanahantowan a Hilid uli ha kakahalanan lan tatao.
Noba hiyay laman nin yatew a ayop, ket an-ilakew la yan ulamen ha
ilwah nin nagpondowan la. 12 Wanabay met ateed ye nalyadi kanan
Apo Jesus. Ta pinaidapan laya anggan matey ha ilwah nin banwa
ta-omen na hila malinihan ye tatao ha kakahalanan la makauli ha
daya na. 13 Kaya-bay lakwen tawo ya awod ye Apo Jesus ha ilwah
nin nagpondowan ta-omen kitawo met magteeh nin makakading-ey
a pamaidap a tineeh na. 14 Ta aliwan ihti ha babe-luta ye kunaan
tawon banwa makanoman, no aliwan an-agaden tawo po ye banwa a
lumateng.
15 Kaya-bay makauli kanan Apo Jesus, lanang kitawon mangihagpa
nin panggalang kanan Apo Dioh. Yatin hagpa, yabayti ye hahabet nin
pangipatanda a ambalayen tawo yay Apo Jesus. 16 Boy adi yo anliwaan
ye manyag nin manged boy managlap kanlan kanayon, ta yabay-in ye
hagpa a makapaaliket kanan Apo Dioh.
17 Humbongen yo hilay ampanguna kanyo boy pahakop kawo kanla,
ta hilabay ye ampangalingay kanyo ta-omen kawo ahe mihyay ha peteg
a adal. Boy tanda la a pakibatan la lano kanan Apo Dioh no way-omen
ye pangalingay la kanyo. Kaya-bay humbongen yo hila ta-omen hila
mahayaghag ha panupad lan katungkolan la. Ta no ahe, lumele hila,
ket ahe yo yan ikanged.
18 Kakatongno, ipakigwang yo kayi. Angkahigudo mi a homain kayin
kahalanan a pakayootan mi boy labay mi ye magbi-ay nin manged ha

* **13:5** Deuteronomio 31:6-8. † **13:6** Kakanta 118:6.

kaganaan a andyagen mi. 19 Boy an-ipakihabi ko kanyo a lalo yon
ipakigwang a tampol ako dayin makaudong ihen kanyo.
20 An-ipakigwang katawo met kanan Apo Dioh a ampangibatan
nin katanaan. Hiyabay ye nami-ay uman kanan Apo Jesu Cristo a
Pinakamanged a Pahtol tawo. Ket uli ha daya nan Cristo, pinaghen
nay kahundoan a homain anggaan. 21 Yati ye pakigwang ko kanan
Apo Dioh, “Apo kon Dioh, labay ko dayi a ibyay mo ye kaganaan a
matapul lan kakatongno ko ta-omen la madyag ye kalabayan mo. Boy
makauli kanan Apo Jesu Cristo, diyagen mo dayi kanla ye makapaaliket
kammo. Galangen yay Apo Jesu Cristo makanoman. Amin.”
22 Kakatongno ko, matekbe yan bengat yatin inhulat kon pamabala
kanyo. Kaya-bay an-ipakiiingalo ko a pakaleng-en yon manged ye
hinabi ko.
23 Labay ko met a matandaan yo a hiyay Timoteo a katongno tawo
kanan Apo, pinalihway la yayna ha pidihowan. Ket no tampol yan
makalateng ihti, ilamo koya lano ha makew ako kanyo.
24 Ikumohta yo kayi kanlan ampanguna kanyo boy kanlan kaganaan
a pinili nin Dioh a pagtao na ihen kanyo. Angkumohtaen la kawo met
kakatongno tawo ha Italia.
25 Mikakaanti ya dayi kanyo ye kangedan nan Apo Dioh. Amin.

Hiyay Hulat nan
SANTIAGO

1 Hiko yay Santiago a māghilbi nan Apo Dioh boy Apo Jesu Cristo.
Ampangumohta ko kanyon ampamteg kanan Apo Jesu Cristo a
Jujudion nitayak ha agya way-ihtew a lulugal ihti ha babe-luta.

Hiyay Genap a Pamteg

2 Kakatongno, mag-aliket kawo no ampakadiha kawon hadihadi
a papanubok, 3 ta tanda yo a no angkahubok ye pamteg yo, ket
ampakaibyay yan kakpean kanyo. 4 Kaya-bay teehen yoy papanubok
anggan kapopohan ta-omen kawo mag-ilyadin genap boy homain
kakulangan.
5 No main kanyoy ampagkakulang nin kadunongan, makikwa ya
kanan Apo Dioh, ket biyan naya. Ta hiyay Apo Dioh, ket mapamyay ya
boy ahe ya ampangawet-kawet kanlan ampakikwa kana. 6 Noba hiyay
taon makikwa, katapulan yan pataya kanan Apo Dioh boy manigudo
kana. Ta hiyay taon ahe ampanigudo kanan Apo Dioh, ket ba-mo yan
dawyon a ampieyep-eyep nin angin. 7 Hiyay taon wanabay, adi nayna
an-ihipen a main yan matanggap kanan Apo Dioh, 8 ta ampagluwaluwa
ya boy homain kahigudowan ha andiyagen na.

Hilay Mangabatnang boy hilay Mangaidap

9 Hikawon kakatongno kanan Apo Jesus a mangaidap, mag-aliket
kawo, ta itagay na kawon Apo Dioh. 10 Ket hikawo met a kakatongno
kanan Apo Jesus a mangabatnang, mag-aliket kawo no iaypa na kawon
Apo Dioh. Ta hilay mangabatnang ket ahe magbuyot a omen ha bulak
ilamon a angkabah. 11 Hilay iilamon, ket angkalangey boy angkayango
ha tubat a amot nin mangaamot. Ket hiyay bulak la, angkaampag boy
angkaanam ye tampa la. Wanabay ya met ye mabatnang, ta ha ahe
mabuyot, matey ya agya malabong po ye andiyagen na.

Hiyay Panubok boy hiyay Tukho

12 Minged yay taon ampakateeh nin papanubok. Ta no mikakaanti
yan makpe, ket matanggap nay plimyo na a bi-ay a homain anggaan a
impangako nan Apo Dioh kanlan tataon ampangado kana.
13 Haanin, no ampagdiha yan panukho ye maghay tao, adi na an-
ihipen a hiyay Apo Dioh ye ampanukho kana. Ta hiyay Apo Dioh, ket
ahe ya matukho boy ahe ya ampanukho nin ayaman. 14 Angkatukho ye
maghay tao no angkaoy-oy boy miguloy nin kalabayan nin laman na.
15 No humbongen nay kalabayan nin laman na, magkahalanan ya. Ket
no magpahulong ya ha panyag nin kahalanan, mihyay ya makanoman
kanan Apo Dioh.
16 An-adoen kon kakatongno, adi kawo patalingo ha ihip a hiyay Apo
Dioh ye ampanukho kanyo. 17 Ta hiyay Apo Dioh a anti ha katatagayan,
ampangibat kanay kaganaan a manged boy genap a didigalo. Hiyabay
ye namalhowa nin kaganaan a anti ha lowang a ampangibatan nin
henag. Agya ampanguman-uman ye kahnagan la, hiyay Apo Dioh ket
ahe ya ampagbayo makanoman. 18 Ket uli ha kalabayan na, ha namteg

kitawo ha Habi a kaptegan, dinyag na kitawon aanak na ta-omen
kitawo mag-ilyadin pinakamaalaga kanlan kaganaan a pinalhowa na.

Hiyay Panlenge boy Panumbong ha Habi nin Dioh

19 An-adoen kon kakatongno, ihipen yo yati. Katapulan lanang
kawon nakahadya a manlenge, adi kawon tampol maghabi, boy adi
kawon tampol angkapoot. 20 Ta hiyay pangapoot ket ahe makahaglap
ha tao ha panumbong na nin kalabayan nan Apo Dioh. 21 Kaya-
bay itgen yoynay panyag nin mangadinat boy mangaloke a didiyag.
Humbongen yon main kaaypaan nakem ye naitanem ha puho yo a
Habi nin Dioh a makapiligtah kanyo.

22 Adi kawon papanlenge bengat nin Habi nin Dioh, no aliwan
humbongen yoya. Ta no ahe, anlokowen yon bengat ye hadili yo.
23 Ta ayaman a ampanlenge nin Habi nin Dioh, noba ahe na met
anhumbongen, ket ba-mo yan taon naghalamin. 24 Nakit nay hadili na,
noba kapialih na ha adapan halamin, ket tampol na yaynan naliwaan
ye wangih na. 25 Noba hiyay taon ambokitkiten nan manged ye genap a
Bibilin nan Apo Dioh a ampamalihway nin tao, boy aliwan papanlenge
bengat, no aliwan pahulong na yan anhumbongen, ket inged na yan
Apo Dioh ha kaganaan a diyagen na.

26 No main taon ampangibaan nin hadili na a peteg ye panumbong
na kanan Apo Dioh, noba ahe na met angkabenbenan ye bebey na,
anlokowen nan bengat ye hadili na boy homain hilbi kanan Apo Dioh
ye panumbong na. 27 Hiyay taon luboh boy homain pakaumihan ye
panumbong na kanan Apo Dioh, ket mapanaglap ya kanlan olila boy
babawo ha kaidapan la boy anliklikan nay makadyag nin hinyaman a
maloke ihti ha babe-luta.

2

Hiyay tungkol ha Pangiduma kanlan Kanayon

1 Kakatongno ko, bilang māmteg nan Apo tawon Jesu Cristo a
anggalangen, katapulan a adi kawo ampangiduma. 2 Alimbawa,
lumateng ye luway laki ha pāytiponan yo. Hiyay magha, mabatnang
ya, ta nakahinghing yan balitok boy nakabado yan matampa. Ket hiyay
ikalwa, maidap ya, ta nakabado yan ginitginit. 3 Haanin, no kalingayen
yo yay taon nakabado nin matampa boy habiyen yo kana, “Mikno ka
ihti ha matampa a pamiknoan,” noba kanan lakin maidap ket habiyen
yo, “Mideng kaynan bengat ihenbay o mikno kayna ha latay ha haley
bibitih ko,” 4 ket ampangiduma kawoyna boy ampanuhga makauli ha
maloke a ihip yo.

5 An-adoen kon kakatongno, leng-en yoy habiyen ko. Hilay tataon
mangaidap ye pinili nan Apo Dioh a bumatnang ha pamteg boy
hilabay ye mapagkalamo na ha panakopan a impangako na kanlan
tataon ampangado kana. 6 Noba an-iaypa yo hilay mangaidap.
Pakaihipen yo a hilay mangabatnang ye ampangapi kanyo boy hilabay
ye ampangidalom kanyo ha uhgado. 7 Boy hilabay ye ampangumih nin
madangal a ngalan nan Apo Jesus a nagkonin kanyo.

8 Main yan maalaga a bilin ye Apo Dioh a impahulat na a wanae,
“Adoen moy kapadiho mon tao nin omen ha pangado mo nin hadili

mo.”* No anhumbongen yo, ket manged ye andiyagen yo. 9 Noba no
ampangiduma kawo, ampagkahalanan kawo kanan Apo Dioh, ta makit
ha Bibilin a nanlabag kawo. 10 Ta ayaman a nanlabag nin maghay bilin,
agya antupaden nay kanayon, ket bilang nilabag nayna ye kaganaan a
bilin. 11 Ta wanae ye hinabi nan Apo Dioh ha Bibilin, “Adi ka mamabayi
o makilaki,”† boy hinabi na po, “Adi ka mamatey nin tao.”‡ Haanin,
no ahe ka man namabayi o nakilaki noba namatey ka met nin tao,
nanlabag kan teed nin bilin.
12 Kaya-bay mag-alla kawo ha kaganaan a paghabi yo boy ha
andiyagen yo, ta uhgaan na kawon Apo Dioh makauli ha bibilin a
namalihway kanyo. 13 Ta hiyay taon ahe mangingalo nin kapadiho nan
tao, ket uhgaan na yan homain ingalo nin Apo Dioh. Noba hiyay taon
mapangingalo nin kapadiho nan tao, homain yan ikalimo ha panuhga
nan Apo Dioh, ta ingalowan naya.

Hiyay Pamteg boy Didiyag

14 Kakatongno ko, no main maghabi, “Ampamteg ako kanan Apo
Dioh,” noba ahe na met ampaptegan ha didiyag na, homain hilbi ye
pamteg na. Miligtah ya nayi nin wanabay a pamteg? 15 Alimbawa,
main kan katongno ha pamteg a homain ihoot boy kulang ya ha
pamangan, 16 ket habiyen mo kana, “Muli kayna, ta haglapan na kan
Apo Dioh. Ahe ka dayin malay-epan boy ahe ka dayi mabitlan.” Noba
no ahe moya met binyanan nin matapul na, homain hilbi ye hinabi
mo kana. 17 Wanabay met ha pamteg kanan Apo Dioh. No homain
yan kalakhip a manged a didiyag, ket bilang yan natey.
18 Alimbawa, main taon maghabi nin wanae, “Hiko, main akon
pamteg kanan Apo Dioh ket hika, main kan manged a didiyag.” Wanae
met ye mahabi ko kana, “Way-omen ko makit ye pamteg mo no homain
kan manged a didiyag? Noba hiko, ipakit ko kammoy pamteg ko
makauli ha manged a didiyag ko.” 19 Ampamteg ka a mamaghay Dioh,
kali? Manged yain, noba agya hilay mangaloke a ihpidito, ampamteg
hila met boy ampamigpig hila po ha limo la kanan Apo Dioh.
20 No wanabay ye ihip mo, kulang ka ha pagkataloh! Labay mo nayi
a paptegan ko kammo a homain hilbi ye pamteg a homain kalakhip
a manged a didiyag? 21 Ihipen moya man ye Abraham a toa tawo.
Imbilang na yan Apo Dioh a matoynong uli ha manged a dinyag na,
ta hinumbong nay imbilin nan Apo Dioh a ihagpa na yay Isaac a anak
na.§ 22 Kaya-bay mapaylakhip ye pamteg boy manged a diyag nan
Abraham. Ket naignap ye pamteg na uli ha manged a dinyag na. 23 Uli
ha panumbong nan Abraham kanan Apo Dioh, natupad ye naihulat
a Habi nin Dioh a wanae, “Namteg yay Abraham kanan Apo Dioh.
Kaya-bay imbilang na yan matoynong Apo Dioh.”* Ket hiyay Abraham,
nahabtan ya a “gayyem nin Dioh.”† 24 Kaya-bay haanin, makit tawo a
hiyay maghay tao, an-ibilang na yan Apo Dioh a matoynong uli ha
manged a didiyag na, aliwan uli bengat ha pamteg na.
25 Wanabay met ateed kanan Rahab. Hatew, babayin babayadan
ya. Noba ha nilumateng hilay luway Israelitan ihpiya, hinaglapan na

---

* **2:8** Levitico 19:18. † **2:11** Exodo 20:14; Deuteronomio 5:18. ‡ **2:11** Exodo 20:13; Deuteronomio 5:17. § **2:21** Genesis 22:1. * **2:23** Genesis 15:6. † **2:23** Isaias 41:8.

hila boy hinabi na po kanla ye lumbo a dān ta-omen hila makatakah.‡
Ket uli ha manged a dinyag na kanla, imbilang na yan Apo Dioh a
matoynong. 26 Hiyay pamteg tawo, mailalayi ya ha laman tawo. No
homain yaynan angeh ye laman tawo, natey yayna, kali? Wanabay
met ye pamteg. No homain kalakhip a manged a didiyag, natey ya
met.

3

Hiyay Pamenben ha Bebey

1 Hikawon kakatongno ko, aliwa dayin malabong kanyoy malabay
mag-ilyadin maihtodo. Ta tanda yoynabay met a mamabyat ye
panuhga nan Apo Dioh kammin ampangiadal dinan kanlan tataon an-
adalan mi. 2 Hiyay balang tao, ket ampagkamali ya ha hadihadi a
papadan. Hiyay taon ahe ampagkamali ha paghabi na, ket genap ya
boy angkabenbenan nay kaganaan a pahen nin laman na. 3 Alimbawa,
hiyay kabayo, no main yan pakayat, manumbong ya ha pangipantigan
tawo kana. 4 Ihipen yo met ye mayadet a balko a an-itudon nin
makhaw a angin. Agya makandi bengat ye timon na, ket ampibawit ya
ha labay nan pangilakwan nin piluto. 5 Wanabay met ateed ye bebey
nin tao. Agya makandi yan bengat a pahen nin laman, ket tubat ye
angkadyag na a kalambongan. Ihipen yo met yati. Agya makandin
bengat a apoy, ket maulam nay maway a binagbag. 6 Wanabay met
ateed ye kalok-an a ampangibat ha bebey tawo, ta mapaditan nay
matiboen bi-ay tawo. Kaya-bay hiyay kaloke nin bebey, ba-mo yan
apoy a ampangibat ha impilno, ta andamaen nay matiboen bi-ay nin
tao.
7 Kaganaan a kalahin aayop boy mamanokmanok, hilay andumakap
boy hilay angkumonin ha dagat, malyadi hilan paamoen boy main
anan napaamo nin tao. 8 Noba hiyay bebey, homain taon nakapaamo,
ta lanang yan ampaghabin maloke boy ba-mo yan naheb nin dita a
ampakapatey.
9 Yatin bebey ye anggawien tawo ha panggalang kanan Apo Dioh a
Bapa tawo. Ket yabayti ya met ateed a bebey ye anggawien tawon
manuboy nin kapadiho tawon tao a pinalhowa nan Apo Dioh a omen
ha wangih na. 10 Mamaghan bebey ye ampangibatan nin pangigalang
boy panuboy. Kakatongno ko, aliwa dayin wanabay. 11 Ahe met
malyadin lumwah ha mamaghan hubol ye matab-ang boy maapgad
a lanom. 12 Kakatongno ko, malyadi nayi a hiyay poon-kayon igoh,
ket manawa yan olibo, o hiyay poon ubah, ket manawa yan igoh?
Wanabay ya met ha hubol nin maapgad a lanom. Ahe ya met malyadin
lumwah ye matab-ang a lanom.

Hiyay Kadunongan a Nangibat kanan Apo Dioh

13 Hiyay main kadunongan kanyo boy pagkataloh, paptegan naya
makauli ha matoynong a pagbi-ay boy ha panyag nin manganged a
main kaaypaan nakem. Ta yatin kaaypaan ye dawa nin kadunongan.
14 Noba no main kawon hakit nakem uli ha ibeg yo boy hadili yon
bengat ye an-ihipen yo, adi yoyna an-ilambong a mangadunong kawo,
ta aliwan peteg yatew. 15 Hiyay wanabay a ampibaan la a kadunongan,
ket ahe ya nangibat kanan Apo Dioh, no aliwan ihti ha babe-luta. Ahe

‡ **2:25** Josue 2:1-21.

ya nangibat ha Ihpiditon Dioh, no aliwan kanan Satanas. 16 Ta agya
way-ihtew man a main pangaibeg boy hadilin bengat ye an-ihipen, ket
anti ya met ihtew ye kagulowan boy kaganaan a kalahin mangaloke a
didiyag.
17 Noba hiyay taon main kadunongan a nangibat kanan Apo Dioh,
una ha kaganaan, malinih ye pagbi-ay na boy kalalabay nay katanaan,
maanoh, mapanumbong, mapangingalo, mapanyag nin manged, ahe
ya ampangiduma, boy ahe ampagkonwadi. 18 Hiyay taon ampanyag
nin paykahundo, ba-mo yan ampananem. Ket hiyay mananem nin
paykahundo, mangapit ya met ateed nin katoynongan.

4

Hiyay Pagpahakop kanan Apo Dioh

1 Hinyay ampangubayan nin pay-away boy payngatngat yo? Hiyay
ampangubayan ket hiyay mangaloke a kalabayan nin laman yo a
ampanggulo nin ihip yo. 2 Alimbawa, main kawon labay mapagkonin,
ket no ahe yo mapagkonin, labay yoynay mamatey. Main babagay
a konin nin kanayon a labay-labay yon makwa. Noba no ahe yo
makwa, ampanubag boy ampangaway kawoyna. Ahe yoya angkakwa
ye labay yo, ulita ahe kawo ampakikwa kanan Apo Dioh. 3 Ket no
makikwa kawo man kana, ahe yo angkatanggap, ta lumbo ye tikih yo.
Ampakikwa kawon bengat ha bukod yon ikaaliket.
4 Ba-mo kawon ampamabayi o ampakilaki, ta ahe kawo angkap-
atayaan kanan Apo Dioh boy ahe yo yayna an-adoen! Ayaman a
ampangado nin babagay ihti ha babe-luta, ket mag-ilyadi yan kaaway
nan Apo Dioh. Kaya-bay no an-adoen yo hilay babagay ihti ha babe-
luta, ket kaaway na kawon Apo Dioh. 5 Maka nibaan yon homain bali
ye naihulat a Habi nin Dioh a wanae, “Hiyay Ihpiditon Dioh a in-ibyay
nan Apo Dioh kantawo, ket mangimon ya no main kitawon kanayon a
an-adoen.” 6 Noba hiyay Apo Dioh, lalo na kitawon an-inged. Ta wanae
ye naihulat a Habi na, “Hiyay Apo Dioh, angkahulog ya kanlan tataon
ampagmatagay, noba an-inged na hilay tataon ampagmakaaypa.”
7 Kaya-bay pahakop kawo kanan Apo Dioh. Labanan yo yay Satanas,
ket payewan na kawo. 8 Humaley kawo kanan Apo Dioh, ket humaley
ya met kanyo. Hikawon māgkahalanan, itgen yoynay panyag yon
kalok-an. Magbi-ay kawoynan malinih. Hikawon ampagluwaluwa,
ibuton yoynay ihip yo kanan Apo Dioh. 9 Maglele, tumangih boy
iandang yoy paghehe yo ha kakahalanan yo. Hagiliyan yon paglele
ye kahayaghagan yo. Boy hagiliyan yon panumangih ye pangumaili
yo. 10 Magmakaaypa kawo ha adapan nan Apo, ket itagay na kawo.

Babala kanlan Ampanuhga nin Kapadiho lan Tao

11 Kakatongno, adi kawon ampaydama-dama. Ta ayaman a am-
paghabin maloke o ampanuhga nin katongno na, ket andamaen boy
an-uhgaan na yayna met ye Bibilin nan Apo Dioh. Ket no an-uhgaan
moy Bibilin, aliwa kaynan mānumbong nin Bibilin, no aliwan hikayna
ye mānuhga. 12 Mamaghan Dioh ye namyay nin Bibilin boy malyadin
mānuhga. Hiyan bengat ye main kapalyadiyan a mangiligtah nin tao
boy main katulidan a mamaduha. Noba hika, aya ka nayi a manuhga
nin kapadiho mon tao?

Babala Laban ha Paglambong

13 Maka main kanyoy ampaghabi nin wanae, “Haanin o mabekah,
makew kayi ha maghay banwa. Ket kumonin kayi ihtew ha loob nin
maghay taon. Magpanapulan kayi ihtew ta-omen kayin makatubo
nin malabong a pilak.” No wanabay ye an-ihipen yo, leng-en yo
yati. 14 Adi kawo ampaghabin wanabay, ta ahe yo tanda ye malyadi
kanyo mabekah. Hiyay bi-ay yo ket ba-mo yan owep a lumwah yan
kadudumali, noba tampol ya met ateed maanam. 15 Wanae tana
ye habiyen yo, “No kalabayan nan Apo boy angkabi-ay kayi po, ket
diyagen mi yati o diyagen mi po yain.” 16 Noba hiyay andiyagen yo
haanin, ket ampagmayadet boy ampaglambong kawoyna. Ket maloke
yain. 17 Ayaman a nagtanda nin manged a hukat nan dyagen, noba no
ahe na met andiyagen, ket ampagkahalanan ya.

5

Babala Laban kanlan Ampangapi a Mangabatnang

1 Hikawon mangabatnang, leng-en yo yati. Tumangih boy man-
gandang kawo ha kaidapan a lumateng kanyo. 2 Hiyay kabandiyan
yo, nadama yayna boy hilay mangatampa a bado yo, an-anagen ana.
3 Hilay babalitok boy mimital a intayo-tayo yo, tinaey hilayna. Hiyay
tataey la ye mamapteg nin kaakokohan yo. Ket ha mangaamot nin
panuhga nan Apo Dioh, ket mapaduhaan kawo, ta ahe yo ginawi
ye pilak yo ha kangedan. Mahayang bengat ye tinipon yon bandi,
ta madanon anay kalampuhan nin babe-luta. 4 Leng-en yo yati!
Hilay tataon pinaobda yo ha talon yo, ahe yo hila inupaan. Ket
haanin, hilabay ye ampangipangha nin diklamo laban kanyo, ket
nange naynan Apo Dioh a Pinakamakapalyadiyan. 5 Nagpapakapda
kawo ha babandi yo ihti ha babe-luta. Pinataba yoy hadili yo a
omen ha baka a hapoen ha intaning a mangaamot. 6 Ket hilay tataon
matoynong, inuhgaan boy pinatey yo hila agya ahe hila anlumaban
kanyo.

Magteeh kawo boy Makigwang

7 Kakatongno, mag-anoh kawo angga ha panlumateng nan Apo Jesus.
Bilewen yo hilay māgtalon. Maanoh hilan ampangagad nin unan
udan. Ket no nakatanem hilayna, maanoh hilayna man a ampangagad
nin dumondon a udan boy ha panaon nin pamupol nin mablin dawa.
8 Wanabay met dayi kanyo. Katapulan mag-anoh kawo boy pakhawen
yoy nakem yo, ta madanon anay panlumateng nan Apo Jesus ihti ha
babe-luta. 9 Hikawon kakatongno, adi kawo ampaydiklamo ta-omen na
kawo ahe uhgaan Apo a Mānuhga nin kaganaan, ta madanon yaynan
lumateng a ba-mon anti yayna ha ilwangan.

10 Kakatongno, tuwaden yoy kaanohan lan popodopita hatew. Agya
napaidapan hila, ket impatanda lan teed ye impahabi nan Apo kanla.
11 Anhabiyen tawon minged ye taon ampagteeh nin kaidapan. Ket
nange yo ye tungkol ha pagteeh nan Job nin kaidapan boy hiyay
tungkol ha pangingalo nan Apo Dioh kana pangayadi nan nadihaan ye
papanubok. Ta hiyay Apo Dioh, ket mapangingalo ya boy mapanlunoh.

12 Kakatongno ko, hiyay pinakamaalaga ha kaganaan, no magpan-
gako kawo, adi kawo ampanumpa. Adi yo an-idamit ha pangako yo

ye langit o babe-luta, o agya hinyaman a babagay. Habiyen yoynan
bengat, “Awo” no awo o “Ahe” no ahe. Ha wanabay, ahe na kawo
paduhaan Apo Dioh.
13 No main kanyoy ampagdiha nin kaidapan, katapulan makigwang
ya kanan Apo Dioh. No main kanyoy angkaaliket, katapulan magkanta
yan panggalang kanan Apo Dioh. 14 No main kanyoy ampaghakit,
ipadakit na hilay mānguna nin pangkat lan māmteg. Ket ipakigwang
laya boy tiihan la yan ladak ha ngalan nan Apo. 15 Ket no makigwang
hilan main pamteg, paitaahen na yan Apo Dioh. No nagkahalanan ya
boy ihabi na, ket patawaden na yan Apo Dioh. 16 Kaya-bay ihabi yoy
kakahalanan yo ha balang magha boy mapaypakigwang kawo ta-omen
kawo mitaah. Mayadet ye madyag nin pakigwang nin taon matoynong.
17 Ihipen yo yay Elias a podopita hatew. Hiyay Elias, kapadiho tawo
yan tao. Luboh na yan impakigwang a ahe ya mangudan. Ket ahe
ya met nangudan ha loob nin tatloy taon boy anem a bowan. 18 Ket
ha impakigwang nayna man a mangudan yayna, nangudan yan peteg.
Ket tinumubo boy nanawa ye tatanaman.
19-20 Kakatongno ko, ihipen yo yati. No main kanyoy hinumyay ha
kaptegan boy main met makapiudong kananyain a tao, ket an-iligtah
naya ha kapaduhaan a homain anggaan boy mapatawad ye malabong
a kakahalanan.

Hiyay Unan Hulat nan
PEDRO

1 Hiko yay Pedro a apohtol nan Apo Jesu Cristo.

Nanulat ako kanyon kaganaan a pinili nan Apo Dioh a nangaitayak boy angkumonin ana bilang dadayohan ha lulugal a Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, boy ha Bitinia. 2 Paibat po ha unan panaon, pinili na kawoynan Bapa tawon Dioh, ta tanda na hilay mamteg kana boy intaladan na kawon Ihpidito na a mag-ilyadin pagtao na. Dinyag na yatew ta-omen yoya humbongen ye Apo Jesus boy malinihan ha kahalanan makauli ha daya na.

Matanggap yo dayi ye mahbol a kangedan boy katanaan a ibat kanan Apo Dioh.

Hiyay Intaladan nan Apo Dioh kantawo

3-4 Galangen tawo yay Apo Dioh a Dioh boy Bapa nan Apo tawon Jesu Cristo. Ta uli ha mayadet a ingalo na kantawo, binyanan na kitawon bayon bi-ay makauli ha pagkabi-ay nan uman Apo Jesu Cristo. Boy nagkamain kitawo nin mayadet a kahigudowan a matanggap tawo ye tawid a impangako nan Apo Dioh. Ket yatin tawid a intaladan nan Apo Dioh ha langit, ahe ya madunot, homain yan pakaumihan, boy homain pagkauman. 5 Ket uli ha pamteg yo kanan Apo Jesus, an-ialla na kawon Apo Dioh makauli ha kapalyadiyan na, legan an-agaden yoy kaligtahan a nakataladan a maipatanda ha huyot a panaon ha pag-udong nan Apo Jesus.

6 Kaya-bay mag-aliket kawo, agya ampagdiha kawo po haanin nin papanubok ha makandin panaon. Katapulan a magdiha kawon hadihadi a papanubok 7 ta-omen matandaan no peteg met ateed ye pamteg yo a omen ha balitok a an-ihubok ha apoy ta-omen ya matandaan no peteg o ahe. Noba maaalaga ya po ye pamteg tawo dinan ha balitok a maanam. Kaya-bay no mapaptegan a peteg ye pamteg yo, ket midangal boy migalang kawo lano ha pag-udong nan Apo Jesu Cristo. 8 Agya ahe yoya nakit ye Apo Jesu Cristo, ket an-adoen yoya. Boy ampamtegan yoya agya ahe yoya po nakit angga haanin. Kaya-bay tubat ye kaaliketan yo a ahe makwan ihipen, 9 ta antanggapen yoynay dawa nin pamteg yo a hiyay kaligtahan yo.

10 Yatin kaligtahan ye pinaghehpetan lan matandaan nin popodopita hatew a nangihabi nin tungkol kananyatin kangedan nan Apo Dioh a ibyay na kantawo. 11 Impatanda na met nin Ihpidito nan Apo Jesu Cristo a anti kanlan popodopita a katapulan yan magdiha nin tubat a pamaidap ye Cristo bayo ya mapadangalan. Kaya-bay pahulong ye pamokitkit la hatew no makano boy no way-omen matupad yatin kaganaan. 12 Impatanda na met nin Ihpiditon Dioh kanlan popodopita na a hilatin babagay a impatanda la hatew ket aliwan ha ikanged la, no aliwan ha ikanged tawo haanin. Ket haanin, hilatin babagay a hinabi lan popodopita hatew, natandaan yoyna kanlan nangipatanda kanyo nin Manged a Balita tungkol kanan Apo Jesus. Impatanda la yati makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh a naitubol kanla paibat

ha langit. Ket agya hilay aanghil, labay la met a matalohan hilatin
impatanda kanyo.

Hiyay Panumbong kanan Apo Dioh

13 Kaya-bay ihadya yo awod ye ihip yo ha panyag nin kalabayan
nan Apo Dioh. Pakabenbenen yoy hadili yo boy pakapah-ey kawo
ha kahigudowan yo ha kangedan nan Apo Dioh a ibyay na kanyo
ha panlumateng nan Apo Jesu Cristo. 14 Ket bilang mapanumbong a
aanak nin Dioh, adi yoyna anhumbongen ye mangaloke a kalabayan
nin laman yo a omen ha andiyagen yo hatew ha ahe yoya po katatanda
ye Apo Dioh. 15 No aliwan magbi-ay kawon homain kahalanan ha
kaganaan a andiyagen yo, ta hiyay Apo Dioh a nanagyat kanyo a pagtao
na, ket homain yan kahalanan. 16 Ta wanae ye naihulat a Habi nin
Dioh, "Katapulan a magbi-ay kawon homain kahalanan, ta homain
akon kahalanan."*

17 Hiyay Apo Dioh a anhabtan yon Bapa ha pamakigwang yo, ket
homain yan an-iduma. An-uhgaen nay tatao ha kaeteban nin didiyag
nin balang magha. Kaya-bay katapulan awod a legan angkabi-ay kawo
po ihti ha babe-luta, magbi-ay kawon main limo boy panggalang kana.
18 Tanda yoynabay met a hiyay pinambeh na kanyo ha homain hilbin
pagbi-ay yo hatew a naiknaan yo kanlan tutoa yo, ket aliwan babagay
a angkaanam a omen ha balitok o mital, 19 no aliwan hiyay mabli a
daya nan Cristo. Hiyay Cristo ket nailalayi ya ha maghay oybon tupa
a homain dinat boy homain pakaumihan a naihagpa kanan Apo Dioh.
20 Bayo na po palhowaen Apo Dioh ye babe-luta, ket tinuga na yaynay
Apo Jesus a mambeh kanyo. Ket haanin, kananyatin huyot a panaon,
impatanda na yaynan Apo Dioh kantawo ha ikanged yo. 21 Ket makauli
kanan Cristo, ampamteg kawo kanan Apo Dioh a nami-ay uman kana
boy namadangal. Kaya-bay hiyay pamteg boy kahigudowan tawo a
mabi-ay uman boy mapadangalan, ket anti ya kanan Apo Dioh.

22 Haanin, uli ha panumbong yo ha kaptegan, nalinihan kawoyna
ha kakahalanan yo ta-omen kawo magkamain nin luboh a pangado
kanlan kakatongno yo kanan Cristo. Kaya-bay may-ado kawo awod nin
luboh ha puho yo, 23 ulita nianak kawoynan uman. Ket hiyay bayon
bi-ay yo, aliwan ibat ha taon main kamateyan, no aliwan ibat ya kanan
Apo Dioh a homain kamateyan. Main kawoynan bayon bi-ay makauli
ha Habi na a angkabi-ay boy mikakaanti makanoman. 24 Ta hiyay
naihulat a Habi nin Dioh, ket wanae ya,
"Hilay kaganaan a tatao, ket ba-mo hilan iilamon.
Ket hiyay katampaan la, ket ba-mo yan bulak.
Ket hiyay ilamon, mayango ya boy hiyay bulak na, malangey ya.
25 Noba hiyay Habi nin Dioh, ket mikakaanti ya makanoman."†
Ket yatin Habi ye Manged a Balita a naipatanda ana kanyo.

2

1 Kaya-bay haanin, ta main kawoynan bayon bi-ay, alihen yoyna
ha bi-ay yo ye kaganaan a kalahin kalok-an a omen ha panguhit,
pagkonwadi, pangaibeg boy pandama ha kapadihon tao. 2 Hiyay
maghay ongi, kalalabay nay minom nin gatah. Wanabay met dayi

* **1:16** Levitico 11:44-45; 19:2. † **1:25** Isaias 40:6-8.

kanyo. Kalalabay yo met ye minom nin naihpiditowan a gatah a hiyay
Habi nin Dioh ta-omen pumah-ey ye pamteg yo angga ha matanggap
yoy genap a kaligtahan, 3 ta “nadihaan yoyna ye kangedan nan Apo.”*
4 Hiyay Apo Jesus ye dapah a angkabi-ay a ingkahwil lan tatao, noba
pinili na yan Apo Dioh boy mabli ya kana. Ket ha panumaley yo kana,
5 ba-mo kawoyna met dadapah a angkabi-ay a mag-ilyadin pahen nin
Timplo a naihpiditowan a man-ipaideng nan Apo Dioh. Ket makauli
kanan Apo Jesus, maghilbi kawo awod kanan Apo Dioh a omen kanlan
papadi na a mangihagpa nin naihpiditowan a hagpa a makapaaliket
kana. 6 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“Bilewen yo! Main akon pinili a dapah boy mabli ya kangko.
Andyagen ko yan pundahyon nin an-ipaideng ko ha Jerusalem.
Ket ayaman ye mamteg kana, ahe ya mipading-ey.”†
7 Kaya-bay hikawon ampamteg kana, maalaga yatin dapah kanyo.
Noba hilay ahe ampamteg kana, matupad kanla ye naihulat a Habi
nin Dioh, a wanae,
“Hiyay dapah a ingkahwil lan māmaideng nin baey,
hiyabay ye ginawi a pundahyon nin baey.”‡
8 “Ket yatin maalaga a dapah ye ampakapitubkokan lan tatao.
Magha yan mayadet a dapah a ampakapilukoban la.”§
Ampitubkok hila, ta ahe la anhumbongen ye Habi nin Dioh. Ket
wanabay ye nakaitaladanan la.
9 Noba hikawo ye lahi a pinili nan Apo Dioh a pagtao na, papadi
a māghilbi na, nahyon a nakataladan kana, boy nag-ilyadi kawon
konin na ta-omen yo ipatanda ye kapagtakaan a didiyag na. Hiyabay
ye nangiawah kanyo paibat ha kalitehan palakew ha kapagtakaan a
kahnagan na. 10 Hatew, ahe na kawo pagtao nin Apo Dioh. Noba
haanin, pagtao na kawoyna. Hatew, ahe na kawo iningalowan Apo
Dioh. Noba haanin, iningalowan na kawoyna.
11 An-adoen kon kakatongno, aliwan ihti ha babe-luta ye peteg a
kunaan yo. Dadayohan kawon bengat ihti. Kaya-bay an-ipakiiingalo
ko kanyo a adi yo ampakilakwan ye kalabayan nin laman yo a lanang
angkumuntada nin ihip yo. 12 Magbi-ay kawon matoynong ha pamilew
lan tataon ahe ampamteg, agya an-ikamikami la kawo haanin. Ta no
mabalayan la ye manged a didiyag yo, ket igalang la yay Apo Dioh ha
panlumateng na.

Hiyay Pagpahakop kanlan Mānungkolan

13 Uli kanan Apo Jesus, pahakop kawo kanlan kaganaan a
mānungkolan. Pahakop kawo kanan pinakapoon nin nahyon 14 boy
kanlan gogobilnadol a nabyayan nin kapalyadiyan a mamaduha
kanlan ampanyag nin maloke boy mamadangal kanlan ampanyag nin
manged. 15 Ta kalabayan nan Apo Dioh a manyag kawon manged ta-
omen hilay mumo, ket homain hilan pangubayan a maghabin maloke
laban kanyo. 16 Malihway kawoyna. Noba aliwan labay habiyen a
malihway kawoynan manyag nin maloke, no aliwan magbi-ay kawon
bilang ipoh nan Apo Dioh. 17 Bihaen yo hilay kaganaan a tatao. Adoen

* **2:3** Kakanta 34:8. † **2:6** Isaias 28:16. ‡ **2:7** Kakanta 118:22. § **2:8** Isaias 8:14.

yo hilay kakatongno tawo kanan Apo Jesus. Magbi-ay kawon main
limo kanan Apo Dioh. Boy bihaen yo met ye pinakapoon nin nahyon.

Hiyay Panuwad kanan Apo Jesu Cristo

18 Hikawon iipoh, pahakop kawon main pamiha kanlan aamo
yo, aliwan bengat kanlan mangaanoh boy ampakataloh, no aliwan
agya kanlan mangatubag. 19 Ta maaliket yay Apo Dioh no maikpe
yoy pamaidap la kanyo agya homain kawon kahalanan, ulita labay
yon mahumbong ye kalabayan na. 20 Homain kawon dangal no
ampangikpe kawon paduha uli ha panyag yo nin maloke. Noba no
ampangikpe kawon pamaidap uli ha panyag yon manganged, maaliket
yay Apo Dioh kanyo. 21 Hiyay pangikpe nin pamaidap ket pahan nin
nanagyatan nan Apo Dioh kantawo. Ta ha nangikpe yay Cristo nin
pamaidap ha ikanged tawo, ket binyanan na kitawo nin panuwadan a
katapulan tawon humbongen. Ta wanae ye nakahulat tungkol kana,
22 "Ahe ya nagkahalanan
boy ahe ya bega naghabi nin katagowan."*
23 Ha inumih laya, ket ahe ya met namae. Ha pinaidapan laya, ahe
ya nangipanta, no aliwan impataya nay kaganaan kanan Apo Dioh a
matoynong ye panuhga na. 24 Ha pagkapako na ha kodoh, hiyaynay
nananggap nin paduha nin kakahalanan tawo ta-omen kitawo ahe
ana magkahalanan, no aliwan magbi-ay kitawoynan matoynong. Ta
makauli ha huhugat na, ket nitaah kitawo. 25 Hatew, ba-mo kitawon
tutupa a nipakat. Noba haanin, naiudong kitawoyna kanan Apo a
Mānayhay boy Māngalingay nin bi-ay tawo.

3

Hiyay Babala ha Miahawa

1 Ket haanin, hikawon babayi a main ahawa, pahakop kawo ha
ahawa yo, ta no ahe hila po ampamteg ha Habi nin Dioh, makumbinyo
yo hilan humaley kanan Apo makauli ha manganged a ugali yo. Agya
ahe yoyna habiyen kanla, mamteg hilayna, 2 ta makit la a main kawon
limo kanan Apo Dioh boy malinih ye bi-ay yo. 3 Adi yo an-ihipen a
matampa kawo uli ha panilitil yon labok yo boy ha pangikonin nin
mangablin aalahah ha labok yo o paghoot yon mangablin babado.
4 Mamanged no hiyay uugali yo ye patampaen yo. Hiyay labay kon
habiyen, mag-ilyadi kawo dayin maaypa boy mal-em, ta yati ye tampa
a ahe angkauman boy maalaga ya ha pamilew nan Apo Dioh. 5 Yati
ye ampagpatampa lan babayi hatew a mapanumbong ha kalabayan
nan Apo Dioh boy ampataya kana. Ampahakop hila ha ahawa la
6 a omen kanan Sara hatew. Ta nagpahakop ya kanan ahawa na a
hiyay Abraham boy imbilang naya po a amo na. Ket haanin, aanak
na kawoynan Sara dapot tana pawa matoynong ye didiyag yo boy adi
kawoyna angkalimo ha agya hinyaman.
7 Hikawon lalakin main ahawa, katapulan a pakilamoan yo hilan
manged ye ahawa yo. Bihaen yo hila agya makakapey hila dinan
yo, ta kapadiho yo hila met a biyan nan Apo Dioh nin bi-ay a
homain anggaan. Diyagen yo hilayati ta-omen homain makahaad nin
pakigwang yo.

---

* **2:22** Isaias 53:9.

Hiyay Diyagen tawo no Ampakadiha kitawon Kaidapan

8 Kaya-bay wanae ye bilin ko kanyo. Mapaymamagha kawon
ihip, mapaykataloh kawo, mapay-ado kawo bilang mikakatongno,
mapanlunoh boy magmakaaypa kawo ha magha boy magha. 9 Adi
yo hila ambaeen ye ampanyag nin maloke kanyo boy adi yo hila an-
umihen ye ampangumih kanyo. No aliwan ipakigwang yo hila a inged
na hilan Apo Dioh, ulita hinagyat na kawo a manyag nin yati ta-omen
na kawo inged. 10 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
"Ayaman a malabay nin mahayaghag boy manged a bi-ay,
ket katapulan a adi ya ampaghabin maloke boy katagowan.
11 Katapulan a tumgen yayna ha panyag nin maloke,
ket pawa anan manganged ye diyagen na.
Pakikwanan na a manged ye pamakilamo na kanlan kanayon.
12 Ta an-ialla na hilan Apo Dioh ye tataon matoynong
boy anleng-en nay pakigwang la.
Noba kahulog na hilay tataon ampanyag nin maloke."*
13 Main nayi mamahakit kanyo no ampaghehpetan yoy manyag nin
manged? 14 Noba no ipaloke la kawo agya manged ye andiyagen yo,
minged kawo. Kaya-bay "hinyaman ye diyagen la kanyo, adi kawo
angkalimo o angkahindak."† 15 Pakaihipen yo a hiyay Apo Jesu Cristo
ye katapulan yon padangalan boy humbongen. Boy lanang kawo
dayin nakahadya a mangipalinaw nin ayaman a manepet kanyo nin
tungkol ha kahigudowan yo kanan Apo Dioh a iligtah na kawo. 16 Noba
makibat kawo kanla nin maumeg boy main pamiha. Pakahigudowen
yo a lanang a malinih ye kanakman yo ta-omen hila mading-eyan ye
tataon ampandama nin manged a pangugali yo bilang mānumbong
nan Cristo. 17 Ta mamanged a mangikpe kawon pamaidap uli ha
panyag yo nin manged dapot tanan kalabayan nan Apo Dioh dinan ha
mangikpe kawon pamaidap uli ha panyag yon maloke. 18 Ta ninghan
yan bengat natey ye Apo Jesus ha ikapatawad nin kakahalanan nin
kaganaan a tatao. Agya homain yan kahalanan, ket natey ya ha
ikanged tawon māgkahalanan ta-omen na kitawo maihaley kanan
Apo Dioh. Pinatey lay laman na, noba bini-ay na yan Ihpiditon Dioh.
19 Ket makauli ha kapalyadiyan nin Ihpiditon Dioh, nilakew na hilay
nakapidiho a kalelwa lan nangamatey. Ket main yan impatanda kanla.
20 Ta ahe hila nanumbong kanan Apo Dioh hatew ha panaon nan Noe.
Kananyatew a panaon, legan andiyagen nan Noe ye daong, maanoh
yan nangagad ye Apo Dioh a mamteg hilay tatao kana. Noba bayo
lumateng ye lanab, walo hilan bengat ye namteg boy hinumlep ha
daong boy naligtah ha lanom. 21 Ket yatin kaligtahan ha lanom ye
nakailalayian nin bawtihmo a pagkakitan a naligtah kitawoyna ha
pamaduha nan Apo Dioh makauli ha pagkabi-ay nan uman Apo Jesu
Cristo. Yatin bawtihmo, aliwa yan panguyah nin dinat ha laman tawo,
no aliwan makauli ha malinih a kanakman, ampagpangako kitawo
kanan Apo Dioh a ahe kitawoyna manyag nin hinyaman a labag ha
kalabayan na. 22 Ket haanin, hiyay Apo Jesu Cristo, anti yayna ha langit
boy ampamoon ha dapit wanan nan Apo Dioh. Ket hilay kaganaan
a anghil, agya hilay mānungkolan a ihpidito boy makapalyadiyan a

* **3:12** Kakanta 34:12-16. † **3:14** Isaias 8:12.

ihpiditon anti ha lowang, ket ingkonin na hilaynan Apo Dioh ha hilong
nin kapalyadiyan nan Apo Jesu Cristo.

4

Hiyay Bayon Bi-ay

1 Kaya-bay ulita nangikpe yan tubat a idap ye Apo Jesu Cristo,
ket katapulan met awod a nakahadya kawon mangikpe. Ta hiyay
taon ampangikpe nin tubat a idap, ket ahe yayna ampanyag nin
kahalanan. 2 Ket paibat haanin, ahe na yayna anhumbongen ye
kalabayan nin laman na, no aliwan kalabayan naynan Apo Dioh.
3 Huhtoyna ye panaon a hinayang yo uli ha panyag yon kalalabay lan
diyagen nin tataon ahe ampamteg kanan Apo Dioh. Hatew, ampagbi-
ay kawon madamog boy anhumbongen yoy kalabayan nin laman yo.
Lanang kawon ampaytipon a maglahing boy manyag nin babagay a
makakading-ey. Ket ha panggalang yo ha diohdiohan yo, malabong po
a ampakailoy ye andiyagen yo. 4 Noba haanin, ampagtaka hilayna
kanyo ye tataon ahe ampamteg kanan Apo Dioh, ta ahe kawoyna
ampakilamo ha magulo boy palugad a pagbi-ay la. Kaya-bay an-
ilungolungo la kawoyna haanin. 5 Noba pakibatan la lano kanan Apo
Dioh ye andiyagen la, ta uhgaan nan Apo Dioh lano ye kaganaan a
tatao, angkabi-ay man o nangamatey ana. 6 Yabayti ye hangkan no
taket ta naipatanda ye Manged a Balita kanlan tataon nangamatey
ana haanin. Ta agya natey hilayna ha laman, ta wanabay ye in-
uhga nan Apo Dioh ha kaganaan a tatao, hiyay kalelwa la ket mabi-ay
makanoman a pagkalamo nan Apo Dioh.

Hiyay Panggawi nin Binaba a An-ibyay nan Apo Dioh

7 Madanon anay kalampuhan nin babe-luta. Kaya-bay mangihip ka-
won matoynong boy magbi-ay kawon mapamenben ta-omen homain
makahaad nin pakigwang yo. 8 Boy hiyay pinakamaalaga ha kaganaan,
may-adoado kawon luboh, ta no an-adoen moy kapadiho mo, agya po
malabong ye dinyag na a kahalanan kammo, ket mapatawad moya.
9 Hagyaten yo hilan makidagoh ha baey nin balang magha kanyo ye
kakatongno yo kanan Cristo. 10 Hiyay balang magha kantawo, ket
binyanan nan Apo Dioh nin binaba. Kaya-bay bilang pinatayaan na
nin hilatin binaba, gawien tawo ha ikanged nin kaganaan. 11 Hiyay
binyanan nin binaba a mangipatanda, ket katapulan a mangipatanda
yan Habi nin Dioh. Ket hiyay binyanan nin binaba a maghilbi, ket
katapulan a maghilbi ya makauli ha kakhawan a in-ibyay nan Apo
Dioh kana ta-omen ya migalang ye Apo Dioh ha kaganaan a andiyagen
tawo makauli kanan Apo Jesu Cristo. Anti ya kana ye kangedan boy
kapalyadiyan makanoman! Amin.

Hiyay Pangikpe lan Māmteg

12 An-adoen kon kakatongno, adi yoyna ampagtakaan ye mangabyat
a papanubok a angkadihaan yo. No angkahubok ye pamteg yo,
adi yo angkahindakan ye angkalyadi kanyo. 13 No aliwan mag-
aliket kawo, ta ampagdiha kawon idap a diniha nan Cristo. Ket no
ipakit naynay mahnag a kapalyadiyan na, maluboh ye kaaliketan yo.
14 Kaya-bay minged kawo no an-umihen la kawo uli ha panumbong
yo kanan Cristo, ta hiyay labay habiyen, anti kanyoy makapalyadiyan

a Ihpidito a hiyay Ihpiditon Dioh. 15 No paidapan la kawo, aliwa
dayin ulita nakapatey kawon tao o nanakaw o nakadyag kawon
maloke o nakibalabala kanlan kanayon. 16 Noba no paidapan la kawo
uli ha pamteg yo kanan Cristo, adi kawo angkading-ey, no aliwan
magpahalamat kawo kanan Apo Dioh, ta angkahabtan kawon māmteg
nan Cristo. 17 Ta naabot anay panaon nin panuhga nan Apo Dioh,
ket unaen na hilay aanak na. Haanin, no unaen na kitawon uhgaan
a aanak na, ihipen yoy malyadi lano kanlan ahe ampanumbong nin
Manged a Balita a ibat kana. 18 Ta wanae ye naihulat a Habi nin Dioh,
“No maidap hilan miligtah ye mangatoynong,
lalalo hilayna ye ahe ampamalay kanan Apo Dioh boy
māgkahalanan.”*
19 Kaya-bay hikawon ampangikpe nin pamaidap haanin ulita yati
ye kalabayan nan Apo Dioh kanyo, magpahulong kawoynan ingat ha
panyag nin manged boy ipataya yoynan bengat ye hadili yo kanan Apo
Dioh a namalhowa kanyo, ta mapatayaan ya ha pangako na.

5

Bibilin kanlan Mānguna nin Pangkat lan Māmteg boy kanlan Bayontubo

1 Haanin, hikawon mānguna nin papangkat lan māmteg, main akon
ipakihabi kanyo bilang magha met a mānguna boy nakakit nin pag-
idap nan Cristo boy magha met a mapadangalan a kalamo na ha
panlumateng na. 2 Kalingayen yo hilay tatao nin Dioh a naipataya
kanyo. Nailalayi hila ha tutupa, ket hikawo met ye magpahtol kanla.
Kaya-bay pakahayhayen yo hilan luboh ha puho yo, ulita yati ye labay
nan Apo Dioh. Diyagen yo yati, aliwa dayin angkapilit o ulin bengat
ha howildo. 3 Boy adi yo hila an-ipohen ye naipataya kanyo, no aliwan
mag-ilyadi kawon panuwadan la. 4 Ket ha panlumateng nan Cristo a
Māngunan Māngalingay, makatanggap kawon kodona a mikakaanti
ye kadangalan na makanoman.
5 Ket haanin, hikawo met a bayontubo, pahakop kawo kanlan tutoan
mānguna ha pangkat yon māmteg. Ket hikawon kaganaan a māmteg,
magmakaaypa boy maghilbi kawo ha magha boy magha. Ta wanae ye
naihulat a Habi nin Dioh,
“Hiyay Apo Dioh, angkahulog ya kanlan tataon ampagmatagay,
noba an-inged na hilay tataon ampagmakaaypa.”*
6 Kaya-bay pahakop kawo ha kapalyadiyan nin Dioh ta-omen na kawo
padangalan lano ha maabot ye panaon. 7 Ipataya yo kana ye kaganaan
a ampakayootan yo, ulita hiyabay ye ampangalingay kanyo.
8 Pakahidi boy mag-alla kawo! Ta hiyay Satanas a kaaway yo, ket
ampanapul yan tataon damaen na. Ba-mo yan liyon a ampan-engel a
ampanapul nin amoyoken na. 9 Labanan yoya boy pakapah-ey kawo
ha pamteg yo kanan Apo Dioh. Pakaihipen yo a aliwan bengat hikawoy
ampangikpe nin kaidapan, no aliwan agya hilay kanayon a kakatongno
yo ha pamteg ihti ha babe-luta. 10 Makandin bengat a panaon ye
pangikpe yon kaidapan. Pangayadi, haglapan na kawon Apo Dioh
ta-omen kawo mag-ilyadin genap. Hiya met ateed ye mamapah-ey

* **4:18** Kahabiyan 11:31. * **5:5** Kahabiyan 3:34.

boy mamakhaw kanyo, ulita hiyabay ye ampangibatan nin kaganaan
a kangedan. Hinagyat na kawo ta-omen kawo mailamo ha homain
anggaan a kadangalan na makauli ha pamakimamagha yo kanan
Cristo. 11 Anti kana ye kapalyadiyan makanoman! Amin.

Hiyay Pangumohta

12 Ket haanin, makauli ha haglap nan Silvano a mapatayaan tawon
katongno kanan Apo Jesus, ket inhulat ko yatin matekbe a hulat kanyo.
Ket makauli kananyatin hulat, mapakhaw ko dayi ye nakem yo. Labay
kon matandaan yo a yatin inhulat ko ye kaptegan a kangedan nan Apo
Dioh. Mikakaanti kawo awod ha kangedan na makanoman.
13 Angkumohtaen la kawo met nin kakatongno yo ha pamteg a anti
ha Babilonia. Kapadiho yo hila met a pinili nan Apo Dioh a pagtao
na. Angkumohtaen na kawo met Marcos a pinagkaanak ko. 14 Bilang
mikakatongno kanan Cristo, mayngingidlaw kawon main ado. Ket
hikawon kaganaan a ampakimamagha kanan Cristo, mikakaanti ya
dayi kanyoy katanaan nan Apo Dioh.

Hiyay Ikalwan Hulat nan PEDRO

1 Hiko yay Simon Pedro a māghilbi boy apohtol nan Apo Jesu Cristo.
Nanulat ako kanyo a nakatanggap nin pamteg a padihon kaalaga nin
pamteg mi makauli ha katoynongan nan Apo Jesus a Dioh tawo boy
Māngiligtah.
2 Matanggap yo dayi ye mahbol a kangedan boy katanaan a ibat
kanan Apo Dioh makauli ha pagkatanda yo kana boy kanan Apo tawon
Jesu Cristo.

Hiyay Bibilin kanlan Pinili nan Apo Dioh

3 Hiyay Apo Dioh, makauli ha kapalyadiyan na, in-ibyay nayna
kantawo ye kaganaan a katapulan tawo ta-omen kitawo ampakapagbi-
ay a matoynong makauli ha pagkatanda tawo kana a nanagyat
kantawo a pagtao na. Hinagyat na kitawo makauli ha kadangalan na
boy kangedan. 4 Ket makauli kanlan hilati, in-ibyay nayna kantawo
ye mangaalaga boy manged a pangako na ta-omen kitawo ahe maoy-
oy nin kalabayan nin laman tawo, no aliwan mag-ilyadi kitawon
matoynong a omen kana.
5 Kaya-bay pakaapehen yon ipahan ha pamteg yo ye manged a
pangugali. Ha manged a pangugali yo, ipahan ye tinanda. 6 Ha
tinanda yo, ipahan ye pamenben nin hadili. Ha pamenben nin hadili
yo, ipahan ye pagteeh. Ha pagteeh yo, ipahan ye panumbong nin
kalabayan nan Apo Dioh. 7 Ha panumbong nin kalabayan nan Apo
Dioh, ipahan ye pangado kanlan kakatongno kanan Cristo. Ket ha
pangado yo kanlan kakatongno kanan Cristo, ipahan ye pangado ha
kaganaan. 8 Ta no hilatin kaganaan a pangugali, ket anti yayna
kanyo boy lumalo po, mag-ilyadin main hilbi boy pakinabang ye
pagkatanda yo kanan Apo tawon Jesu Cristo. 9 Noba kanlan homain
wanabay a pangugali, ket kapkap hila ha kaptegan boy naliwaan layna
a pinatawad na hilaynan Apo Dioh ha kakahalanan la hatew.
10 Kaya-bay an-adoen kon kakatongno, pakaapehen yon mapaptegan
makauli ha manged a pangugali yo a hinagyat na kawon Apo Dioh
boy pinili na kawon pagtao na. Ta no manged ye pangugali yo, ahe
kawo mihyay kanan Apo Dioh, 11 no aliwan luboh na kawon tanggapen
ihtew ha mikakaanti makanoman a panakopan nan Apo tawo boy
Māngiligtah a hiyay Jesu Cristo.
12 Kaya-bay agya tanda yoyna hilatin babagay boy mapah-ey
kawoyna ha kaptegan a tinanggap yo, ket lanang katawon teed
ampaihipan. 13 Ket ha ihip ko, legan angkabi-ay ako, katapulan a
lanang kon ipaihip kanyo hilati, 14 ta tanda ko a ahe akoyna magbuyot
ihti ha babe-luta. Ta wanabay ye hinabi na kangkon Apo tawon Jesu
Cristo. 15 Kaya-bay andiyagen koy anggan mababa ko ta-omen ko
mahigudo a lano ha ahe akoyna, ahe yo maliwaan hilatin in-adal ko
kanyo.

Hiyay Pamapteg nan Pedro nin Kadangalan nan Cristo

16 Hilayatin in-adal mi kanyo a tungkol ha kapalyadiyan nan Apo
tawon Jesu Cristo boy hiyay pag-udong na lano ihti ha babe-luta, ket
aliwan palbowat bengat a ihtolya, ta nakit min peteg ye kahnagan
boy kapalyadiyan na. 17-18 Ta hatew ha kalamo mi yay Apo Jesu
Cristo ihtew ha mapantay nan Apo Dioh, pinadangalan na yan
Makapalyadiyan a Bapa a Dioh boy impakit nay kahnagan na kanan
Apo Jesus. Ket hikayin peteg ye nakange nin yatin bihnga a ibat ha
langit a ampaghabin wanae, “Yabayti ye ampakaadoen kon Anak a
luboh kon angkaaliketan!”*
19 Ha wanabay, napaptegan a peteg ye impatanda lan popodopita
hatew tungkol kanan Cristo. Kaya-bay katapulan a ihipen yon manged
ye impatanda la, ta ba-mo yan tillag a anhumnag ha kalitehan angga
lano ha mag-udong yay Cristo a nailalayi ha bontatala a mamahnag
nin ihip yo. 20 Igit ha kaganaan, pakaihipen yo a hilay kaganaan a
inhulat lan popodopita ha naihulat a Habi nin Dioh, ket aliwa lan
hadilin pangitaloh. 21 Ta hilatin impatanda la ket aliwan ihip nin tao,
no aliwan impatanda nan Ihpiditon Dioh kanla.

2

Hilay Mamaihtodon Ampangiadal nin Aliwan Peteg

1 Noba hatew, main met ampagkonwadin popodopita kanlan tatao
ha Israel. Ket wanabay ya met ateed kanyo, ta main lanon lumateng a
mamaihtodo a ahe yo maedepan a mangiadal kanyo nin makadama ha
pamteg yo. Ikahwil la yay Apo Jesus a nambeh kanla ha kakahalanan
la. Kaya-bay ahe mabuyot, hiyay Apo Dioh, paduhaan na hilaynan
homain anggaan. 2 Noba malabong po ateed kanyo ye manuwad
nin makakading-ey a didiyag la. Ket ulin yati, malabong a tatao ye
maghabin maloke laban ha kaptegan a anhumbongen tawo. 3 Ket
uli ha kaakokohan lan hilatin mamaihtodon ampangiadal nin aliwan
peteg, oy-oyen la kawo makauli ha palbowat lan bengat a iihtolya ta-
omen la kawo pagpilakan. Noba nabuyot anan nakataladan ye paduha
la boy madanon anay pandama kanla.
4 Ta agya hilay aanghil nin Dioh, ket ahe na hila iningalowan Apo
Dioh ha nagkahalanan hila, no aliwan intapon na hila ha maliteh boy
maalale a lubot a impilno. Ket ihtew layna agaden ye Mangaamot nin
Panuhga. 5 Ha panaon nan Noe, ahe na hila met iningalowan Apo
Dioh ye tataon ahe ampamalay kana, no aliwan inapo na hila makauli
ha lanab. Ket hilay naligtah bengat, hiyay Noe a nangipatanda nin
tungkol ha katoynongan boy hilay piton kalalamoan na. 6 Inuhgaan
na hila met Apo Dioh ye tatao ha banwan Sodoma boy Gomorra uli ha
kalok-an la. Ket inulam na hila dayon babanwa la ta-omen na ipakit
ye malyadi kanlan tataon ahe ampamalay kana. 7 Noba inligtah na yay
Lot a maghay taon matoynong a nalele ha kadamogan lan mangaloke
a tatao. 8 Hiyay Lot a matoynong a tao, ha angkumonin ya po ihtew,
ket minamangaamot nan angkaimatonan ye mangaloke a andiyagen
lan kalugalan na. Ket ingkalele na yan tubat yatew. 9 Kaya-bay tanda
nan Apo Dioh no way-omen na hila iligtah ye tataon matoynong a
ampakadiha nin papanubok boy no way-omen na hilan pahulong a

* **1:17-18** Malyadi bahaen yo yatin nalyadi ha Mateo 17:1-9; Marcos 9:2-10; Lucas 9:28-36.

ampaduhaan ye mangaloke angga ha mangaamot nin panuhga na.
10 Lalo ana ingat kanlan tataon ampanumbong ha kalabayan nin laman
la boy ahe ampahakop kanlan mānungkolan.

Ket hilatin tatalapak boy mangalambong a mamaihtodo, ket homain
hilan limon ampaghabin maloke laban kanlan anti ha langit. 11 Hilay
anghil, agya mamakhaw boy igit hilan makapalyadiyan, ket ahe hila po
man naghabin maloke laban kanlan mangalambong a mamaihtodo ha
adapan nan Apo Dioh. 12 Noba hilatin mamaihtodo, ket ampaghabi
hilan maloke laban ha babagay a homain hila met tinanda. Ba-
mo hilan aayop a homain ihip a nianak ta-omen bengat dakpen boy
hapoen. Kaya-bay homain hapo a hilatin mamaihtodo, ket damaen na
hilan Apo Dioh.

13 Paduhaan na hilan Apo Dioh ha kaeteban nin didinyag lan maloke
kanlan kanayon. Hiyay kahayaghagan la ket maglahing boy manyag
nin kalabayan nin laman la agya kaamotan. Kaya-bay no makidungo
hila kanyo, ket hilabay ye pakaumihan yo boy pakaipading-eyan. Ba-
mo hilan talumatim ha bayon bado. 14 Boy no bilewen lay babayi,
naheb hilan kaotoyan. Ahe hila anhumawa a manyag nin kahalanan
boy an-oy-oyen la hila po ye tataon mangakapey ye pamteg la. Nalmaw
hilaynan mangakokoh. Paduhaan na hilaynan Apo Dioh! 15 Napakat
hila, ta tinalingkukolan layna ye matoynong a aadal. Tinuwad lay
dinyag nan anak nan Beor a hiyay Balaam a napabahokhok a manyag
nin kalok-an. 16 Uli yatin kahalanan na, pinaghabiyan na yan Apo Dioh
makauli ha ahno a ba-mon taon naghabi kana ta-omen ya mahaad ha
kamutawan a diyagen na.

17 Hilayatin mamaihtodon ampangiadal nin aliwan peteg, ket
homain hilan hilbi a ba-mon libon a namal-an o ampiangin a owep
a homain ya met kaget a udan, ta antalingowen la hilay tatao.
Kaya-bay intaning na hilaynan Apo Dioh ha pinakamaliteh a lugal.
18 Malambong hilan maghabi, noba homain met hilbi ye anhabiyen
la. An-oy-oyen la hilay tataon kapipialih ha kalok-an a humbongen
layna man ye madamog a kalabayan nin laman la. 19 Anhabiyen
la, “No humbongen yoy an-iadal mi, malihway kawoyna a manyag
nin hinyaman a labay yo.” Noba hiyay kaptegan, hilan mihmo ket
ipoh nin kahalanan a ampakadama kanla. Ihipen yo yatin kahabiyan,
“Hiyay taon ahe manambot, ket pag-ipoh na yan nanambot kana.”
20 Hatew ha natandaan la yay Apo boy Māngiligtah tawon Jesu Cristo,
ket napalihway hilayna paibat ha kalok-an ihti ha babe-luta. Noba
haanin, ulita nag-udong hila ha alan lan didiyag boy naipoh hilayna
man nin kahalanan, ket nag-ilyadi hilan maloloke po dinan ha ahe
laya po natandaan ye Apo Jesus. 21 Mamanged po dayi a ahe layna
bega natandaan ye dān a palakew ha bi-ay a matoynong dinan ha
matandaan la, pangayadi, talingkukolan laya met ateed ye bilin nan
Apo Dioh a naipatanda kanla. 22 Ulin yati, napaptegan a peteg ye
kahabiyan a wanae,

“Hiyay inhuka nan aho,
ket kanen na met ateed.”
Boy

“palyoen moya man ye baboy,

ket mag-udong yan teed magpita.”*

3

Hiyay Pag-udong nan Apo Jesus

1 An-adoen kon kakatongno, yati ye ikalwaynan hulat ko kanyo. Ket
kanlan hilatin huhulat ko, pinaghehpetan kon pokawen ye malinih
a ihip yo makauli ha pangipaihip kon uman kanyo nin babagay a
natandaan yoyna. 2 Hiyay labay ko ket lanang yon ihipen ye hahabi
lan popodopita nan Apo Dioh hatew boy hiyay bilin nan Apo tawo boy
Māngiligtah a impahabi na kanyo makauli kanlan aapohtol a intubol
na kanyo.
3 Igit ha kaganaan, katapulan yon matandaan a bayo kalampuhan
nin babe-luta, ket lumateng hilay tataon mangilungolungo nin tungkol
ha pag-udong nan Apo Jesus. Ket hilatin tatao, humbongen la ye
kalabayan nin laman la. 4 Ket habiyen la, “Aliwa nayi a impangako nan
Cristo a mag-udong ya? Way-ihtew yayna awod haanin? Nangamatey
hilaynay tutoa mi. Noba homain met nauman paibat po ha pinalhowa
ye babe-luta.” 5 Tinatala laynan niliwaan ye kaptegan a pinalhowa nan
Apo Dioh hatew ye lowang makauli ha habi na boy nanyag yan babe-
luta paibat ha lanom boy makauli ha lanom. 6 Ket makauli met ha
lanom, linipoh na ye babe-luta, ket nadama ye kaganaan. 7 Ket makauli
met ha habi na, intaning nan Apo Dioh a ulamen nay babe-luta boy
hilay anti ha lowang ha mangaamot nin panuhga boy pamaduha na
kanlan ahe ampamalay kana.
8 Noba an-adoen kon kakatongno, ahe yo dayi anliwaan a padihon
bengat kanan Apo ye maghay mangaamot ha malibon taon boy hiyay
malibon taon ha maghay mangaamot. 9 An-ihipen lan kanayon a
maena yay Apo Dioh ha panupad na nin pangako na tungkol ha pag-
udong nan Apo Jesus. Noba hiyay kaptegan, maanoh ya, ta ambiyan
nan bengat ye kaganaan a tatao nin panaon a maghehe, ta ahe na
labay a main mipalakew ha kapaduhaan a homain anggaan.
10 Noba hiyay pag-udong nan Apo Jesus, ket ba-mon panlumateng
nin maghay mānakaw a ahe tawo tanda no makano. Kananyatew met
ateed, maanam ye lowang kadlan nin makhaw a dagoldol, maulam ye
kaganaan a anti ha lowang, ket hiyay babe-luta boy kaganaan a anti
ihtew, ket mangaanam.
11-12 Haanin, ta wanabay ye pagkadama nin kaganaan, legan
an-agaden tawo yatew a mangaamot, katapulan awod a magbi-ay
kitawoynan homain kahalanan boy ampanumbong ha kalabayan nan
Apo Dioh. Ket ha panumbong tawo, diyagen tawoy anggan mababa
tawo ta-omen ahe yaynan magbuyot ye pag-udong nan Apo Dioh.
Kananyatew a mangaamot, maanam ye lowang boy kaganaan a anti
ihtew, ta maulam. 13 Agya wanabay man, main bayon lowang boy
bayon babe-luta a impangako nan Apo Dioh a an-agaden tawo. Ket
hilay kaganaan a kumonin ihtew, hilay mangatoynong.
14 Kaya-bay an-adoen kon kakatongno, legan an-agaden tawo yain,
ket diyagen tawoy anggan mababa tawon magbi-ay a main katanaan
kanan Apo Dioh, malinih boy homain pakaumihan ha pamilew na.
15 Pakaihipen yo a maanoh yay Apo, ta ambiyan na hila po ye tatao nin

* **2:22** Kahabiyan 26:11.

panaon a maghehe ta-omen hila miligtah. Ket yati met ateed ye hinabi
nan an-adoen tawon katongno a hiyay Pablo, ha nanulat ya kanyo
makauli ha kadunongan a in-ibyay nan Apo Dioh kana. 16 Wanabay
met ateed ye anhabiyen na ha kaganaan a hulat na. Main met maidap
matalohan a pahen nin hulat na. Ket yati ye ambiyan lan lumbo a
katalohan nin tataon mumo boy mangakapey ye pamteg la a omen ha
andiyagen la ha kanayon po a pahen nin naihulat a Habi nin Dioh. Ket
uli kananyatin andiyagen la, an-ilakew lay hadili la ha kapaduhaan.
17 Kaya-bay an-adoen kon kakatongno, ulita natandaan yoyna ye
tungkol kanlan hilatin mangaloke a ampangiadal nin aliwan peteg,
katapulan a mag-alla kawo ha aliwan peteg a aadal la ta-omen la kawo
ahe matalingo. Ta no matalingo la kawo, ket ahe yoyna pamtegan
ye kaptegan a naiadal ana kanyo. 18 Magpahulong kawoyna ingat ha
panumbong kanan Apo boy Māngiligtah tawon Jesu Cristo ta-omen
lalo yoya po madihaan ye kangedan na boy lalo yoya po matandaan.
Galangen tawo yay Apo Jesu Cristo haanin boy makanoman! Amin.

Hiyay Unan Hulat nan
JUAN

Hiyay anhabtan Habi a Ampamyay nin Bi-ay a Homain Anggaan

1-2 Nanulat kayi kanyo tungkol kanan anhabtan Habi nin Bi-ay a
ampamyay nin bi-ay a homain anggaan. Hiyabay ye an-ipatanda boy
ampaptegan mi kanyo. Ha ahe ya po pinalhowa ye babe-luta, anti
yayna boy kalamo na yan Apo Dioh. Ket ha nakew ya ihti ha babe-
luta, nange mi yan naghabi, nakit miya, boy nakimpaan miya po ye
laman na. 3 Hiyay nakit boy nange mi ye an-ipatanda mi kanyo ta-
omen kawo makimamagha kammin ampakimamagha kanan Bapa a
Dioh boy kanan Apo Jesu Cristo a Anak na. 4 An-ihulat mi yati ta-omen
mignap ye kaaliketan tawo.*

Hiyay Apo Dioh ye Kahnagan

5 Haanin, an-ipatanda mi met kanyo ye nange mi kanan Apo Jesus
a hiyay Apo Dioh ket kahnagan boy homain bega kalitehan kana.
6 Kaya-bay no anhabiyen tawo a ampakimamagha kitawoyna kanan
Apo Dioh, noba ampagbi-ay kitawo po ha kalitehan, ket ampagtago
kitawo boy ahe kitawo ampagbi-ay ha kaptegan. 7 Noba no ampagbi-
ay kitawo ha kahnagan a omen kanan Apo Dioh a anti ha kahnagan,
ket main kitawoynan paymamagha. Ket hiyay daya nan Apo Jesus a
Anak nan Apo Dioh, anlinihan na kitawo ha kaganaan a kakahalanan
tawo.
8 No anhabiyen tawon homain kitawon kahalanan, ket anlokowen
tawoy hadili tawo boy ahe ya kantawo ye kaptegan. 9 Noba no
ihabi tawoy kakahalanan tawo kanan Apo Dioh boy paghehean, ket
patawaden na kitawo boy linihan ha kaganaan a kakahalanan, ta
mapatayaan boy matoynong ya. 10 Noba no anhabiyen tawon homain
kitawon kahalanan, andiyagen tawo yan matago ye Apo Dioh boy ahe
ya angkakit ha bi-ay tawo ye habi na.

2

1 Haanin, an-adoen kon aanak, an-ihulat ko yati kanyo ta-omen
kawoyna ahe magkahalanan. Noba no main kanyoy magkahalanan,
main makiingalo kanan Bapa a Dioh a patawaden nay kakahalanan
tawo. Hiyabay ye Apo Jesu Cristo a matoynong. 2 Hiyabay ye
napaduhaan nin kamateyan bilang kahagili tawo ta-omen kitawo
mapatawad ha kakahalanan tawo. Boy aliwan bengat kakahalanan
tawo, no aliwan kakahalanan nin kaganaan a tatao ihti ha babe-luta.
3 Haanin, no anhumbongen tawo ye Bibilin nan Apo Dioh,
angkahigudo tawon katatanda tawo ya. 4 Ket no main maghabi,
"Katatanda ko yaynay Apo Dioh," noba ahe na met anhumbongen ye
bibilin na, ket ampagtago ya boy ahe ya kanay kaptegan. 5-6 Noba
hiyay taon ampanumbong nin Habi nin Dioh, ket genap ye pangado
na kana.* Kaya-bay agya ayaman a maghabi, "Ampakimamagha koyna
kanan Apo Dioh," ket katapulan a magbi-ay ya awod a omen kanan Apo

* **1:4** *tawo* o "mi." * **2:5-6** o "ket genap anay pangado nan Apo Dioh kana."

Jesu Cristo, ta yabay-in ye pamapteg a ampakimamagha yayna kanan
Apo Dioh.
7 Haanin, an-adoen kon kakatongno, aliwan bayon bilin ye an-ihulat
ko kanyo, no aliwan alan ana. Ta hatew, ha namteg kawo kanan Apo
Jesu Cristo, ket nange yoynay bilin a katapulan kitawon mapay-ado.
8 Noba haanin, ba-mo yayna met bayon bilin, ulita nakit ha pagbi-ay
nan Apo Jesus boy angkakit yayna met kanyo haanin. Ta angkaalih
anay kalitehan boy anhumnag yaynay kahnagan nan Apo Dioh.
9 No main ampaghabi, “Ampagbi-ay akoyna ha kahnagan,” noba
kahulog naya met ye katongno na, ampagbi-ay ya po ha kalitehan.
10 Noba ayaman a ampangado nin katongno na, ket ampagbi-ay yayna
ha kahnagan boy aliwaynan hiya ye hangkan nin pagkahalanan lan
kanayon. 11 Noba hiyay taon kahulog nay katongno na, ket anti ya po
ha kalitehan. Ba-mo yan angkumodang ha kalitehan boy ahe na tanda
ye anlakwen na, ta pinakapkap yan kalitehan.
12 An-ihulat ko yati kanyon an-adoen kon aanak,
ta pinatawad na yaynan Apo Dioh ye kakahalanan yo makauli ha
dinyag nan Apo Jesus.
13 An-ihulat ko yati kanyon babapa,
ta katatanda yo yaynay Apo Jesu Cristo a antina bayo po pinalhowa
ye babe-luta.
An-ihulat ko yati kanyon bayontubo,
ta hinambot yo yaynay Satanas.
14 An-ihulat ko yati kanyon an-adoen kon aanak,
ta katatanda yo yaynay Bapa a Dioh.
An-ihulat ko yati kanyon babapa,
ta katatanda yo yaynay Apo Jesu Cristo a antina bayo po pinalhowa
ye babe-luta.
Boy an-ihulat ko yati kanyon bayontubo,
ta maghen anay pamteg yo kanan Apo Jesu Cristo,
nikakaanti ya kanyoy Habi nin Dioh,
boy hinambot yo yaynay Satanas.

Hiyay tungkol ha Pangado nin Babagay ihti ha Babe-luta

15 Adi yo an-adoen ye didiyag lan ahe ampanumbong kanan Apo
Dioh o hinyaman a kahulog nan Apo Dioh. Ta hiyay ampangado
kanlan hilati, ket ahe ya ampangado kanan Bapa tawon Dioh. 16 Ta
wanae ye andiyagen lan tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh.
Anhumbongen lay kalabayan nin laman, angkaibegan lay angkakit la,
boy an-ilambong lay babagay a anti kanla. Hilatin kaganaan, aliwan
ibat kanan Bapa a Dioh, no aliwan ibat ihti ha babe-luta. 17 Ta hiyay
didiyag lan ahe ampanumbong kanan Apo Dioh boy hilay kaganaan a
angkaibegan la, ket maanam ya. Noba hiyay taon ampanumbong ha
kalabayan nan Apo Dioh, mabi-ay yan makanoman.

Hiyay Kabono nan Apo Jesu Cristo

18 Haanin, hikawon aanak ko ha pamteg, madanon anay pag-udong
nan Apo Jesus ihti ha babe-luta. Nange yoyna a lumateng ye kabono
nan Cristo. Ket haanin met ateed, malabong hilaynay kabono nan
Cristo. Kaya-bay tanda tawoyna a madanon anay pag-udong nan Apo
Jesus. 19 Hatew, kalamo tawo hila. Noba nilakwanan la kitawo, ta ahe

tawo hilan peteg kalalamoan. No peteg tawo hilan kalalamoan, ahe
la kitawo dayi nilakwanan. Noba ulita nilakwanan la kitawo, tanda
tawoyna a ahe tawo hilan peteg kalalamoan ha pamteg kanan Apo
Jesus.
20 Noba hikawo, anti yayna kanyo ye Ihpiditon Dioh a in-ibyay
nan Apo Jesu Cristo. Kaya-bay tanda yoynan kaganaan ye kaptegan.
21 Ket tanda yoyna met a hiyay katagowan, ket ahe ya ampangibat
ha kaptegan. Agya wanabay man, nanulat ako kanyo ta-omen yo
mahigudo a hiyay natandaan yoyna, ket kaptegan. 22 Hiyay taon
matago, anhabiyen na a aliwan hiyay Apo Jesus ye Cristo a intubol
nan Apo Dioh. Hiyay ampaghabin wanabay ye kabono nan Cristo,
ta ahe na binalay ye Bapa a Dioh boy Anak na. 23 Ayaman a ahe
ampamalay kanan Anak, ket ahe naya met ambalayen ye Bapa a Dioh.
Noba ayaman a ampamalay kanan Anak, ket ambalayen naya met ye
Bapa a Dioh.
24 Haanin, itanem yo ha puho yo ye naadal yo ha namteg kawo kanan
Apo Jesu Cristo. Ha wanabay, mikakaanti kawon magbi-ay a main
pamakimamagha kanan Apo Jesus boy Bapa na. 25 Ta no magbi-ay
kitawon ampakimamagha kanan Apo Jesus boy kanan Bapa na, ket
mabyayan kitawon bi-ay a homain anggaan a impangako nan Apo
Jesus.
26 An-ihulat ko yati kanyo bilang babala tungkol kanlan tataon
malabay manalingo kanyo makauli ha aliwan peteg a adal. 27 Noba
ahe la kawoyna matalingo, ta anti yayna kanyo ye Ihpiditon Dioh
a in-ibyay nan Apo Jesus. Kaya-bay ahe ana katapulan a adalan la
kawo po nin kanayon, ta hiyaynay Ihpiditon Dioh ye mangiadal kanyo
nin kaganaan a katapulan yon matandaan. Ket hiyay iadal na kanyo,
ket pawa kaptegan. Kaya-bay an-ibilin ko kanyo a pahulong kawon
mikakaanti kanan Apo Jesu Cristo a omen ha an-iadal nan Ihpiditon
Dioh kanyo.
28 Kaya-bay haanin, an-adoen kon aanak, pahulong kawon
mikakaanti kanan Apo Jesus ta-omen ha pag-udong na ihti ha babe-
luta, ket homain kitawon ikalimo boy ikading-ey a umadap kana.
29 Tanda yo a matoynong yay Apo Jesus. Kaya-bay tanda yo met a
hilay kaganaan a ampanyag nin matoynong, ket aanak na hilan Apo
Dioh.

3

Hilay Aanak nan Apo Dioh

1 Pakaihipen yoy tubat a pangado nan Apo Dioh kantawo! Ta
imbilang na kitawon aanak na. Ket peteg yain. Noba hilay ahe
ampanumbong kana, ahe la kitawo ambalayen a aanak nan Apo Dioh,
ta ahe laya met ambalayen ye Bapa tawon Dioh. 2 An-adoen kon
kakatongno, agya aanak na kitawoynan Apo Dioh, ket ahe na po
impatanda no way-omen kitawo lano ha pag-udong nan Apo Jesus.
Noba tanda tawo a mag-ilyadi kitawon omen kana, ta makit tawo no
hinya yan peteg ye Cristo. 3 Kaya-bay ayaman a ampanigudon mag-
ilyadi yan omen kanan Apo Jesu Cristo, ket katapulan a magbi-ay yan
malinih a omen kanan Apo Jesus.

4 Ayaman a ampanyag nin kahalanan, ket anlabagen nay Bibilin nan
Apo Dioh. Ta hiyay panyag nin kahalanan, ket panlabag ha Bibilin nan
Apo Dioh. 5 Tanda yo a hiyay Apo Jesus, ket homain yan kahalanan.
Tanda yo met a nakew ya ihti ha babe-luta ta-omen na alihen ye
kakahalanan tawo. 6 Hiyay taon ampakimamagha kanan Apo Jesu
Cristo, ket ahe yayna ampagpahulong a magkahalanan. Noba hiyay
taon ampagpahulong a magkahalanan, ket ahe naya po ambalayen
boy ampamtegan ye Apo Jesu Cristo.

7 Haanin, an-adoen kon aanak, adi kawo patalingo ha agya ayaman.
Ayaman a ampanyag nin matoynong, ket matoynong ya a omen kanan
Apo Jesu Cristo a matoynong. 8 Noba ayaman a ampagpahulong
a magkahalanan, ket anak na yan Satanas, ta paibat po ha una,
ampanyag yaynan kahalanan ye Satanas. Kaya-bay nakew ya ihti
ha babe-luta ye Apo Jesus a Anak nin Dioh ta-omen na damaen ye
didiyag nan Satanas. 9 Ayaman a anak nan Apo Dioh, ket ahe yayna
ampagpahulong ha panyag nin kahalanan, ta anti yayna kana ye bayon
bi-ay a in-ibyay nan Apo Dioh. Ket ulita anak na yan Apo Dioh,
ahe yayna ampagpahulong ha panyag nin kahalanan. 10 Kaya-bay
matandaan no aya hilay aanak nan Apo Dioh boy no aya hilay aanak
nan Satanas. Ta ayaman a ahe ampanyag nin matoynong boy ahe
ampangado nin katongno na, ket aliwa na yan anak Apo Dioh.

Hiyay tungkol ha Pangado

11 Yati ye adal a nange yo ha namteg kawo kanan Apo Jesus,
“Mapay-adoado kitawo.” 12 Adi tawo ya antuwaden ye Cain a nahakop
nan Satanas boy pinatey na yay katongno na, ta imbilang na yan
matoynong Apo Dioh ye dinyag nan katongno na, noba hiyay dinyag
na ket maloke.

13 Kaya-bay kakatongno, adi kawo ampagtaka no kahulog la kawon
tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh. 14 Tanda tawo a hatew,
bilang natey kitawo ha pamilew nan Apo Dioh. Noba haanin,
ket angkabi-ay kitawoyna makanoman, ta an-adoen tawo hilaynay
kakatongno tawo. Noba hiyay taon ahe ampangado nin katongno
na, ket bilang yan natey ha pamilew nan Apo Dioh. 15 Ayaman a
angkahulog nin katongno na, ket bilang yaynan māmatey nin tao ha
pamilew nan Apo Dioh. Ket tanda tawo a hiyay māmatey nin tao, ket
ahe ya mabyayan nin bi-ay a homain anggaan.

16 Wanae tawo matandaan ye peteg a pangado. Hiyay Apo Jesus,
ahe na kinawaen ye bi-ay na ha ikanged tawo. Wanabay kitawo met
dayi, katapulan a ahe tawo kawaenen ye bi-ay tawo ha ikanged lan
kakatongno. 17 Alimbawa, main taon maando ye pagbi-ay na, ket
makit na yay katongno na a angkaidapan ha pagbi-ay na, noba ahe
naya met haglapan. Hiyay taon wanabay, ampangado ya nayi kanan
Apo Dioh? Ahe! 18 An-adoen kon aanak, adi kitawo ampangado ha
habin bengat, no aliwan ipakit tawoy peteg a pangado kanlan kanayon
makauli ha didiyag. 19 Ha wanabay, matandaan tawo a ampagbi-ay
kitawo ha kaptegan boy matana kitawon umadap kanan Apo Dioh
20 agya angkayootan kitawo. Ta tanda tawo a maiigit yay Apo Dioh
dinan ha angkayootan tawo boy tanda nay kaganaan a an-ihipen boy
andiyagen tawo.

21 An-adoen kon kakatongno, no ahe na kitawo anyooten nin
kanakman tawo, makhaw ye nakem tawon umadap kanan Apo Dioh.
22 Boy matanggap tawoy agya hinyaman a pakikwaen tawo kana, ulita
anhumbongen tawo ye bibilin na boy andiyagen tawoy makapaaliket
kana. 23 Haanin, wanae ye bilin nan Apo Dioh kantawo, “Katapulan
a mamteg kawo kanan Jesu Cristo a Anak ko boy mapay-ado kawo a
omen ha imbilin na kanyo.” 24 Hilay ampanumbong nin Bibilin nan
Apo Dioh, ket nikakaanti hilan ampakimamagha kana boy nikakaanti
ya met a ampakimamagha kanla. Ket tanda tawo a ampakimamagha
ya met kantawo ye Apo Dioh makauli ha Ihpidito na a in-ibyay na
kantawo.

4

Matandaan ye Adal a ibat ha Ihpiditon Dioh

1 An-adoen kon kakatongno, malabong hilaynay tataon ampangiadal
nin aliwan peteg boy anhabiyen la, “Anti ya kammi ye Ihpiditon Dioh.”
Adi yo hila tampol ampamtegan, no aliwan muna yo po pakitandaan
no peteg a ibat kanan Apo Dioh. 2 Matandaan yo a peteg a anti yay
Ihpiditon Dioh kanla, no ambalayen la a nakew yay Apo Jesu Cristo ihti
ha babe-luta a in-anak yan tao. 3 Noba no ahe la ambalayen a nakew
yay Apo Jesu Cristo ihti ha babe-luta a in-anak yan tao, ket aliwan
Ihpiditon Dioh ye anti kanla, no aliwan ihpidito nan kabono nan Apo
Jesus. Nange yoyna hatew a lumateng lano ye kabono nan Apo Jesu
Cristo. Ket haanin, anti yayna ihti ha babe-luta.
4 Noba hikawon an-adoen kon aanak, aanak na kawoynan Apo Dioh
boy hinambot yo hilaynay ampangiadal nin aliwan peteg, ulita ahe yo
pinamtegan ye an-iadal la. Ta hiyay Ihpiditon Dioh a anti kanyo, ket
maiigit ya po a makapalyadiyan dinan kanan Satanas a anti kanlan
tataon ahe ampanumbong kanan Apo Dioh. 5 Hilatin ampangiadal nin
aliwan peteg ket taga babe-luta. Kaya-bay hiyay an-iadal la, ket tungkol
bengat ha babagay ihti ha babe-luta. Ket hilay ampamteg nin an-iadal
la, ket hilay tataon omen kanla a ahe met ampanumbong kanan Apo
Dioh. 6 Noba hikitawo, ket aanak na kitawoynan Apo Dioh. Ayaman a
ampamalay kanan Apo Dioh, ket leng-en lay an-iadal tawo. Noba hilay
ahe ampamalay kana, ket ahe la leng-en. Wanabay tawo matandaan
no ayay ampangiadal nin kaptegan a ibat ha Ihpiditon Dioh boy ayay
ampangiadal nin katagowan.

Hiyay Pangado nan Apo Dioh

7 An-adoen kon kakatongno, katapulan a mapay-ado kitawo, ta hiyay
Apo Dioh ye ampangibatan nin ado. Ayaman a ampangado nin
kapadiho nan tao, ket anak na yan Apo Dioh boy katatanda na yay
Apo Dioh. 8 Noba ayaman a ahe ampangado nin kapadiho nan tao,
ket ahe naya katatanda ye Apo Dioh, ta hiyay Apo Dioh ket lanang
ampangado. 9 Impakit nan Apo Dioh kantawo ye pangado na makauli
ha pangitubol na ihti ha babe-luta nin mamaghay Anak na. Dinyag
na yati ta-omen makauli kanan Anak na, ket mabyayan kitawon bi-
ay a homain anggaan. 10 Yati ye peteg a pangado a impakit nan Apo
Dioh kantawo. Hiyay Apo Dioh ye nangado kantawo, aliwan hikitawoy
nangado kana. Ta uli ha kakahalanan tawo, mapaduhaan kitawo dayi.

Noba uli ha pangado na kantawo, intubol na yay Anak na ihti ha babe-
luta ta-omen hiyabay ye mapaduhaan bilang kahagili tawo.

11 An-adoen kon kakatongno, ulita wanabay ye pangado nan Apo
Dioh kantawo, katapulan tawo met ye mapay-ado. 12 Homain po
nakakit kanan Apo Dioh. Noba no ampay-ado kitawo, mikakaanti yay
Apo Dioh kantawo boy genap ana ha bi-ay tawo ye pangado na.

13 Angkahigudo tawo a mikakaanti yay Apo Dioh kantawo boy
mikakaanti kitawo met kana, ulita in-ibyay nay Ihpidito na kantawo.
14 Ket nakit miya boy ampaptegan mi a intubol na yan Bapa a Dioh
ye Anak na ta-omen na hila iligtah ye tatao ha kapaduhaan nin
kakahalanan la. 15 Ayaman a maghabi nin wanae, “Hiyay Apo Jesus ye
Anak nin Dioh,” ket mikakaanti ya kana ye Apo Dioh boy mikakaanti
ya met kanan Apo Dioh. 16 Kaya-bay tanda tawo boy ampamtegan
tawo a an-adoen na kitawon Apo Dioh. Hiyay Apo Dioh ket lanang
ampangado. Hiyay taon pahulong a ampangado, mikakaanti ya kanan
Apo Dioh. Ket hiyay Apo Dioh, mikakaanti ya met kana. 17 Ha
wanabay, naignap ana kantawo ye pangado nan Apo Dioh ta-omen
kitawo ahe malimo lano kana ha mangaamot nin panuhga na, ta
ampagbi-ay kitawoyna a omen ha pagbi-ay nan Apo Jesus ha anti ya
po ihti ha babe-luta. 18 Hiyay taon genap ye pangado na, homain
yan ikalimo kanan Apo Dioh, ta paaghiten nin peteg a pangado ye
kaganaan a pangalimo. Kaya-bay no angkalimo ye maghay tao a maka
paduhaan na yan Apo Dioh ha mangaamot nin panuhga na, ket ahe
po genap ye pangado na.

19 Ampangado kitawo, ta hiyay Apo Dioh ye nunan nangado
kantawo. 20 No main ampaghabin an-adoen na yay Apo Dioh, noba
kahulog naya met ye katongno na, ket ampagtago ya. Ta no ahe naya
an-adoen ye katongno na a angkakit na, way-omen na yan adoen ye
Apo Dioh a ahe na angkakit? 21 Haanin, yati ye bilin nan Apo Dioh
kantawo, “Hiyay taon ampangado kangko, ket katapulan a adoen naya
met ye katongno na.”

5

Hiyay Panambot tawo ha Mangaloke a Didiyag ha Babe-luta

1 Ayaman a ampamteg a hiyay Apo Jesus ye Cristo a intubol nan Apo
Dioh, ket anak na yan Apo Dioh. Ket ayaman a ampangado kanan
bapa, ket an-adoen naya met ye anak na. 2 Kaya-bay no an-adoen
tawo yay Apo Dioh boy anhumbongen tawo ye bibilin na, ket tanda
tawo a an-adoen tawo hila met ye aanak nan Apo Dioh. 3 Ta hiyay
labay habiyen nin pangado tawo kanan Apo Dioh, ket humbongen
tawoy bibilin na. Ket hilay bibilin na, ahe met maidap a humbongen.
4 Ta hilay aanak nan Apo Dioh, hinambot laynay mangaloke a didiyag
ihti ha babe-luta. Nanambot hila uli ha pamteg la kanan Apo Jesus.
5 Homain kanayon a manambot nin mangaloke a didiyag ihti ha babe-
luta, no aliwan hilay tataon ampamteg a hiyay Apo Jesus, ket Anak nin
Dioh.

Hiyay Tatlon Pamapteg tungkol kanan Apo Jesus

6-8 Ha nakew yay Apo Jesu Cristo ihti ha babe-luta, main tatlon
pamapteg a Anak na yan Dioh. Hiyay una, hiyay lanom a pina-
mawtihmo kana. Hiyay ikalwa, hiyay daya na ha natey ya ha kodoh.
Hiyay ikatlo, hiyay Ihpiditon Dioh a ampamapteg, ta hiyay Ihpiditon
Dioh ye mangipatanda nin kaganaan a kaptegan. Hilatin tatlo ye
pamapteg a hiyay Apo Jesus ket Anak nin Dioh, hiyay Ihpiditon Dioh,
lanom boy daya na.
9 Haanin, no pamtegan tawoy pamapteg nin tao, ket lalo tawoyna
ingat pamtegan ye pamapteg nan Apo Dioh tungkol ha Anak na.
10 Kaya-bay ayaman a ampamteg ha Anak nin Dioh, ket ampamtegan
na met ye pamapteg nan Apo Dioh. Noba ayaman a ahe ampamteg,
ket andiyagen nan matago yay Apo Dioh, ta ahe na pinamtegan
ye pamapteg na tungkol kanan Apo Jesus a Anak na. 11 Ket yati
ye pamapteg nan Apo Dioh kantawo, “Binyan katawon bi-ay a
homain anggaan makauli ha pamakimamagha yo kanan Jesus a Anak
ko.” 12 Kaya-bay ayaman a ampakimamagha kanan Anak nan Apo
Dioh, ket main yan bi-ay a homain anggaan. Noba ayaman a ahe
ampakimamagha kana, ket homain yan bi-ay a homain anggaan.

Hiyay Bi-ay a Homain Anggaan

13 Haanin, an-ihulat ko yati kanyon ampamteg kanan Anak nin
Dioh ta-omen yo matandaan a main kawon bi-ay a homain anggaan.
14 Kaya-bay makhaw ye nakem tawon humaley kanan Apo Dioh, ta
angkahigudo tawo a anleng-en na ye hinyaman a awoken tawo ha
kalabayan na. 15 Ulita tanda tawoyna a anleng-en na kitawon Apo
Dioh, ket tanda tawo met a ibyay nay awoken tawo kana.
16-17 Kaganaan a didiyag a aliwan manged, ket kahalanan. Noba
main kahalanan a ahe makapiugot ha homain anggaan a kamateyan.
Ket no makit yo ye katongno yo kanan Apo Jesus a nakadyag nin
kahalanan a ahe makapiugot kana ha homain anggaan a kamateyan,
ipakigwang yoya kanan Apo Dioh ta-omen na yan biyan nin bayon
bi-ay. Noba main met kahalanan a makapiugot ha homain anggaan a
kamateyan. Ket no makit yo ye katongno yon ampanyag nin wanabay
a kahalanan, adi yo yayna ipakigwang.
18 Tanda tawoyna a hilay aanak nan Apo Dioh, ket ahe hilayna
ampagpahulong ha panyag nin kakahalanan. Ta hiyay Apo Jesus a
Anak nin Dioh ye ampangialla kanla ta-omen na hila ahe mapahakitan
nin Satanas. 19 Tanda tawoyna a anak na kitawoynan Apo Dioh. Noba
hilay kaganaan a tatao ihti ha babe-luta a ahe ampanumbong kanan
Apo Dioh, ket hakop na hilan Satanas. 20 Tanda tawoyna met a nakew
ya ihti ha babe-luta ye Apo Jesus a Anak nin Dioh. Boy binyan na
kitawon pangitaloh ta-omen tawo ya mabalayan ye peteg a Dioh. Ket
anti kitawo kanan peteg a Dioh, ta anti kitawoyna kanan Apo Jesu
Cristo a Anak na. Hiyabay ye peteg a Dioh boy ampangibatan nin bi-
ay a homain anggaan.
21 Kaya-bay an-adoen kon aanak, taangan yoy diohdiohan.

Hiyay Ikalwan Hulat nan
JUAN

1 Hiko yay Juan a mānguna nin pangkat lan māmteg nan Apo Jesus.
Nanulat ako kammo a babayin pinili nan Apo Dioh boy kanlan
aanak mo, ta an-adoen katawon kaganaan. Ket aliwan bengat hiko
ye ampangado kanyo, no aliwan agya hilay kaganaan a nagtanda
nin kaptegan tungkol kanan Apo Jesus. 2 An-adoen mi kawo uli ha
kaptegan a anti kantawo boy mikakaanti ya kantawo makanoman.
3 Labay min mikakaanti kantawo ye kangedan, ingalo, boy katanaan
a ibat kanan Bapa a Dioh boy Apo Jesu Cristo a Anak na, legan ampagbi-
ay kitawo ha kaptegan boy pangado.

Hiyay Kaptegan boy hiyay Pangado

4 Angkaaliket akon tubat, ta natandaan ko a hilay nangaanon aanak
mo, ket ampagbi-ay hila ha kaptegan a omen ha imbilin nan Bapa
tawon Dioh. 5 Kaya-bay haanin, anggalangen a babayi, ampakikwaen
ko a may-ado kitawo. Aliwan bayon bilin yati, ta paibat ha namteg
kitawo kanan Apo Jesu Cristo, yabaytina ye bilin a in-ibyay nan Apo
Dioh. 6 Hiyay labay habiyen nin pangado kanan Apo Dioh, humbongen
tawoy bilin na. Ta paibat ha namteg kitawo kanan Apo Jesus, yabayti
na ye bilin nan Apo Dioh a nange yo, “May-ado kawo.”
7 An-ipaihip ko yati ta malabong hilaynay mānalingo a nitayak ha
kaganaan a pahen nin babe-luta. Ahe la ambalayen a hiyay Apo
Jesus, ket in-anak yan tao. Antalingowen la hilay tatao boy kabono
na hilan Cristo. 8 Kaya-bay mag-alla kawo ta-omen ahe maalihan hilbi
ye pagbannog mi kanyo, no aliwan matanggap yon luboh ye plimyo
yo.
9 Ayaman a mamahan boy ahe magpahulong ha an-iadal nan
Cristo, ket ahe ya kana ye Apo Dioh. Noba ayaman a pahulong
a ampanumbong nin aadal nan Apo Jesus, ket mikakaanti ya kana
ye Bapa a Dioh boy Apo Jesu Cristo. 10 Haanin, no main lumateng
kanyo a mangiadal nin lumbo ha adal nan Apo Jesus, ket adi yo hila
pahlepen ha baey yo boy adi yo hila an-idlaw a omen ha pangidlaw
kanlan kakatongno yo kanan Cristo. 11 Ta hiyay mangidlaw kananyatin
mānalingo, ket ampakitupig yayna met ha mangaloke a didiyag na.
12 Malabong po dayi ye labay kon habiyen kanyo. Noba agkoyna
inhulat, ta anhigudowen ko a makewahan katawo ta-omen katawo
mapagkatongtong nin adap-adapan. Ket ha wanabay, mignap ye
kaaliketan tawo.
13 Haanin, hilay aanak nan katongno mon babayi a pinili nan Apo
Dioh, ket angkumohtaen la kawo met.

Hiyay Ikatlon Hulat nan
JUAN

1 Hiko yay Juan a mānguna nin pangkat lan māmteg. Nanulat ako
kammo Gayo a gayyem ko boy an-adoen kon luboh.
2 An-adoen kon katongno, an-ipakigwang ko kanan Apo Dioh a
lanang dayin manged ye kahahaad mo boy mikakaligha ye laman a
omen ha kalighaan nin pamakimamagha mo kanan Apo Dioh. 3 Tanda
ko a main kan kalighaan, ta main kitawon kakatongno kanan Cristo a
nilumateng ihti. Ket imbalita la kangko a mapatayaan ka ha kaptegan
boy lanang mon ampagbi-ayan. Kaya-bay tubat ye aliket ko. 4 Ket
homain anan igit a makapaaliket kangko, no aliwan hiyay balita a
ampagbi-ay hila ha kaptegan ye aanak ko ha pamteg.
5 An-adoen kon katongno, mapatayaan ka ha paghilbi mo kanlan
māmteg nan Apo Jesus a angkadān ha lugal mo, agya ahe mo hila
katatanda. 6 Ket imbalita la ha pangkat lan māmteg ihti ye pangipakit
mo nin pangado mo kanla. Kaya-bay ha pangumodang la, haglapan
mo hila po ha papadan a makapaaliket kanan Apo Dioh. 7 Ta ampakew
hilan mangipatanda nin tungkol kanan Apo Jesus ha kanayon a lulugal.
Ket ahe la antanggapen ye hinyaman a kalahin haglap a ibat kanlan
ahe ampamteg kanan Apo Dioh. 8 Kaya-bay hikitawon māmteg nan
Apo Jesus, katapulan a haglapan tawo hila ta-omen kitawo makahaglap
ha pangiadal la nin kaptegan.
9 Hatew, nanulat ako ha pangkat lan māmteg ihen. Noba hiyay
Diotrefes, ahe naya imbabano ye hulat ko, ta labay na a hiyabay ye
mānguna yo. 10 Kaya-bay no makalakew ako ihen, ket habiyen ko
kanyo ye mangaloke a andiyagen na boy anhabiyen na tungkol kammi.
Aliwan bengat yatew, ta ahe na hilayna ampadagohen ye kakatongno
a angkadān ihen. Ket anhaaden boy an-ikahwil na hila po ha pangkat
yon māmteg ye malabay mamadagoh kanla.
11 An-adoen kon katongno, adi mo antuwaden ye mangaloke a
didiyag, no aliwan tuwaden moy manganged. Ta hiyay taon ampanyag
nin manged, ket anak na yan Dioh. Noba hiyay taon ampanyag nin
maloke, ket ahe naya katatanda ye Apo Dioh. 12 Hiyay Demetrio,
anhabiyen lan kaganaan a māmteg a manged yan tao, ta angkakit
ha pagbi-ay na a ampanumbong ya ha kaptegan. Ket agya hikayi man,
paptegan mi a manged yan tao. Ket tanda moynabay met a peteg ye
anhabiyen mi. 13 Malabong po dayi ye labay kon habiyen kammo.
Noba agkoyna inhulat, 14 ta angkahigudo kon mapayngikit kitawo boy
mapaykatongtong nin adap-adapan ha madanon a panaon.
15 Magkamain ka dayin katanaan. Hilay kakatongno tawo kanan Apo
Jesu Cristo ihti, ket angkumohtaen laka met, boy ikumohta moko met
kanlan kaganaan a kakatongno tawo kanan Apo Jesu Cristo ihen.

Hiyay Hulat nan
JUDAS

1 Hiko yay Judas a māghilbi nan Apo Jesu Cristo boy katongno nan
Santiago.
Nanulat ako kanyon dinyag nan Bapa a Dioh a pagtao na a an-adoen
na boy angkalingayen nan Apo Jesu Cristo.
2 Matanggap yo dayi ye mahbol a pangingalo, katanaan boy pangado
nan Apo Dioh.

Hiyay Babala tungkol kanlan tataon Ampangiadal nin Aliwan Peteg (2 Pedro 2)

3 An-adoen kon kakatongno, kalalabay ko dayin ihulat kanyo ye
tungkol ha kaligtahan a tinanggap tawo kanan Apo Dioh. Noba
haanin, igit kon katapulan a ihulat kanyo a ikatulidan yoy peteg a adal
tungkol kanan Apo Jesus a ampamtegan tawo. Ta yatin kaptegan, ket
impipinghan na yan impataya Apo Dioh kantawon pinili na a pagtao
na, ket katapulan a ahe mauman makanoman. 4 Katapulan tawon
ikatulidan ye peteg a adal, ta ahe yo naedepan a main tataon nakihale
kanyo a ahe ampamalay kanan Apo Dioh. Ambalintoneken lay
kangedan nan Apo Dioh makauli ha paydadamog la, ulinan anhabiyen
la a maanoh yay Apo Dioh boy mapamatawad. Hilayain a tatao, ket ahe
laya ambalayen ye Apo Jesu Cristo a hiyan bengat ye Apo a katapulan
tawon paghilbiyan. Ket hatew po, hiyay paduha lan tataon wanabay,
ket anti yayna ha naihulat a Habi nin Dioh.

Hiyay Nalyadi kanlan Mangaloke

5 Agya po man tanda yoynay nalyadi hatew kanlan Israelita, ket
labay kon teed ipaihip kanyo. Ta agya po man inligtah na hilan
Apo Dioh ha pagkaipoh la ha Egipto, ket nipalakew hilan teed ha
kapaduhaan a homain anggaan ye ahe namteg kana.
6 Ihipen yo met ye nalyadi kanlan aanghil a namaolay nin
katungkolan la ha langit boy nanlakwan nin lugal a nangikunaan
nan Apo Dioh kanla. Ginapoh na hilan Apo Dioh nin tanikala a ahe
angkaboyto. Ket impidiho na hila ha maliteh a tubat a lugal angga ha
mangaamot nin panuhga na.
7 Ihipen yo met ye nalyadi kanlan tataon taga Sodoma, Gomorra,
boy ha babanwan anti ha haley. Lanang hilan ampaydamog boy
anhumbongen lay kalabayan nin laman la. Hilay lalaki, ampakilalay
hila ha kapadiho lan laki. Wanabay hila met ye babayi ha kapadiho
lan babayi. Kaya-bay hiyay Apo Dioh, pinaduhaan na hilan apoy a ahe
angkalep bilang babala ha kaganaan a ampagkahalanan.
8 Agya wanabay ye nalyadi, hilay nakihale kanyo, pahulong hilan
ampanyag nin omen ha didinyag lan taga Sodoma boy Gomorra. Ket
uli ha panumbong la ha leplep la, andyagen lay ampakailoy ha hadili
lan laman. Ahe la labay ye pahakop kanan Apo boy ampaghabi
hilan maloke laban kanlan anti ha langit. 9 Ket hiyay Miguel, agya
mānguna yan aanghil nan Apo Dioh, ket ahe ya nagngaya a maghabin
maloke laban kanan Satanas ha napayhebatan la no ayay mangwa nin

bangkay nan Moises, no aliwan hinabi naynan bengat kanan Satanas,
“Hiyaynay Apo Dioh ye mamaduha kammo!” 10 Noba hilatin tatao a
nakihale kanyo, ket ampaghabi hilan maloke laban ha babagay a ahe
la angkatalohan. Ba-mo hilan aayop a homain ihip. Anhumbongen
laynan bengat ye kalabayan nin laman la a ampangiugot kanla ha
kapaduhaan.
11 Kakaingalo hilatin nakihale kanyo ha malyadi kanla! Ta ampa-
nyag hilan mangaloke a omen ha dinyag nan Cain hatew. Kakaingalo
hila ha malyadi kanla, ta antalingowen la hilay tatao ta-omen la hila
mapagpilakan a omen ha dinyag nan Balaam hatew. Kakaingalo hila
ha malyadi kanla, ta nilabag lay Bibilin nan Apo Dioh a omen ha dinyag
nan Korah ha panaon nan Moises. Kaya-bay mapaduhaan hila met a
omen kanan Korah.
12 Ket hilatin nakihale kanyo, ba-mo hilan talumatim kanyo ha
paytipon yon mangan. Ta mangahiba hila boy homain hilan ding-
ey a makipangan kanyo. Homain hilan kanayon a an-ihipen, no
aliwan hadili lan bengat. Ba-mo hilan owep a ampitangay nin angin,
noba homain kaget a udan. Ba-mo hilan popoon-kayon homain
dawa ha panaon nin panawa a naulot boy natey ana. 13 Boy ba-
mo hilan mangayadet a dawyon a ampangaget nin madinat a bola'
a nakailalayian nin makakading-ey a didiyag la. Boy ba-mo hilan
napakat a bibitoen a nakataladan makanoman ha lugal a tubat ye
kalitehan.
14 Hiyay Enoc a ikapiton lahi nan Adan, impaltep na ye malyadi
kanlan nakihale kanyo a wanae,
“Leng-en yo yatin habiyen ko!
Hiyay Apo, lumateng ya lamo na hilay libo-libon anghil na
15 ta-omen na hila uhgaan ye kaganaan a tao boy paduhaan hilay
māgkahalanan boy ahe ampamalay kana.
Paduhaan na hila uli ha mangaloke a didiyag la boy uli ha mangaloke
a hahabi la a laban kana.”
16 Hilatin tatao, madiklamo hila boy mapanehe. Boy hiyay kalabayan
bengat nin laman la ye anhumbongen la. Malambong hila boy
ampolitikaan la hilay tatao ta-omen la hila mapaglanganan.

Hiyay Bibilin kanlan Māmteg nan Apo Jesus

17 Noba hikawo a an-adoen kon kakatongno, lanang yon pakaihipen
ye in-adal lan aapohtol nan Apo tawon Jesu Cristo kanyo hatew.
18 Hinabi layna hatew kanyo,
*“Bayo ya mag-udong ihti ha babe-luta ye Apo Jesus, ket lumateng
hilay tataon mapangilungolungo. Kalalabay lan humbongen ye
mangaloke a kalabayan laman la.”*
19 Hilatin tatao ye mandama nin paymamagha yo, anhumbongen lay
kalabayan laman la boy ahe ya kanla ye Ihpiditon Dioh.
20 Noba hikawon an-adoen kon kakatongno, pakapah-ey kawo ha
pamteg yo ha kaptegan a impatanda nan Apo Dioh kanyo. Ket makauli
ha Ihpidito na, lanang kawon makigwang kanan Apo Dioh. 21 Uli ha
ingalo nan Apo tawon Jesu Cristo, ket biyan na kawo lanon bi-ay a
homain anggaan. Kaya-bay legan an-agaden yo yatew a mangaamot,
mikakaanti kawo ha pangado nan Apo Dioh. 22 Ingalowan boy
haglapan yo hilay ampagluwaluwa ha pamteg la kanan Apo Jesus.

23 Hilay natalingo nin aliwan peteg a adal, ba-mo hilaynan madanon
mihapog ha apoy a ahe angkalep. Kaya-bay haglapan yo hila ta-
omen hila miligtah ha kapaduhaan. Hilay kanayon a ampanyag nin
maloke, ingalowan yo hila met. Noba mag-alla kawo ta-omen kawo
ahe mapaditan nin mangadinat a didiyag la.

Hiyay Pangidangal kanan Apo Dioh

24 Ket haanin, galangen tawo yay Apo Dioh, ta hiyabay ye makapialla
kanyo ta-omen kawo ahe magkahalanan. Boy hiya met ateed
ye makapilakew kanyo a homain pakaumihan boy main tubat a
kaaliketan ha mahnag a adapan na. 25 Hiyan bengat ye Apo Dioh boy
Māngiligtah tawo makauli kanan Apo tawon Jesu Cristo. Anti kanay
panggalang, kadangalan, kangedan boy kapalyadiyan paibat ha una,
haanin boy makanoman! Amin.

HIYAY IMPAKIT
kanan Juan

1 Hilayati ye babagay a madanon anan malyadi a impatanda nan Apo
Dioh kanan Apo Jesu Cristo a nangipatanda met kangko a māghilbi
na. Impatanda na yati kangko makauli ha pangitubol na nin anghil na
ta-omen ko met ipatanda kanyon ampaghilbi kana. Hiko yay Juan,
2 ket anhabiyen ko a peteg yatin kaganaan a nakit boy nange ko,
hiyay Habi nin Dioh boy hiyay impatanda nan Apo Jesus. 3 Minged
hilay mangibaha nin yatin hulat kanlan kanayon. Minged hila met
ye manlenge, mamteg boy manumbong kanlan hilatin naihulat, ta
madanon anay panaon a mitupad yatin kaganaan.

Hiyay Hinabi nan Juan ha Pitoy Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus

4-5 Hiko yay Juan ye nanulat nin yati kanyon piton pangkat lan
māmteg nan Apo Jesus ihen ha plobinhiyan Asia.
Matanggap yo dayi ye kangedan boy katanaan a ibat kanan Apo Dioh
a Dioh hatew, haanin boy makanoman, boy ibat kanan Ihpiditon Dioh*
a anti ha adapan nin pamiknoan nan Apo Dioh boy ibat kanan Apo Jesu
Cristo a mapatayaan a mamapteg nin yatin kaganaan. Hiya ye unan
nabi-ay uman kanlan nangamatey boy ampanakop kanlan kaganaan
a poon ihti ha babe-luta. Hiya ye ampangado boy namalihway
kantawo ha kakahalanan makauli ha daya na. 6 Dinyag na kitawon
tataon anhakopen na boy pinag-ilyadin papadi a maghilbi kanan Apo
Dioh a Dioh boy Bapa na. Anti kanan Apo Jesus ye kangedan boy
kapalyadiyan a homain anggaan. Amin.
7 Pakaihipen yo yatin habiyen ko! Hiyay Apo Jesu Cristo, ket
lumateng ya lano a anti ha owep. Kaganaan a tatao, ket makit
laya. Agya hilay nanibhok nin tagililan na, ket makit laya met.
Hilay kaganaan a lalahi ihti ha babe-luta, ket mangandang hila ulita
paduhaan na hila. Peteg a mitupad yati. Amin.
8 Hinabi nan Apo Dioh a Pinakamakapalyadiyan, “Hiko ye Alpha boy
Omega.” Hiyay labay habiyen, hiyabay ye Dioh hatew, haanin, boy
makanoman.

Napakit yay Apo Jesus kanan Juan

9 Hiko yay Juan a katongno yo boy kalamo yo ha panakopan nan
Apo Dioh, ha kaidapan boy ha pangikpe uli ha pamakimamagha tawo
kanan Apo Jesus. Uli ha pangiadal kon Habi nin Dioh boy pamapteg
ko tungkol kanan Apo Jesus, ket intapon lako ha alipoteh a anhabtan
Patmos. 10 Ha maghay Mangaamot nan Apo, naheb akon Ihpiditon
Dioh, ket nakange akon makhaw a bihnga ha dapit golotan ko a ba-
mon tonoy tamboyok 11 a ampaghabin wanae, “Ihulat mo ye hinyaman
a makit mo. Pangayadi, ipawit mo kanlan pitoy pangkat nin māmteg
ko ha banwan Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, boy
Laodicea.”
12 Pamakange ko yatew, namalingay ako ta-omen ko makit no ayay
ampaghabi. Ket nakit koy pitoy kingki a balitok a manipitoy delag.

---

* **1:4-5** *Ihpiditon Dioh* ha Griego ket pitoy ihpidito.

13 Ha pibunakan lan hilatin kikingki, main akon nakit a ba-mon hiyay
ibat ha langit a in-Anak nin Tao.† Nakabado yan anggan tiked boy
balitok ye pakabat ha pagaw na. 14 Hiyay labok na, ba-mo yan tapih a
tubat ye kaputian. Hiyay mata na, ba-mon delag apoy. 15 Hiyay bitih
na, ba-mon pinakinlab a tanho a impadan ha apoy. Hiyay bihnga na,
ba-mon tonoy nin makhaw a lagahlah nin lanom. 16 Ket hiyay wanan
a gamet na, ampangemgem yan pitoy bitoen. Ha bebey na, anlumwah
ye maghay kampilan a mitaligmang ye tadem na. Hiyay lupa na ket
ampakapulag a ba-mon henag nin mangaamot ha kauugtowan.
17 Pamakakit ko kana, tampol akoynan napuang a ba-mon natey ha
haley nin bitih na. Ket impalonto nay wanan a gamet na kangko haka
na hinabi, "Adi ka angkalimo! Hiko ye pinandugiyan boy kapopohan
nin kaganaan. 18 Hiko ye Angkabi-ay!‡ Natey ako hatew, noba haanin,
bilewen moko. Nabi-ay akoyna boy angkabi-ay ako makanoman. Ket
hiko ye makapalyadiyan ha Kamateyan boy Bito. 19 Kaya-bay ihulat
mo hilay nakit mo, hilay angkalyadi haanin boy hilay malyadi po lano.
20 Wanae ye labay habiyen nin pitoy bitoen a nakit mo a anggemgeman
nin wanan a gamet ko boy hilay pitoy balitok a kikingki. Hilay
pitoy bitoen, ket hilabay ye pitoy anghil ko a ampaghilbi kanlan pitoy
pangkat lan māmteg ko. Ket hilay pitoy kikingki, hilabay ye pitoy
pangkat lan māmteg ko."

2

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Efeso

1 Imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan anghil na
ha pangkat lan māmteg ha banwan Efeso. Hinabi nan Apo Jesus,

"Yati ye hinabi nan ampangemgem nin pitoy bitoen ha wanan
gamet na boy angkumodang ha bunak nin pitoy balitok a kikingki.
2 Tanda koy didiyag yo. Tanda ko met a mahehpet kawon mag-
obda boy maanoh kawon ampagteeh. Tanda ko po a adi yo hila
ampalubohan a makihale kanyo ye mangaloke a tatao. Tanda ko
met a anhuboken yo hilan manged ye tataon ampaghabin aapohtol
hila, ket napaptegan yo a aliwa hilan peteg a apohtol. 3 Agya ampag-
anoh kawo ampagteeh nin kaidapan uli ha panumbong yo kangko,
ket ahe kawo kinumapey.
4 Noba main akon ahe nalabayan kanyo. Hiyay pangado yo kangko
haanin, ket aliwaynan padiho ha una. 5 Ihipen yo man no way-omen
yoko kaado hatew a matab-ang ana haanin. Maghehe kawoyna boy
diyagen yoyna man ye andiyagen yo ha una kawon namteg kangko.
Ta no ahe, lakwen katawo, ket alihen koy kingki yo ha nakaikunaan
na. 6 Noba main ako met angkalabayan kanyo, ta angkahulogan yoy
andiyagen lan Nicolaita a kabono ko.
7 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye anhabiyen
nan Ihpiditon Dioh kanlan papangkat lan māmteg nan Apo Jesus.
Ayaman a manambot, ket palubohan ko yan mangan nin dawan
poon-kayon ampakaibyay bi-ay* ihtew ha Pananamanan nan Apo
Dioh."†

† **1:13** Daniel 7:13. ‡ **1:18** *Angkabi-ay* ket ngalan nan Apo Dioh ha Alan a Tipan (Josue 3:10). * **2:7** Genesis 2:9. † **2:7** *Pananamanan nan Apo Dioh* o Paraiso nan Apo Dioh.

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Esmirna

8 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan
anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Esmirna. Hinabi nan
Apo Jesus,

"Yati ye hinabi nan Pinandugiyan boy Kapopohan nin kaganaan
a natey noba nabi-ay uman. 9 Tanda koy pamaidap a angkadihaan
yo. Tanda ko met a maidap kawon tubat. Noba ha pamilew ko,
mabatnang kawo. Tanda ko po ye pandama la kanyo nin tataon
ampaghabin Judio hila, noba aliwa met manayti. Ta hiyay kaptegan,
pagtao na hilan Satanas. 10 Adi yo angkahindakan ye pamaidap
a madanon yoynan madihaan. Pakaihipen yo yati. Main lanon
nangaano kanyo ye ipapidiho nan Satanas, ta huboken na kawo.
Ket lano magdiha kawon pamaidap ha loob nin mapo a mangaamot.
Magpahulong kawon bengat a mapatayaan anggan kamateyan, ket
biyan katawo lanon plimyo a bi-ay a homain anggaan.

11 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye anhabiyen
nan Ihpiditon Dioh kanlan papangkat lan māmteg nan Apo Jesus.
Ayaman a manambot, ket ahe nayna madihaan ye kakalwan
kamateyan a hiyay kapaduhaan a homain anggaan."

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Pergamo

12 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan
anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Pergamo. Hinabi nan
Apo Jesus,

"Yati ye hinabi nan main kampilan a mitaligmang ye tadem na.
13 Tanda ko a agya po man angkumonin kawo ha lugal a hakop nan
Satanas,‡ ket mapatayaan kawon teed kangko. Boy agya pinatey
la yay Antipas a mapatayaan kon mamapteg ihen ha lugal yo, ket
nikakaanti kawon teed a mapah-ey ha pamteg yo.

14 Noba main akon ahe nalabayan kanyo. Ta main nangaano
kanyoy ampanumbong ha adal nan Balaam. Hiyay Balaam ye nan-
giadal kanan Balac§ no way-omen na hilan tukhoen a magkahalanan
ye Israelita. Hinabi nan Balac kanlan Israelita a kanen lay pamangan
a naihagpa ha diohdiohan boy maydamog hila. 15 Boy main po
nangaano kanyo ihen ye ampanumbong ha aliwan huhton adal
lan tataon Nicolaita. 16 Kaya-bay paghehean yoyna ye kakahalanan
yo. Ta no ahe, ha madanon a panaon, lakwen katawo ihen. Ket
kalabanen ko hilay tataon ampanumbong ha adal lan Nicolaita,
makauli ha kampilan a anlumwah ha bebey ko.

17 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye anhabiyen
nan Ihpiditon Dioh kanlan papangkat lan māmteg nan Apo Jesus.
Ayaman a manambot, ket biyan ko yan pamangan a intaladan ko ha
langit.* Boy hilay balang magha, biyan ko po nin maputi a dapah a

‡ **2:13** *ha lugal a hakop nan Satanas* ha Griego ket "pamiknoan nan Satanas". Hilay tatao ha banwan Pergamo, pawa hilaynan napahakop ha kalok-an. Ket ihtew main mayadet a panggalangan ha Emperador. § **2:14** Hiyay ihtolya nan Balaam boy Balac ket anti ha Bibilang 22-24; Bibilang 31:16; Deuteronomio 23:4. * **2:17** *pamangan a intaladan ko ha langit* ha Griego ket "manna a intayo". Hiyay labay habiyen nin manna, hiyay tinapay a in-ibyay nan Apo Dioh kanlan Israelita ha anti hila ha wangwang.

nakaidokitan nin bayon ngalan a homain kanayon a makatanda no aliwan hiyay makatanggap bengat.”

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Tiatira

18 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Tiatara. Hinabi nan Apo Jesus,

“Yati ye hinabi nan Anak nin Dioh a ba-mon delag apoy ye mata na boy hiyay bitih na, ket angkuminlab a ba-mon pinakinlab a tanho. 19 Tanda koy manged a andiyagen yo, hiyay pangado yo, hiyay pamteg yo, hiyay paghilbi yo boy hiyay maanoh yon pangikpe. Tanda ko po a igit ye andiyagen yo haanin dinan ha una kawon namteg kangko.

20 Noba yati ye ahe ko nalabayan kanyo. Hiyay babayin Jezebel a ampagkonwadin podopita nan Apo Dioh, ket pinalubohan yo yan nangiadal kanyo. Ket makauli ha pangiadal na, naoy-oy na hilay māghilbi ko a mandamog boy mangan nin naihagpa ha diohdiohan. 21 Hiyay Jezebel, binyan ko yan panaon a maghehe. Noba ahe na labay itgen ye pandamog na.

22 Kaya-bay biyan ko yan hakit anggan ahe yayna makaimata. Ket hilay namabayi kana, paduhaan ko hila met nin mabyat, powidan bengat no paghehean lay pamakibabayi la kana. 23 Pateyen ko hilay mānumbong na. Ha wanabay, matandaan nin kaganaan a pangkat lan māmteg ko a tanda kon peteg ye hinyaman a an-ihipen nin balang tao. Boy ibyay ko lano ha balang magha kanyo ye kaeteban nin didiyag yo. 24 Noba hilay kanayon kanyo ihen ha banwan Tiatira, ket ahe nanumbong ha adal nan Jezebel boy ahe la naadal ye anhabtan maldeg a adal nan Satanas. Kaya-bay homain akoynan ipahan ha bibilin a katapulan yon humbongen. 25 Pahulong kawon pakapah-ey ha pamteg yo kangko angga lano ha panlumateng ko.”

26 “Ayaman a manambot boy pahulong a ampanumbong ha kalabayan ko anggan kalampuhan, ket biyan ko yan katulidan a mamoon nin nanahyon 27 boy biyan ko yan kapalyadiyan a mandama nin nanahyon a ba-mon teken a bakal a manamek-tamek nin koden. Biyan ko hila met nin kapalyadiyan a omen ha tinanggap ko kanan Bapa ko.† 28 Boy ibyay ko met kanla ye bontatala ha mahanib. 29 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye anhabiyen nan Ihpiditon Dioh kanlan papangkat lan māmteg nan Apo Jesus.”

3

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Sardis

1 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Sardis. Hinabi nan Apo Jesus,

“Yati ye hinabi nan anti kanay piton ihpidito a ampaghilbi kanan Apo Dioh boy ampangemgem nin pitoy bitoen. Tanda koy andiyagen yo. Ha pamilew lan tatao, anti yan anti ye pamteg yo kangko,

† **2:27** Kakanta 2:8-9.

noba hiyay kaptegan, ahe, ta natey anay pamteg yo. 2 Kaya-
bay mimukat kawoyna boy papah-eyen yon uman ye nipatla po a
pamteg yo a angkakamatey ana. Ta angkakit ko a hilay didiyag
yo, ket aliwa po genap ha pamilew nan Apo Dioh. 3 Kaya-bay
udongen yo hilay nange yo boy pinamtegan yo ha una kawon namteg
kangko. Magpahulong kawo ha panumbong yo boy paghehean yoy
kakahalanan yo. Noba no ahe kawo mimukat, ket lakwen katawo
ihen a omen ha panlumateng nin mānakaw a ahe yo tanda no
makano.
4 Noba main nangaano kanyo ihen ha Sardis a inallaan lan ahe
madinatan ye hoot la. Ket hilabay ye malyadin pagkalamo kon
kumodang a nakabadon maputi, ta hilabay ye katanggap-tanggap
kangko. 5 Ayaman a manambot, ket mapahootan yan badon maputi
boy hiyay ngalan na, ket ahe ko bega alihen ha libdo nin bi-ay. Boy
habiyen ko lano ha adapan nan Bapa kon Dioh boy kanlan aanghil
na, 'Hiyabay ye pagtao ko.' 6 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en
yon manged ye anhabiyen nan Ihpiditon Dioh kanlan pangkat lan
māmteg nan Apo Jesus."

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Filadelfia

7 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan
anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Filadelfia. Hinabi nan
Apo Jesus,

"Yati ye hinabi nan pinili nan Apo Dioh boy mapatayaan a
ampangemgem nin tulbek nan David.* Hinyaman a lukatan na,
ket homain makaleneb. Boy homain met makalukat ha hinyaman
a ileneb na. 8 Tanda ko ye andiyagen yo. Agya makandi ye binaba
yo, ket ampagbi-ayan yoy habi ko boy ahe yoko imbudi. Kaya-bay
inlukatan katawo nin ilwangan a homain bega makaileneb. 9 Leng-
en yo! Hilay pagtao nan Satanas a mangatago boy anhabiyen la a
Judio hila, noba ahe met, ket patalimukoden ko hila ha adapan yo
ta-omen la matandaan a an-adoen katawo. 10 Ulita hinumbong yoy
bilin ko a mag-anoh kawon mangikpe, ket ialla katawo ha lumateng
a tubat a kaidapan ihti ha babe-luta a panubok ha kaganaan a tatao."
11 "Madanon ana ye panlumateng ko. Kaya-bay pahulong yon ialla
ye kaptegan a natanggap yo ta-omen ahe la makwa nin kanayon ye
plimyo yo. 12 Ayaman a manambot, ket diyagen ko yan maghen a
omen ha tudek ha Timplo nan Apo kon Dioh boy ihtewbay yayna
makanoman. Ket ihulat ko lano kana ye ngalan nan Apo kon Dioh
boy hiyay ngalan nin banwa nin Dioh a bayon Jerusalem a umaypa
paibat ha langit. Ihulat ko met lano kana ye bayon ngalan ko.
13 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged ye anhabiyen nan
Ihpiditon Dioh kanlan papangkat lan māmteg nan Apo Jesus."

Hiyay Hulat ha Pangkat lan Māmteg nan Apo Jesus ha banwan Laodicea

14 Haanin, imbilin nan Apo Jesus a ihulat koy an-ipahabi na kanan
anghil na ha pangkat lan māmteg ha banwan Laodicea. Hinabi nan
Apo Jesus,

---

* **3:7** *tulbek nan David:* hiyay labay habiyen ket main yan kapalyadiyan ha panakopan nan David.

"Yati ye habiyen ko a anhabtan Amin a mapatayaan boy peteg
a māmapteg. Hikobay ye nangubayan nin kaganaan a pinalhowa
nan Apo Dioh. 15 Tanda ko ye andiyagen yo. Tanda ko a aliwa
kawon malay-ep o maamot. Labay ko dayi a malay-ep kawo o
maamot. 16 Noba ulita maem-em kawo, aliwan malay-ep o maamot,
iluda katawo lano. 17 Anhabiyen yo a mabatnang kawoyna, boy
antina kanyo ye kaganaan a katapulan yo. Noba ahe yo tanda
a kakalunoh kawo, kakaingalo, maidap, kapkap ha kaptegan boy
loh-ok ha pamilew nan Apo Dioh. 18 Kaya-bay haanin, habiyen ko
kanyo a manaliw kawo kangko nin balitok a nipadān ha apoy ta-
omen kawoyna mag-ilyadin peteg a mabatnang. Boy manaliw kawo
kangko nin maputi a bado ta-omen ya mapedengan ye makakading-
ey a kaloh-okan yo. Manaliw kawo met nin tambal a iaploh yo ha
mata yo ta-omen kawo makakit.
19 Ampaduhaan boy an-itoynong ko hilay tataon an-adoen ko.
Kaya-bay paghehean yoynan luboh ye kakahalanan yo. 20 Pakaleng-
en yon manged yati. Anti kon ampideng a ampaapo ha ilwangan.
No main makange nin bihnga ko boy ilukatan nako, ket humlep ako,
ta maydungo kayin mangan.
21 Ayaman a manambot, ket biyan ko yan katulidan a mikno
ha talig nin pamiknoan ko a mamoon. Ta uli ha panambot ko,
ket nakaikno ako met ha talig nan Bapa kon Dioh a ampikno ha
pamiknoan na a mamoon. 22 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en
yon manged ye anhabiyen nan Ihpiditon Dioh kanlan pangkat lan
māmteg nan Apo Jesus."

4

Hiyay Panggalang ha Langit

1 Pangayadi yatew, nakit ko ha leplep ko ye maghay ilwangan a
nakalukat ihtew ha langit boy nange koyna man ye ba-mon tonoy
tamboyok. Hinabi na kangko, "Manik ka ihti, ta ipakit ko kammo ye
babagay a malyadi lano." 2 Ket kapipikhaan, naheb akon Ihpiditon
Dioh boy nakit ko ha langit ye maghay pamiknoan a main ampikno.
3 Hiyay kadih nan ampikno, angkuminlab a ba-mon ha mablin dapah a
jasper boy kornalina. Ket hiyay pamiknoan, naliktop yan buwakaw a
ba-mon kadih dapah a esmeralda. 4 Ha palibot nin pamiknoan, main
po luwampo boy apat a pamiknoan a ampiknoan lan mānungkolan
ha langit a nakahoot nin mangaputi boy nakakodona nin balitok. 5 Ket
ha pamiknoan, ampangibat ihtew ye kilat boy kodol. Ha dapit adapan
nin pamiknoan, main piton andumlag a kikingki. Hilayati ye Ihpiditon
Dioh.* 6 Boy ha adapan nin pamiknoan, main met ba-mon dagat a
halamin a omen ha kristal kakinang. Ha palibot nin pamiknoan, main
met apat a palhowan angkabi-ay a napampoh nin mamata ye golotan
boy adapan la.
7 Hiyay unan angkabi-ay a palhowa, ba-mon liyon. Hiyay ikalwa, ba-
mon bolog a baka. Hiyay ikatlo, ba-mo yan lupan tao boy hiyay ikapat,
ba-mo yan agilan anlumpad. 8 Titianem ye pakpak nin balang magha

* **4:5** *Ihpiditon Dioh* ha Griego ket piton Ihpiditon Dioh.

kanla boy napampoh nin mamata ye loob boy ilwah nin papakpak la.
Ket madeglem boy mangaamot, homain tegen a an-ikanta lay wanae,
“Homain kapadiho! Homain kapadiho! Homain kapadiho yay Apo
Dioh a Makapalyadiyan ha kaganaan,
ta hiyabay ye Apo Dioh hatew, haanin boy makanoman.”
9 Hilay apat a palhowan angkabi-ay, legan ampanggalang, ampandan-
gal boy ampagpahalamat hila kanan angkabi-ay makanoman a ampi-
kno ha pamiknoan, 10 ket hilay luwampo boy apat a mānungkolan
ha langit, ket ampanalimukod hilan ampanggalang kanan angkabi-ay
makanoman a ampikno ha pamiknoan. Boy an-ihagpa lay kodona la
ha adapan nin pamiknoan. Ket anhabiyen la,
11 “Apo Dioh a Mānakop mi, hikan bengat ye hukat a
mananggap nin panggalang, kadangalan, boy kapalyadiyan.
Ta hika ye namalhowa nin kaganaan.
Ket makauli ha kalabayan mo, napalhowa boy nabyayan hilan bi-
ay.”

5

Hiyay Nakehkeh a Kahulatan boy hiyay Oybon Tupa

1 Pangayadi yatew, nakit koy nakehkeh a kahulatan a mitaligmang
ye hulat na a anggemgeman nin wanan a gamet nan ampikno ha
pamiknoan. Yatew a kahulatan, ket main yan pitoy linip. 2 Nakit ko
yay maghay makhaw a anghil a ampangipangha nin wanae, “Ayay
katanggap-tanggap a mangalih nin inlinip ha kahulatan?” 3 Noba
agya magha ha langit o ha babe-luta o ha lale-luta,* ket homain
katanggap-tanggap a mangalih nin inlinip boy mamaha nin naihulat.
4 Tinumangih akon malaem, ta homain natapulan a katanggap-tanggap
a mangalih nin inlinip boy mamaha nin naihulat ha kahulatan.
5 Haanin, magha kanlan mānungkolan ha langit, hinabi na kangko,
“Agkaynan antumangih, ta hiyay Jesus a anhabtan Liyon a ibat ha lahi
nan Poon David a ibat met ha lahi nan Juda, ket nanambot ya. Hiyabay
ye katanggap-tanggap a mangalih nin pitoy inlinip boy mamiklal nin
nakehkeh a kahulatan.”
6 Pangayadi, nakit ko yay Oybon Tupa a ba-mon hiyay pinatey la
hatew. Ket ampideng ya ha pietan lan mānungkolan ha langit boy
ha pamiknoan a napalibotan nin apat a palhowan angkabi-ay. Ket
hiyay Oybon Tupa, main yan piton hungay boy piton mata. Hilati ye
piton Ihpiditon Dioh a intubol na ha kaganaan a lulugal ihti ha babe-
luta. 7 Haanin, hiyay Oybon Tupa, kingwa nay nakehkeh a kahulatan
ha wanan a gamet nan ampikno ha pamiknoan. 8 Ha kingwa nay
kahulatan, hilay apat a angkabi-ay a palhowa boy hilay luwampo boy
apat a mānungkolan ha langit, ket nanalimukod hila ha adapan nan
Oybon Tupa. Balang magha kanla, main alpa boy hulo a balitok a
napno nin insenso. Yatin insenso ye pakigwang lan pagtao nin Dioh.
9 Nagkanta hila nin bayon kanta, a wanla,
“Hikan bengat ye katanggap-tanggap a mangwa nin nakehkeh a
kahulatan
boy mangalih nin lilinip,
ta pinatey laka

* **5:3** *lale-luta* hiyay labay habiyen ket lugal lan nangamatey.

ket makauli ha daya mo, timbeh mo hilay tatao ha balang lahi, nahyon boy habi
ta-omen na hila mapagtao nin Dioh.
10 Dinyag mo hilan tataon anhakopen nan Apo tawon Dioh boy pinag-ilyadin papadi ta-omen maghilbi kana.
Ket mamoon hilayna lano ihti ha babe-luta."
11 Haanin, nakit koyna man boy nange ko ye bihnga lan anghil a ahe mabilang-bilang. Ket ihtew ha palibot nin pamiknoan, ampakikanta hila kanlan angkabi-ay a palhowa boy kanlan mānungkolan ha langit.
12 Ampagkanta hila nin makhaw a panggalang, a wanla,
"Hiyay Oybon Tupa a pinatey la hatew,
hiyan bengat ye katanggap-tanggap a
mananggap nin kapalyadiyan, kabatnangan, kadunongan,
kakhawan, kadangalan, kangedan, boy panggalang!"
13 Pangayadi, hilay kaganaan a pinalhowa a anti ha langit, ha babe-luta, ha lale-luta, boy ha dagat, ket ampagkanta hila met nin wanae,
"Hiyay ampikno ha pamiknoan boy hiyay Oybon Tupa,
ibyay kanla ye panggalang, kadangalan, kangedan, boy ka-palyadiyan makanoman!"
14 Impakibat lan apat a angkabi-ay a palhowa, "Amin." Ket hilay mānungkolan ha langit, nanalimukod hila boy nanggalang kanan ampikno ha pamiknoan boy kanan Oybon Tupa.

6

Hilay Pitoy Inlinip

1 Haanin, nakit ko a inalih nan Oybon Tupa ye unan inlinip ha nakehkeh a kahulatan. Pangayadi, nange koy bihnga a ba-mon kodol. Hiyabay ye magha kanlan apat a angkabi-ay a palhowa. Hinabi na, "Makew ka ihti!" 2 Ket ha liniwan koya, nakit ko yay maputi a kabayo. Hiyay nakahakay, ampangemgem yan bayi boy nabyayan yan kodona. Ket inumalih ya ta-omen na ipahulong ye panambot na ha labanan.

3 Haanin, ha inalih nayna man nin Oybon Tupa ye ikalwan inlinip ha kahulatan, nange ko yay ikalwan angkabi-ay a palhowa a naghabi nin wanae, "Makew ka ihti!" 4 Haanin, maghay matibya a kabayo ye nilumtaw. Ket hiyay nakahakay, nabyayan yan mayadet a kampilan boy katulidan a mangalih nin katanaan ihti ha babe-luta. Ha wanabay, maypatey-patey hilay tatao.

5 Ket ha inalih nayna man nin Oybon Tupa ye ikatlon inlinip ha kahulatan, nange ko yan naghabi ye ikatlon angkabi-ay a palhowa, "Makew ka ihti!" Ket nakit ko yay maghay kabayo a mangitit. Hiyay nakahakay, ampangemgem yan timbangan. 6 Pangayadi, nakange akon bihnga a nangibat ha pibunakan lan apat a angkabi-ay a palhowa a ampaghabi nin wanae, "Hiyay upa ha maghay mangaamot ket maghan kilon tidigo o tatlon kilon tapok sebada bengat ye pakaihaliwan na. Noba adi mo andamaen ye poon-kayon olibo boy poon ubah."

7 Ha inalih nayna man nin Oybon Tupa ye ikaapat a inlinip ha kahulatan, nange ko a hinabi nan ikapat a angkabi-ay a palhowa, "Makew ka ihti!" 8 Ket nakit ko yay mapetla a kabayo. Hiyay nakahakay, Kamateyan ye ngalan na boy main ampanumbong kana a

anhabtan Bito. Nabyayan hilan kapalyadiyan a mamatey nin kakapat
nin kaganaan a tatao ha babe-luta makauli ha gubat, bitil, hakit boy
mangatubag a aayop.
9 Ha inalih nayna man nin Oybon Tupa ye ikaliman inlinip ha
kahulatan, hilay tataon pinatey hatew uli ha pamteg la ha Habi nin
Dioh boy ha pamapteg la nin yati, ket nakit ko hila ha leplep a anti
hila ha hilong nin pangihagpaan nin digalo kanan Apo Dioh. 10 An-
ipangha la, a wanla, “Apo, Apo a makapalyadiyan, homain kapadiho
boy mapatayaan, makano mo hila po lagi uhgaan boy paduhaan ye
namatey kammi?” 11 Ket hiyay balang magha kanlan hilatin natey,
binyanan hilan maputi a bado. Pangayadi, hinabi nan Apo Jesus
kanla, “Magpainawa kawo po nin makandin panaon anggan mignap
ye bilang lan kakatongno yo boy kapadiho yon ampaghilbi kanan Apo
Dioh a pateyen la met nin omen kanyo.”
12 Ket ha inalih nayna man nin Oybon Tupa ye ikaanem a inlinip ha
kahulatan, nanlayon nin makhaw. Ket nilumiteh ye mangaamot nin
omen ha tapih a mangitit a pamaneh boy hiyay bowan, tinumibya yan
ba-mon daya. 13 Ket hilay bibitoen, nangaampag hila ha babe-luta a
ba-mon dawan igoh a maampag uli ha kakhawan nin angin. 14 Hiyay
lowang, naanam ya a ba-mon papil a kinehkeh. Ket hilay kaganaan a
mamapantay boy aalipoteh ket nangaalih ha angkunaan la.
15 Ket hilay popoon ihti ha babe-luta, hilay mānungkolan, hi-
lay mānguna nin huhundaloh, hilay mangabatnang, hilay maka-
palyadiyan, boy hilay kaganaan a tatao, ipoh man o ahe, ket tinumayo
hila ha yuyukib boy ha mamantoe ha mamapantay. 16 Ket hinabi
la ha mamapantay boy mamantoe, “Tagpenan yo kayi boy itayo ta-
omen mina ahe makit ye lupa nan ampikno ha pamiknoan boy ta-
omen mi ahe madihaan ye poot nan Oybon Tupa. 17 Ta naabot anay
ampakalilimon mangaamot nin pangibuhboh nan Apo Dioh boy Oybon
Tupa nin tubat a poot la. Ket homain bega makaikpe.”

7

Hilay Magatoh boy Apatapo boy Apat a Libon Israelita a Namalkaan

1 Pangayadi, nakit ko hilay apat a anghil a nakaideng ha apat a
duyo nin babe-luta. Ambenbenen lay apat a angin ta-omen ya ahe
maeyepan ye babe-luta, dagat o hinyaman a poon-kayo. 2 Boy nakit ko
po ye maghay anghil a ibat ha daya a ampangaget nin pagmalka nan
angkabi-ay a Dioh. Ket pinanghaan na hilay apat a anghil a nabyayan
nin kapalyadiyan a mandama nin luta boy dagat. 3 Hinabi na kanla,
“Adi yo po andamaen ye luta, dagat o hilay popoon kayo legan ahe
mi po namalkaan ye kikiding lan ampaghilbi kanan Apo tawon Dioh.”
4 Hiyay nange ko, magatoh boy apatapo boy apat a libo ye bilang nin
kaganaan a namalkaan a ibat ha labinluwan lahi nan Israel.
5 Ha lahi nan Juda, ket labinluwan libo;
ha lahi nan Ruben, labinluwan libo;
ha lahi nan Gad, labinluwan libo.
6 Ha lahi nan Aser, labinluwan libo;
ha lahi nan Neftali, labinluwan libo;
ha lahi nan Manases, labinluwan libo.
7 Ha lahi nan Simeon, labinluwan libo;

ha lahi nan Levi, labinluwan libo;
ha lahi nan Isacar, labinluwan libo.
8 Ha lahi nan Zabulun, labinluwan libo;
ha lahi nan Jose, labinluwan libo;
ha lahi nan Benjamin, labinluwan libo met.

Hilay Tataon Ahe Mabilang-bilang

9 Pangayadi, nakit ko hilay tataon ahe mabilang-bilang uli ha kalabong la. Ibat hila ha kaganaan a nanahyon, lalahi, boy hahabi. Ampideng hila ha adapan nin pamiknoan boy ha adapan nan Oybon Tupa. Nakahoot hilan makadang a maputi boy ampangaget hilan papalapa lilay.* 10 An-ipangha la, a wanla,
"Galangen yay Apo Dioh a ampikno ha pamiknoan boy galangen ya met ye Oybon Tupa,
ta inligtah la kayi ha kapaduhaan."
11 Ket hilay kaganaan a anghil, nideng hila ha palibot lan mānungkolan ha langit boy kanlan apat a angkabi-ay a palhowa a nakapalibot met ha pamiknoan. Ket hilay aanghil, nilumukob hila ha adapan nin pamiknoan. Ket nanggalang hila kanan Apo Dioh, 12 a wanla,
"Amin!
Hiyay panggalang, kangedan, kadunongan, pahalamat, kadangalan, kapalyadiyan boy kinhawan,
anti kanan Apo tawon Dioh makanoman!
Amin!"
13 Haanin, hiyay magha kanlan luwampo boy apat a mānungkolan ha langit, tinepet nako, "Aya hilayatew a nakahoot nin makadang a maputi boy way-ihtew hila ibat?"
14 Nakibat ako kana, "Apo, hika ye nagtanda!"
Ket hinabi na kangko, "Hilayain ye nakadiha nin tubat a pamaidap. Limbahan la boy pinaputi lay hohoot la makauli ha daya nan Oybon Tupa."
15 Kaya-bay anti hila ha adapan nin pamiknoan nan Apo Dioh. Mangaamot boy madeglem ye paghilbi la ha Timplo na. Hiyay Apo Dioh a ampikno ha pamiknoan na ye ampangalingay kanla. 16 Ket ahe hilayna bega mabitlan o maplangan. Boy ahe hilayna maamotan nin mangaamot o hinyaman a makapilah. 17 Ta hiyaynay Oybon Tupa a anti ha pamiknoan ye pahtol la. Ilakew na hila ha hubol nin lanom a ampakaibyay bi-ay boy ponahan nan Apo Dioh ye luwa nin balang magha. Ket ahe hilayna tumangih makanoman.

8

Hiyay Ikapiton Inlinip

1 Ha inalih nan Oybon Tupa ye ikapiton inlinip, ket linong-em ye langit ha loob nin kagitna odah.
2 Pangayadi, nakit ko hilay pitoy anghil a nakaideng ha adapan nan Apo Dioh. Ket balang magha kanla, nabyayan ya nin tamboyok.
3 Haanin, nilumateng yay kanayon a anghil a ampangaget nin balitok a pangikunaan nin ulamen a insenso. Ket nideng ya ha adapan nin

* **7:9** Hiyay labay habiyen nin pangaget nin palapa lilay ket panambot.

pangihagpaan nin digalo kanan Apo Dioh. Nabyayan ya nin malabong
a insenso a ipahan na ha pakigwang lan pagtao nin Dioh. Ket ihagpa
na yati ha balitok a pangihagpaan a anti ha adapan nin pamiknoan nin
Dioh. 4 Hiyay anoh nin angkaulam a insenso boy hiyay pakigwang lan
pagtao nin Dioh, ket napayngidlan a nipatagay paibat ha gamet nan
anghil palakew ha adapan nan Apo Dioh. 5 Pangayadi, hiyay anghil,
kingwa nay balitok a pangikunaan nin ulamen a makapabango, pinno
nan bayah haka na intapon ha babe-luta. Ket tampol yan nandol,
hinumneg, nangilat boy nanlayon.

Hilay Tatamboyok

6 Haanin, naghadya hilaynay pitoy anghil a mamatnoy nin tatam-
boyok la.
7 Ha pinatnoy nan unan anghil ye tamboyok na, nangudan nin
tabulinaw boy apoy a main hale a daya. Ket naulam ye kakatlon
pahen nin babe-luta, kakatlon pahen nin kaganaan a poon-kayo boy
kaganaan a malambot a iilamon.
8 Ket ha pinatnoy na met nin ikalwan anghil nin Dioh ye tamboyok
na, naampag ha dagat ye apoy a manliyabliyab a ba-mon mapantay
kayadet. Ket nag-ilyadin daya ye kakatlon pahen nin dagat. 9 Ket natey
hila met ye kakatlo nin kaganaan a angkabi-ay ha dagat boy nadama
met ye kakatlo nin kaganaan a babalko ha dagat.
10 Ha pinatnoy na met nin ikatlon anghil ye tamboyok na, naampag
paibat ha lowang ye maghay mayadet a bitoen a manliyabliyab a ba-
mon tiyo. Ket nahahtog ya ha kakatlo nin kaganaan a kakabatowan
boy huhubol. 11 Hiyay ngalan nin yatin bitoen ket “Mapait.” Pinumait
ye kakatlon pahen nin lanom a kinaampagan na. Ket malabong a tatao
ye nangamatey, ta nainom lay lanom a mapait.
12 Ha pinatnoy na met nin ikapat a anghil ye tamboyok na, nadama
ye kakatlo nin mangaamot, kakatlo nin bowan boy hiyay kakatlo nin
kaganaan a bibitoen. Kaya-bay naanam ye kakatlo nin henag ha
mangaamot boy ha madeglem.
13 Pangayadi, nakit ko ye maghay agila a anlumpad ha lowang. Ket
nange ko a an-ipapangha na ye wanae, “Kakaingalo! Kakaingalo!
Kakaingalo ye malyadi lano ha kaganaan a angkumonin ha babe-luta
no patnoyen laynan tatlon anghil ye tamboyok la!”

9

1 Ket ha pinatnoy na met nin ikaliman anghil ye tamboyok na, nakit
ko a naampag ha luta ye maghay bitoen* a ibat ha lowang. Ket
nabyayan yan tulbek nin ilwangan ha maalale a tubat a kulongan ha
lale-luta.† 2 Ha nalukatan naynan bitoen ye ilwangan, tinumagay ye
makugpan anoh paibat ha maalale a tubat a kulongan ha lale-luta a
ba-mon ibat ha mayadet a pogon. Hiyay lowang, pawa anan anoh.
Kaya-bay nilumiteh ye babe-luta. 3 Haanin, nilumwah ha anoh ye
malabong a kowangey. Ket napakpedan ye babe-luta. Nabyayan hila
nin kapalyadiyan a manimid a omen ha koninipit. 4 Nabilinan hila
a ahe la andamiten a damaen ye iilamon, tatanaman, o kakayo, no

* **9:1** *maghay bitoen:* hiyay labay habiyen ket maghay anghil (Impakit 9:11). † **9:1** *maalale a tubat a kulongan ha lale-luta* ket kulongan nin mangaloke a ihpidito legan ampangagad hilan kapaduhaan la.

aliwan hilay tataon bengat a homain malka nin Dioh ha kikiding la.
5 Noba ahe hila napalubohan a mamatey, no aliwan patiyatiyaan la
hilan bengat ye tatao ha loob nin limay bowan makauli ha ilab a
ba-mon ilab nin natimid nin koninipit. 6 Ket kananyatew a panaon,
kalalabay nin tatao ye matey, noba ahe hilaynan matey.
7 Hilay kokowangey, ket ba-mo hilan kabayo a nakahadya a
makilaban. Main nakapalonto ha ō la a ba-mon kodona a balitok
boy ba-mo hilan ampaglupan tao. 8 Makadang ye labok la a omen
ha babayi boy ba-mo hilan ampagngipen a liyon. 9 Hiyay papagaw
la, ket napedengan nin ba-mon kabal a bakal boy hiyay wagehweh
nin papakpak la, ket ba-mon kaladakad nin malabong a kaliha a
angguloyen nin kakabayo a ampayew palakew ha labanan. 10 Main
hilan ikoy boy timid a omen ha koninipit. Ket hiyay ikoy la, main yan
kapalyadiyan a mamatiyatiya kanlan tatao ha loob nin limay bowan.
11 Hiyay poon la ket hiyay anghil a gowaldiya ha maalale a tubat a
kulongan ha lale-luta. Hiyay ngalan na ket Abadon ha habin Hebreo,
Apolyon‡ met ha habin Griego.
12 Ket haanin, nayadi ana ye nunan ampakadodowag a nalyadi.
Noba main po luwa a lumateng.
13 Ket ha pinatnoy nan ikaanem a anghil ye tamboyok na, nakange
akon bihnga a ibat ha apat a hungay ha duduyo nin balitok a
pangihagpaan nin digalo ha adapan nan Apo Dioh. 14 Hinabi nin
bihnga kanan ikaanem a anghil a main tamboyok, “Balokahan mo
hilayna ye apat a anghil a nakagapoh ha mayadet a kabatowan
nin Eufrates.” 15 Ket hilay apat a anghil a naihadya kananyain a
odah, mangaamot, bowan boy taon, ket nabalukahan hilayna ta-omen
mamatey nin kakatlo nin kaganaan a tatao ihti ha babe-luta. 16 Nange
ko a hiyay bilang nin huhundaloh la a nakahakay ha kabayo, ket
luwanggatoh a milyon.
17 Ket nakit ko ha leplep ko a hilay nakahakay nin kakabayo ket
nakakabal hilan matibya a bakal a ba-mon apoy, mabuyong a ba-
mon kadih safiro, boy maholyaw a ba-mon kadih asupre. Hiyay ō nin
kakabayo, ket ba-mon ō nin liyon boy ampangipagtol hila nin apoy,
anoh boy asupre. 18 Uli kananyatin tatlon pamatiyatiya a an-ipagtol
nin kakabayo, nangamatey ye kakatlo nin kaganaan a tatao ihti ha
babe-luta. 19 Ket hiyay kapalyadiyan nin yatin kakabayo, anti ya ha
bebey boy ikoy la. Ta hiyay ikoy la, ba-mon ō nin bikat a mamatiyatiya
nin tao.
20 Noba hilay tataon ahe natey kananyain a pamatiyatiya, ket ahe
hila po ateed naghehe ha kakahalanan la, no aliwan ampagpahulong
hila po teed ha panggalang la ha mangaloke a ihpidito boy kalintataon
balitok, mital, tanho, dapah boy kakayo a diohdiohan a ahe met
ampakakit, ampakange o ampakakodang. 21 Ahe la met pinaghehean
ye pamatey la, pangkulam la, pamabayi o pamakilaki la, o panakaw
la.

10

Hiyay Anghil boy hiyay Makandin Kahulatan

‡ **9:11** *Apolyon:* hiyay labay habiyen ket mandama.

1 Pangayadi, nakit ko ye magha po a makapalyadiyan a anghil a an-
umaypa ibat ha langit. Napunggoh ya nin owep boy main buwakaw
ha dapit ō na. Ampakapulag yay lupa na a ba-mon mangaamot. Ket
hiyay bibitih na, ba-mon tudek a manliyabliyab. 2 Ampangemgem ya
nin makandin nakabiklal a kahulatan. Hiyay wanan a bitih na, intukdo
na ha dagat. Hiyay odi met, ket intukdo na ha luta. 3 Haanin, nangha
yan makhaw a ba-mon engel nin liyon. Ket hinebat met nin dagoldol
nin pitoy kodol. 4 Ket ha ihulat koyna dayi ye nange ko ha pitoy kodol,
nakange ako nin bihnga a ibat ha langit, a wana, “Ihiklito mo ye hinabi
lan pitoy kokodol. Adi moyna an-ihulat.”
5 Pangayadi, hiyay anghil a nakit ko a ampideng ha dagat boy ha
luta, intagay nay wanan a gamet na ha langit. 6 Hiyay pinaghumpaan
na, hiyay Apo Dioh a angkabi-ay makanoman a namalhowa nin langit,
luta, boy dagat boy kaganaan a anti kanla. Hinabi nan anghil, “Homain
anan makaaba. 7 No patnoyen nay tamboyok nin ikapiton anghil, ket
itupad naynan Apo Dioh ye inhiklito na a monikala na a impatanda
na kanlan popodopitan māghilbi na hatew.”
8 Pangayadi, nange koy bihnga a ibat ha langit a naghabi kangkon
wanae, “Makew ka kanan anghil a ampideng ha dagat boy ha luta, ta
kowen mo yay nakabiklal a kahulatan a angkadtanan na.”
9 Kaya-bay hinumaley ako kanan anghil. Ket inawok ko kanay
nakabiklal a kahulatan. Haanin, hinabi na kangko, “Kowen moyna
boy kanen mo. Matam-ih yan ba-mon pulot panilan ha labi mo,
noba mapait met ha bitoka mo.” 10 Ket kingwa koya ha gamet na ye
makandin kahulatan haka ko kinan. Ba-mo yan pulot panilan katam-
ih ha labi ko. Noba ha naitlen ko yayna, mapait ya met ha bitoka ko.
11 Pangayadi, hinabi na kangko, “Katapulan a ipatanda moyna man
ye an-ipahabi nan Apo Dioh tungkol kanlan tatao, nanahyon, hahabi
boy popoon.”

11

Hilay Luwan Māmapteg nin Habi nin Dioh

1 Pangayadi yatew, binyan na kon anghil nin maghay panukad a ba-
mon teken boy hinabi na kangko, “Kokayna, ta hukaden moy Timplo
nan Apo Dioh boy hiyay pangihagpaan nin digalo. Bilangen mo hila
met ye tataon ampanggalang ihtew. 2 Noba ahe moyna hukaden ye
mahlang nin Timplo, ta naibyay ana kanlan tataon ahe ampamteg
kanan Apo Dioh. Ket hilatin tatao, damaen la ye banwan Jerusalem
ha loob nin apatapo boy luway bowan. 3 Ket kananyatew a panaon,
mangitubol akon luway māmapteg ko. Nakahoot hila nin pamaneh
boy ha loob nin malibo, luwanggatoh boy anemapo a mangaamot, ket
ipatanda la ye an-ipahabi nan Apo Dioh.”
4 Hilayatin luwan māmapteg a ampideng ha adapan nan Apo Dioh
a ampanakop nin babe-luta, hilabay ye luwan poon-kayon olibo*
boy luway kingki a manipitoy delag. 5 Ket no main mangitangka a
mamahakit kanlan luwan māmapteg, main apoy a lumwah ha bebey
la a mangulam kanla. Wanabay hilan matey ye ayaman a mangitangka
a mamahakit kanla. 6 Main hilan kapalyadiyan a mamatgen nin udan
legan anhabiyen lay impahabi nan Apo Dioh kanla boy main hila po

* **11:4** Zacarias 4:1-14.

kapalyadiyan a mamalyadin daya ye lanom boy mangipalakew nin
kaganaan a kalahin pamaidap ha kaganaan a tatao ihti ha babe-luta
ha agya hinyaman a odah a labay la.
7 Ket lano ha mayadi lan ipatanda nin luway māmapteg ye impahabi
nan Apo Dioh, lumwah yaynay matubag a ayop a ibat ha maalale
a tubat a kulongan ha lale-luta ta-omen makilaban kanlan luway
māmapteg. Ket hamboten boy pateyen na hilan matubag a ayop.
8 Hiyay babangkay la, paolayan laynan bengat ha dān nin mayadet
a banwa,† hiyay banwa a nakaipakoan nan Apo la ha kodoh. Ket yatin
banwa, mailalayi ya ha Sodoma boy Egipto a mangaloke. 9 Ket ha loob
nin tatlon mangaamot boy kagitna, hiyay babangkay la ket buyaen lan
tataon nangibat ha balang lahi, habi, boy nahyon. Ket hiyay babangkay
la, ahe naipaluboh a mailbeng. 10 Maaliket hila lanoy tatao ihti ha
babe-luta uli ha pagkamatey lan luwan māmapteg. Mayhahayaghag
boy maydidigalo hila ha balang magha, ta natey hilaynay luwan
popodopita a namatiyatiya kanlan tatao ihti ha babe-luta.
11 Noba pangalabah nin tatloy mangaamot boy kagitna, bini-ay na
hilan uman Apo Dioh. Ket nideng hila. Ket hilay tataon nakakit kanla,
nalimowan hilan tubat. 12 Pangayadi, hilay luway māmapteg a nabi-
ay uman, nange lay makhaw a bihnga a ibat ha langit a wanae, “Manik
kawo ihti!” Legan ambilewen la hilan kaaway la, hilay luway nabi-ay
uman, an-itagay hila met nin owep palakew ha langit.
13 Kananyatew met ateed a odah, nanlayon nin makhaw a tubat. Ket
nadama ye kakapo a pahen nin banwa boy pitoy libo katao ye natey.
Hilay tataon napatla, nalimowan hilan tubat. Ket nanggalang hilayna
kanan Apo Dioh a anti ha langit.
14 Ket nayadi ana ye ikalwan ampakadodowag a nalyadi. Noba
madanon yayna man ye ikatlo.

Hiyay Ikapiton Tamboyok

15 Haanin, ha pinatnoy nan ikapiton anghil ye tamboyok na, main
akon nange a mangakhaw a bibihnga a ibat ha langit a ampaghabi nin
wanae,
“Hiyay kaganaan a panakopan ha babe-luta,
ket naibyay ana kanan Apo tawo boy Cristo na.
Mamoon yayna makanoman.”
16 Haanin, hilay luwampo boy apat a mānungkolan ha langit a
ampikno ha pamiknoan ha adapan nan Apo Dioh, ket nilumukob hilan
nanggalang kanan Apo Dioh, 17 a wanla,
“Apo Dioh a Pinakamakapalyadiyan,
hika ye Dioh hatew angga haanin.
Ampahalamat kayi kammo, ta ginawi moy tubat a kapalyadiyan mo
boy ampamoon kayna ihti ha babe-luta.
18 Angkapoot hilay tatao a ahe ampamteg kammo.
Noba naabot anay panaon nin poot mo,
boy panuhga mo kanlan nangamatey.
Panaon ana a biyan mo hilan plimyo ye popodopita a māghilbi mo,
hilay pagtao mo boy hilay kaganaan a angkalimo kammo, matagay
man o maaypa.
Panaon ana met a apoen mo hilaynay nandama nin babe-luta.”

† **11:8** *mayadet a banwa* ket banwan Jerusalem.

19 Pangayadi, nalukatan ye ilwangan nin Timplo nan Apo Dioh
ihtew ha langit. Ket nakit ko ha loob nin Timplo ye Lakaha
nin Kahundoan. Haanin, nangilatkilat, hinumneg, nangudol-kudol,
nanagoldol, nanlayon boy nangudan ya nin mangayadet a tabulinaw.

12

Hiyay Babayi boy hiyay Dragon

1 Pangayadi yatew, nakit ko ha langit ye tubat a kapagtakaan a
pagkakitan. Nakit ko ye maghay babayin nakahoot nin mangaamot
boy nakatukdo ya ha bowan. Nakakodona ya nin main labinluwan
bitoen. 2 Mabuktot ya boy ampangaleng-eng yayna ha ilab, ta
manganak yayna.
3 Main ako po nakit a tubat a kapagtakaan a pagkakitan ihtew ha
langit. Nakit ko yay mayadet boy matibya a dragon a pitoy ō na
boy mapo met ye hungay na. Hiyay balang ō, main yan makandin
kodona. 4 Ket tiniplah nin ikoy na ye kakatlo nin kaganaan a bibitoen
ha langit haka naya intapon ha babe-luta. Pangayadi, nideng yay
dragon ha adapan nan babayin anlamlaman ta-omen naya ibolon
ye ongi na no maianak naya. 5 Ket nanganak yan laki a manakop
nin kaganaan a nahyon. Ket maigpit ye panakop na kanla. Noba
hiyay ongi, nalabtoh yan nailakew kanan Apo Dioh a ampikno ha
pamiknoan na. 6 Haanin, hiyay babayi met, tinumakah ya palakew
ha wangwang, ha maghay lugal a intaladan nan Apo Dioh a kunaan
na. Ket ihtewbay ya mahayhay ha loob nin malibo, luwanggatoh boy
anemapo a mangaamot.
7 Pangayadi, nagkamain nin labanan ha langit. Hiyay Miguel a
mānguna lan aanghil boy hilay kalalamoan na a anghil, ket nakilaban
hila kanan dragon boy aanghil na. 8 Ket hiyay dragon boy aanghil na,
nahambot hila. Kaya-bay napaalih hila ha langit. 9 Hiyay Miguel boy
aanghil na, intapon la yay mayadet a dragon boy aanghil na ha babe-
luta. Yatin mayadet a dragon ye bikat hatew* boy anhabtan Diyablo o
Satanas a ampanalingo kanlan tatao ha babe-luta.
10 Pangayadi, nange ko ye makhaw a bihnga a ibat ha langit. Hinabi
na,
“Panaon anay pangiligtah nin Dioh kanlan tatao.
An-ipakit nayna ye kapalyadiyan na boy panakop na
boy hiyay katulidan nan Cristo na.
Ta hiyay ampangidalom kanlan kakatongno tawo ha adapan nan Apo
tawon Dioh ha mangaamot boy madeglem,
ket napaalih yayna ha langit.
11 Hinambot la yaynan kakatongno tawo ye Satanas
makauli ha daya nan Oybon Tupa
boy ha pangipapteg la nin kaptegan.
Ahe hila angkalimon matey
uli ha pamteg la.
12 Kaya-bay mag-aliket kawon angkumonin ha langit.
Noba kakaingalo kawon angkumonin ha babe-luta boy ha dagat,
ta inumaypa yayna kanyo ye Satanas.
Ket tubat ye poot na,

* **12:9** Genesis 3:1-15.

ta tanda na a matekbe anay panaon na a manyag nin abala na.”
13 Ha naedepan nan dragon a naitaboy yayna ha luta, kinamat na yay
babayi a nangianak nin ongi a laki. 14 Noba hiyay babayi, nabyayan
ya nin luway pakpak a omen ha pakpak nin mayadet a agila ta-omen
ya makalpad palakew ha naitaladan a lugal kana ha wangwang. Ket
ihtewbay ya mahayhay ha loob nin tatlon taon boy kagitna ta-omen
ya makaligtah kanan dragon. 15 Pangayadi, hiyay dragon, nangipagtol
ya nin lanom a omen ha makhaw a lanab a paugot kanan babayi
a mangianol kana. 16 Noba hiyay luta, hinaglapan na yay babayi.
Nagbenga ya haka na hinephep ye lanom a impagtol nan dragon.
17 Haanin, uli ha tubat a poot nan dragon kanan babayi, binawitan
na hilay kanayon po a aanak nan babayi a napatla ta-omen na hila
kalabanen. Hilayati ye tataon ampanumbong nin Bibilin nan Apo Dioh
boy mikakaantin mapatayaan ha kaptegan a in-adal nan Apo Jesus.
18 Ket hiyay dragon, nideng ya ha ambay dagat.

13

Hiyay Luwan Matubag a Ayop

1 Pangayadi, nakit koy matubag a ayop a anlumakat ibat ha dagat.
Pito ye ō na boy mapo met ye hungay na. Hiyay balang hungay na,
main makandin kodona. Ket ha balang ō na, nakahulat ye ngalan a
ampangumih kanan Apo Dioh. 2 Hiyay matubag a ayop, ket ba-mo yan
leopardo. Hiyay bibitih na, ba-mon bitih oso. Ket hiyay bebey na, ba-
mon bebey liyon. Hiyay dragon, in-ibyay na kanan matubag a ayop
ye kapalyadiyan na, pamiknoan boy katulidan a manakop. 3 Nakit ko
a nahugatan yan malaem ye maghay ō na a ba-mon ipatey na, noba
nitaah ya met ateed. Ulin yatew a nalyadi, nagtaka hilan tubat ye
tatao. Ket nanumbong hilayna kanan matubag a ayop. 4 Haanin, uli ha
kapalyadiyan a in-ibyay nan dragon kanan matubag a ayop, hilay tatao
ket nanggalang hilayna kanan dragon. Boy nanggalang hila met kanan
matubag a ayop, a wanla, “Homain yaynan kapadiho yatin matubag a
ayop! Homain makalaban kana!”
5 Hiyay matubag a ayop, ket impaluboh nan Apo Dioh a maghabi
yan maloke a tubat laban kana boy manakop ha loob nin apatapo
boy luway bowan. 6 Naghabi yan mangaloloke a tubat laban kanan
Apo Dioh, ha ngalan nin Dioh boy angkunaan na boy ha kaganaan a
angkumonin ha langit. 7 Hiyay Apo Dioh, pinalubohan na yay matubag
a ayop a lumaban boy hamboten na hilay pagtao na. Nabyayan ya
po nin katulidan a manakop nin kaganaan a lalahi, tatao, hahabi
boy nanahyon ihti ha babe-luta. 8 Ket hilay kaganaan a tatao ihti ha
babe-luta, galangen la yay matubag a ayop. Hilati ye ahe naihulat ye
ngangalan la ha libdo nin bi-ay bayo napalhowa ye babe-luta. Yatin
libdo nin bi-ay, libdo nan Oybon Tupan pinatey hatew.
9 Hikawon ampanlenge, pakaleng-en yon manged yati. 10 Ayaman
a taon nakataladan mapidiho, ket mapidiho ya. Boy ayaman a
nakataladan a matey makauli ha kampilan, ket matey ya makauli
ha kampilan. Kaya-bay hilay pagtao nin Dioh, katapulan hilan
mapangikpe boy magpahulong a mapatayaan kana.
11 Pangayadi, nakakit akoyna man nin kanayon po a matubag a
ayop a nilumwah ha luta. Luwa ye hungay na a ba-mon hungay

nin tupa. Noba no maghabi ya, kabihnga na yan dragon. 12 Ginawi
nay kaganaan a kapalyadiyan nan naunan matubag a ayop. Hilay
kaganaan a tatao ihti ha babe-luta, ket pinilit na hilan manggalang
kanan naunan matubag a ayop a nahugatan nin malaem a ba-moynan
ipatey na, noba nitaah ya met ateed. 13 Nangipakit yan malabong a
kapagtakaan a omen ha pamaudan nin apoy ha adapan lan tatao.
14 Uli ha kapagtakaan a impadyag nan naunan matubag a ayop, ket
natalingo na hilay tatao a angkumonin ihti ha babe-luta. Binilinan na
hilay tatao a manyag nin mayadet a libulto nan naunan matubag a
ayop a nahugatan nin malaem a ba-moynan ipatey na, noba nitaah ya
met ateed.
15 Pinalubohan nan Apo Dioh ye ikalwan matubag a ayop a biyan
na yan bi-ay ye libulto ta-omen ya makapaghabi. Haanin, imbilin nan
libulto a pateyen ye ayaman a ahe manggalang kana. 16 Hiyay ikalwan
matubag a ayop, pinilit na hilan magpamalka ha wanan a gagamet o ha
kikiding la ye kaganaan a tatao, matagay man o maaypa, mabatnang
man o maidap, ipoh man o ahe. 17 Ayaman a ahe magpamalka nin
ngalan o numilo nan naunan matubag a ayop, ket ahe ya malyadin
manaliw o maglako.
18 Katapulan ihti ye kadunongan. Matandaan nin madunong ye
katalohan nin numilo nan matubag a ayop, ta yati ket kaeteban nin
ngalan nin tao. Hiyay numilo na ket 666.

14

Hiyay Kanta lan Nakbeh

1 Pangayadi, nakit ko yay Oybon Tupa a ampideng ha mapantay nin
Zion,* lamo na hilay magatoh boy apatapo boy apat a libo katao a
namalkaan ye kikiding la nin ngalan nan Oybon Tupa boy Bapa na.
2 Haanin, paibat ha langit, nakange akon heneg a ba-mon tonoy nin
makhaw a lagahlah nin lanom boy ba-mon makhaw a kodol boy ba-
mon tigtigan nin malabong a aalpa. 3 Hilatin magatoh boy apatapo
boy apat a libo katao, ampagkanta hilan bayon kanta ha adapan nin
pamiknoan nan Apo Dioh, ha adapan lan apat a angkabi-ay a palhowa
boy ha adapan lan mānungkolan ha langit. Homain makaadal yatew
a kanta la, no aliwan hilay magatoh boy apatapo boy apat a libo
bengat a timbeh nan Apo Dioh kanlan tatao ha babe-luta. 4 Hilayati
ye nikakaantin malinih, ta ahe hila po bega nakadiha a nanalig nin
babayi† boy anhumbongen la yay Oybon Tupa agya way-ihtew ya
makew. Timbeh na hila ibat kanlan kaganaan a tatao ha babe-luta
ta-omen hilabay ye unan hagpa kanan Apo Dioh boy kanan Oybon
Tupa. 5 Ahe hila bega nanago boy homain hilan pakaumihan.

Hilay Tatlon Anghil

6 Pangayadi, nakit ko yay kanayon a anghil a anlumpad ha lowang.
Anti kana ye Manged a Balita a homain anggaan ta-omen na ipatanda
kanlan tatao ihti ha babe-luta, ha kaganaan a nanahyon, lalahi, hahabi
boy tatao. 7 Ket yati ye an-ipangha na, “Malimo kawo kanan Apo Dioh

* **14:1** *Zion:* hiyay labay habiyen ket Jerusalem. † **14:4** *ahe po bega nakadiha a nanalig nin babayi:* hiyay labay habiyen ket hilay mapatayaan kanan Apo Dioh.

boy dangalen yoya, ta panaon ana nin panuhga na. Galangen yo yay
Apo Dioh a namalhowa nin langit, luta, dagat boy huhubol.”
8 Pangayadi, linumpad ya met ye ikalwan anghil a ampangipangha
nin wanae, “Nadama ana! Nadama anay angkabalitaan a banwan
Babilonia. Ta hilay angkumonin ihtew ye nangumbinyo kanlan
kaganaan a nanahyon ha babe-luta a humbongen lay kadamogan la
a kahulog nan Apo Dioh.”
9 Haanin, linumpad ya met ye ikatlon anghil a ampangipangha
nin wanae, “Hilay kaganaan a ampanggalang kanan matubag a
ayop boy ha libulto na boy nagpamalka ha kikiding o gagamet la,
10 ket madihaan la ye tubat a poot nan Apo Dioh, ta paduhaan
na hila makauli ha apoy boy asupre ha adapan nan Oybon Tupa
boy kanlan aanghil na. 11 Homain tegen antumagay ye anoh nin
apoy a ampamatiyatiya kanla. Mangaamot boy madeglem hilan
angkapatiyatiyaan ye nanggalang kanan matubag a ayop boy ha libulto
na boy nagpamalka hila po nin ngalan na.”
12 Kaya-bay hikawon pagtao nin Dioh a ampanumbong nin bibilin
na boy pahulong a ampamteg kanan Apo Jesus, katapulan a mangikpe
kawo.
13 Pangayadi, nakange akon bihnga a ibat ha langit a ampaghabi nin
wanae, “Ihulat mo yati. Paibat haanin, minged hilay tataon ampaghilbi
kanan Apo anggan matey.”
Hinabi nan Ihpidito, “Awo! Minged hila, ta magpainawa hilayna ha
mangabyat a obda la boy matanggap laynay plimyo uli ha manganged
a didiyag la.”

Hiyay Pamupol ha Babe-luta

14 Pangayadi, nakakit akon maputi a owep. Ket main ampikno ihtew
a ba-mon hiyay ibat ha langit a in-Anak nin Tao. Nakakodona yan
balitok boy ampangemgem yan matadem a balot.
15 Haanin, main po kanayon a anghil a ibat ha Timplo. Ket impangha
na kanan ampikno ha owep, a wana, “Gawien moyna ye balot mo boy
mamupol kayna, ta naom ana ye pupolen ha babe-luta.”
16 Kaya-bay hiyay ampikno ha owep, binalot nayna ye pupolen ha
babe-luta. 17 Pangayadi, nakakit akoyna man nin maghay anghil.
Nangibat ya ha Timplo ha langit boy ampangemgem ya met nin
matadem a balot.
18 Pangayadi, main akoyna man nakit a maghay anghil a nilumwah
ha pangihagpaan. Hiyabay ye ampamaala nin apoy ha pangihagpaan
nin digalo. Impangha na kanan anghil a ampangemgem nin matadem
a balot, a wana, “Gawien moyna ye matadem a balot mo, ta pupolen
moyna ye uubah ha kaganaan a ubahan ha babe-luta, ta naom
hilayna.” 19 Kaya-bay pinupol nayna ye uubah haka na ingkonin ha
mayadet a pamihnakan. Ket yatin pamihnakan ye nakailalayian nin
tubat a poot nan Apo Dioh. 20 Ket ha ilwah nin banwa, ihtewbay
na hilan pinihnak ye uubah. Paibat ihtew, dinumawoy ye daya a
inumabot ha tatlon gatoh a kilomitodo ye kakadang nin dawoy na boy
maghay depah met ye kaalale.

15

Hiyay Kalinghuyotan a Pamaidap

1 Haanin, nakakit akoyna man nin tubat a kapagtakaan a pagkakitan
ha langit. Main pitoy anghil ihtew a main kaget a piton kalinghuyotan
a pamaidap. Hilatew ye pangignap a poot nan Apo Dioh.
2 Ket yati ye nalyadi. Nakit ko ye ba-mon dagat a halamin a
andumilot. Nakit ko hila po ihtew ye tataon nanambot kanan matubag
a ayop boy ha libulto na. Ahe hila nagpamalka nin numilo o ngalan na.
Antigtigen lay alpa a in-ibyay nan Apo Dioh. 3 Angkantaen lay kanta
nan Moises* a māghilbi nan Apo Dioh a hiyay kanta a tungkol kanan
Oybon Tupa,
“Apo Dioh a makapalyadiyan nin kaganaan,
tubat a kapagtakaan ye didiyag mo!
Poon ka nin kaganaan a lulugal.
Hiyay papadan mo ket kaptegan boy matoynong.
4 Apo, ayay ahe malimo kammo? Ayay ahe manggalang kammo?
Hikan bengat boy homain kan kapadiho.
Hilay kaganaan a nanahyon, ket humaley hilan manggalang kammo,
ta nakit laynan kaganaan ye matoynong a didiyag mo.”
5 Pangayadi yatew, nakit ko a nalukatan ye ilwangan nin Timplo
ha langit. Anti ya ihtew ye nakaihulatan nin Bibilin. 6 Ket paibat ha
Timplo, nilumwah hilay piton aanghil a main piton kalinghuyotan a
pamaidap. Nakahoot hila nin malinih, angkuminlab a bado a lino boy
main pakabat a balitok ye pagaw la. 7 Haanin, hiyay magha kanlan
apat a angkabi-ay a palhowa, binyanan na hilay piton anghil nin
titimaghan kulo a balitok a napno nin poot nan Apo Dioh a angkabi-ay
makanoman. 8 Ket hiyay Timplo, napno yan anoh a ibat ha kahnagan
boy kapalyadiyan nan Apo Dioh. Ket homain makahlep ihtew legan
ahe la po mignap a ibuhboh nin piton anghil ye piton pamaidap.

16

Hilay Kukulo a Nakaikunaan nin Poot nan Apo Dioh

1 Pangayadi, nange koy makhaw a bihnga a paibat ha Timplo a
ampangitubol kanlan pitoy anghil, a wana, “Kokawoyna, ta ibuhboh
yoyna kanlan tatao ha babe-luta ye poot nan Apo Dioh a nangaikonin
ha piton kukulo.”
2 Haanin, hiyay unan anghil, inumalih yayna. Ket imbuhboh na ha
babe-luta ye laman nin kulo na. Ket hilay nagpamalka ha kikiding
la boy nanggalang ha libulto nan matubag a ayop, nadelat hila nin
ampakailoy boy tubat a ilab.
3 Pangayadi, hiyay ikalwan anghil, imbuhboh na ha dagat ye laman
nin kulo na. Hiyay lanom ha dagat, nag-ilyadin omen ha daya nin
natey a tao. Ket nangamatey hilay kaganaan angkabi-ay a palhowa ha
dagat.
4 Pangayadi, imbuhboh na met nin ikatlon anghil ye laman nin kulo
na ha kakabatowan boy ha huhubol. Ket nag-ilyadi met daya yatin
kaganaan.
5 Pangayadi, nange kon hinabi nan anghil a ampamaala nin lanom,
“Matoynong ka.
Hikan bengat boy homain kanayon a Dioh paibat hatew anggayna
haanin.

* **15:3** Exodo 15:1-18.

Matoynong ka ulita pinaduhaan mo hila.
6 Ulita pinadawoy la ye daya lan pagtao mo boy hilay popodopita mo hatew,
ket daya met ye impainom mo kanla.
Yati ye matoynong a pamae mo kanla.”
7 Nakange ako po nin bihnga a ibat ha pangihagpaan nin digalo, a wana,
“Petegbay Apo Dioh a makapalyadiyan ha kaganaan,
huhto boy matoynong ye pamaduha mo.”

8 Pangayadi, imbuhboh nan ikapat a anghil ye laman nin kulo na ha mangaamot. Ket inumamot yan tubat. Kaya-bay nangapipilah hilay tatao. 9 Noba agya man nangapipilah hilaynay tatao, ket ahe hila po ateed naghehe ha kakahalanan la. Ahe laya ginalang ye Apo Dioh a main kapalyadiyan kanlan hilatin pamaidap, no aliwan inlungolungo laya.

10 Pangayadi, imbuhboh nan ikaliman anghil ye laman nin kulo na ha pamiknoan nan matubag a ayop. Ket nilumiteh ye panakopan na. Ket hilay anhakopen na, nakayat lay dila la uli ha tubat a ilab a angkatanam la. 11 Noba ahe hila po ateed naghehe ha kakahalanan la, no aliwan inlungolungo la yay Apo Dioh ha langit uli ha ilab boy dedelat a timbek kanla.

12 Pangayadi, imbuhboh na met nin ikaanem a anghil ye laman nin kulo na ha mayadet a kabatowan nin Eufrates. Ket namal-an ya ta-omen hilayna makadān ye popoon a ibat ha daya. 13 Haanin, nakit kon nilumwah ha bebey nan dragon, matubag a ayop boy ampagkonwadin podopita ye tatlon mangadinat a ihpidito a kadih pahinga. 14 Hilayati ye tatlon mangaloke a ihpidito a ampanyag nin kapagtakaan. Ket nakew hila kanlan kaganaan a popoon ihti ha babe-luta ta-omen la hila tiponen a makilaban kanan makapalyadiyan a Apo Dioh ha maabot ye intaning a mangaamot na.

15 “Pakaleng-en yon manged yati! Hiyay panlumateng ko, ket ba-mon panlumateng nin mānakaw! Minged ye taon nakahadya legan ampangagad ya kangko boy ahe ampagloh-ok nin bado na ta-omen yan aliwan loh-ok ha pangumodang na boy ahe ya mipading-ey ha panlumateng ko.”

16 Haanin, hilay mangaloke a ihpidito, tinipon la hilay kaganaan a popoon boy huhundaloh la haka la hila inlakew ha lugal a anhabtan Armagedon ha habin Hebreo.

17 Pangayadi, hiyay ikapiton anghil, imbuhboh na met ye laman nin kulo na ha angin. Ket main akon nange a makhaw a bihnga a ibat ha pamiknoan a anti ha Timplo, a wana, “Nignap anay kaganaan!” 18 Ket nangilatkilat, nangudol-kudol, hinumneg boy nanlayon nin makhaw. Yati ye pinakamakhaw a layon paibat po ha napalhowa ye tao. 19 Ket hiyay angkabalitaan a banwan Babilonia, napikatlo ya boy nangadama po ye kaganaan a babanwa ihti ha babe-luta. Intupad nan Apo Dioh ye hinabi na tungkol kanlan tataon angkumonin ha banwan Babilonia. Ta uli ha tubat a kalok-an la, ahe la naliklikan ye tubat a poot nan Apo Dioh kanla. 20 Nangaanam ye aalipoteh. Nangayeyegma yan napatal ye mamapantay. 21 Nangudan ya nin mangayadet a tabulinaw a limampo a kilo ye kabyat nin balang magha. Ket nangabegbaan

hilay tatao. Ket ulin yatew a tubat a pamaidap kanla, lalalo la yaynan inlungolungo ye Apo Dioh.

17

Hiyay Babayin Māgkahalanan boy hiyay Matubag a Ayop

1 Pangayadi, hiyay magha kanlan pitoy anghil a ampangaget nin kulo, ket hinumaley ya kangko boy hinabi na, “Kilakew ka kangko, ta ipakit ko kammo ye pagkaduha nan angkabalitaan a babayin babayadan. Hiyabay ye angkabalitaan a banwa* a anti ha mahaley nin malabong a kabatowan. 2 Hilay kaganaan a popoon ihti ha babe-luta, ket ba-mo hilaynan nakibabayi kana, ta hinumbong lay aadal na. Ket hilay kaganaan a tatao met, ba-mo hilan nalahing nin alak nan babayi makauli ha kadamogan na.”

3 Kapipikhaan, naheb akon Ihpiditon Dioh. Ket hiyay anghil, inlakew nako ha wangwang. Ihtew koya nakit ye babayin nakahakay ha matubag a ayop a kadih matibya. Yatin ayop, pito ye ō na boy mapo met ye hungay na. Ha laman na, ket nakamalka ye mangaloke a ngangalan a pangumih kanan Apo Dioh. 4 Hiyay babayi, kadih matibya boy kadih ubi ye bado na. Nakahoot ya nin alahah a balitok, mangaalaga a dadapah boy perlas. Ampangemgem yan bahon balitok a napno nin tubat a kalok-an boy makakading-ey a kadamogan. 5 Nakamalka ha kiding na ye ngalan a main hikliton labay habiyen:

YATI YE ANGKABALITAAN A BANWA NIN BABILONIA,
HIYAY INDO LAN BABAYIN BABAYADAN
BOY NIN KAGANAAN A KALOK-AN IHTI HA BABE-LUTA.

6 Ket yatin babayi, nakit ko a lahing yan daya lan pagtao nin Dioh a impapatey na uli ha panumbong la kanan Apo Jesus. Pamakakit ko kana, nagtaka kon tubat.

7 Noba hinabi nan anghil kangko, “Adi ka ampagtaka, ta habiyen kon kaganaan kammo ye labay habiyen nin tungkol ha babayin nakahakay boy hiyay matubag a ayop a main pitoy ō boy mapo a hungay. 8 Hiyay nakit mon matubag a ayop, ket angkabi-ay ya hatew, noba natey yayna. Noba lumwah ya met ateed lano a ibat ha maalale a tubat a kulongan ha lale-luta, paugot ha kapaduhaan a homain anggaan. Ket hilay tatao ihti ha babe-luta a ahe nakalihta ye ngangalan la ha libdo nin bi-ay paibat po ha napalhowa ye babe-luta, ket magtaka hila, ta makit la yan uman ye matubag a ayop, ta angkabi-ay ya hatew boy natey yayna, noba nabi-ay yayna man.”

9 “Kaya-bay haanin, katapulan ihti ye kadunongan ta-omen mat-alohan ye labay habiyen nin hilati. Hiyay piton ō nan matubag a ayop, ket hilati ye piton mamapantay a ampiknoan nan babayi boy nakailalayian la met nin piton popoon. 10 Lima kanlan hilatin popoon, ket natey ana. Hiyay magha, ampamoon ya haanin. Hiyay ikapito, ahe ya po nilumateng. Noba no lumateng yayna, ahe magbuyot ye pamoon na. 11 Hiyay matubag a ayop a angkabi-ay hatew noba natey yayna, ket hiyabay ye ikawalon poon a omen kanlan piton popoon. Ket ipalakew naya met ateed Apo Dioh ha kapaduhaan a homain anggaan.”

12 “Hiyay mapo a huhungay a nakit mo, hilayati ye popoon a homain po panakopan. Noba mabyayan hila nin kapalyadiyan a mamoon

* **17:1** *angkabalitaan a banwa* ket Roma. Ha libdo a yati, anhabtan met Babilonia.

kalamo la yay matubag a ayop, noba ahe magbuyot. 13 Ket hilatin
mapo a popoon, naymamagha hila. Ket ibyay la kanan matubag a
ayop ye kapalyadiyan boy katulidan la. 14 Ket kalabanen la yay Oybon
Tupa. Noba hiyay Oybon Tupa kalamo na hilay hinagyat na, pinili na
boy mapatayaan a mānumbong na, ket manambot ya. Ta hiyay Oybon
Tupa ye makapalyadiyan ha kaganaan a mānguna boy ha kaganaan a
mānungkolan."
15 Hinabi na po nin anghil kangko, "Hiyay nakit mon lanom a
ampiknoan nan babayin babayadan, ket hilayain ye tataon ibat ha
kaganaan a lalahi, nanahyon, boy hahabi. 16 Hiyay nakit mo a matubag
a ayop boy mapo a hungay, ket mapoot hila lano kanan babayin
babayadan. Kowen lay kaganaan a babandi na dayon bado na. Ket
homain bega mapatla kana. Kena la lanoy laman na boy ulamen la
po ye mapatla. 17 Ta impaihip nan Apo Dioh kanlan mapo a popoon a
paymamaghaan lan ibyay ye panakop la kanan matubag a ayop anggan
matupad ye Habi nin Dioh."
18 "Hiyay babayin nakit mo, ket hiyabay ye angkabalitaan a banwa
a ampanakop kanlan popoon ihti ha babe-luta."

18

Hiyay Pagkadama nin banwan Babilonia

1 Pangayadi yatew, nakakit akoyna man nin kanayon a anghil a an-
umaypa ibat ha langit. Main yan tubat a kapalyadiyan. Ket uli ha tubat
a kahnagan na, nahnagan nay babe-luta. 2 Nangha ya nin makhaw, a
wana,
"Nadama anay angkabalitaan a banwan Babilonia!
Ket haanin, kunaan laynan bengat nin mangaloke a ihpidito
boy kunaan nin kaganaan a kalahin mamanokmanok a mangadi-
nat boy ampakahulog.
3 Ta uli ha tubat a kadamogan na a kahulog nan Apo Dioh,
naoy-oy na hilay kaganaan a nanahyon ihti ha babe-luta.
Hilay kaganaan a popoon ihti ha babe-luta,
ket nakibabayi hila kana.
Ket uli ha pagpapakapda nan babayi ha kalabayan na,
hilay māglako, binumatnang hila met."
4 Haanin, nakange akoyna man nin kanayon a bihnga a ibat ha langit,
a wana,
"Hikawon tatao ko, lakwanan yoya.
Adi kawo ampakidaman ha kahalanan na
ta-omen kawo ahe milabon ha kapaduhaan a nakahadya kana.
5 Ta hiyay luhbo nin kahalanan na ket anggaynan langit.
Ket ahe na maliwaan Apo Dioh ye kalok-an na.
6 Kaya-bay no way-omen ye dinyag na kanyo,
ket wanabay met ateed ye diyagen yo kana
boy pikalwaen yoy pamae yo kana.
Hiyay maloke a dinyag la kanyo,
pikalwaen yon diyagen kana.
7 No way-omen yan nagmayadet boy nagpapakapda ha kalabayan na,
ket ibae kana ye kaeteban na a kapatiyatiyaan boy kalelean.
Ta anhabiyen na ha hadili na,

‘Magha kon Reyna, aliwa kon bawo,
boy ahe ako magdiha nin kalelean makanoman!’
8 Ulin yati, ha loob nin maghay mangaamot, mapayngingidlan a lumateng kana
ye kamateyan, pangandang boy bitil.
Pangayadi, maulam ya.
Ta makapalyadiyan yay Apo Dioh a mamaduha kana.”
9 Ket hilay popoon a nakibabayi kana boy nakipagpapakapda kana, tumangih boy mangandang hila no makit layna ye anoh nin pagkaulam na. 10 Ket mideng hila ha mataang, ta angkalimo hilan midaman a mapatiyatiyaan, a wanla,
“Kakaingalo!
Ta ha loob bengat nin maghay odah,
ket nayadi anay pagkaduha lan tatao ha angkabalitaan a banwan Babilonia!”
11 Hilay māglako ihti ha babe-luta, ket tangihan boy andangan laya, ta homain anan manaliw nin lalako la. 12 Homain anan manaliw nin lalako la a balitok, mital, maalaga a dadapah boy perlas, boy hilay tatapih a lino, seda boy tatapih a kadih obi boy matibya. Homain anan manaliw nin lako la a kayon mabango, boy babandi a yadi ha bangil nin elepanti, mangaalaga a kayo, tanho, bakal boy marmol. 13 Homain anan manaliw nin lalako la a pabango a omen ha hamiling, pampalahap, insenso boy mira. Wanabay met ha lalako la a alak, ladak, tapok boy tidigo, baka, tupa, kabayo boy kaliha, boy iipoh. 14 Ket hilay māglako ha banwan Babilonia, habiyen la kana,
“Naanam hilaynay kaganaan a kalalabay mon mapagkonin. Boy hiyay kabatnangan boy katampaan mo, ahe ana bega maiudong kammo!”
15 Ket hilay māglako a binumatnang uli kanlan tatao kananyain a banwa, ket tumangih boy mangandang hila boy mideng hila ha mataang, ta angkalimo hila a midaman a mapatiyatiyaan. 16 Ket habiyen la,
“Kakaingalo ya yain a angkabalitaan a banwa.
Ta hilay tatao ihen hatew, ampaghoot hila nin kadih obi boy matibya a lino
boy naalkohan nin balitok, mangaalaga a dapah boy perlas!
17 Ket ha loob nin maghay odah bengat, nahipet ye kaganaan a babandi nan yain a banwa!”
Ket hilay kaganaan a kapitan boy nakalugan ha babalko a omen kanlan kahaglap ha babalko boy hilay ampagpanapulan ha dagat, ket mataang hilan ampideng a ampamilew. 18 Legan ambilewen la yay anoh nin banwan angkaulam, an-ipangha la met, a wanla, “Homain kapadiho yain a angkabalitaan a banwa!”
19 Uli ha kalelean la, binudubodan lan tuwapok ye ō la boy nangandang hila, a wanla,
“Kakaingalo ye nalyadi ha angkabalitaan a banwa.
Ta makauli ha kabatnangan na, hilay kaganaan a main babalko ha dagat, ket binumatnang hila met.
Noba ha loob bengat nin maghay odah ket naanam ye kaganaan!”
20 Uli ha nalyadi kananyain a banwa, mag-aliket kawon angkumonin ha langit,
hikawon pagtao nin Dioh, aapohtol boy popodopita.

Ta uli ha dinyag na kanyo,
pinaduhaan naynan Apo Dioh yain a banwa.
21 Pangayadi, hiyay maghay makapalyadiyan a anghil, ket nangwa
yan dapah a omen kayadet nin gilingan haka na intapon ha dagat, a
wana,
“Wanabay ya lanon mibegba ye angkabalitaan a banwan Babilonia.
Ket ahe ana makit uman.
22 Ahe ana mange kana ye tigtigan nin alpa, tamboyok boy plawta boy
bihnga lan māgkanta.
Homain anan makit kana a mangagaling a mānyag nin hinyaman
boy ahe ana met mange ye heneg nin gilingan.
23 Homain anan makit a henag nin kingki kana.
Homain ana met mange kana a mahayaghag a bihnga nin bayon kahal.
Ta hilay māglako na ye nag-ilyadin ba-mon makapalyadiyan ha babe-
luta.
Ket tinalingo lay kaganaan a nanahyon makauli ha paghali-
mangka.”
24 Dinumawoy ihtew ye daya lan popodopita, pagtao nin Dioh boy
hilay kanayon a tatao a pinatey ihti ha babe-luta.

19

Hiyay Panggalang kanan Apo Dioh ha Langit

1 Pangayadi, nakange ako nin bihnga nin malabong a tatao ha langit
a ampangipangha nin wanae,
“Galangen yay Apo!
Anti kanan Apo tawon Dioh
ye kaligtahan, kadangalan, boy kapalyadiyan.
2 Huhto boy matoynong ye uhga na kanan babayin babayadan
a nangigaygay kanlan tatao ha babe-luta a manyag nin kalok-an
makauli ha kadamogan na.
Boy pinaduhaan na yan Apo Dioh,
ta pinatey na hilay māghilbi na.”
3 Hinabi la po,
“Galangen yay Apo!
Hiyay banwan Babilonia a angkaulam,
ket an-umanoh yan homain tegen.”
4 Haanin, hilay luwampo boy apat a mānungkolan ha langit boy
hilay apat a angkabi-ay a palhowa, nanalimukod hilan nanggalang
kanan Apo Dioh a ampikno ha pamiknoan na, a wanla,
“Galangen yay Apo Dioh! Amin!”
5 Pangayadi, main akon nange a bihnga a ibat ha pamiknoan a
wanae,
“Galangen yo yay Apo tawon Dioh,
hikawon kaganaan a ampaghilbi kana,
hikawon main limo kana,
matagay man o maaypa!”
6 Pangayadi, nakange akoyna man nin ba-mon heneg nin malabong
a tatao a ba-mo met tonoy nin makhaw a lagahlah nin lanom boy
dagoldol nin kodol a ampaghabi nin wanae,
“Galangen yay Apo!
Ta ampamoon yaynay Apo tawon Dioh a Makapalyadiyan.

7 Mag-aliket boy maghayaghag kitawo
boy galangen tawo ya.
Ta panaon anan magkahal ye Oybon Tupa.
Ket hiyay ikahal na, nakahadya yayna met.
8 Pinahootan ya nin
mangkuminlab, malinih boy tubat ye kaputian a lino.”
Hiyay labay nan habiyen nin tubat ye kaputian a lino, ket hiyay matoynong a didiyag lan pagtao nin Dioh.

9 Hinabi na po kangko nin anghil, “Ihulat mo yati. Minged hilay kinumbida ha poni nan Oybon Tupa.” Boy hinabi na po, “Peteg a hahabi nin Dioh yati.”

10 Haanin, nilumukob ako ha aphayan nan anghil ta-omen ako manggalang kana. Noba hinabi na kangko, “Adey, adey mo andiyagen yain kangko! Ta padiho kitan māghilbi nan Apo Dioh a omen met ateed kanlan kakatongno mon ampangipapteg nin kaptegan tungkol kanan Apo Jesus. Hiyay Apo Dioh bengat ye galangen mo!” Ta hiyay kaptegan a tungkol kanan Apo Jesus ye an-ipahabi nin Ihpiditon Dioh omen ha impahabi na kanlan popodopita hatew.

Hiyay Nakahakay ha Kabayo a Maputi

11 Pangayadi, nakit ko a naglukat ye langit. Ket nakit ko ye maputi a kabayo a ampideng ihtew. Hiyay nakahakay, anhabtan yan Mapatayaan boy Peteg, ta matoynong ye panuhga na boy pamakigubat na. 12 Hiyay mata na, ba-mon manliyabliyab a apoy boy malabong ye makandin kodona ha ō na. Main ngalan a naimalka ha laman na a hiyan bengat ye nagtanda. 13 Anhabtan yan “Habi nin Dioh.” Ket hiyay kepkep na, nahmek nin daya. 14 Anhumbongen ya nin malabong a huhundaloh a ibat ha langit a nakabado nin malinih boy tubat ye kaputian a lino boy nakahakay hila nin kabayo a mangaputi. 15 Hiyay anhabtan Habi nin Dioh, anlumwah ha bebey na ye matadem a kampilan a panambot na ha kaganaan a nanahyon. Manakop ya kanla nin maigpit. No way-omen ye pamihnak nin ubah ha pamihnakan, wanabay na ipadiha kanlan kaganaan ye tubat a poot nan Apo Dioh a makapalyadiyan. 16 Ha bado na ha dapit paa na, main nakamalka a wanae,

“POON A MAKAPALYADIYAN HA KAGANAAN A MANGUNA BOY HA KAGANAAN A MANUNGKOLAN.”

17 Pangayadi, nakit koy maghay anghil a ampideng ha mangaamot. An-ipangha na kanlan mamanokmanok ha lowang ye wanae, “Makew kawo ihti! Maytitipon kawo ha mayadet a poniyan nin Dioh. 18 Ta kena yoy laman lan popoon, hilay mānguna nin malibon huhundaloh, hilay makapalyadiyan, hilay nakahakay dayon kakabayo la, boy kaganaan a tatao, ipoh man o ahe, maaypa man o matagay.”

19 Pangayadi, nakit ko yay matubag a ayop boy hilay popoon ihti ha babe-luta boy kaganaan a huhundaloh la. Naytitipon hila ta-omen hila makigubat kanan nakahakay ha kabayo boy huhundaloh na. 20 Noba nadakep yay matubag a ayop boy hiyay ampagkonwadin podopita na a nanyag nin hilatew a kapagtakaan hatew makauli ha matubag a ayop. Ket hilatew a kapagtakaan ye pinanalingo na kanlan tataon main malka nin matubag a ayop boy nanggalang ha libulto na. Ket hiyay matubag a ayop boy māgkonwadin podopita, naitapon hilan

angkabi-ay ha dagatdagatan nin manliyabliyab a asupre. 21 Ket hilay
huhundaloh la, pinatey hila met makauli ha kampilan a anlumwah ha
bebey nan nakahakay ha kabayo a maputi. Ket hilay mamanokmanok,
nagpakapda hilan nangna nin lalaman la.

20

Malibon Taon

1 Pangayadi, main akon nakit a maghay anghil a an-umaypa ibat ha
langit. Ampaningding yan mayadet a tanikala boy tulbek nin maalale
a tubat a kulongan ha lale-luta. 2 Haanin, hiyay anghil, dinakep na yay
dragon a bikat ha unan panaon a hiyay Diyablo o Satanas haka naya
inggapoh ha loob nin maliboy taon. 3 Ket in-ampag naya ha maalale a
tubat a kulongan ha lale-luta haka na tinolbekan ye ilwangan ta-omen
yayna ahe makatalingo nin nanahyon ihti ha babe-luta ha loob nin
maliboy taon. Noba pangalabah yatew, katapulan a maipalwah ya ha
makandin panaon.
4 Pangayadi, nakakit akon malabong a pamiknoan. Hilay ampikno
ihtew, ket nabyayan hilan katulidan a manuhga. Boy nakit ko hila
met ye kalelwa lan naputohan nin leey uli ha pamapteg lan tungkol
kanan Apo Jesus boy ha pangipatanda la nin Habi nin Dioh. Hilati
ye ahe nanggalang kanan matubag a ayop o ha libulto na boy ahe
nagpamalka ha kiding la o ha gamet la. Nabi-ay hilan uman boy
nabyayan nin katulidan a mamoon a pagkalamo nan Cristo ha loob
nin maliboy taon. 5 Hilayati ye naunan nabi-ay uman. Noba hilay
kanayon a nangamatey, bi-ayen na hila met pangalabah nin maliboy
taon. 6 Minged boy pagtao nin Dioh ye nailamo ha unan pagkabi-ay
uman. Ta homain anan kapalyadiyan ye ikalwan kamateyan kanla.
Ket hilabay anay papadi nan Apo Dioh boy Cristo boy kalamo na hilan
mamoon ha loob nin maliboy taon.

Hiyay Pagkahambot nan Satanas

7 Pangalabah nin maliboy taon, hiyay Satanas ket maipalwah yayna
ha pagkakulong na. 8 Ket lakwen na hilan talingowen uman ye
nanahyon ha babe-luta a anhabtan Gog boy Magog.* Tiponen na
hilan Satanas, ta makigubat hila kanlan māmteg nan Apo Dioh. Hiyay
kalabong la, ket ba-mon langhi ha gilid dagat a ahe mabilang-bilang.
9 Nitayak hila ha kaganaan a lulugal ha babe-luta. Kinobkob la hilay
pagtao nin Dioh boy hiyay banwa† a an-adoen na. Noba pinaudanan
na hilan Apo Dioh nin apoy. Ket nahipet hilay kaganaan a katagem
nan Satanas. 10 Ket hiyay Satanas met a nanalingo kanla, nitapon ya ha
dagatdagatan nin manliyabliyab a asupre a nakaitaponan la met ateed
nin ampagkonwadin podopita boy hiyay matubag a ayop. Ihtewbay
hilan mapaidapan nin homain anggaan.

Hiyay Huyot a Panuhga

11 Pangayadi, nakit ko yay mayadet boy maputi a pamiknoan boy
hiyay ampikno ihtew. Ket ha adapan nan ampikno, naplak ye langit
boy luta. Ket ahe yayna nakit uman. 12 Ket hilay nangamatey,

---

* **20:8** *Gog boy Magog* ket nanahyon a napaytipon ta-omen hila makilaban kanan Apo Dioh (Ezekiel 38-39). † **20:9** *banwa a an-adoen:* hiyay labay habiyen ket Jerusalem.

matagay man o maaypa, nakit ko hilan ampideng ha adapan nin
pamiknoan nin Dioh. Biniklal ye lilibdo dayon libdo nin bi-ay. Ket
hilay nangamatey, nauhgaan hila uli ha didiyag la a naihulat ha lilibdo.
13 Hilay nangamatey ha dagat boy ha luta, nangailwah hila paibat
ha Bito. Ket inuhgaan hilan kaganaan ha kaeteban nin didiyag la.
14 Pangayadi, hiyay Kamateyan boy Bito, naitapon ha dagatdagatan
nin manliyabliyab. Yati ye ikalwan kamateyan. 15 Ket hilay ahe
nakalihta ye ngalan la ha libdo nin bi-ay, ihtewbay hila met intapon
ha dagatdagatan nin manliyabliyab.

21

Hiyay Bayon Langit boy Bayon Luta

1 Pangayadi, nakit koy bayon luta boy bayon langit. Naanam ana
ye alan a langit boy luta, agya hiyay dagat. 2 Boy nakit koy bayon
banwan Jerusalem a an-umaypa ibat kanan Apo Dioh ha langit. Yatin
banwa, ket tubat ye katampa na. Ba-mo yan matampa a babayin ikahal
boy nakahadya yaynan managana kanan lakin mangikahal kana.
3 Pangayadi, nakange akon makhaw a bihnga a ibat ha pamiknoan,
a wana, “Bilewen yo! Hiyay Apo Dioh, kumonin yayna ha talig lan
tatao! Mapagkalamo la yayna, ket hilabay ana ye tatao na. [Ket
hiyabay ana ye Dioh la.] 4 Punahen na ye luluwa la. Homain anan
kamateyan, pangandang, panumangih, o iilab, ta nalabah ana ye alan
a angkalyadi.”

5 Hinabi nan ampikno ha pamiknoan, “Bilewen yo! Ambayowen
koynay kaganaan.”

Ket hinabi na po kangko, “Ihulat mo yatin anhabiyen ko, ta
mapatayaan yati boy peteg!”

6 Hinabi na po kangko, “Nayadi anay kaganaan! Hiko ye Alpha boy
Omega, hiyay labay habiyen, hikoy pinandugiyan boy kapopohan nin
kaganaan. Ayaman a angkaplangan, ket biyan ko yan libdin lanom
ibat ha hubol a ampakaibyay bi-ay a homain anggaan. 7 Yati ye
tawiden lan nanambot. Hikoynay Dioh la boy diyagen ko hilan aanak
ko. 8 Noba ampakalilimo ye malyadi kanlan kokolimpot, ahe namteg
kangko, tubat ye kalok-an la, māmatey nin tao, mapandamog, hilay
māgkulam, nanggalang ha diohdiohan boy kaganaan a mangatago. Ta
maitapon hila ha dagatdagatan nin manliyabliyab a asupre. Yabayti
ye ikalwan kamateyan.”

Hiyay Bayon Jerusalem

9 Haanin, hinaleyan na kon magha kanlan pitoy anghil a main
pitoy kulo a napno nin pitoy angkahuyot a pamaidap. Hinabi na
kangko, “Makew ka ihti, ta ipakit koya kammo ye babayi a ikahal
nan Oybon Tupa.” 10 Tampol akon naheb nin Ihpiditon Dioh. Ket
inlakew na kon anghil ha katatagayan a mapantay. Ket impakit
na kangko ye banwan Jerusalem a an-umaypa ibat kanan Apo Dioh
ha langit. 11 Anhumnag ya uli ha kahnagan nan Apo Dioh boy
angkuminlab yan ba-mon maalaga a dapah a omen ha jasper boy ba-
mon tabulinaw kakinang. 12 Ket yatew a banwa, naliktop yan makugpa
boy matagay a alad. Labinluway ilwangan na. Ket balang ilwangan
na, main ampagbantay a anghil. Kanlan hilatin iilwangan, naimalka ye

ngangalan nin labinluway lahi nin Israel. 13 Yatin nailiktop a alad ket
kudalado boy manitatlo ye ilwangan nin balang pahen, tatlo ha daya,
tatlo ha amyanan, tatlo met ha abagatan boy tatlo ha laod. 14 Boy
naipaideng ya ha labinluwa a pundahyon a dapah a nadokitan nin
ngangalan lan labinluwa a aapohtol nan Oybon Tupa.
15 Hiyay anghil a nakitongtong kangko, main yan kaget a panukad
a ba-mon teken a balitok, ta hukaden na ye banwa, hilay iilwangan
boy alad na. 16 Yatin nailiktop a alad ket kudalado boy manitatlo
ye ilwangan nin balang pahen. Padihoy kakadang boy kabilal na a
luwan libo boy apat gatoh a kilomitodo. Wanabay met ye katagay na.
17 Hinukad na met ye alad. Anemapo boy apat a mitodo ye kakugpa na.
Hiyay panukad a ginawi nan anghil, omen ya met ateed ha panukad
a anggawien lan tatao.
18 Yadi ha dapah a jasper ye alad. Ket hiyay banwa, dinyag ha pawa
balitok a ba-mon tabulinaw kakinang. 19 Hilay dadapah a pundahyon
nin alad, ket naalkohan nin nakahinadi a mangaalaga a dapah. Hiyay
angkauna jasper, safiro ye ikalwa, kalsedonia ye ikatlo, esmeralda
ye ikapat, 20 boy hiyay ikalima sardonika, ikaanem ye kornalina,
krisolito ye ikapito, berilo ye ikawalo, topaz ye ikahiyam, krisopraso
ye ikamapo, hasinto ye ikalabinmagha boy amatista ye ikalabinluwa.
21 Ket perlas ye labinluwan iilwangan. Hiyay balang ilwangan, yadi ya
ha maghan matiboen perlas. Pawa balitok ye kakalhada nin banwa a
ba-mon tabulinaw kakinang.
22 Homain akon nakit a Timplo ha banwa, ta hiyay Apo Dioh a
makapalyadiyan ha kaganaan boy hiyay Oybon Tupa ye bilang timplo
ihtew. 23 Ahe ana katapulan ye mangaamot o bowan a mamahnag
nin banwa, ta hiyay kahnagan nan Apo Dioh ye mamahnag boy hiyay
Oybon Tupa met ye tillag ihtew. 24 Ket yatin tillag ye ampamahnag
ha kaganaan a nanahyon. Hilay kaganaan a popoon ihti ha babe-luta,
ilakew la met ye kabatnangan la ihtew. 25 Ket yatin banwa, lanang a
nakalukat ye ilwangan na, ta homain anan madeglem ihtew. 26 Ket
mailakew ihtew a banwa ye kabatnangan nin kaganaan a nanahyon.
27 Noba hilay mangadinat ha pamilew nan Apo Dioh, hilay ampanyag
nin tubat a kalok-an boy hilay mangatago, ket ahe hila lano makahlep
ihtew a banwa. Hilay makahlep bengat ket hilay tataon nakalihta ye
ngangalan la ha libdo nan Oybon Tupa a libdo nin bi-ay.

22

1 Pangayadi, impakit na met kangko nin anghil ye kabatowan nin
lanom a ampakaibyay nin bi-ay. Makinang a ba-mon tabulinaw
ye lanom na a andumawoy ibat ha pamiknoan nan Apo Dioh boy
Oybon Tupa. 2 Ket yatin kabatowan, andumawoy ya ha bunak nin
kalhada ha banwan Jerusalem. Ha mitaligmang a gilid nin kabatowan,
main poon kakayon ampakaibyay bi-ay a ampanawa bowan-bowan
nin labinluwan kalahi. Hiyay boboong la, makatambal nin hahakit
nin tatao ha kaganaan a nanahyon. 3 Homain makit a hinyaman a
inhumpa nan Apo Dioh ihtew. Anti ya ihtew ye pamiknoan nan Apo
Dioh boy Oybon Tupa. Ket hilay māghilbi na, manggalang hila kana.
4 Makit layna ye lupa na boy maimalka ye ngalan na ha kikiding
la. 5 Homain anan madeglem ihtew. Kaya-bay ahe anan katapulan ye

henag nin kingki o henag nin mangaamot, ta hiyaynay Apo Dioh ye
mamahnag kanla. Ket mamoon hilayna ihtew makanoman.

Hiyay Panlumateng nan Apo Jesus

6 Pangayadi, hinabi nan anghil kangko, “Hilayatin hahabi, pawa
mapatayaan boy peteg. Ta hiyay Apo Dioh a nangipatanda kanlan
popodopita makauli ha Ihpidito na ye nangitubol nin anghil na ta-
omen na ipakit kanlan māghilbi na ye babagay a madanon anan
malyadi.”
7 Hinabi nan Apo Jesus, “Madanon akoynan lumateng! Minged hilay
ampanumbong nin impatanda nan Apo Dioh a naihulat kananyatin
libdo.”
8 Hiko yay Juan a nakange boy nakakit nin hilatin babagay.
Pamakange boy pamakakit ko nin yatin kaganaan, nilumukob ako ha
aphayan nan anghil a nangipakit kangko kanlan hilatin kaganaan a
babagay ta-omen ako manggalang kana. 9 Noba hinabi na kangko,
“Adi mo andiyagen ye wanabay. Ta agya hiko, māghilbi na met Apo
Dioh a omen kammo, hilay kakatongno mon popodopita boy hilay
ampanumbong ha naihulat kananyatin libdo. Hiyay Apo Dioh bengat
ye galangen mo.”
10 Hinabi na po kangko, “Kaganaan a impatanda nan Apo Dioh a
naihulat kananyatin libdo, ket ipatanda mo met, ta madanon hilaynan
matupad. 11 Hilay mangaloke, pahulong hilan manyag nin kalok-an.
Hilay mangadinat, pahulong hilan manyag nin kadinatan. Noba hilay
matoynong, lalo hila po magbi-ay a matoynong boy hilay ampanyag
nin kalabayan nan Apo Dioh, lalo hila po manyag nin kalabayan na.”
12 Hinabi nan Apo Jesus, “Lumnge kawo! Madanon akoynan
lumateng! Kaget koy plimyo a ibyay ko ha balang magha bilang
kaeteban nin didiyag na. 13 Hiko ye Alpha boy Omega, hiyay labay
habiyen, hikoy una boy huyot, hiyay pinandugiyan boy kapopohan.”
14 Minged hilay ampanlinih nin babado la, ta mabyayan hilan
katulidan a mangan nin dawa nin poon-kayon ampakaibyay bi-ay boy
humlep ha banwa. 15 Noba hilay tataon mangaloke,* mabantak hila ha
ilwah nin banwa. Wanabay met kanlan magkukulam, mapandamog,
mamatey nin tao, hilay ampanggalang ha diohdiohan, hilay kaganaan
a matago boy hilay kalalabay lay magtago.
16 “Hiko yay Jesus a nangitubol nin anghil ko ta-omen na habiyen
kammo yatin babagay a katapulan mon ipatanda kanlan papangkat
lan māmteg. Lahi na kon Poon David boy hiko met ateed ye bontatala
ha mahanib.”
17 Hiyay Ihpiditon Dioh boy hiyay babayin ikahal, hinabi la,
“Humaley kawo ihti.”
Ket hilay kaganaan a nakange nin yati, habiyen la met, “Makew
kawo ihti.” Ayaman a angkaplangan boy malabay minom nin lanom a
ampakaibyay bi-ay, ket humaley hila. Homain man bayad yati.

Hiyay Kapopohan a Hinabi nan Juan

18 Hiko yay Juan a ampamabala ha ayaman a nakange ha impatanda
nan Apo Dioh kananyatin libdo. Ayaman a mamahan ha naihulat
kananyatin libdo, hiyay kaidapan a naihulat, ipahan naya met Apo

* **22:15** *tataon mangaloke:* ha Griego ket ugalin aho.

Dioh ha kapaduhaan a matanggap na. 19 Boy ayaman a mamawah
kananyatin impatanda nan Apo Dioh, alihen na met ye katulidan na
a mangan ha dawa nin poon-kayon ampakaibyay bi-ay boy hiyay
katulidan na a humlep ha banwan Jerusalem a omen ha naihulat
kananyatin libdo.
20 Hiyay Apo Jesus ye ampamapteg ha kaganaan a naihulat kanany-
atin libdo. Hinabi na po, “Peteg a madanon akoynan lumateng!”
Hinabi ko met, “Palyadiyen mo dayi Apo! Apo, makew kayna dayi
ihti!”
21 Mikakaanti ya dayi kanyon kaganaan ye kangedan nan Apo Jesus.